

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

Lucij Luciani. Samosatensis
LVCIANI
SAMOSATEN.

SIS DIALOGI
ALIQUOT

Reverendi & Thoma Moro
interpretibus

Hic accedit ex Philippi Melanchthon versione
Oratio Luciani, Calumnie non esse temere
credendum. et, Encomium Demosthenis.

tam multa infamia
in oratione correptione
ne digna ut virorum
ma ex purgari possit

Vidit et correxit in omnibus
Bartholinus

Co. de la
Episco-
ce. dona

VIRTUTE BVCE

COMITE FORTVNA.

dd. Inquisitorum
27. feb. 1614.
Marcus Anton
del Arco
Bibliotheca pub.
sal de Ba

APVD SEB. GRYPHIUM
LVGDVNI, 1535.

Adt. J. M. Thure
fontana

L
ERASMVSVS ROTERO

DAMVSVS REVERENDISSI

no In Christo patri, D. Guilielmo archiepiscopo Cantuariensi, totius Angliæ primati,
S. D.

Mitto ad te Dialogos aliquot Luciani, partim nuper à me traductos, partim recognitos. Nugas, inquis, mittis. Nugas sanè, sed ~~literas~~ ^{literas} ~~quibus~~ ^{quibus} ~~in~~ ⁱⁿ ~~videas~~ ^{videas}, si tamen unquam ridere potes, homo tot curis districtus, tot negotiorum fluctibus obrutus. Sed cui potius mittam, quicquid fuerit illud, seu ludicrum, seu serium, quod meæ Camœnæ produxerint, quàm tibi unico meo Meccœnati? qui solus, & addis animum Erasmo, & alis ingenium, & ocium suppeditas, & ornas studia.

Bene Vale. Londini, tertio Calendæ Maias. Anno

M. D. XII.

a z

Saturnæ

SATVRNALIA LVCIA.

NI, DE ~~DE~~

~~postulare interpret.~~ A . . .

PERSONAE.

SACERDOS ET SATVRNVS

SACERDOS,

I C mihi Saturne, quando tu quidem hoc tempore regnare uideris, tibiq; & sacrificatum, & litatum est à nobis, quid potissimū abs te pro immolatis hostijs postulare debeam, quod postulatum seram?

S A T. Istud quidem te ipsum perpendere oportuit, quid tibi foret optandum, nisi qui princeps sit, eundem & uatem esse uis, ut norit, quid maximè collubitum sit animo tuo petere. Caterum ego, quantum facultas feret, non abnuam uotis tuis. S A C. Quin istud iam olim mihi perp̃sum est: desidero enim uulgaria ista, ac passim obuia, uidelicet opes, multam auri uim, utq; uiris imperem, utq; multa possideam mancipia, uestes splendidas ac delicatas, tum argentū, & ebur, breuiter, si quid est præterea rerum preciosarū. Hæc igitur mihi da optime Saturne, ut & ipse nonnihil emolumenti ex tuo sentiam imperio, ne ue solus per omnem uitam earum rerum sim expers. S A T. Illud uide. Iam postulas, quod nō est meæ potestatis, neq; enim mearum partium est ista di

sribuere. Quare ne grauitèr feras, si quæ petis, non asse-
 queris. Quin magis ista à Ioue postulato, quum ad eum
 imperij uices redierint, id quod breui futurum est. Nam
 ipse præscriptis conditionibus, rerum administrationem
 ab illo suscipio. Est autem uniuersum imperium meum,
 septem distinctat dierum, quorum si ius exceßerit, illico
 priuatus reddor, ac uelut unusquilibet de plebeia multi-
 tudine. Nec tamen in his ipsis septem diebus seruū quip-
 piam, aut publicum tractare mihi permissum est. Verum
 potare, inebriari, uociferari, ludere, certare tesseris, crea-
 re reges, famulos in conuiuium adhibere, canere nu-
 dum, lasciuo corporis motu saltitare, nonnunquam, et in
 gelidam aquam dare præcipitem, facie fuligine oblita.
 Hæc uti faciam permissum est. Ceterum magna illa, pu-
 ta diuitias, et aurum, Iupiter ipse dilargitur, quibus
 illi uisum fuerit. S A C. Imò ne ille quidem Saturne ad-
 modum facile, ac lubens id facit, adeo ut me iam uox de-
 fecerit, magno clamore hæc ab illo flagitantem. At is
 nihil prorsus audit, uerum ægidem obuibrans, ac ful-
 men intentans, toruumq; obtuens, pauefacit instantes.
 Quod si quando etiam annuerit alicui, diuitemq; reddi-
 derit, mirum quàm id nullo delectu facit, ut aliquoties
 præteritis probis, ac sapientibus uiris, sceleratis ac stul-
 tis hominibus opes offundat, uerberonibus atque effœ-
 minatis, cuiusmodi sunt isti plerique. Quanquam equi-
 dem cupio cognoscere, quanam sint ista tuæ potestati
 permissa. S A T. Haudquaquam parua, neque omnino
 contemnenda, si quis uniuersi imperij uim expendat, ni-
 si forte tibi paruum esse uidetur, ut in tesserarum ludo
 uincas,

uincas, cumq; ceteris alca in unionem uoluatur, tibi se-
 nionem semper in summo latere ostendat. Nam hinc si-
 bi plerique uictum parant, uel ad saturitatem usque,
 quibus propitia, ac secunda aspirarit tessera. Rursum
 alij nudi enatarunt, naue elisa, fracta ad tam minutum
 scopulum, puta aleam. Adde his, potando quam maxime
 hilarescere, ac modulatus alio uideri canere, in conui-
 uiuo. Præterea reliquis ministris in aquam præcipita-
 tis (nam ea poena est parum dextrè ministranti) te ex
 uictorem pronuntiari, atque ei quem uiceris, præmia
 præcipere. Vides nimirum quam ingens sit bonum.
 Quemadmodum, et illud, quum talo uictor solus omni-
 bus rex præficeris, ut non solum ipse non seras ulla ridi-
 cula imperata, uerumetiam ipse possis alijs imperare:
 huic ut turpe quiddam de seipso uociferetur: illi ut saltet
 nudus, utq; sublata in humeros tibia, ter domum ob-
 ambulet. An non hæc quoque munificentie meae non
 exiguae sunt argumenta? Quod si causaberis regnum
 hoc nec uerum esse, nec stabile, inscite feceris, quum ui-
 deas meipsum, qui ista dilargior, exigui temporis impe-
 rium tenere. Ex his igitur quae meae facultatis est præsta-
 re, Nempe de taxillis, de regnando, de canendo, deq; reli-
 quis, quae modo recensui, audacter quae uoles petito, ni-
 hil ueritus, ne te ægide aut fulmine terrentem. S A C. At-
 qui istis nihil mihi est opus Titanum optime. Tu tamen
 illud mihi respondeas uelim, quod maxime cupiebam co-
 gnoscere. Quod si mihi dixeris, satis magnam gratiam
 pro sacro persolueris, quin et reliquum tempus quae de-
 bueris, condono. S A T. Roga modo, equidem responde-

bo, si forte quod rogaris sciero. S A C. Illud in primis. Num uera sunt ista, quæ de te audimus? Quemadmodum deuoraris liberos tibi ex Rheæ natos, utq; clam illa, subducto Ioue, saxum infantis loco suppositum, tibi deuorandum tradiderit. Deinde puer adultus, te regno expulerit, bello superatum, mox arreptum in tartarum præcipitatur, uinculis iniectis, tum tibi, tum omnibus corporis auxiliariis, quæ tecum in acie steterant. SATVR. Quid disti? Nisi festum celebremus, essetq; licitum inebriari, atque in dominos impune conuitia iacere, intelligeres profecto mihi permissum esse irasci, qui quidem istiusmodi roges, nihil reueritus adeo canum, ac senem deum. S A C. At ego hæc Saturne, non ex meipso dico, Quin et Hesiodus, et Homerus, nolo enim dicere reliqui propè mortales omnes, eadem de te credunt. SAT. An tu putas uel pastorem illum, uel hunc ampullosum, uere quippiam de me scisse? Rem ad hunc considera modum. Est ne quisquam homo, non dicam deus, adeo durus, ut possit ipse uolens suos deuorare liberos? nisi si quis esset Thyestes, qui ab impio circūuentus fratre comederet. Sed finge esse qui possit, qui fiat, ut ignoret sese saxum edere uice pueri? nisi forte dentibus sit huiusmodi, ut dolere non queant. Imò neq; bello confliximus, neq; Iupiter per uim imperium occupauit, sed ego illi uolens, et ultro rerum administrationem tradidi, celsiq; Porro neque uinctum esse me, neq; in tartaro esse, uel ipse uides opinor, nisi prorsus oculis captus es, quemadmodum Homerus. S A C. Sed quid tibi accidit Saturne, ut imperium deponeres? S A T. Ego tibi dicam. In summa, senex iam, et poda

podagrosus quum essem ob etatem (unde etiam factum est, ut pleriq; mihi compedes esse sinxerint) impar eram viribus ad tam multa huius etatis facinora punienda: nā erat assidue mihi sursum ac deorsum cursitandum obarmato fulmine, quo sacrilegos, periuros, ac raptores exumerem. Eratq; negotium plenum laboris, quodq; iuuenem desideraret. Itaque mihi consulens, Ioui locum dedi. Quamquam, & alioqui recte facturus mihi uidebar, si partitus filijs (nam erant) imperium, ipse geramque uitam conuiujs per ocium traducerem, nihil necesse habens, neque uota facientibus operam dare, nec ab ijs qui contraria petunt, molestia affici, neque tonare, neque fulminare, neque grandinem aliquoties immittere. Sed senilem hanc, ac iucundissimam dego uitam, meracius bibens nectar, atque interim cum Iapeto, reliquisq; equalibus dijs confabulans. At regnat quidem ille mille districtus negotijs, nisi quod hos pauculos quos dixi, dies mihi uisum est excipere, in quibus recipio principatum, ut mortalibus in memoriam reducam, cuiusmodi fuerit me regnante uita, quum citra sementem, citraq; orationem cūcta illis prouenirent. Haud tum quidem aristæ, sed panis paratus, carnes apparatus, ac uinum fluminum instar fluebat, tum fontes mellis, lactisq;, propterea quod mortales omnes probi essent, & auri. Hæc, inquam, mihi causa fuit, cur exigui temporis imperium geram, atque ob id undique plausus, cantiones, lus, equalitas omnibus seruis æque, ac liberis, neque enim me regnante quisquam erat seruus. S A C.

At ego Saturne coniecturam istam ad seruos, & eos
 a + qui

qui boias terunt, referebam, quasi ob eam causam tibi fabula tribueret erga hos humanitatem, quod memor teipsum aliquando seruitutem seruuisse, ac gestasse compedes, eos magnificeres, qui simili essent fortuna. S A T V R. Num tu defines istiusmodi nugari nugari? S A C E R. Bene mones, itaque desino. Quin illud etiam mihi responde, talis ludere, in usu fuit tui quoque seculi mortalibus? S A T. Erat sanè. At non depositis talentis, ac decem nummum milibus, quemadmodum uos facitis, uerum ut plurimo nucibus, ne uidelicet discrucietur qui uictus esset, ne ue semper ploraret sese unum omnium non habere quod ederet. S A C. Et recte quidem illi. Nam quo tandem premio certassent ipsi talis, quum ipsi toti essent aurei? Itaque te loquente, tale quiddam mihi uenit in mentem, si quis unum aliquem ex aureis illis uiris, in hanc nostram etatem adductum uulgo ostenderet, quid illi tandem eueniret? Nempe miserum (sat scio) discerperent, haud aliter incurstantes, quam in Pentheum Manades, aut in Orpheum foeminae Thraciae, aut in Acteonem canes, interq; sese decertarent, quantam quisque maximam posset portionem auferre, ut qui ne in festo celebrando, a lucri studio temperent, quin ipso etiam festo ad lucri abutuntur incrementum. Itaque alij quidem tibi primitias immolant, amicos in conuiuio depradantes. Alij uerò tibi conuiuantur, cum nihil ad rem pertineant, tum ipsas comminuunt tesseras, perinde quasi illis sit imputandum, quod illi suapte sponte faciunt. Sed dic mihi, et illud, quid tandem causae fuit, ut deus usque adeo imbecillis, ac senex,

tem

tempus inamoenissimum delegeris, cum iam nix omnia occupat, plurimus seuit Boreas, cum quæ nihil non gelu concretum est, ærent arbores nude decussis frondibus, squalent, horrentq; uacua floribus prata, cum incurui, contractiq; mortales, perinde quasi extremo confecti senio, ad focum feruæ desident, interea tu festum diem agis? neq; enim accommodum seni tempus, neque satis idoneum genio indulgentibus. **S A T.** Sed heus tu permulta quidem à me sciscitaris, cum potare iam oporteat. Itaque non exiguum temporis portionem tuis rogationibus mihi de festo perdidisti, dum ista mecum philosopharis, non admodum ad rem pertinentia: quare nunc istis tandem omisiss, conuiuium agitemus, plaudamus, ac liberam agamus uitam. Deinde prisco more depositis nucibus, ludamus tesseriis, ac reges suffragiis creemus, ipsiq; ultro pareamus. Siquidem ad eum modum effecerimus, ut uerum uideatur prouerbum, quod dicunt: senes repuerascere. **S A C.** Imò cui ista quæ dicis, non probantur Satiarne, precor ut ei nec tum bibere liceat, cum sitit. Itaq; bibamus, quando quidem ut primo colloquio satis à te responsum est. Proinde uideor mihi recte facturus, si nostram hanc confabulationem, et quæ ipse interrogarim, et quæ tu propitius responderis, literis prodita, tradam amicis legenda, si qui sunt digni, qui tua dicta accipiant.

CRONOSOLON, id est, SATVRNARI-
um Legum lator, Erasmo interprete.

HAec ait Cronosolon sacrificus, & idem uates Saturni, earumq; legum conditor, quæ quidem ad festum pertinent. Quid pauperes facere oporteat, id alio misso libro illis ipsis præscripsi, Neque dubito quin eas leges seruent, alioqui obnoxij futuri poenis, quæ grauissimæ decretae sunt in eos, qui minus paruerint. Vos autem diuites, uidete ne hæc mandata prætergrediamini, neque negligatis. Nam si quis secus fecerit, is sciat se non me neglecturum legislatorem, sed ipsum potius Saturnum, qui me condendis festi sui legibus delegit. Haud ille quidem in somnis uisus, sed nuper cum uigilante palam congressus. Erat autem neq; compedibus uinctus, neq; situ obsitus, qualem cum pictores fingunt, exemplar à deliris poetis mutuati, uerum falcem quidem tenebat præcutam. Cætera uero, & hilaris erat, & ualidus, regioq; apparatus. Atq; hac quidem specie mihi uisus est. Cæterum quæ locutus est, planè diuina sunt, & in his hæc digna, quæ uobis prius exponam. Nam ubi me uidit animo mortuum inambulantem, mox intellexit, quippe deus, quænam esset molestiæ causa, uidelicet grauiter me ferre perturbatam, ut qui non pro temporis ratione unicam uestem haberem, cum iam esset gelu, multusq; flaret Boreas, glacies ac nix, aduersus quæ ego minime communitus eram. Multo magis autem, quod cum festum instaret iam proxime, reliquos uiderem apparantes, quæ ad uictimas, quæq; ad cõuiuia requirebantur, mihi uero ipsi res

res non admodum ad festum instructas esse. Iam à tergo accedens, aureq; prehensa, ac uellicata (Nam hac specie sese mihi consuevit ostendere) Quid istud sibi uult (inquit) Cronosolon? uidere mihi sollicitus. An non equum inquam here? cum impios ac scelestos homines opibus superfluere, & solos delitijs frui uideam, ipse uero, mecumq; complures alij docti, cum inopia, summaq; rerum penuria uitam degimus? Ne tu quidem here, curas his rebus finem imponere, & ad equalitatem reuocare. Tum ille. Cetera quidem, inquit, haud facile fuerit innouare, quæ uobis à Clotone, reliquisq; Parcis accidunt. Porro paupertatis malum uobis corrigam, quatenus ad festum attinet. Sit autem hæc corrigendi ratio. Abi Cronosolon, ac mihi leges aliquot conscribito, ostendens quid obseruandum sit in festo, uti ne diuites inter sese festum celebrent, sed uobis sua bona impertiant. At non noui, inquam, leges conscribere. Quin ego, inquit, docebo te. Moxq; ingressus, ordine me docuit. Deinde cum cuncta perdidicissem: Et illud, inquit, illis dicito, nisi seruarint hæc, tum ego profecto sine causa falcem hanc acutam circumfero. Alioqui ridiculus sim, si cum patrem Cælum execuerim, non item castraro diuites istos, quicumque leges meas uiolauerint, ut iam euirati, Cybeli matri sese adiungant cum tibijs ac cymbalis. Hæc ille minabatur. Quare recte facietis, si leges non prætergrediamini. Lex prima. Ne quis quid intra festi tempus agito, neq; publicum, neq; priuatum nisi quæ ad lusum, ad uoluptatem, animiq; oblectationem pertinebunt. Opsoniorum, & bellariorum artifices soli in opere

opere sunt. Aequalitas omnibus esto, seruis, liberis, pauperibus, diuitibus. Irasci, indignari, minari ue ne cui liceat. Rationem exigere ab ijs, qui res curant Saturnalicias, ne id quidem fas esto. Ne quis argentum, uestem ue expendito, ne ue inscribito solennitatis tempore, ne quis exerceatur, ne ue literis operam dato, aut recitato, nisi si quæ sint urbana lepidaq; quæ dicacitatem respiciant, ac iocum. Lex secunda. Multo ante festum diuites singulorum amicorum nomina in tabella scribunt. Porro pecuniam paratam habent, ad decimam partem annuorum, fructuum. Præterea quicquid illis superest uestium, et quicquid est cultus pinguioris, quam ut ipsis conueniat. Ad hæc argenteorum uim non modicam. Atque hæc quidem in promptu sunt. Cæterum ante solennitatem porcellus circumagitor, atque ex edibus eijciuntur sordes, auaritia, et questus, et si quæ id genus alia sunt plerisque diuitum domestica. Deinde ubi domum perpurgarint, tum rem diuinam faciunt Ioui diuitiarum largitori, ac Mercurio munifico, atque Apollini magna donanti. Deinde circa uesperam tabulam illam, amicorum nomina tenentem relegunt. Distributis autem pro cuiusque dignitate muneribus, ante solis occasum amicis mittant. Porro qui deferant, ne plures tribus, quatuor ue sunt, atque hi certissima ex famulis fide, iamq; natu grandes. Asscribatur autem in literis, et quid mittatur, et quantum, ut ne utrique suspectos habere possint eos, qui perferunt. Atque ipsi ministri unico quisq; calice epoto, domum recurrunt, neque præterea quicquam ab eis postulanto. Doctis omnia dupla mittuntur.

tuntor. Nam hoc æquum est geminam accipere portionem. De muneribus quàm modestissime simul, & quàm paucissima uerba fiunto, neque graue quicquam in literis quisquam ascribito, nec odiose laudato quæ mittuntur. Diuiti diues ne quid mittito. Neque locuples Saturnalibus equali sorte quempiam conuiuio accipito. Ne quid eorum quæ in hoc deprompta fuerint, ut mittantur, seruantor. Ne ue cui muneris poenitētia subito. Quod si quis anno superiore peregre fuit, eā quæ causa munerum expers fuit, & illa accipito. Quinetiam pro tenuibus amicis es alienum diuites soluuntor, atq; etiam conductarum ædium precium, si qui forte, & hoc debent, neque sunt soluendo. In summa uero, multo ante illud illis esto cura, ut cognoscant, quæ re maxime sit opus. Rursum qui accipiunt, ne de missis donis ut exiguis queruntor, & quicquid mittetur, qualecūq; fuerit, id magni ducuntor. Vini cadus, aut lepus, aut pinguis auis, inter munera Saturnalia ne habentor. Ne ue Saturnalia dona in risum uertuntor. Remittito uicissim diuiti pauper: Si doctus est, libellum aliquem ueterem, aut si quid ipse conscripsit, quod fausti sit ominis, & conuiujs accommodum, qualecunq; potuerit. Atq; id diues læto admodum, hilariq; uultu accipito. Acceptum protinus perlegito. Quod si recusarit, reiecerit ue, sciat sese ijs quæ de falce minatus sum, obnoxium esse, etiam si miserit, quicquid alioqui mittendum erat. Porro reliqui, coronas alij, alij turis frustula mittuntor. Quod si pauper, aut uestem, aut argentum, aut aurum, supra facultatem diuiti miserit, id quidem, quod missum fuerit, publicum esto, conflatumq;

tumq; in Saturni thesaurum infertor. Ipse uero pauper postridie plagas à diuite, manibus ferula suppositis accipito, non pauciores quinquaginta supra ducentas. Leges conuiuiales. Lauandum est, ubi linea sex erit pedum. Ante lauandum, nucibus ac talis lufitandum. Vbicunque casus cuique locum dederit, ibi accumbito. Dignitas aut genus, aut diuitiæ, parum momenti habento, ut prius ali cui ministretur. Eodem de uino omnes bibunto. Neque proffit diuiti, si causetur uel stomachi, uel capitis dolorem, ut ideo bibat de meliore. Carnium omnibus æqua portio. Ministri ne cui quid fauore danto, neq; contantor, neq; prætermittunto, donec ipsis uisum fuerit, quæ tollēda erūt. Neq; huic quidē magna, illi uero perexigua apponunto. Ne ue huic coxa suis, illi maxilla apponitor, sed in omnibus æqualitas esto. Pocillator, acutis oculis unumquemq; obseruato, minus tamē herum. Acutius etiā exaudito. Calices omnis generis sunt. Ad potandum inuitare si quis uoluerit, ius esto. Omnes omnibus præbibunto, si libeat, ubi præbiberit diues. Neq; quisquam bibere compellitor, qui nō ualeat ad compotationem. Ne liceat ipsis, neq; saltatorem. neq; citharædum inducere, nisi qui nuper discere cœperit. Quod si cui libeat dicterij, uti, liceat, sed hætenus adhibeatur modus, ut ne sint molesta. Super omnia, pro nucibus ludunto talis. Si quis deposita pecunia talis luserit, in posterum usq; diem ieiunato. Et maneto quisq;, et abito cum uoluerit. Porro cū diues famulos suos cōuiuio accipiet, tum amici quoq; unā cū ipso ministranto. Leges hæc singuli diuites, æræ columnæ inscriptas, in aula meditullio habento, ac legunto. Atq;
id quidem

id quidem sciendum est, quo ad ea columna manebit, neq; fames, neq; pestilentia, neq; incendium, neq; quicquam alioqui molestum, in illorum domū subibit. Quod si quando (id quod dii prohibeant) tollatur, abominanda sunt, quæ illis tum euentura.

EPISTOLAE SATVRNALÆS.

EGO SATVRNO SALVTEM.

EQUIDEM & antea tibi scripsi, significās quonā in statu essem, et quemadmodum ob inopiam mihi periculum esset, ne solus omnium, expers relinquerer solennitatis, quam indixisti. Addidi & illud (nam memini) iniquissimum esse, si nostrum alij opibus ac delitijs superfluerent, nihil ex suis facultatibus impertientes pauperioribus, alij rursus fame cōtabescerent, atque id quidem instantibus Saturnalibus. Verum quoniam tum ad meas literas nihil respōdisti, operæ precium existimaui, te denuo ijsdem de rebus cōmonescere. Tuum erat optime Saturne, sublata hac rerū inæqualitate, bonisq; in medio depositis, postea celebrandū festum edicere. Nā uti nunc res habent, formica camelus, quemadmodū aiunt prouerbio. Quin magis tragœdiæ histriōnem animo concipe, qui altero pede præaltis cothurnis sublimis insistas, cuiusmodi sunt Tragica calceamenta, altero uero sit incalceatus. Is si ad hunc modū instructus ingrediatur, uides necessario futurū, ut nunc excelsus sit,
nunc

nunc humilis, prout hunc aut illum pedem uicissim promouerit. Nec minor est in uita nostra inaequalitas, dum illi cothurnis fulti, adornante fortuna, Tragedias in nos agunt. Contra magna pars pedibus, atq; humi ingredimur, quum, & ipsi, scias uelim, nihilo deterius illis fabulam agere possimus, atque ingredi, si quis nos quoq; ad eundem istum modum adornarit. Atqui ex poetis audio, nihil harum rerum inter homines fuisse olim, quum tu solus adhuc imperium teneres. Verum tellus illis citra serendi, arandiq; laborem bona prodiginebat, coenam, unicuique paratam, uel ad satietatem usque. Porro flumina partim uinum, partim lac, erant autem, & quae mel manabant. Quodq; est omnium maximum, aiunt illos ipsos homines aureos fuisse. Ceterum paupertatem omnino procul ab illis abfuisse. Nos contra non satis idonei sumus, qui uel plumbum uideri possimus, aut si quid etiam plumbo uilius, ut quorum plerisq; uictus labore queritur, ac passim paupertas, egestas, ac desperatio, & illud: Hei mihi, & unde inueniam, & o fortunā, atq; id genus alia permulta, apud nos nēpe pauperes abundant: quāquam bis de rebus leuius discruciamur, nisi diuites conspiceremus tanta fruente felicitate. Qui quidem quum tantum auri, tantum argenti conditum habeant, tantum uesfium possideant, tot mācipia, tot currus, familiq; agros, atq; harum rerum omnium magnam uim teneant, tamen adeo uobis nihil unquam de eis impertiunt, ut plebeios homines ne aspectu quidem dignentur. Hæc, inquā, sunt Saturne, quæ nos enecant maxime, planeq; rem intolerandam arbitramur, hunc in purpura accumbentem,

tantis

tatis opum delitijs affluere, ruclantem interim, & ap-
 plaudentibus amicis, perpetuo festum diem agere: me ue-
 ro, meiq; similes, somniorum coniecturas interpretari, si-
 cunde forte quatuor oboli contingant, quo uidelicet pa-
 ne polenta' ue expleti dormire queamus, nasturtium, aut
 porrum, capsa' ue, allium' ue opsonij uice arrodetes. Aut
 hæc igitur Saturnæ ad æquabilitatem uitæ mutes, corri-
 gasq; necesse est, aut quod est postremum, illis ipsis in-
 terdicas diuitibus, ne soli bonis fruantur, uerum è modijs
 auri tam multis uel heminam in omneis nos dispergant.
 Porro ex uestibus, si quas iam à tineis exesas, citra suum
 incommodum dare possint, malintq; hæc prorsus uctu-
 state, situq; peritura, nobis dare qui induamur, quàm si-
 nere ut in cubilibus, ac scrinijs multa carie computres-
 cant. Præterea ut cœnent singuli, nunc quaternis, nunc
 quinis pauperibus ad conuiuium adhibitis. Haud isto
 quidem pacto, quo his temporibus conuiuia peragun-
 tur, uerum popularius, ut æqua sit omnium portio, ne-
 que ut hic opsonijs ingurgitet sese, famulo interim ad-
 stante, atq; operiente, donec herus uorando præfoce-
 tur. Ceterum ubi ad nos uenerit, quum uix etiam ap-
 parauerimus admouere manum, protinus ad alios trans-
 feratur, patina tantum ostensa, uel si quid de placenta
 reliquum est. Neq; illatum aprum ita partiatur, ut do-
 mino totum dimidium apponat, unà cum capite, reli-
 quis autem ossa tecta apponat. Utq; præmoneantur pin-
 cernæ, ne contentur donec unusquisq; nostrum septies
 poscat bibere, sed semel iussi protinus infundant, & in-
 gentem calicem impletum tradant æque atq; ipsi domi-
 no, utq;

no, utq; unum & idem uinum conuiuiis sit omnibus-
 Alioqui ubi nam ista lex scripta fuit, aut receptus mos,
 ut hic uino odorato, generosoq; temulentus sit, mihi
 contra musto disrumpatur alius? Hæc si correxeris no-
 uarisq; Saturne, tum demum effeceris, ut uita uere uita
 sit, festum uere festum: sin minus, illi quidem epulen-
 tur, nos autem interim sedentes precabimur, ut simul
 atq; loti uenerint, puer subuersam amphoram rumpat,
 utq; coquus ius adurat, ac per obliuionem muriam pi-
 scium in lentem infundat, utq; canis in domum irruens,
 opsoniorum artificibus alibi intentis, exta deuoret uni-
 uersa, præterea placentæ dimidium: utq; sus, ac ceruus,
 neq; non fuculæ inter assandum idem faciant, quod Ho-
 merus de Solis bobus commemorat; imò uti non serpent
 solum, uerumetiam unâ cum ipsis uerubus in montem
 abripiant sese, fugiantq;: utq; ipsæ etiam aues pingues,
 iam adeptis plumis, & ad coquendum apparatæ, uo-
 latu aufugiant, ne soli illis fruantur: quodq; futurum
 est illis grauissimum, ut formicæ tales, quales feruntur
 Indicæ, aurum è thesauris effossum, noctu in publicum
 efferant: utq; uestis curatorum indiligentia ita ab opti-
 mis muribus perforetur, ut cribrum uideri possit, nihilq;
 differat à cassæ uenatorio; utq; formosi illorum comatiq;
 puelli (quos Hyacinthos, aut Achilles, aut Narcissos
 appellare solent) dum ipsis poculum porrigunt, subito
 defluente coma calui fiant, & acutam edant barbam,
 cuiusmodi in comædijs induci solêt Sphenopogones, qui
 bus à cuneata barba nomen inuentum est: utq; uertex illis
 asperis, ac pungētibus pilis sit hirtus, reliqua capitis par-
 te nuda.

te nuda. Hæc atq; his etiam plura illis imprecabimur, nisi desinant usque adeo suis priuatim studere commodis, uelintq; in commune diuites esse, nobis quoq; quantum æquum est impertientes.

SATVRNVS MIHI CHARIS-
SIMO SALVTEM.

Quid tu, obsecro, nugas istas ad me, ac de rebus huiusmodi scribis, iubesq; ut de integro bonorum faciam partitionem? quod quidem alterius munus fuerit, penes quem nunc est imperium. Etenim demiror te, si solus omnium ignoras, quemadmodum iampridem regnare destiterim, ac priuatus esse cœperim, liberis partitus imperium: quanquam Iupiter præcipue rerum istiusmodi curam agit. Porro mea potestas non nisi ad taxillos usq; , saltationes, cantiones, et ebrietatem ualet, idq; septem non amplius diebus. Itaque gravioribus in causis, de quibus scribis, uidelicet de tollenda rerum inæqualitate, utq; ex æquo omnes aut opibus abundet, aut egeant, Iupiter uobis operam dabit. Quod si quid in hijs quæ ad festum pertinent, uel fraude detractum est alicui, uel additum, id erit mearum partiū iudicare. Iamq; scribo diuitibus de cœnis, deq; auri hemina, neq; nō de uestibus, ut uobis quoq; ad celebrandū festū nōnihil mittant. Quandoquidē æqua sunt ista, decetq; illos facere quemadmodū prædicatis, nisi forte habent isti, quod probabiliter ad hæc respondeāt. In summa tamē illud scitote pauperes, uos longe falli, neq; rectē iudicare de diuitibus. Siquidem

illos felices arbitramini, solosq; suauem uitam uiuere, propterea quod illis liceat opipare cœnare, uino suauis inebriari, formosis frui mulieribus, uestibus uti delicatissimis, uerum istam felicitatem cuiusmodi sit ignoratis: siquidem hæ res non mediocribus curis eos distorquet, sed singulis inuigilare coguntur, nequid rerum domesticarum dispensator fraudet, aut clanculum suffuretur, ne uinum acescat, ne frumentum uermibus corrumpatur, ne latro tollat pocula, ne populus credat calumniatoribus, si illum dixerint affectare regnum. Atqui hæc quidem quota pars est eorum, quæ istos discruciant? Quod si nossetis metus, et curas, quibus obnoxij sunt, planè fugiendas uobis esse diuitias existimaretis. Alioqui creditis uel meipsum usq; adeo insanum, ut si præclara res esset opulentia, aut regnum, depositurus hæc, alijsq; ea celsurus fuerim, patererq; ut nunc priuatus alieno parerem imperio? Quin potius quum non essem ignarus huiusmodi malorum quæ plurima diuitibus, ac regibus adsint necesse est, imperium deposui, idq; sapienter. Nam quod tu nunc apud me deos obtestans deplorabas, illos apris, ac placentis expleri, uos contra, nasturtium, porrum uel, aut cape per festi tempus, opsonij loco arrodere, cuiusmodi sit considera. Etenim in præsens quidem utrunq; dulce est illis, minimeq; molestum. At postea res inuertitur. Quandoquidem uobis deinde non accidit, ut postridie surgatis, capitis dolore grauati obtemulentiam, quemadmodum illi: neq; ob immodicam in ingurgitationem graue olentem, et acrem spiritum rursus statis. At illi hoc quoq; fructus ferunt, ut quoniam magnam

gnam noctis partem uario coitu pro libidinis arbitrio transigunt, facile sibi, uel tabem, uel tussim, uel morbum intercutem, ex intemperato uoluptatum usu colligant. Alioqui quotum quenq; potes ostendere, qui non planè palleat, ac faciem cadauerosam præ se ferat? Quotum quenq; autem, qui cum ad senectutem peruenerit, suis ipsius pedibus ingreditur, ac non potius à quatuor baiuulis gestetur? foris quidem totus aureus, intus putris, ac pannosus, cuiusmodi sunt Tragica indumenta, ex pannis admodum uilibus confarcinata. Vos autem quum molestum est, quòd de piscibus gustare non liceat, quòd inedia laboratis, non illud item cogitatis, eosdem et podagre, et tussis expertes esse, aut si quid aliud aliam ob causam illis incommodi contingit. Quanquam nec illis ipsis eque dulce est, quotidie, supraq; satietatem istis uesci. Quid potius uideas eos nonnunquam ita holus, ac lupinum appetere, ut tu non eque leporem appetas, aut aprum. Ut de reliquis interim sileam, quæ illos discruciant, puta si filius sit luxuriosus, si uxor uel amans, uel amata à famulo, coacta magis quàm ex animo cum illo dormiat. In summa multa alia sunt, quæ uos ignorantes, tantum aurum illorum, ac purpuram uidetis. Tum si quando uidetis eos albo prouchi curru, inhiatis, et adoratis. Quòd si illos contemneretis, negligeretisq;, neque ad argenteum currum oculos haberetis intentos, neque inter colloquendum, smaragdum annulo inclusum respectaretis, neq; uestes obiter contrectantes molliciem admiraremini, sed sineretis eos ipsos sibi diuites esse, haud dubiè futurum sit, ut ipsi uos ultro adirent,

coenam rogarent, nimirum ut uobis ostendere possint lectos, mensas, ac pocula. Quarum rerum nulla sit utilitas, si sine teste possideantur. Certe reperiretis pleraque hæc illos uestra causa parare, non quo utantur ipsi, sed uti uos admiremini. Hæc ad consolandos uos scribo, utranq; uitam cognitam habens. Conuenitq; ita festum agere, ut cogitetis omnibus breui decedendum è uita, et illis, depositis opibus, et uobis, relicta paupertate. Quanquam et illis scribam, sicuti sum pollicitus, certum scio eos non neglecturos literas meas.

SATVRNVS DIVITIIVS, S.

Pauperes nuper ad me datis literis incusarunt uos, qui nihil ipsis ex facultatibus quas possidetis, impertimini: atq; omnino postularunt, ut omnia bona facerem omnibus cõmunia, ut ad singulos illorum sua pars rediret. Aequum enim esse, ut rerum equalitas constitueretur, neq; decere, ut huic supersit, ille nullo modo sit particeps uoluptatum. Ego uerò respondi, hisce de rebus rectius Iouem consideraturũ. Caterũ de presenti negotio, deq; iniurijs, quibus sese per festos dies affici putant, uidebam mei officij esse sententiã ferre, sumq; pollicitus me uobis scripturum. Sunt autem quæ postulant hæc, ut mihi quidem uidetur, æqua. Nam quo pacto, inquit, tanto frigore horrentes, tantæq; obnoxij esuritioni, postea diem etiam festum celebrare possimus? Quare si uellem et illos festi participes esse, postularunt ut cogerem uos, ut et de uestibus illis impertiamini, si quæ supersunt pinguiores, quàm quæ uobis conueniant, utq; de
auro

auro nonnullas guttulas in illos destilletis. Quod si ista feceritis, inquit, non erit amplius disceptatio inter uos de bonis apud Iouem. Sin minus, minuantur sese ad nouam rerum partitionem prouocatu-
 ros, ut primum Iu-
 piter pro tribunali federe coeperit. Atque hæc quidem facere uobis nequaquam graue fuerit, impertiri nonni-
 hil de tantis opibus, quas possidetis, & recte posside-
 tis. Quin de coenis quoq; ut uobiscum cenarent, & hoc
 literis addendum putarunt, quemadmodum uos in præ-
 sentia foribus occlusis, soli delitijs frueremini. Quod si
 quando uobis uisum fuerit, & illorum quempiam post
 longum tempus conuiuio adhibere, plus esse molestiae
 in coena, quam uoluptatis, multa; illic in pauperum
 contumeliam fieri: uel ut illud, cum non eodem de uino
 bibant, Dij boni, quam illiberale: planè dignum, in quo
 & illi debeant accusari, qui non surgant potius, abe-
 antq; toto conuiuio uobis solis relicto. Quanquam ne-
 gant sese etiam ad satietatem ex illo qualicunq; uino bi-
 bere. Propterea quod uestri pincernæ, aures habeant
 cera obturatas, quemadmodum olim Vlysis socij. Por-
 rò reliqua usqueadeo sunt turpia ut pigeat commemo-
 rare, quæ de carniū partitione criminantur, deq; mi-
 nistris, quicum uobis assistant, donec plusquam ad ple-
 num expleamini, ipsos prætercurrunt, aliaq; huius ge-
 neris permulta sordida, minimeq; digna uiris ingenuis.
 Proinde æqualitas, res est omnium iucundissima, ma-
 ximeq; conuiuijs congruens. Atque hæc de causa, uobis
 æquus ille partitor in conuiuijs præficitur, ut æquam
 omnes habeant portionem. Videte igitur ne post hæc

uos iterum accusare possint. Quin potius honorabunt uos, & amabunt, si paucula ista à uobis acceperint, quorum impendium à uobis nec sentiretur quidem, penes illos muneris in tempore dati memoria semper mansura est. Præterea nec Remp. administrare possitis, ni pauperes unà uobiscum in ea uersentur, milleq; modis felicitatem uestram adiuent. Neq; enim habituri estis, qui diuitias uestras suspiciant, si soli atq; apud uos ipsos in tenebris eas possideatis. Videat igitur uulgus, mireturq; uestrum argentum, mensas, & quemadmodum præbientes ad potandum inuitetis. Dein illi inter bibendum poculum undiq; contemplentur, ac pondus expendant, manu librantes. Tum argumenti absolutam celaturam. Tum auri uim, uicissim artem condecorantis. Nam in istum modum, non solum illi uos probos uiros, & humanos prædicabunt, uerum etiam inuidiam illorum effugietis. Quis enim inuideat impertienti, dantiq; quod equum est? Quis non potius optet, ut quàm diutissime uiuens, bonis suis fruatur? Verum ut nunc res uobis habent, & felicitas uestra teste caret, & diuitie inuidiosæ, & insuauis uita. Neq; enim perinde iuuat, opinor, si quis solus expleatur, quemadmodum aiunt leones facere, & ex luporum genere, quos solitarios uocant, quàm si cum lepidis hominibus, ac per omnia gratificari paratis, conuiuatis. Qui primum non sinent conuiuium surdum, aut mutum esse, uerum consuetudine sua fabulas conuiujs aptas, dicteriaq; minime molesta, uariasq; uoluptates adferent. Quibus rebus tempus iucundissime transigitur. Idq; gratum est Baccho, gratum Veneri, gratum etiam

etiam Gratijs: deinde postero die, dum comitatem uestram
 refrunt, beneuolentiam uobis conciliant. Hæc etiam ma-
 gno fuerant emenda. Nam illud à uobis sciscitabor, si pau-
 peres abeant taciti, sic enim fingamus, non ne uos ea res
 ureret, cum non haberetis, quibus ostentaretis purpureas
 uestes, comitum multitudinem, anulorum magnitudi-
 nem? Neq; iam libet referre, necessario futurum ut pau-
 perum insidiæ, atq; odia in uos oriantur, si soli delitijs
 frui uelitis. Nam quæ minantur uobis imprecatores sese,
 prorsus abominanda sunt. Ac dii prohibeant, ne unquam
 ad eiusmodi imprecationes uenire cogantur. Quandoqui-
 dem si id fiat, neq; intestina posthac gustabitis, neq; pla-
 centam, nisi si quid canis reliquum fecerit. Præterea len-
 tacula saperde liquamen uobis habebit. Porro sus, aut
 ceruus interim dum astantur, è ueru in montes aufuge-
 re parabunt. Tum aues quoq; pingues absq; alis fugam
 molientes, ad pauperes auolabunt. Deniq; quod est om-
 nium grauissimum, pocillatores formosissimi repente
 uobis calui fient, idq; etiam fracta amphora. Super his
 rebus consulite, quæ & festo sint digna, & uobis quàm
 maxime tuta, atq; illis paupertatis onus subleuate, exiguo
 uestigali illos amicos habituri, ne utiquam malos.

DIVITES SATVRNO. S.

NUm putas Saturne, de rebus istis ad te solum scri-
 psisse pauperes? Quin potius Iouis ipsius aures
 iam obsurduerunt illorum querelis, dum hæc eadem uo-
 ciferantur, ac nouam rerum partitionem flagitant, ac
 simul & fatum incusant, quod non equaliter distribue-
 rit, &

rit, & nos, quod nihil ipsis uelimus impertiri. Verum nouit ille, quippe cum sit Iupiter, penes quos sit culpa, eoq; illos plerunq; obaudit. Nihilominus tamen purgabimus nos tibi, quandoquidem hoc certe tempore princeps noster es. Nos enim omnia ista quæ scribis, ob oculos habentes quàm sit honestum de magna rerum copia opitulari ijs, qui indigent, quantoq; sit iucundius, simul cum pauperibus uersari, & conuiuium agitare, ad eum modum assidue facimus, adeoq; in ratione uite nos æquamus, ut nihil possit incusare is, quem ad conuictum admittimus. Verum illi primum aiunt sibi paucis opus esse. Deinde ubi semel illis fores aperuerimus, nunquam desinunt alia super alia postulare. Quod nisi protinus omnia, simulq; cum dicto acceperint, mox paratum odium, in promptu conuitia, etiam si quid de nobis sit mentiendum. Porro qui audiunt, fidem illis habent, rati uidelicet illos probe scire quæ dicunt, propterea quòd nobiscum consuetudinem habuerint. Ita fit, ut in alterutrum incidamus, ut aut si nihil demus, illos prorsus habeamus hostes, aut profusis omnibus, ipsi protinus egeamus, iamq; in pauperum gregem ueniamus. At cætera quidem utcumq; ferenda sunt, uerum inter cœnas ipsas non satis habent ingurgitari cibis, atq; aluum explere, sed iidem ubi plus satis adhiberint, tum uel puellæ formosæ cyathum porrigentis manum uellunt, aut concubinam, uxorem uel sollicitant. Postremo conuomito conuiuium, postero die nobis obtrestant, narrantes quemadmodum sitierint, esurierintq;. Quòd si hæc aduersus illos mentiri uidemur, uer-

ster ille

ster ille parasitus Ixion in memoriam redeat, qui ad communis mensæ honorem admissus, ac uobis dignitate equi paratus, iam ebrius uir ille egregius, lunonem adortus est. Hæc atq; huiusmodi sunt, propter quæ in posthac statuimus, quo res nostræ sint in tuto, ne posthac illis in domum aditum præbeamus. Quod si te autore, pacto recipiant, sese moderate petitueros, quemadmodum nunc aiunt, neq; quicquam flagitiose in computationibus admissuros, age, conuiuant nobiscum, simulq; coenant bonis auibus. Ac de tunicis, sicuti iubes, mittemus, et de auro, quantum facultas patietur, ac sumptus augebimus: in summa, nihil omitemus officij nostri, modo uicissim desinant ipsi arte nobiscum uiuere, sintq; pro parasitis et adulatoribus amici. Ita nihil erit, quod in nobis desideres, si ipsi quoq; suo fungi uolent officio.

Luciani Saturnalium finis.

L V C I A N V S D E L V C T V,
E R A S M O I N T E R P.

PER AEPRECIVM sanè fuerit obseruare ea, quæ in luctu uulgo tum dicantur, tum fiant: item quæ dicantur ab ijs, qui eos consolantur scilicet, quamq; non ferenda putent lugentes ea, quæ sibi acciderunt, et sibiipsis, et ijs quos flent: cum haud quaquam pernouerint mala ne sint ista, ac dolenda, an contra iucundiora, melioraq; ijs quibus accidunt: sed ex more, et consuetudine dolorem accersunt. Itaq; cum mortuus fuerit aliquis, faciunt ad hunc modum.

modum. Quin prius uolo tibi narrare, quas habeant de morte ipsa opiniones. Sic enim palàm fiet, qua gratia superuacanea ista moliantur. Vulgi quidem hominum multitudo, quos sapientes isti uocant idiotas, Homero, Hesiodo, reliquisq; fabularum autoribus, super his fidem habentes, et illorum poësim pro lege ducentes, locum quendam subter terram profundum esse putant, quem Tàrtarum uocant. Eum existimant magnum, et spatiofum esse, caliginosum, atq; opacum, qui tamen istis haud scio quo pacto illustrari uidetur, quo singula quæ illic sunt, introspiciant. Tum regnare in hoc specu Iouis fratrem, cui nomen Plutoni, ut mihi retulit quidam harum rerum mirè peritus, ob id eo uocabulo honestatum, quòd mortuorum copia diues esset. Porro Plutonium hunc inferorum Rempubicam, et manium uitam constituisse in hanc formam. Nam sorte obtigisse huic, ut uita defunctis imperaret. Quos ubi demissos receperit, arreptos uinculis ineffugilibus coërcet, nulli prorsus permittens, ut ad superos redeat, præterquam admodum paucis ex uniuerso æuo, idq; grauissimis de causis. Interluitur autem regio illius, fluuijs et magnis, et horrendis, uel solo nomine. Squidem Cocyti, Phlegetontes, atq; huiusmodi uocabulis appellantur. Quodq; est grauissimum, præiacet Acherontica palus, quæ prima excipit obuios, quam non possis neq; transmuttere, neq; transire sine uestore. Nam et profundior est, quàm ut pedibus transiri possit, et spatiofior, quàm ut transari queat. In summa huiusmodi est, ut nec auium manes possent eam transuolare. In ipso uero descensu, por-

taq;

taq; , quæ quidem est adamantina, Acacus est, regis patruelis, cui mandata est custodia, iuxtaq; hunc canis triiceps, seuus admodum. Is aduenientes satis amice, pacateq; intuetur. Ceterum si quis conetur aufugere, latrat, territosq; in specum redigit. Iam qui transmissa palude ingressi sunt, eos excipit pratum ingens, Asphodelo confitum, ac fluuius memorie hostis, eoq; Lethe nomen est inditum. Nam hæc uidelicet priscis illis mortalibus narrarunt, qui illinc redierant. Nempe Alcestis et Protefilaus, Thebalus uterque, neque non Theseus Aegeo prognatus, et Homericus Vlysses, testes admodum graues, digniq; quibus habeatur fides, qui mihi non uidentur e fonte illo bibisse, alioqui non meminissent horum. Itaq; Pluto, et Proserpina, ut aiebant illi, Rempublicam administrant, rerumq; omnium dominatum obtinent. Sed inseruiunt his, et in administrando principatu adiuant ingens turba, Furie, Pœne, Terrores, ac Mercurius, quanquam is sanè non adest perpetuò. Præfecti autem, et satrapæ, et iudices sedent duo, Minos, et Rhadamanthus, uterq; Cretensis, uterq; Iouis filius. Atq; hi quidem bonos, ac iustos uiros, qui cum uirtute uitam peregissent, ubi iam multi collecti fuerint, uelut in coloniam quandam emittunt in campum Elysium, uitam optimam inibi uicturos. Quòd si malos aliquos ceperint, hos Furijs traditos, in impiorum locum eiciunt, pro ratione malefactorum puniendos. Quo quidem in loco, quid tandem mali non patiuntur? torti, exusti, à uulturibus arrosi, rota circumacti, saxa sursum uoluentes. Nam Tantalus ipse ad paludem stat in periculum

periculum adductus, ne siti moriatur infelix. Rursum alij mediocris uitæ, sunt autem hi complures, uagantur in prato sine corporibus iam umbræ facti, & ad tactum ceu fumus euanescentes, Aluntur autem uidelicet nostris libationibus inferijsq; , quæ sepulchris inferuntur. Adeo ut si cui nullus sit in terra reliquus amicus, aut cognatus, hic mortuus, ieiunus, ac famelicus inter illos uersetur. Hæc usqueadeo ualide uulgi animos peruaserunt, ut simulatq; familiaris quispiam mortuus fuerit, primum obolum illi in os imponant, traiectionis mercedem, quam uectori daturus sit, nec illud prius expendunt, cuiusmodi numisma legitimum sit, ambuletq; apud inferos, & apud illos ualeat, Atticus, an Macedonicus, an Aeginensis obolus. At ne id quidem cogitant, multo satius esse non posse naulum reddere. Sic enim fiet, ut non recipiente portitore, postliminio redeant in uitam. Post hæc lotos eos, perinde quasi tartarea palus non satis sit idonea lauandis his, qui illic degunt, & unguentis optimis uncto corpore, iamq; uicta graeolentia, tum coronatos pulcherrimis floribus proponunt splendide uestitos: ne uidelicet algeant per uiam, ne uenudi conspiciantur à Cerbero. Accedunt ad hæc mulierum eiulatus, omnium certe lachrymæ, pectorum planctus, comæ dilaniatio, genarum cruentatio. Alijs autem & uestis discerpitur, & puluis capiti inspergitur, adeo ut uiuentes miserabiliores sint mortuo. Nam illi humi uoluntantur sæpenumero, capita solo allidunt. Hic uero decorus, ac formosus, ac diligentissime coronatus, sublimis propositus est, & excelsus, uelut ad pompam adorna

adornatus . Deinde mater , atq; adeo pater quoque ex
medijs cognatis progressus , ac mortuo circumfusus (nam
finge iuuenem aliquem , ac formosum propositum esse ,
quo magis in hunc competat actio fabule) absurdas , ac
stultas uoces emittit . Ad quas mortuus ipse responsu-
rus sit , si contingat uocem recipere . Ait enim pater ,
flebili quadam uoce uerbum unumquodq; producens in
longum : Fili iucundissime , peristi mihi , mortuus es ,
ante diem praeceptus es , me super hac misero solo reli-
cto . Non duxisti uxorem , non parasti liberos , non
militasti , non coluisti agros , non ad senectam peruenisti ,
non comessaberis posthac , non amabis fili , neque cum
æqualibus in computatione inebriaberis . Porro hæc at-
que id genus alia dicet , quasi putet filium adhuc rebus
his egere post obitum , ac desiderare quidem , uerum po-
tiri non posse . Sed quid hæc loquor ? Quot enim sunt ,
qui equos , ac concubinas , rursus alij , qui pincernas
etiam in funere mactarunt , qui uestem , reliquumq; mun-
dum pariter in rogam iniectum exusserunt , aut unà cum
cadauere sepelierunt , perinde quasi illic sit usus , &
apud inferos fruiturus ? At senex iste luctum agens ,
hæc omnia atque his etiam plura , quæ dicet , neque filij
causa iactare uidetur , ut quem sciat non auditurum ,
etiam si Stentorem clamore uincat , neque rursus sua
ipsius gratia . Satis enim erat illi , cogitare , & cognos-
cere , uel sine uoce . Nihil enim opus est , ut quis apud
se se clamet . Superest igitur , ut ad hunc modum deli-
ret ob eos qui adsunt , cum nesciat neq; quid acciderit
ipsi filio , neq; quò concesserit : imò cum ne suam qui-
dem

dem ipsius uitam, cuiusmodi sit perpenderit. Neq; enim alioqui ceu rem acerbam grauitè ferret, illum ex hac demigrasse. Filius igitur huic ita responderit, exorato Aeaco, atq; Orco, quo liceat tantisper è specu proferre caput, dum patrem insanientem compescat. Homo infelix quid clamas? Quid mihi molestus es? Desine uellicare comam, ac uultus, etiam cutem lacerare. Cur mihi conuitium facis, ac miserum appellas, et infortunatum, qui iam sim te multo tum melior, tum felicior? Aut quid acerbi mihi putas accidisse? An quia non sim factus senex talis, qualis es tu, capite caluo, facie rugosa, incuruus genibus, segnis, in summa, totus etate putris, multis expletis Triacadibus, et Olympiadibus, deniq; ad istum modum delirans apud testes tam multos? O demens, quid tibi uidetur in uita boni, quo post hac non simus potituri? Nimirum compotationes dicis, ac coenas, uestemq; et concubitus, eoq; metuis, ne rerum harum inopia peream. Non cogitas autem, longe bellius esse, non sitire, quàm bibere, non esurire, quàm edere, non algere, quàm uestibus abundare. Age igitur, quandoquidem ignarus uideris, docebo te lugere uerius. Iamq; denuo incepto luctu, clama. Fili miser, non amplius sities, non amplius esuries, non amplius algebis. Peristi mihi infelix, quod morbos effugeris, qui febrem iam non timeas, non hostem, non tyrannum: non amor discruciat te, non auocabit coitus, neq; huius rei causa bis, aut ter quotidie perdes impensam. Heu calamitatem. Neq; contemneris factus senex, neque molestus eris iuuenibus, si quando conspiciaris.

Hæc

Hæc si dixeris, pater, an non putas te multo ueriora, magisq; ridicula dicturum, quam ista quæ modo? At uide ne illud te male habeat, dum noscens, quæ apud nos est, magnamq; cogitas caliginem: proinde metuis, ne tibi præfocer, conclusus in monumento. Verum in his illud oportebat perpendere, oculis putrefactis, atq; adeo exustis (siquidem paulopost exurere me decreuistis) nihil opus erit, nec ad tenebras, nec ad lumen inspiciendum. Atq; ista fortassis utcumq; serenda. Verum cuius iste uester quid mihi confert? aut quid ista pectorum ad tibie modos percussio? aut quid mulierum immodicia lamentatio? Quid autem saxum, quod sepulchro imponitur, coronis ornatum? Aut quid ualet, quod merum infunditis? Num putatis illud ad nos destillaturum, & ad Orcum usq; permeaturum? Nam de parentalibus ipsi quoq; ni fallor, uidetis, quod ex apparatu potissimum ad nos redire debuerat, id summo correptum, sursum in cœlum abire, neq; quicquam iuuare nos, qui infernè agimus. Porro quod superest, puluis est inutilis, nisi creditis nos cinere uesci. Non est usqueadeo sterile, neq; infrugiferum Plutonis regnum, neq; nos destituit asphodelus, ut à uobis cibos huc deportemus. Itaque iuro per Tisiphonem, iampridem mihi libebat uehementer exclamare super his, quæ, & faciebatis, & dicebatis, sed uetabat lintum ac lana, quibus mihi fauces obligastis.

Atq; ita profato, mors ultima lumina clausit.

Sed dicito per Iouem, si conuersus ad eos mortuus ille loquatur hæc, cubito innitens, an non uidebitur rectissime

finè dicturus? Attamen uocordes isti uociferantur, & accersito quopiam lamentorum artifice, qui multas antiquas calamitates in unum congerat, certaminis adiutore, & amentie chorago abutuntur, ubicunque coeperit ille, ipsi ad melos eiulatu respondentes. Verum quantum ad lamentationes attinet, omnibus eadem est ineptiendi consuetudo. At deinceps sepulture rationem in uarios diuidunt modos. Nam Græcus exurit, Persa defodit, Indus nitro oblinat, Scythia deuorat, muria condit Aegyptius. Atq; hic quidem (rem à me uisam narro) desiccatum cadauer, conuiuam, & compositorem adhibet: fit autem frequenter, ut Aegyptium aliquem indigentem pecunia, leuet egestate pignus frater, aut pater in tempore factus. Nam libationes, pyramides, columnæ, tituli, ad breue tempus duratura, an non superuacanea, & ludicris similima? Sunt uero qui ludos quoq; constituent ad sepulchrum, ac funebres orationes habeant perinde quasi patrocinentur, ac testimonium perhibeant defuncto apud inferos iudices. Post hæc omnia, superest exequialis coena. Iamq; adsunt necessarii, ut defuncti parentes consolentur, suadentq; uti cibum capiant, quanquam illi per Iouem non illibentes ad id compelluntur, quippe perpetuum iam triduum enecti fame. Et quousq; queso flebimus? Sine quiescant Plutonis manes. Quod si tibi deliberatum est omnino flere, uel ob hoc ipsum cibus est capiendus, quo tanto luctui par esse possis. Tum deniq; tum ex omnibus contexuntur duo uersus Homerici.

Nam cœpit meminisse cibi Niobe auricapilla.

Tum

Tum illud,

Vita defunctos flere haud finit alius Achiuos.

At capiunt quidem illi, sed initio pudibundi, uerentesq; ne post charissimorum obitum uideantur adhuc affectibus humanis commoueri. Hæc atq; his longè magis ridicula reperiet, quisquis obseruarit ea, quæ sunt in luctu: propterea quòd uulgò existiment mortem summum esse malum.

ABDICATVS LVCI-

ANI, D. ERASMO ROTHE-
RODAMO INTER-
PRETE.

Quidam abdicatus artem medicinæ didicit. Patrem infania laborantem, reliquis medicis desperantibus, pharmaco cum sanasset, de nouo receptus est in familiam. Post hæc nouercam infania correptam sanare iussus, abdicatur.

AVD quaquam noua sunt hæc iudicia, neq; miranda, quæ in præsentia facit pater, neq; nunc primum ad hunc irascitur modum: uerum hæc lex illi facilis est, & assuetus ad hanc causam accedit. Verum illud mihi nouo calamitatis genere accidit, quòd cum nullum proprium sit crimen, quod mihi possit imponi, tamen in periculum uocor, ne poenarum artis nomine, nisi huic iubenti per omnia parere possit. Qua quidem re quid fieri possit absurdius? uti curem ex præscripto, non iam quatenus ars ualeat, sed

c 2 patris

partis arbitrato. Quare optarim equidem ut medicorum ars, cuiusmodi quoque remedium aliquod haberet, quod non modo laborantes insania, uerum etiam praeter equum irascentes liberare possit, nimirum quo liceat ex patris iracundia mederi. Nunc autem ipsa quidem insania leuatus est, ceterum iracundia magis etiam exasperatur. Quodque est omnium grauissimum, erga ceteros omneis sanus est, in me unum insanit, à quo morbo fuit liberatus. Videtis igitur cuiusmodi mercedem curationis feram, cum rursus ab illo abdicor, iterum alienor à familia, ceu ob idipsum ad breue tempus receptus, ut maiore insania saepius eijcerer domo. At ego quidem in his quae prestare queam, ne expecto quidem patris iussum, ut qui pridem non accersitus ad opitulandum accesserim. Verum ubi res est cuiusmodi, ut nulla omnino spes sit, tum nec aggredi uelim. Porro in hac muliere multo etiam minus ausim, neque id temere. Siquidem reputo quae in me facturus sit pater, si res non successerit, cum iam abdicet nondum aggressum curationem. Quare doleo Iudices, nouercae uicem, grauiter laborantis. Erat enim proba. Deinde patris nomine, quem huius morbus excruciat. Maxime tamen mea ipsius causa, qui uidear immorigerus patri, cum non possim quae iubeor prestare: partim ob morbi magnitudinem, partim ob artis imbecillitatem. At sanè non arbitror equum esse ut abdicer, si quod efficere non queam, id ne recipiam quidem. Itaque quibus de causis prius abdicarit me, facile fuerit ex hoc negotio conijcere. Quanquam ad illas, opinor, satis respondit, ipsa post
acta

acta uita. Ad hæc autem quæ nunc obijcit, pro uirili sum
responsurus, si prius de statu meo pauca uobis expo-
suerò. Ego intractabilis ille, et immorigerus, patrem
dedecorans, et indigna genere meo patrans, id quidem
temporis multa id genus uociferanti, ac sine fine occla-
manti paucis contradicendum esse duxi. Verum domo
cedens, existimaui mihi grauissimi iudicij instar fore,
uerumq; calculum, ita actam deinde uitam, ut appareret
me à paternis illis criminibus quàm longissime abesse,
sed potius honestissimis studijs dedisse operam, cumq;
optimis uiris habuisse consuetudinem. Iam uero, et eius
modi quiddam prospiciebam, ac suspicabar fore, ut ali-
quando pater, qui non admodum animo constaret, mi-
hi sine causa succenseret, falsaq; in filium crimina strue-
ret. Neque deerant qui ista morbi initium interpreta-
rentur, minasq; ac tela paulo post irruituri mali. Nem-
pe odium absq; causa, mores asperos, conuitia parata,
censuram seueram, clamorem, iracundiam, in summa,
omnia plena bilis, unde usu uenturum credebam, ut mi-
hi aliquando arte medicinæ foret opus. Proinde foras
profectus, ac probatissimorum, quos in peregrinis re-
gionibus nancisci potui, medicorum usus doctrina, plu-
rimo labore, uehementiq; animi studio artem perdidici.
Porro domum reuersus, offendo patrem manifesta
iam insania laborantem, et ab huius loci medicis despe-
rantibus destitutum, qui non alius introspiciunt, nec
admodum exactè morbos dijudicant. At ego sanè, sicuti
par erat facere frugi filium, neq; superioris abdica-
tionis iniuriam recordabar, neq; ut accerserer operien-

bar. Neq; enim erat quicquam, quod illi proprie impu-
tare possem. Verum peccata illa omnia fuerant aliena.
Nempe quemadmodum modo dicebam, ipsius morbi.
Ergo cum inuocatus accessissem, non sum equidem pro-
tinus medicatus, neque enim hic nobis mos est, neque id
precipit ars: uerum illud omnium primum iubemur ob-
seruare, sanabilis ne sit morbus, an insanabilis, atque ar-
tis terminos prætergressus. Ac tum si eiusmodi fuerit
malum, ut commode possimus aggredi, aggredimur, to-
toq; adnitimur studio, ut ægotum seruemus. Quod si
uiderimus iam inualuisse, superasseq; nec manum ad-
molimur omnino, idq; uetustam quandam legem eorum,
qui primi medicinæ prodiderunt artem, secuti: qui ne-
gant tentandos esse morbos, qui iam inualuerunt. Itaq;
cum patrem adhuc intra spem esse perspicirem, neque
malum supra artis uires esse, diu obseruatis, ac pensita-
tis singulis, ita demum aggrediebar, ac pharmacum fi-
denti animo porrexi. Multi sanè eorum qui tum ade-
rant, suspectam habebant administrationem pharmaci,
calumniantes curationem meam: iamq; parabant in ius
uocare me. Aderat autem, & nouerca pauida, atque
diffidens, non id quidem odio mei, sed quòd metueret,
utpote probè sciens illum grauiter laborare. Nam sola
nouerat omnia, quippe familiaris, & assidue conuiuens
ægotanti. Attamen ego nihil his rebus deterritus, scie-
bam enim futurum ut mihi signa non mentirentur, neq;
falleret ars: adhibui curam, obseruato tempore idoneo.
Quanquam erant amici nonnulli, qui mihi consilium
darent, ne fiderem, ne forte si res male successisset, ma-
iorem

io rem aliquam calumniam mihi accerferem, quasi patrem ueneno ultus essem, memor iniuriarum, quibus me affecerat. In summa, ille protinus conualuit, pristinae redditus sanitati, cognouitq; omnia. Familiares admirantur: deniq; laudabat, & nouerca, ac palam omnibus utriusq; nomine gaudebat, tum mihi laudem affecto, tum illi ad sanam mentem reuerso. Atque hic quidem, nam illud de eo testari possum, neq; contatus, neq; quopiam his de rebus in consilium adhibito, simulatque rem omnem è familiaribus cognouit, irritam fecit abdicationem, ac denuò me filium fecit, seruatorem ac beneficium appellans, confitens sese certum experimentum mei cepisse, deq; illis antè factis semet excusans. Id factum compluribus attulit uoluptatem, nimirum quotquot aderant probi. Cæterum urebat eos, quibus abdicatione filij iucundior fuerat reuocatione. Proinde uidebam tum non eodem modo ea re gaudentes omnes, sed erat cuius & colorem illico uerti sensi, & oculos turbari, & uultum iracundum, quemadmodum ex inuidia, odioq; solet accidere. Nos igitur ut est consentaneum, in complexibus, & animi gaudijs uersabamur, utpote utroq; alteri reddito. Cæterum nouerca paulo post ægrotare protinus cœpit, morbo, iudices, graui, & impotenti. Nam statim obseruabam, ut nascebatur malum. Neq; enim simplex erat, aut leuis insanie species, quin potius uetus quidam morbus, qui iam pridem delituerat in animi domicilio, erupit, uictorq; in apertum prodijt. Sunt autem nobis cum alia multa signa, insanabili laborantis insaniam, tum illud commune in hac obseruauimus

muliere. in ceteros placatior est, ac mitis, atq; illis presentibus conquescit morbus. Quod si quem conspexerit medicum, imò si uel audierit tantum de medico, in hunc supra modum incenditur. Quod, & ipsum argumento est, illam graui, & insanabili teneri malo. Hæc cum perficerem, equidem acerbe ferebam, miserebarq; mulieris, ut debui, præter meritum tanto laborantis infortunio. Pater uero ob imperitiam, neque enim nouit, uel originem mali, quo tenetur, uel causam, uel morbi magnitudinem, iussit uti medicarer, ac simile pharmacum exhiberem : arbitratus idem esse insanie genus, eundem morbum, eandem egrotationem, quæ similem curandi rationem admitteret. Verum ubi id quod erat uerissimum dico, fieri nullo pacto posse, ut mulier seruetur, fateorq; me morbo imparem esse, indignatur, ac succenset, aitq; me studio detrectare, ac mulierem destituere, mihi crimini uertens artis imbecillitatem. Atque huic quidem accidit, quod solet ijs qui dolent. Succensent enim omnes ijs, qui liberè uerum loquuntur. Tamen ego sanè pro uiribus illi respondebo, tum meo ipsius nomine, tum artis. Ac primum quidem à lege sumam initium, per quam hic me parat abdicare, ut intelligat sibi non esse posthac eandem abdicandi facultatem, quæ prius fuit. Neq; enim legis lator omnibus, ô pater, istam potestatem permittit, neque uti quoslibet filios, neq; quoties libuerit, abdicent, neq; qualibet de causis : Verum quemadmodum patribus concessit, certis de causis irasci, ita prospexit, & liberis, ne id immentibus accadat. Eaq; gratia iussit, ne libera esset, ac ci-

tra iudicium uindicta : sed ad iudices uocat, æstimato-
 res constituit, qui neq; per iracundiam, neq; per calum-
 niam, quod iustum sit iudicent. Nouerat enim frequen-
 ter accidere multis, ut ob causas iniquas ad iram com-
 mouerentur : hic quidem alicui falsæ calumnie credens:
 ille famulo fidem habens, aut uxori cuiuspiam inimicæ.
 Quare noluit rem iniudicatam agi, neq; indefensa cau-
 sa liberos statim capi, uinciq; : uerum, & aquam insun-
 dit, & ratio redditur, & nihil inexcusum relinquitur.
 Quandoquidem solum hoc auctoritatis datur patri, ut
 ad iudices uocet : uerum iudicandi auctoritas, an merito
 accuset, id penes uos, qui iudicio præsidetis. Ac nondum
 spectate crimen, quod mihi imponit, cuiusq; gratia nunc
 indignatur : uerum illud prius expendite, num posthac
 illi ius sit abdicandi, qui semel abdicauerit, iamq; sit usus
 facultate, quam lex concedit, atq; hanc paternam pote-
 statem expleuerit, deinde rursus in familiam receperit,
 ac superiorem abdicationem irritam fecerit. Nam
 ego certe iniquissimum istud esse dico, ut liberorum quo-
 que sint infinite pœnæ, ut multe condemnationes, ac
 metus perpetuus: utq; lex nunc irato inseruiat, mox de-
 inde faciat irritum, quod actum est : rursus ut eodem
 modo ualeat : in summa, ut ius sursum ac deorsum tor-
 queatur, utcunq; patribus pro tempore uisum fuerit.
 Verum initio quidem æquum erat uti concederet, cumq;
 indignante pariter indignaretur, ac puniendi ius face-
 ret ei, qui genuisset. Porro ubi semel potestatem absum-
 pserit, ac lege sit abusus, iracundiam expleuerit, post
 hæc rursus in familiam receperit, & in hanc opinio-
 nem

muliere. in ceteros placatior est, ac mitis, atq; illis presentibus conquescit morbus. Quòd si quem conspexerit medicum, imò si uel audierit tantum de medico, in hunc supra modum incenditur. Quod, & ipsum argumento est, illam graui, & insanabili teneri malo. Hæc cum perspicerem, equidem acerbe ferebam, miserebarq; mulieris, ut debui, præter meritum tanto laborantis infortunio. Pater uero ob imperitiam, neque enim nouit, uel originem mali, quo tenetur, uel causam, uel morbi magnitudinem, iussit uti medicarer, ac simile phar-macum exhiberem : arbitratus idem esse insanie genus, eundem morbum, eandem egrotationem, quæ similem curandi rationem admitteret. Verum ubi id quod erat uerissimum dico, fieri nullo pacto posse, ut mulier seruetur, fateorq; me morbo imparem esse, indignatur, ac succenset, aitq; me studio detrectare, ac mulierem destituere, mihi crimini uertens artis imbecillitatem. Atque huic quidem accidit, quod solet ijs qui dolent. Succensent enim omnes ijs, qui liberè uerum loquuntur. Tamen ego sanè pro uiribus illi respondebo, tum meo ipsius nomine, tum artis. Ac primum quidem à lege sumam initium, per quam hic me parat abdicare, ut intelligat sibi non esse posthac eandem abdicandi facultatem, quæ prius fuit. Neq; enim legis lator omnibus, ô pater, istam potestatem permittit, neque uti quoslibet filios, neq; quoties libuerit, abdicent, neq; qualibet de causis : Verum quemadmodum patribus concessit, certis de causis irasci, ita prospexit, & liberis, ne id immerentibus accadat. Ea q; gratia iussit, ne libera esset, ac ci-

tra iudicium uindicta : sed ad iudices uocat, æstimatores constituit, qui neq; per iracundiam, neq; per calumniam, quod iustum sit iudicent. Nouerat enim frequenter accidere multis, ut ob causas iniquas ad iram commouerentur : hic quidem alicui falsæ calumniæ credens : ille famulo fidem habens, aut uxori cuiuspiam inimicæ. Quare noluit rem iniudicatam agi, neq; indefensa causa liberos statim capi, uinciq; : uerum, & aquam infundit, & ratio redditur, & nihil inexcusum relinquitur. Quando quidem solum hoc autoritatis datur patri, ut ad iudices uocet : uerum iudicandi autoritas, an merito accuset, id penes uos, qui iudicio præsidetis. Ac nondum spectate crimen, quod mihi imponit, cuiusq; gratia nunc indignatur : uerum illud prius expendite, num posthac illi ius sit abdicandi, qui semel abdicauerit, iamq; sit usus facultate, quam lex concedit, atq; hanc paternam potestatem expleuerit, deinde rursus in familiam receperit, ac superiorem abdicationem irritam fecerit. Nam ego certe iniquissimum istud esse dico, ut liberorum quæ sint infinite pœnæ, ut multæ condemnationes, ac metus perpetuus : utq; lex nunc irato inferuiat, mox deinde faciat irritum, quod actum est : rursus ut eodem modo ualeat : in summa, ut ius sursum ac deorsum torqueatur, utcunq; patribus pro tempore uisum fuerit. Verum initio quidem æquum erat uti concederet, cumq; indignante pariter indignaretur, ac puniendi ius faceret ei, qui genuisset. Porro ubi semel potestatem absumpserit, ac lege sit abusus, iracundiam expleuerit, post hæc rursus in familiam receperit, & in hanc opinio-

nem discesserit, ut frugi putet, in his perseveret necessum est, neq; postea resiliendum, aut retractanda sententia, neq; rescindendum iudicium. Neque enim scire poterat, opinor, is qui natus fuerat frugi ne, an contra esset ead-
surus. Atq; hanc ob causam permissum est, ut genere indignos abdicent, quos cum educabant, cuiusmodi essent futuri nesciebant. Ceterum ubi non coactus, sed suapte sponte, atq; autoritate ex sese comprobatum recipit, qua deinde ratione possit mutare factum, aut quis legis usus superest? Etenim ipse legislator hunc ad modum tecum egerit. Hic si improbus erat, dignusq; quem abdicares, quid accidit uti reuocares? Cur donuo in familiam re-
duxisti? Cur legem irritam fecisti? Nam liber eras, tibiq; in manu erat ista non facere. Neque enim tibi concedendum est, ut legibus tuo arbitratu abutaris, utq; iudicia utcunq; mutatus sit animus tuus, eò trahantur. Neq; uti nunc irritentur leges, nunc rursus ualeant, iudices interim testes sedeant, uel ut rectius dicam, ministri tue uoluntatis, modò punientes, modò absoluentes, quando cunq; tibi uisum fuerit. Semel genuisti, semel educaisti, pro his semel item abdicare potes, atq; ita potes, si istud merito facere uidearis: uerum ut hoc fiat sine fine, ut perpetuo, ut frequenter, ut facile, id uero supra patris ius est. Quare per Iouem iudices, ne permittatis huic, ut qui sua sponte receperit, superioris iudicij sententiam irritarit, iram damnarit, rursus ad eandem prouocet poenam, & ad patriam recurrat potestatem, cuius tempus iam excessit, euauitq; priuilegium, nec huic uniuicquam ualens, quippe antehac consumpta. Etenim
illud

illud considerate, quemadmodum in reliquis iudicijs, ubi indices sortibus serunt sententiam, si quis perperam pronunciatum existimat, permittitur alios adire iudices. Porro si qui ipsi suapte sponte iudices constituerint, de lectisq; arbitris causam commiserint, posthac non idem licet. Etenim si quis, quorum sententijs initio stare non cogebatur, hos sponte delegerit, iam equum est boni consulere quæ statuerint. Itidem sanè tu quoque, quem antea liberum erat non recipere, nisi dignus maioribus uideretur, hunc si probum arbitratus esse, denuo recepisti, iam deinde non erit abdicandi ius. Siquidem indignum esse in quem ista denuo fiant, ipse testatus est, iam de integro frugi filium esse confessus. Itaq; non conuenit poenitere receptionis, sed firma reconciliatio sit oportet, nimirum post toties pronunciatam sententiam, ac rem bis iudicatam, primum cum abdicares, iterum, cum ipse mutasti consilium, meq; in familiam reuocasti, rescisis decretis superioribus, confirmans illa quæ postea sunt placita. Proinde perseuera in his quæ proxime statuisti, tuumq; ipsius iudicium serua. Pater sis oportet, quandoquidem id abs te decretum, id probasti, id ratum fecisti. Ego quidem si natura non essem filius, sed adoptatum abdicare uelles, ne tum quidem existimarim tibi licere. Quod enim initio liberum erat non facere, id semel factum, iniquum est rescindere. Porro cum qui primum natura sit filius, postea iudicio, sententiæq; accersitus, quæso num par est rursus expellere, & eadem familiaritate priuare sæpius? Age quid si forte seruus essem, ac tu quidem primum improbum esse ratus, in uin-
cula

dem ipsius uitam, cuiusmodi sit perpenderit. Neq; enim alioqui ceu rem acerbam grauiter ferret, illum ex hac demigrasse. Filius igitur huic ita responderit, exorato Acaco, atq; Orco, quo liceat tantisper è specu proferre caput, dum patrem insanientem compescat. Homo infelix quid clamas? Quid mihi molestus es? Desine uellicare comam, ac uultus, etiam cutem lacerare. Cur mihi conuitium facis, ac miserum appellas, et infortunatum, qui iam sim te multo tum melior, tum felicior? Aut quid acerbi mihi putas accidisse? An quia non sim factus senex talis, qualis es tu, capite caluo, facie rugosa, incuruus genibus, segnis, in summa, totus ætate putris, multis expletis Triacadibus, et Olympiadibus, deniq; ad istum modum delirans apud testes tam multos? O demens, quid tibi uidetur in uita boni, quo post hac non simus potituri? Nimirum computationes dicis, ac cœnas, uestemq; et concubitus, eoq; metuis, ne rerum harum inopia peream. Non cogitas autem, longe bellius esse, non sitire, quàm bibere, non esurire, quàm edere, non algere, quàm uestibus abundare. Age igitur, quandoquidem ignarus uideris, docebo te lugere uerius. Iamq; denuo incepto luctu, clama. Fili miser, non amplius sities, non amplius esuries, non amplius algebis. Peristi mihi infelix, quod morbos effugis, qui febrem iam non timeas, non hostem, non tyrannum: non amor discruciat te, non auocabit coitus, neq; huius rei causa bis, aut ter quotidie perdes impensam. Heu calamitatem. Neq; contemneris factus senex, neque molestus eris iuuenibus, si quando conspiciaris.

Hæc

Hæc si dixeris, pater, an non putas te multo ueriora, magisq; ridicula dicturum, quam ista quæ modo? At uide ne illud te male habeat, dum noctem, quæ apud nos est, magnamq; cogitas caliginem: proinde metuis, ne tibi præfocer, conclusus in monumento. Verum in his illud oportebat perpendere, oculis putrefactis, atq; adeo exustis (siquidem paulopost exurere me decreuistis) nihil opus erit, nec ad tenebras, nec ad lumen inspiciendum. Atq; ista fortassis utcunq; serenda. Verum ciuitas iste uester quid mihi confert? aut quid ista pectorum ad tibie modos percussio? aut quid mulierum immodicia lamentatio? Quid autem saxum, quod sepulchro imponitur, coronis ornatum? Aut quid ualet, quod merum infunditis? Num putatis illud ad nos destillaturum, & ad Orcum usq; permeaturum? Nam de parentalibus ipsi quoq; ni fallor, uidetis, quod ex apparatu potissimum ad nos redire debuerat, id sumo correptum, sursum in cœlum abire, neq; quicquam iuuare nos, qui infernè agimus. Porro quod superest, puluis est inutilis, nisi creditis nos cinere uesci. Non est usqueadeo sterile, neq; infrugiferum Plutonis regnum, neq; nos destituit asphodelus, ut à uobis cibos huc deportemus. Itaque iuro per Tisiphonem, iampridem mihi libebat uerhementer exclamare super his, quæ, & faciebatis, & dicebatis, sed uetabat linteam ac lana, quibus mihi fauces obligastis.

Atq; ita profato, mors ultima lumina clausit.

Sed dicito per Iouem, si conuersus ad eos mortuus ille loquatur hæc, cubito innitens, an non uidebitur rectif=

c

sime

finè dicturus? Attamen uecordes isti uociferantur, & accersito quopiam lamentorum artifice, qui multas antiquas calamitates in unum congerat, certaminis adiutore, & amentie chorago abutuntur, ubicunque coeperit ille, ipsi ad melos eiulatu respondentes. Verum quantum ad lamentationes attinet, omnibus eadem est ineptiendi consuetudo. At deinceps sepultura ratio= nem in uarios diuidunt modos. Nam Græcus exurit, Persa defodit, Indus nitro oblinat, Scythia deuorat, muria condit Aegyptius. Atq; hic quidem (rem à me uisam narro) deficcatum cadauer, conuiuam, & compotorem adhibet: fit autem frequenter, ut Aegyptium aliquem indigentem pecunie, leuet egestate pignus frater, aut pater in tempore factus. Nam libationes, pyramides, columnæ, tituli, ad breue tempus duratura, an non superuacanea, & ludicris similima? Sunt uero qui ludos quoq; constituent ad sepulchrum, ac funebres orationes habeant perinde quasi patrocinentur, ac testimonium perhibeant defuncto apud inferos iudices. Post hæc omnia, superest exequialis coena. Iamq; adsunt necessarii, ut defuncti parentes consolentur, suadentq; uti cibum capiant, quanquam illi per Iouem non illibentes ad id compelluntur, quippe perpetuum iam triduum enecti fame. Et quousq; queso flebimus? Sine quiescant Plutonis manes. Quod si tibi deliberatum est omnino flere, uel ob hoc ipsum cibus est capiendus, quo tanto luctui par esse possis. Tum deniq; tum ex omnibus contextuntur duo uersus Homerici.

Nam cœpit meminisse cibi Niobe auricapilla.

Tum

Tum illud,

Vita defunctos flere haud finit alius Achiuos.

At capiunt quidem illi, sed initio pudibundi, uerentēsq; ne post charissimorum obitum uideantur adhuc affectibus humanis commoueri. Hec atq; his longē magis ridicula reperiet, quisquis obseruauit ea, quę sunt in luctu: propterea quod uulgō existiment mortem summum esse malum.

ABDICATVS LVCI-

ANI, D. ERASMO ROTE-
RODAMO INTER-
PRETE.

Quidam abdicatus artem medicinę didicit. Patrem infania laborantem, reliquis medicis desperantibus, pharmaco cum sanasset, de nouo receptus est in familiam. Post hæc nouercam infania correptam sanare iussus, abdicatur.

HAVD quaquam noua sunt hæc iudicia, neq; miranda, quę in præsentia facit pater, neq; nunc primum ad hunc irascitur modum: uerum hæc lex illi facilis est, & assuetus ad hanc causam accedit. Verum illud mihi nouo calamitatis genere accidit, quod cum nullum proprium sit crimen, quod mihi possit imponi, tamen in periculum uocor, ne poenædem artis nomine, nisi huic iubenti per omnia parere possit. Quæ quidem re quid fieri possit absurdius? uti curem ex præscripto, non iam quatenus ars ualeat, sed
c 2 patris

partis arbitrato. Quare optarim equidem ut medicorum ars, eiusmodi quoque remedium aliquod haberet, quod non modo laborantes insania, uerum etiam præter æquum irascentes liberare possit, nimirum quo liceat et patris iracundiæ mederi. Nunc autem ipsa quidem insania leuatus est, ceterum iracundia magis etiam exasperatur. Quodque est omnium grauissimum, erga ceteros omneis sanus est, in me unum insanit, à quo morbo fuit liberatus. Videtis igitur cuiusmodi mercedem curationis feram, cum rursus ab illo abdicor, iterum alienor à familia, ceu ob idipsum ad breue tempus receptus, ut maiore infamia sæpius eijcerer domo. At ego quidem in his quæ præstare queam, ne expecto quidem patris iussum, ut qui pridem non accersitus ad opitulandum accesserim. Verum ubi res est eiusmodi, ut nulla omnino spes sit, tum nec aggredi uelim. Porro in hac muliere multo etiam minus ausim, neque id temere. Siquidem reputo quæ in me facturus sit pater, si res non successerit, cum iam abdicet nondum aggressum curationem. Quare doleo Iudices, nouerçæ uicem, grauiter laborantis. Erat enim proba. Deinde patris nomine, quem huius morbus excruciat. Maxime tamen mea ipsius causa, qui uidear immorigerus patri, cum non possim quæ iubeor præstare: partim ob morbi magnitudinem, partim ob artis imbecillitatem. At sanè non arbitror æquum esse ut abdicer, si quod efficere non queam, id ne recipiam quidem. Itaque quibus de causis prius abdicarit me, facile fuerit ex hoc negotio conijcere. Quanquam ad illas, opinor, satis respondit, ipsa post
acta

acta uita. Ad hæc autem quæ nunc obijcit, pro uirili sum
 responsurus, si prius de statu meo pauca uobis expo-
 suero. Ego intractabilis ille, & immorigerus, patrem
 dedecorans, & indigna genere meo patrans, id quidem
 temporis multa id genus uociferanti, ac sine fine occla-
 manti paucis contradicendum esse duxi. Verum domo
 cedens, existimaui mihi grauissimi iudicii instar fore,
 uerumq; calculum, ita actam deinde uitam, ut appareret
 me à paternis illis criminibus quàm longissime abesse,
 sed potius honestissimis studijs dedisse operam, cumq;
 optimis uiris habuisse consuetudinem. Iam uero, & eius
 modi quiddam prospiciebam, ac suspiciebam fore, ut ali-
 quando pater, qui non admodum animo constaret, mi-
 hi sine causa succenseret, falsaq; in filium crimina strue-
 ret. Neque deerant qui ista morbi initium interpreta-
 rentur, minasq; ac tela paulo post irruituri mali. Nem-
 pe odium absq; causa, mores asperos, conuitia parata,
 censuram seueram, clamorem, iracundiam, in summa,
 omnia plena bilis, unde usu uenturum credebam, ut mi-
 hi aliquando arte medicinæ foret opus. Proinde foras
 profectus, ac probatissimorum, quos in peregrinis re-
 gionibus nancisci potui, medicorum usus doctrina, plu-
 rimo labore, uehementiq; animi studio artem perdidici.
 Porro domum reuersus, offendo patrem manifesta
 iam insania laborantem, & ab huius loci medicis despe-
 rantibus destitutum, qui non altius introspiciunt, nec
 admodum exactè morbos dijudicant. At ego sanè, sicu-
 ti par erat facere frugi filium, neq; superioris abdic-
 tionis iniuriam recordabar, neq; ut accerserer operie-

bar. Neq; enim erat quicquam, quod illi proprie impu-
tare possem. Verum peccata illa omnia fuerant aliena.
Nempe quemadmodum modo dicebam, ipsius morbi.
Ergo cum inuocatus accessissem, non sum equidem pro-
tinus medicatus, neque enim hic nobis mos est, neque id
precipit ars: uerum illud omnium primum iubemur ob-
seruare, sanabilis ne sit morbus, an insanabilis, atque ar-
tis terminos prætergressus. Ac tum si eiusmodi fuerit
malum, ut commode possimus aggredi, aggredimur, to-
toq; adnitimur studio, ut ægotum seruemus. Quod si
uiderimus iam inualuisse, superasseq; nec manum ad-
molimur omnino, idq; uetustam quandam legem eorum,
qui primi medicinæ prodiderunt artem, secuti: qui ne-
gant tentandos esse morbos, qui iam inualuerunt. Itaq;
cum patrem adhuc intra spem esse perspicerem, neque
malum supra artis uires esse, diu obseruatis, ac pensita-
tis singulis, ita demum aggrediebar, ac pharmacum fi-
denti animo porrexi. Multi sanè eorum qui tum ade-
rant, suspectam habebant administrationem pharmaci,
calumniantes curationem meam: iamq; parabant in ius
uocare me. Aderat autem, & nouerca pauida, atque
diffidens, non id quidem odio mei, sed quòd metueret,
utpote probè sciens illum grauius laborare. Nam sola
nouerat omnia, quippe familiaris, & assidue conuiuens
ægrotanti. Attamen ego nihil his rebus deterritus, scie-
bam enim futurum ut mihi signa non mentirentur, neq;
falleret ars: adhibui curam, obseruato tempore idoneo.
Quamquam erant amici nonnulli, qui mihi consilium
darent, ne fiderem, ne forte si res male successisset, ma-
iorem

iorem aliquam calumniam mihi accerferem, quasi patrem ueneno ultus essem, memor iniuriarum, quibus me affecerat. In summa, ille protinus conualuit, pristinae redditus sanitati, cognouitq; omnia. Familiares admirabantur: deniq; laudabat, et nouerca, ac palam omnibus utriusq; nomine gaudebat, tum mihi laudem affectu to, tum illi ad sanam mentem reuerso. Atque hic quidem, nam illud de eo testari possum, neq; contatus, neq; quopiam his de rebus in consilium adhibito, simulataque rem omnem à familiaribus cognouit, irritam fecit abdicationem, ac denuò me filium fecit, seruatorem ac beneficium appellans, confitens sese certum experimentum mei cepisse, deq; illis antè factis semet excusans. Id factum compluribus attulit uoluptatem, nimirum quotquot aderant probi. Cæterum urebat eos, quibus abdicatio filij iucundior fuerat reuocatione. Proinde uidebam tum non eodem modo ea re gaudentes omnes, sed erat cuius et colorem illico uerti sensi, et oculos turbari, et uultum iracundum, quemadmodum ex inuidia, odioq; solet accidere. Nos igitur ut est consentaneum, in complexibus, et animi gaudijs uersabamur, utpote utroq; alteri reddito. Cæterum nouerca paulo post egrotare protinus coepit, morbo, iudices, graui, et impotenti. Nam statim obseruabam, ut nascebatur malum. Neq; enim simplex erat, aut leuis insanie species, quin potius uetus quidam morbus, qui iam pridem delituerat in animi domicilio, erupit, uictorq; in apertum prodijt. Sunt autem nobis cum alia multa signa, insanabili laborantis insania, tum illud commune in hac obseruauimus

muliere. in ceteros placatior est, ac mitis, atq; illis præsens morbus. Quod si quem conspexerit medicum, imò si uel audierit tantum de medico, in hunc supra modum incenditur. Quod, & ipsum argumento est, illam graui, & insanabili teneri malo. Hæc cum perspicerem, equidem acerbe ferebam, miserebarq; mulieris, ut debui, præter meritum tanto laborantis infortunio. Pater uero ob imperitiam, neque enim nouit, uel originem mali, quo tenetur, uel causam, uel morbi magnitudinem, iussit uti medicarer, ac simile pharmacum exhiberem: arbitratus idem esse insanie genus, eundem morbum, eandem egrotationem, quæ similem curandi rationem admitteret. Verum ubi id quod erat uerissimum dico, fieri nullo pacto posse, ut mulier seruetur, fateorq; me morbo imparem esse, indignatur, ac succenset, aitq; me studio detrectare, ac mulierem destituere, mihi crimini uertens artis imbecillitatem. Atque huic quidem accidit, quod solet ijs qui dolent. Succensent enim omnes ijs, qui liberè uerum loquuntur. Tamen ego sanè pro uiribus illi respondebo, tum meo ipsius nomine, tum artis. Ac primum quidem à lege sumam initium, per quam hic me parat abdicare, ut intelligat sibi non esse posthac eandem abdicandi facultatem, quæ prius fuit. Neq; enim legis lator omnibus, ô pater, istam potestatem permittit, neque uti quoslibet filios, neq; quoties libuerit, abdicent, neq; qualibet de causis: Verum quemadmodum patribus concessit, certis de causis irasci, ita prospexit, & liberis, ne id immentibus accadat. Ea q; gratia iussit, ne libera esset, ac ci-

tra

tra iudicium uindicta : sed ad indices uocat, æstimatores constituit, qui neq; per iracundiam, neq; per calumniam, quod iustum sit iudicent. Nouerat enim frequenter accidere multis, ut ob causas iniquas ad iram commouerentur : hic quidem alicui falsæ calumnie credens : ille famulo fidem habens, aut uxori cuipiam inimica.

Quare noluit rem iniudicatam agi, neq; indefensa causa liberos statim capi, uinciq; : uerum, & aquam infundit, & ratio redditur, & nihil inexcusum relinquitur.

Quandoquidem solum hoc autoritatis datur patri, ut ad iudices uocet : uerum iudicandi autoritas, an merito accuset, id penes uos, qui iudicio præsidetis. Ac nondum spectate crimen, quod mihi imponit, cuiusq; gratia nunc indignatur : uerum illud prius expendite, num posthac illi ius sit abdicandi, qui semel abdicauerit, iamq; sit usus facultate, quam lex concedit, atq; hanc paternam potestatem expleuerit, deinde rursus in familiam receperit, ac superiorem abdicatorem irritam fecerit. Nam ego certe iniquissimum istud esse dico, ut liberorum quoque sint infinite poenæ, ut multe condemnationes, ac metus perpetuus : utq; lex nunc irato inscruiat, mox deinde faciat irritum, quod actum est : rursus ut eodem modo ualeat : in summa, ut ius sursum ac deorsum torqueatur, utcunq; patribus pro tempore uisum fuerit. Verum initio quidem æquum erat uti concederet, cumq; indignante pariter indignaretur, ac puniendi ius faceret ei, qui genuisset. Porro ubi semel potestatem absumpserit, ac lege sit abusus, iracundiam expleuerit, post hæc rursus in familiam receperit, & in hanc opinio-

nem discesſerit, ut frugi putet, in his perſeueret neceſſum eſt, neq; poſtea reſiliendum, aut retractanda ſententia, neq; reſcindendum iudicium. Neque enim ſcire poterat, opinor, is qui natus fuerat frugi ne, an contra eſſet euasſurus. Atq; hanc ob cauſam permiſſum eſt, ut genere indignos abdicent, quos cum educabant, cuiuſmodi eſſent futuri neſciebant. Cæterum ubi non coactus, ſed ſuapte ſponte, atq; autoritate ex ſeſe comprobatum recipit, qua deinde ratione poſſit mutare factum, aut quis legis uſus ſuper-eſt? Etenim ipſe legiſlator hunc ad modum tecum egerit. Hic ſi improbus erat, dignuſq; quem abdicares, quid accidit uti reuocares? Cur donuo in familiam re-duxiſti? Cur legem irritam feciſti? Nam liber eras, tibiq; in manu erat iſta non facere. Neque enim tibi concedendum eſt, ut legibus tuo arbitratu abutaris, utq; iudicia utcuq; mutatus ſit animus tuus, eò trahantur. Neq; uti nunc irritentur leges, nunc ruruſum ualeant, iudices interim teſtes ſedeant, uel ut rectius dicam, miniſtri tue uoluntatis, modò punientes, modò abſoluentes, quando cunq; tibi uiſum fuerit. Semel genuiſti, ſemel educaſti, pro his ſemel item abdicare poteſ, atq; ita poteſ, ſi iſtud merito facere uidearis: uerum ut hoc fiat ſine fine, ut perpetuo. ut frequenter, ut facile, id uero ſupra patris ius eſt. Quare per Iouem iudices, ne permittatis huic, ut qui ſua ſponte receperit, ſuperioris iudiciſ ſententiam irritarit, iram damnarit, ruruſum ad eandem prouocet poenam, & ad patriam recurrat poteſtatem, cuius tempus iam exceſſit, euanuiſq; priuilegium, nec huic uni quicquam ualens, quippe antehac conſumpta. Etenim

illud

illud considerate, quemadmodum in reliquis iudicijs, ubi indices sortibus serunt sententiam, si quis perperam pronunciatum existimat, permittitur alios adire iudices. Porro si qui ipsi suapte sponte iudices constituerint, de lectisq; arbitris causam commiserint, posthac non idem licet. Etenim si quis, quorum sententijs initio stare non cogebatur, hos sponte delegerit, iam equum est boni consulere quæ statuerint. Itidem sanè tu quoque, quem antea liberum erat non recipere, nisi dignus maioribus uideretur, hunc si probum arbitratus esse, denuo recepisti, iam deinde non erit abdicandi ius. Siquidem indignum esse in quem ista denuo fiant, ipse testatus est, iam de integro frugi filium esse confessus. Itaq; non conuenit poenitere receptionis, sed firma reconciliatio sit oportet, nimirum post toties pronunciatam sententiam, ac rem bis iudicatum, primum cum abdicares, iterum, cum ipse mutasti consilium, meq; in familiam reuocasti, rescisis decretis superioribus, confirmans illa quæ postea sunt placita. Proinde perseuera in his quæ proxime statuisti, tuumq; ipsius iudicium serua. Pater sis oportet, quandoquidem id abs te decretum, id probasti, id ratum fecisti. Ego quidem si natura non essem filius, sed adoptatum abdicare uelles, ne tum quidem existimarim tibi licere. Quod enim initio liberum erat non facere, id semel factum, iniquum est rescindere. Porro cum qui primum natura sit filius, postea iudicio, sententiæq; accersitus, quæso num par est rursus expellere, & eadem familiaritate priuare sæpius? Age quid si forte seruus essem, ac tu quidem primum improbum esse ratus, in uin-

cula

cula coniecisses, deinde ubi cognitum est me mihi peccasse, manumississes, num tibi liceret, utcumq; contingerit irasci, rursus in eandem reuocare seruitutem? Minime liceret. Istiusmodi igitur acta, leges firma uolunt esse, ac perpetuo ualere. Ego cum pluribus etiam argumentis docere possim, non esse ius huic abdicare denuo, quem se mel abdicatum, sponte sua receperit, tamen finem faciam. Nunc spectate cuiusmodi filium parat abdicare. Atq; illud nondum dicam, me tum imperitum abdicatum fuisse, nunc abdicari medicum (nihil enim mihi in hac causa suffragetur ars) tum iuuenem, nunc etate prouectum, ut etas etiam ipsa fidem faciat, me nihil peccasse. Nam leue fortassis hoc quoque: uerum tum quidem, etiam si nullo commissso peccato, ut ego quidem dixerim, sed nec benemeritus, alienabar à familia. Nunc porro cum nuper salutem dederim, ac beneficus extiterim, exigor. Qua re quid fieri potest ingratius? ut mea seruatus opera, tantoq; elapsus à discrimine, protinus sanationem illam huiusmodi factis penset, nulla meritorum habita ratione, sed usque adeo facile mandarit obliuioni, atque in solitudinem abigat eum, qui iure sit obsecutus, cum præter ius eijceretur, neq; solum non meminerit iniuriæ, uerum etiam et salutem attulerit, et sanæ menti restituerit? Neq; enim exiguo iudices, neq; uulgari in hunc collato beneficio, tamen huiusmodi malis nunc uideor dignus. Porro quanquàm hic ignorat, quo in statu tunc fuerit, uos tamen omnes nostis, quid facientem hunc, simul, et patientem, et quibus affectum modis, ego, curandum susceperim, ac medicis reliquis desperantibus,

rantibus, fugientibus familiaribus, nec propius accedente audentibus, talem reddidi, ut etiam accusare possit, ut de legibus differere. Quin magis si exemplum queris pater, cum propemodum talis esses, qualis nunc est uxor, ad pristinam sanitatem reuocaui. Quare non est æquum, ut pro his officijs, huiusmodi mihi gratia reponatur, utq; in me unum tantummodo sanus sis. Etenim te non mediocribus à me beneficijs affectum esse, uel ex his ipsis liquet, quibus me criminaris. Nam quem ob hoc odio persequeris, quod uxorem extremo laborantem periculo, grauissimeq; affectam non sanem, qui sit, ut eundem non multo potius charissimum habeas, quum simili morbo liberarim? non gratias agas, tam acerbis creptus malis? At tu, quod quidem est ingratißimum, simulatq; ad te redisti, protinus in ius trahis: salute donatus, punis, & ad uetus recurris odium, eandem recitas legem. Egregiam igitur mercedem persoluis arti, dignamq; pro remedijs refers gratiam, qui quidem aduersus medicum tantum sanus es. Vos autem iudices, huic conceditis, ut de benemerito poenas sumat, ut salutis autorem expellat, ut eum qui sanitati restituerit, oderit, ut per quem reuixit, ulciscatur. Haud profecto concedetis, si quidem quod æquum est, facietis. Etenim si maximum aliquod flagitium in præsentia commissem, tamen superioris beneficij nomine non mediocriter mihi debebat: cuius respectus memoriaq; conueniebat hunc præsentem iniuriam negligere, & ob illa priora facile ignoscere: maxime si tam ingens sit beneficium, ut omnia superet, quæ postea possint accidere. Quod equidem
mihi

mihi in hunc competere puto, quem seruauī, qui mihi totius uitæ debitor est: cui præstiti ut sit, ut sapiat, ut intelligat: præsertim cum ceteri omnes iam desperarent, seq̃ morbo impares esse faterentur. Nam, et illud, opinor, ad meriti mei cumulum accedit, quod cum id temporis filius non essem, cum nihil esset causæ, quæ me cogeret curationem suscipere, uerum cum liber essem, atq; alienus, à naturali causa solutus, tamen haud dissimulaui, sed ultroneus, inuocatus, iniussus adij, succurri, adiuuus sum, sanaui, restitui, meum ipsius patrem seruauī, de abdicatione me purgaui, iram beneuolentia sedauī, legem pietate sustuli, magnoq; beneficio reditum in familiam emi, atq; in tempore adeo periculoso fidem erga patrem demonstraui, meq; ipsum artis auxilio insinuaui, ac tristibus in rebus legitimus filius apparui. Quam multa enim me fuisse passum arbitramini, quantum, et exhaustisse laborum: dum adsideo, dum obseruio, dum opportunitates capto, nunc cedens patris uehementiæ, nunc artem admouens ad breue tempus concedente morbo. Est autem hoc omnium quæ sunt in arte medicorum periculosissimum, huiusmodi medicari, ac propius accedere ad hos, qui ad eum sunt affecti modum. Fit enim non raro, ut exæstuante malo, rabiem in proximos exercent. Me tamen nihil horum piguit, neq; grauatus sum, uerum aderam, modis omnibus cum morbo luctans, postremo superauī pharmaco. Ne uero quisquam hoc audito, protinus apud se cogitet. Quis, aut quantus labor miscere pharmacum. Etenim multa prius sunt faciendæ, præstruendæ uia dando pharmaco, præparandum corpus,

pus, quo facilius recipiat medicationem, deq; omni corporis habitu sollicitus sit medicus oportet, inaniens, extenuans, cibis idoneis alens, mouens ad omne quod conducit, Somnos accercendi rationes excogitans, solitudines arte reperiens. Quibus in rebus egroti ceteri facile pareant. At qui laborant insania, ob animi libertatem intrastabiles sunt, ac gubernatu difficiles, ipsiq; medico periculosi, neque qui facile cura expugnentur. Proinde saepe numero cum effecerimus, ut iam speremus proxime adesse morbi finem, leue aliquod erratum incidens, renouato malo, cuncta illa superiora facile subuertit, curationem impedit, artem fallit. Eum igitur qui haec omnia sustinuerit, qui cum morbo tam graui sit luctatus, qui malum malorum omnium expugnatum difficilimum uicerit, huic ut iterum abdicet permittetis, utq; leges in benemeritum interpretetur suo arbitratu concedetis, atq; cum ipsa natura bellum gerere sinetis? Ego naturae parens, iudices, patrem mihi ipsi seruo, custodioq; etiam si hic quidem iniuria me afficiat. Quod si filium benemeritum, leges, ut ait, secutus, perdit, et à familia alienat: hic nimirum liberorum osor erit: ego pius in patrem. Ego naturam amplector. Iste naturam contemnit, fasq; et ius uiolat. O patrem iniuste prosequentem odio. O filiū iniustius amantem. Nam mihi ipsi uitio uerto, patre compellente, quod odio habitus, cum praeter causam amo, et magis amo, quam oporteat. Atqui natura comparatum est, ut patres liberos ament magis, quam liberi parentes. Verum hic studio tum leges contemnit, quae filios nihil commeritos familiae seruant, tum naturam, quae parentes ad uehemens
natorum

natorum desiderium incitat. Non solum enim cum plures habeat in me beneuolentiæ causas, maiorem, uti debebat, beneuolentiam non adiungit, atq; addit, aut quod est minus, me saltem imitatur, meumq; emulatur amorem: sed ò calamitatem, quin insuper odit amantem, charitate prosequentem expellit, benemerentem ledit, complectentem abdicat, legesq; liberis fauentes, ceu liberis infensas, in me torquere conatur. O bellum, quod contra naturam legibus moues pater. Non sunt ista, non sunt inquam, quemadmodum tu uis: leges bene conditas, male interpretaris pater. Non pugnat natura cum lege, in his quæ ad beneuolentiam pertinent. Hic inter sese consentiunt, & altera utriq; auxilio est ad delendas iniurias. Contumelia efficis benemeritum. Offendis naturam. Cur legibus quoque simul cum natura facis iniuriam? Quæ cum honestæ, iustæ, liberorum amantes esse cupiant, non pateris esse: quippe quas aduersus unum filium, tanquam aduersus multos sæpius tentes, Nec finis in supplicijs quietem inuenire, quæ uelint in beneuolentia liberorum erga parentes conquiescere: quanquam alioqui ne positis quidem aduersus eos, qui nihil peccarint. At sanè leges ingratitudinis actionem concedunt in eos, qui benemeritis non retulerint gratiam. At qui non solum non refert gratiam, uerumetiam punire conatur ob ea ipsa, quibus adiutus est beneficio. Considerate num quicquã facere possit iniquius? Itaq; non posse hunc iam abdicare denuo, qui paternam potestatem semel expleuerit, ac lege sit usus: præterea non esse æquum, eum qui tanta præstiterit bene-

cia

ficia, expellere, familiaq; exigere, satis opinde demon-
stratum. Nunc autem ad ipsam abdicationis causam ue-
niamus, & crimen cuiusmodi sit expendamus. At rur-
sum ad mentem eius qui legem condidit, recurramus nec-
esse est. Etenim ut istud tibi donemus ad breuē tempus,
licere quotiescunq; uelis abdicare, utq; præterea potesta-
tem istam tibi largiamur, etiam aduersus benemeritum,
haud tamen simpliciter, opinor, neq; quibilibet de cau-
sis abdicabis. Neq; hoc dicit legis cōditor: Quicquid ut-
cūq; criminatus fuerit pater abdicato, ut satis sit tantum
uoluisse queri. Nam si id esset, quid opus erat iudicio?
Verum uos istud expendere iubet iudices, num grani-
bus ac iustis de causis irascatur pater, nec ne. Hoc igitur
in præsentia cōsiderate. Exordiar autem ab ijs, quæ
protinus huius insaniam sunt consecuta. Iam primum
omnium quod fecit sanæ menti redditus, illud erat: Re-
scidit abdicationem. Ego seruator, beneficus, breuiter
omnia eram. In his nisi fallor, nihil adhuc esse poterat,
quod cum crimine uideretur esse coniunctum. Deinde
quid est omnium quod accusat? Quod obsequium, quam
curam filio dignam prætermisi? Quando foris cubui?
quas intempestiuas potationes, quas comessationes obij-
cis? Qui luxus? Quis leno pulsatus est? Quis accusa-
uit? Nemo profecto. Atqui hæc sunt, ob quæ præcipue
lex permittit abdicare. Caterum cœpit egrotare nouer-
ca. Quid istud mihi uertis crimini? morbiq; poenam à me
reposcis? Non reposco, inquit. Sed quid? Quod eam cu-
rare iussus recusas, ob hoc dignus fueris qui abdiceris,
quippe immorigerus patri. Ast ego quidem cuiusmodi
d sine

sint ista quæ iubet, in quibus quia non possim obsequi, ut deor immorigerus, paulisper differam. Sed illud prius in totum dico. Neque lex huic concedit, ut quiduis imperet, neque mihi necesse est in omnibus omnino parere. Quædam enim mandata sunt huiusmodi, ut si non parueris, nõ sis obnoxius poenæ. Quædam id genus, ut nisi obtemperaris, ira, supplicioq; sis dignus: ueluti si egrotes ipse, et ego non curem. Si quid rerum domesticarum curandum sit, et ego negligam. Si quid rem rusticam curandum mandes, atq; ego recusem. Hæc omnia, atq; id genus alia, probabiles adferunt causas paternæ querelæ. Porro cetera nostri sunt arbitrij, nempe quæ ad artes, et artium usum pertinent: Maxime si nulla in re fiat iniuria patri. Iam si cui pictori præcipiat pater. Hæc pingere sibi; illa nequaquam. Rursum musico, hæc pulsa harmoniâ illam ne pulsa: Tum fabro arario: Ista cude, illa ne cude: num quisquam hunc patietur abdicare filiū propterea, quod non ex ipsius arbitrio artem exerceat? Nemo opinor. Atqui medendi ars, quāto est honoratior, uitæq; cōducibilior, tanto conuenit esse liberiores qui hac utuntur: ac iustum est, ut ars aliquo gaudeat priuilegio in exercendi facultate, ut neq; cogatur usquam, neq; ferat imperium, res sacra, deorum doctrina, uirorum eruditorū cura: neq; in seruitutē trahatur legis; neq; timori, poenisq; tribunalium, neq; calculis, ac patris minis, et indocti hominis iræ sit obnoxia. Proinde si tibi palam ac simpliciter ad hunc modum respondissem: Nolo curare cum possim, sed artem soli mihi didici, ac patri, ceteris omnibus imperitus esse uolo; quis est tyrannus usque adeo ferox,

ferox, ut cogat etiam nolentem uti arte? Siquidem istius
 modi officia blanditijs, precibusq; ni fallor, non legibus,
 ira, iudicijs, conuenit elicere: persuadere medico oportet,
 non iubere, ut uelit, non ut metuat: neque ad sanandam
 adigendus est, sed ultro, ac libens accedat oportet,
 immunis à compulsionē patris. Immunis est ars ipsa,
 quandoquidem ciuitates quoque publicitus honores,
 praeuinentias, immunitates, priuilegia medicis tribuunt.
 Hec igitur in genere poteram artis nomine respondere,
 etiam si tu me illam docuisses, si multum studiij,
 multum pecuniarum insumpsisses, ut discerem, et unam
 hanc curationem, etiam si eiusmodi esset, ut praestare
 possem, recusassem. Nunc illud cogita, quā rem modis
 omnibus ingratam, et iniquam facias, qui non finas me,
 à meipso mihi partis liberē uti. Hanc ego artem tum cum
 non essem filius tuus, perdidici, neque tuis subiectus
 legibus. Atque hanc tamen tibi didici. Huius fructum
 primus sensisti, cum nihil adiumenti contuleris ad eius
 cognitionem. Quem praeceptorem mercede conduxisti?
 Quem pharmacorum apparatus comparasti? Nullum omnino.
 Verum inops, ac rerum necessariarum indigens,
 à praeceptoribus, mei miseratus sum edoctus. Nam abs te
 patre huiusmodi mihi dabatur ad discendum uiaticum,
 molestia, solitudo, egestas, familiarium odium,
 cognatorum auersatio. Pro istis itaq; factis postulas
 uti arte mea, usq; earum rerum esse dominus, quas mihi
 paraui tum cum mihi non esses dominus. Boni consule,
 siquid antehac ultro, nullo prouocatus officio, bene de te
 sum meritus, cum nullo nomine ul-

lam abs te gratiam possem reposcere. Caterum non conuenit sane, ut meum beneficium mihi in reliquum tempus pariat necessitatem: ut quod uolens beneficio iungi, uertatur in occasionem, ut postea nolenti precipias: iamq; in consuetudinem trahatur, ut qui semel sanauit aliquem, semper deinde curet omnes quoscunq; uoluerit is, qui sanatus est. Etenim ad istum modum fieret, ut quos curaremus, eos dominos nobis crequerimus, nosq; metipsum illis tradiderimus, mercedis loco seruitutem accepturi, et ad omnia quae iusserint obtemperaturi. Qua re quid esse potest iniquius? Quoniam te grauius ter adeo laborantem restituui, ob id existimas tibi ius esse arte utendum meae? Atque haec quidem dicere poteram: si mihi hic imperasset ea, quae meae sint facultatis, atque ego non omnino modis omnibus, uel inuitus obtemperassem. At nunc tandem perpendite, cuiusmodi sint huius imperata. Quandoquidem, inquit, me laborantem insania, sanasti: insanit autem, et uxor, eodemq; tenetur morbo (sic enim opinatur) et à ceteris medicis ad eundem modum destituta est: tuq; potes omnia, id quod re demonstraisti: sanato hanc quoque, ac morbo leuato. Id si quis simpliciter ad hunc audiat modum, uehementer equum uideatur, praesertim illiterato, artisq; medicinae imperito. Sin autem me auscultetis artis nomine respondentem, intelligetis nimirum nec omnia esse nostrae facultatis, neque consimiles morborum naturas, nec eandem medendi rationem, nec eadem remedia in omnibus efficacia. Actum palam fiet, quantum intersit, nolis quippiam, an non possis. Vos interim patienter auscul

infantate me, hisce de rebus philosophantem: existimantes nec inelegantem fore, nec extra causam, nec alienam à re, nec intempestiuam de his disputationem. Iam primum naturæ corporum, ac temperaturæ, haud quaquam eadem sunt: tamen si maxime in confesso est; iisdem ex elementis constare. Verum alia de his, alia de illis magis aut minus participant: idq; loquor adhuc de corporibus uirorum, quæ neq; similia sunt omnibus; neque eadem temperatura, neque eadem constitutione. Unde necessario consequitur, ut morbi quoque tum magnitudine, tum specie differentes, his accendant: utq; alia sanati sint facilia, atque ad curationem sponte propensa: alia rursus prorsus desperata: ut quæ, et facillime corripiantur; et grauissimè à morbis prehendantur. Proinde si quis existimet, quamlibet febrim, aut quamuis tabem; aut peripneumoniam, aut insaniam, quolibet in corpore unam atq; eandem esse gentem: is non uideatur ponendus inter sobrios: neq; doctos: neq; inter eos, qui in rebus huiusmodi exquirendis elaborarunt. Quia idem malum in hoc corpore facile sanabitur, in hoc minime. Quemadmodum uidelicet triticum, si idem in diuersos ejusmodi agros: aliter proueniet in plano solo, profundo, irriguo, aprico; uentis salubribus exposito, ex cultu, nimirum ubere, leto, copiosoq; fructu: Rursus aliter in montuosa, petricosaq; terra, aliter in opaca, aliter in subiecta montibus, In summa: pro cuiusque loci diuersa natura, uarie proueniet. Itidem, et morbi, pro ratione corporum, in quæ inciderint, aut maiores, et uberiore, aut minores eueniunt. Verum his omnis pater;

nec omnino discussa re, uult quamuis insaniam in quouis corpore consimilem esse, similemque desiderare curationem. Super hæc tum multa, muliebria corpora plurimum differre à uirorum corporibus, uel ad morbi corruptionem, uel ad sanandi spem, aut desperationem, facile fuerit cognoscere. Siquidem uirorum corpora bene compacta sunt, neruosa: laboribus, agitationibus, uita sub dio acta, exercitata. Cōtra: foeminarum, flaccida, male compacta, in umbra alita: Candida ob sanguinis inopiam, colorisq; penuriam, et humoris superuacanei abundantiam. Quare facilius corripuntur, quam uirorum: utpote morbis exposita, nec ferentia curationem: præcipue uero ad insaniam procliuiora. Nam cum multum habeant iracundie, ac leuitatis, facileq; commouentur: porro corporis exiguae sint uires: facile in hoc malum prolabuntur. Proinde non conuenit, in utrisque eandem à medicis sanandi rationem requirere. Cum intelligatis, hæc ab illis longissimo distare interuallo: iam ab ipso protinus ortu discreti: tum tota uite ratione, tum actionibus omnibus, tum studijs atque exercitijs uniuersis. Quare cum dicis, Insania laborat: adde hoc quoque, laborat mulier. Neq; confundas hic omnia sub unâ, et eandem insaniam referens appellationem. Verum discretis ijs, quemadmodum, et natura discreuit, quid in quoq; præstari possit, considera. Nam nos, quemadmodum initio dixisse memini, illud in primis spectamus: ægrōti corporis naturam, ac temperaturam: et cuius qualitatis magis sit particeps, calidius, an frigidius: uigens, an ætate deficiens: magnum, an pusillum, crassum, an macilentum:

tum: reliquaq; id genus omnia. Quae si quis penitus ex-
 penderit: is denum . erit idoneus . cui fides habeatur , uel
 desperanti , uel recipienti . Quandoquidem , et insanie
 innumerabilia sunt genera , et causae complures nec uo-
 cabula quidem eadem . Neque enim idem , desipere ac de-
 lirare , rabire , et insanire . Verum haec omnia nomina si-
 gnificant magis aut minus obnoxium esse morbo . Por-
 rō causae aliae sunt utris , aliae foeminis . Rursum inter
 ipsos utros , aliae iuuenibus , aliae senibus : puta iuuenibus
 immodica feruē repletio : senibus autem importuna
 calumnia , ira impotens , quae sepe numero incidit aduer-
 sus domesticos . Haec initio perturbant animum : deinde
 paulatim uergit in insaniam . Porro mulierum corpo-
 ra , et multae res infestant , et facile in morbum addu-
 cunt : praecipue uero si quem oderint uehementius , aut
 si inuideant inimico , secundis rerum successibus uten-
 ti : aut si quid molestum sit : aut si cui succenscant . Haec
 paulatim subgliscentia , multoq; alita tempore , tandem
 in insaniam euadunt . Eiusmodi rerum aliquid uxori
 quoque usu uenit pater : et haud scio , an nuper aliquid
 illi egritudinem aliquam attulerit . Nihil enim illa ode-
 rat , quanquam morbo sanē tenetur , neque his malis ula-
 lius medici cura poterit eripi . Quod si quis alius se fa-
 cturum receperit , aut si quis eam liberarit : tum me ode-
 ris licet , uelut iniurium . Tametsi ne illud quidem ue-
 rebor dicere pater : Etiam si non prorsus esset , ut est , de-
 sperandum : sed adhuc aliqua salutis spes leuis ostende-
 retur , nec sic quidem facile manum admouerem : neque
 statim auderem ministrare potionem : uidelicet ueritus

fortunam, ac multorum hominum obtreffationem. Vis
des, ut omnes arbitrantur, priuignos inuifos esse nouerim
eis omnibus, etiam si probe fuerint: easq; hanc oeu com-
munem quandam mulierum insaniam insanire. Quare
facile fupplicatus fuiffet aliquis, si malum hoc fecus eue-
niffet, neque profuiffent remedia, perfidam ac dolofam
fuiffe curationem. Atq; uxoris quidem res pater ad hunc
fefe habent modum: idq; loquor, quod prorsus explora-
tum habeo: nunquam melius est habitura, etiam si mulier
biberit pharmacum: eoq; non operapretium conari, nifi
me in hoc solum urges ut fruftreridq; uis ut fcedam mi-
hi famam accerfam. Patere, ut mihi eufdem artis profef-
fores inuideant. Quod si me rurfum abdicaris, ego qui-
dem etiam si ab omnibus deferar, tamen tibi nihil impre-
cabor graue. Sed quid si (quod auertat deus) redeat mor-
bus: (folèt iftiusmodi ferme mala irritata recurrere) quid
erit mihi faciundum? Curabo, ut nofti, tum quoq; neque
unquam defuturus fum officio, quod liberis natura præ-
fcripfit: neq; generis, quoad in me fuerit, oblinifcar. De-
inde si refipueris, num credere debeo futurum, ut me de-
nuo recipias, illud uide. Iam ifta quum facis, accerfis mor-
bum, peftemq; refricas: heri ac nudius tertius è tantis cla-
pfus malis, contendis, uociferaris: quodq; grauiffi-
mum eft, irafceris: ad odium propenfus es:
leges reuocas. Hei mihi pater, iftius
modi fuerant fuperioris in-
fanie tue proce-
mia.

ICAROMENIPPVS

LVCIANI SIVE HYPERNE-
PHELVS, DES. ERAS. RO-
TER. INTERPRETE.

ER mille igitur erant stadia à terra
usque ad lunam, ubi prima nobis fuit
mansio. Porro hinc sursum ad solem
parasange ferme quingente. Rursum
ab hoc usque ad ipsum deniq; cœlum,
arcemq; Iouis in edito sitam, tantum serè spatij fuerit,
quantum aquila probe succincta, atque expedita queat
uno die peragere. A M I C. Dic mihi per gratias Men-
nippe: que sunt ista que de astris loqueris, ac tacitus
tecum supputas? Etenim iamdudum te affectans, audio
soles, & lunas: præterea autem, & magnifica ista,
mansiones ac parasangas, peregrina quedam commen-
morantem. M E N I P. Ne mireris Amice, si sublimia,
aëreaq; tibi uideor loqui, nam summam apud me reputo
nuper actæ peregrinationis. A M I C. Nimirum Phœ-
nicum exemplo uiam stellis notaras. M E N I P. Haud
quaquam per Iouem: quin magis ipsis in stellis sum pea-
regrinatus. A M I C. Pape, longum profecto somnium
tibi narras. Siquidem totis edormisti parasangas ip-
siciens. M E N I P. Quid ais? Somnium tibi referre uideor
qui modo ab ipso Ioue ipse reuersus adsum? A M I C.
Quid audio? Ita'ne Menippus nobis à Ioue delapsus
adeft è cœlo? M E N I P. Ita sanè. Ego tibi ab ipso illo
summo Ioue hodie uenio, rebus interim dictu miris, &
d 3 auditis,

auditis, & conspectis. Quod si non credis, equidem hoc ipso nomine supra modum gaudeo, cum supra fidem esse uideo, meam felicitatem. A M I C. Et quo pacto diuine, atque Olympie Menippe, mortalis cum sim, ac terrestris, queam non credere uiro, qui nubes superaret: quique ut Homeritis dicam uerbis, iam sit cœlitum è numero. unus? Verum illud mihi dicito, si molestum non est, quibus modis in altum subuectus es, aut unde nactus scelis tanta magnitudine? Nam quantum ad faciem, ac formam attinet, non es admodum similis illi Phrygio: ut coniectare possimus, te quoque ab aquila raptam fuisse, quo pocillatoris alicubi munere fungeretur. M E N I P. Non me clam est te iamdudum irridere. Neque uero id omnino mirum, si narrationis nouitas tibi fabulæ uidetur adsimilis. Cateram ad consensum nihil mihi erat opus, neque scelis, neque ut pueri illius in morem ab aquila raperer: propterea quod alæ mihi essent propriæ. A M I C. Iam uero istud quod narras, uel ipsum Dædali factum superat. Siquidem præter alia nobis inscientibus, melius quispiam, aut graculus ex homine factus es. M E N I P. Recte Amice: neque procul à scopo coniecisti. Etenim illud Dædali de alis inuentum ipse quoque sum machinatus. A M I C. At interim omnium audacissime, non æritus es, ne tu quoque alicubi in mare delapsus, Menippeum aliquod pelagus tibi cognomine redderes: quemadmodum ille Icarium? M E N I P. Nequaquam: Siquidem Icarus cum alas haberet cera adglatinatas, eaque quamprimum ad solem esset liquefacta, defluxis alis, non mirum si decidit. At nobis

nobis citra ullam ceram erant penna. A M I C. Istud qui fieri potuit? Iam enim hand scio quo pacto paulatim me adducis, ut uera uideantur quæ narras. M E N I P. Ad hunc ferme modum. Aquilam egregie magnam, tum autem, & uulturem ualidum arripui. His cum alas una cum ipsis brachijs præsecuisssem. Quin potius si uacat totius commenti rationem ordine tibi percontando. A M I C. Mihi quidem uel maxime uacat. Adeo sublimis à sermone tuo pendeo: iamq; ad narrationis finem inbio. Ne uero me negligas, per louem amicitie præsidem, auribus in aëre suspensum ob tuam narrationem. M E N I P. Ausculta igitur. Neq; enim citiale fueris, si spectem amicum ore hiantem relictum: cumq; quemadmodum tu ais, ab auribus suspensum. Ego igitur cum expendens ea quæ sunt in uita mortalium, prout omnes res humanas reperissem ridiculas, humiles, instabiles: nempe opes, imperia, magistratus: contemptis his, atq; bonum studio, adiectoq; animo ad ea, quæ uere sunt bona: contatus sum ab his tenebris emicare, & ad uniuersam naturam suspicere. Atq; hic mihi multam attulit hesitationem: primum hic ipse qui à sapientibus appellatur mundus. Neq; enim inuenire poteram, neq; quo pacto factus fuisset, neque quo opifice: neque quid esset illius uel initium, uel finis. Deinde cum particulatim contemplerer, multo etiam magis ambigere sum coactus. Quippe qui uiderem stellas temere per cœlum disiectas. Tum solem ipsum, quid tandem esset, scire gestiebam. Super omnia uero quæ Lunæ accidebant, mihi uidebantur absurda, ac planè mira: putabamq; causam aliquam

aliquam arcanam, et inexplicabilem esse, cur illa sub
inde speciem formam que uariaret. Quinetiam fulgur
emicans, tonitru erumpens, tum pluuia, nix, grando è
sublimi demissa: uidebantur hæc quoq; omnia coniectu
difficilia: quæq; nullis notis deprehendi possent. Itaque
cum ad eum modum essem affectus: optimum factu ra-
tus sum, ut horum unumquodq; à philosophis istis per-
discerem. Siquidem existimabam illos ueritatem om-
nem docere posse. Quare cum ex illis præstantissimos
delegissem, quantum mihi coniectare licebat, è uultus
austeritate, eq; coloris pallore, ac barba profunditate:
Mirum enim ut mihi ex ipso protinus aspectu sublimia
loquos quosdam, et celestium rerum peritos uiros præ-
se ferebant: His ubi memet docendum tradidissem ma-
gna pecunia: quam partim cuestigio presentem numera-
raui: partim tum me persoluturum sum pollicitus, ubi
ad philosophiæ summam peruentum esset: non grauaba-
tur crectus ad nugæ doceri, et uniuerſi dispositionem
discere. At illi tantum aberant, ut me pristina libera-
rent incitia, ut in maiores etiam dubitationes coniecer-
rint, principia nescio quæ, ac fines, tum insecabilia,
inania, syluas, ideæ, atque id genus alia, mihi quotidie
offundentes: Verum illud interim mihi uidebatur oma-
nium esse grauissimum: quod cum nihil inter illos conuen-
niret, uerum pugnantia, diuersaq; inter se omnia loque-
rentur: tamen postulabant, ut sibi fidem haberem, ac ad
suam quisq; rationem me conabatur adducere. A M I C.
Rem absurdam narras, si uiri cum essent sapientes, in-
ter sese de rebus factiose dissidebant: neq; de iſſdem ca-
dem

dem probabant. MENIP. Atqui rideres Amice, si audieris illorum arrogantiam, et in differendo prodigiosam confidentiam. Qui quidem cum humi ingrederentur, nihiloq; præstantiores essent nobis, qui super terram ambulamus, ne cernentes quidem acutius quam quivis alius astant, nonnulli cecutientes etiam senio, atque inertia: tamen et cœli terminos perspicere sese profutiebantur: solem quoq; ipsum dimetientes, et ea quæ supra lunam sunt, aggredientes: Ac perinde quasi ex ipsis delapsi stellis, ipsæ et magnitudinem illarum, et figuram explicabant. Ac sæpenumero cum forte ne illud quidem certo scirent, quot stadiis à Megara abessent Athenæ: tamen spatium, quod interest inter solem, et lunam, quot esset cubitorum, audebant pronuntiare: tum aeris altitudinem, maris profunditatem, terræ ambitum dimetientes. Ad hæc, circulos depingebant, ac triangulorum figuræ super quadrangulos inducentes, neq; non sphaeræ quasdam picturatas, cœlum scilicet ipsum metientes. Iam vero illud an non insulsum, et insignis arrogantia: quod cum de rebus usq; adeo incertis loquantur, nihil tamen ita proponunt, quasi coniecturis ducantur: verum supra modum contendunt: neque ullum vincendi locum alijs relinquunt: tantum non iureiurando confirmantes Solem massam esse candefactam, incolis Lunam, stellæ aquam potare, idq; Sole veluti situla quadam per funem demissa, vaporem è mari attrahente, atq; illis omnibus ordine potum distribuyente. Nam quantum sit in dictis pugnancia, id haud difficile fuerit cognoscere. Iam mihi spectæ per Iouem, num illorum decreta inter

inter se consentiant, ac non magis longissimis disita interuallis, quandoquidem primum de ipso mundo uaria est sententia, cum alijs, & ingenitus, & nunquam interiturus esse uideatur. Rursum alijs, & opificem illius, & fabricandi modum eloqui sint ausi. Quos equidem cum primis admirabar, propterea quod cum deum quendam rerum omnium opificem praposuissent, non illud etiam adderent, uel unde is esset profectus, aut ubi loci consisteret cum omnia fabricaretur. Nam ante uniuersi exortum, non possis uel tempus, uel locū imaginari. A M I C. Prorsus audaces quosdam Menippe homines, ac prodigiorum autores mihi narras. M E N I P. Quid autem, si iam audias uir optime, quæ differant, & de Ideis. & de incorporeis: tum quæ de finito, & infinito nugantur? Nam, & his de rebus acriter inter se digladiantur, dum alijs sine circumscribunt uniuersum, alijs contra, finem illud nescire existimant. Quin insuper quidam ex istis complures esse mundos demonstrabant, damnantes eos, qui de hoc uelut uno quopiam illorum disputarent. Rursum alius, nescio quis uir, haud quaquam amicus paci, bellum rerum omnium parentem esse censebat. Nam de dijs, quid iam attinet loqui? Cum his deus esset numerus: illi rursus, per canes, & anseres ac platanos deicarent. Deinde alijs, reliquis omnibus dijs expulsis, uni soli rerum omnium imperium tribuebant: ita ut mecum etiam animo disruciarer, cum tantam audirem deorum inopiam. E' diuerso alijs liberaliores, multos deos faciebant: ac dissectis illis hunc aliquem primum deum appellabant: his secundas, aut tertias diuinitatis partes tribuebant.

barbant. Ad hæc alij incorporeum quiddam, ex informe putabant esse numen. Alij corpus esse imaginabantur. Deinde non omnes erant in hac opinione, ut putarent dijs esse curæ res mortalium : uerum erant nonnulli, qui eos omni cura liberantes, haud aliter, atque nos consueuimus ætate defectos, à ministerijs dimittere : nihilo aliusmodi eos inducunt, quàm cuiusmodi in comœdijs induci solent satellitia. Iam alij superantes hæc omnia, ne esse quidem ullos omnino deos credebant, sed mundum nullo domino, nalloq; duce temere ferri sinebant. Atqui cum hæc audiebam, uerebar non habere fidem uiris altifrenis, ac probe barbatis. Neq; tamen inueniebam, ad cuius dicta me uerterem, ut aliquam illorum sententiam nanciscerer irreprehensam, ac nequaquam ab alio subuersam. Itaque planè tandem Homerium illud mihi usu ueniebat. Nam sepenumero animus incitabat, ut huic alicui illorum crederem :

Sed me mens diuersa uetabat.

In quibus omnibus cum perplexus hæsitarem, desperabam futurum, ut super his uerum aliquid in terris audirem : ceterum unica tantum uia, uniuersa dubitatione liberari posse, si ipse alis aliqua ratione additis, in cœlum ascenderem. Eius rei conficiendæ spem mihi præbuit primum ipsa cupiditas, deinde fabularum scriptor Aesopus, qui aquilis, ac scarabeis, interdum, et camelis cœlum adiri potuisse demonstrat : uerum ut mihi ipsi alæ prouenirent aliquando, id nulla ratione fieri possuidebatur. Ceterum si uulturis, aut aquile alas induissem, nam hæc solas sufficere ad humani corporis modum, futurum

futurum forsitan, ut mihi succederet experientia. Itaque
 que correptis auibus, alteri dextram alam, porro uul-
 turi sinistram amputaui, id que admodum scire. Deinde
 quum obligassem, humeris que loris ualidis accommo-
 dassem: tum summis pennis ansas quasdam manibus in-
 ferendis addidissem, mei ipsius periculum faciebam: pri-
 mum subsiliens, ac manibus interim subseruiens, et an-
 serum exemplo paulum adhuc à terra uolatu me sustola-
 lens, inter uolandum summis interim pedibus ingre-
 diens. Postea quum res ex animi sententia succederet,
 iam audacius etiam experimentum aggrediebar: con-
 secnsaq; arce demisi meipsum per præceps, atque inde
 in ipsum ferebar theatrum. Mox ubi nullo periculo de-
 uolassem, sublimia iam, et ardua cogitare coepi: ac tol-
 lens me à Parnetho siue Hymetto, ad Geraneam usque
 uolabam: Rursum inde ad Acrocorintum subuolaui: de-
 inde supra Pholoën, et Erymanthum ad Taygetum
 usq;. Ergo quum tandem audax facinus satis essem me-
 ditatus, iamq; perfectus, et altiuolus euasissem, non ama-
 plius de pullis imitandis cogitabam, uerum consensu
 Olympo, quam leuissimo commeatu onustus, inde rectà
 in cœlum tendere coepi: initio quidem oborta oculorum
 uertigine ob profunditatem: et postea ferebam, et hoc
 quoq; facile. Verum ubi iam ipsi lunæ uicinus essem, plu-
 rimumq; nubium essem emensus, sentiebam me defatiga-
 tum, maxime in ala sinistra, nempe uulturina. Huc igitur
 diuertere, ac super eam insidens requiescebam, in ter-
 ram interim è sublimi respiciens, neq; secus quàm Home-
 ricus ille Iuppiter, nunc bellacium Thracum regionem
 defficiens,

despiciens, nunc Myforum, mox (si libuisset) Græciam, Persidem, Indiamq; ex quibus omnibus uaria quadam uoluptate perfundebar. **A M I C.** Ergo ista quoq; narrabis Menippe, ne ulla prorsus peregrinationis parte fraude-
mur: quin potius si quid obiter in itinere conspexisti, fac ut hoc quoq; sciamus. Nam ego sanè haud mediocria dicturum te expecto, de terræ forma, deq; omnibus quæ in terra sunt, cuiusmodi tibi uisa sunt ex alto contemplanti.
M E N I P. At tu quidem recte coniectas Amice. Quamobrem quatenus licet, conscensa luna inter narrandum peregrinanti comes esto, simulq; mecum contemplare totam terræ speciem, habitumq;. Atq; initio quidem admodum pusillam quandam terram mihi uidere uidebar, multo inquam luna minorem: ita ut ego repente intentis oculis diu dubitarem, ubi nam essent tanti illi montes, ac tantum mare: quod ni Rhodiorum Colossus conspexissem, cum Phariam turrin, haud dubie prorsus ubinam esset terra, me prorsus latuisset: uerum ista quod sint sublimia, præq; ceteris eminentia, præterea oceanus paulatim ad solem resplendescens, indicabant terram esse id quod uidebam. Mox ubi fixius intenderem oculos, iam mihi omnis mortalium uita cœpit esse conspicua: non solum singule nationes atq; urbes: sed planè uidebam nauigantes, bellantes, agricolantes, litigantes, mulieres, feras: & ut summatim dicam.

Quicquid tellus educat alma.

A M I C. Ista quæ nunc dicis, haud quaquam sunt uerisimilia, ac secum pugnantia. Etenim quum paulo antè Menippe terram requireres, propter ingens in medio

intervallum in arctum contractam, adeo ut nisi Colossus tibi fecisset indicium, forsitan aliud quiddam uidere te credidisses, qui repente factus Lynceus cuncta quae sunt in terra, dignoscis: homines, feras, ac propemodum etiam cunicum nidos. MENIP. Recte tu quidem admones: nā quod maxime dictum oportuit, id nescio quomodo praeterij. Siquidem quum ipsam quidem terram conspectam agnoscerem: ceterum reliqua non possem perspicere propter altitudinem, nimidum iam non pertingente oculorum acie, grauitur ea res me discruciat, ac uehementer perplexum habebat. Ego quum ad hunc modum essem sollicitus, ac propemodum etiam lachrymarer: adest à tergo sapiens ille Empedocles, ea specie ut carbonarium quempiam esse diceret, cinere oppletus, atq; exustus, Hūc ego quum uidissem (dicendum est enim) nonnihil perturbabar, ratus demonem aliquem lunarem uidere me. At ille: Bono, inquit, es animo Menippe.

Nullum ego sum numē, quid me immortalibus aequas? Sum Empedocles ille physicus: etenim ubi me praecipitem in crateras iniecissem, fumus ab Aetna raptum huc subuexit. Itaque nunc lunam incolō, aëriuagus plerumq; ac rore uictito. Adsum autem haesitantia istam tibi adempturus: nam illud (ni fallor) male te habet, torquetq;, quod non liceat tibi perspicue terram cernere. Bene abs te factum est, inquam, optime Empedocles: ubi primum deuolaro rursus in Graciam, tui memor sacrificabo tibi in fumario: atq; in nouilunijs ter ad lunam inhians, uota faciam. Imò per Endymionem, inquit ille haud huc accepsi praemij gratia, sed affectio quaedam mouit animum

mum meum, quum te uiderem affectum molestia : uerum
 scis quid facies, quò perspicax fias? Non per Iouem, in-
 quam, nisi tu mihi forsitan caliginem amoueas ab oca-
 lis : nam in presentia uideor non mediocriter lippire.
 Atqui me, inquit ille, nihil erit opus. Etenim ut acute ui-
 deas, id ipse tecum è terra allatum habes penes te. Quid
 igitur est istud, inquam, neq; enim noui? An ignoras, in-
 quit, te dextram aquilæ alam indutum esse? Scio, in-
 quam, maxime, sed quid alæ cum oculo? Quoniam, in-
 quit, aquila inter animantia cetera acutissimi uisus est,
 unde sola solem aduersum obtuetur: atque ita demum est
 rex & ingenua aquila, si non conniuentibus oculis ad-
 uersus radios aspiciat. Ita quidem aiunt, inquam. Qua-
 re iam me poenitet qui non meis exemptis oculis aquilæ
 linos inseruerim, cum huc ascenderem. Nam nunc sanè
 dimidiatus aduenio, neque omni ex parte satis regaliter
 adornatus, quin magis adsimilis uideor nothis istis, &
 abdicatis. Attamen in te est, inquit, ut protinus alterum
 oculum regalem habeas. Etenim si assurges, uelisq; co-
 hibita uulturis ala, alteram solam mouere, iuxta pro-
 portionem alæ, dextro oculo cernes acutè: quominus
 altero cecutias nulla ratione succurri potest, propte-
 rea quod ad partem pertineat deteriolem. Mihi, in-
 quam, satis est, si uel dextra ex parte aquilino more
 cernam. Nihilo enim fuerit deterius, cum mihi non ra-
 ro uidisse uidear, fabros altero oculo melius etiam ad
 regulam exæquantem ligna. Hæc locutus, simul ea fa-
 ciebam, quæ præceperat Empedocles, ille interim pau-
 latim subducens sese, sensim in fiumen euauit. At si-
 mulatq;

mulatq; mouissem alam, ingens lumen mihi circumfulsit, adeo ut cuncta fierent in conspectu, quæ hæcenus latuerant. Deflexis igitur in terram oculis, clare uidebam, & urbes, & homines, & quæ fiebant: neque solum ea quæ sub dio, uerum etiam quæ domi faciebant, rati sese à nemine uideri. Ptolemæum uidi cum sorore rem habentem: Lysimacho struentem insidias filium: Antiochum Seleuci filium, nouercæ Stratonicæ clanculum inuentem: Thessalum Alexādrum ab uxore tolli è medio: Antigonum filij uxorem adulterio stuprantem: Attalo uenenum porrigentem filium. Rursum ex altera parte Arsacem interficientem mulierculam: & Arbacem eunuchum gladium educentem in Arsacem. Porro Spartianus Medus è conuiuio foras protrahebatur, à satellitibus, calice aureo in frontem impacto. Atque his fermè consimilia tum in Libya, tum apud Scythas, ac Thraces, in regijs geri licebat cernere. Nempe adulterantes, occidentes, insidiantes, rapientes, peierantes, trepidantes, nonnullos ab intimis amicis prodi. Ac regum quidem negocia huiusmodi mihi spectaculum exhibebant. Cæterum quæ fætitabant plebei, longe magis erant ridicula. Si quidem & inter hos uidebam Hermodorum Epicureum ob mille nummū peierantem: Agathoclem Stoicum de mercede discipulū in ius uocantem: Cliniā rhetorem ex Aesculapij fano phialā auream suffurantem: Herophilum Cynicū in fornice dormientem. Quid enim alios commemorem, qui parietes perfoderēt, qui lites agitabāt, qui fœnerabant, qui reposcerēt? Nam uarium quoddam, & undiq; mixtum erat spectaculum. A M I C. Atqui re-

cte facies

Ète facies Menippe, si ista quoq; retuleris. Consentaneum
 est enim te ex his non uulgarem cepisse uoluptatem.
 MENIP. Ne fieri quidem potest Amice, ut cuncta or-
 dine recenseam, quum spectare modò ista fuerit diffici-
 limum: uerum rerum fastigia eiusmodi ferme uideban-
 tur, qualia refert Homerus in clypeo, ubi erant conui-
 uia, nuptiaq;. Altera ex parte iudicia, & conciones. Rur-
 sum alia ex parte sacrificabat quispiam. In proximo ue-
 ro conspiciebatur aliquis luctum agens. Porro quum ad
 Geticam respicerem, uidebam belligerantes Getas. Rur-
 sum ubi ad Scythas deflecterem, cernere erat errantes
 in plaustis. Mox ubi paululum in diuersam partem de-
 flexissem oculum, spectabam agricolantes Aegyptios.
 Phoenix scortabatur, Cilix latrocinabatur, Lacon lo-
 ris cadebatur, Atheniensis causas agebat. Hæc omnia
 quum eodem tempore gererentur: cogita nunc cuius-
 modi uisa fuerit rerum confusio. Non aliter, quam si
 quis producat multos saltatores, uel potius multas cho-
 reas: deinde præcipiat, ut omisso concentu propriam
 quisque cantionem canat. Deinde si certatim canat u-
 nusquisque, & peculiarem suum cantum absoluerè stu-
 deat; uocisq; magnitudine uicinum superare conten-
 dat: cogita tecum per Iouem, cuiusmodi futurus sit eius-
 modi cantus. AMIC. Modis omnibus Menippe ridi-
 culus ac confusaneus. MENIPPVS. Atqui Amice,
 hoc genus sunt omnes qui in terris choreas agunt, o-
 mnisq; mortaliu uita ex huiusmodi constat discrepan-
 tia: quippe qui non modo sonent absone, uerum & orna-
 tu sint dissimili, diuersaq; moneant, neq; quicquam idem
 cogitent,

cogitent, donec choragus omnes è scena exigat, negans diutius choreas ducere oportere. Id ubi factum est, iam omnes sunt inter se similes, taciti, nec amplius confusam illam, et incompositam canentes cantionem. Verum in uario ipso ac multiformi theatro, uidelicet ridicula erant quæ gerebantur omnia: præcipue uero mihi risum mouebant ij, qui de agrorum finibus contendebant, quiq; sibi placerent hoc nomine, quod Sicyonium agrum colerent, aut quod Marathonis eam partem haberent, quæ est iuxta Oenoën, aut quod in Acarnania iugerum mille possiderent. Cum uniuersa Græcia, quemadmodum id temporis mihi è sublimi despicienti uidebatur, quatuor digitorum spatium habere uideretur. Attica (ni fallor) proportionè minima pars erat. Itaque perspexi quid esset reliquum, quod diuitibus istis animos tolleret. Etenim is qui inter hos quàm plurimum agri possidebat, uix uanam ex Epicureis atomis colere mihi uidebatur. Ceterum ubi ad Peloponnesum flexissem oculos: deinde terram Cynosuræ subiectam aspexissem, ueniebat in mentem pro quantula regione, quæ nihilo esset latior lente Aegypcia, tam ingens Argiuorum ac Lacedæmoniorum multitudo cecidisset uno die. Porro si quem conspexissem auro superbientem, quod anulos haberet octo, phialas quatuor, magnopere ridebam et hunc. Nam Pangæum uniuersum, unà cum ipsis metallis, uix erat magnitudine mili). AMIC. O te felicem Menippe, qui tam nouum spectaris spectaculum. Sed age dic mihi per Iouem, ciuitates, atque homines ipsi, quanti uidebantur ex alto contemplanti? MENIPPVS. Equidem arbitror te sepe numero

penuero fornicarum concionem uidisse : aliquas in orbem obambulantes, nonnullas exeuntes, rursum has in ciuitatem redeuntes. Atque hæc quidem finum exportat: hæc alicunde raptam fabæ tunicam, aut dimidiatum frumenti granum currens apportat. Consentaneum est autem pro ratione uitæ fornicarum, esse apud illas et ædium fabros, et concionatores, et magistratus, et musicos, et philosophos. Sed urbes sanè cum ipsis uiris, fornicarum nidis maxime uidebantur adsimiles. Quod si tibi uidetur humilius exemplum, uiros cum fornicarum re publica conferre, uetustas Thessalorum fabulas spectata. Reperies enim Myrmidonas, gentem bellicosissimam, è formicis uiros natos esse. Iam posteaquàm satis spectasset omnia, satisq; risisset, excusi in seipsum, subuolauit Ad reliquos diuos Iouis altitonantis in ædes.

Nondum stadium ascenderam, cum Luna, forminea sonans uoce : Menippe, inquit, ita tibi contingant quæ optas, Inferui mihi in re quapiam apud Iouem. Dic, inquā, neque enim erit molestum, nisi si quid oneris sit portandum. Nuncium, inquit, quendam haud grauem, ac petitionem meo nomine Ioui perferes. Enecor Menippe, et multa, et intoleranda ab istis philosophis audiens. Quibus præterea nihil est negocij, nisi ut curiosi res meas exquirant, quæ sim, quanta sim, et quam ob causam dissecer, dimidiataq; fiam, curq; utrinq; gibbosa uidear. Tum hi me dicunt inhabitari : illi speculi ritu supra mare suspensam esse. Alij rursus, quod quisque secum excogitarint, hoc mihi tribuunt. Postremo ipsum quoque lumen

aiunt mihi & furtiuum esse, & adulterinum : quodq; superne à sole proficiscatur, neq; finem faciunt, etiam cum hoc qui mihi frater est, committere me, & factionem inter nos serere conantes. Neq; satis erat illis, quæ de ipso dixerunt sole, saxum esse illum, & massam cādentem. Et tamen quā multarum rerum illis sum conscia, quas noctu patrant, turpissimas & execrandas, cum interdum tetrici sint, & aspectu uirili, habituq; graues, & imperitorum oculos in se coniectos habentes. Atque ego cum ista uideam, sileo tamen. Neque enim decorum arbitror, retegere, atque in lucem efferre nocturnas illas diatribas: & quam quisque in operto uiuat uitam. Quinetiam si quem conspicerem adulterantem, aut furantem, aut aliud facinus quāmaxime nocturnum audentem, continuo contracta nube tegebam, ne uulgo ostenderem uiros senes, ea gerentes, quæ neque barbæ prolixæ, neque uirtutis professioni essent decora. At istis pro nihilo est, oratione me discerpere, modisq; omnibus contumeliæ afficere. Adeo ut, testis est mihi nox ipsa, sæpius in animo habuerim, quā possem hinc longissime demigrare quōpiam, ubi liceret curiosam istorum linguā effugere. Hæc igitur memineris, ut Ioui renuncies : simulq; illud addas, ne fieri quidem posse, ut hoc in loco durem, nisi physicos illos comminuat, dialecticis os occludat, Stoam demolietur, Academiam exurat, quæ in Peripato habentur, diatribis finem imponat. Siquidem ad hunc deniq; modum fiet, ut mihi paretur quies, desinantq; me quotidie commetiri. Fient inquam, quæ mandas, simulq; rectā ad ipsum cœlum tendebam.

Nulli

Nulli ubi comparent hominum'ue, boum'ue labores. Etenim paulo post ipsa etiam Luna mihi perpusilla uidebatur è sublimi. Tandem et terram obtexerat. Porro relicto ad dextrâ sole, per ipsas uolans stellas, tertio die ad cœlum perueni. Ac primum quidem mihi uisum est, protinus ita ut eram, introire : ratus facile fieri posse ut fallerem: quippe dimidia mei parte aquila. Porro aquilam sciebam iam olim esse Ioui familiarem. Post apud me perpendebam illos quàm primum deprehensuros esse me, qui alteram alam uulturinam indutus essem. Quare propter optimum factu ratus, non temere uenire in periculum, adiens pulsavi fores. At Mercurius audito pulsu, ac nomen percontatus meum, festinatò abiit, Ioui renuntiaturus. Nec multo post, intro sum accersitus, magnopere pauitans, ac tremens. Offendoq; deos omneis pariter confidentes, nec hos absq; sollicitudine. Nonnihil enim animos illorum turbabat nouus, et inopinatus aduētus meus. Et quantum antea nunquam expectabant, futurum, ut mortales omnes mox aduenirent, ad eundem modum alati. Porro Iuppiter, admodum terribili uultu, toruoq; et Titanico me obtuens, inquit:

Quisnam es, et unde uenis: ubi nam urbs tibi, qui'ue parentes? Hoc ubi audissem propemodum metu sum exanimatus. Attamen constitui stupidus, præq; uocis magnitudine attonitus. Aliquāto post ad me reuersus, omnia dilucide exposui, ab ipso exorsus capite. Quemadmodum concupissem sublimia illa cognoscere: Quemadmodum accessissem ad philosophos: Quemadmodum pugnantia loquentes audissem: Quemadmodum despectissim

rassem, distractus illorum dictis. Deinde meum inuen-
tum, tum alas reliquaq; omnia, usque ad ipsum cœlum.
Post omnia addidi quæ Luna mandarat. Itaque ridens
Iuppiter exporrectus aliquantum supercilijs : Quid di-
cas, inquit, de Oto, & Ephialto, cū ausus sit & Menip-
pūs in cœlum ascendere? At in præsentia quidem te ad
hospitijs consuetudinem inuitamus. Cras, inquit, super
his quorum gratia huc aduenisti, dato responso dimit-
temus: simulq; cum dicto surgens, ibat ad eam cœli par-
tem, unde maxime omnia poterant exaudiri. Iam enim
tempus erat, ut uotis audiendis cōsideret. Atq; interim
inter eundem, percontabatur me super his negocijs, quæ
essent in terra, ac primum quidem illa: Quanti nunc ue-
nit triticum in Græcia: Et num superior hyems graui-
ter uos tetigit: Et num holera egent hymbre copiosio-
re. Sub hæc rogabat: num quis adhuc superesset è Phi-
diæ genere: Et quam ob causam Athenienses tot annos
Iouialia intermisissent: & num in animo haberet Olym-
pium suum absoluere: Et num essent comprehensi, qui
templum Dodonæum sacrilegio spoliaissent. Ad ea cum
respondissem: Dic mihi, inquit, Menippe, de me uero
quam habent homines opinionem? Quam, inquam, o-
here, nisi maxime piam? nimirum omnium deorum re-
gem esse te. Ludis tu quidem, inquit. Caterum ego con-
tentionem illorum probè noui, etiam si nihil fateare. Si
quidem fuit olim tempus, cum illis & uates esse uiderer,
& medicus. In summa, unus eram omnia. Tū Iouis ple-
næ erant, & uic omnes, simul & mortalium conciones.
Pisa, ac Dodona splendide erant, ac conspiciendæ om-
nibus

nibus. Porro præ fumo sacrorum, nec attollere oculos mihi licebat. Verum posteaquam Apollo apud Delphos constituit oraculum: Aesculapius medicine officinam Pergami: simulatq; Bendidium natum est in Thracia: Anubis templum in Aegypto: Dianæ apud Ephesios, ad ista quidem concurrunt omnes, solennes conuentus celebrant, Hecatombas offerunt: mihi uero tanquam etate defecto, abunde magnum honorem habuisse se putant, si solido quinquennio sacrificarint in Olympia. Proinde uideas aras meas frigidiores, quàm sint uel Platonis leges, uel Chrysippi syllogismi. Huiusmodi quæpiam confabulati, in eum peruenimus locum, ubi consesurus erat ad exaudienda uota. Erant autem ordine sitæ fenestræ, cuiusmodi sunt ora puteorum, habentes opercula, iuxta unam quaque sella posita erat aurea. Itaq; Iuppiter cum ad primam assedisset detracto operculo, præbuit sese petentibus. Optabant autem ex omni undique terra, diuersa, uariâq;. Nam ipse quoque admotis pariter auribus simul audiebam uota. Erant autem huiusmodi. O Iuppiter, contingat mihi regnum. O Iuppiter, contingat cepas, & allia mihi prouenire. O Iuppiter utinam pater mihi breui moriatur. Rursum alius aliquis dicit: Utinam existam hæres uxoris: Utinam nemo resciscat me struxisse insidias fratri: Contingat mihi uincere litem: Coronari Olympia. Porro ex his qui nauigabant, hic optabat ut spiraret Boreas: ille ut Notus: Agricola optabat pluuiam: contra fullo solem. At Iuppiter audiens, & singula uota diligenter expendens, nō omnibus pollicebatur.

Verum

Verum hoc concessit Saturnius, abnuit illud.

Nam iusta uota per os fenestæ sursum admitterbat, admissa ad dextram statuens. Rursus iniqua remittebat irrita, flatu deorsum redigens, ne possint ad cœlum accedere. Super uno quodam uoto uidebam illum etiam ambigentem. Etenim cum essent duo, qui diuersa peterent, æquales uictimas pollicitantes: non inueniebat utri potius annueret. Itaq; iam Academicon illud illi accidebat, ut nihil statuere posset. Verum exemplo Pyrrhonis suspensus hærebat etiam, ac considerabat. Porro cū iam satis uota proponentibus dedisset operam, ad proximam digressus sellam, & ad secundam fenestram, prono capite fœdera ferientibus, ac iurantibus dabat operam. Vbi his quoque responsum esset, ac Hermodorum Epicureum fulmine comminuisset: ad proximam deinde sellam sese transtulit, de diuinationibus, ominibus, & augurijs auditurus. Hinc ad sacrificiorum fenestram transijt, per quam fumus ascendens, denunciabat Ioui nomen uniuscuiusq; qui rem diuinam faceret. Rursum omisis his, uētis & horis mandabat, quæ facere deberent. Hodie apud Scythas pluito, apud Libyes fulgurato, apud Græcos ningito. At tu Borea spira in Lycia, Tu Note quiesce, Zephyrus Adriani undas concitet. Tum in Cappadociam grandinis mille modij dispergantur. Tandem omnibus sermè ordinatis, discedebamus in eum locum ubi compotant dij. Iam enim cœnæ tempus erat. Meq; Mercurius arreptum iussit accumbere iuxta Panem, & Corybantes, & Attim, ac Sabazium, inquilinos istos & ancipites deos. Interea panem exhibebat Ceres, Bacchus

huc uinum, Hercules carnes, myrta Venus, Neptunus Menides: simul interim et ambrosiam, et nectar fortim degustabam. Nam optimus ille Ganymedes, ut est hominum amans, si quando conspexisset Iouem auertere oculos, nectaris cyathum unum, nonnunquam etiam duos mihi infundebat. Dij uero quemadmodum alicubi dixit Homerus, et ipse opinor, ut ego illic conspicatus, neque frumentum edunt, neque potant nigrantia uina, uerum ambrosiam apponunt, et nectare inebriantur: precipue uero gaudent uesci sacrificiorum fumo, una cum ipso nidore, subuolante: ad hec sanguine uictimarum, quem sacrificantes aris infundunt. Ceterum inter coenandum, et Apollo cithara canebat, et Silenus Cordacem saltabat, et Musae surgentes in medium, tum Hesiodi Theogonias nobis canebant, tum primam ex Pindaricis hymnis odam: deinde omnium saturi requieuiimus, quo quisque sederamus loco, satis uuidi potu.

At reliqui noctem diu; hominesque per omnem

Dormabant, me nequaquam sopor altus habebat:

Verum mecum animo uersabam, cum alia permulta, tum illa precipue, qui fieret, ut Apollini tanto iam tempore non proueniret barba, aut quo pacto nasceretur nox in coelo, quum sol semper adesset, unaque conuiuium agigaret. Ac tum quidem pusillum obdormij. Mane uero surgens Iuppiter, iussit indici concionem: mox cum adessent omnes, sic farier inquit: Vt uos conuocarem, in causa fuit hospes hic, qui heri aduenit: uerum quum alioqui iam olim mihi fuerit animus communicare uobiscum de philosopho

loſophis, maxime uero à luna, hisq; de quibus illa queritur, commotus, ſtatu haudquaquam diutius prorogare conſultationem. Eſt enim hominum genus, quod non ita pridem in uita fluitare cœpit, iners, contentioſum, gloriæ auidum, iracundum, gulæ ſtudioſum, ſtultum, faſtuoſum, contumelioſum: & ut uerbis Homericis dicam:

Telluris inutile pondus.

Iſti igitur in ſectas diuiſi, ac uarijs rationũ labyrinthis excogitatis, alij ſeſe Stoicos appellant, Academicos alij, alij Epicureos, alij Peripateticos: alijs item uocabulis, his multo magis ridiculis. Deinde ubi uenerandum illud uirtutis nomen induerint: tum adductis in altum ſu percilijs, promiſſaq; barba, ſucato habitu obambulant; deteſtandos mores ſecum circumferentes, ſimulini nimirum iſtis Tragœdiarũ hiſtrionibus, quibus ſi perſonas, ſtolamq; illam auro ſparſam detraxeris, quod ſuper eſt, id ridiculum eſt: nempe homunculus ſeptem denarijs ad agonem conductus. Atqui huiusmodi quum ſint, mortales quidem uniuerſos aſpernantur, de dijs uero abſurda prædicant, contractisq; cœtibus aduſcentulorum, quos nihil negocij ſit fallere, nobilẽ illam uirtutẽ oſtendant, & uerborum ambiguitates docent, atq; apud diſcipulos temperantiam ſemper ac modeſtiam laudant, opes ac uoluptatem execrantur: cæterum ubi ſoli, & apud ſeſe eſſe cœperint, quid attinet dicere, quanto opere ſeſe ingurgitent, quàm immodici ſint ad Venerem, quẽadmodum autem etiam aſium ſordes oblingant? Iam illud eſt omnium grauiffimũ, quod cum ipſi nihil agant, neque publicum, neque priuatum, ſed inutiles ac ſuperuaca

uacanei desideant.

Nusquam in consilijs, nusquā numerentur in armis. Tamen reliquos accusant, ac uirulentis quibusdam dictis congerentes, neq; non maledicta quedam meditati, obiurgant, proximisq; conuiuantur. Adeo ut is inter eos primas tenere uideatur, qui clamosissimus sit, & impudentissimus, & ad maledicendum audacissimus. At sanè si quis istum sine fine ista facientem, uociferantem, & ceteros incusantem percontetur ad hunc modum: Tu uero quid tandem facis? Aut quid per deos dicemus te ad uitam conferre? Nimirū respondebit, si modo recta ueraq; fateri uolet, hoc modo: Nauigare quidem, aut agros colere, aut militare, aut artem aliquam aggredi, superuacaneum mihi uidetur. Ceterum clamo, squalo, frigida lauo, incalceatus per hyemem obambulo, ac ueluti Momus ille, quæ ab alijs geruntur, calumnior. Ac si quis diuitum sumptuosius opsonarit, aut amicam habeat: id exquiro, atq; indignor. Quod si amicorum quissiam aut sodalium, morbo decumbat, curaq; & obsequio egeat, id ignoro. Hoc genus sunt nobis o dij hæ pecudes. Iam uero qui ex his uocantur Epicurei, uehementer sunt etiam contumeliosi, neq; mediocriter nos mordent, affirmantes neq; dijs esse curæ res mortaliū, neque omnino considerari à nobis quid apud illos agatur. Quas ob res tempus est, ut de his consulamus: propterea quod si semel ualeant hæc persuadere ijs qui sunt in uita, non mediocriter esurietis. Quis enim possit uobis rem diuinam faciat, cum nihil inde expectet emolumentum? Nam de quibus luna hos accusat, omnes
audi

audistis heri narrantem hospitem. Super his consultate, quæ pariter & hominibus sint quàm utilissima, & nobis quàm minime periculosa. Hæc locuto Ioue, frequens adfremebat concio: mox clamatum est ab omnibus, effulmina, exure, comminue, in barathrum, in tartarum, ut gigantes. At Iuppiter rursus indicto silentio, sient ista, inquit, quemadmodum uultis. Omnes comminuentur cū ipsa sua dialectica. Quanquam in præsentia sanè fas nō est punire quenquam. Est enim Hieromenia, sicuti notis, quatuor hos menses. Iamq; inducias promulgavi. Itaq; proximo anno, ineunte uere, mali male perdentur formidando fulmine:

Sic ait: atq; supercilijs pater annuit atris.

Porrò de Menippo hæc mihi uidentur, inquit, ut ademptis illi alis, ne quando denuo redeat, à Mercurio deferatur hodie in terram. Hæc loquutus dimisit coetum. Me uero Cyllenius dextra aure suspensum, heri circiter uesperam deposuit in Ceramico. Audisti omnia, omnia inquam Amice, quæ è cælo mecum adfero. Quare ab eo iam eadem hæc renuntiaturus philosophis in Pœcila inambulantibus.

REVERENDO PATRI AC DO-

mino D. Ricardo Episcopo Vuintoniensi,

Erasmus Roterodamus

S. P. D.

Episcoporum usq; seculis mos hic in hæc in nostra
tempora deductus est, amplissime pater: ut Calēdis
Ianua

*I*anuarijs principe incuntis anni die, munuscula quæpiâ
 misissentur: quæ nescio quid latioris ominis asserre cre-
 duntur: tum ijs ad quos abeunt: tum illis ad quos redeunt.
 Itaq; quû ego dispicerem ecquid tandē muneris à nobis
 iret ad tantum patronum, ad tam potentem amicû: neq;
 quicquàm in mea reperirem suppellectile, præter meras
 chartulas, profecto chartaceam strenam mittere sum co-
 actus: quanquàm quid aliud potius mitti conveniebat
 ab homine studioso ad præfulem, omnibus quidem for-
 tunc muneribus magnificentissime cumulatum: sed qui
 uirtutem, uirtutisq; comites, honestas literas infinitis cal-
 culis anteponat: quiq; tanquam contemptim, peneq; di-
 xerim inuitus fortunæ dona admittat: cōtrà animi bonis
 quum sit opulentissimus, tamen semper magis ac magis
 cupiat ditescere? Porro nostrum hoc munusculû, si nulla
 alia licet, saltem Terentiani Parmænonis exemplo, hoc
 nomine cōmendabimus: quòd non ex Aethiopia, uerum
 è Samosata usque Commagenorum urbe sit profectum.
 Est autem dialogus Luciani, cui titulus Toxaris, siue de
 amicitia, quem nos paucis hisce diebus Latinum feci-
 mus. Qui quidem (uti spero) non omnino futurus est
 ingratus tuæ excellentiæ: uel ob id quod amicitiam præ-
 dicat, rem adeo sanctam, ut barbarissimis etiam natio-
 nibus olim fuerit ueneranda: Nunc Christianis usque-
 adeo in desuetudinem abiit, ut nō dicam uestigia, sed ne
 nomen quidem ipsum extet: quum nihil aliud sit Chri-
 stianismus, quàm uera perfectaq; amicitia, quàm cōmori
 CHRISTO, quàm uiuere in CHRISTO, quàm unum
 corpus, una anima esse cū CHRISTO: hominum inter
 f ipsos

ipſos talis quædam cõmunio, qualis eſt membrorũ inter ſe corporis. Neq; minus tamen iucundus, quàm frugifer futurus eſt, ſi quis modo decorum obſeruet, quod in perſonis ſitum eſt. Nam Mneſippi Græci ſermo, quàm totus Græcanicum quiddam ſapit: comis, facetus, feſtiuus: contra Toxaridis Scythæ oratio, quàm tota Scythicum quiddam ſpirat, ſimplex, incondita, aſpera, ſedula, ſeria, fortis. Quin etiam dictionis diſcrimen, quaſiq; diuerſum ſilum à Luciano de induſtria affectatum, pro noſtra uirili referre curauimus. Hanc igitur qualem cũque clientuli tui ſtrenulam ampliſſime Præſul, felicitibus auſpicijs accipe. Et Eraſmum ſicuti iam pridem facis, amare, ornare, iuuare perge. Vale, Londini, Calendis Ianuarijs. M. D. VI.

TOXARIS SIVE

AMICITIA, DIALOGVS

Luciani Deſ. Eraſmo Rotero-
damo interprete.

INTERLOCVTORES, MNESIPPVS

Græcus, TOXARIS Scythæ.

MNESIPPVS.

VID ais Toxaris? Sacrificatis Oreſti ac Pyladi uos Scythæ, deosq; eſſe illos creditis? TOXARIS. Sacrificamus Mneſippe, ſacrificamus inquam: haud tamen deos eſſe arbitrati, ſed uiros bonos. MNE. An uero mos apud uos, etiam bonus uiris

uiris posteaquam uim defuncti sint, perinde ut dijs sacra
facere? TOXA. Non isthuc modo, uerum eosdem festis
diebus, ac celebribus conuentibus honoramus. MNES.
Quid captantes aut sperantes ab illis? Neque enim quo
beneuolentiam illorum concilietis, ob id rem diuinam
illis facitis, quum iam sint mortui. TOXA. Nihil offi-
ciat fortassis, si & eos qui mortui sunt, propitios habe-
remus: quanquam non ob id tantum hæc facimus: quin
magis existimamus nos rem uehementer cōducibilem &
his, qui in uita sunt, esse facturos, si præstantium uiro-
rum memoriam celebremus, honoremq; habeamus ijs,
qui uita defuncti sunt. Siquidem hac ratione futurum ar-
bitramur, ut multi apud nos illorum similes euadere
cupiant. MNES. Ista quidem recte iudicatis: at Pyla-
dem atque Orestem quo nomine potissimum suspexistis,
ut dijs eos equaueritis: idq; adeo quum hospites uobis
essent: uel, quod grauius, hostes? Quippe posteaquā nau-
fragio eiekti ab ijs, qui tum Scythiam incolebant, essent
comprehensi, abductiq; ut Dianæ immolarentur: ador-
ti carcerarios, neq; nō oppressis excubijs, & regem tru-
cidarunt, & assumpta sacerdote, quin ipsa quoq; Diana
sublata, nauigio sese proripuerūt, irrisa publica Scythæ-
rum lege. Quod si ob istiusmodi facta honorem habetis
uiris: facile affecuti fueritis, ut multos illorum similes
reddatis. Iamq; ipsi ab hoc die usq; ad prisca illa respi-
cite: num uobis expedierit multos in Scythiā Orestes,
ac Pylades appellere. Nam mihi quidem isto pacto mox
futurum uidetur, ut religionis ac deorum expertes red-
damini: dijs qui reliqui sunt, ad eundem modum è regio=

ne uestra in exilium ablegatis : postea, opinor, deorum omnium uice, uiros, qui illos eiec tum uenerant, diuinitate donabitis: & qui sacrilegi in uos fuerunt, ijs tanquam dijs sacrificabitis. Quod si nequaquam horum gratia Orestem ac Pyladem colitis, sed aliud quippiam Toxaris in uos beneficij contulerunt:qua gratia quum olim non esse deos iudicaueritis, nunc è regione, sacra illis facientes, deos esse decreuistis: Et qui tum parum aberant, ut uictimæ fierent, ijs nunc uictimas offertis: Enimuero ridicula uideatur ista, & quum his quæ quondam statueratis pugnantia. ΤΟΧΑ. Et ista quidem Mnesippe præclara sunt uirorum illorum facinora, quæ commemorasti: uidelicet duo cum essent, tam ingentem ausum audere, ut tam procul à sua patria profecti, mare transmitterent, Græcis ad id usq; temporis intactum, nisi solis his, qui Argo in Colchidem traiecerunt exercitum: nihil expauesacti, neq; fabulas, quæ de illo feruntur, neque appellationem ueriti, quod inhospitum uocaretur, uidelicet, opinor, quod feræ undiq; gentes accolerent. deinde quum iam capti essent, usque adeo strenue sese gesserint, neq; sat habuerint, si tantum incolumes euaderent, nisi & à rege acceptam contumeliam ulti, & Diana sublata abnauigassent. Quid? an non admiranda hæc, & quæ diuino quodam honore digna iudicent, quicquid est hominum, qui uirtutem suspiciunt? Quamquam non ista spectantes in Oreste ac Pylade, pro heroibus illos habemus. ΜΝΗΣ. Atqui iam dices, quid nam præter ista suspiciendum patrarint atque diuinum? Nam quantum ad nauigationem & peregrinationem attinet,

attinet, non paucos profecto diuiniore*s* istis ostendero negociatores, atque inter hos præcipuos Phœnices, qui non in Pontum, neque ad Mæotidem usq; , aut Bosphorum tantum enauigant, uerum quaqua uersus, Græcum ac Barbarum mare permetiuntur. Hi siquidem omnem oram, & omne littus (ut ita dixerim) perscrutati in annos singulos, extremo demum autumno in suam patriam reuertuntur: quos scilicet ad eandem rationem pro dijs habeto, idq; etiamsi complures illorum caupones ac salsamentarios esse reperi*s*. ΤΟΧΛ. Audi nunc, ô uir admirande, considera*q*; quanto nos, qui barbari uocamur, rectius uobis de bonis uiris sentiamus. Si quidem in Argo, atque Mycenis ne sepulchrum quidem ullum insigne uidere est Orestis ac Pyladis, apud nos uero & templum ostenditur, ambobus illis communiter sacrum (ita ut par erat amicis) & hostiæ offeruntur, reliquisq; omnis honos. Porro quod hospites erant, non Scythæ, id uero nihil obstat, quo minus boni uiri iudicentur: neque enim perpendimus cuiates sint uiri honesti ac probi: neque inuidemus, si cum amici non fuerint, res egregias gesserunt. Quin magis admirantes ea quæ patrarunt, ab ipsis factis domesticos ac no*str*ates illos ducimus. Quod autem potissimum stupentes in illis uiris efferimus, illud est, quod nobis nisi sunt amici inter se se longe optimi extitisse, atque alijs exemplo fuisse, quasiq; legem statuiss*e*, quemadmodum oportet amicos omnem inter se communicare fortunam, Simulq; promeruisse, ut à Scythis, qui in amicitie laud*e* de primas tenerent, colerentur. Itaq; quæcunque alter

cum altero, uel alter pro altero tulit, ea maiores nostri descripta in columna aerea reposuerunt in templo Orestis : ac leges statuerunt, ut ea columna prima esset institutio, disciplinaq; liberis suis, si meminissent, quæ in illa essent adscripta. Itaque penè patris quisque sui nomen citius obliuisceretur, quàm res gestas Orestis ac Pyladis ignoraret. Quin et in porticu templi eadem quæcunque in columna notantur, priscorum picturis adumbrata uisuntur. Nempe Orestes unà cum amico nauigans, deinde fracta inter abruptas cautes ipsorum naue comprehensus, et ad uictimam adornatus, iamq; Iphigenia initiat eos. Ex aduerso uero in altero pariete idem iam uinculis exutus depictus est, ac Thoantem occidens, multosq; ex Scythis alios. Postremo soluentes, abducta Iphigenia, ac dea. Porro Scythæ frustra scapham adoriuntur iam nantem, hærentes gubernaculis, ac conscendere conantes. Deinde re frustra tentata, alij quidè ex eis saucij, alij uero eius rei metu compulsi, natatu semet in solum recipiunt, ubi uel maxime liceat perspicere, quantam alter in alterum beneuolentiam præstiterit in conflictu cum Scythis. Fecit enim pector utrunque de hostibus in semet ruentibus securum, propellentem autem eos qui in alterum feruntur, ac præ illo iaculis occurrere conantem, pro nihiloq; ducentem, si intereat ipse, modo seruet amicum, uel suo ipsius corpore præueniens, excipiensq; ictus in illum intentos. Iam uero tantam illorum beneuolentiam, atque in rebus tristibus communionem, fidem, humanitatem, ueritatem, denique constantiam alterius in alterum amoris, hæc haud

hæc haud quaquam humana putauimus esse, uerum ani-
mi cuiusdam præstantioris, quàm pro more uulgarium
istorum mortalium, qui donec secundis uentis nauiga-
tur, amicis indignantur, nisi ex equo participes fiant
rerum letarum: quòd si uel paululum eis uenti reflare
coeperint, aufugiunt, solos in periculis deserētes. Enim-
uero ut et illud noueris, nihil amicitia melius arbi-
trantur Scythæ, neque est in quo Scythæ magis glorie-
tur, quàm in adiutandis amicis, communicandisq; rebus
acerbis: quemadmodum neque probum apud nos ma-
ius ullum, quàm amicitie desertorem uideri. Hæc ob res
Orestem, ac Pyladem ueneramur, quod præstantes ex-
titerint in Scytharum uirtutibus, atq; in amicitia præ-
cellentes, id quod nos omnium maxime admiramur.
Appellationem quoque ex his illorum factis imposui-
mus, ut Coraci uocentur, quod quidem nostra in lin-
gua perinde sonat, ac si quis dicat: dii amicitie præsi-
des. M N E S. Hui Toxaris, profecto non arcu modo
ualuerunt Scythæ, bellicisq; in rebus cæteris antecela-
luerunt, uerum uidentur et ad orandum, persuaden-
dumq; omnium aptissimi: unde mihi quum dudum secus
uideretur, nunc eidem merito fecisse uidemini, qui sic
Orestem, ac Pyladem in deorum numerum retuleritis:
Verum illud me fugerat uir optime, quod pictor quoq;
bonus esses. Admodum enim euidenter ostendisti nobis,
quæ sunt in Orestis templo, picturas, pugnamq; uiro-
rũ, alteriq; pro altero suscepta uulnera. Tametsi nõ pu-
taram amicitiam usq; adeo cultam fuisse quondam apud
Scythas, magis autem quod barbari essent, atque agre-
f 4 stes,

stes, simultate quidem, ira, rabieq; perpetuo committi: amicitiam uero, ne in familiarissimos quidem exercere solitos: idq; coniiciens, quum ex alijs quæ de illis audimus, tum ex hoc, quod progenitores suos uita defunctos deuorant. TOXA. An nos Græcis quum alijs in rebus, tum in his quæ ad parentum attinēt cultum, sanctiores, magisq; pij simus, in præsentiarum haud quaquam contenderim. Quod autem nostrates amici longe fideliores sint amicis Græcis: quodq; amicitie ratio maior apud nos, quàm apud uos, haud difficile fuerit docere. Ac per deos Græcorū, ne tibi molestum sit audire, si quæ perpexi, dixerō, multum iam temporis apud uos uersatus: uos enim mihi uidemini præclarius cateris de amicitia uerba posse facere, uim uero factaq; illius, adeo non solum pro sermonum dignitate non exercere, ut sat uobis sit prædicare eam, et quantum sit bonum, ostendere. At ubi usu uenit, deficientes à sermonibus, nescio quomodo, è medio negotio aufugitis. Cæterum quum Tragœdi in scenam progressi, istiusmodi amicitias uobis re præsentant, plerique laudatis, atque applauditis, ac pro se mutuo periclitantibus illis lachrymatis, ipsi uero nihil dignum laude pro amicis præstare audetis. Quin si quando forte accadat, ut egeat amicus, ibi protinus non secus atque insomnia, procul auolantes euanescent uobis multæ illæ tragœdiæ, uosq; similes relinquunt inani- bus istis, ac mutis personis, quæ diducto ritu, atque immane hiantes ne minimum quidem loquuntur. At nos ediuerso, quo sumus in dicendo de amicitia posteriores, hoc in præstanda ea præcedimus. Quare si uidetur, ita
in præ

in presentiarum agamus, priscos illos amicos ualere sinamus, si quos uel nos, uel uos ex his, qui olim fuisse, recensere ualemus, quando ista quidem parte nos nimium superaueritis, compluribus ac grauib; adductis testibus, nempe poëtis, qui Achilles & Patrocli amicitiam, tum Thesei Perithoiq; neque non aliorum necessitudinem, pulcherrimis uersibus, carminibusq; con-
 texuerunt. Quin paucos quosdam in medium adferamus ex his, qui nostra ipsorum memoria fuerint, atque eorum res gestas exponamus: Ego quidem Scythicas, tu uero Græcicas. Et in his uter superarit, melioraq; produxerit amicorum exempla, is & uictor esto, ac suam ipsius uictoriam promulgato, tanquam qui pulcherrimum honestissimumq; certamen decertarit: adeo ut ego quidem non paulo malim mihi in singulari uicto certamine dextram amputari (nam ea est apud Scythas uicto pœna) quàm in amicitia quopiam inferior iudicari, præsertim Græco, ipse Scythas quum sim.

MNES. Quanquam est haud mediocris negocij, cum uiro, ita ut tu es, bellatore, singulari certamine congradi, tum admodum instructo misilibus ac penetralibus narrationibus, haud tamen usque adeo ignauiter, tam cito uniuersam deferens Græciam, tibi cessero. Etenim uehementer absurdum fuerit, quum duo illi tantum uicerint Scytharum, quantum fuisse declarant tum fabule, tum uetustæ uestræ picture, quas paulo antè scitè admodum representabas, Græcos omnes, tot nationes, tot ciuitates, nullo defendète uinci abs te. Nam isthuc si fiat, non dextram, quemadmodum apud uos solet, sed

f 3 linguam

linguam execari conueniat. Sed utrum spectare nos oportet, numerum ne eorum, quæ amicæ quis gesserit, an magis quo plures alteruter amicos referre poterit, hoc uictoria dignior uidebitur? TOXA. Nequaquam, imò non multitudine uis horum spectetur, uerum si quæ tu narrabis facta, his quæ narrabo, uideantur præstantiora, magisq; penetrantia, tum nimirum etiam si numero paria sint, opportunitiora magisq; letalia mihi facient uulnera: Ac penè memet ad ictus accommodabo. M N E S. Probe loqueris. Statuamus igitur quot erunt satis. TOXA. Mihi quidem satis fore uideatur, si uterque quinque narret exempla. M N E S. Itidem mihi uidetur, ac prior dicito, uerum adiuratus, nimirum non nisi uera dicturum, alioqui fingere eiusmodi, non admodum fuerit difficile, palam autem refelli non queant. Porro si iuraris, nefas sit non habere fidem. TOXA. Iurabimus, si quid etiam iureiurando opus esse censes. M N E S. At quis tibi è dijs nostratibus, num satisfaciât Iupiter Philius? TOXA. Et maxime. Ego quoque tibi nostratem iurabo, meapte in lingua. M N E S. Testis igitur esto Iupiter Philius, quæcunque dicturus sum apud te, ea nimirum uel quæ uiderim ipse, uel quæ ab alijs, quoad fieri potuit, diligentissime perceperim, narraturum, nihil ex meipso communiscentem, alleuantemq; Ac primo quidè loco, Agathoclis Diniaeq; amicitiam referam, quæ apud Ionas est celebratissima. Nam Agathocles hic, qui Samius fuit, non ita pridem uixit, uir in amicitia quidem præcipuus, ita ut re declarauit: ceterum reliquis in rebus uulgo Samiorum nihilo præstan

praestantior, neque genere, neque ceteris item opibus. Huic cum Dinia Ephesio, Lysionis filio, amicitia a puero intercesserat. Porro Dinias supra modum ditatus est, et quemadmodum solent ij, qui nuper opes nacti sunt, complures et alios secum habebat, satis quidem idoneos illos, et ad compotandum, et ad uoluptariam consuetudinem, ab amicitia uero longe alienissimos. Atque inter hos interim habebatur Agathocles, conuinebatq; et compotabat illis, non admodum approbans eam uiuendi rationem. Dinias autem nihilo hunc potiorum habebat, quam ceteros adulatores. Tandem etiam offendere coepit, crebrius obiurgas, molestusq; uidebatur, quippe qui admoneret cum maiorum, praeciperetq; ut seruaret, quae multo labore parata, pater illi reliquisset, adeo ut ob haec ne ad comessationes quidem illum deinceps adhiberet, sed solus cum illis comessaretur, celare cupiens Agathoclem. Denum ab assentatoribus illis misero persuasum est, quod adamaretur à Chariclea Demonaetis uxore, uiri illustris, atque inter Ephesios in honoribus ciuilibus primarij. Iam et literulae à muliere ad illum uentitabant, et ferta semimarcida, et mala quaedam ad morsam: denique quicquid ad haec lenae machinantur in adolescentes, quo paulatim illis amorem artibus quibusdam inserant, primumq; hac incendunt opinione, quod sese credant amari. Nam plurimum illicit et hoc, praesertim eos, qui sibi formosi uidentur, donec imprudentes in casses inciderint. Erat autem Chariclea urbana quidem et elegans muliercula, at supra modum meretricia, semperq; illius, quicumq; forte adiisset, etiam si quis admodum

modum leuiter concupiuiſſet:quin ſi uel aſſpexiſſes dun-
taxat, protinus adnuebat, nec ullo pacto metuendum
erat, ne quando recuſaret Chariclea: admirabilis autem
alioqui artifex, quauisq; meretrice doctior allicere ama-
torem, & ambiguus quum adhuc eſſet, totum ſubige-
re: at quū iam teneretur, incitare, ac magis magisq; ac-
cendere, nunc ira, nunc blandimentis: ac mox faſtidio:
deinde iniecta ſuſpicionē, quaſi ad alium ſeſe deſlexu-
ra eſſet: poſtremo omni ex parte egregie docta erat
mulier, & abſoluta, artibusq; omnigenis in amantes
inſtructa. Hanc igitur tum Dinia aduſatores accerſi-
uerant in adoleſcentulum: multaq; adſimulabant, quo
eum in amorem Charicleæ impellerent. Illa porro quæ
complureis iam adoleſcentes iugularat, & innumera-
biles amores fuerat mentita, domosq; opulentas euer-
terat: uarium quoddam, atque inexpugnabile malum:
ubi naſta manibus eſt ſimplicem, & huiuſmodi artium
imperitum adoleſcentulum, haud quaquam amittebat
ex unguibus: ſed undique oppugnans, tentansq;, ubi
iam omnium eſſet compos, tum ipſa dum captat, capta
perijt, tum infelici Dinia innumerabilium malorum ex-
tiit cauſa. Nam primum quidem ſtatim literulas illa
ad illum dat: ac ſubinde miſſitat ancillulam, quæ re-
nunciaret ut ſleret, ut uigilaret: poſtremo ut miſera præ
amore ſuffocatura eſſet ſeſe: donec iam beatus ille per-
ſuaſus, ſibi formoſus eſſe uideretur, atque Ephęſiorum
uxoribus præter ceteros adamabilis. Ac tandem in con-
greſſum adductus eſt multis precibus exoratus. Et ex
eo quidem tempore facilis iam erat coniectura, fore ut
caperetur

caperetur à muliere formosa: ad uoluptatem congressi docta: & in loco flere: & inter loquendum miserabiliter suspirare: & iam abeuntem amplecti: & aduenti obuiam occurrere: & formam colere, sicut maxime placitura esset: interdum uel uoce, uel cithara canere: quibus omnibus in Diniam usa est. At ubi sensit excruciaciari, iamq; amore illaqueatum, ac subiugū esse factum: aliud ad hæc excogitat, quo miserum subuertat: grauidam se ex eo simulat (nam hoc quoque efficax ad magis ac magis inflammandum stultum amantem) Neque postea commeabat ad illum, affirmans à uiro obseruari sese, qui iam amorem persensisset. Hic uero rem iam non ultra ferre potis erat: neque durare quibat, quum illam non aspiceret: sed lachrymabatur, adulatoresq; ad sese accersebat, ac Charicleæ nomen inelamabat: imaginemq; illius amplexus (candido enim lapide fixerat) eiulabat. Denum in solum abiiciens sese iactabatur: placeneq; res extremæ dementiæ speciem obtinebat. Siquidem munera reddita sunt mulieri, non pro malorum aut corollarum precio: sed solidæ domus, agri, famulæ, uestes florulentæ, auri quantum optaret. Quid multa? Breui Lysionis domus antea inter Iones nobilissima, exhausta est, atque exinanita. Deinde ubi iam exuccus esset, eo relicto, alium quempiam adolescentulum Cretensem, bene nummatum uenata est, atq; ad illum desciiuit. Iam uidelicet illum adamabat: atq; is quidem credebat. Itaq; Dinias neglectus non à Chariclea modo, uerum etiam ab assentatoribus (nam isti quoq; ad Cretensem amatorem iam desciiuerant) abit ad Agathoclem,
iampri

iam pridem non inscium, quàm illi res miserè haberent. Ac pudefcens quidem initio, tamen exposuit omnia, amorem, egestatem, arrogantiam mulieris, riualem Cretensem: in summa, nō uicturum sese, nisi cum Chalicea consuetudinem haberet. Ille uero intempestiuum esse ratus id temporis exprobrare Dinia, quapropter ex amicis unum sese non admisisset, sed tum quidem assentatores suos sibi anteposuisse: diuendita, quam unam habebat in Samo, domo paterna, precium illi attulit talenta tria. Quæ simulatq; recepisset Dinias, haud clàm erat Chariclea: rursus subito formosus factus: rursus ancilla et literula, et expostulatio, quod iam diu sese non adisset: concurrerunt item adulatores applaudentes, ut uiderunt Dinia adhuc esse quod daret. Cum autem pollicitus esset sese uenturum ad illam, uenissetq; primo ferè somno, essetq; intus Demonax Charicleæ maritus: siue quod alioqui præsenferat: siue de composito, prodictioneq; uxoris (nam utrunque fertur) exiliens uelut ex insidijs, et atrium iubet occludere, et Diniam comprehendendi, ignem ac flagra minitans: neque non gladium tanquam in mœchum educens. Ille porro reputans quibus in malis esset: uectè quopiam de proximo, ut iacebat, arrepto, tum ipsum occidit Demonactem, in tempus adigens: tum Charicleam: atque hanc quidem nō ictu uno, uerumetiam et uectè sæpius, et postea Demonactis gladio, feriens. At famuli interea muti stabant, rei nouitate attoniti. Deinde comprehendere conati, quum in hos quoque ferro insiliret, ipsi quidem aufugerunt. Dinias autè clàm sese subduxit, tanto patrato facinore.

Et ad

Et ad auroram usque apud Agathoclem diuersabatur: pariterq; & quæ facta essent reputabant, & quid in posterum esset euenturum, considerabant. Vt autem diluxit, milites aderant (iam enim res erat diuulgata) comprehensumq; Diniam, nec hunc inficiantem homicidiū, adducunt ad præfectum, qui per id tempus Asiam moderabatur. Hic cum ad Persarum regem remittit. Nec ita multo post relegatus est Dinias in Gyaron insulam ex Cycladibus unam, damnatus à rege, ut in ea, quoad uiueret, exularet. Agathocles autem cum reliquis in rebus nunquam absuerat, tum pariter soluit in Italiam, & amicorum solus unà est in iudicium comitatus, neque usquam defuit officio. Porro ubi iam in exiliū profectus est Dinias, ne tum quidem desertus est ab amico.

Quin potius ipse suapte sponte damnatus uersabatur in Gyaro, simulq; cum illo exulem agebat. At quū iam rerum necessariorum omnium inopia laborarent, locans seipsum purpurarijs, unà cū alijs urinabat, quodq; binc partum est refectus, Diniam alebat. Quin & egrotanti diutissimè inseruiuit: & ubi uita defunctus est, noluit unquam in patriam reuerti, uerum inibi perseuerauit in insula, pudori sibi fore ratus, si uel mortuum amicum deseruisset: Hoc tibi Græci factum amici retulerim, quod quidem non ita pridem accidit, haud enim scio anni quinque præterierint, quod Agathocles in Gyaro mortem obiit. ΤΟΧΛ. At utinam iniuratus ista Mnesippe dixisset, uidelicet quo mihi fas esset, eis non habere fidem. Adeo Scythicū quendam amicum Agathoclem istum descripsisti, quin uereor ne quem & alium isti similem

similem narres. MNES. Audi iam & alium Toxa-
ri, Euthydicum Chalcidensem. Retulit autem mihi de
hoc Simylus nauclerus Megarensis, adiurans profe-
cto se teste rem factam esse. Aiebat enim nauigasse se-
se ex Italia Athenas, circiter Pleiadum occasum, col-
lectitios quosdam homines uehementem, in his fuisse Eu-
thydicum, unaq; cū hoc Damonem Chalcidensem eius-
dem amicum. Ac natu quidem eos aequaleis fuisse: ue-
rum Euthydicum ualentem, robustumq;, Damonem cō-
tra, suppalidum atque uoletudinarium, quasi qui nuper
(ut apparebat) ex diuturno morbo reualuisset. Itaque
ad Siciliam usque feliciter aiebat Simylus nauigasse
ipsos. Ceterum ubi transmissio freto, in ipso iam Ionio
mari nauigarent, tempestatem maximam eis incubuis-
se. Quid autem attinet multa referre: immancis quas-
dam procellas ac sinuosas, tum grandines, & si quæ
alia tempestatis mala? Ut uero iam haud procul ab-
essent à Zacyntho, nuda nauigantes antenna: præ-
terea & funes quosdam trahentes, quo nimirum uim,
impetumq; fluctus exciperent: circiter noctis medium,
Damonem, qui in tanta iactatione nauisaret, uomuisse
in mare propendentem. Deinde, ut conijcio naue uehe-
mentius in eam partem, in quam ille propendebat, in-
clinata, simulq; propellente fluctu, excidisse eum prono
capite in pelagus: neque nudum tamen, uidelicet ut mise-
ro uel natare commode liceret, Mox itaque succlamasse
quum præfocaretur, uixq; sese ab undis sustolleret. Por-
rò Euthydicum simulatq; audisset (nam forte fortuna
nudus in strato tum erat) abiecisse semet in mare, arre-
ptoq;

pto'que Damone, qui iam deficiebat (diutius enim ista uideri poterant, luna scilicet relucente) una iuxta illum nasse, ac subleuasse. Ac noluisse quidem illis opitulari sese miseratos uirorum calamitatem, uerum nequisse quod uento praeualido raperentur. Illud tamen fecisse, subera complura ad illos proiecisse, tum ex contis aliquot, ut ab his suspensi natarent, si quem forte ex eis nanciscerentur, postremo scansoria quoque tabulata, quae quidem erant neutiquam exigua. Cogita iam per deos, quod aliud grauius beneuolentiae documentum quisquam edere queat in hominem amicum, qui noctu decidisset in mare, usque adeo seuiens, quam communicata morte? Iamq; adeo mihi ante oculos pone imminentes procellas, fragorem aquae sese adglomerantis, spumam undiq; effruescentem, noctem, ac desperationem. Ad haec illum iam praefocari incipientem, uixq; undis extantem, manusq; porrigentem amico: hunc autem instantanter insipientem, simulq; nantem, prorsusq; sollicitum, ne se prior Damon interiret. Sic enim profecto cognoscēs, quod haud ingenerosum hunc quoq; amicum, uidelicet Euthydicum, retulerim. TOXARIS. Vtrum perierunt uiri Mnesippe, an salus quaequam ex insperato illis contigit? Adeo ego illis non mediocriter timui.

MNES. Bono animo es Toxaris, seruati sunt, quin hodieq; Athenis agunt, ambo philosophiae dantes operam. Nam Simylus ea demum narrare poterat, quae noctu uidere licuit, hunc delapsam, illum desilientem, simulq; nantes, quatenus per noctem dabatur aspicere. Porro quae post haec acciderint, Euthydicus ipse narra-

rat. Primum quidem, subera quædam forte nactos, suspendisse de his sese, atque ita hærentes fluitasse, sanè quàm incommode. Deinde ubi tabulata conspexissent, iam sub auroram annasse, conscensisq; illis commode deinde nantes appulisse Zacynthum. Post hos autem, qui neutiquam mali sunt, ut ego quidem autumo, accipe iam tertium, nihilo istis inferiorem. Eudamidas Corinthius Aretæo Corinthio, & Charixeno Sicyonio amicis utebatur, & ijs quidem opulentis, quum ipse pauperissimus esset. Hic uita decedens, testamentum reliquit, alijs quidem fortasse deridiculum, tibi uero, haud scio, an tale sit appariturum, uiro probo, & apud quem amicitia in precio sit, quiq; uel cum præcipuis in ea certare queas. Sic enim in eo scriptum erat: Lego Aretæo quidem matrem meam alendam, atque in senectâ fouendam: Charixeno uero filiam meam elocandam cum dote, quanta ab illo maxima dari poterit. Erat autem illi mater anus, ac filiola iam matura nuptijs. Si quid autem interim acciderit alterutri, huius quoque partem (inquit) alter habeto. Huiusmodi lecto testamento, ij qui tenuitatem quidem Eudamide nouerant: at amicitiam, quæ illi cum his uiris intercesserat, ignorabant, rem pro ludo iocoq; ducebant. Nemo certe aderat, qui non cum risu discederet, quod eiusmodi hereditatem Aretæus, & Charixenus essent accepturi, felices uidelicet, atq; ita aiebant: Si quidem persoluent Eudamide, superstites etiam ipsi hereditatem tradent mortuo. At hæredes, quibus ista erant legata, ut audierunt, uenerunt illico, agnoscentes rataq; facientes ea, quæ erant testamento mandata.

Itaq;

Itaq; Charixenus quinq; duntaxat dies superstes, diem obiit. Aretæus autem optimus successor factus, tum illum, tum suo ipsius suscepto onere, et matrem alit Eudamide, et filiam non ita pridem elocavit, ex quinque talentis quæ possidebat, duobus in propriæ filie dotem, duobus in amici filiam erogatis: Ac nuptias ambarum eodem die fieri voluit. Quid tibi Toxaris, Aretæus iste videtur, num nam leue amicitie argumentum exhibuisse, adita huiusmodi hereditate, neque deserto amici sui testamento? an hunc quoque in perfectis, idoneisq; calculis ponimus, ut sit unus e quinque? TOXAR. Et iste quidem egregius, quamquam equidem Eudamidam multo magis ob fiduciam admiratus sum, quæ fuit erga amicos: declarauit enim, quod et ipse eadem fuisset futurus erga illos, tametsi non essent ea scripta in testamento, uerum ante alios uenisset non scriptus talium hæres. MNES. Probe dicis. Sed quantum iam tibi narrabo: Zenothemim Charmolæi, Massilia oriundum. Commonstrabatur autem mihi in Italia, patriæ nomine legatum agentis, uir decorus, procerus, ac diues, ut apparebat. Asidebat illi uxor in rheda iter facienti, quum alioqui deformis, tum dimidia nempe dextra corporis parte manca, alteroq; capta oculo, teterrimum quoddam, et refugiendum terriculum. Deinde quum demirarer, si decorus ille quum esset, ac uenustus, sustineret eiusmodi mulierem sibi adiunctam: is qui mihi eum commonstrabat, causam exponit, quare in id matrimonium incidisset: nouerat enim comperte omnia, nam ipse quoque Massiliensis erat. Menecrati (inquit)

huius fœdæ patri, amicus erat Zenothemis, uiro diuiti ac honorato, ipse iisdem rebus par. Deinde aliquanto post, facultatibus exutus est ex condemnatione Menecrates, quo tempore pariter infamis, et ad capeffendos magistratus inidoneus est iudicatus à sexcentum uiris, tanquàm qui sententiam iniquam pronuntiasset. Ad hũc autem modum, inquit, nos Massilienses multamus, si quis corrupte iudicet. Grauius itaque ferebat Menecrates : primum, quod esset condemnatus : deinde, quod e diuite pauper: postremo, quod ex nobili repente factus esset infamis, ac reiectitius. At præter cetera cum ipsa disoruciabat filia iam nubilis, utpote annos nata decem et octo, quam ne cum omni quidem patris substantia, quam ante condemnationem possederat, dignatus fuisset quisquàm ingenuus ac pauper facile accipere, quæ tam infelici fuerit forma. Quin et concidere dicebatur, idq; circa lunam crescentem. Hæc ubi apud Zenothemim deploraret, bono, inquit, animo es Menecrates. Neque enim ipse egebis necessarijs, et filia tua dignum aliquem suo genere sponsum inuenerit. Atque hæc eloquutus, statim apprehensa illius dextra, deduxit domum. Ibiq; opes, quæ illi multæ erant, partitus est cum illo, ac cœna parari iussa, conuiuio accepit amicos, et in his Menecratem, ueluti iam e necessarijs cuiuspiam persuasisset, ut puellam in matrimonium acciperet. Postea quàm autem conuiuium peregerant, libassentq; dijs, tum uero plenum illi calicem porrigens: accipe, inquit, Menecrates, à genero symbolum affinitatis poculum, nam hodie ducturus sum ego filiam tuam Cydimacham, do-

tem

tem autem iam olim accepi, talenta quinque, et viginti. Illo uero respondente, absit ne feceris, o Zenothemis, ne uel ipse usque adeo insaniam, ut te neglectum, qui et iuuenis es, et formosus, conspiciam cum deformi puella, ac debilitata coniugatum. Hec, inquam, illo loquente, hic sponsam adiunctam tollens, abduxit in thalamum: ac paulo post prodijt, ea deuirginata, atque ex eo tempore cum illa uiuit, supra modum diligens, et quemadmodum uides, circumfrens eam. Et non solum non pudet matrimonij, uerumetiam perinde, atque glorians de eo, sic ostentat, propterea quod negligit corporis formam ac fecunditatem; ad hac opes, et famam, tantum amici rationem habet Menecratis, neque arbitratur cum sexcentum uirum sententia deteriore esse factum, quantum ad necessitudinem. Quamquam pro his iam illi gratiam retulit fortuna, ad hunc modum. Puellus enim ei formosissimus ex illa deformissima susceptus est. Neque diu est, quod tollens hunc pater intulit in curiam, frondibus oleaginis coronatum, ac pullis amictu, quo plus miserationis auo conciliaret. At infans arridebat iudicibus; manibus complodebat. Itaque curia commota sua per illo, remisit multam Menecrati, atque ille iam rei, famaeque restitutus est, eiusmodi patrono usus apud iudices. Hec affirmabat Massiliensis Zenothemium amici gratia fecisse, haud mediocria; sicuti uides, neque qualiter passim Scythiae faciunt, qui concubinas formosissimas summa cura deligere dicuntur; Restat nobis quintus. Neque uero mihi uideor alium quempiam debere dicere; Demetrio Suniensi praeterito. Nauigat in Aegya-

ptum Demetrius, unà cum Antiphilo Alopecensi, qui cum illi iam inde à teneris annis fuerat amicitia, atque ephebus ephebo conuixerat, pariterq; fuerat eruditus, ipse quidem Cynicam disciplinam sequutus, sub Rhodio illo sophista, Antiphilus uero medendi scientiam exercuerat. At hoc temporis forte profectus fuerat in Aegyptum, ad spectaculum Pyramidum, Memnonis'que. Nam audiuerat illas, quum essent sublimes, umbram non iacere: Memnonem autem uocem edere, exoriente sole. Harum igitur rerum cupiditate adductus Demetrius: uidelicet ut Pyramidas intueretur, ac Memnonem audiret: sextum iam mensem aduerso Nilo nauigabat, relicto Antiphilo, quod is itinere atque aestu defessus esset. Huic autem interea calamitas incidit, quæ singularem quempiam amicum postularet. Nam puer eius ut nomine, ita, & patria Syrus inita societate cum sacrilegis aliquot, unà cum illis in Anubis templum irripuit: sublato'que deo, ad hoc phialis aureis duabus, tum caduceo, aureo, & hoc, neque non cynocephalis argenteis, atque id genus alijs: omnia apud Syrum deposuerant. Deinde forte comprehensi, (capti enim fuerant, diuidentes nescio quid) rem omnem protinus confessi sunt, districti in rota: deportatiq; uenerunt in aedes Antiphili: ibi res furto sublatas depromebant, sub lectica quadam in abdito conditas. Syrus itaque illico uinctus, unà'que herus huius Antiphilus: atque is quidem interea dum præceptorem audit, auulsus. Nec opitulabatur quispiam: quin magis hi qui fuerant hactenus amici, auersabantur hominem tanquam

quàm qui templum Anubis sacrilegio compilasset: seseq;
impiari credebant, si cum illo bibissent, aut edissent. Por-
rò duo qui reliqui erant pueri, quicquid erat in domo,
conuasantes, fuga discesserunt. In uinculis igitur erat mi-
ser Antiphilus multum iam temporis: habitus interim
omnium, quantum in carcere erat, sordidissimus.
Porro præfectus carceris Aegyptius, homo superstitio-
sus, ratus sese gratum facere deo, atque illius ulcisci ui-
ces, grauis Antiphilo imminabat. Quod si quando defen-
deret, affirmans se nihil eiusmodi patrasse, impudens be-
beatur: atque hoc nomine multo etiam magis erat inui-
sus. Subegrotabat itaq; iam, maleq; habebat: nec mirum:
quippe qui humi cubaret, idq; etiam noctu: neque crura
sinceretur protendere, ligno inclusa: nam per diem catu-
sta stringebatur, altera manu uincta ferro: at noctu co-
gebatur totus in uinculis esse. Ad hæc insuper domici-
lij pædor ac præfocatio, multis ibidem uinctis, locumq;
angustum prementibus: adeo ut uix respirarent tum fer-
ri stridor, ac somnus exiguus: hæc omnia molesta erant,
atque intoleranda: nimirum homini eiusmodi rerum in-
sueti, minime que ad tam durum uitæ genus exercitati.
Quum uero iam deficeret ac ne cibum quidem capere
posset, reuersus est tandem, et Demetrius, nihil dum
sciens eorum quæ acciderant. Vt autem cognouerat quo
in loco res esset, statimq; curriculo ad carcerem uenisset:
tum quidem admissus non est, propterea quod uestipe-
ra iam esset: et carceris custos iam dudum oclusis fo-
ribus dormiebat, ministris excubias agere iussis. At ma-
ne quum esset ingressus, multis uidelicet precibus ad-

missus, accedens multo tempore querebat Antiphilum: quippe malorum multitudine sic immutatum, ut cognosci non quiret. Circumiens igitur, è uinctis unumquemque contemplantur: eorum more qui familiarium cadauera iam marcida facta, requirunt in stragibus. Quod ni nomen fuisset eloquutus, Antiphilum Denomenis filium: ne longo quidem tempore potuisset agnosci quisnam esset, usqueadeo præ malis erat transfiguratus. Ut uero ad uocem agnitum respondisset, atque adeunte illo comam diduxisset: eam à uultu abigens sordidam atque impexam, ostendit sese quis esset, Hic ambo collapsi sunt, oculis oborta caligine, in tam inopinato spectaculo. Verum aliquanto post, posteaquam, et ipse sibi redditus, et Antiphilum recipiens Demetrius de singulis esset illum diligenter percontatus, bono animo esse iubet. Tum dissecto pallio, dimidiato quidem induitur ipse: reliquum autem illi donat, detractis illi putribus, atque detritis, quibus erat opertus panniculis, atque ex eo die modis omnibus illi aderat: curam eius agens, inseruiensque. Locans enim sese ijs, qui uersabantur in portu mercatoribus, à mane ad medium usque diem, oneribus gestandis non parum lucri faciebat. Deinde ab opere reuersus, mercedis partem carcerario in manum dabat, quo illi mansuetum hunc, ac pacatum redderet. De reliquo autem, in amici curam assatim suppeditabat. Atque interdum quidem aderat Antiphilo, quo illum consolaretur: ubi uero nox occupasset, pro carceris foribus facto ex herbis thorulo, substratisque frondibus, acquiescebat, Et in hunc quidem modum aliquandiu debebant:

ut

ut Demetrius nullo uetante ingrederetur, atque ob id
 mitius ferret calamitatem Antiphilus: donec extincto
 in carcere latrone quopiam, idq; ut putabatur ueneno,
 et custodie exactissime obseruata, neq; deinde quisquam
 admissus in domicilium uinculis liber. Quas ob res du-
 bius, atq; anxius, quum alia uia non pateret, qua liceret
 amico adesse: adito praefecti collega, seipsum desert, tan-
 quam in irruptione templi Anubis communem operam
 addidisset. Id simulatq; confessus est, abductus est illico
 in carcerem, ac ductus ad Antiphilum. Nam hoc magnis
 precibus uix obtinuerat à carcerario, ut proxime An-
 tiphilo, atque eadem in trabe uinciretur. Hic igitur uel
 maxime declarauit, quanto in illum fuerit amore, quum
 sua ipsius incommoda negligeret, cum et ipse interim
 egrotare: illud autem curae haberet, quo pacto fieri pos-
 set, ut ille, et quamplurimum dormiret, et minimum an-
 geretur. Atq; ita commode tolerabant, communicatis in-
 ter ipsos malis: donec aliquanto post, tale quiddam acci-
 dit, quod finem firmè eorū imponeret calamitati. Siqui-
 dem è uinctis quispiam, haud scio unde nactus limā: ad-
 iunctis coniuratis captiuorum plerisq;, catenam insecuit,
 qua seriatim erant ascripti, cyphonibus in hanc insertis,
 soluitq; omnes. Qui quidē facile trucidatis, quippe pau-
 cis custodibus, cōglobati profiliere. Atq; hi quidem illi-
 co quò quisque poterat, dissipati: postea pleriq; sunt cō-
 prehensi. Porro Demetrius, et Antiphilus inibi reman-
 serunt: Syro quoque retento, qui iam aufugere para-
 bat. Vt autem diluxisset: Aegypti praeses, cognito quod
 acciderat, emisit quidem qui illos insequerētur: accersit

tis autem ijs, qui erant cum Demetrio, soluit à uinculis
 collaudatos, quod soli nō aufugissent. At illis haud qua-
 quam sat erat, ut hoc titulo dimitterentur. Clamabat au-
 tem Demetrius, sibiq; nō mediocribus in rebus iniuriam
 fieri prætendebat, si pro maleficis habitis, uiderentur uel
 commiseratione, uel ob id laudis, quod non aufugissent,
 dimitti. In summa, compulere iudicem, ut causam exa-
 ctius excuteret. At hic ubi reperit, nihil eos commeritos,
 collaudatos illos, Demetrium autem seorsum quoque
 admiratus, liberos esse iussit, consolatus super poena
 quam tulerant, præter ius in uincula coniecti. Quin-
 etiam ambos munere profecutus est, idq; de suo: Anti-
 philum drachmarum decem milibus: his tanto Deme-
 trium. Ac Antiphilus etiam nunc quidem in Aegypto
 est. Demetrius autem sua quoque uiginti milia relinques
 amico, concessit in Indiam: profectus ad Brachmanas,
 tantum hoc loquutus Antiphilo, merito sibi iam igno-
 scendum uideri, quod tum ab eo discederet. Neque enim
 sibi opus fore pecunia, quoad is perseveraret esse, qui
 erat, uidelicet qui possit paucis esse contentus: neq; illum
 amplius egere amico, quippe cui res iam feliciter habe-
 rent. Huiusmodi sunt Toxaris amici Græci. Quod ni ini-
 tio notasses nos, tanquàm qui uerbis nos iactaremus: idē
 profecto relaturus eram tibi complures orationes, atque
 eas egregias, quas Demetrius habuerit in iudicio: quum
 interim pro seipso nihil responderet. Pro Antiphilo ue-
 ro lachrymas funderet, atque etiā supplex esset: totamq;
 causam in sese reciperet, donec Syrus flagris cæsus, am-
 bos eos liberos fecit. Hos igitur paucos ē plurimis, quos
 mihi

mihi primum memoria suggerit, tibi narrauerim præclaros, ac firmos amicos. Quod reliquum est, iam decedens à narratione, tibi dicendi partes trado. Tu porro uti Scythas his non inferiores referas, sed longe præstantiores, tibi ipsi curæ fuerit, siquid de dextra sollicitus es, ne ea tibi præcidatur. Verum oportet strenuum præstare uirum. Etenim res quedam uehementer ridicula tibi cōtigerit, si cum Orestem ac Pyladem admodum sophistice laudaris, pro Scythia dicens, orator ignauus appareas. ΤΟΧΛΑ. Recte tu quidem Mnesippe: qui quidem ad dicendum etiam exhortaris: perinde quasi nihil sollicitus sis, ne tibi lingua excecetur, uictō in narrationibus. Sed iam exordiar nihil quidem quemadmodum tu, uerbis, phalerans atque exornans (neque enim is Scytharū mos) præsertim quum res ipse longe magis loquantur, quàm uerba. Nihil autem eiusmodi expectaueris à nobis cuiusmodi in commemorando laudibus extulisti: puta si quis sine dote duxerit deformem mulierem: aut si quis amici filie nubenti pecuniolam donauerit, duo tantenta: ac per Iouem, si quis sponte eat in uincula, quum certo sciat se paulopost esse soluendum. Admodum enim leuia ista: neque quicquam inest in his, uel magni negotij, uel uirile quod sit. Cæterum ego tibi referam multas cædes, bellaq; et mortes, amicorum causa susceptas, ut intelligas uestra ista lusum esse, si cum Scythicis conferantur. Neque tamen istuc sine causa facitis, sed merito parua ista miramini: propterea quod non sunt uobis admodum graues occasiones declarandæ amicitie, quippe in alta pace uiuentibus, Quemadmodum nec in tranquillita

quillitate queas scire, bonus sit gubernator, nec ne. Tem-
 pestate enim tibi opus fuerit ad hoc, ut dignoscas. At
 apud nos bella perpetua; et aut inuadimus alios, aut ce-
 dimus inuadentibus; aut ubi forte concurrimus, pro pas-
 cuis, prædaque pugnamus. Hic potissimum opus est bo-
 nis amicis; eoque quam firmissime constituimus amicitias;
 sola hæc arma inuicta atque inexpugnabilia esse iudi-
 cantes. Prius autem uolo tibi commemorare, quo ritu
 faciamus amicos, non ex poculis; quemadmodum uos;
 neque si quis æqualis sit, aut uicinus: uerum ubi strenuum
 quempiam uirum conspexerimus; quique præclara faci-
 nora patrare possit, in hunc omnes studio incumbimus;
 et quod uos in ambiendis coniugijs; id nos in amicis
 non grauamur; diu quasi procos agentes; nihilque non
 facientes; ne uidelicet frustremur amicitia, ne ue reie-
 cti esse uideamur. At ubi iam in amicitias ceteris repul-
 sis, delectus est quispiam, protinus foedus initur, ac iusiur-
 randum, quod sit maximum: nimirum; et uicturos eos
 pariter, et mortem appetiturum, si sit opus, alterum
 pro altero. Atque ita facimus. Etenim simulatque in-
 cisis digitis, sanguinem in calicem destillauerimus, sum-
 musque intinctis gladijs; ambo pariter admouentes bi-
 berimus; non est quicquam quod deinde nos queat di-
 rimere. Admittuntur autem ad huiusmodi foedera, ad-
 summum tres. Nani qui multis sit amicus, is eo loco ha-
 betur apud nos, quo communes istæ atque adulteræ
 uxores: arbitramurque iam non perinde formam illius a-
 micitiam fore, posteaquam est in plures partes disse-
 cta. Exordiar autem ab his; quæ nuper Dandantis fe-
 cit.

cit. Dādamis enim hic in conflictu cū Sauromatis, quum
 esset captiuus abductus eius amicus Amizocas. Quin po-
 tius ante tibi iurabo nostrum iusiurandum, quandoqui-
 dem isthuc initio sum pollicitus. Non enim per Ven-
 tum, & Acinacem, quicquam mentiturus sum apud te
 de Scythicis amicis. M E N I P. Equidem tuum iusiur-
 andum haud magnopere desiderabam: proinde recte fa-
 cis, qui nullum deorum iures. T O X A. Quid tu narras?
 an non tibi uidentur esse dii, Ventus, & Acinacis?
 Adeo ne te fugit, quod nihil sit maius mortalibus uita,
 ac morte? Per hæc utique iuramus, quoties per Ven-
 tum, & Acinacem iuramus: uidelicet per Ventum, tan-
 quam qui uite sit causa: per Acinacem uero, ut qui mor-
 tis sit autor. M N E S I P. Atqui si ista idonea causa
 est: profecto multos alios quoque deos estis habituri ta-
 les, qualis est Acinaces: puta iaculum, lanceam, uenenū,
 funem, atq; his consimilia. Quandoquidem uarius est iste
 deus interitus, atque innumerabiles aperit uias, quibus
 ad illum sit aditus. T O X A. Vide quā contentiose
 nunc, quāq; litigiose isthuc facis: dum medio sermone
 interpellas me, excutisq; ac disturbas orationem meam.
 At ipse loquente te, silentium agebam. M N E S I P.
 Age, non sum isthuc posthac facturus Toxaris. Et opti-
 mo iure obiurgas: quare perge confidenter, quod restat
 dicere: perinde quasi nec adsim dum loqueris, adeo tibi
 filebo. T O X A. Quartus igitur agebatur dies Dana-
 damidi, & Amizocæ, ex quo amicitiam inierant, ac
 mutuum sanguinem pariter biberant. Venerant interea
 ea in regionem nostram Sauromata, cum equitum de-

cem milibus: peditum autem ter tantum aduenisse scirebatur. Ii nimidum quum in nos irruissent imparatos, neque expectantes illorum insultum, omnes quidem cedere cogunt, complures autem repugnantes occidunt, nonnullos, & uiuos abducunt, nisi si quis effugerat transiens in ulteriorem fluminis ripam, ubi nobis dimidium copiarum, & pars curruum erat. Sic enim id temporis castra fueramus metati, haud scio quo consilio Archiplanorum, id est, ducum nostrorum, ad utranque Tanaïdis ripam. Protinus itaque, & prædas abigebant, & captiuas abducebant, & tentoria diripiebant, & curribus potiebantur, atque ijs plerisque cum uiris captis, & sub oculis nostris concubinas, uxoresque nostras constuprabant. Nos porro rem indigne tulimus. At Amizoca quum duceretur (erat enim captus) nominatim inclamauit amicum, misere uinctus, simulque calicis, & sanguinis commonefecit. Quod simulatque exaudierat Dandamis, nihil etiam contatus, spectantibus omnibus, transiit ad hostes. Ibi Sauromatae densatis telis irruerunt in illum: iam confixuri, nisi succelamasset: Zirim. Hoc uerbi si quis sonuerit, postea non interimunt, sed recipiunt, tanquam dedentem sese precio redimendum. Moxque ad illorum ducem adductus, reposebat amicum: ille redemptionis precium postulabat. Neque enim prius dimissurum sese, nisi maximum pro illo recepisset. Tum Dandamis: quæ possidebam, inquit, ea omnia à uobis direpta sunt: quod si quid est quod nudus prestare queam, id sum paratus polliceri uobis: & imperato quicquid uoles. Et si ita uis, meipsum huius in locum recipe, & abutere

utere ad quodcunque tibi lubitum erit. Ad hæc Sauromata: Nihil, inquit, opus retinere te: præsertim quum te met dedideris. Quin tu parte eorum quæ possides tradidisti amicū abducito. Rogat illico Dandamis, quidnam uellet accipere. Ille oculos postulat. Atque hic protinus exhibuit eruendos. Deinde ubi essent execti, iamq; præcium persolutum esset Sauromatis, recepto Amizoca, reuersus est innitens illi: unaq; tranâtes, incolumes ad nos redierunt. Id factum animum reddebat Scythiis omnibus, neque iam uictos esse rebantur sese, quum uideret, quod apud nos esset bonorum maximum, id nondum esse abductum ab hostibus: uerum superesse egregiam mentem, & in amicos fidem. At idem Sauromatis formidinem non mediocrem incutiebat: reputantibus cum cuiusmodi uiris, si se præparassent, essent pugnaturi: tametsi tum quidem ex improviso superassent: proinde sub noctem relictis maxima ex parte pecoribus, incensisq; curribus, fuga sese subduxerunt. Porro Amizoca non tulit diutius, ut uideret ipse, amico cæco Dandamide, sed ipsius semet exoculauit. Atque ita sedent ambo, omniq; honore à populo Scytharum publicitus aluntur. Quid tale Mnesticpe uos referre possetis? Etiam si quis tibi donet, ut possis uel decem alios ad istos quinque adiungere: etiâ citra iusurandum, si ita uis, ut & multa liceat affingere? At ego tibi rem nudam exposui. Tu uero si quem talem narrasses, non sum nescius, quantas adornandæ rei gratia phaleras narrationi fueris admixturus: quem admodum supplicarit Dandamis: & quomodo sit excacatus, & quæ dixerit, & quo pacto redierit, & quem

quemadmodum exceperint eum Scythæ, adgratulantes, beneq; ominantes, atque id genus alia: cuiusmodi uos ad demulcendas aures soletis artificio quodam addere. Audi igitur, & alium huic parem Belittam, huius Amizocæ consobrinum. Is ut detractum ex equo à leone Basthen amicum conspexisset: nam forte simul erant in uenatu: iamq; leo circumplexus illum, iugulo admotus esset, atque unguibus laniaret, desiliens, & ipse, inuolauit in tergum beluæ, reflexitq;, in sese prouocans, auertensq;, atque inter dentes digitos inferens, conatus quoad licuit, Basthen è rictu leonis eximere, donec leo omisso illo iam semimortuo, ad Belittam sese conuertit, atque ipsum quoque circumplexus occidit. At ille moriens (nam tanto anteuertit) acinacem in leonis pectus defixit. Itaque pariter exanimati sunt omnes: nos autem sepeliuimus eos, duobus aggestis tumulis inter se uicinis: altero amicorum, altero è regione leonis. Iam tertio loco tibi referam Mnesippe, Macentæ, Lonchata, & Arfacomæ amicitiam. Hic enim Arfacomas deperibat Mazæam Leucanoris filiam, qui regnabat in Bosporo: tum quum legatione fungeretur super tributo, quod Bosporini semper nobis pendere soliti, id temporis tertium iam mensem ultra diem, legitimum distulerant. In conuiuio igitur quum Mazæam uidisset proceram atque decoram uirginem, amore captus est, grauiusq; discruciabatur. Iam itaque quæ de tributis agebantur, erant transacta: responderatq; illi Rex, conuiuioq; accipiebat, mox illum dimissurus. Est autem mos in Bosporo, uti proci in conuiuio petant puellas, narrantes

rantes quinquam sint, quibusq; rebus freti, decreuerint eas in matrimonium accipere. Atq; id temporis forte fortuna multi aderant in conuiuio proci, reges, ac regum filij: in his erat & Tigrapates Lazorum princeps, & Adyrmachus Machlyne dux, alijq; cum his permulti. Oportet autem unumquemq; procum, posteaquam exposuit quis sit, & qua fiducia ad ambiendas nuptias accesserit, conuiuari cum reliquis, tacitumq; accumbere. Deinde peractio conuiuio, postulata phiala, uinum in mensam effundere, atq; ita sponsam ambire, multum interea collaudantem sese, quo genere, quibus opibus, qua sit potentia. Ad hunc igitur modum cum multi iam libassent, postulassentq; regna, & opes commemorantes: tandem Arfacomas, postulata phiala, non libauit (neq; enim mos apud nos uinum effundere, quin magis contumelia ista esse iudicatur in deum) sed haustum bibens: Da mihi rex, inquit, filiam tuam Maxeam uxorem, qui multo sum potior istis, quantum ad opes ac possessiones attinet. Lexcanore uero admirante (sciebat enim rex pauperem Arfacomam, ac de plebe Scytharum esse) percontanteq; quantum pecorum, aut quantum habes plaustorum Arfacoma: nam ijs rebus uos diuites estis, Imò nec plaustra, inquit possideo, nec arma: uerum sunt mihi duo amici: honesti probiq; quales alij Scytharum nemini. Actum quidem ista dicens, risus est, contemptuiq; habitus, uisusq; temulentus. Mane uero reliquis praelatus est Adyrmachus, iamq; sponsam abducturus erat in Maotidem ad Machlyenses. Porro Arfacomas domum reuersus, amicis indicat, quema-

h

admodum

admodum reiectus esset à Rege, risuq; habitus in conuiuiis, quum pauper esse putaretur. Atqui dixeram, inquit, illi quantas haberem opes, nempe uos, ò Lonchata, atq; Macenta, uestramq; beneuolentiam longe prestare, multoq; fermiorem esse Bosphoranorum opibus. Verum hæc dicentem, me subsannauit, contempsitq; : Et Adymacho scilicet Machlyensi tradidit apportandam sponsam, quod aureas phialas se diceret habere decem, præterea currus quaternis sedilibus octoginta : ad hæc ouium bonumq; multam copiam. Sic uidelicet antetulit fortibus uiris pecorum multitudinem, operosa pocula, Et currus graues. Proinde, ò amici, dupliciter excrucior : nam Et Mazæam amo, Et iniuria mihi inter tantum hominum illata, non mediocriter mordet animum meum. Arbitror autem, Et uos ex æquo iniuria affectos esse. Etenim ad unumquemq; è nobis tertia contumeliæ pars pertinebat : si modo ita uiuimus, quemadmodum cœpimus quum coniungeremur : nimirum ut unus homo simus, iisdem dolentes, iisdemq; gaudentes. Imò, inquit Lonchates, unusquilibet è nobis totus iniuria afficiebatur, tum quum in te ista fierent. Quomodo igitur (inquit Macentes) his in rebus agemus? Per partes, inquit Lonchates, negotium suscipiamus. Atque ego quidem recipio Arfacoma me caput apportaturum Leucanoris. Tu uero sponsam ereptam huic adducas oportet. Ita fiat, inquit. At tu Arfacoma, inter hæc (nam his peractis uerissimile est exercitu ac bello fore opus) hic mane, quo contrahas, Et appares arma, equos, atq; aliarum rerum uim, quantum potes maximam. Facillime autem plurimos adiunxe

adiunxeris: partim quòd ipse strenuus, partim quòd nobis non pauci sunt familiares. Maxime uero si defederis in tergo bouis. Hec ubi placuissent, hic quidem quantum potuit, rectà profectus est in Bosporum, puta Lonchates: alter, id est, Macentes ad Machlyenses, eques uterque. At Arfacomas domi manens, & cum equalibus contulit, & ex familiaribus uim hominum armauit. Denum & in tergo bouis defedit. Consuetudo autem de sedendo in tergo bubulo huiusmodi est apud nos. Vbi quis ab alio laesus est, cupitq; ulcisci, neque par esse pugnae uidetur: tum boue immolato, carnes frustulatim concisas, igni torret. Dehinc ipse porrecto humi corio, sedet in eo: intergum reductis manibus, more eorum, qui à cubitis uincti sunt. Et hoc quidem apud nos maximum est supplicandi genus. Appositis autem bouis carnibus, aduentibus domesticis: præterea si quis alius uelit, quisque partem sibi sumit, ac dextro pede tergum bouis calcans, pro facultate pollicetur: hic quidem equites præbiturum se quinque suopote cibo, suoq; stipendio: ille decem: alius plures: alius armatos pedites quot possit: atq; qui pauperrimus, seipsum duntaxat. Colligitur itaq; in tergo bouis ingens nonnunquam multitudo. Et huiusmodi quidem exercitus, & certissima fide coheret, & hostibus expugnatu difficilinus est: non aliter, quàm si iureiurando esset adactus. Nam in tergum ascendisse, instar iurisiurandi est. Arfacomas igitur his in rebus procurandis satagebat: conieruntq; illi equites quidem circiter quinquies mille: tum armati ac pedites promiscue, uicies mille. At Lon-

chates ubi ignotus peruenit in Bosporum, Regem adit, tractantem quiddam de regni negocijs, autq; uenire qui dem sese publico Scytharum nomine, sed priuatim res maximas apportare. Ille ubi dicere iussisset: De publicis, inquit, negocijs, hæc in presentiarum denunciant Scythæ: ne uestri pastores in planiciem usq; transgrediantur, sed intra Trachonem pascant. Cæterum latrones de quibus expostulatis quod regionem uestram incursent: negant eos publico consilio emitti, sed priuatim sui quenq; lucri causa prædari. Quod si quis illorum deprehendatur: tui arbitrij esse, ut in eos animaduertas. Hæc quidem illi denuntiant. At ego tibi indico, grauem in uos insultum futurum ab Arsacoma Mariantæ filio, qui nuper legatum egit apud te, idq; (opinor) quum filiam tuam postularit, non assecutus sit abs te: ob id indignatur, sedetq; in tergore taurino septimum iam diem, contractusq; illi est exercitus haud exiguus. Audiui (inquit Leucanor) et ipse, cogi uim copiarum in tergum bouis. Quod autem aduersum nos cogerentur, quodq; Arsacomas huius rei dux esset, id uero me fugerat. Atqui in te, inquit Lonchates, hic apparatus constituitur. Mihi autem inimicus est Arsacomas, grauiusq; fert, quod sibi præferat à natu maioribus, et quod in omnibus illo uidear esse præstantior. Quod si mihi spononderis alteram filiam tuam Barcetim, alioqui nec indigno uestra affinitate, breui tibi reuersus caput eius apportauero. Spondeo Rex inquit, uidelicet supra modum formidine correptus, propterea quod non ignoraret, quam ob causam iratus esset Arsacomas:

nimirum

nimirum ob nuptias, tum aliàs quoq; metuerat semper Scythas. At Lonchates : Iurato inquit, te præsbiturum pacta, neq; inficiaturum. Id quum fieret, iamq; resupinat^{us} in cœlum iurare uellet : Absit, inquit, ut hic, ne quis spectantium coniiciat, qua gratia iuremus. Quin potius hoc templum Martis ingressi, oclusis foribus iusiurandum edamus, ubi nullus exaudiat. Nam si quid horum inaudierit Arfacomas, uereor ne me ante bellum immolet, manu iam nunc non parua cinctus. Introcamus, inquit Rex. Vos autem absistite quàm longissime. Neq; quisquam ad templum adeat, quem ego non accersiuero. Posteaquam igitur ipsi quidem introgressi sunt, satellites autem procul abstiterunt, uibrato gladio, simulq; altera manu obturato ore, ne uociferaretur, ictum in pectus adegit. Deinde caput defectum, sub chlamyde tenens prodibat, quasi confabulans interim cum illo, breuiq; sese dicens adfuturum, tanquam ad negocij quippiam emitteretur ab illo. Atq; ita reuersus eò, ubi equum uinctum reliquerat, consensu illo, rediit in Scythiam. Porro nemo est eum insequutus: quippe diu ignorantibus Bosporinis, quod acciderat, tum ubi rescissent, factiose de regno decertantibus. Hæc itaque gessit Lonchates, præsbititq; promissum allato Leucanoris capite. Porro Macentes in uia factus certior super his, quæ in Bosporo acciderant, peruenit ad Machlyenses: primusq; illis nuncium attulit de rege trucidato. At populus, inquit, te Adymache, gener cum sis, ad regnum uocat. Proinde fac ut ipse prior occupans, imperium arripias, in rebus perturbatis obortus, pu

ella uero te sequatur à tergo in curribus. Facile enim
 isthoc pacto tibi conciliaueris multitudinem Bospho-
 rorum, ubi Leucanoris filiam conspexerint. Ego por-
 rò non solum Alanus sum, uerum etiam sponsæ tue
 cognatus maternus: siquidem nostra è gente Mast-
 ram Leucanor asciiuit uxorem. Et nunc tibi adsum,
 missus à Mastere fratribus, qui sunt in Alania: denun-
 ciantibus ut quàm potes ocyssime, te recipiat in Bos-
 porum, neque per negligentiam committas, ut impe-
 rium ad Eubiotum deueniat: qui tametsi frater nothus
 est Leucanoris, tamen Scytharum partibus semper fuit,
 cum Alanis similitates gerit. Hæc quidem dicebat Ma-
 centes. Erat autem eodem cultu, eademq; lingua cum
 Alanis. Commune enim horum utrunq; Alanis cum Scy-
 this, nisi quòd non magnopere comati sunt Alani quem-
 admodum Scythæ. At Macentes in hoc quoq; illis erat
 asimilis, uidelicet detonsa coma: quatinus conuenie-
 bat alatum minus esse comatum, quàm Scytham. Itaq;
 his rebus factum est, ut illi fides haberetur, putareturq;
 Mastere ac Mazææ cognatus esse. Et nunc, inquit, ò
 Adymache, ad utrumuis paratus sum: uel proficisci te-
 cum in Bosphorum, si uelis: uel manere, si sit opus, ac spon-
 sam adducere. Istihuc equidem, inquit Adymachus,
 longe malim, quandoquidem cognatus es, te puellam
 adducere. Nam si nobiscum unà proficiscaris in Bospo-
 rum, unum duntaxat equitem numero addideris. Quod
 si mihi uxorem aduexeris, multorum instar fueris. atque
 ita factum est, et hic quidem iter ingressus est, Macen-
 tæ tradens ducendam Mazæam, quæ uirgo etiam dum
 erat.

erat. At ille per diem quidem illam curru ucebat : uen-
rum ubi nox incubuisset, imposita equo (nam id cura-
rat, ut alius quidam eques sese consequeretur) tum in-
filiens, et ipse, nequaquam deinceps ad Maotim iter
faciebat, sed desllectens ad mediterraneam, relictis ad
dexteram Mitraeorum montibus, quum uirginem inte-
rim aliquoties interquiescere iussam refocillasset, intra
triduum à Machlyensibus in Scythiam usq; permen-
sus est uiam : statimq; equus eius ubi destitisset à cursu,
paulisper astans exanimatus est. Porro Macentes Ar-
sacome Mazeam in manum dans : Accipe, inquit, à me
quoq; id quod sum pollicitus. At illo ad insperatum spec-
taculum stupefacto, gratiasq; agente : Desine, inquit,
Macentes, ac noli me alium à teipso putare : nam mihi
profecto gratias agere ob hac quæ feci, perinde est,
ac si sinistra mea gratias agat dextre, quod uulnera-
te sibi subministravit, atq; officiose curam egit egro-
tantis. Ridicula nimirum, et nos fecerimus, si iamdu-
dum commissi, et quatenus licet in unum conflati, ma-
gnum adhuc esse credamus, si qua pars nostri officiose
quid egerit pro toto corpore. Etenim pro seipso fecit,
quum pars sit totius beneficio adiuti. Atq; ad hunc qui-
dem modum Arsacome gratias agenti, Macentes re-
spondit. Ceterum Adymachus ubi sensit insidias, non
perrexit ire in Bosporum : iam enim Eubiotus rerum
potiebatur accersitus à Saurōmatis, apud quos fuerat
diuersatus : uerum in patriam reuersus, contractis in-
gentibus copijs, per montuosa irrupit in Scythiam : pau-
loq; post irruit, et Eubiotus, cum Græcos undecunque

poterat secum ducens, tum Alanos, & Sauramatas ac-
 cersitos, utrinque uicies millenos. Coniunctis autem com-
 ppijs, Eubiotus atque Adyrmachus nonaginta milia con-
 fecerunt, atque ex his tertia pars equites sagittarij. Nos
 autem (nam, & ipse ad hanc expeditionem contuleram,
 addens ijs, qui in tergum taurinum conuenerant, equi-
 tes ad plenum instructos centum) contractis haud multo
 minus triginta milibus, unâ cum equitibus operieba-
 mur insultum, ductore Arsacoma. Ut autem admouen-
 tes illos conspeximus, contra duximus agmen præmis-
 sis in hostem equitibus. Atque ubi iam diu acriter esset
 pugnatum, tandem cessere nostri, interrupta phalan-
 ge. Postremo in duo dissectum est uniuersum agmen Scy-
 thicum: pars subduxit sese, non omnino palam uicta, ue-
 rum ita fugiebat, ut locum dare uideretur: adeo ut Ala-
 ni ad multum tempus insequi non auderent: partem al-
 teram, quæ eadem erat imbecillior, cingentes Alani ac
 Machlyenses, undequaque cedebant, confertim iaculis
 emissis, atque sagittis, sic ut uehementer laboraretur à
 nostris, qui tenebantur obsessi. Et iam plerique arma pro-
 ieceant, quorum in numero forte erat Lonchates, &
 Macentes: iamque ambo uulnus acceperant, dum ante
 alios sese periculis obijciunt. Hic quidem adusto femo-
 re, puta Lonchates: Porro Macentes securi sauciato
 capite, tum conto in humerum impacto. Quod simul-
 atque sensit Arsacomas, quum in altero agmine esset no-
 bis cum: turpe ratus, si desertis amicis non adesset, sub-
 ditis equo calcaribus, cum clamore in hostes tendere
 coepit, sublato gladio adeo, ut Machlyenses uim ani-
 mi non

mi non sustinnerint; sed uiam illi fecerint, ut transiret. At ille receptis amicis, tum aduocatis & alijs, impetum facit in Adymachum, impactoque in cernicem gladio, ad zonam usque dissecuit. Quo fuso, dissipata est omnis acies Machlyensium, paulopost, & Alanorum: Denique cum his Græci quoque. Atque ita redintegrato prælio, nos superiores extitimus, diuque sumus insequuti trucidantes, donec nox finem imposuit. Postero die ab hostibus uenerunt legati, qui supplices pacem atque amicitiam orarent. Bosporani duplicatum tributum pensuros sese pollicebantur: Machlyenses obsides daturus se confirmabant. Alani ita eam inuasionem compensaturos sese spondebant, ut Sindianos nostro nomine uellent aggredi, quibuscam multo iam tempore nobis fuerat simultas. His de rebus auditis suffragijs, imprimis autem Arfacome, & Lonchate: pax inita, duobus illis cuncta pro arbitratu suo moderantibus. Huiusmodi Mnesippe, audent Scythæ amicorum causa facere, M N E S. Tragica prorsus, ô Toxari; fabulisque similia. Et propitius sit Acinaces, & Ventus, per quos iurasti: si quis ista non credat, non admodum reprehendendus esse uideatur. T O X A. At uide, uir egregie, ne incredulitas ista ab inuidia uestra proficiatur. Quanquam non me deterrebis non habendo fidem, quo minus, & alia his consimilia referam, quæ nouerim à Scythiis esse gesta. M N E S. Tantum ne longum facias, uir optime, neque usque adeo admisis, uagisque utare sermonibus: ut nunc sursum ac deorsum Scythiam, Machlyanamque percurrens; deinde in bosporum

h 3 disce

discedens : postremo rediens prorsus abutere silentio meo. ΤΟΧΑ. Parendum tibi et hanc prescribenti legem, dicendumq; paucis, ne fatigeris una nobiscum, audiendo circumcursitans. Quin magis ausculta, que in me ipsum amicus Sisinnus nomine presterit. Quum enim Athenas relicta patria proficiscerer, idq; cupiditate Græcanicarum literarum, appuleram Amastrin Ponticam. Ea est urbs haud procul à Carambe distita in promontorio, obuia ijs, qui à Scythia navigant. Comitabatur autem Sisinnus, mihi à puero amicus. Nos igitur ubi res quasdam importatas in portu spectassemus, in eumq; è naui subduxissemus, eminus, nihil sufficantes mali: interea fures quidam effracta sera, sustulerunt uniuerſa, adeo ut non reliquerint, quod uel in eum diem sufficere posset. Ergo quum domum essemus reuersi, cognito quod acciderat, non uisum est in ius uocare uel uicinos, qui plures erant, uel hospitem, ueriti ne plerisque sycophantæ uideremur, si dixissemus nobis ab aliquo sublatos esse Daricos quadrigentos, tum uestium permultum, ad hæc tapetia quedam, deniq; quicquid habueramus. Consultabamus igitur hisce de rebus, quid esset faciundum, omnium rerum egenis, idq; in urbe peregrina. Ac mihi quidem iam uisum est tum temporis, statim demerso in ilia acinace, uitam fugere, priusquam ignauum quippiam, aut indignum esset ferendum, uel fame, uel siti enecto. Contra Sisinnus consolabatur, obsecrans ne quid tale facerem. Aiebat enim excogitasse sese, unde nobis uictus suppeteret. Et ea quidem die baiulandis è portu. lignis allata mercede uictum suppeditauit:

ditauit: mane autem obambulans in foro, pompam quam-
 dam aspexit iuuenum (quemadmodum aiebat) elegan-
 tium ac strenuorum. Hi nimirum uirum lecti, ut mer-
 cede proposita singulare certamen inirent, in tertium
 diem erant decertaturi. Ergo quum omnes huius ne-
 gocij conditiones audisset, accedens ad me: Caue post
 hac inquit, Toxari, ne teipsum pauperem dixeris: si-
 quidem tertio abhinc die diuitem te reddidero. Hæc ait,
 atque interea egre parato uictu, quum iam spectaculu-
 lum esset institutum, spectabamus, et ipsi: etenim as-
 sumptum me duxit in theatrum, tanquam ad iucundum
 aliquod, nouumq; spectaculum Græcorum. Ergo ubi
 consedissemus, spectabamus. Ac primo quidem fera par-
 tim iaculis confixa, atq; à canibus agitata, partim in
 homines quosdam uinctos emissa, nocentes quospiam,
 ita ut coniciebamus. Vt autem prodierunt, qui erant
 ad singulare certamen conducti, ac productio iuuenis
 quodam prægrandi, dixisset præco: Si quisquam uelit
 cum hoc singulari certamine congregi, prodeat in me-
 dium, præmium pugnae accepturus drachmarum decem
 milia. Ibi protinus assurrexit Sifinnes desiliens, polli-
 ceturq; se dimicaturum, simulq; poscit arma. Tum acce-
 ptam mercedem, decem milia mihi deferens, in manum
 dat: Si uicero, inquit, Toxaris, unà proficiscemur. Sup-
 petetq; commeatus: sin cecidero, sepulto me, redi rur-
 sus in Scythiam. Ego quidem his auditis singultiebam.
 At ille sumptis armis, reliquum quidem corpus mu-
 niuit: At galeam nequaquam imposuit, sed nudo con-
 sistens capite pugnabat. Et initio quidem ipse uulnus
 accepit,

accepit, retorto gladio, succiso poplite, ita ut multum sanguinis deflueret. Ego interim iam metu premortuus eram. At ille confidentius inuadentem aduersarium obseruans, ferit in pectore, transfigitq; : ita ut protinus ad pedes illius procumberet. ille fessus, et ipse uulnere, mortuo incumbibat: parumq; aberat, quin ipse quoque efflaret animam. At ego accurrens erexi, animumq; reddidi. Porro ubi dimissus est, iam uictor declaratus: sublatum illum, domum deportaui: multumq; temporis curatus à medicis, superuixit quidem, hodieq; agit apud Scythas, ducta in matrimonium sorore mea, claudus tamen adhuc est ex uulnere. Hæc res Mnesippe non apud Machlyenses, neq; in Alania gesta est: ut testibus careat, et facta credi queat: uerum complures extant Amasiani, qui de pugna Sifinnæ memorant. Finem iam faciam: si tibi quinto loco factum Abauchæ retulero. Apulit aliquando Abauchas hic in Borysthenensium ciuitatem secum adducens, et uxorem, quam unice diligebat, liberos duos, alterum quidem masculum lactentem, altera uero erat puella septem annos nata. Erat autem peregrinationis comes, et huius amicus Gyndanes, atq; is quidem è uulnere laborans, quod in uia acceperat à latronibus, qui eos fuerant adorti: cum quibus dum pugnaret, ictus est in femore: ita ut ne stare quidem posset præ cruciatu. Itaq; noctu dormientibus illis (nam forte in coenaculo quodam diuersabantur) ingens ortum est incendium, omniaq; circumclusit, iamq; flamma undiq; domum circundedit. Ibi expectatus Abauchas, relictis liberis plorantibus, repulsa uxore, quæ inhærebat, iussaq;

saq; ut ipsa sese seruaret; amico in humeris sublato descen-
 dit, perumpensq; euasit, ita ut nequaquam incendio lederetur. Vxor infantem baiulans consecuta est, monens puellulam, ut sese consequeretur. Ea uero semiu-
 sta, abiecto ex ulnis infante, uix exiliit è flamma. Deinde puella una cum illa ueniens, penè, et ipsa extin-
 cta est. Post hæc cum probro obiectaret quispiam Ab-
 auchæ, quod desertis liberis, atque uxore, Gyndanem extulisset: Imò liberos, inquit, denuo parare haudqua-
 quam difficile: tum incertum, an hi boni sint futuri: por-
 rò amicum diu fuerit, priusquam inueniam talem, qua-
 lis est Gyndanes: cuius amor mihi multis argumentis est exploratus. Dixi Mnesippe, è pluribus his quinque
 propositis: iam tempus est pronunciari, utri nostrum, aut linguam, aut dexteram oporteat amputari. Quis
 igitur futurus est iudex? M N E S. Nemo. Neq; enim
 constituueramus narrationis arbitrum. Sed scin quid
 agemus? Quandoquidem in presentiarum, nullo pro-
 posito scopo, sumus iaculati: de integro delecto arbi-
 tro, alia amicorum paria apud illum referamus: deinde
 uter succubuerit, ei tum quidem amputetur, uel mihi lin-
 gua, uel tibi dextera. Aut si hoc crudele, quando tu ami-
 citiam admirari uisus es: ego nihilo secius puto, nullam
 esse mortalibus possessionem hac præstantiorem neque
 pulchriorem: quin ipsi quoq; in unum copulati, illud
 approbamus: ut ex hoc die in totam usq; uitam simus
 amici, utriq; uictores, utriq; maximis potiti præmijs:
 uidelicet pro unica lingua, unaq; dextera, binas uterq;
 habituri: atq; insuper oculos quoq; quaternos, pedesq;
 quater

quaternos: in summa, duplicia omnia. Eiusmodi namq;
quiddam est, cum duo tresq; copulantur amici, qualem
Geryonem scriptores depingunt, senis manibus, ternisq;
capitibus hominem. Siquidem (ut mea fert opinio) tres
illi fuerunt, qui communiter omnia gererent: ut dignum
est his, qui amicitia coniuncti sunt. TOXA. Probe dicis,
atq; ita faciamus. MNES. Verum neq; sanguine opus est
Toxaris, neq; Acinace, qui nobis amicitiam confirmet.
Hæc enim confabulatio, & quòd eadem amamus, id mul-
to certius est calice illo quem bibitis: propterea quod hu-
iusmodi non obligationem, sed animum postulare mihi
videntur. TOXA. Placent ista, iamq; amici atq; hospi-
tes finis: tu mihi hic in Græcia: ego tibi, si quando in
Scythiam perueneris. MNES. Nimirum ut sis sciens,
nequaquam me pigeat uel longius etiam proficisci, si ta-
les amicos nancisci liceat, qualem esse te Toxari ex tua
oratione coniicio.

REVERENDO IN CHRI

sto Patri ac domino, D. Renato episco-
po Carnutensi, Erasmus Ro-
terodamus S. D.

CVM multis modis compertum haberem, ornatissime
pater, quàm candide de meo ingeniolo, meis tum
sentias, tum prædices, uir alioqui naris emunctissima: iamq;
ad Italicum iter accincto, per itineris comites non lice-
ret celsitudinem tuam interuifere: ut esset tamen interim
quod te tuum Erasmi cōmonefaceret, Luciani pseudomantē
misi: sceleratissimum quidem illum, sed quo non alius sit
utilior

utilior ad deprehendendas coarguendaq; quorundam
istorum imposturas, qui hisce quoq; temporibus uel ma-
gicis miraculis, uel ficta religione, uel adsimulatis con-
dicionibus, alijsq; id genus prestigijs, uulgo fucum face-
re solent. Eum igitur leges, uti spero, non modo cum fru-
ctu aliquo, uerum etiam summa cū uoluptate, propterea
quòd intelligam te, licet præter generis claritatem, fortu-
næ splendorem, muneris auctoritatem, serijs illis ac tetrat-
icis studijs absolutum, non solere tamen admodum ab his
etiam elegantioribus Musis abhorre: Et huiusmodi lu-
sus nec inamænos nec infrugiferos arduis negocijs liben-
ter internoscere. Porro quicquid est, uel nigri salis, quem
Momo tribuunt, uel candidi, quem Mercurio ascribunt,
id omne in uno Luciano copiosissime reperias licebit.
Carnutensis oppidi, tam splendidum profecto, tanq; cele-
bre phanum, fulmine conflagrasse, dici non potest quàm
feram acerbe. Bene uale in reditum ex Italia nostrum.
Lutetia, Anno M. D. V.

LUCIANI ALEXAN- DER SEV PSEVDOMANTIS, ● D. Erasmo Rot. interpr.

V quidem charissime Celse, leuem for-
te quandam ac facilem provinciam
tibi mandare uideris, cum iniungis
ut Alexandri Agonotichitæ imposito-
ris uitam, commenta, neque non au-
daciæ prestigias, que libro complexus, uolumen ad
te trans

te transmittam. Vcrum si quis ea conetur omnia ad plenum enarrare, id profecto non minoris sit negocij quàm Alexandri eius, cui Philippus fuit pater, res gestas literis prodere: tantus fuit scelere, quantus ille uirtute. Atamen si candide, ignoscenterq; legere uoles, et quod narrationi deerit, id ex te imputare atq; addere: conatum hunc te autore capeffam, et Angie bubile si non omne, at certe pro mea uirili repurgare nitar, paucis aliquot elatis cophinis: nimirum ut ex his coniecturam facias, quantus, quamq; immensus fuerit finus uniuersus, quem ter mille boues multis annis reddere potuerint. Sed amborum interim nomine calumniam uereor, tuo pariter ac meo: tuo, qui iubeas memorie literarumq; monumentis tradi uirum longe sceleratissimum: meo, qui sumam operam in huiusmodi narratione, rebusq; gestis hominis, quem nequaquam oportebat ab eruditis legi, sed in frequentissimo quopiam, et amplissimo theatro spectari à simijs, aut uulpibus discriptum: quanquam si quis hoc crimen nobis impeggerit, poterimus, et ipsi nos exemplo quodam simili tueri. Etenim **Γ**erianus ille discipulus Epicteti, uir inter Romanos cum primis laudatus, ac per omnem uitam in literarum studio uersatus, cum simile quiddam fecerit, pro nobis quoq; resposurus est. Nam is quidem Tillibori latronis uitam describere non est grauatus. Nos uero multum crudeliorem latronem memorie prodemus, quippe qui non in syluis ac montibus, sed ipsis in urbibus sit latrocinatus: neq; qui Minyam tantum, aut Idam sit pergrassatus, neq; paucas quasdam Asiae partes, uidelicet desertiores

desertiores depopulatus, sed qui uniuersam (ut ita dixerim) Romanorum ditionem suo complerit latrocinio. Ac primum tibi depingam hominē, effigiem eius quoad potero proxime uerbis adumbrans: tametsi non sum admodum pingendi peritus. Corpore igitur, ut interim et hoc tibi representem, procerus erat, et aspectu decorus, planeque specie diuina quadam ac maiestatis plena, colore candido, barba non admodum hirsuta, coma partim natiua tectus, partim apposititia: sed hac adeo scienter efficta, ut uulgus frē non sentisceret imitatum ascititiamque esse. Oculi uehementer acres ac uersatiles, tum diuinum quiddam relucens. Vox dulcissima, pariterque clarissima. In summa quo ad has res, nulla ex parte poterat improbari: ac figura quidem hominis erat huiusmodi. Ceterum mens, atque animus, o malorum depulsor Hercules, et auersor tristium Iuppiter, seruatoresque Dioscuri, in hostes potius contingat incidere, quam cum eiusmodi quopiam habere commercium. Siquidem ingenio, solertia, acumine longe præstabat ceteris mortalibus. Tum curiositas docilitas, memoria, et ad disciplinas ingenij felicitas, horum unumquodque supra quam dici possit, illi suppetebat, quibus tamen pessimā in partem est usus. Et quā haberet arma tam egregia sibi supeditata, illico nimirum omnium qui essent sceleribus nobilitati, facile summus euasit, uel superior Cercopibus, Eurybato, Phrynonda, Aristodemo, Sostrato. Nam ipse cum aliquando Rutiliano scriberet genero, modestissimeque de se loqueretur, Pythagoræ semet adsimulabat. At qui ueniam mihi dabit Pythagoras, uir ille quidē sapiens

piens, ac mente diuina: ceterum si huius ætate uixisset, puer (sat scio) præ hoc uisus fuisset. Sed heus tu per Gratias, caue putes hæc in Pythagoræ contumeliam me dicere, quasi uelim eos similitudine rerum gestarum committere. Verum si quis deterrima quæq; et probrosissima, quæ de Pythagora per calumniam feruntur (quibus equidem haudquaquã fidẽ perinde ut ueris habuerim) si quis tamen conserat in unum, ea nimirum omnia, uix etiam minimam particulã adæquent Alexandrinæ uersutiae. Prorsum enim imaginare mihi, et cogitatione fingere, quàm maxime uariam ingenij temperaturam, indolemq; ex mendacio, dolis, periurijs, maleficijs confusam, promptam, audacem, uersatilem, et ad efficiendum, quæ cogitasset nullum refugientẽ laborẽ, appositam ad persuadendũ, cuiq; facile fides habenda uideretur: tum quæ mirè simularet optima quæq; ea quæ à mente essent diuersissima, præ se ferret. Primum igitur nemo cũ illo cõgressus est, qui non hac cum opinione discesserit, ut eum mortalium omnium optimum æquissimumq; : præterea simplicissimum minimeq; fallacem iudicaret. Accedebat ad hæc omnia grandium rerum conatus, quum nihil pusillum cogitaret, sed ad maxima semper appelleret animum. Ita quum esset adolescentulus adhuc, formosus admodum, ætate uidelicet tenera, ac uelut herbescente : id quod licebat partim è stipula conijcere, partim audire ex his qui ita prædicabant : passim sese prostituebat, ac mercede sui copiam faciebat ijs quibus libitũ fuisset. Inter multos autem incidit in hunc amans quidem præstigiator ex eorũ numero, qui magiam et diuinas incantatio

tationes profitentur, tum illectamenta ad conciliandam in amoribus gratiam, malorum immisiones in hostes, rationem eruendi reperiendiq; thesauros, hereditatū successiones. Hic ubi conspiceret bene ingenia, tum puerū, atq; ad subministrandum arti negotioq; suo propensissimum: utpote qui non minus illius adamaret maleficium, quàm ipse huius formam: eruditū eū, semperq; deinceps pro adiutore ministroq; est usus. At is publicitus quidem & apud uulgus medicum scilicet agebat: didicerat autē apud Thoonis Aegyptij coniugem:

Pharmaca mixta, salubria multa, at noxia multa. Quorū omnium successor hic, atq; hæres factus est. Porro doctor ille, & idem amator natione Tyanæus erat, uidelicet ex eorum numero, qui cum egregio Apollonio Tyanæo illo erant uersati, totamq; illius tragœdiam pernouerant. Vides quam è schola tibi hominem refero? Verum ubi iam barba plenus esset Alexander, Tyanæo illo uitæ defuncto, in egestatem reductus, deflorescente simul & forma, unde uictum parare licuisset, nihil postea paruum agitabat animo. Sed inuito commercio cum Byzantino quopiam, annalium scriptore uiro, qui in certamina descendunt omnium ingenij longe sceleratissimi: Cocconas, opinor, erat cognomen: circumstantibus, imposturis ludificantes, ac pingues homines (sic enim illi peculiari magorum lingua uulgus appellant) detondentes. In his Macetim mulierem opulentam natæ sunt, natu quidem grauiorem illam, quàm ut amoribus esset idonea, sed quæ studeret etiamdum amabilis haberi. Ab hac uictus copia suppeditabatur, atq; hanc

ex Bithynia in Macedoniam usq; sunt cōsequuti. Nam illi patria erat Pella, qui locus olim floruit sub Macedonicis regibus: nunc à paucis, ijsq; obscuris, & humilibus incolitur. Ibi quàm conspicerent immani magnitudine dracones placidos admodum ac māsuetos, adeo ut à mulieribus alerentur, & cum pueris unà cubarent, & calcantes ferret, neq; cōmouerentur, si quis stringeret, premeretq;: deniq; perinde, atq; infantes lac è papilla sugerent (nam sunt id genus apud illos permulti, unde uerisimile est, olim illā de Olympiade fabulā increbuisse: quum Alexandrum cōciperet, huiusmodi dracone quopiam opinor, cum ea concumbente) mercati sunt ex his serpentibus unū, qui esset pulcherrimus, obolis sanè paucis. Atq; (ut Thucydides utar uerbis) hinc iam bellū oritur: nimirum quum duo facinorosiissimi, & immani audacia præditi, neq; non ad maleficia promptissimi, societatem inijsset, facile perpenderunt hæc duo potissimū in hominum uita tyrannidem obtinere, spem ac metū: quorum utroq; si quis ad commoditatem uteretur, fore ut is illico ditesceret. Siquidem utriq; iuxta, uel ei qui metu laboraret, uel huic qui spe teneretur, uidebant præscientiam: quàm maximè necessariā esse, summeq; desiderari: atq; hac uia Delphos olim fuisse ditatos, factosq; celebres: præterea Delum, Clarum, & Branchydas: nimirū hominibus per hos quos modo dixi tyrannos, nempe spem ac metum, ad sacra confluentibus, ac futura prædiscere cupiētibus, atq; huius rei gratia hecatombas immolantibus, aureosq; dedicantibus lateres. Hæc ubi inter sese uersassent, ultroq; ac citro agitaßent, uisum est uaticinium

tinium oraculumq; constituere: etenim si res ea processisset, sperabant se protinus diuites: atque felices fore. Quod quidem negotium magnificentius etiam illis successit, quam expectauerant initio, et uel spe melius euenit. Hinc iam spectare coeperunt: primum quidem de loco, deinde quonam exordio, quauē ratione negotium oporteret auspiciari. Cocconas igitur Chalcedonem opportunam esse censuit, utpote regionē à negociatoribus frequentatam, tum Thraciæ, Bithyniæq; confinē, neq; longe disitam, ab Asia Galatiæq; cūctis item imminuentibus populis. At è diuerso patriam suam prætulit Alexāder: nam aiebat, id quod erat res, ad huiusmodi negociorum auspicationē, aggressionemq; hominibus opus esse crassiss et stolidis, et qui uiderētur admissuri: cuiusmodi Paphlagonēs affirmabat esse hos, qui supra Aboni murum incolunt, nempe superstitiosos plerosq; ac stolidos: qui si quis tantum apparuisset, tibicinem aut tympanistam, aut qui cymbala pulsaret secum adducens, cribro (quod aiunt) uaticinans, illico uehementer omnes in illum inhiunt, et perinde ut cœlitū quempiam intueantur. Hac de re quum controuersia nōnihil inter illos fuisset, tandem uicit Alexander. Itaq; profecti Chalcedonem (nam id oppidum uisum est hac parte habere nōnihil ipsis cōducibile) in Apollinis templo, quod est apud Chalcedonios uetustissimum, æreas defodiunt tabellulas, quæ dicerent, breui admodū Aesculapium unā cum patre Apollīne in Pontum aduenturū, atq; Aboni murum inhabitaturum. Eæ tabellæ quum essent de industria repertæ, facile effecerūt, ut hic rumor in omnem usq; Bithyniam ac

Pontū dimanaret, multo autē ante alios in Aboni murum: nam hi protinus statuerant etiam templū erigere, iamq; fundamentis locum effoderant. Hic igitur in Chalcedone relictus, Cocconas ancipitia quædam, atq; ambigua, obliquaq; conscripsit responsa. Deinde paulo post diem obit, à uipera (sicut opinor) ictus: in huius demortui locum accersitur Alexander, ac succedit iam comatus, cesarięq; promissa, tunicam indutus purpureā albo intermixtam, supra eam ueste amictus candida, falccm tenens exemplo Persei, à quo se maternum genus ducere prædicabat. At perditissimi illi Paphlagones quum ambobus illius nossent parentes obscuros, atq; humiles, tamen oraculo crediderunt ita canenti:

Persides genere gratus Phœbo iste uidetur:

Dius Alexander Podaliri sanguine cretus.

Hic nimirum Podalirius libidinosus erat, ac natura mulierosus, adeo ut à Tricca ad Paphlagoniam usq; in Alexandri matrem sit incitatus, illectusq;. Repertū est aliud oraculum, quasi Sibyllæ prædiuinantis.

Ad maris Euxini littus, iuxtaq; Sinopam

Tirside erit quidam Ausonia de gente sacerdos:

Qui prima ex monade, tribus ac decadis, referabit

Quinq; alias monades, uicenaq; ter repetita

Quadrorbem numerum, referentem nomina diui,

Qui ueniet laturus opem mortalibus agris.

Alexander itaq; multo post in patriam irruens cū eiusmodi Tragœdia, conspicuus erat ac splendidus: quū interim furore afflatus sese nonnunquā adsimulabat, ore spuma completo: id quod ille facile efficiebat radiculæ
ea est

(*ea est herba lauādis lanis idonea*) radice cōmāducata. Ceterum illis diuinum quiddam, ac formidādum spuma uidebatur. At multo antea sibi finxerant, parauerantq; ē linteis confectum draconis caput, quod speciem quandam humanam prae se ferret, colorum fucus mīre adsimulatum, quodq; pilis equinis os et aperiret, et clauderet. Tum lingua (sicut est draconum) bisulca atra prominebat, quae et ipsa pilis agebatur. Porro Pelles ille draco iam pridē erat in promptu domiq; alebatur: quū res postularet, tum ab illis proferendus, unaq; in partem Tragœdiam acturus, uel princeps potius huius futurus fabulae. Iam uero ut erat maturum aggredi, tale quiddā machinatur, noctu ueniens ad templi fundamenta nuper effossa. Consiiterat autem in eis aqua, siue quod ea indidem alicunde destillauerat, siue quod ex æthere deciderat: illic ouum antea excauatum deponit, quod quidē intus occultabat foetum recens editum serpentis. Id quū alte demersisset in abditas luti cauernas, rursum illinc discessit. At mane quum in forum profiliisset nudus, nisi quod subligari circum pudenda tectus erat, eoq; in auro: tum falcem illam gestans, simulq; solutam uentilans, iactansq; comam, eorum more, qui a Cybele deorū matre afflati conueniunt, ac numine rapiuntur: conscensa sublimi quapiam ara concionabatur, ciuitatem eam beatam esse prædicans, quae mox deum propalam esset ostensura mortalibus. Porro qui aderant (nam concurrerat uniuersa propē ciuitas) unā cum mulieribus, senibus, pueris, admirabantur, ac uota facientes adorabant. At ille uoces quasdam sonans incognitas, nihilq;

significantes, cuiusmodi sint Hebræorū, aut Phœnicum,
 attonitos eos reddebat, ut qui nihil intelligerent eorū
 quæ dicebat, nisi solum hoc, quod Apollinem Aescula=
 piumq; passim admiscebat. Sub hæc ad institutum tem=
 plum curriculo fugiebat, accedensq; ad fossam ac fon=
 tem illum quem iam ante conditum oraculum præstru=
 xerant : ingressus aquam, magna uoce canebat laudes
 Apollinis & Aesculapij, inuitabatq; deum, uti dexter ac
 felix in ciuitatem adueniret. Deinde phialam postulat,
 eam porrectam à quopiam, facile immergens, unā cum
 aqua lutoq; haurit, & ouum illud in quo nimirum ille
 deum concluderat, candida cera, ceruſſaq; commissuram
 operculi ferruminans. Id quum manu cepisset, affirma=
 bat iam Aesculapium tenere sese. Interim illi stupidis de=
 fixisq; intuebantur oculis, expectantes quidnam esset fu=
 turum postea, iamdudum admirantes ouum in aqua re=
 pertum. Porro posteaquam fregisset idem caua uola cō=
 presum, ac serpentis illius foetum exclusum excepisset,
 simulatq; mouentem hunc sese conspicerent ij qui ade=
 rant, ac digitis circumuoluentem, protinus uocem tolle=
 bant, deumq; cōsalutabant, ac ciuitatem eam fortunatam
 esse dictitabant: singuliq; affatim uotis implebantur, the=
 sauros, opes, prosperam ualetudinem, aliaq; id genus ab
 illo flagitantes bona. Hic ille rursus cursim sese domum
 abripuit, unā secum asportans modò editum in lucem
 Aesculapium, bis natum scilicet, cum semel duntaxat na=
 scantur homines: atq; eum non ex Coronide per Iouem:
 id est, cornicula (nam id matris nomen fertur) neq; ex
 cornice, uerum ex ansere progenitum. Populus autem
 uniuer

uniuersus conſequabatur, omnes afflati deo, atq; ob ſpes
 anima conceptas furore correpti. Interdium igitur ſe domi
 continebat, ſperans fore, id quod & euenit, ut fama per-
 moti, Paphlagonũ pars maxima cõcurreret. Ergo poſtea
 quàm urbs ita eſſet hominibus reſerta, ut iam redundaret:
 ſed quibus omnibus iam tum cerebrũ, tum cor eſſet exem-
 ptum, nec ulla parte ſimiles uiderẽtur uiris pane uictitan-
 tibus (ut loquuntur poẽtæ) uerũ qui præter ſolam figura-
 ram nihil à pecudibus diſtarent: in ediculis quibuſdam, in
 lecto reſidẽs, eo uidelicet ornatu, qui uatem mœre decereti
 imponit in ſinum Pelleum illum Aeſculapiũ, qui quidem
 erat, ut dictum eſt, maximus pulcherrimuſq;. Hunc totum
 ubi collo circumdediſſet, caudam foras prominere ſinens
 (erat autem ingens adeo, ut cum per pectus illius effun-
 deretur, pars tamen humi traheretur) ſolũ autem caput
 ſub alis abditum teneret, illo nimirum omnia ferente: lin-
 teaceum illud draconis caput, altera in amictus parte con-
 textum oſtendebat, quod prorſum illius eſſe draconis ui-
 deretur, qui à pectore prominebat ſcilicet. Iam uero mihi
 cogita, ediculas non admodum illuſtres, nec ad ſatietatem
 uſq; luminis capaces: tum turbam hominum conuenarũ,
 quiq; alijs ex locis alij concurriffent, tumultuantes: ac
 prius etiã quàm iſta uiderent, mente attoniti ſtupefactiq;,
 deniq; ſpebus illis ſublatis: quibus ingreſſis, non mirũ ſi res
 uiſa eſt portẽtoſa, uidelicet ex modò puſillo ſerpente, in-
 tra pauculos dies tam immanẽ extitiſſe draconem huma-
 na ſpecie, atq; eum inſuper manſuetũ, tractabilemq;. Pro-
 tinus autem ad exitum properabant, & priuſquàm exa-
 ctius eſſent contemplati, protrudebantur ab ijs, qui noui

semper ingrediebatur. Porro è regione ianue, per quam intrabatur, patefactum erat et aliud ostiū, per quod exiretur. Cuiusmodi quiddam et Macedonas in Babylone fecisse serunt in Alexandri morbo, quum ille grauiter iam egrotaret: illi obfessa regia desiderarent eum intueri, ac supremum alloqui. Atq; hoc spectaculi scelestus hic non semel, uerum crebrius exhibuisse dicitur, maxime si qui diuites aduenissent recentiores ac nouitij. Hoc loco, mi charissime Celse, si uera fateri uolumus, æquum est ueniam dare Paphlagonibus ac Ponticis illis hominibus, nimirum crassis, et ineruditis, si delusi sunt, quū draconem manus contingerent: nam hoc quoque largiebatur Alexander ijs qui uoluissent: quumq; conspicerent in dubia malignaq; luce imitatum illud illius caput, os scilicet nunc aperiens, nunc claudens, tanto artificio, ut res planè Democritum aliquem requireret, aut certe Epicurum Metrodorum uel, aut alium huiusmodi quempiam, qui prorsus adamantinā aduersus hæc, atq; id genus alia, mentem obtineret: qui nullo pacto crederet, quicq; uel quid effet rei, coniecturis colligeret: uel si uiam etiam, modūq; præuestigare non quiret, illud tamen antea sibi persuasum haberet, fugere quidem sese modum rationemq; præstigiaturæ: ceterum quicquid esset negocij, prorsus simulatum fucatumq; esse, ac ne fieri quidem ulla ratione potuisse. Paucis ergo diebus confluit tum Bithynia, tum Galatia, Thraciaq; eorum qui renunciabant, unoquoq; ut sit, affirmante sese primum nascentem uidisse deum, deinde paulopost eundem contrectasse iam grandem admodum factum, uultu etiam homini adsimilem. Accedebant ad hæc

ad hæc picturæ, imagines, signa deum referentia, partim ex ære, partim argento efficta. Postremo nomē etiam inditum: nam Glycō appellatus est, idq; iussu diuino carmine prodito. Ad hunc enim modum eloquutus est Alexander:

Sum ille Glycon: hominum lux, ex Ioue tertia proles. Ast ubi iam maturum esset, ut cuius rei gratia hætenus omnia fuerant excogitata, responsa quoque redderet ijs, qui requisitiuissent: diuinaretq; accepta uidelicet ansa ab Antilocho, qui apud Cilices uatem egerat. Nam is quoq; post patris Amphiarei interitum, posteaq; quā ille inter Thebanos extare desisset, patria pulsus, atque in Ciliciam profectus, haud incommode rem gessit, quum Cilicibus euentura prædiceret, binos obolos pro singulis accipiens responsis. Ab hoc, inquam, arrepta ansa, prædicit Alexander omnibus qui aduenerant, fore ut deus ipse responsa daret, cuiusq; rei diem quendam certum præloquutus est. Iussit autem ut quisque quod uideretur, quodq; maxime discere uellet, id in libello conscriberet, eumq; funiculis obuinctum, cera argillaue, aut simili re, quapiam obsignaret. Se uero receptis libellis, cum subisset adyta (iam enim oraculum erat extructum, et apparatus coratina) ordine per præconem ac theologum euocaturum eos qui tradidissent: dehinc ubi de singulis esset edoctus à deo, libellos redditurum, ita ut traditi fuerant obsignatos: subscripto illis responso pro cuiusque argumento, deo nimirum respondente, quacunq; de re quis esset sciscitatus. Erat autem hic dolus, homini cuiusmodi tu es, aut etiam (si modo dictu non est inuidiosum) cuiusmodi sum ego, manifestarius, neque difficilis animaduersu, uerum
idiotis,

idiotis, quibusq; nâres essent mucco oblitæ, minimeq; emunctæ, prodigiosum, planeq; incredibile quiddam esse uidebatur. Etenim quum uarias esset commentus artes, quibus signa tollerentur, quæ quisque sciscitabatur, ea legebat: atq; ita quæ uiderentur, ad interrogata respondebat. Deinde rursus obuincta, obsignataq; reddebat, non sine summa admiratione eorum qui recipiebât. Plurimus enim hic inter illos erat sermo, qui tandem scire potuisset iste, quæ ego illi tradidi, sane quàm diligenter obsignata signis, imitatu neutiquàm facilibus, nisi reuera deus esset quispiam, cui cuncta sint perspicua. Sed iam quibus artibus id effecerit, forsitan à me requires. Accipe, quò uidelicet imposturas eiusmodi deprehendere queas, et coarguere. Prima ratio sic habebat Celse charissime. Eam ceræ partem quæ post signum hærebat, acu candefacta liquefactam diducebat: tum ubi legisset rursus calefactam acuceram, eam quæ à tergo funiculi fuerat, signo eodem manente, facile coagmentabat. Porro secundus modus consistat per id, quod collyrium uocant. Id conficitur ex pice Beryttia, bitumine, ac lapide perspicuo trito, cum cera et mastiche. Confectum igitur ex his omnibus collyrium igni calfactum, inuncto prius suillo pingui, signo applicabat, ac symboli figuram excipiebat. Id simulatq; sic cum esset factum (siccabatur autem protinus) commodè resignabat libellos: quibus perlectis, impositæ ceræ denuo, perinde atque è lapide signum idem imprimebat, ad archetypi similitudinem mirè effectum. Post hæc iam tertiam accipe rationem: Calce in gluten iniecta, quò uulgo codicillos adglutinant, atque ex his confecta ceræ,

cera, mollem adhuc eam admouebat signo, statimq; detrahebat. Nam illico siccessit, adeo ut cornu uel ferro potius reddatur solidius. Hac ad imprimendum signum uti consueuerat. Sunt præter has & aliæ complures uiae, quas omnes referre nihil necesse est, ne parum uidear modestus, maxime quum tu in his quos de magorum artibus conscripsisti commentarijs tum pu' herimis, tum utilissimis, quiq; modestos reddere queant, si quis in eis euoluendis uersetur, abunde multa retuleris, longeq; his nostris copiosiora. Reddebat igitur oracula, diuinabatq;, non mediocri ad eam rem utens ingenio, arteq; negotium reddens probabilius, dum alijs obliqua quædam, & ambigua respondet ad ea quæ præponebantur, alijs penitus obscura. Quandoquidem & hoc oraculis ille conuenire iudicabat. Alios item deterrebat, alios adhortabatur, prout sibi magis conducere coniectasset. Nonnullis remedia morborum, uiteq; rationes præscribebat, cum sciret (ut initio diximus) complura atque efficacia pharmaca. Maiorem autem in modum Cytmidēs ab illo probabantur, id est nomen confictum emplastri ursino adipe confecti. Porro spes, rerumq; successus & incrementa, neque non hereditatum obuentus semper in aliud tempus reijciebat, illud interim addens; Cuncta hæc tum obtingent, cum ipse uolam, quumq; uates meus Alexander me rogabit, proq; uobis uota faciet. Denique merces erat unicuique responso præstituta, nempe drachma cum obulis duobus. Ne uero pusillum, aut exiguum fuisse putes amice hunc quæstum, quum in annos singulos ad septuaginta, aut octoginta milia redierit, usq;

rit, usque adeo avidis, & insatiabilibus hominibus, ut singuli supra decem aut quindecim rogationes traderent. Ceterum ea quæ capiebat, non ipse solus solitus est insumere, nec rursus ad congerendas opes in thesaurum reponere, verum complureis & alios habebat secum adiutores, & ministros, tum qui scirentur, qui uersibus oracula conderent, qui responsa seruant, qui subscriberent, qui obsignarent, qui interpretarentur, quorum unicuique pro dignitate, meritoque lucrum impartiebat. Ad hæc nonnullos foras & in longinquas regiones emandarat, qui famam eius oraculi inter gentes dissiparent, affirmantes ipsum etiam prædicere, reuocareque fugitivos, fures ac prædones indicare, thesauros effodiendos ostendere, morbo laborantibus mederi, quosdam etiam uitæ defunctos in uitam reuocare. Concurrebatur igitur undiquaque, magnoque tumultu concitati adpropinquabant, sacrificabatur, dicabantur munera, eaque duplicata, prophetæ, discipuloque dei. Iam enim & tale quoddam oraculum exierat:

Muneribus decorare meum uatem, atque ministrum

Præcipio: nec opum mihi cura, at maxima uatis.

Verum ubi iam plerique, quibus mentis plusculum inerat, non secus atque ex alta ebrietate resipiscentes, conspirassent in illum, præsertim ex his, qui studebant Epicuro: iamque paulatim in oppidis deprehenderetur uersa præstigiatura, fictusque fabulæ apparatus: horrendum quiddam in eos edidit, dicens impijs & Christianis impleri Pontum, qui non uererentur in sese turpissime maledicere: eos iussit lapidibus pellerent, si modo uellent

uellent propiciū habere deū. Porro super Epicuro
huiusmodi quoddam oraculum prodidit: Sciscitanti cui-
piam, quid ageret apud inferos Epicurus: plumbeis, in-
quit, compedibus uinctus in cœno desidet. Et adhuc mi-
raris, si magnopere creuit eius celebritas oraculi, cum
uideas interrogationes aduentium, quā sint pruden-
tes, quāq; eruditæ? Modis autem omnibus bellum erat
illi cum Epicuro sæuum, et irreconciliabile, idq; iure o-
ptimo. Nam cum quo tandem iustius bellum gerat, homo
præstigiator, et monstris ac portentis amicus, ueris ini-
micissimus, quā cum Epicuro, uiro uidelicet qui rerum
naturam perspectam haberet, qui que unus quid in his
esset uerum uideret? Nam Platoni, Chrysippo, aut Py-
thagoræ erat amicus, atq; alia cum illis pax intercedebat:
At intractabilis ille Epicurus (sic enim appellat eum)
erat illi plurimum inuisus, atque id merito: quippe quē
hec omnia ridicula ac ludicra duceret. Quam ob cau-
sam inter urbes Ponticas Amastrin in primis habebat
exosam, eò quod acceperat eos, qui cum Lepido erant,
alios item horum consimiles quā plurimos ea in ciui-
tate uersari. Neque unquam Amastrino cuiquam oracu-
lum reddidit: quin ubi conaretur etiam fratri proconsu-
lis respondere, deridicule profecto discessit, cum nec ipse
quemadmodum idoneum oraculum fingeret inueniret,
nec haberet qui sibi in tempore posset componere. Nam
cum illi de stomachi dolore conquerenti, uellet præscri-
bere, uti suillum pedem cum malua præparatum ederet,
hunc in modum ait:

Maluasa porcorum sacra cunimato Sipydno.

Crebrius

Crebrius autem (uti iam diximus) draconem ostendebat ijs qui uellent, haud totum tamen, sed caudam potissimū, ac reliquum corpus oculis exponens: caput uero ne uideri posset, abditum in sinu seruabat. Verum quo magis etiam redderet attonitam multitudinem, pollicitus est sese exhibiturum ipsum deum loquentem, citraq; interpretem edentem oracula. Deinde non magno negotio, gruum arterijs contextis, ac per lineū illud draconis caput, quod erat arte adsimulatum, insertis, alio quopiam per has foris insonante, resposabat ad ea quæ proponebantur, uoce nimirum per linteaceum illum Aesculapium ad aures promanante. Huiusmodi responsa αὐτοφῶνα dicebantur, id est, ipsius uoce reddita: neque quibuslibet, neque passim dabantur, uerum splendidis modo atque opulentis, et qui grandia largirentur. Itaq; quod Seueriano redditum est super expeditione in Armeniam suscipienda, ex Autophonis erat. Adhortans enim illum ad incursum eius regionis, sic ait:

Parthis Armenijsq; citato Marte subactis,
 Romam urbem repetes, et claras Tybridis undas:
 Vertice ferta gerens radijs distincta serenis.

Deinde posteaquā uecors ille Gallus persuasus, incursum fecisset, euenissetq; ut unā cum exercitu caderetur ab Othryade, hoc oraculum à monumētis sustulit, atq; aliud in eius locum substituit huiusmodi.

Agmē in Armenios ne duc: neq; enim expedit isthuc:
 Ne tibi fœmineis uir amictus uestibus, arcu
 Exitium immittat, uitāq; ac lumine priuet.
 Siquidem et hoc interim callidissime fuerat commentus,
 ut po

ut posterioribus substitutitijsq; responsis, ea quæ perperam maleq; euenissent, sarciret ac mederetur. Sæpius enim ægrotis priusquam morerentur, prædixerat fore ut reualefcerent: quibus morientibus, alterū oraculum illico paratum erat, quod superiori diuersa caneret.

Posthac desine opem morbo petere exitiali:

Mors etenim manifesta, nec euitare licebit.

Porro cum non ignoraret, qui in Claro, ac Didymis, Malloq; responsa ferebāt, ipsos quoq; huiusmodi: quadā arte diuinādi celebres haberi, eos sibi reddebat amicos, plerosq; consultores ad illos remittens, his uerbis:

Nunc Claron ito, mei uocem patris auditurus.

Et rursus.

Branchydica accedas adyta, atq; oracula quæras.

Et iterum.

Mallon abi, Amphilocho quærens oracula uatis.

Et hætenus quidem de ijs, quæ intra patriæ fines usque ad Ioniam, Ciliciam, Paphlagoniam, Galatiamq; designauit. Vt uero, & in Italiam oraculi fama permanebat, inq; ipsam Romanorum urbem: iam nemo omnium erat, qui non alius alium anteuertere studeret, dum hi quidem eò profisciscuntur ipsi, illi uero mittunt, potissimum hi, qui potentia atq; autoritate plurimum in Rep. pollebant: quibus princeps quasiq; signifer extitit Rutilianus, uir aliàs quidem honestus ac probus, tum compluribus in prælijs Romanorum spectatæ uirtutis: sed qui in his quæ ad deos pertinent, parum sanè saperet, ut cui prodigiosa quadā de illis essent persuasa, adeo ut sicubi lapidem uel inunctum, uel coronatum conspexisset, continuo

tinuo procideret atque adoraret, ac diutius aduolutus uota faceret, bonaq; ac leta ab illo postularet. Hic igitur simulatque de oraculo inaudisset, parum aberat quin omisso quem tenebat exercitu, in Aboni murum auolaret: alios autem post alios eo legabat. Porro qui mittebantur, seruuli nimirum idiotæ quidam facile decepti, domum redibant, reserentes partim quæ uiderant, partim tanquam uidissent, audissentq;: permulta insuper accumulantes illis, quo domino fierent commendatiores. Inflammarunt itaque senem infelicem, et in uehementem insaniam impulerunt. At ille passim ad omnes amicos accedens, quos habebat quum plurimos, tum potentissimos, enarrabat, partim ea, quæ ab ijs quos miserat, accepisset, partim quæ ex sese effinxerat. Et ad eum modum iste compleuit urbem, concitauitq;, quàm plurimis item aulicis expauescatis, atque attonitis. Qui protinus, et ipsi cupiditate flagrare coeperunt, ut aliquid suis de rebus audirent. Porro Alexander aduenientes comiter excipiebat, ac xenijs, alijsq; magnificis donatos muneribus, ad eum remittebat: hoc agens, uti non solum renuntiarent oracula, uerum etiam dei laudes canerent, ac portentosa quædam de oraculo, deq; ipso mētirentur. Exa cogitabat autem ter scelestus ille quiddā neutiquam inescitum, et ingeniosius, quàm ut in uulgarem competat latronem. Etenim resignatis libellis, ac perlectis: si quid offendisset in ijs, quæ proponebantur, ita scriptum: ut cū periculo ac discrimine eius qui scripsisset, si proferretur, coniunctum uideretur, apud se detinebat: neque remittebat, quo uidelicet obnoxios, ac propemodum seruos obmetum

metum sibi redderet eos, qui miserant: quum in mentem illis ueniret, cuiusmodi de rebus consulissent. Intelligebat autem esse consentaneum, ut qui opibus ac potentia praeexcellerent, eiusmodi rogationes essent proposituri. Ab his munera quàmplurima ferebat: quippe qui non ignorarent sese intra casses eius teneri. Libet autem aliquot ex his responsis commemorare, quæ Rutiliano reddidit. Huic sciscitanti de filio, ex uxore priore suscepto, qui iam per etatem maturus esset, ut disciplinis erudiretur, quem instituendo in literis illi præceptorem deberet adhibere, ita respondit:

Pythagoram, egregièq; canentem prælia uatem.

Deinde paucis post diebus, extincto puero, ipse quid haberat: nec habebat quod incusantibus responderet: oraculo uidelicet ita re præsentì consuato. At Rutilianus optimus ultro occupans, defendebat oraculum, affirmans hoc ipsum portendisse deum, qui iussisset neminem quidem è uiuis adolescentulo deligi præceptorem, sed Pythagorā potius, atq; Homerum iam olim defunctos, quibuscum credibile esset eum iam uersari. Quid igitur Alexandro uitio uertere conuenit, si istiusmodi homunculos dignos habuit, quibus fucum faceret? Rursum eidem percontanti, cuius tandem animam esset sortitus, ait:

Principio fueras Pelides, deinde Menander,

Deinde is qui nunc es: post fax phœbea futurus.

Octoginta æuum ac centum produxeris annos.

At hic septuagenarius interijt, in insaniam uersus, haud expectato dei promisso, quanquàm hoc quoq; oraculum ex Autophonis erat. Eidem item de uxore ducēda per-

contanti, aliquando incunstanter ac palam respondit:

Ducito Alexandro natam, Lunaq; puellam.

Siquidem iam olim rumorem dissiparat, filiam quam habebat, è Luna sibi susceptam fuisse. Luna enim ipsius amore captam fuisse, quum dormientem aliquando conspexisset: nam id illi familiare est, et formosos somno sopitos adamare. Porro Rutilianus uir prudentissimus, nihil cunctatus, protinus accersit uirginem, nuptias conficit, sponsus iam sexagenarius, concumbitq; socrum suam Lunam solidis Hecatombis placās: iamq; sibi unus è cœlitum numero uidebatur. At hic ubi semel in Italia rem esset aggressus, maiora indies ad hæc excogitabat, et in omnes Romanæ ditionis partes, qui perferrent oracula, dimittebat, prædicens ciuitatibus cauendam esse pestilentiam, incendia, terræ motus: se certa remedia traditurum, ne quid horum accideret, pollicebatur. Iamq; quum pestilentia increbuisse, unum quoddam tale oraculum, Autophonon, et hoc quoquò uersum gentium prodiderat, unico carmine comprehensum.

Intonsus nubem pestis depellit Apollo.

Atque hunc uersiculum uidere erat passim pro foribus descriptum tanquam aduersus pestilentiam remedio futurum. Verum ea res plurimis diuersam in partem euenit, propterea quod fortuna quadam sic accidit, ut e domus, quibus hic uersus esset inscriptus, potissimum desolarentur. Neq; uero me putes illud dicere, carmen in causa fuisse ut interierint, uerum casu quodam ad hunc modum accidit. Et haud scio, an pleriq; freti carmine, neglegentius ac securius uixerint, nihil aduersum pestem præter ora

ter oraculum adhibentes: perinde quasi syllabas pro sese pugnantes haberent, & intonsum Apollinem telis pestē propellentem. Exploratores item ex sua coniuratione quāmplurimos Romæ constituerat, qui sibi qua quisque mente esset, indicarent: ac priusquam oraculum adissent, illi significarent quid nā essent percontaturi, quidque potissimum cupere uiderentur, ut etiam priusquam aduenissent ij, qui mittebantur, ille iam ad respondendum instructus ac paratus esset. Atque hæc quidem, & id genus alia machinamenta, aduersus Italicas urbes præstruxerat. Nam præter hæc, & initiationes quasdam instituerat, tedarum per manus tradendarum gestationes, & sacrorum ceremonias, quæ quidem tribus ex ordine diebus continenter peragerentur. Ac primo quidem die Atheniensium ritu, denuntiatio fiebat huiusmodi. Si quis impius, aut Christianus, aut Epicureus mysteriorum explorator accessit, discedat. Cæterum qui deo credunt, & parent, sacris feliciter initientur, Sub hæc protinus exigebantur, illo præeunte, dicenteque: Foras pellantur Christiani. Tum multitudo acclamabat uniuersa: Foras pellantur Epicurei. Dehinc Latone puerperium agebatur, & Apollinis natiuitas in Coronidis nuptiæ: demum nascebatur Aesculapius. Altero die Glycon in lucem emergens, deique exortus. Porro tertio die Podalirij cum Alexandri matre coniugium agebatur. Dadis autem is appellabatur, idque ex re, propterea quod facies quædam incenderentur, Postremo loco, Lunæ atque Alexandri amores, ac nascens Rutiliani coniunx. At uero faciem gestabat, mysteriaque agebat Endymion Alex-

xander, cum hic dormiens scilicet, in medio iaceret : descendere autem in eum è tecti fastigio, tanquam è coelo, Luna uicem agens, Rutilia quædam formosissima cuiusdam è Cesare domus præfectis uxor, quæ nimirum ut amabat Alexandrum, ita uicissim ab illo amabatur. Ac sub oculis perditissimi illius mariti, tum complexus agebantur, tum oscula, idq; in propatulo. Quod nisi complures fuissent tædæ, forsitan nonnihil, ex eorum quæ fieri solent infra sinum, patratum fuisset. Paulopost rursus introibat ornatu sacerdotali, multo cum silentio. Deinde ipse primus clara uoce sonabat, Io Glycon. Assonabant autem bene canori scilicet homines: nempe præcones aliquot Paphlagones, Carbatinis calceati, plurimum allijnidorem ructantes, Io Alexander. Porro subinde intergestandas tædæ, atq; inter mysticas saltationes, semur illius de industria renudatū, aurēū apparebat: pelle, sicuti conijcio, inaurata circumdata, atq; hac ad tædarum fulgorem relucente. Itaque quum duobus quibusdam ex eorū numero, qui desipienter sapientes sunt, super hac re uerteretur altercatio: utrum Pythagoræ animum possideret, uidelicet ob semur aureum, an alium Pythagorico illi consimilem, atque eam controuersiam ad ipsum Alexandrum retulissent: rex Glycon oraculo litem dissoluit.

Pythagoræ mens emoriturq; oriturq; uicissim.

Vatis at est animus diuina è mente profectus.

Hunc pater auxilio misit iustisq; pijsq;.

Et rursus:

Tecta Iouis repetet, Iouiali fulmine tactus.

Porro

Porro quum cunctis alijs denuntiaret, ut à puerili cò
cubitu temperarent, cen re nefaria, uir ille egregius ta-
le quiddam ipse machinatus est. Ponticis ac Paphlago-
nicis urbibus imperabat, ut tertio quoque anno mite-
rent, qui deo dicarentur, eunq; laudes apud se canerent,
Verum mitti oportere spectatos ac selectos: nempe no-
bilissimos, & etate florentissimos, formaq; eximios.
Quibus inclusis perinde ut emptitijs ad libidinem ab-
utebatur, modis omnibus in eos debacchari solitus. Præ-
terea legem quoq; cōdiderat, ne quis maior annis octo-
decim sese admoto ore complecteretur, ne'ue cum ba-
sio saluaret, sed reliquis manum duntaxat osculandam
porrigens, solis etate, formaq; floridis osculum dabat:
atque his quidem inde cognomen inditum, ut intra oscu-
lum constituti dicerentur. Atque in hunc modum uecor-
dibus, ac stupidis mortalibus illudens, perpetuo dein-
ceps suas nequitias exercebat, passim constuprans uxo-
res, passim liberis abutens. Quin magnum quiddam,
cunctisq; optandum uidebatur, si cuius uxorem uel aspe-
xisset modo. Porro si quam etiam osculo dignatus fuis-
set, nemo non ita putabat, quicquid esset bonarum feli-
citatum, id omne semel in eam domum influxurum esse.
Erant insuper, atque eæ non paucae, quæ sese etiam pe-
perisse ex illo iactarent, quod ita esse mariti suo testimo-
nio confirmabant. Lubet etiam dialogum tibi referre
Glyconis, & sacerdotis, uiri cuiusdam Tyanei, cuius
sapientiam ex his quæ sciscitatus est, conijciat licebit.
Hunc equidem legi pridem aureis descriptum literis,
Ty, in ipsis sacerdotis ædibus. Dic, inquit, mihi rex Gly-

con, quisnam es? Sum ille, inquit, minor Aesculapius. Nū alius ab illo priore? quid ais? Haud fas est ut isthuc audias. Sed quot annos apud nos permansurus, atq; oracula redditurus? Ad millesimum tertium. Deinde quò demigraturus? Ad Bactra, atq; in eas regiones. Siquidē oportet, et barbaros meo conuictu, meaq; præsentia frui. At reliquæ sortes, puta quæ in Dydimis, Claro, Delphisq; redduntur: utrum ab autore proficiſcuntur Apolline, an uana sunt quæ illic eduntur oracula? Ne isthuc quidem ſcire quaſieris, neſas enim. Caterum ego quis tandē poſt hanc uitam futurus ſum? Camelus, deinde equus, poſt hæc uir ſapiens, ac uates non inferior Alexandro. Atque hæc Glyconis cum ſacerdote conſabulatio. Poſtremo, et oraculum carmine comprehenſum edidit, quum non ignoraret illum amicum eſſe Lepido:

Ne pare Lepido, namq; huic fatum inſtat acerbum. Mirum etenim in modum metuebat Epicurum, ſicuti ſuperius dictum eſt, nimirum ut artificem ac ſapiētem, ſuis artibus atq; impoſturis hoſtē, atq; inſenſum. Itaq; ex Epicureis quempiam, auſum ſe multis præſentibus coarguere, propemodum in uitæ diſcrimen adduxerat. Siquidem adiens ille, clara uoce dicebat: Tu nimirū Alexander Paphlagoni cuidam perſuaſiſti, ut ſeruos ſuos apud Galatiæ præſectū capitis accerſeret, hoc nomine, quaſi filium ipſius, qui tum Alexandriæ erudiebatur, occidiſſent: Atqui uiuit adoleſcens, incolumiſq; reuerſus eſt, famulis iam ſupplicio affectis, qui tua opera beſtijs traditi perierunt. Porro huiusmodi quiddam acciderat. Cum adoleſcentulus amne aduerſo in Aegyptum nauigaſſet, ad inunda

ad inundationem usq; subducto navigio : persuasus est, uti pariter in Indiam nauigaret. Itaq; dū diutius abesset, infelices illi eius ministri rati videlicet, uel in Nilo nauigantem interisse puerum, uel à latronibus (nam id temporis permulti grassabantur) esse peremptum, reuersi sunt domum, renuntiantes quemadmodum è medio sublatus esset. Deinde proditum oraculum, damnati serui, sub hæc. adest adolescentulus, peregrinationem suam enarrans. Atq; hæc quidem ille. At Alexander indignatione percitus, quod coargueretur, neq; ferens opprobrium sibi uanitatem, iussit ut qui adessent, lapidibus illum impeterent: alioqui, et ipsos impios futuros, atq; Epicureos appellandos. Dumq; illi iam lapidare cœpissent, Demonstratus quidam, qui diuersabatur in Ponto: primus hominem sui corporis obtegens obiectu, morti subduxit: alioqui lapidibus obruendum, idq; iure optimo. Quid enim oportebat unum inter tam multos insanientes, sanum esse, atque à Paphlagonum stultitia malum sibi accersere? Et illi quidem hæc euenerunt. Caterum aduocatis iuxta oraculorum ordinem ijs qui proposuerant (nam id fiebat pridie quàm responsa redderet) præcone rogante, an uaticinari uellet, si cuiquam illorum ex adyto respondisset, in malam rem, huiusmodi hominem neq; tecto quisquam excipiebat, neque igni, aqua'ue imperiebat: uerum erat illi solum aliud aliò uertendum, tanquam impio, deorumq; cōtemptori, atq; Epicureo: quod quidem probum omnium erat grauissimum. Quapropter unum etiam Alexander quiddam designauit ridiculum. Nactus peculiare Epicuri sententias, librum

k 5 (ut scis)

(ut scis) longe pulcherrimum, summam Epicureæ discipline decreta complectentem, medium in forum deportauit, ac lignis ficulis exussit, tanquam autorem ipsum exureret scilicet, ac cinerem abiecit in mare, oraculo insuper eam in rem edito.

Edico decreta senis comburere cæsi.

Haud perpendit scelestus ille, quantum adferret is liber commoditatum ijs, qui in eo legendo uersarentur, quantumq; illis quietem, tranquillitatem, libertatemq; pareret: propterea quod à pauoribus, spectris, ac prodigijs liberaret: tum spes inanes, atq; immodicas adimeret cupiditates, mentem sanam ac ueritatem infereret, plane lustraret animum, non tæda quidem, aut squilla, aut alijs id genus nugamentis: imò recta ratione, uero, ac libertate. Accipe iam facinus quoddam hominis sceleratissimi, unum inter omnia multo impudentissimum. Quum iam non mediocrem in regiam aditum sibi patefecisset, inq; aulam Cesaream, præsertim Rutiliano rem adiuuante, atque approbante: quum bellum quod in Germania gerebatur, maxime flagraret, diuo Marco cum Marcomannis, & Quadis conferente, oraculum diuulgauit, quo iubebat, uti duos leones uiuos in Danubium immitterent, uarijs cum odoribus, ac sacris quibusdam magnificis, sed præstat ipsum oraculum referre:

Gurgitibus fluuij turgentis ab imbris Istri

Immisisse duos Cybeles edico ministros:

Monte feras alitas: tum quantum alit Indicus ær.

Florum atq; herbarum bene olētum, moxq; futura est

Et uictoria, pax & amabilis, & decus ingens.

Et quum essent facta, quemadmodum ille prescripserat: leones quidem simulatq; in hostium regionem enatassent, Barbari canes quospiam aut lupos esse rati, fistibus arcebant. At nostrorum protinus maxima strages est. consequuta, uiginti ferme milibus simul extinctis. His consimilia sunt ea, quæ in Aquileia contigerunt, quum parum absuerat, ut urbs ea caperetur. At is ad id quod euenerat Delphicam illam responsionem, Cræsoq; redditum oraculum, frigide sanè detorsit: dicens deum quidem prædixisse uictoriam, haud tamen explicuisse, utrum Romanorum esset futura, an hostium. Tandem quum plurimi iam eam in urbem consuerent: premereturq; Abonotichitarum ciuitas multitudine eorum, qui ad oraculum uentitabant, neq; sufficeret suppeditandis ijs, quæ ad uictum erant necessaria, comminiscitur oraculorum genus quoddam id, quod nocturnum appellabatur. Siquidem libellus indormire solet, ut aiebat ipse, deinde: tanquam in somnio diuinitus edoctus respondet: nihil certi tamen. Sed ambigüe plerunq; ac confusim: maxime si quos libellas conspexisset, accuratius, atque obseruantius obsignatos. Ad hunc enim modum citra ullum resignandi periculum, quicquid temere in mentem uenisset, suscribebat: ratus, et hoc ipsum oraculis conuenire. Erant autē ad id nonnulli constituti interpretes, qui mercedem non exiguā colligebant ab ijs, qui eiusmodi capiebant oracula, ut enarrarent ea, explicarentq; atq; hoc illorum munus conductitium erat. Nam interpretum quisq; talentum Atticum pendebat Alexandro. Nonnunquam, quum neque consuleret quisquam, neq;

neq; misus esset aliquis: imò quum ne esset quidem huiusmodi quippiam: tamen oraculum edebat, uti stultos mortales redderet attonitos. Quod genus illud erat.

Hunc age quare tuam qui tectus in adibus, ac te
Clam prorsum, uxorem uultuq; oculisq; decoram
Stuprat adulterio, seruorum ex agmine primus.
Ipse cui solus suafisti hæc omnia demens.
Eius enim florem libasti, hoc dedecus ille
Nunc tibi compensans, cum coniuge dormit herili.
Quin idem tibi iampridem letale uenenum
(Vt neq; quæ faciant, possis audire, nec unquam
Cernere luminibus) tecte furtimq; pararunt.
Inueniesq; tuo sub lecto pharmaca, iuxta
Parietem, sub cervicali condita, porro
Istis conscia criminibus tua serua Calypso est.

Quis Democritus principio non commoueretur, ubi nominatim, et autores, et loca palam audisset designari? Verum illico despuisset, simulatq; cognouisset, quo hæc artificio gererentur. Insuper, et Barbaris non raro respondit, si quis patria lingua sciscitaretur, puta Syriace aut Gallicè, quoties difficile erat inuenire conterraneos eorum, qui rogationem proposuissent: proinde receptis libellis, multum intercedere solet interualli, priusquam oraculum redderet, quo uidelicet interim per otium posset, et soluere tuto libellos, et nancisci, qui cuncta possent interpretari. Quod genus erat, et illud Scythæ cuiusdam redditum oraculum:

 Morphī ebargulis in umbram chnenchicranc, res
linquet lucem. Aliàs rursum, quum nec adesset item
quispiam,

quispiam, neq; tale quicquam omnino contigisset, citra
carmen eloquutus est: Redito unde uenisti. Siquidem is
qui te misit hodie, periit, interemptus à Diocle uicino,
accedentibus latronibus, Magno, Celere, ac Bubalo, qui
nunc etiam comprehensi tenentur in uinculis. Ceterum
pauca nunc accipe ex his quæ mihi ipsi respondit. Sci-
scitato an caluus esset Alexander, quum libellos palam,
atq; accurate obsignassem, responsum nocturnum sub-
scribitur: Sabar Dalachi Malach Attis alter erat. Rura-
sum quum diuersis libellis eandem rogationem propo-
suissem, puta cuiatis esset uates Homerus, idq; alio, atque
alio nomine: alteri subscripsit, uidelicet deceptus à pue-
ro: qui rogatus qua gratia uenit: ut remedium, inquit,
peterem aduersus laterum dolorem:

Cytmide te iubeo, ac Latone rore perungi.

Alteri uero ubi sciscitanti ei dictum esset, utrum mihi sa-
tius esset in Italiã nauigio, an pedestri itinere proficisci,
respondit: nihil quidem quod ad Homerum attineret:

Carpe uiam pedibus, rate ne sulcaueris undas.

Multa id genus aduersus illum sum machinatus, quorum
de numero fuit, et illud: unica rogatione proposita libel-
lo pro more inscripto talis cuiusdam rogationes octo,
nomen aliquod ementitus, missis drachmis item octo:
præterea quod fieri solitum esset adiungens. At ille per-
suasus, partim missa mercede, partim inscriptione libelli,
ad unicam rogationem: ea erat huiusmodi, quando de-
prehendendus esset impostor Alexander, octo misit ora-
cula: sed quæ neque coelum (quod aiunt) neque terram
attingerent, uerū absurda, et intellectu difficilia omnia.

Quod

in Bithyniam proficiscentes, deportandi uectigalis gratia, quod in singulos pēdebatur annos: cum exposuissem illis, quod me periculum circunvallaret, atq; illi se mihi commodos, facilesq; præberent, receptus in nauigium, incolumis in Amastrim perueni: tantillum abfuerat ut perierim. Ex hoc nimirum tempore, et ipse aduersus illum arma capiebam, omnemq; (quod aiunt) mouebam funē, quo hominem ulciscerer, quem iam tum ante mihi struētis infidias oderam, proq; summo ducebam hoste, propter morum impietatem. Iamq; ad accusationem intendam animum, nō paucis mecum facientibus, maximeq; qui erant ex Timocratis Heracleotæ schola philosophi. Verum qui tum Bithyniæ Pontoq; præsidebat nos cohibuit, penē supplicans, et obsecrans uti desisteremus. Et enim ob necessitudinem quæ sibi cum Rutiliano intercederet, nequaquàm posse supplicio afficere, nec si manifestus in crimine deprehendisset. Atq; ita quidem ab iracundia desisti, meq; repressi: non in tēpore rem aggressurus, cum iudicem haberem ad eum modum affectū. Sed quid? an nō, et hoc inter alia facinus audax Alexandri: a principe Romano postulare, ut Aboni murus, commutato uocabulo, Ionopolis appellaretur: utq; nomisma nouum signaret, altera quidem parte Glyconis obtinens imaginem, altera uero Alexandri, qui insignia aui Aesculapij, ac falcem illam Persei, unde maternū ducebat genus, teneret. Porro cū esset de sese uaticinatus, oraculo prodito, fatis decretum esse: ut annos uiueret centū, et quinquaginta, dehinc fulmine ictum, interitu maxime miserando perituum: nondū septuaginta natus annos interijt, nide-

licet

licet (uti conueniebat Podalirij filio) pede ad inguen
 usque putrefacto, & uermibus scatens. Quo tempore si-
 mul & illud deprehensum est, quod caluus esset : quum
 medicis caput humectandum præberet, ad mitigandum
 cruciatum, id quod haudquaquam facere potuissent, nisi
 detracto galericulo. Hunc habuit exitum Alexandri tra-
 gœdia, atq; hæc fuit totius fabulæ catastrophæ, ut res ui-
 deri possit prouidentia quadam esse gesta, quum casu ni-
 mirum ad hunc modum euenerit. Restabat illud, ut &
 epitaphium uitæ acta dignum ei constitueretur: neq; non
 certamina quedam agerentur ab ijs, qui in uaticinium
 coniurauerāt, uidelicet impostoribus insignibus ac præ-
 cipuis ad Rutilianum arbitrum sese conferentibus, ut is
 pronunciaret, quem ex ipsis oporteret in oraculi succes-
 sionem capeffendam eligi, atq; sacerdotali propheticaq;
 corona redimiri. Erat autem in hoc numero simul & Pæ-
 tus, qui artis professione medicus, tum canus quum esset,
 ista faciebat, neque medico neque homini cano decora. At
 Rutilianus certaminis arbiter, incoronatos eos remitte-
 bat, ipsi sibi diuinandi auctoritatem seruans, posteaquàm
 inde iam demigrauerat. Hæc amice ex plurimis pauca,
 quo degustamentum hominis præberem, scribenda pu-
 tau, cum uti tibi gratificarer, homini familiari atque a-
 mico, quemq; ego unum omnium maxime suspicio : idq;
 pluribus nominibus, uel propter sapientiam singularem,
 uel ob amorem ueri, uel ob morum mansuetudinem ac
 moderationem, uel ob uitæ tranquillitatem, postremo co-
 mitatem atque humanitatem erga hos, quicum uiuis.
 Tum uero (quod quidem tibi fuerit etiam iucundius)

ut Epicurum ulcisceret, virum uere sacrum, ingenioq; diuino, quiq; solus quæ uerè sunt honesta & nouerit, & tradiderit; quiq; solus extiterit, qui liberos reddere solitus sit eos, qui secum haberent consuetudinem. Denique arbitror fore, ut ijs qui in hanc lectionem inciderint, liber hic nonnihil utilitatis asferre uideatur, dum quædam redarguit, quædam in opinionibus horum, qui & recte sentiunt, confirmat, ac stabilit.

ORNATISSIMO VIRO D.

Christophoro Vrseuico, Erasmus Rotodamus. S. D.

Equidem hac mente semper fui ornatissime idemq; humanissime Christophore, ut à nullo prorsum uitio perinde abhorruerim atq; ab ingratitudine, nec unquam istos hominis uocabulo dignos iudicarem, qui alieni in se meriti tempore ullo possent obliuisci. Rursus eos existimaui beatos, quibus tantum facultatis fortunæ commoditas suppeditasset, ut bene de se meritis, possent parem remetiri gratiam: beatissimos autem quibus licuisset acceptum beneficium aliquo cum scœnore rependere. Proinde cum antehac sæpenumero mecum repeterem, quantum in me nihil promeritum tua benignitas contulisset (nam collatum arbitror, quicquid ita delatum est, ut haud scio utrum per fortunam, an per meipsum: certe per te non steterit quo minus acceperim) circumspectaremq; quonam argumento possem aliquam saltem erga te memoris gratiq; animi significationem dare: neque in tanta fortunæ meæ tenuitate quicquam occurreret, quod ulla ex parte,

ex parte, non dicam tuis meritis responderet, sed quod uel animo satisfaceret meo: illud denique mihi uenit in mentem, ut saltem istos quosdam non inurbanos homines imitaret, qui flosculo quopiam insigni, aut alio simili symbolo misso, uoluntatis propensionem, promptiq; animi studium testificari solent: præsertim ipsi tenues erga eos, quibus neq; res, neque animus sit alienorum egens munerum. Ergo Græcanica ingredienti uerba (nam musarum horti uel medijs uernant brumis) statim inter multos uaria adblandientes gratia, hic Luciani flosculus præter cæteros arrisit. Eum non ungue, sed calamo decerptum ad te mitto, non solum nouitate gratum, colore uarium, specie uenusium, nec odore modo fragrantem, uerum etiam succo præsentaneo salubrem & efficacem. Omne tulit punctum (ut scripsit Flaccus) qui miscuit utile dulci. Quod quidem aut nemo, mea sententia, aut noster hic Lucianus est assequutus, qui prisce comœdiæ dicacitatem, sed citra petulantiam referens: deum immortalem, qua uasfricæ, quo lepore perstringit omnia, quo naso cuncta suspendit, quam omnia miro sale perfricat, nihil uel obiter attingens, quod non aliquo feriat scommate, præcipue philosophis infestus, atq; inter hos Pythagoricis potissimum, ac Platonici ob præstigias: Stoicis item propter intolerandum supercilium, hos punctim ac cæsim, hos omni telorum genere petit: idq; iure optimo. Quid enim odiosius, quid minus ferendum, quam improbitas uirtutis professione personata? Hinc illi blasphemæ, hoc est, maledici uocabulum addidere, sed hi nimirum, quorum uulcera tetigerat. Pari libertate deos quoq; passim & ridet,

et lacerat: unde cognomen inditum *αἰσῖν*, speciosum profe-
 cto, uel hoc nomine, quòd ab impijs ac superstitiosis attri-
 butum. Floruit (uti putant) Traiani firmè temporibus,
 indignus, ita me deus amet, qui inter sophistas annumere
 tur. Tantum obtinet in dicendo gratiæ, tantum in inue-
 niendo felicitatis, tantum in iocando lepòris, in mordendo
 aceti, sic titillat allusionibus: sic seria nugis, nugæ serijs
 miscet: sic ridens uera dicit, uera dicendo ridet: sic hominũ
 mores, affectus, studia, quasi penicillo depingit: neq; le-
 genda, sed planè spectanda oculis exponit, ut nulla Co-
 mœdia, nulla Satyra cum huius dialogis conferri debeat,
 seu uoluptatem spectes, seu spectes utilitatem. Ceterum si
 nominatim queras huius argumentum dialogi, facit id,
 quod semper facit: Pythagoram uelut impostorẽ ac præ-
 stigiatores taxat: Stoicorum fastum et sapientem barbã
 ridet: diuitum ac regum uita quãtis sit ærumnis obnoxia
 docet: contrà quàm expedita res paupertas hilaris, suãq;
 contenta sorte. Quem uti legas attentius, te maiorem in
 modum rogo, si quando tibi per tua licebit negocia fron-
 tem exporrigere. Audies enim Gallum cum hero sutore
 confabulantem, magis ridicule quàm ullus possit *κωμω-
 ποῖς*, sed rursus sapientius quàm theologorum ac philo-
 sophorum uulgius nonnunquam in scholis magno super-
 cilio, magnis de nugis disputat. Vale optime atq; huma-
 nissime Christophore, et Erasmmum inter tuos ascribito
 clientulos, amore, studio, officio cessurum nemini. Ex arce
 Hammensi. Anno. M. D. III.

Luciani

LVC. SOMNIVM

SIVE GALLVS, DES.

Erasmo Rot. Interprete.

INTERLOQVVTORES:

GALLVS, MICYLLVS.

MICYLLVS.

ATTE scelestissime Galle, cum ista tanta inuidientia, uoceq; tam acuta ipse perdat Iuppiter, qui quidem opibus affluentem me, ac dulcissimo in somnio uersantem, et admirabili felicitate fruentem, penetrabile quiddam et clamorosum resonans expecta-
 gefeceris, adeo ut ne noctu quidem effugere liceat paupertatem, uel te ipso longe nocentior. Atqui si coniectandum est, tum est silentio quod etiam dum ingens est, tum est rigore, frigoreq; quod nondum me quemadmodum assoleat, antelucano morsicat titillatq; (nam hic mihi certissimus gnomon aduentantis diei) ne medium quidem adhuc noctis est. Sed iste peruigil, perinde quasi uellus illud aureum seruet, ab ipsa protinus uespera uociferari coepit. Verum haudquaquam impune, si quidem mox poenas de te sumam, fusteq; comminuam, si diluxerit modo. Nam nunc negotium mihi faceres, subsiliens in tenebris. **GALLVS.** Here Micylle, equidem arbitrabar me tibi gratum esse facturum, si quoad possem, alta nocte lucem anteuerterem, quod posses antelucano surgens, quam plurimum operis conficere. Etenim si priusquam sol exoriatur, uel unicam feceris crepidam, isthuc laboris

l 3 lucro

neq; misus esset aliquis: imò quum ne esset quidem huiusmodi quippiam: tamen oraculum edebat, uti stultos mortales redderet attonitos. Quod genus illud erat.

Hunc age quare tuam qui tectus in edibus, ac te
 Clam prorsum, iuxta uultuq; oculisq; decoram
 Stuprat adulterio, seruorum ex agmine primus.
 Ipse cui solus suafisti hæc omnia demens.
 Eius enim florem libasti, hoc dedecus ille
 Nunc tibi compensans, cum coniuge dormit herili.
 Quin iidem tibi iam pridem letale uenenum
 (Ut neq; quæ faciant, possis audire, nec unquam
 Cernere luminibus) tecte furtimq; pararunt.
 Inueniesq; tuo sub lecto pharmaca, iuxta
 Parietem, sub cervicali condita, porro
 Istis conscia criminibus tua serua Calypso est.

Quis Democritus principio non commoueretur, ubi nominatum, & autores, & loca palam audisset designari? Verum illico despuisset, simulatq; cognouisset, quo hæc artificio gererentur. Insuper, & Barbaris non raro respondit, si quis patria lingua sciscitaretur, puta Syriace aut Gallicè, quoties difficile erat inuenire conterraneos eorum, qui rogationem proposuissent: proinde receptis libellis, multum intercedere solet intervallo, priusquam oraculum redderet, quo uidelicet interim per otium posset, & soluere tuto libellos, & nancisci, qui cuncta possent interpretari. Quod genus erat, & illud Scythæ cuiusdam redditum oraculum:

Μορφη εβargulis in umbram chnenchicranc, relinquet lucem. Aliàs rursus, quum nec adesset item quispian,

quispiam, neq; tale quicquam omnino contigisset, citra carmen eloquutus est: Redito unde uenisti. Siquidem is qui te misit hodie, periit, interemptus à Diocle uicino, accedentibus latronibus, Magno, Celere, ac Bubalo, qui nunc etiam comprehensi tenentur in uinculis. Ceterum pauca nunc accipe ex his quæ mihi ipsi respondit. Sciscitato an caluus esset Alexander, quum libellos palam, atq; accurate obsignassem, responsum nocturnum subascribitur: Sabar Dalachi Malach Attis alter erat. Rursum quum diuersis libellis eandem rogationem proposuissem, puta cuiatis esset uates Homerus, idq; alio, atque alio nomine: alteri subscripsit, uidelicet deceptus à puero: qui rogatus qua gratia uenit: ut remedium, inquit, peterem aduersus laterum dolorem:

Cytinde te iubeo, ac Latone rore perungi.

Alteri uero ubi sciscitanti ei dictum esset, utrum mihi satius esset in Italiâ nauigio, an pedestri itinere proficisci, respondit: nihil quidem quod ad Homerum attineret:

Carpe uiam pedibus, rate ne sulcaueris undas.

Multa id genus aduersus illam sum machinatus, quorum de numero fuit, & illud: unica rogatione proposita libello pro more inscripto talis cuiusdam rogationes octo, nomen aliquod ementitus, missis drachmis item octo: præterea quod fieri solitum esset adiungens. At ille per suasus, partim missa mercede, partim inscriptione libelli, ad unicam rogationem: ea erat huiusmodi, quando deprehendendus esset impostor Alexander, octo misit oracula: sed quæ neque cælum (quod aiunt) neque terram attingerent, uerū absurda, & intellectu difficilia omnia.

Quod

Quod ille ubi in posterum persensisset, præterea quod Rutilianum à matrimonio conatus essem auertere, suassissimèq; ne prorsus in diuinatione spes reponeret suas: oderat me uidelicet, ita uti par erat, sibiq; acerrimum hostem iudicabat. Quodam itaque tempore percontanti de me, Rutiliano ita respondit,

Noctiuagus gaudet scortis, spurcoq; cubili.

In summa, iure optimo me inuisissimum habebat. Proinde quum me in oppidum aduenisse sensisset, meq; Lucianum esse illum cognouisset: adduxeram autem milites duos, alterum lancea, alterum conto armatum, quos quidem à Cappadociæ præside mihi tum amico acceperam, quò me ad mare usque deducerent: accersit illico, sanè quàm comiter, multaq; cum humanitate. Ego quum aduenissem, complures apud illum reperio: porrò bona quadam fortuna, et milites unà mecum adduxeram. Tum ille manum mihi porrigit osculandam, quemadmodum uulgo facere consueuerat: ego admotus, perinde, atque osculum daturus acri morsu corripio, ita ut parum absuerit, quo minus illi manum mancā reddiderim. Itaq; qui præsentēs erant, præfocare me accedere conati sunt tantum hominem sacrilegū: quippe qui iam inde ab initio grauiter tulerant, quod Alexandrum illum, non autem prophetam compellassem. At ille oppido quàm generose obnitens compescuit illos, pollicitusq; est se facile me placidum redditurum, declaraturumq; quantum posset Glycon, qui nimirum, et hos qui maxime seuirent ferocierentq; sibi redderet amicos. Moxq; ablegatis omnibus, mecum exposulauit, negans se clam esse quæ suassissem.

Rutiliano

Rutiliano. Ecquid me lesisset ut ista in sese facerē, quum
possem illius opera apud illum magnas ad res promone-
ri? Equidem hanc hominis humanitatem, commodita-
temq; libenter accipio, perpendens nimirum, quo forem
in periculo constitutus: pauloq; post prodibam, iam illi
factus amicus. Ea res profecto ijs qui uidebant, uehe-
menter erat stupenda, quod tam facile fuisset commuta-
tus. Posthac quum iam nauigare statuissem, missis Xenijs
ac muneribus permultis (eram autem forte solus cum
Xenophonte, patre cum reliquis meis in Amastrim præ-
misso) pollicetur, & nauim præbiturum sese, & remi-
ges qui nos aucherent. Etenim arbitrabar hæc animo
simplici, atque officiose fieri: uerum ubi iam in medio
essemus mari, uideremque gubernatorem lachryman-
tem, & nescio quid reliquis nautis contradicentem, non
optimæ de euentu spes me ceperunt. Erat autem illis ab
Alexandro mandatum, ut tollentes nos in mare præcipi-
tes darent. Quod si contigisset, facile quod mecum ge-
rebat bellum, illi debellatum fuisset: sed is qui lachryma-
batur, effecit ne quid in nos grauius patrarent. Ac mi-
hi quidem ita loquutus est: Annos natus, uti uides, sexa-
ginta, quum antehac pie, atq; inculpatè uixerim, hauda-
quaquam uelim in hac tam grandi ætate, præsertim
quum uxorem, & liberos habeam, homicidio manus im-
piare: indicans uidelicet, cuius rei gratia nos suscepisset,
quæq; sibi mandasset Alexander. Expositis autem nobis
in Aegialos, quorum etiam egregius meminit Homerus,
retro legit cursum: ibi forte nactus præternauigantes
legatos quosdam Bosporanos Eupatoris regis nomine
in Bithyniā

in Bithyniam proficiscentes, deportandi uestigialis gratia, quod in singulos p̄debatur annos: cum exposuissem illis, quod me periculum circumuallaret, atq; illi se mihi commodos, facilesq; praeberent, receptus in nauigium, incolumis in Amastrim perueni: tantillum absuerat ut perierim. Ex hoc nimirum tempore, et ipse aduersus illum arma capiebam, omnemq; (quod aiunt) mouebam funē, quo hominem ulciscerer, quem iam tum ante mihi struētas insidias oderam, proq; summo ducebam hoste, propter morum impietatem. Iamq; ad accusationem intendam animum, nō paucis mecum facientibus, maximeq; qui erant ex Timocratis Heracleotae schola philosophi. Verum qui tum Bithyniae Pontoq; praesidebat nos cohibuit, penē supplicans, et obsecrans uti desisteremus. Etenim ob necessitudinem quae sibi cum Rutiliano intercederet, nequaquam posse supplicio afficere, nec si manifesto in crimine deprehendisset. Atq; ita quidem ab iracundia desisti, meq; repressi: non in tēpore rem aggressurus, cum iudicem haberem ad eum modum affectū. Sed quidē an nō, et hoc inter alia facinus audax Alexandri: a principe Romano postulare, ut Aboni murus, commutato uocabulo, Ionopolis appellaretur: utq; nomisma nouum signaret, altera quidem parte Glyconis obtinens imaginem, altera uero Alexandri, qui insignia aui Aesculapij, ac falcem illam Persei, unde maternū ducebat genus, teneret. Porro cū esset de sese uaticinatus, oraculo prodito, fatis decretum esse: ut annos uiueret centū, et quinquaginta, dehinc fulmine ictum, interitu maxime miserando perituum: nondū septuaginta natus annos interijt, uide-

licet

licet (uti conueniebat Podalirij filio) pede ad inguen
 usque putrefacto, & uermibus scatens. Quo tempore si-
 mul & illud deprehensum est, quod caluus esset : quum
 medicis caput humectandum praeberet, ad mitigandum
 cruciatum, id quod haudquaquam facere potuissent, nisi
 detracto galericulo. Hunc habuit exitum Alexandri tra-
 gœdia, atq; hæc fuit totius fabula catastrophe, ut res ui-
 deri possit prouidentia quadam esse gesta, quum casu ni-
 mirum ad hunc modum euenerit. Restabat illud, ut &
 epitaphium uita acta dignum ei constitueretur: neq; non
 certamina quedam agerentur ab ijs, qui in uaticinium
 coniurauerāt, uidelicet impostoribus insignibus ac præ-
 cipiuis ad Rutilianum arbitrum sese conferentibus, ut is
 pronunciaret, quem ex ipsis oporteret in oraculi succes-
 sionem capeffendam eligi, atq; sacerdotali propheticaq;
 corona redimiri. Erat autem in hoc numero simul & Pæ-
 tus, qui artis professione medicus, tum canus quum esset,
 ista faciebat, neque medico neque homini cano decora. At
 Rutilianus certaminis arbiter, incoronatos eos remitte-
 bat, ipsi sibi diuinandi auctoritatem seruans, posteaquàm
 inde iam demigrauerat. Hæc amice ex plurimis pauca,
 quo degustamentum hominis præberem, scribenda pu-
 tauī, cum uti tibi gratificarer, homini familiari atque a-
 mico, quemq; ego unum omnium maxime suspicio : idq;
 pluribus nominibus, uel propter sapientiam singularem,
 uel ob amorem ueri, uel ob morum mansuetudinem ac
 moderationem, uel ob uitæ tranquillitatem, postremo co-
 mitatem atque humanitatem erga hos, quicum uiuis.
 Tum uero (quod quidem tibi fuerit etiam iucundius)

ut Epicurum ulciscerer, uirum uere sacrum, ingenioq; diuino, quiq; solus quæ uerè sunt honesta & nouerit, & tradiderit: quiq; solus extiterit, qui liberos reddere solitus sit eos, qui secum haberent consuetudinem. Denique arbitror fore, ut ijs qui in hanc lectionem inciderint, liber hic nonnihil utilitatis asserre uideatur, dum quedam redarguit, quedam in opinionibus horum, qui & recte sentiunt, confirmat, ac stabilit.

ORNATISSIMO VIRO D.

Christophoro Vrseuico, Erasmi Rotodamus. S. D.

Equidem hac mente semper fui ornatissime idemq; humanissime Christophore, ut à nullo prorsum uitio perinde abhorruerim atq; ab ingratitudine, nec unquam istos hominis uocabulo dignos iudicari, qui alieni in se meriti tempore ullo possent obliuisci. Rursus eos existimauerim beatos, quibus tantum facultatis fortunæ commoditas suppeditasset, ut bene de se meritis, possent parem remetiri gratiam: beatissimos autem quibus licuisset acceptum beneficium aliquo cum fœnore rependere. Proinde cum antehac sæpenumero mecum repeterem, quantum in me nihil promeritum tua benignitas contulisset (nam collatum arbitror, quicquid ita delatum est, ut haud scio utrum per fortunam, an per meipsum: certe per te non steterit quo minus acceperim) circumspectaremq; quonam argumento possem aliquam saltem erga te memoris gratiq; animi significationem dare: neque in tanta fortunæ meæ tenuitate quicquam occurreret, quod ulla ex parte,

ex parte, non dicam tuis meritis responderet, sed quod uel animo satisfaceret meo : illud denique mihi uenit in mentem, ut saltem istos quosdam non inurbanos homines imitarer, qui flosculo quopiam insigni, aut alio simili symbolo misso, uoluntatis propensionem, promptiq; animi studium testificari solent : præsertim ipsi tenues erga eos, quibus neq; res, neque animus sit alienorum egens munerum. Ergo Græcanica ingredienti *μῦθος* (nam mus sarum horti uel medijs uernant brumis) statim inter multos uaria adblandientes gratia, hic Luciani flosculus præter ceteros arrisit. Eum non ungue, sed calamo decerptū ad te mitto, non solum nouitate gratum, colore uarium, specie uenusium, nec odore modò fragrantem, uerum etiam succo præsentaneo salubrem & efficacem. Omne tulit punctum (ut scripsit Flaccus) qui miscuit utile dulci. Quod quidem aut nemo, mea sententia, aut noster hic Lucianus est assequutus, qui priscæ comœdiæ dicacitatem, sed citra petulantiam referens: deum immortalem, qua uafricie, quo lepore perstringit omnia, quo naso cuncta suspendit, quam omnia miro sale perfricat, nihil uel obiter attingens, quod non aliquo feriat scommate, præcipue philosophis infestus, atq; inter hos Pythagoricis potissimum, ac Platonici ob præstigias : Stoicis item propter intolerandum supercilium, hos punctim ac cæsim, hos omni telorum genere petit : idq; iure optimo. Quid enim odiosius, quid minus ferendū, quàm improbitas uirtutis professione personata? Hinc illi blasphemi, hoc est, maledici uocabulū addidere, sed hi nimirum, quorū uel cera tetigerat. Pari libertate deos quoq; pascim & ridet,

et lacerat: unde cognomen inditum *uolus*, speciosum profecto, uel hoc nomine, quod ab impijs ac superstitiosis attributum. Floruit (uti putant) Traiani ferme temporibus, indignus, ita me deus amet, qui inter sophistas annumeretur. Tantum obtinet in dicendo gratiæ, tantum in inueniendo felicitatis, tantum in iocando lepōris, in mordendo aceti, sic titillat allusionibus: sic seria nugis, nugæ scrijs miscet: sic ridens uera dicit, uera dicendo ridet: sic hominū mores, affectus, studia, quasi penicillo depingit: neque legendæ, sed planè spectandæ oculis exponit, ut nulla Comœdia, nulla Satyra cum huius dialogis conferri debeat, seu uoluptatem spectes, seu spectes utilitatem. Cæterum si nominatim quæras huius argumentum dialogi, facit id, quod semper facit: Pythagoram uelut impostorē ac præstigiatores taxat: Stoicorum fastum et sapientem barbā ridet: diuitum ac regum uita quātis sit ærumnis obnoxia docet: contrā quā expedita res paupertas hilaris, suaq; contenta sorte. Quem uti legas attentius, te maiorem in modum rogo, si quando tibi per tua licebit negocia frontem exporrigere. Audies enim Gallum cum hero sutore confabulantem, magis ridicule quā ullus possit *παρωμωδῶν*, sed rursus sapientius quā theologorum ac philosophorum uulgus nonnunquam in scholis magno supercilio, magnis de nugis disputat. Vale optime atq; humanissime Christophore, et Erasmus inter tuos ascribito clientulos, amore, studio, officio cessurum nemini. Ex arce Hammensi. Anno. M. D. III.

Luciani

LVC. SOMNIVM

SIVE GALLVS, DES.

Erasmo Rot. Interprete.

INTERLOQVVTORES:

GALLVS, MICYLLVS.

MICYLLVS.

AT TE scelestissime Galle, cum ista tanta inuidentia, uoceq; tam acuta ipse perdat Iuppiter, qui quidem opibus affluentem me, ac dulcissimo in somnio uersantem, et admirabili felicitate fruētem, penetrabile quiddam et clamorū resonans expergefeceris, adeo ut ne noctu quidem effugere liceat paupertatem, uel te ipso longe nocentiorē. Atqui si coniectandum est, tum ē silentio quod etiam dum ingens est, tum ē rigore, frigoreq;, quod nondum me quemadmodum affolet, antelucano morsicat titillatq; (nam hic mihi certissimus gnomon aduentantis diei) ne medium quidem adhuc noctis est. Sed iste peruigil, perinde quasi uellus illud aureum seruet, ab ipsa protinus uespera uociferari cœpit. Verum haudquaquam impune: si quidem mox poenas de te sumam, fusteq; comminuam, si diluxerit modo. Nam nunc negotium mihi faceres, subsiliens in tenebris. **GALLVS.** Here Micylle, equidem arbitrabar me tibi gratum esse facturum, si quoad possem, alta nocte lucem anteuertissem, quod posses antelucano surgens, quā plurimum operis conficere. Etenim si priusquā sol exoriat, uel unicam feceris crepidam, isthuc laboris

l 3 lucro

lucro tibi accesserit ad parandum. uictum. Quod si tibi magis libet dormire, equidem tuo arbitrato quietem exgero, longeque magis mutus fuero piscibus. Ceterum tute uideto, ne per somnium diues, esurias experrectus. MICYLLVS. O prodigiorum auersor Iupiter, o malorum depulsor Hercules: Quid hoc mali est? uocem humanam sonuit Gallus. GALLVS. Hoccine tandem tibi prodigium uidetur, si eadem qua uos lingua loquor? MIGYLLVS. Quid? an non hoc portentum? sed auertite dii malum a nobis. GALLVS. At tu mihi uideris admodum illiteratus esse Micylle, nec euoluisse Homeri poemata, in quibus equus Achilles, cui nomen Xanthus, posteaquam hinnitus longum ualere iussisset, medio in praelio constitit, differens, totosque uersus ordine recitans: non quemadmodum nunc ego prosa oratione loquens: quin etiam uaticinabatur ille, deque futuris edebat oracula, neque quicquam prodigiosum facere uidebatur: neque is qui tum audiebat, malorum auersorem, ita uti tu facis, implorabat, quasi rem abominandam, et auertendam audisse sese iudicaret. At quid tandem facturus eras, si tibi nauis cui nomen apud Homerum est Argo, carina fuisset eloquuta, ita ut olim in Dodoneæ sylua phagus per se loquens oraculum edidit? Aut si tergora direpta serpere uidisses, si carnes bouum mugire semiaffas, coctasque ueribus transfixas? Ego uero quum Mercurij sim assessor loquacissimi, deorumque omnium facundissimi: preterea contubernalis uobis et conuictor, haud mirum uideri debet, si sermonem humanum edidici. Quod si mihi recipias taciturnum te, haud quaquam grauabor ueriores tibi

tibi causam aperire, unde factum sit, ut eadem qua uos lingua loquar, et unde mihi suppetat huius orationis facultas. MICYLLVS. Modo ne isthuc ipsum sit somnium Galle, quod ita mecum loqueris: Sed dicito per Mercurium, o præclare: quid etiam aliud rei tibi sit in causa, ut istam linguam sones. Nam ut taceam, neque cuiquam proferam, quid attinet te sollicitum esse? Quis enim fidem mihi sit habiturus: si cui narrem, me Gallum hæc loquentem audisse? GALLVS. Ausculta igitur, nam orationem ex me audies, omnium (sat scio) maxime nouam, atque incredibilem. Siquidem hic qui nunc tibi Gallus appareo, non ita pridem homo fui. MICYLLVS. Profecto et olim istiusmodi quiddam de uobis inaudieram: Adolescentulum quempiam fuisse Gallum, Marti adamatum, atque hunc deo compotasse, collusitasseque, et in uoluptatibus gessisse morem. Itaque cum Venerem adiret Mars cum ea cubiturus: hunc quoque Gallum unà secum adduxisse. Quoniam autem Solem potissimum metueret, ne si è sublimi conspexisset, Vulcano se proderet, foris ad ostium adolescentulum semper relinquere solitum, cuius indicio certior fieret, quando Sol emergeret. Deinde Gallum aliquando somno correptum, excubias deseruisse inscientem, Solemque nullo præsentiente imminuisse Veneri ac Marti secure dormienti, propterea quod consideret Gallum indicaturum fuisse, si quis interuenisset. Itaque Vulcanum à Sole eductum, eos deprehendisse implicitos atque irretitos ijs uinculis, quæ iam olim in illos fuerat fabricatus. Porro Martem simulatque dimissus est, indignatum aduersus

Gallum fuisse, atque eum in auem transmutasse, iisdem armis, ut in capite pro galea cristam obtineret. Hanc ob causam quo vos Marti purgetis, quum iam nihil opus, simulatq; solem exorientem sensistis, multo ante uociferari, atque illius exortum prænunciare. G A L. Feruntur quidem & illa Micylle, At quod ego sum narraturus, multo aliud quiddam fuit, atque adeo nuper admodum in Gallum transformatus sum. M I C Y L. Quo nam modo? Nam isthuc maximopere cupio cognoscere. G A L. Audistin de Pythagora quodam Mnesarchida Samio? M I C Y L. Num sophistam illum dicis, & gloriosum: qui instituit, ne quis uel carnes gustaret, uel fabas ederet, suauissimum mihi edulium, salubre, & parabile à mensa submouens? Præterea autem qui mortuilibus suasit, ne intra quinquennium loquerentur? G A L. Scis nimirum & illud, quemadmodum priusquam Pythagoras esset, Euphorbus fuerit? M I C Y L. Præstigiatorum, & prodigiorum artificem hominem aiunt fuisse, ò Galle. G A L L V S. Ille ipse ego tibi sum Pythagoras. Quare parce, queso, mihi conuitiari, præsertim quum ignores, quibus sim moribus. M I C Y L. At hoc rursum multo etiam quam illud portentosius: Gallus philosophus? Attamen expone Mnesarchi gnate, qui factum sit, ut ex homine auis, ex Samio Tanagraeus repente nobis prodieris. Neque enim ista uerisimilia, neque omnino facilia creditu. Quando quidem duas quasdam res iam mihi uideor in te animaduertisse, nimium alienas à Pythagoræ. G A L L V S. Quas? M I C Y L. Alterum quidem, quod garrulus es, & obstreperus; quum ille silere in solidos

Rutiliano. Ecquid me lesisset ut ista in sese facerē, quum
possem illius opera apud illum magnas ad res promone-
ri? Equidem hanc hominis humanitatem, commodita-
temq; libenter accipio, perpendens nimirum, quo forem
in periculo constitutus: pauloq; post prodibam, iam illi
factus amicus. Ea res profecto ijs qui uidebant, uehe-
menter erat stupenda, quod tam facile fuisset commuta-
tus. Posthac quum iam nauigare statuissem, misis Xenijs
ac muneribus permultis (eram autem forte solus cum
Xenophonte, patre cum reliquis meis in Amastrim præ-
misso) pollicetur, & nauim præbiturum sese, & remi-
ges qui nos auherent. Etenim arbitrabar hæc animo
simplici, atque officiose fieri: uerum ubi iam in medio
essemus mari, uiderem que gubernatorem lachryman-
tem, & nescio quid reliquis nautis contradicentem, non
optimæ de euentu spes me ceperunt. Erat autem illis ab
Alexandro mandatum, ut tollentes nos in mare præcipi-
tes darent. Quod si contigisset, facile quod mecum ge-
rebat bellum, illi debellatum fuisset: sed is qui lachryma-
batur, effecit ne quid in nos grauius patrarent. Ac mi-
hi quidem ita loquutus est: Annos natus, uti uides, sexa-
ginta, quum antehac pie, atq; inculpate uixerim, haud-
quaquam uelim in hac tam grandi ætate, præsertim
quum uxorem, & liberos habeam, homicidio manus im-
piare: indicans uidelicet, cuius rei gratia nos suscepisset,
queq; sibi mandasset Alexander. Expositis autem nobis
in Aegialos, quorum etiam egregius meminit Homerus,
retro legit cursum: ibi forte nactus præternauigantes
legatos quosdam Bosporanos Eupatoris regis nomine
in Bithyniâ

obliuionem. Tantū mellis somnium aufugiens in oculis mihi reliquit, ut præ illo uix queam palpebras attollere, rursus in somnum coeuntes. Itaq; qualem uoluptatē mouent pennæ in auribus uersatæ, talem titillationem mihi præbent ea quæ uidi. G A L. Nouum quendā Hercule mihi narras amorem insomnij, siquidem alatum quū sit (sicut aiunt) metasq; uolandi præscriptas habeat somnium, iamq; septa trāsilit, in oculis etiam uigilātis obseruans, adeoq; mellitum, et euidentem apparet. Quare peruelim audire, cuiusmodi nam sit istud, quod te supra modum delectat. M I C Y L. Gestio narrare. Nam dulce est hoc ipsum meminisse, et cōmemorare de illo quipiam. Verum heus Pythagora: quando tu narrabis de tuis transformationibus? G A L. Vbi tu Micylle desieris somniare, melq; illud ab oculis absterferis. Interim prior dicito, uti intelligam, utrum'ne per portas eburneas, an per corneas tibi somnium aduolarit. M I C Y L. Neq; per has, neq; per illas, ò Pythagora. G A L. Atqui duas has tantum commemorat Homerus. M I C Y L. Valere sinas nugatorem illum poëtam, qui nihil de somnijs intellexit. Paupertina fortassis somnia per istas cōmeant portas, qualia uidebat ille: neq; id admodum perspicue, quippe captus oculis. Mihi uero per aureas quasdā portas dulcissimum hoc aduenit somnium, et ipsum aureū, et aureis undiq; circumamictum, et auri plurimum secum adducens. G A L. Desine optime Mida de auro fabulari. Nam dubio procul ex illius uoto, istud tibi accidit insomnium, et solidas auri uenas mihi duxisse uideris. M I C Y L. Multam auri uim uidi Pythagora, multam

tam, quàm putas pulchri? quo fulgore coruscâis? Quid tandem Pindarus in illius laudem dicit? nam in memoriam redige, siquidem meministi, quum aquam præstantissimam dicens, postea aurum admiratur, idq; iure, statim in initio carminis unius omnium bellissim. GAL. Num illud queris?

Aqua est illa quidem optima:

Ceterum aurum, uti candens

Ignis, ita enitens, noctibus eminet eximie unum

Ceteras supra opes: quæ

Gloriam ac decus addunt.

MICYL. Per Iouem, isthuc ipsum: perinde enim ac si in somnium meum uideat Pindarus, ita prædicat aurum: sed ut tandem cognoscas quale fuerit, ausculta iam sapientissime Galle. Meministi ut heri nullum domi cibum acceperim: siquidem Eucrates diues ille forte mihi in foro factus obuiam, lotum me in tempore ad cœnâ uenire iusserat. GAL. Isthuc equidem planè memini. Nam totum esuriebam diem, donec mihi profunda tandem uestpera domum reuersus, subuuidus, uinoq; madens, quinque illas fabas proferres, non admodum opiparâ cœnam Gallo, qui quondam fuerit athleta, quiq; olympia nō se gniter olim decertarit. MICYL. Ast ubi reuersus à cœna fabas tibi obiecissē, obdormij protinus. Tum mihi, iuxta Homerum, ambrosia sub nocte diuinum quoddam haud dubie somnium assistens. GAL. Sed prius quæ tibi apud Eucratem acciderint Micylle narra: & cuiusmodi fuerit cœna, quæq; super cœnam acta sunt omnia. Nihil enim prohibet te denuo cœnare, si ueluti som

somnium quoddam eius coenae reducas, et quae tum ederis, rursum commemoratione quasi rumines. MICYL. Credebam molestum futurum me, si haec quoque retulissem: uerum posteaquam tu desideras, en id quoque narrabo: quum nunquam antehac in uita coenasset apud ullum diuitem, o Pythagora, heri bona quapiam fortuna in Eucratem incidi: atque ego quidem simulatque dominum illum salutasset, ita uti consueueram, subducebam me: ne pudori illi essem, si lacera in ueste fuisset affectatus. At ille: Micylle, inquit, hodie natalicia filiae celebro, plurimosque ad conuiuium amicos inuitavi, uerum quoniam aiunt quendam ex his incommoda esse uoletudine, neque posse pariter ad conuiuium nostrum accedere: tu eius loco uenitotus, nisi ipse forte qui uocatus est, semet adfuturum renuntiari: nam nunc quidem ambigit. Hoc ubi audissem, adorato diuitem discedebam: omnes obsecrans deos, ut aliquam febrem aliquam, aut alterum dolorem, aut podagram morbi auctarium immitterent uoletudinario illi, cuius ego sellae occupator, coenaeque uicarius, et heres eram uocatus. Interim hoc spatij, quod usque ad balnei tepus intercessit, longissimum seculum esse iudicabam: dum subinde respicio, quotquot pedum esset litera, et quando illos iam lauisset consentaneum esset. Hic ubi tempus tandem aduenisset, ocysus me corripio, atque ab eo, nitide amodum cultus: sic obuerso palliolo, ut qua esset parte purissimum, ea uideretur. Offendo autem ad fores, et alios complures, in quibus etiam illum (gestabatur autem à uiris quatuor) cuius eram subconuiuia uocatus: qui male habere dictus erat, atque id etiam praese ferebat, quod afflicta

ex parte, non dicam tuis meritis responderet, sed quod uel animo satisfaceret meo: illud denique mihi uenit in mentem, ut saltem istos quosdam non inurbanos homines imitarer, qui flosculo quopiam insigni, aut alio simili symbolo misso, uoluntatis propensionem, promptiq; animi studium testificari solent: præsertim ipsi tenues erga eos, quibus neq; res, neque animus sit alienorum egens munerum. Ergo Græcanica ingredienti uirgula (nam musarum horti uel medijs uernant brumis) statim inter multos uaria adblandientes gratia, hic Luciani flosculus præter ceteros arrisit. Eum non ungue, sed calamo decerptū ad te mitto, non solum nouitate gratum, colore uarium, specie uenustum, nec odore modò fragrantem, uerum etiam succo præsentaneo salubrem & efficacem. Omne tulit punctum (ut scripsit Flaccus) qui miscuit utile dulci. Quod quidem aut nemo, mea sententia, aut noster hic Lucianus est assequutus, qui priscæ comœdiæ dicacitatem, sed citra petulantiam referens: deum immortalem, qua uafricie, quo lepore perstringit omnia, quo naso cuncta suspendit, quam omnia miro sale perfricat, nihil uel obiter attingens, quod non aliquo feriat scommate, præcipue philosophis infestus, atq; inter hos Pythagoricis potissimum, ac Platonici ob præstigias: Stoicis item propter intolerandum supercilium, hos punctim ac cæsim, hos omni telorum genere petit: idq; iure optimo. Quid enim odiosius, quid minus ferendū, quam improbitas uirtutis professione personata? Hinc illi blasphemi, hoc est, maledici uocabulū addidere, sed hi nimirum, quorū ulcera tetigerat. Pari libertate deos quoq; passim & ridet,

pulisse. Ast ubi iam tempus esset ut discumberemus, primum tollentes Thesmopolim composuerunt, haud sine negotio per Iouem, quinque; (si dijs placet) proceri iuuenes, ceruicalia illi supponentes undique; quo nimirum in eodem habitu permanere ac longum etiam tempus durare posset. Deinde ubi nemo iam tolerare posset, ut iuxta illum accumberet, me adductum reclinant, ut eadem in mensa essemus. Deinceps coenabamus, o Pythagora, opiparam quandam, et uariam coenam, multoque; in auro, multo item argento. Pocula erant aurea, ministri formosi: tum cantores, et concitandi risus artifices. In summa, iucundissima quæpiam erat uita: nisi quod unum quiddam me uehementer male habebat: Thesmopolis obstrepens atque obturbans, uirtutem nescio quam mihi commemorans, docensque; quod due negationes unicam efficerent affirmationem: quodque; si dies sit, nox non sit. Nonnunquam et cornua mihi dictitabat esse, atque id genus multa philosophabatur erga me, quibus eiusmodi nihil opus: planeque; uoluptatem interpellatione minuebat, quum non sineret exaudiri eos, qui cithara, uoceque; caneant. Habes Galle de coena. GAL. Non admodum suaui Micylle; maxime posteaquam cum illo deliro sene fortitus eras accubitus. MICYL. Audi nunc et insomnium: Visus est enim mihi Eucrates ipse, quum orbis esset liberis, nescio quomodo e uita decedere. Dehinc ubi me accersisset, ac testamentum condidisset, quo me insolidum heredem omnium scripserat, paulo tempore superstes emori. Porro ipse uidebar adire facultates: et tum aurum, argentumque; ingentibus quibusdam

*busdam scaphis exhaurire, perpetuo subscaturiens, et
 affatim affluens: tum autem uestes, mensas, pocula, mini-
 stros, omnia mea, ut par erat, esse. Postea candido uehi-
 culo uectabar resupinus, cunctis qui intuebantur, con-
 spiciendus et admirandus. Accurrebant permulti, ac
 circumequitabant: complures sequebantur. Ego inte-
 rim illius indutus uestitum, et annulos gerens circiter
 sedecim digitis insertos: epulum quoddam splendidum
 iubebam adornare, quo amicos acciperem. Iamq; illi,
 ita ut insomnio fieri consentaneum est, aderant: iam epu-
 le erant comportatae, iam potus ex animi sententia mi-
 nistratus. In his quum uersarer, et aureis phialis pre-
 biberem omnibus qui aderant amicis: quum iam infirren-
 tur bellaria, intempestiuo tuo clamore perturbasti no-
 bis conuiuium, mersasq; subuertisti, ac diuitias illas ita
 dissipasti, ut in auras euanescerent. Num tibi uideor
 iniuria stomachatus in te? nam uel treis noctes perpe-
 tuas libeter adhuc somnium illud quod mihi accidit, uide-
 re cupiam. G A L. Adeo ne es auri cupidus, et opum au-
 dus Micylle: idq; ex omnibus unum admiraris, ac felici-
 tatem unicam esse iudicas, si plurimum possideas auri?
 M I C Y L. Equidem haud solus ita cogito Pythagora:
 quin ipse quoq; tum quum Euphorbus esses, auro atq;
 argento comis intexto, prodibas pugnaturus cum Achi-
 uis: idq; in bello, ubi ferrum quam aurum gestare satius
 fuerat. At tu etiam tum uoluisti calamistris auro inter-
 nexis in periculum descendere. Atque ob eam, opinor,
 causam, Homerus comas tuas Gratijs similes dixit,
 quod auro argentoq; reuincirentur. Etenim longe ni-
 mirum*

lucro tibi accesserit ad parandum uictum. Quod si tibi
 magis libet dormire, equidem tuo arbitrato quietem e-
 gero, longeq; magis mutus fuero piscibus. Ceterum tute
 uideto, ne per somnium diues, esurias experrectus. MICYLLVS. O prodigiorum auersor Iupiter, o malo-
 rum depulsor Hercules: Quid hoc mali est: uocem huma-
 nam sonuit Gallus. GALLVS. Hoccine tandem tibi
 prodigium uidetur, si eadem qua uos lingua loquor?
 MICYLLVS. Quid? an non hoc portentum? sed
 auertite dii malum à nobis. GALLVS. At tu mihi ui-
 deris admodum illiteratus esse Micylle, nec euoluisse Ho-
 meri poemata, in quibus equus Achillis, cui nomen Xan-
 tus, posteaquam hinnitus longum ualere iussisset, medio
 in praelio constitit, differens, totosq; uersus ordine reci-
 tans: non quemadmodum nunc ego prosa oratione lo-
 quens: quin etiam uaticinabatur ille, deq; futuris edebat
 oracula, neque quicquam prodigiosum facere uidebatur:
 neque is qui tum audiebat, malorum auersorem, ita uti tu
 facis, implorabat, quasi rem abominandam, et auerten-
 dam audisse sese iudicaret. At quid tandem facturus eras,
 si tibi nauis cui nomen apud Homerum est Argo, carina
 fuisset eloquuta, ita ut olim in Dodonea sylua phagus
 per se loquens oraculum edidit? Aut si tergora direpta
 serpere uidisses, si carnes bouum mugire semiasas, coctasq;
 ueribus transfixas? Ego uero quum Mercurij sim asse-
 sor loquacissimi, deorumq; omnium facundissimi: prate-
 rea contubernalis uobis et conuictor, haud mirum uide-
 ri debet, si sermonem humanum edidici. Quod si mihi re-
 cipias taciturnum te, haud quaquam grauabor ueriores
 tibi

tibi causam aperire, unde factum sit, ut eadem qua uos lingua loquar, & unde mihi suppetat huius orationis facultas. MICYLLVS. Modo ne isthuc ipsum sit somnium Galle, quod ita mecum loqueris: Sed dicito per Mercurium, ô præclare: quid etiam aliud rei tibi sit in causa, ut istam linguam sones. Nam ut taceam, neq; cuiquam proferam, quid attinet te sollicitum esse? Quis enim fidem mihi sit habiturus: si cui narrem, me Gallum hæc loquentem audisse? GALLVS. Ausculta igitur, nam orationem ex me audies, omnium (sat scio) maxime nouam, atque incredibilem. Siquidem hic qui nunc tibi Gallus appareo, non ita pridem homo fui. MICYLLVS. Profecto & olim istiusmodi quiddam de uobis inaudieram: Adolescentulum quempiam fuisse Gallum, Marti adamatum, atque hunc deo compotasse, collusitasseq; & in uoluptatibus gessisse morem. Itaque cum Venerem adiret Mars cum ea cubiturus: hunc quoque Gallum unà secum adduxisse. Quoniam autem Solem potissimum metueret, ne si è sublimi conspexisset, Vulcano se proderet, foris ad ostium adolescentulum semper relinquere solitum, cuius indicio certior fieret, quando Sol emergeret. Deinde Gallum aliquando somno correptum, excubias deseruisse inscientem, Solemq; nullo presentiente imminuisse Veneri ac Marti secure dormienti, propterea quod confideret Gallum indicaturum fuisse, si quis interuenisset. Itaque Vulcanum à Sole eductum, eos deprehendisse implicitos atque irretitos ijs uinculis, quæ iam olim in illos fuerat fabricatus. Porro Martem simulatq; dimissus est, indignatum aduersus

tus, me neminem feliciorē uitā, quā tu sis, unquam uidisse. MICYL. Quā ego sim ō Galle? Hanc felicitatem tibi ipsi imprecor. Nam uidere me tibi ridendum proponere. Verum age, narra, exordiens ab Euphorbo, qua pacto fueris in Pythagoram transformatus: Deinceps ordine ad Gallum usque. Consentaneum enim est, te uarias res tum uidisse, tum tulisse: nimirum tam diuersis uitæ formis. GAL. Quemadmodum initio ab Apolline profecta anima in terram deuolarit, et corpus humanum subierit, ut illic poenam quandam dependeret, id longum dictu futurum sit. Præterea neq; mihi referre fas est, neque tibi eiusmodi audire. Verū ubi Euphorbus factus essem. MICYL. Sed ego priusquam essem is, qui nunc sum, ō præclare quisnam eram? hoc mihi prius dicito, nunquid et ego uersus fuerim itidem ut tu? GAL. Maxime. MICYL. Quis igitur eram? si quo modo potes dicere, peruelim enim isthuc cognoscere. GAL. Tu formica fueras Indica, ex earum genere, quæ aurum effodiunt. MICYL. Et postea neglexi infelix, uel paucula frustra in uitam importare: quum illo essem alitus? Sed age quid post hæc futurus sim dicito: quandoquidem consentaneum est scire te. Etenim si quid bonæ sit rei, iam nunc suspendero me ab ista pertica, in qua nunc stas. GAL. Isthuc profecto nulla ratione possis cognoscere. Ceterum quum Euphorbus essem (nam ad illa redeo) in Troia pugnabam: atq; à Menelao necatus, aliquanto post tempore in Pythagoram perueni. Porro eousq; absque tecto perdurabam, donec Mnesarchus aliquando mihi domum edificaret. MICYL. Obsecro te,

num

num absque cibo potuq;? GAL. Maxime. Nihil enim istis rebus opus, nisi corpori duntaxat. MICYL. Illud igitur prius dicito, ea quæ ad Troiam gesta sunt, nū ita se habent, qualia fuisse dixit Homerus? GAL. Quinam ille scire potuisset Micylle: qui quidem dum ista gerebantur, ipse camelus erat in Bactris? Caterum ego tibi tantum effabor diuinitus, nihil id temporis eximū fuisse: neq; Aiace[m] usq; adeo magnum, neq; Helenam adeo formosam, quemadmodū arbitrantur: siquidem uidi candida quandam et procera ceruice, ut hinc cygno prognatam esse adsimularent. Caterum uehementer anum, æqualem propemodum Hecubæ. Hanc Theseus primum raptam in Aphidnis possedit. Is uixit Hercules fermè ætate. Porro Hercules prius Troiam ceperat, patrum nostrorum memoria, qui per id temporis maxime florebant. Nam hæc mihi Panthus narrauit, se cum esset admodum adolescens, uidisse Hercule[m]. MICYL. Quid autē Achilles? Num talis erat, nempe quauis in re præstantissimus? An et isthæc fabulamenta sunt? GAL. Cum illo quidem congressus nō sum: neque queam adeo comperte de rebus Græcorum dicere. Etenim qui scire potui, quum hostis essem? Certe Patroclum illius amicū, haud ita magno negotio peremi lancea dissectum. MICYL. Deinde te Menelaus multo minore negotio: uerum istis de rebus satis: Nunc res Pythagoricas refer. GAL. Illud in summa Micylle: sophista quispiam eram (oportet enim uidelicet fateri uerum) alioqui non imperitus, ueque inexercitatus in honestissimis disciplinis. Profectus sum autem in Aegyptum: quò cum pro-

m 2 phetis

phetis congregarer, de sapientia communicaturus. Hic
adyta subiij, atq; ibi Ori & Isis liberos perdidici. Post
rursum in Italiã renauigabam, ac Græcos iuxta ea quæ
in Aegypto didicerã, ita institui, ut me perinde ac deum
suspiceret. MICYL. Equidẽ inaudieram istac: prterea
quẽadmodum creditus fueris, defunctus in uitam rediisse,
utq; aureum femur illis subinde ostenderis. Verum illud
mihi dicito, quid tibi uenit in mentem, ut legem statuere:
uti neq; carnibus, neque fabis uescerentur homines?
GAL. Ne perconteris ista Micylle. MICYL. Quam
ob rem ô Galle? GAL. Nam pudet hisce de rebus uerum
fateri. MICYL. Atqui non conuenit, uti id facere
graueris apud hominẽ contubernalem & amicũ; nam
herũ posthac, absit ut dixerim. GAL. Nihil sani, neq;
præclari quicquam erat: uerum animaduertebam, si con
suetudo modo, atq; eadem quæ uulgò traduntur à multis
præcepissem: non fore, ut mortales in admirationem ad
ducerem, sed quo peregriniora, magisq; aliena propo
suissem, futurum, ut hoc magis nouus, magisq; uiderer
admirandus. Proinde institueram in animo, nouæ quid
dam rei designare, eiusmodi proposito decreto, cuius
causa esset inexplicabilis, quo uidelicet alijs aliud conie
ctantibus, omnes redderentur attoniti: quemadmodum
in obscuris oraculis solet usu uenire. MICYL. Illud ui
de ut rides me tu quoq;: non minus atq; Crotoniatis, ac
Metaponticos, & Tarëtiños: cumq; his alios, qui muti
sequuntur, tuãq; adorant uestigia, quæ tu calcata reli
quisti. Verum ubi Pythagoram exueras, quem post eum
induisti? GAL. Aspasiã Miletensẽ illam meretrixem,

tem. MICYL. Papæ, quid ego audio? Siquidem inter alia mulier quôq; fuit Pythagoras? Ita ne fuit aliquando tempus, quo tu Galle generosissime oua pariebas, cumq; Pericle rem habebas, iam Aspasia uidelicet: atque ex illo grauida facta es? Præterea lanam tondebas tramamq; deducebas? Postremo meretricum in morem gestiebas, uultumq; componebas? GAL. Ista quidē omnia feci, tametsi non ego solus: uerum et ante me, tum Tiresias, tum Elati proles Cæneus. Proinde quicquid in me cōiuitij dixeris, tantundem et in illos dixeris. MICYL. Age igitur, utra tibi uita erat suauior, quū uir esses, an quum Pericles tecum haberet consuetudinem. GAL. Vides cuiusmodi istuc est quod percōtaris: nempe cui ne Tiresiæ quidem expedierit respondere. MICYL. Atqui si minus fateare tu: tamen istuc Euripides satis explicuit, quum ait: se malle ter sub clypeo consistere, quā parere semel. GAL. Imò præmoneo te paulo post puer peram fore: siquidem et tu mulier es olim futurus, idq; sæpius longo nimirum seculorum orbe, atque recursu. MYCIL. Non tu pendebis, ô Galle, qui quidem omneis mortales Milesios, aut Samios esse ducas? Nam aiunt te etiam tum quum Pythagoras esses, uenusta forma decorum, sæpius Aspasiā fuisse tyranno. Verum age secundum Aspasiā, in quem uirū aut mulierū denuo renatus es? GAL. In Cratem Cynicum. MICYL. O' Cæstor, et ô Pollux, quā dissimile, ex scorto philosophus? GAL. Deinde rex: deinde pauper: paulo post satrapes: dehinc equus, graculus, rana, aliaq; innumerabilia: per longum enim fuerit singula recensere. Postremo Gal-

m 3 lus, atq;

lus, atque id sæpius, nam hoc uitæ genere sum delectatus. Interea & alijs diuersis mortalibus seruiui, regibus pauperibus, diuitibus: postremo nunc tecum uiuo, rideoq; quotidie, quum uideo te paupertatis tædio complorantem, eiulantemq; ac diuitum admirantem fortunam, propterea quòd ignores quantum illis adsit malorum: alioqui si curas noris, quibus illi distringuntur, te ipsum profecto riseris, qui antea credideris eum, qui sit opulentus, statim felicissimum esse omnium. MICYL. Ergo Pythagora, aut quid maxime gaudeas appellari, ne confundam orationem, si te nunc hoc, nunc illo nomine compellem. GAL. Nihil intererit, siue Euphorbum, siue Pythagoram, siue uocaris Aspasiæ, siue Cratem: quandoquidē ista omnia sum unus, nisi quod rectius feceris, si (id quod in præsentiarum esse uideor) Gallum me uoces, ne auem hanc parui ducere, contemnereq; uideare: præsertim quum tam multas contineat animas. MICYL. Ergo Galle, quandoquidem omnia penè uiuendi genera iam expertus es, atque omnia cognita habes, age dilucide mihi narrato, quæ sint peculiaria diuitum ad uitæ rationem, quæ pauperum propria: quo uidelicet cognoscam, uerè ne isthuc affirmes, me diuitibus esse feliciorē. GAL. En hunc admodum interim perpende Micylle. Te quidem non magnopere tangit cura belli, si quando rumor sit aduentare hostes: neq; sollicitus es, ne in agros incursantes populentur, ne uel hortus proculcent, proterantq; aut uineas uastet: sed simulatq; tubam audieris, si tamen audieris, de teipso uno circumspectas, quo deflexus seruari queas, ac discrimē effugere.

Contrà

Contrà, illi tum de sese solliciti sunt, tum animo discruciantur, quum de moenibus quicquid opum possidebant in agris, id omne tolli, deportariq; conspiciunt. Ac siue inferendum est aliquid in erarium, soli acceruntur: siue in praelium exeundum, periclitantur: aut peditum turmis, aut equitum alis praefecti. Tu interim uimineum gerens clypeum, expeditus ac leuis ad saluti consulendum, paratus uictoriale conuiuium agere, si quando uictor exercitus sacra fecerit. Rursum pacis tempore, tu quidem quum de plebe sis, ingressus in concionem, tyrannidem in diuites obtines: illi uero trepidant, pauitantq;, ac largitionibus, choragijsq; te placant: siquidem quo tibi balnea, ludi, spectacula, reliquaq; id genus abunde suppeditent, ea omnia curant illi. At tu, censor et acerbus expensor perinde quasi dominus, ne alioquo quidem interdum dignaris illos: quod si tibi collatum sit, ingentibus saxis in illos degrandinas, uel facultates eorū publicas facis: ipse neque calumniatorem metuis, neque latronem, ne tollat aurum, uel aedium cōscenso fastigio, uel pariete perfosso: neque necesse habes rationibus occupari, neque exactionibus: neq; tibi cum sceleratis dispensatoribus conflictandum est, neque tantas in sollicitudines distraheris: uerum simulatq; crepidam unā perfeceris, mercedemq; retuleris septem obolos, sero surgis crepusculo: et si libuerit, lauaris, tum empto saependa quopiam, aut menide pisciculo, aut paucis caparum capitulis, temetipse oblectans, canens plerūq;, optimaq; cū paupertate philosophans, adeo ut eas ob res salubri sis, ualentiq; corpore, obduruerisq; aduersus gelu:

m 4 siqui

siquidem labores, qui te exacuunt, muniuntq; , certato=
rem haud quaquam contemnendum reddunt aduersum
eas res, quæ compluribus inexpugnabiles esse uidentur.
Atq; hinc nullus ex morbis illis grauioribus impetit te.
Quòd si quando leuis ceperit febricula : paulo negotio
eam medicatus, protinus exilis, inedia temet inde excu=
tiens. Illa porro fugit illiso : quippe metuens te , quem
uideat etiam frigore ali, saturumq; fieri, ac medicorum
certis illis recursibus longum plorare renunciantem. At
illi ex aduerso propter intemperantiam uitæ, quid tan=
dem mali non habent infelices? podagras, phthises, pul=
monum exulcerationes, aquas intercutis. Nam hæc om=
nia à sumptuosius illis conuiujs nascuntur. Proinde qui=
cunq; ex his Icari in morem (ut serè faciunt) sese attol=
lunt, propiusq; se soli admovent, haud cogitantes, quod
alas habeant cera adglutinas, ingentem nonnunquam
strepitum mouent. Cæterum qui Dædali exemplo non
admodum sublimia, neque excelsa appetunt: uerum hu=
milis, terræq; uicina, adeo ut cera nonnunquā salis asper=
gine. madesceret, ij tutò plerunque ac citra discrimen
transuolarunt. MICYL. Moderatos istos, & cordatos
narras. GAL. Verum aliorum Micylle uaufragia fœ=
disima conspicias: nempe ubi Croesus reuulsis alis risum
exhiberet Persis, cōscenso rogo: aut Dionysius quū ab=
dicatus tyrannide, Corinthiorum in urbe ludi literarij
magistrū ageret, post gestum tantum imperium, pueros
compellens ut syllabas cōnecterent. MICYL. Dic mihi
Galle: tu quū rex esses (nam aus te regē quoq; fuisse) cu=
iusmodi tandē id uitæ genus experiebaris? Mirū ni tum
felix

busdam scaphis exhaurire, perpetuo subscaturiens, et
 affatim affluens: tum autem uestes, mensas, pocula, mini-
 stros, omnia mea, ut par erat, esse. Postea candido uehi-
 culo uectabar resupinus, cunctis qui intuebantur, con-
 spiciendus et admirandus. Accurrebant permulti, ac
 circumuequitabant: complures sequebantur. Ego inte-
 rim illius indutus uestitum, et annulos gerens circiter
 sedecim digitis insertos: epulum quoddam splendidum
 iubebam adornare, quo amicos acciperem. Iamque illi,
 ita ut insomnio fieri consentaneum est, aderant: iam epu-
 le erant comportatae, iam potus ex animi sententia mi-
 nistratus. In his quum uersarer, et aureis phialis prae-
 biberem omnibus qui aderant amicis: quum iam infirren-
 tur bellaria, intempestiuo tuo clamore perturbasti no-
 bis conuiuium, mersasque subuertisti, ac diuitias illas ita
 dissipasti, ut in auras euanescerent. Num tibi uideor
 iniuria stomachatus in te? nam uel treis noctes perpe-
 tuas libenter adhuc somnium illud quod mihi accidit, uide-
 re cupiam. G A L. Adeo ne es auri cupidus, et opum au-
 dus Micylle: idque ex omnibus unum admiraris, ac felici-
 tatem unicam esse iudicas, si plurimum possideas auri?
 M I C Y L. Equidem haud solus ita cogito Pythagora:
 quin ipse quoque, tum quum Euphorbus esses, auro atque
 argento comis intexto, prodibas pugnaturus cum Achi-
 uis: idque in bello, ubi ferrum quam aurum gestare satius
 fuerat. At tu etiam tum uoluisti calamistris auro inter-
 nexis in periculum descendere. Atque ob eam, opinor,
 causam, Homerus comas tuas Gratijs similes dixit,
 quod auro argentoque reuincirentur. Etenim longe ni-
 mirum

mirū meliores, atq; amabiliores uidebantur, quod essent
 auro religate, unaq; cum eo relucerent. Neq; isthuc no-
 uum est Auricome, si tu Pantho patre prognatus, aurū
 in precio habuisti: quin & ipse deorum omnium, homi-
 numq; pater ille Saturno, Rheaq; progenitus, quum Ar-
 golicam illam puellā adamaret: ubi nihil inueniret ama-
 bilius in quod sese transformaret, neq; quo Acrisij custo-
 dias posset corrumpere: audisti uidelicet, ut aurum sit fa-
 ctus: atq; ita per tegulas illapsus, potitus est ea quā depe-
 ribat. Iam uero quid tibi commemorem, quā multos
 usus præbeat aurum? & ut eos quibus adfuerit, formo-
 sos, & sapientes, & potentes reddat, decus & gloriam
 illis concilians: utq; nonnunquam ex obscuris & infami-
 bus, claros ac celebres repente efficiat? Nam nostri uici-
 num mihi & eiusdē artificij Simonē: qui paucis ante die-
 bus apud me coenauit, quū legumen coquerem Saturna-
 libus, duasq; extorum casuras immittens? G A L. Noui
 Simonem illum breuem: qui fictilem ollulam, quæ nobis
 erat unica, suffuratus, peracta cœna abiit, sub ala gestās.
 Nam ipse uidi Micylle. M I C Y L. Atqui quum eam
 sustulerit, tam multos ille deos postea iurabat. Sed
 quur non prodebas, ac uociferabare tum, ò Galle, quum
 nos furto spoliari conspiceres? G A L. Coccizabam,
 quod mihi solum licebat id temporis: uerum quid Simon
 ille? Nam uidebare de illo dicturus, nescio quid. M I-
 C Y L. Ei consobrinus erat uir supra modum diues, no-
 mine Drimylus: is quoad uiuebat, ne obulum quidem
 donauerat Simoni: nam quī daret, quum ne ipse quidem
 pecunias attingeret? At simulatq; mortuus est nuper:
 uniuer

cum Syracusanis nonnullis ad aurem cōmunicans. Rur-
 sum alium quendam uirum Parmenion collaudatus. Item
 Perdiccam Ptolemæus. Ptolemæum Seleucus. Quin illa
 quoque molestiam adferunt: amasius per uim non spon-
 te conuiuens, concubina alio gaudens, tum si qui defe-
 ctionē parare dicatur: aut duo, quatuor uē satellites in-
 ter sese confusurrantes. Porro (quod est omnium grauissi-
 mum) amicissimi quique uel maxime sunt formidandi: sem-
 perque metuendū, ne quid mali magni ab illis exoriat. Nam
 alius à filio ueneno necatus est: alius item ab ama-
 sio. Aliū simile quoddam fortassis mortis genus eripuit.
 MICYL. Apagesis. Atrocia, miraque sunt ista quæ nar-
 ras ô Galle. Mihi igitur multo sit tutius operæ cerdoni-
 cæ pronū incumbere, quā ex aurea bibere phiala co-
 miter delatū haustum: ceterū cicuta, aconitoque tempera-
 tum. Nam mihi quidē hoc unū est periculi: ut si paulum
 aberret smilion, deflectatque à recta incisione, summū se-
 cantis digitū exiguo sanguine tingat. At isti quēadmo-
 dum narras, letifera agunt conuiuia, atque id innumerabi-
 libus in malis cōstituti. Deinde ubi cōciderint, persimiles
 esse uidentur tragœdiarū histrionibus. Nam multi sicut
 uidere licet, quoad Cecropes sunt scilicet, aut Sisyphi,
 aut Telephi diademata gestant, argenteisque capulis gla-
 dios, comamque uentilantē, et auro intertextam chlamy-
 dem: quod si quis (qualia nimirū permulta solent accide-
 re) impulsos illos media in scena præcipientes det, risum
 profecto moueant spectatoribus: uidelicet persona unā
 cum ipso diademate cōtrita, uero autē actoris capite lu-
 xato, cruribusque maxima ex parte renudatis: ut iam inte-
 rioris

tus, me neminem feliciorem uita, quàm tu sis, unquam uidisse. MICYL. Quàm ego sim ô Galle? Hanc felicitatem tibi ipsi imprecor. Nam uidere me tibi ridendum proponere. Verum age, narra, exordiens ab Euphorbo, qua pacto fueris in Pythagoram transformatus: Deinceps ordine ad Gallum usque. Consentaneum enim est, te uarias res tum uidisse, tum tulisse: nimirum tam diuersis uitæ formis. GAL. Quemadmodum initio ab Apolline profecta anima in terram deuolarit, et corpus humanum subierit, ut illic poenam quandam dependeret, id longum dictu futurum sit. Præterea neq; mihi referre fas est, neque tibi eiusmodi audire. Verùm ubi Euphorbus factus essem. MICYL. Sed ego priusquam essem is, qui nunc sum, ô præclare quisnam eram? hoc mihi prius dicito, nunquid et ego uersus fuerim itidem ut tu? GAL. Maxime. MICYL. Quis igitur eram? si quo modo potes dicere, peruelim enim isthuc cognoscere. GAL. Tu formica fueras Indica, ex earum genere, quæ aurum effodiunt. MICYL. Et postea neglexi infelix, uel paucula frustra in uitam importare: quum illo essem alitus? Sed age quid post hæc futurus sim dicito: quandoquidem consentaneum est scire te. Etenim si quid bonæ sit rei, iam nunc suspendero me ab ista pertica, in qua nunc stas. GAL. Isthuc profecto nulla ratione possis cognoscere. Cæterum quum Euphorbus essem (nam ad illa redeo) in Troia pugnabam: atq; à Menelao necatus, aliquanto post tempore in Pythagoram perueni. Porro eousq; absque tecto perdurabam, donec Mnesarchus aliquando mihi domum edificaret. MICYL. Obsecro te,

num

gisimam caudæ plumam, quæ ob molliciem inflectitur.
 MICYL. Atqui duas habes eiusmodi. GAL. At dex-
 tram ex his auulsam cuicumque ego gestandam dederò,
 is quoad uoluerò, fores omneis poterit aperire, cunctaq;
 uidere, ipse inuisibilis. MICYL. Equidem ignorabam,
 ô Galle, te præstigiarum quoque peritum esse. Porro si
 mihi isthuc semel præstiteris, uidebis illico Simonis uni-
 uersas opes huc deportatas, nam eas huc rediens transe-
 ram. At ille rursus circumrodet, ebibetq; putria coria,
 quibus cõsuevit soleas compingere. GAL. Atqui nefas
 sit isthuc facere. Siquidem Mercurius illud mihi mādauit,
 ut si quis pennam tenens, istiusmodi quippiam patrarit,
 uociferans forem proderem. MICYL. Rem neutiquam
 uerisimilem narras, nempe Mercurium quū ipse sit fìor,
 non sinere alios, ut idem faciant. Sed tamen abeamus. Nā
 aurum auferam, si modo possim. GAL. Pennam prius
 reuellito, Quid hoc rei? ambas reuulsiisti. MICYL. Tue-
 tius hoc quidem ô Galle, tum tibi minus fœdum sit futu-
 rum, ne altera caudæ parte mutilatus claudices. GAL.
 Age sanè: sed utrum Simonem prius adimus, an alium
 quempiam diuitum? MICYL. Haud aliò, imò ad Simo-
 nem, qui uidelicet pro dissyllabo, tetrasyllabus esse affe-
 ctet, posteaquā diues euasit. Sed iam ad fores accessimus.
 Quid igitur deinceps facio? GAL. Pennam seræ admo-
 ue. MICYL. Ecce autem, dij boni, ostium perinde atq;
 clauis resiliit. GAL. Perge porro præcedens. Vides il-
 lum uigilantem ac supputantem? MICYL. Video per
 Iouem et quidem ad obscuram siticulosamq; lucernam.
 Præterea pallet, haud scio unde Galle: totusq; exaruit,
 atq;

atq; extenuatus est, mirum, ni curis. Neq; enim auditum est illū alioqui male habere. G A L. Ausculta quid dicat, siquidem intelliges, quibus de causis ad eum modum sit affectus. S I M O N. Nimirum septuaginta illa talenta tuto admodū sub lectica deffossa sunt, neq; quisquam alius omnino uidit. At uero, sedecim illa Sosylus equiso uidit me sub præsepi occultantem: Itaq; de curando stabulo nō est admodum sollicitus, quanquā nec aliās admodū laboris appetens, uerisimile est autem illum multo etiam his plura sustulisse. Nam unde alioqui Tibius heri tam ingens salsamētum illi opsonio proposuisset? Tum autem aūt, illū monile emisse uxori drachmis quinq;. Heu misero mihi. Hi omnia mea dissipabunt bona. Quid? quod ne pocula quidē sat in tuto mihi recondita sunt, quum sint multa. Vereor enim, ne quis ea suffosso pariete tollat. Complures mihi inuident, atque insidias parant: Præter ceteros autem Micyllus iste uicinus. M I C Y L. Ita per Iouem. Nam tibi sum similis, ac patellas sub ala gesto. G A L. Tace Micylle, ne ptinus ipso in furto nos prodas. S I M O N. Optimum igitur fuerit, ut ipse insomnis seruē. Omnem obibo domū in orbem obambulans. Quis iste? uideo te per Iouem. O' parietum perfossor: posteaquam es colūna, bene res se habet. Pernumerabo denuo refossū argentum, ne quid forte dudum me fugerit. En rursum, obsrepuit mihi nescio quis. Nimirum obsideor, atque insidijs appetor ab omnibus, ubi mihi gladius? Si quēquam deprehēdero, rursum aurū defodiamus. G A L. Sic tibi habent ô Micylle, res Simonis. Sed abeamus ad alium quempiam, donec noctis adhuc aliquantulum superest.

perest. MICYL. O miser, cuiusmodi uiuit uitam? hostibus eueniat ad hunc modū diuitem esse. Itaq; pugno illi in maxillam illiso, uolo discedere. SIMON. Quis me pulsauit? Latrocinio despolior miser. MICYL. Plora, ac uigila, aurīq; similis corpore reddaris, quādoquidem illi affixus, deditus es. Nos autē, si uidetur, Gniphonem foeneratorē uisamus. Nā nec is procul hinc habitat. ipse nobis suapte sponte fores patuerunt. GAL. Vides hunc quoq; curis inuigilantem, et usurarum rationes iterantem digitis contortis? cui propediem relictis his omnibus sit in silpham, aut culicem, aut muscam abeundum. MICYL. Equidem uideo miserū ac uecordem hominē, ne nunc quidem multo meliorem uiuere uitam, quā silphæ aut culicis. Adeo totus et hic à curis et rationibus est extenuatus. Nunc ad alium eamus. GAL. Ad tuum, si uidetur, Eucratem. En tibi fores per se patuere. Quin introimus? MICYL. Paulo antè hæc omnia mea erant. GAL. At etiam nunc tu diuitias somnias? uides igitur Eucratem ipsum quidem à famulo, uirum natu grandē. MICYL. Video profecto quiddam haudquaquā uirile. Porro altera ex parte ipsam itē uxorē à coquo constuprari. GAL. Quid ergo? Num optaris et horū heres existere Micylle, cunctaq; possidere, quæ sunt Eucratis? MICYL. Handquaquā Galle. Imò fame citius interierim, quā id genus quippiam patrare. Valeat aurū et conuiuia. Duo oboli mihi potiores diuitiæ sunt, quā si à domesticis mihi domus perfodiatur. GAL. Sed iam nunc, quandoquidem dies fermè diluxit, domum ad nos redeamus. Reliqua rursus aliàs uidebis Micylle.

Ornatissi

lus, atque id sæpius, nam hoc uitæ genere sum delectatus. Interea & alijs diuersis mortalibus seruiui, regibus pauperibus, diuitibus: postremo nunc tecum uiuo, rideoq; quotidie, quum uideo te paupertatis tædio complorantem, eiulantemq;, ac diuitum admirantem fortunam, propterea quod ignores quantum illis adsit malorum: alioqui si curas noris, quibus illi distringuntur, te ipsum profecto riseris, qui antea credideris eum, qui sit opulentus, statim felicissimum esse omnium. MICYL. Ergo Pythagora, aut quid maxime gaudeas appellari, ne confundam orationem, si te nunc hoc, nunc illo nomine compellem. GAL. Nihil intererit, siue Euphorbum, siue Pythagoram, siue uocaris Aspasiam, siue Cratem: quandoquidē ista omnia sum unus, nisi quod rectius feceris, si (id quod in præsentiarum esse uideor) Gallum me uoces, ne auem hanc parui ducere, contemnereq; uideare: præsertim quum tam multas contineat animas. MICYL. Ergo Galle, quandoquidem omnia penè uiuendi genera iam expertus es, atque omnia cognita habes, age dilucide mihi narrato, quæ sint peculiaria diuitum ad uitæ rationem, quæ pauperum propria: quo uidelicet cognoscam, uere ne isthuc affirmes, me diuitibus esse feliciorē. GAL. En hunc admodum interim perpende Micylle. Te quidem non magnopere tangit cura belli, si quando rumor sit aduentare hostes: neq; sollicitus es, ne in agros incursantes populentur, ne uel hortus proculcent, proterantq;, aut uineas uastet: sed simulatq; tubam audieris, si tamen audieris, de teipso uno circumspectas, quo deflexus seruari queas, ac discrimē effugere.

Contrà

Contrà, illi tum de sese solliciti sunt, tum animo discruciantur, quum de mœnibus quicquid opum possidebant in agris, id omne tolli, deportariq; conspiciunt. Ac siue inferendum est aliquid in ærarium, soli accersuntur: siue in prælium exeundum, periclitantur: aut peditum turmis, aut equitum alis præfecti. Tu interim uimincum gerens clypeum, expeditus ac leuis ad saluti consulendum, paratus uictoriale conuiuium agere, si quando uictor exercitus sacra fecerit. Rursum pacis tempore, tu quidem quum de plebe sis, ingressus in concionem, tyrannidem in diuites obtines: illi uero trepidant, pauitantq; , ac largitionibus, choragijsq; te placant: siquidem quo tibi balnea, ludi, spectacula, reliquaq; id genus abunde suppeditent, ea omnia curant illi. At tu, censor & acerbus expensor perinde quasi dominus, ne alioquo quidem interdum dignaris illos: quod si tibi collubitum sit, ingentibus saxis in illos degrandinas, uel facultates eorū publicas facis: ipse neque calumniatorem metuis, neque latronem, ne tollat aurum, uel ædium cōscensio fastigio, uel pariete perfosso: neque necesse habes rationibus occupari, neque exactionibus: neq; tibi cum sceleratis dispensatoribus conflictandum est, neque tantas in sollicitudines distraheris: uerum simulatq; crepidam unā perfeceris, mercedemq; retuleris septem obolos, sero surgis crepusculo: & si libuerit, lauaris, tum empto sæperda quopiam, aut mænide pisciculo, aut paucis caparum capitulis, temetipse oblectans, canens plerūq; optimaq; cū paupertate philosophans, adeo ut eas ob res salubri sis, ualentiq; corpore, obduruerisq; aduersus gelu:

m 4 siqui

siquidem labores, qui te exacuunt, muniuntq; certato-
 rem haud quaquam contemnendum reddunt aduersum
 eas res, quæ compluribus inexpugnabiles esse uidentur.
 Atq; hinc nullus ex morbis illis grauioribus impetit te.
 Quod si quando leuis ceperit febricula: paulo negotio
 eam medicatus, protinus exilis, inedia temet inde excu-
 tiens. Illa porro fugit illiso: quippe metuens te, quem
 uideat etiam frigore ali, saturumq; fieri, ac medicorum
 certis illis recursibus longum plorare renunciantem. At
 illi ex aduerso propter intemperantiam uitæ, quid tan-
 dem mali non habent infelices? podagras, phthises, pul-
 monum exulcerationes, aquas intercutis. Nam hæc om-
 nia à sumptuosius illis conuiujs nascuntur. Proinde qui-
 cunq; ex his Icari in morem (ut frè faciunt) sese attol-
 lunt, propiusq; se soli admouent, haud cogitantes, quod
 alas habeant cera adglutinas, ingentem nonnunquam
 strepitum mouent. Ceterum qui Dædali exemplo non
 admodum sublimia, neque excelsa appetunt: uerum hu-
 milia, terræq; uicina, adeo ut cera nonnunquā salis asper-
 gine. madesceret, ij tutò plerunque ac citra discrimen
 transuolarunt. MICYL. Moderatos istos, et cordatos
 narras. GAL. Verum aliorum Micylle naufragia fœ-
 disima conspicias: nempe ubi Cræsus reuulsis alis risum
 exhiberet Persis, cōscenso rogo: aut Dionysius quū ab-
 dicatus tyrannide, Corinthiorum in urbe ludi literarij
 magistrū ageret, post gestum tantum imperium, puellōs
 compellens ut syllabas cōnecterent. MICYL. Dic mihi
 Galle: tu quū rex esses (nam ais te regē quoq; fuisse) cu-
 iusmodi tandē id uitæ genus experiebaris? Mirū ni tum
 felix

felix eras, quandoquidem id quod est bonorum omnium
 caput possidebas. GAL. Ne mihi in memoriam rege-
 ras, ô Micylle, usque adeo supra modum infelix tum erā.
 Nam quo ad res externas, quemadmodum dixisti, planè
 fortunatus esse uidebar: at intus innumerabilibus curis
 distringebar. MICYL. Quibus tandē curis? Nam rem
 prorsus absurdam, neq; credibilem narras. GAL. Equi-
 dem imperabam regioni neutiquam exiguae Micylle,
 omni iugarum rerum seraci, tum incolarum frequentia,
 neq; non urbium pulchritudine cum primis admirande:
 præterea fluminibus nauigabilibus, ac mari portuoso
 cōmodæ. Ad hæc exercitus ingens, equitatus spectatissi-
 mus atq; excellens, satellitium haud exiguum, trirèmes,
 pecuniarum uis maior quàm ut posset numerari, uasorū
 argenteorum plurima copia, reliquaq; omnis illa prin-
 cipatus tragœdia, strepitusq; et apparatus supra quàm
 credi queat, exstructus atq; accumulatus. Itaq; quū pro-
 direm, pleriq; adorabant, deum quempiam intueri sese
 rati, aliq; trudentes alios concurrebant, quo me conspi-
 cerent, nonnulli conscensis tectis, magni æstimabāt, si ple-
 ne cōtemplari licuisset quadrigam, stragulam, diadema,
 tum antecambulones, et eos qui à tergo comitabantur.
 Ego inter hæc mihi conscius, quantæ me res discrucia-
 rent, uersarentq; illos quidē propter inscitiam uenia di-
 gnos iudicabam: at mei ipsius miserescebat, qui prægran-
 dibus illis Colossis uiderer persimilis: quales uel Phidias,
 uel Myron, uel Praxiteles fabricatus est. Etenim illorū
 quisq; quo ad ea, quæ foris apparēt, Neptunus ipse est,
 aut Iupiter, mirifice decorus auro, eboreq; cōpactus: et
 m 5 aut ful

dis fortunæ successibus utentes. Nam illud uel maxime urit. Iam igitur tandem aliquando Saturni Rheæq; proles excusso profundo isto, grauiq; somno (nam Epimenidem quoq; dormiendo uicisti) denuo iactato fulmine, aut ex Oeta redaccenso, ingenti reddita flamma iram aliquam strenui illius, ac iuuenilis Iouis ostende, nisi uera sint quæ à Cretensibus de te, tuaq; sepultura feruntur.

I V P. Quis hic est Mercuri, quem audio sic uociferantem ex Attica, ad radicem montis Hymetti, horridus totus, ac squalidus, pelleq; hircina amictus? fodit autem ut arbitror, nam pronus incumbit homo loquax, et confidens, mirum ni philosophus est, neque enim alioqui adeo impia, nefariaq; in nos fuerat dicturus. M E R C. Quid ais pater, an non nosu Timonem Echecratidis filium Colyttensem? Hic nimirum est, qui nos sepenumero in sacris legitimis conuiuio accepit, ille repete diues factus, ille qui totas Hecatombas, apud quem splendide Iouialia festa consueuimus agitare. I V P. Hem quanam ista rerum commutatio? hiccine honestus ille? diues, quem tam frequentes cingebant amici? Quid igitur accidit ut hoc sit habitu? squalidus, erumnosus, fessor condutitius, uti conijcio, quum tam grauem ligonem gerat?

M E R C. Ad hunc modum illum quodammodo probitas euertit, atque humanitas, et in omnes quicumq; egerent misericordia. At re uera uecordia, potius facilitasq; nullusq; in suscipiendis amicis delectus, quippe qui neutiquam intellexerit, sese coruis, lupisq; largiri. Quin magis quum à uulturibus tam multis misero iecur croderetur, ob id amicos eos, necessarios quæ indicabat, quasi beneuo

cum Syracusanis nonnullis ad aurem cōmunicans. Rursum alium quendam urit Parmenion collaudatus. Item Perdiccam Ptolemæus. Ptolemæum Seleucus. Quin illa quoque molestiam adferunt: amasius per uim non sponte conuiuens, concubina alio gaudens, tum si qui defectionē parare dicatur: aut duo, quatuor uē satellites inter sese confusurrantes. Porro (quod est omnium grauissimum) amicissimi quique uel maxime sunt formidandi: semperque metuendū, ne quid mali magni ab illis exoriat. Nam alius à filio ueneno necatus est: alius item ab amasio. Aliū simile quoddam fortassis mortis genus eripuit.

MICVL. Apagesis. Atrocia, miraque sunt ista que narras ô Galle. Mihi igitur multo sit tutius operæ cerdonicæ pronū incumbere, quàm ex aurea bibere phiala comiter delatū haustum: ceterū cicuta, aconitoque temperatum. Nam mihi quidē hoc unū est periculi: ut si paulum aberret smilion, deflectatque à recta incisione, summū secantis digitū exiguo sanguine tingat. At isti quæadmodum narras, letifera agunt conuiuia, atque id innumerabilibus in malis cōstituti. Deinde ubi cōciderint, persimiles esse uidentur tragœdiarū histrionibus. Nam multi sicut uidere licet, quoad Cecropes sunt scilicet, aut Sisyphi, aut Telephi diademata gestant, argenteisque capulis gladios, comamque umentilant, et auro intertextam chlamydem: quod si quis (qualia nimirū permulta solent accidere) impulsos illos media in scena præcipites det, risum profecto moueant spectatoribus: uidelicet persona unā cum ipso diademate cōtrita, uero autē actoris capite luxato, cruribusque maxima ex parte renudatis: ut iam interioris

rioris amictus, quàm miseri sint panni fiat perspicuum: ac cothurnorum quos pedibus induxerunt, appareat deformitas, haud quaquam ad pedis modum respondentium. Vide ut me iam similitudines conferre docueris optime Galle. Ceterum tyrannis talis quædam res tibi uisa est esse: uerum ubi equus esses, aut canis, aut piscis, aut rana, quomodo eam uitæ rationem ferebas? GAL. Istum quem nunc suscitās sermonem ex longior sit, neque huius temporis. Illud autem unum in genere dixerim: nullam ex omnibus uitam mihi non uisam tranquilliorē uitā humana, naturalibus duntaxat cupiditatibus ex usibus circumscriptam. Siquidem publicanum equum, aut sycomphantam ranam, aut sophystam graculum, aut popinatore culicem, aut cinædum gallum, atque id genus alia, quæ uos studio cōminiscimini, haud quaquam inter illos uidebis. MICYL. Quæ dicis, ô Galle, fortassis uera sunt: uerum non me pudebit apud te fateri, quod mihi accidit. Haud unquam quīui dediscere cupiditatem illam, à puero mihi insitam, uidelicet ut diues euadam. Quin nunc quoque somnium illud ob oculos uersatur, aurum ostentans: potissimum autem scelestus ille Simon excruciat, qui quidem tantas inter opes delicietur. GAL. At ego te isto leuabo morbo Micylle, tametsi nox etiamdū est. Surge modo, ac sequere me. Siquidē ad ipsum te Simonem adducam, atque in aliorum diuitum ædes, quò nimium uideas, quomodo res habeant apud illos. MICYL. Istuc quo pacto, clausis foribus? Num me parietes trāsfodere compelles? GAL. Nequaquam, uerū Mercurius, cui sum sacer, hoc optanti mihi largitus est, ut si quis longissimam

gisimam caudæ plumam, quæ ob molliciem inflectitur.
 MICYL. Atqui duas habes eiusmodi. GAL. At dextram ex his auulsam cuicunque ego gestandam dederò, is quoad uoluerò, fores omneis poterit aperire, cunctaq; uidere, ipse inuisibilis. MICYL. Equidem ignorabam, ô Galle, te prestigiæ quoque peritum esse. Porro si mihi isthuc semel præstiteris, uidebis illico Simonis uniuersas opes huc deportatas, nam eas huc rediens transferam. At ille rursum circumrodet, ebibetq; putria coria, quibus cõsueuit soleas compingere. GAL. Atqui nefas sit isthuc facere. Siquidem Mercurius illud mihi mādauit, ut si quis pennam tenens, istiusmodi quippiam patraret, uociferans furem proderem. MICYL. Rem neutiquàm uerisimilem narras, nempe Mercurium quū ipse sit fur, non sinere alios, ut idem faciant. Sed tamen abeamus. Nā aurum auferam, si modo possim. GAL. Pennam prius reuellito, Quid hoc rei? ambas reuulsisti. MICYL. Tutius hoc quidem ô Galle, tum tibi minus scdum sit futurum, ne altera caudæ parte mutilatus claudices. GAL. Age sanè : sed utrum Simonem prius adimus, an alium quempiam diuitum? MICYL. Haud aliò, imò ad Simonem, qui uidelicet pro dissyllabo, tetrasyllabus esse affectet, posteaquā diues euasit. Sed iam ad fores accessimus. Quid igitur deinceps facio? GAL. Pennam seræ admo-ue. MICYL. Ecce autem, dii boni, ostium perinde atq; clauis resiliit. GAL. Perge porro præcedens. Vides illum uigilantem ac suppütantem? MICYL. Video per Iouem & quidem ad obscuram siticulosamq; lucernam. Præterea pallet, haud scio unde Galle: totusq; exaruit,
 atq;

atq; extenuatus est, mirum, ni curis. Neq; enim auditum est illū alioqui male habere. G A L. Ausculta quid dicat, siquidem intelliges, quibus de causis ad eum modum sit affectus. S I M O N. Nimirum septuaginta illa talenta tu-
to admodū sub lectica deffossa sunt, neq; quisquam alius omnino uidit. At uero, sedecim illa Sosylus equiso uidit me sub præsēpi occultantem: Itaq; de curando stabulo nō est admodum sollicitus, quanquā nec aliās admodū labo-
ris appetens, uerisimile est autem illum multo etiam his plura sustulisse. Nam unde alioqui Tibius heri tam in-
gens balsamētum illi opsonio proposuisset? Tum autem aut, illū monile emisse uxori drachmis quinq;. Heu mise-
ro mihi. Hi omnia mea dissipabunt bona. Quid? quod ne pocula quidē sat in tuto mihi recondita sunt, quum sint multa. Vereor enim, ne quis ea suffosso pariete tollat. Complures mihi inuident, atque insidias parant: Præter ceteros autem Micyllus iste uicinus. M I C Y L. Ita per Iouem. Nam tibi sum similis, ac patellas sub ala gesto. G A L. Tace Micylle, ne p̄tinus ipso in farto nos pro-
das. S I M O N. Optimum igitur fuerit, ut ipse insomnis seruē. Omnem obibo domū in orbem obambulans. Quis iste? uideo te per Iouem. O' parietum perfossor: postea-
quam es colūna, bene res se habet. Pernumerabo denuo refossū argentum, ne quid forte dudum me fugerit. En-
rursum, obstrepuit mihi nescio quis. Nimirum obsideor, atque insidijs appetor ab omnibus, ubi mihi gladius? Si quēquam deprehēdero, rursum aurū defodiamus. G A L. Sic tibi habent ô Micylle, res Simonis. Sed abeamus ad alium quempiam, donec noctis adhuc aliquantulum su-
perest.

perest. MICYL. O miser, cuiusmodi uiuit uitam? hostibus eueniat ad hunc modū diuitem esse. Itaq; pugno illi in maxillam illiso, uolo discedere. SIMON. Quis me pulsauit? Latrocinio despolior miser. MICYL. Plora, ac uigila, auriq; similis corpore reddaris, quādoquidem illi affixus, deditus es. Nos autē, si uidetur, Gniphonem foeneratorē uisamus. Nā nec is procul hinc habitat. ipse nobis suapte sponte fores patuerunt. GAL. Vides hunc quoq; curis inuigilantem, et usurarum rationes iterantem digitis contortis? cui propediem relictis his omnibus sit in silpham, aut culicem, aut muscam abeundum. MICYL. Equidem uideo miserū ac uecordem hominē, ne nunc quidem multo meliorem uiuere uitam, quā silphæ aut culicis. Adeo totus et hic à curis et rationibus est extenuatus. Nunc ad alium eamus. GAL. Ad tuum, si uidetur, Eucratem. En tibi fores per se patuere. Quin introimus? MICYL. Paulo antè hæc omnia mea erant. GAL. At etiam nunc tu diuitias somnias? uides igitur Eucratem ipsum quidem à famulo, uirum natu grandē. MICYL. Video profecto quiddam haudquaquā uirile. Porro altera ex parte ipsam itē uxorē à coquo constuprari. GAL. Quid ergo? Num optaris et horū heres existere Micylle, cunctaq; possidere, quæ sunt Eucratis? MICYL. Haudquaquā Galle. Imò fame citius interierim, quā id genus quippiam patrarē. Valeat aurū et conuiuia. Duo oboli mihi potiores diuitiæ sunt, quā si à domesticis mihi domus perfodiatur. GAL. Sed iam nunc, quandoquidem dies fermē diluxit, domum ad nos redeamus. Reliqua rursus aliàs uidebis Micylle.

Ornatissi

O R N A T I S S I M O I V R I S
utriusque Doctōri Thomæ Ruthallo Secreta-
rio regio, post episcopo Dunelmensi,
Erasmus Roterodamus
S. P. D.

Vide quantum audaciæ mihi suppeditet singularis
quedam ingenij tui, morumq; facilitas, humanisa-
sime Ruthalle : qui cum neutiquam ignorem te inter
Aulicos primores, uel autoritate, uel gratia, uel splen-
dore, uel eruditione præcipuum esse : tamen non uerear
meas nugas rudes adhuc, uixq; è prima scheda repurga-
tas ad tuam excellentiam mittere. Sed quid facerem? Iam
urgebat nauita, uentos & æstum nulli seruire clamitans.
Itaq; ne nihil mei apud hominem tam nostri studiosum
relinquerem, id quod tum forte erat in manibus: Misan-
thropum misi, nimirum ad uirum unum omnium Philan-
thropotaton. Is est Luciani dialogus : quo uix alius le-
ctus, uel utilior, uel iucundior, uersus quidem ille iam pri-
dem ab alio nescio quo : sed ita uersus, ut interpres hoc
modo demonstrare uoluisset uideatur, sese neque Græce
scire, neq; Latine : nec temere adeo quis suspicetur cum
interpretem subornatum esse ab ijs, qui Luciano
male uolunt. Tu nostram hanc audaciam
boni consules : & Erasmus in eo-
rum numero pones, qui tui
sunt amantiissimi, Vale,
Londini, Anno
M. D. II II.

Luciani

LVCIANI TIMON

SIVE MISANTHROPVS,
DES. ERAS. Roter.
INTERPRETE.

QUIPPITER Philie, hospitalis, fo-
dalitie, domestice, fulgurator, iusiur-
randice, nubicoge, grandistrepe: et
si quod aliud tibi cognomen attoni-
ti Poëtae tribuunt, maxime quum hæ-
rent in uersu. Nam tum illis tu multinominis factus, car-
minis ruinam fulcis, metriq; explēs hiatum. Vbi tibi
nunc magnicrepum fulgur, grauisfremum tonitru? ubi
ardens, candens, ac terrificum fulmen? Nam hæc om-
nia iam palam apparet, nugas esse, fumumq; poëticum,
nec omnino quicquam præter nominum strepitum. Sed
decantata illa tua arma eminus serientia expromptaq;
nescio quomodo penitus extincta sunt, frigent que
adeo, ut ne minimam quidem scintillulam iracundie
aduersus nocentes reliquam obtineant. Itaq; citius qui-
uis ex his, qui peieraturi sunt, extinctum ollichnium me-
tuerit, quam flammam fulminis cuncta necantis: usque-
adeo titionem quempiã in sese uibrare te putant, ut in-
cendium aut fumum ab illo proficiscens, nihil quicquam
formident: uerum hoc solum uulneris inferri posse iudi-
cent, ut fuligine compleantur. Quibus rebus factum est,
ut iam Salmonæus tibi sit ausus etiam obtonare: neq; id
admodum ab re: quippe aduersus Iouem usqueadeo ita
frigidum, uir ad facinora seruidus, audaciaq; tumidus.

n Quid

Quid ni enim faciat, ubi tu perinde ac sub mandragorâ
 stertis: qui neq; peierantes exaudias, neq; eorum qui fla=
 gitia committunt, respectum agas? Cæcutis autem lipitu=
 dine, & hallucinaris ad ea quæ fiunt: auresq; iâ tibi ob=
 surduerunt, instar horum, qui ætate defecti sunt. Quan=
 doquidem quum iuuenis adhuc esses, acriq; animo, uehe=
 mensq; ad iracundiam: permulta in homines maleficos
 ac uiolentos faciebas. Neque tum unquam tibi cum illis
 erât induciæ. Sed perpetuo fulmen erat in negotio: per=
 petuo obuibrabatur Aegis, obstridebat tonitru: fulgur
 continenter iaculorum in morem, densissime ex edito lo=
 cò deuolantium torquebatur. Terræ quassationes, cribri
 instar frequentes: ad hæc nix cumulatim, neq; non gran=
 do saxorum in morem: atq; ut tecum grandius loquar,
 imbresq; rapidi, & uiolenti, ac flumen quotidie exun=
 dans. Hinc tantum repente Deucalionis ætate naufragiũ
 ortum est: ut omnibus sub aqua demersis, uix unica sca=
 phula seruaretur: quæ in montem Lycorem appulit, hu=
 mani generis quasi scintillulas quasdã seruans, unde sce=
 leratius etiam genus in posterum propagaretur. Nimi=
 rum igitur dignum secordia præmium ab illis reportas:
 quum iam nec sacra faciat tibi quisquam, nec coronas
 offerat: nisi si quis obiter in Olympicis: ac ita ne is quidẽ
 rem admodum frugiferam facere uideatur: sed priscum
 quendam ritum magis referre, ac penè Saturnum, ô deo=
 rum generosissime, te reddunt, magistratu abdicantes.
 Omitto loqui, quoties iam templum tuũ sacrilegio com=
 pilarint: quum tibi etiam ipsi in Olympiacis manus ad=
 moliti sunt. Atq; interea tu altifremus ille pigritabaris,
 uel

uel excitare canes, uel uicinos aduocare: ut auxilio accur-
 rentes illos comprehenderet, quum etiamdum ad fugam
 adornarentur. Sed egregius ille, gigantumq; extincor;
 & Titanum uictor sedebas: quum tibi caesaries ab illis
 circumtonderetur, decemcubitale fulmen dextera tenens.
 Horum igitur, ô præclare, quis tandem erit finis, quæ
 tu adeo secure despicis? aut quando de tantis maleficijs
 pœnas sumes? Quot Phaëtontes, aut Deucaliones, sa-
 tis idonei sint ad expiandum tam inexhaustam morum
 iniquitatem? Etenim ut de cõmunibus sileam: de ijs quæ
 mihi acciderunt dicam: quum tam multos Athenienses in
 sublime euexerim: ex pauperrimis diuites reddiderim:
 cunctisq; quotquot opus haberent, suppeditarim, imò
 semel uniuersas opes in amicos iuuandos effuderim: si-
 mulatq; his rebus ad inopiam deueni, iam ne agnoscor
 quidem ab illis, nec aspicere dignantur me, qui dudum re-
 uerebantur, adorabāt, meoq; de nutu pendebant. Quod
 si quando per uiam ingrediens, forte fortuna in eorum
 quempiam incidero, perinde ut euersam hominis iam
 olim defuncti statuam, ac tēporis longitudine collapsam
 prætereunt, quasi ne norint quidem. Porro alij procul
 conspecto me aliò sese detorquent: existimantes sese
 inauspicatum, abominandumq; uisuros spectaculum, quæ
 non ita pridem seruatorem, & adiutorem suum esse præ-
 dicabant. Itaq; prementibus malis ad extrema redactus
 consilia, renone arrepto, terram exerceo, quaternis con-
 ductus obolis: atq; hic cum solitudine, cumq; ligone phi-
 losophor. Hoc interim lucri mihi uideor facturus, quod
 posthac non intuebor plerosq; præter meritum secun-

dis fortune successibus utentes. Nam illud uel maxime
urit. Iam igitur tandem aliquando Saturni Rheæq; pro-
les excusso profundo isto, grauiq; somno (nam Epime-
nidem quoq; dormiendo uicisti) denuo iactato fulmine,
aut ex Oeta redaccenso, ingenti reddita flamma iram ali-
quam strenui illius, ac iuuenilis Iouis ostende, nisi uera
sint quæ à Cretensibus de te, tuæq; sepultura feruntur.

I V P. Quis hic est Mercuri, quem audio sic uociferan-
tem ex Attica, ad radicem montis Hymetti, horridus to-
tus, ac squalidus, pelleq; hircina amictus? fodit autem ut
arbitror, nam pronus incumbit homo loquax, et confi-
dens, mirum ni philosophus est, neque enim alioqui adeo
impia, nefariaq; in nos fuerat dicturus. M E R C. Quid
ais pater, an non nosti Timonem Ecbecratidis filium
Colyttensem? Hic nimirum est, qui nos septennumero in
sacris legitimis conuiuio accepit, ille repete diues factus,
ille qui totas Hecatombas, apud quem splendide Iouia-
lia festa consueuimus agitare. I V P. Hem quanam ista
rerum commutatio? hiccine honestus ille? diues, quem
tam frequentes cingebant amici? Quid igitur accidit
ut hoc sit habitu? squalidus, erumnosus, fessor condu-
ctitius, uti conijcio, quum tam grauem ligonem gerat?

M E R C. Ad hunc modum illum quodammodo probitas
euerit, atque humanitas, et in omnes quicumq; egerent
misericordia. At re uera uecordia, potius facilitasq;, nul-
lusq; in suscipiendis amicis delectus, quippe qui neuti-
quam intellexerit, sese coruis, lupisq; largiri. Quin ma-
gis quum à uulturibus tam multis misero iecur crode-
retur, ob id amicos eos, necessariosque indicabat, quasi
beneuo

beneuolentia erga sese afficerentur, quum illos epulae magis caperent. Ergo posteaquam ossa penitus nudassent, circumrosissent'que, deinde si qua medulla suberat, hanc quoq; admodum diligenter exuxissent, aufugerunt, exuccum, & radicibus defectum destituentes: adeo ut postea ne agnoscant quidem, aut aspiciant, tantum abest ut sint qui suppeditent, impartiantq;. Has ob res fossor, & sago, ut uides, opertus pelliceo urbem præ pudore fugiens, mercede terram exercet, aduersus ingratos atrabile stomachatur, qui quidem sua benignitate ditati, admodum fastuose nunc prætereant, ac ne nomen quidem an Timon uocetur, nouerint. I V P. Atq; profecto uir neutiquam fastidiendus, neq; negligendus, & iure optimo indignatur, qui ijs tantis in malis agat. Quare sceleratos istos adulatores ipsi quoq; fuerimus imitati, si eum uirum neglexerimus, qui tantum taurorum, et caprarum pinguisimas quasq; nobis in aris adoleuerit. Quarum nidor etiam dum mihi in naribus residet. Tametsi propter negocia maximamq; turbam peierantium, tum ui, non iure agentium, neq; nō aliena rapientium, præterea ob formidinem, quam mihi pariunt sacrilegi, qui quidem tum multi sunt, tum obseruatu difficiles, adeo ut ne minimum quidē nos conuiuere sinant. Iampridem profecto ad Atticam regionē oculos detorsissem, maxime posteaquam philosophia, et de uerbis digladiationes apud istos increbuerunt, ita ut pugnatibus inter se istis, uociferantibusq; ne exaudire quidem mortalium uota liceat. Vnde mihi necessum est, aut auribus obturatis sedere, aut dirumpi ab eis, conficiq;, qui uirtutem quandam, & incor-

poreæ quadam, merasq; nugæ ingenti uociferatione con-
nectunt: hæc in causa fuerunt, ut hunc quoque neglexer-
rim, quum haud mediocriter de nobis sit meritis. Quod
reliquum est Mercuri, tu Plutum adducens, quantum po-
tes ad istum abeam. Porro Plutus unâ secum ducat, et
thesaurum, et utriq; apud Timonem perseuerent. Neq;
usq; adeo facile demigrent, etiam si quàm maxime rur-
sum illos per bonitatem ex ædibus exegerit. Cæterum de
palponibus illis, atq; ingratitude qua in hunc sunt usi,
in posterum consultabo: pœnasq; daturi sunt, simulatq;
fulmen instaurauero. Nam fracti sunt in eo retusa cuspi-
de duo è radijs maximi: quum nuper auidius in sophistam
Anaxagoram iacularer, qui suis familiaribus suadebat,
nullo pacto esse ullos nos, qui dii uocaremur. Ac illum
quidem errore non sciebam, propterea quod Pericles
obtenta manu eum protexerit. Cæterum fulmen in Cas-
toris ac Pollucis templum detortum, tum illud exussit,
tum ipsum parum absuit, quin ad saxum cõminueretur.
Quanquam interim uel id supplicij satis magnû in istos
fuerit, si Timonem conspexerint egregie locupletem fa-
ctum. **M E R C.** Quantum habet momenti altum uocife-
rari, et obstreperum audacemq; esse? Idq; non ijs moda
qui causas agunt, uerumetiam qui uota faciunt conducia-
bile. En mox è pauperrimo diues euaserit Timon, qui se
in precando clamosum, et improbû præstiterit. Iouemq;
reddiderit attentum. Quod si silentio fodisset incuruus:
etiam nunc foderet neglectus. **P L V T V S.** At ego Iu-
piter haudquaquam ad istû rediturus sum. **I V P.** Quid
ita non rediturus? optime Pluto, præsertim à me iussus.

P L V. Quoniam per Iouem iniuria me affecit eiiciens,
 & in multa fragmenta diffecans: idq; quum illi paternus
 essem amicus, ac me, penè dixerim, fuscinis ex adibus ex-
 trusit, nec aliter quàm ij, qui è manibus ignem abijciunt
 Nam rursus ad istum ibo, parasitis, adulatoribus, & scor-
 tis donandus? Ad eos me mitte ô Iupiter, qui munus in-
 tellecturi sint, qui amplexuri, quibus equidem in pretio
 sim, & maiorem in modum exoptatus. At hi stupidi cum
 inopia commercium habeant, quàm nobis anteponūt, ut
 ab ea accepto sago pelliceo, ligoneq; sat habeant, quum
 quatuor lucentur obolos, decem talenta contemptim do-
 no dare soliti. I V P. Nihil istiusmodi posthac in te fa-
 cturus est Timon, quippe quem ligo abunde satis corri-
 puerit, nisi prorsus nullum dolorem sentiunt illius ilia, te
 uidelicet potius, quàm inopiam esse præoptandum. At
 tu mihi querulus admodum uideris esse, qui nunc Timo-
 nem incuses, quod tibi patefactis foribus liberè permise-
 rit uagari, neq; includens, neq; zelotypus in te. Porro
 aliàs diuersa de causa in diuites stomachabare, quum di-
 ceres te ab illis repagulis, clauibus, ac signorum obiecta-
 culis impressis ita fuisse conclusum, ut ne prospicere qui-
 dem in lucem tibi liceret. Id igitur apud me deplorabas,
 affirmans præfocari te nimis tenebris: eoq; pallidus no-
 bis occurrebas, & curis confectus, digitis etiamnum ex
 assiduo colligendi, coaceruandiq; usu contractis, contor-
 tisq; quod si quando daretur opportunitas, aufugiturum
 quoq; ab illis te minitabare. In summa rem supra modum
 acerbam iudicabas in aereo ferreo ue thalamo, Danaës
 exemplo, uirginem asseruari, atq; à scelestissimis educari

*pedagogis, sc̄nore, & computo: proinde absurde face-
 re aiebas hos, quòd te præter modum adamarent: neque
 (quum liceret) frui auderent, neq; quũ ipsis esset in ma-
 nu, amore suo secure uterentur: sed uigiles obseruarent,
 ad signum ac seram oculis nunquam conuiuentibus, neq;
 usquam dimotis, semper intuentes, abunde magnum fru-
 ctum arbitrantes: non quod ipsis fruendi facultas adesset,
 sed quod nemini fruendi copiam facerēt, nō aliter quàm
 in præsepi canis, nec ipsa uescens hordeis, nec equum
 famelicum id facere sinens. Quinetiam ridebas istos, qui
 parcerent, asseruarentq; & (quod esset absurdissimum)
 ipsi quidem sibi subtraherent, uerenturq; contingere,
 non intelligerent autem fore, ut aut sceleratissimus famu-
 lus, aut dispensator, aut liberorum pædagogus furtim
 subiret, ludibrio habiturus infelicē, & inamabilem herū,
 quem postea sinat ad fuliginosam, & oris angustī lucer-
 nulam, ac siticulosum scirpulum usuris inuigilare. Quid
 itaq;: an nō iniquum, quũ hæc quondam incusaueris, nunc
 in Timone diuersa his criminari? P L V. Atqui si rē uere
 perpenderis, utrunq; me iure facere iudicabis. Nam, &
 Timonis ista nimia lenitas, negligētia potius, haud bene-
 uolentia, studiūq; quod ad me pertinet, merito uideatur.
 At è diuerso, qui me ostijs ac tenebris inclusum serua-
 bant, id agentes, quo scilicet crassior, saginatioꝝq; ac
 uehementer corpulentia onustus euaderē, quum interim
 neq; ipsi cōtingerent, neq; in lucem producerent, ne uel
 aspicerer à quopiā, hos demētes, & cōtumeliosos in me
 iudicabam, quippe qui me nihil commeritum tot in uin-
 culis cogerent situ, carieq; putrescere, haud intelligen-
 tes,*

tes, quo mox demigrent, me alij cuipiam, cui fortuna fa-
uerit, relicturi. Nec hos igitur probo, sed ne illos qui-
dem, qui nimium facile mihi manus admouent. Sed qui
(quod est optimum) mediocritate utantur, uti nec pro-
sus abstineant, neque penitus profundant. Etenim illud
per Iouem considera Iupiter: Si quis ubi puellulam. Et
formosam lege duxisset uxorem, postea neque obseruet,
nec ulla omnino zelotypia prosequatur, uidelicet sinens
illam noctu, atq; interdum quocunque libitum sit ire, Et
quicūq; uoluerint cum his habere rem, uel producat po-
tius ultro ut adulteretur, fores aperies, prostituturūq;
quoslibet ad illam inuitans, num hic amare uidebitur?
profecto hoc tu nequaquam dices Iupiter, qui sepe nu-
mero amorem senseris. Rursum si ingenuam lege domū
deducat, uti liberos legitimos progeneret, ceterum nec
ipse contingat florentem aetate, decoramq; uirginem, nec
alium sinat aspicere: sed inclusam, orbam, sterilemq; in
perpetua uirginitate contineat: idq; prae amore se face-
re praedicet, Et hunc quidem praeferrat, pallore, corpore
exhausto, oculis refugis, num fieri potis est ut huiusmodi
non desipere uideatur? quippe qui quum liberis opor-
tuerit operam dare, fruiq; coniugio, puellam adeo for-
mosam atque amabilem sinat emarcescere, per omnem
uitam tanquam Cereri sacerdotem alens. Huiusmodi, Et
ipse indigne fero: quum à nonnullis ignominiose cador
calcibus, laniorq;, atq; exaurior: à nonnullis contra per-
inde ut stigmaticus fugitiuus compedibus uincior. I V P.
Quid est autem quod aduersus illos indigneris, quando-
quidem utriq; poenas egregias luūt? Alteri quidem dum

Tantali in morem, neque bibere sinuntur neq; edere: sed ore siccò duntaxat inbiant auro. Alteri uero dum his ceu Phynéo cibos Harpyiæ ipsis è faucibus, eripiunt. Sed abi iam, Timone multo post hac usurus cordatiore.

P L V. An ille aliquādo desinet me ceu foraminoso conphino, priusquam omnino influxerim, data opera exhaurire, quasi conetur occupare, quo minus influam: ueritus, ne si copiosius infundar, ipsum undis obruam? Quo fit, ut in Danaïdum dolium aquā mihi uidear allaturus, frustra; infusus, uase non continēte liquorem: imò prius propemodum effuso quod influit, quā influxerit. Adeo latus dolij hiatus ad effusionem, ac liber exitus. I V P. Proinde ni biatum istum obturauerit, perpetuamq; perestillationem sistere studuerit, te propediem effuso, facile rursum sagum, & ligonem in dolij fece reperiret: sed interim abite, atque illum diuitem reddite. At tu Mercuri fac memineris, ut rediens Cyclopas ex Aetna tecum adducas, quo fulmen cuspide restituta resarciant. Nam eo nobis acuminato opus fuerit. M E R. Eamus Plute.

Quid hoc? Num claudicas? Equidem ignorabam ò pleclare: te non cæcum modo, uerumetiam claudum esse.

P L V. Atqui non hoc mihi perpetuum Mercuri: uerum si quando proficiscor à Ioue missus ad quempiam, tum nescio quo pacto tardus sum, & utroque claudus pede, ita ut ægre ad metam pertingere queam: sene nonnunquam interim factò, qui me opperiebatur. Porro quū discedendum est, alatum uidebis multo auibus celeriore. Vnde fit, ut uix iam amoto repagulo, ego iam præconis uoce uictor pronuncier, saltu stadium transmensus, ne uidenti

dentibus quidem aliquoties spectatoribus. M E R. At ista quidem haud uera narras: imò ego tibi permultos commemorare queam, quibus heri ne obulus quidem erat, quo restim emerent: qui hodie repente diuites facti, splendide uiuant: albis quadrigis uehantur, quibus antè ne asellus quidem suppeditarit. Ii tamen purpurati, aurumq; manibus gestantes obambulant. Qui ne ipsi quidem opinor, credere possunt, quin per somnium diuites sint. P L V. Isthaec alia res est Mercuri: neque enim tum meis ipsius ingredior pedibus: nec à Ioue, sed à Dite à istos transmuttor: qui et ipse nimirum opum largitor est, ac magna donans: id quod ipso etiam nomine declarat. Itaq; quoties est mihi ab alio ad alium demigrandum: in tabellis iniiciunt me: ac diligenter obsignantes sarcinae in morem sublatum transportant. Interea defunctus ille alicubi in adium tenebricosa parte iacet, uetere linteo in genua iniecto tectus, de quo feles digladiantur. Porro qui me sperauerant obtinere, in foro operiuntur hiantes: non aliter, quam hirudinem aduolantem stridentes pul-
li. Deinde ubi signum detractum est, et lineus ille funia-
culus incisus, apertaeq; tabellae, itaq; nouus dominus pro-
nuntiatus est, siue cognatus quispiam, siue adulator, si-
ue seruulus obscenus, qui puerili obsequio fauorem eme-
ruerit, etiam tum mento subrafo, pro uarijs, et opipa-
ris uoluptatibus, quas illi iam exoletus suppeditaue-
rat, ingens scilicet praemium ferens generosus quisquis
ille tandem fuerit, nonnunquam me ipsis cum tabellis
arreptum, fugiens adportat commutato nomine: ut qui
modo Pyrrhus, aut Dromo, aut Tibius: iam Megacles
aut

aut Megabizus, aut Protarchus appelletur. Ceterum illos nequicquam hiantes, seq; mutuum intuentes relinquit: ac uerum luctum agentes, quod eiusmodi Thynnus ex intimo sagenæ sinu sit elapsus, qui non parū magnam escam deuorarit. At hic repente totus in me iruens, homo uitæ mundioris, atq; elegantioris rudis, pingui, illotaq; cute, qui compedes etiamdum horrescit: et si quis præteriens loro increpet, arrestus stet auribus: quiq; pistrinum, perinde uti templum adoret: non est deinceps tolerandus ijs, quibuscum uiuit: uerum, et ingenuos afficit contumelia, et conseruos flagris cedit: experiens, num sibi quoq; similia liceant, donec aut scortulo cuipiam irretitus, aut equorum alendorum studio captus, aut adulatoribus sese permittens, deierantibus Nireo formosiores esse, Cecrope Codro'ue generosiores, callidiores Ulysse, unum autem uel sedecim pariter Cræsis opulentiorem, momēto temporis semel profundat infelix, quæ minutatim multis ex periurijs, rapinis, flagitijs, fuerant collecta. M E R. Ista fermè sic haent uti narras: uerum ubi tuis ipsius ingrederis pedibus, quî tandem cæcus quum sis uiam inuenire soles? Aut quî dignoscis ad quosnam Iupiter te miserit, dignos illi uisos qui diuitijs abundant? P L V. Enimuero, credis me reperire istos ad quos mitto? M E R. Per Io uem haudquaquam. Neque enim alioqui Aristide præterito, ad Hipponicum, et Calliam accessissem, tum ad alios Athenienses, homines ne obulo quidem æstimandos. Ceterum quid facis quandoquidē es emissus? P L V. Sursum ac deorsum circumcursans oberro, donec imprudens

dens in quempiam incurrero: hic autem quisquis ille sit, qui forte primus me nactus sit, abducit ac possidet, te Mercuri pro lucro præter spem obiecto uenerans atque adorans. M E R. Num ergo fallitur Iupiter: qui quidem credat ex ipsius animi sententia, ditari abs te hos, quos ille dignos existimarit qui dītescerent? P L V. Et iure quidē optimo fallitur ô bone: quippe qui quum me cæcum esse non ignoret emittat uestigatum rem usque adeo repertu difficilem, et iam olim è uita sublatam, quam ne Lynceus quidem facile inueniret, quæ nimirum adeo obscura sit, ac minuta. Itaque quum rari sint boni, improbi porrò in ciuitatibus omnia obtineant, oberrans facile in huiusmodi mortales incurro, ac retibus illorum illigor. M E R. At qui sit, ut quoties eos deseris, celeriter aufugas quum uia sis ignarus? P L V. Tum demum acutum cerno, pedibusq; ualeo, ubi ad fugam tempus inuitat. M E R. Iam illud quoq; mihi responde, qui sit, ut quum sis oculis captus (dicendum enim est) præterea pallidus, postremo claudus, tam multos habeas amantes, adeo ut omnes in te desigant oculos? et si potiantur, felices uideantur, sin frustrentur, non sustineant uiuere? Ex his equidem non paucos noui, qui sic perditè te amarint, ut se aëreo è scopulo piscosi in æquoris alta, præcipites abiecerint, rati fastidiri sese abs te, propterea quod illos nullo pacto respexisses. Quāquàm sat scio, tu quoq; fateberis, si quo modo tibi ipsi notus es, furere istos, qui eiusmodi amore sunt dementati. P L V. At enim credis me, qualis sum, talem istis uideri, nempe claudum, aut cæcum, aut si quid aliud adest mihi uitij. M E R.

Quid

Quid ni ò Plute? nisi forte, & ipsi omnes ceci sunt.
 P L V. Haud ceci quidem, ò optime, uerum in scitia, et
 rorq; quæ nunc occupant omnia, illis offundūt tenebras:
 ad hæc ipse quoq; ne per omnia deformis sim, persona
 uehementer amabili tectus inaurata, gemmisq; pictura-
 ta, ac uersicoloribus amictus eis occurro: at illi rati sese
 natiui uultus uenustatem aspiciere, amore capiuntur, di-
 spereuntq; nisi potiantur. Quod si quis me toto corpo-
 re renudatum illis ostenderit, dubio procul futurum sit
 ut se ipsi damnent, qui tantopere cæcutierint, adaman-
 tes res neutiquam amandas ac fœdas. M E R. Quid ergo
 posteaquam eò peruentum est ut iam diuites euaserint,
 iamq; personam sibi circumposuerint, rursum falluntur?
 Adeo ut si quis illis detrahere conetur, penè caput po-
 tius, quam personam abijciant? Neq; enim uerisimile est
 etiam tum illos ignorare, auro bracteatum esse formam,
 quum intus cuncta inspexerint. P L V. Ad id non parum
 multæ res, ò Mercuri, mihi sunt adiuumento. M E R. Que
 nam? P L V. Simulatq; qui me primum nactus est, aper-
 tis foribus exceperit, clanculum unà mecum introit ela-
 tio, uecordia, iactantia, mollities, uiolentia, dolus, atque
 alia item innumerabilia: à quibus omnibus posteaquam
 est animus occupatus, iam admiratur quæ neutiquam sunt
 admiranda, & appetit ea quæ sunt fugienda, meq; cun-
 ctorum illorum quæ introierant, malorum patrem stu-
 pet, illorum satellitio uallatum, quiduis potius passurus,
 quam uti me compellatur reijcere. M E R. Ut leuis ac lu-
 bricus es Plute, retentu difficilis, ac fugax, neq; ullā præ-
 bens ansam certam quo pressus teneare: sed nescio quo-
 modo

modo anguillarum, ac serpētum in morem inter digitos elaberis. At è diuerso paupertas, uiscosa, prensu facilis, totoq; corpore mille uncos gerit hamos, ut qui tetigerint, illico hæreant, nec facile queant auelli. Verū interea dum nugamur, rem haud parua omisimus. **PLV.** **Quam?** **MER.** Nempe quia thesaurum non adduxerimus, quo uel in primis erat opus. **PLV.** Istac quidem ex parte bono sis animo. Nam nō nisi in terra relicto illo ad uos ascendere soleo: iussuq; intus manere foribus occlusis, neq; cuiquam aperire, nisi me uociferantem audierit. **MER.** Iam igitur Atticam adeamus. Tu me consequitor chlamydi adherens, donec extremā uiam attigerimus. **PLV.** Recte facis Mercuri, quum me per uiam ducis. Etenim si me desereres, forsā oberrans in Hyperbolum aut Cleonem inciderem. Sed quis hic stridor ceu ferri saxo impacti? **MER.** Timon hic est, qui proxime montanum, & petricosum fodit solum? **PAPÆ:** adest & Paupertas, & Labor ille, tum Robur, Sapientia, Fortitudo, atq; id genus aliorum turba: quorum omnium agmen Fames coigit, lōge præstantius quā tui sint satellites. **PLV.** Quin igitur quā ocyssime discedimus Mercuri? Neque enim ullum operæpretium fecerimus cū homine eiusmodi ualato exercitu. **MER.** Secus uisum est Ioui: quare ne metu deterreamur. **PAVPERTAS.** Quo hunc nunc Argicida manu abducis? **MER.** Ad hunc Timonem, ad quem à Ioue sumus ire iussi. **PAV.** Ita ne rursum Plutus ad Timonem? posteaquam ego hunc antea delitijs male corruptum suscepi: commendansq; Sapientiæ, & Labori, strenuū, multiq; precij uirū reddidi? Adeo ne de-

spicien

spicienda, iniuriæq; idonea uobis Paupertas iudicor: ut
 hunc, quæ mihi unica erat possessio, eripiat, iam exa-
 ctissima cura ad uirtutem excultum? ut Plutus hic ubi
 denuo susceperit, per contumeliam, et arrogantiam illi
 manu iniecta, talem reddiderit, qualis erat dudum, mol-
 lem, et ignauum, ac uecordem: rursum mihi restituat,
 ubi iam nihili factus erit, et reijculus? M E R. Sic ò
 Paupertas, Ioui placitum est. P A V. Equidem abeo. At
 uos Labor, et Sapientia, reliquiq;, consequimini me.
 Porro hic breui cognoscet, qualis in se fuerim, quam
 nunc relinquet: nempe adiutrix bona, et rerum optima-
 rum doctrix. Quicum donec habuit commercium, sano
 corpore, ualentiq; animo perseuerauit: uirilem exigens
 uitam, et ad sese respiciens: superuacua autem, et uulga-
 ria ista aliena, ita ut sunt, existimans. M E R. Discedunt
 illi: nos ad eum adeamus. T I M. Quinam estis, ò scele-
 sti? aut qua gratia huc aduenistis homini operario mer-
 cenarioq; negotium exhibitori? uerum haudquaquam le-
 ti abibitis, scelesti ut estis omnes: nam ego uos illico gle-
 bis, et saxis petitos comminuam. M E R. Nequaquam
 ò Timon, ne ferito, neq; enim feries mortales: uerum ego
 sum Mercurius, hic Plutus. Misit nos Iupiter, uotis tuis
 exauditis. Quare, quod bene uertat, opes accipe, de-
 sistens à laboribus. T I M. Atqui uos iam ploraueritis,
 etiam si dy sitis ut dicitis. Siquidem odi pariter omnes,
 tum deos, tum homines. Sed hunc cecum quisquis hic fue-
 rit, mihi certum est ligone impacto comminuere. P L V.
 Abeamus per Iouem Mercuri: quâdoquidem hic homo
 mihi uidetur non mediocriter insanire, ne malo quopiâ
 accepto

accepto discedam. M E R. Ne quid ferociter Timon: quin exue potius penitus istam ferocitatē, asperitatemq; ac manibus obuijs excipe bonam fortunam: rursum diues esto: rursum Atheniensium princeps, et ingratos illos despicito, quum solus florebis. T I M. Nihil mihi uobis est opus ne obturbate. Sat opum mihi ligo: praterca fortunatissimus sum, si nemo propius ad me accesserit, M E R. Adeone quæso inhumaniter?

Hæc ego seu a Ioui refero, atq; immania dicta? Atqui par erat forsitan homines tibi haberi inuisos, ut qui tam multa indigna in te commississent: deos odio te prosequi nequaquam erat consentaneum, quum illi tantopere tui curam agant. T I M. At tibi Mercuri, Iouiq;, quod me respicitis, plurimam equidem habeo gratiam: cæterum hunc Flutum nequaquam recepero. M E R. Quid ita? T I M. Quoniam pridem innumerabilium malorum hic mihi fuit autor, quum me assentatoribus proderet, insidiatores in me inuitaret, conflaret odium, illecebris corrumpere, inuidiæ obnoxium redderet: denique quum repente me adeo perfide, ac proditorie destituerit. Contra, Paupertas optima, me laboribus uiro dignissimis exercens, mecumq; uere, et libere conuiuens, et quibus opus erat suppeditaui laboranti, et uulgaria ista docuit contemnere, effecitq; ut mihi uitæ spes omnis ex me ipso penderet, demonstrans quænam essent opes uere meæ: nempe quas neq; adulator assentans, neq; sycophanta minitans, neq; plebes irritata, neque concionator suffragiorum autor, neq; tyrannus intentus insidijs queat eripere. Itaq; iam ualidus effectus

ob laborem, dum hunc agellum gnauiter exerceo, neque quicquam eorum quæ sunt in ciuitate malorum aspi-
cio, abunde magnum et sufficientem uictum mihi ligo
suppeditat. Quare tu Mercuri, quàm uenisti uiam reme-
tiens, recurre, unà tecum Plutum adducens ad Iouem.
Illud mihi sat fuerit, si effecerit ut omnes mortales per
omnem ætatem eiulent. M E R. Nequaquam ò bone, neque
enim omnes ad eiulandum sunt accommodi. Quin tu
iracunda pueriliâque ista missa face, ac Plutum excipe:
non sunt reiicienda munera, quæ à Ioue proficiuntur.
P L V. Vin' Timon ut contra te partes defendam me-
us, an grauitè feres si quid dixerò? T I M. Dicitò, ne
multis tamen, neque cum procemijs, quemadmodum per-
ditissimi isti solent oratores. Nam huius Mercurij gra-
tia te feram paucis dicentem. P L V T. Atqui multis
mihi potius erat dicendum, tot nominibus abs te accu-
sato. Attamen uide, num qua in re te, quemadmodum
ais, leserim: qui quidem dulcissimarum quarumque rerum
tibi extiterim autor, opifexque, autoritatis, præsentia,
coronarum, aliarum item uoluptatum: mea opera con-
spicius eras, celebris et obseruandus. Ceterum si quid
molesti ab adulatoribus accidit, non mihi potes impu-
tare: quin ipse magis abs te sum affectus contumelia,
propterea quòd me tam ignominiose uiris illis execra-
tis suppeditaris: qui te mirabantur, ac prestigijs demen-
tabant, mihique modis omnibus insidias struebant. Por-
rò quòd extremo loco dixisti, te à me proditum, deser-
tumque fuisse: istud criminis in te possum retorquere,
quoniam ipse sim modis omnibus à te reiectus, præceptisque
exactus

exactus ex edibus. Vnde pro molli chlamyde, sagū istud
 charissima tibi Paupertas circumposuit. Itaq; testis est mi
 hi hic Mercurius, quantopere Iouem orauerim ne ad te
 uenire, qui tam hostiliter esses in me debacchatus. M E R.
 At nunc uides Plute, in cuiusmodi hominem sit commuta
 tus. Proinde audacter cum illo consuetudinem age. Tu ue
 ro fode ita ut facis. Tu interim thesaurum sub ligonem
 adducito. Audiet enim si tu accersueris. T I M. Parendum
 est Mercuri, rursusq; diteascendū. Quid enim facias quum
 dii compellant? tamen uide, in quas turbas me miserum
 conijcies: qui quidem quum ad hunc usq; diem felicissime
 uixerim, tantum auri repente sum accepturus, nihil com=
 meritus mali, tantumq; ciuicum suscepturus. M E R. Su=
 stine Timon mea gratia, tametsi graue est isthuc, atq; in=
 tolerandum: quò uidelicet palpones illi prae inuidia rum
 pantur. Ego porro superata Actna in cœlum reuolau=
 ro. P L V. Abijt ille quidem sicut apparet. Nam ex ala=
 rum remigio facio coniecturam. Tu uero hic operire, si=
 quidem digressus Thesaurum ad te transmittam, sed feri
 fortius: tibi loquor auri Thesauri, Timoni huic audiens
 esto, offerq; temet eruendum. Fodi Timon altius impin=
 gens. Caterum ego à uobis digredior. T I M. Age iam o
 ligo, nunc mihi tuas uires explica, neq; defatigare, dum
 ex abdito Thesaurum in apertum euocaris. Hem prodi=
 giorum autor Iuppiter, amici Corybantes, ac lucifer
 Mercuri, unde nam auri tantum? Num somnium hoc est?
 Metuo ne carbones reperturus sim expectectus. Atqui
 aurum profecto est insigne, fuluum, graue, & aspectu
 multo iucundissimum.

Pulcherrima Aurum faustitas mortalibus.

Quippe quod ignis in morem ardes, noctesq; et dies reanides. Ades ò mihi charissimum desideratissimumq;, nunc demum credo uel Iouem ipsum olim aurum esse factum. Etenim quæ tandem uirgo non exporrecto sinu usque adeo formosum amatorem excipiat, per tegulas illapsum? ò Mida, Cræseq;, ac munera Delphico in templo dicata: ut nihil eratis si cum Timone, cumq; Timonis opibus conferamini: cui ne Persarum quidem rex par est. Ò ligo, sagum charissimum, uos huic Pani suspendi commodum est. At ego quàm maxime semotum mercatus agrum, turriculaq; seruandi auri gratia constructa, uni mihi affatim uixero: sepulchrum item inibi mihi defuncto parare est sententia. Hæc igitur decreta sunt, placitaq; in reliquum uitæ; seiunctio, ignorantia, fastidium erga mortales omneis. Porro amicus, hospes, sodalis, aut amisericordiæ, mere nuge. Tum commiserari lachrymantem, suppeditare egentibus, iniquitas, ac morum subuersio; at uita solitaria, qualis est lupis: unus sibi amicus Timon; cæteri omnes hostes, et insidiarum machinatores. Cum horum quopiam congregari, piaculum: adeo ut si quem aspexero duntaxat, inauspicatus sit ille dies. In summa: non alio nobis habentur loco, quàm signa sæxia, ærea ue: neq; fœcialem ab illis misum recipiamus, neq; fœdera feriamus. Solitudo terminus esto. Cæterum tribules, cognati, populares: postremo patria ipsa, frigida quedam, et sterilia nomina, stultorumq; mortaliū gloriæ: solus Timon diues esto: despiciat omnes: solus ipse secum oblectetur, liber ab assentationibus, et onerosis

onerosis laudibus dijs sacra faciat: epuletur solus, sibi ipsi
 uicinus, sibi particeps, excutiens sese ab alijs. Ac semel
 decretum esto: ut unus seipsum comiter accipiat, si mori
 endū sit, aut necesse habeat sibi ipsi coronam admo-
 uere. Nullumq; nomen sit dulcius, quam Misanthropi, id est,
 hominū oforis. Morum autem nota, difficultas, asperitas,
 feritas, iracundia, inhumanitas: quod si quem conspexero
 incendio conflagrantē, obtestatemq; quo restinguam, pi-
 ce oleoq; restinguere: rursum si quem flumen undis abstu-
 lerit, isq; manus porrigens, imploret ut retineatur: hunc
 quoq; demerso capite propellere, ne possit emicare: hunc
 ad modum par pari relaturus est. Hanc legem Timon tu-
 lit Echecratides Colyttensis: et concionis subscripsit
 suffragijs idem ille Timon. Age hæc decreta sunt: hæc
 fortiter tueamur. Ceterum magno emerim ut id omnibus
 innotescat, quod opibus abundo: nam illa res illos præ-
 focauerit: sed quid illud? Hem quæ trepidatio? undiq; con-
 currunt, puluerulenti atq; anhelī haud scio unde aurum
 odorati. Vtrum igitur hoc consensu colle saxi abigo, è
 sublimi dei aculans: an hac tantum in re legem uiolabi-
 mus, ut semel cum illis congregiamur: ut magis angan-
 tur, fastiditi, repulsiq;? Ita satius esse duco. Itaque restea-
 mus quò illos iam excipiamus. Age prospiciam: primus
 eorum iste quis est? Nempe Gnatonides adulator, qui mi-
 hi nuper coenam petenti, funem porrexit, quum apud me
 sæpenumero solida dolia uomuerit. Sed bene est quòd
 ad me uenit: nam primus omnium uapulabit. GNATO.
 An non dixi Timonem uirum bonum non neglecturos
 esse deos? Salue Timon formosissime, iucundissime, con-

uiuator bellissime. TIM. Scilicet, & tu Gnatonides uul-
 turum omnium edacissime atque hominum perditissime.
 GNA. Semper tibi grata dicacitas. Sed ubi compotumus?
 Nam nouam tibi adfero cantilenam, ex his quos nuper
 didici dithyrambis. TIM. Atqui elegos canes, admodum
 miserrabiles, ab hoc doctus ligone. GNA. Quid istuc?
 Feris ò Timō? Attestor. ò Hercules: hei hei in ius te uoco
 apud Areopagitas, qui uulnus dederis. TIM. Atqui si cū-
 cūtere paulisper, mox cedis me reum ages. GNA. Nequa-
 quam, quin tu planè uulneri medere, paululo auri inun-
 ctō. Mirum enim in modum præsentiuncum id est reme-
 dium. TIM. Etiam manes? GNA. Abeo. At tibi male
 sit, qui quidem ex uiro commodo tam saeuus factus sis.
 TIM. Quis hic est qui accedit recaluaster ille? Philia-
 des, assentatorum omnium execratissimus. Hic quum à
 me solidum acceperit fundum, tum filie in dotem talenta
 duo, laudationis præmium, quum me canentem, reliquis
 silentibus omnibus, solus maiorem in modum extulisset,
 deierans me uel oloribus magis canorum: ubi me pridem
 ægrotum conspexisset, nam adieram oraturus ut mei cura
 ram ageret, plagas etiam egregius ille uir impegit. PHI-
 LIADES. O impudentiam, nunc demum Timonem
 agnoscitis: nunc Gnatonides amicus & conuiua: enim-
 uero habet ille digna se, quandoquidem immemor est
 atq; ingratus. At nos qui iam olim conuictores sumus
 æquales ac populares, tamen modeste agimus, ne infā-
 lire uideamur. Salue here, fac ut istos adulatōres sacri-
 legos obserues, qui nusquam adsunt nisi in mensa: prate-
 rea à cornis nihil differūt. Neq; posthac huius ætatis mor-
 talium

talium ulli fidendū est. Omnes ingrati, et scelesti. At ego
 quum tibi talentum adducerem, quo posses ad ea quæ uel
 les uti, in uia accepi, te summas quasdam opes esse na-
 ctum. Proinde accepsi his de rebus admoniturus te: quan-
 quam tibi forsitan me monitore nihil erat opus, uiro ni-
 mirum adeo prudenti, ut uel Nestori ipsi, si necesse est,
 consilium dare queas. TIM. Ita fiet Philades, sed age, ac-
 cede quo te ligone comiter accipiam. PHI. Viri, caput
 mihi comminutum est ab hoc ingrato, propterea quod
 eum ea quæ in rem illius erant, admonui. TIM. Ecce ter-
 tius huc orator Demas se recepit, tabulas dextra gestans,
 aitq; se mihi cognatum esse. Hic una die de meo sedecim
 talenta ciuitati dependit: nam damnatus erat, ac uinctus.
 At quum soluendo non esset, ego misertus illum redemi.
 Porro quum illi sorte obuenuisset, ut Erechtheidi tribui di-
 stribueret ararium, atq; ego adiens, id quod ad me redi-
 bat poscerem, negabat se ciuem nosse me. DEM. Salue
 Timon: præcipuum generis tui præsidium, fulcimentum
 Atheniësum, defensaculum Græciæ. Profecto iamdudum
 te populus frequens, et utraq; curia opperitur. Sed prius
 decretum audi, quod de te conscripsi. Quandoquidem
 Timon Echecratidæ filius, Colyttësis, uir nō modo pro-
 bus et integer, uerumetiam sapiens, quantum alius in
 Græcia nemo, nunquam per omnem uitam destitit opti-
 me de Rep. mereri: Tum autem in olympicis uicit pugil,
 et lucta, cursuq; die eodē, ad hæc solenni quadriga, eque-
 striq; certamine. TIM. At ego ne spectator quidem nun-
 quam in olympicis sedi. DEM. Quid tū? aspectabis post-
 hac, sed ista cōmunia addi satius est. Tum anno superio-

re apud Archaneſes pro Rep. fortiffime ſe geſſit, & Pe-
 loponnenſium duas acies concidit. TIM. Qua rationeſ
 Quippe qui nec unquam arma geſſerim, neq; unquam
 militiæ dederim nomen. DEM. Modeſte tu quidem de te
 ipſo loqueris, nos tamen ingrati futuri ſumus, niſi memi-
 nerimus. Præterea ſcribendis plebiſcitis, & in conſulta-
 tionibus, & in adminiſtrandis bellis non mediocrem uti-
 litatem attulit Reipub. His de cauſis omnibus uſum eſt,
 curiæ, plebi, magiſtratibus tributim, plebeijs ſingulatim,
 communiter uniuerſis, aureum ſtatuerè Timonem iuxta
 Palladem in arce : fulmen dextra tenentem : radijs tem-
 pora ambientibus, utiq; ſeptem aureis coronis coronetur,
 hæq; coronæ hodie in Dionyſijs per Tragædos nouos
 promulgentur. Siquidē hodie, illi Dionyſia ſunt agenda.
 Dixit hoc ſuffragium Demeas orator, propterea quòd
 cognatus illius propinquus, ac diſcipulus eius ſit. Nam
 & orator optimus Timon: præterea quicquid uoluerit.
 Hoc igitur tibi ſuffragium, ſed utinam, & filiū meum ad
 te pariter adduxiſſem, quem tuo nomine Timonem ap-
 pellauī. TIM. Qui poteſ Demea, quum ne uxorem
 quidem duxeris unquam, quantum nobis ſcire licuit?
 DEM. At ducam, nouo incunte anno, ſi deus permiſerit,
 liberuſq; operam dabo. Tum quod erit natum (erit au-
 tem maſculus) Timonem nuncupabo. TIM. An uxo-
 rem tu ſis ducturus, equidem haud ſcio, tanta à me pla-
 ga accepta. DEM. Hei mihi. Quid hoc eſt rei? Tyrannide
 Timon occeperas? pulſaſq; eos qui ſunt inge-
 nui, ipſe nec ingenuus planè, nec ciuiſ: uerum propediem
 poenæ daturus, quum alijs nominibus, tum quod arcem
 incenderis

incenderis? T I M. Atqui non conflagrauit arx, sceles-
 sic. Proinde palàm est, te calumniatorem agere. D E M.
 Verum effosso arario diues effectus es. T I M. Atqui
 non effossum isthuc, unde ne hac quidem probabiliter
 abs te dicuntur. D E M. Verum effodietur postbac, sed
 tu interdum omnia quæ in eo condita, possides. T I M.
 Alteram itaque plagam. accipe. D E M. Hei scapulis
 meis. T I M. Ne uociferare, aliqui et tertiam tibi illi-
 dam. Etenim res planè ridicula mihi acciderit, si quum
 inermis duas Lacedæmoniorum acies fuderim, unum
 scelestum hominem non protrihero. Tum frustra uice-
 rim in olympijs, et pugil et palestrites. Sed quid hoc?
 An non philosophus Thrasycles hic est? profecto ipse
 est, promissa barba, subductisq; supercilijs, et magnum
 quiddam secum murmurans accedit, Titanicum obtu-
 ens, cesariem per scapulas fluentem uentilans, alter qui-
 dam Boreas, aut Triton, quales eos Zeussis depinxit.
 Hic habitu frugalis, incessu moderatus, amictu mode-
 stus, mane nimirum quàm multa de uirtute differit, dam-
 nans eos, qui uoluptate capiuntur, frugalitatem lau-
 dans: at ubi lotus ad coenam uenit, puerq; ingentem illi
 calicem porrexit (meraciore autem maxime gaudet)
 perinde ut Lethes aquam ebibens, à dilucularijs illis
 disputationibus diuersissima quæ sint exhibet, dum mil-
 ui instar præripit obsonia, et proximum cubito oppo-
 sito arcens, mento interim condimentis oppleto, dum
 canum ritu ingurgitat, prono incumbens corpore: per-
 inde atq; in patinis uirtutem inuenturum sese speret,
 dumq; usque adeo diligenter catinos extergit indice di-
 gito,

gito, ut ne paululum quidem reliquiarum sinat adherere, nunquam non querulus, tanquam deteriorem partem acceperit, uel si totam placentiam, aut suam solus omnium accipiat, qui quidem edacitatis, et insatiabilitatis est fructus, temulentus, uinoque bacchatus, non ad tantum modo, saltationemque, uerum ad conuicium usque, et iracundiam. Ad hæc multus inter pocula sermo (tum enim uel maxime) de temperantia, sobrietateque: atque ista quidem loquitur, quum iam a uero male affectus ridicule bulbutit. Accedit bis deinde uomitus. Postremo sublatum eum de conuiuio efferunt aliqui, ambabus manibus tibicinæ inherentem. Quanquam alioqui ne scabius quidem ulli primariorum cesserit, uel mendacio, uel confidentia, uel auaritia. Quin et inter assentatores primas tenet, peierat promptissime, anteit impostura, comitatur impudentia. In summa prorsus admirandum quoddam spectaculum est, omni ex parte exactum, uarieque absolutum: proinde non eiulabit clarius uidelicet quum sit modestus. Quid hoc? papa, tandem nobis Thrasycles? THR. Non hoc animo ad te uenio Timon, quo plerique isti, qui nimirum opes admirati tuas, argenti, auri, opiparorum conuiuiorum adducti spe concurrunt, multa que assentatione deliniunt te, hominem uidelicet simplicem, facileque impartientem id quod adest. Siquidem haud ignoras offam mihi in coenam sat esse, tum opsonium suauissimum cape, aut nausturcium, aut siquando lubeat lautius epulari, pusillum salis. Porro potum sors Athenis nouem saliens uenis suppeditat. Tum pallium hoc quauis purpura potius. Nam aurum nihilo magis apud

apud me in precio est quàm calculi qui sunt in littoribus. Sed tua ipsius gratia huc me contuli, ut ne te subuerterit pessima ista, atq; insidiosissima res opulètia: quippe quæ multis sepe numero inmedicabilium malorum extiterit causa. Etenim si me audies, potissimum opes uniuerfas in mare precipitabis, utpote quibus nihil sit opus bono uiro, quicq; philosophiæ possit opes perspicere. Ne tamen in altum ô bene, sed fermè ad pubem usq; ingressus, paulo ultra solum fluctibus opertum, me quidem uno spectante. Quod si hoc non uis, tute igitur eas potiore uia ex edibus eijcito, ac ne obolū quidem tibi facias reliquum, uidelicet largiens ijs, quicumq; opus habent, huic quinq; drachmas, illi minam, alij talentum. Porro si qui erit philosophus, hunc æquum est duplam aut triplam ferre portionem: quanquam hoc quidem mihi non mea ipsius gratia postulo, sed quo amicis, si qui egebūt, donem: sat est si modo perā hanc largitione tua expleueris, ne duos quidem modios Aeginiticos capientem. Nam paucis contentum, modestumq; conuenit esse eum qui philosophatur, neq; quicquam ultra peram cogitare. TIM. Equidem ista quæ dicis probo Thrasycles: ergo si uidetur, priusquam peram expleam, age tibi caput opplebo tuberibus, postea equam ligone sum mēsus. THR. Ô libertas, ô leges, pulsamur ab impurissimo libera in ciuitate? TIM. Quid sto macharis ô bone Thrasycles? num te defraudauī? Atqui adijciam ultra mensurā Choenices quatuor: sed quid hoc negocij? Complures simul adueniunt. Blepsias ille, et Laches, et Gniphon, breuiter agmen eorū qui uapulabunt. Itaq; quin ego in rupem hanc conscendo, ac ligonem quidem

dem iam dudum fatigatum, paulisper interquiescere sino? At ipse plurimis congestis saxis, procul eos lapidum grandine peto. BLEPSIAS. Ne iace Timon, abimus enim. TIM. At uos quidem nec citra sanguinem, nec absq; uulneribus.

ERASMVVS ROTERODAMVS

Richardo Vuisfardo Britanno, docto &

cum primis iucundo ami-

co, S. P. D.

CVM annis iam aliquot totus Græcanicis in literis fuerim Richarde charissime, nuper quò cum literis Latinis redirem in gratiam, Latine declamare cœpi, idq; impulsore Thoma Moro, cuius (uti scis) tanta est facundia, ut nihil non possit persuadere uel hosti: tanta autem hominem charitate complector, ut etiam si saltare me, restimq; ductare iubeat, sim non grauatim obtemperaturus. Tractat ille idem argumentum, & ita tractat, ut nullus sit omnino locus, quem non excutiat, eruatq;. Neque enim arbitror (nisi me uehemens in illum fallit amor) unquam naturam finxisse ingenium hoc uno præsentius, promptius, oculatius, argutius, breuiterq; dotibus omnigenis absolutius. Accedit lingua ingenio par, tum morum mira festiuitas, salis plurimum, sed candidi duntaxat, ut nihil in eo desideres quod ad absolutum pertineat patronum. Quare non hoc animo laborem hunc suscepi, ut tantum artificem uel æquarem, uel uincerem: sed uti cum amico omnium dulcissimo, quicum libenter soleo seria ludicraq; miscere, in hac ingeniorum palæstra quæ si colluctarer: idq; feci eo libentius, quòd magnopere cupiam

cupiam hoc exercitij genus, quo nullum aliud *aquae frugiferum*, in ludis nostris aliquando instaurari. Neq; enim aliud esse in causa puto, quod hac nostra tēpestate quum tam multi sint, qui scriptores eloquentissimos euoluant, tam pauci tamē existant, qui non infantisimi uideantur, si quando res oratorem poposcerit. Quod si tum Ciceronis Fabijq; autoritatem, tum ueterum exemplum sequuti, *ἐν τοιαύταις μελέταις* diligenter à pueris exerceremur, non esset (opinor) tanta dicendi inopia, tam miserranda infantia, tam pudenda balbuties, etiam in his, qui literas oratorias publice profitentur. Nostram declamationem ita leges, ut eam me pauculis diebus lussisse cogites, non scripsisse. Hortor autem ut *ἐν Μορίᾳ* conferas, itaq; iudices, num quid in stilo sit discriminis inter hos, quos tu ingenio, moribus, affectibus, studijs usque adeo similes esse dicere solebas, ut negares ullos gemellos magis inter se similes reperiri posse. Vtrunq; certe ex equo amas, utriq; uicissim ex equo charus. Vale meum delictum Richarda de festiuissime. Ruri, ad Calendas Maias, M. D. VI.

LVCIANI TYRANNICIDA, DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ARGVMENTVM DECLAMATIONIS

Quidam in arcem ascendit, uti tyrannum occideret, atque ipsum quidem non reperit, uerum filium eius interemit, gladiumq; in uulnere reliquit. Adueniens tyrannus, ubi filium extinctū conspexit, eodem ense necem sibi consciscit. Is qui ascenderat, tyranniq; filium peremerat, præmium tanquam tyrannicidæ petit.

DECLA

DECLAMATIO

V V M duos eodem die tyrannos occiderim iudices, alterum quidem etate iam affecta, alterum tuo florentem, et ad scelerum successionem capeffendam paratum, unicum tamen pro ambobus premium petitem uenio, qui quidem unus omnium quotquot unquam tyrannicide fuerunt, unico uulnere duos maleficos fuerim amolitus, neciq; dederim, filium uidelicet ense, patrem indulgenti charitate qua filium adamabat. Itaq; tyrānus pro his quæ commisit, abunde magnas pœnas nobis dependit: quippe qui et uiuus aspexerit, filium prius morte sublatum, et quod est omnium maxime nouum, compulsus sit deniq; ipse sui tyrannicide fieri. At filius illius mea quidem manu peremptus est, ceterum occisus alteram ad cædem operam mihi suam commodauit, dum qui uiuo patri scelerum socius fuerat, eiusdem post mortem (quatenus licuit) extitit parricida. Ego itaque sum is qui tyrannidem sustuli, pariterq; mecum gladius, quo cuncta confecta sunt, meus: tametsi cædis ordinem commutarim, ac morem modumq; nouarim conficiendi sceleratos: nempe hunc qui ualentior erat, ac sese defendere poterat, ipse perimens, porro senem soli gladio referens. His igitur de causis et amplius quiddā à uobis me consequuturum arbitrabar, præmiāq; laturum, quæ nunc meo æquarēt eos qui essent interempti: ut pote qui non presentibus modo malis uos leuarim, uerum etiam futurorum formidine, quiq; stabilem pepererim libertatē, nullo relicto qui scelerum capeffat successionem. Verum interim

Verim tantis rebus strenue peractis, in discrimen adducor, ne premio fraudatus à vobis discedam, ac ne solus non feram mercedem, quam leges à me servatae praestituunt. At qui contradicit, is mihi uidetur non Reip. studio (quemadmodum ait) hoc facere, sed quòd extinctos esse illos graui ter ferat, atq; cum qui illis mortis autor extitit, ulcisci conetur. Vos igitur iudices mihi paulisper attēdite, dum tyrannidis mala, tametsi ipsi optime nostis, commemoro. Si quidem hoc pacto futurū est, ut & beneficij mei magnitudinem intelligatis, & ipsi plus capiatís uoluptatis, reputantes nimirum quibus sitis leuati malis. Neque enim quemadmodum alijs quibusdam saepenumero accidit, ita idem & nos simplicem tyrannidem, atq; unicam seruitutem sustinebamus, nec unius domini uiolentiam tolerabamus: uerū soli omnium quos similis habuit calamitas, duos pro uno tyrannos habebamus, et in geminas, cōtumelias distrahebamur infelices. Porro senex multo erat moderatior, quippe ad iras lentior, ad supplicia segnior, et ad cupiditates tardior: utpote cui iam etas uehementiā impetus cohiberet, uoluptatumq; cupiditates refrenaret. Quin ad suscipienda maleficia filij instinctu nolens impelli ferebatur, ipse alioqui non admodum tyrannicus, nisi quòd illi morē gerebat. Siquidem indulgens in filium supra quàm credi queat erat, id quod re declarauit, ita ut filius illi esset omnia. Illi parebat, per uim faciebat quicquid ille iusserat: supplicio afficiebat quoscunque praeceperat, ac prorsus in omnibus illi obsequundabat. In summa, filius in patrem tyrannum quendam agebat, pater filij cupiditatum satellites erat. Tametsi huic propter etatem bonorum

norem cedebat adolefescens, soloq; imperij nomine temerabat, tamen res et caput tyrannidis erat ipse. Et quanquam tutamentum praesidiumq; principatui ab illo mutuaretur, scelerum tamen emolumentis solus fruebatur. Ille erat qui satellites continebat, qui custodias obtinebat, qui tyrannidem affectantes e medio tollebat, qui insidias formidabat, ille qui castrabat ephebos, qui coniugia uiolabat, illi uirgines producebantur. Tum si qua cedes, si qua exilia, si qua pecuniarum expilationes, delationes, contumeliae, ea omnia iuuenis temeritate gerebantur. Porro senex illi obsequebatur, comitemq; scelerum sese praebat, ac comprobabat duntaxat filij sui flagitia. Itaq; quum ea res nobis erat intoleranda, propterea quod quum animi cupiditatibus ex imperio potestas accedit, nullum flagitijs modum imponunt, tum illud in primis discruciebat, quod prospicere mus diuturnam, uel eternam potius seruitutem eam futuram, et per successionem alij post alium domino tradendam Remp. populumq; homini scelesto hereditatis instar obuenturum. Nam id alijs spem non exiguam facit, quod apud sese reputant, quod inter se dicunt: at mox coercebitur, at mox demorietur, paulo post liberi sumus futuri. Verum de his nihil eiusmodi sperabatur, quin potius iam intuebamur paratum tyrannidis heredem. Vnde factum est, ut ne aggredi quidem quisquam fortium ciuium, et qui eadem quae ego animo statuisset, auderet. Sed desperabatur ab uniuersis libertas, atque inextinguibilis tyrannis uidebatur: quippe quum esset cum tam multis confligendum ac dimicandum. At me nihil ista de terrae

terruerūt, neq; perpensa negocij difficultate refugi, neq;
ad suscipiendum discrimen trepidauī: uerum solus, solus
inquam, aduersus adeo ualidam uariamq; tyrannidem:
uel non solus potius, sed gladio comite conscendi: quip-
pe qui mihi sit auxiliatus, mecumq; ex parte tyrannum
interemerit, quum mors mihi interim ob oculos obuere-
fabatur: at ē diuerso perpendenti, quod publicam liber-
tatem mea cede redempturus essem. Ergo ubi in primā
irruissem custodiam, neque mediocri negotio satellites
submouissem: occidens interim, in quem incurrissem, et
quicquid obsisteret amolens, ad ipsum negocij caput fe-
rebar, ad unicum tyrannidis robur, ad nostrarum cala-
mitatum fontem: atq; irrupto arcis propugnaculo, quum
uiderem illum fortiter tuentem sese, multisq; uulneribus
resistentem, tamen occidi. Et iam tum erat sublata tyran-
nis, iam tum mihi confectum facinus. Ex eo tempore li-
beri omnes, nisi quod reliquus adhuc erat senex solus,
inermis, nudatus custodijs: iamq; amisso magno illo suo
satellite desertus, neq; deinde dignus forti dextra. Ibi ni-
mirum mecum ipse iudices, hæc animo reputabam: Cun-
cta mihi pulchre habent, cuncta confecta sunt, cuncta eo
quo destinaram, perducta. At cum qui reliquus est, quo
tandem modo poenas dare conuenit? Me quidem mea-
q; dextera nequaquam est dignus, præsertim si post splen-
didum facinus iuuenile, atq; magnificum interimatur,
priorem illam cædem dedecoraturus. Carnifex aliquis
querendus est illo dignus, uerum post calamitatē, ne uel
hanc ipsam lucrifaciat: uideat, disruciatur, appositū ha-
beat ensem, huic reliqua mando. Hæc ubi mecum sta-

tuissem, ipse quidē illinc discedo : at ille peregit id quod ego prædiuinaueram, tyrannū occidit, summamq; meæ imposuit fabulæ. Adsum igitur, popularē administratiōnē uobis adportans, cūctisq; bono iam ut animo sint edicens, ac libertatē annūcians. Iam meis fruimini factis: uacua, sicut uidetis, sceleratis hominibus arx: imperat neq; mo, quin et magistratus creare liberū est, et causas agere, et ex legibus contradicere. Atq; hæc omnia uobis mea contigerunt opera, mea q; fortitudine, uidelicet ex una illa cæde, postq̃ pater iam uiuere nō quibat. Acquū itaq; censeo, ut his pro meritis debitum mihi à uobis præmiū donetur, nō quod lucri auidus, aut sordidus quispiā sim, nec is qui mercedis gratia de patria bene mereri statuerim: uerum quod præmio cupiam officia mea cōprobari, neq; repudiari, aut inglorios fieri conatus meos, si uelut irriti præmiōq; indigni iudicentur. At hic cōtradicit, negatq; æquum facere me, qui decorari munere, præmiūq; ferre cupiam. Neq; enim tyrannicidam esse me, neq; quicquam à me pro legis sententia confectum esse: uerum facinori meo deesse quiddam, ad hoc ut præmium postulem. Percontor igitur illum, quid præterea requiris à me? non'ne uolui? non'ne ascendi? non'ne occidi? non'ne libertatem peperī? num quis imperat? nū quis iubet? num quis minitatur dominus? num quis nocentiū manus effugit meas? haudquaquā dixeris, sed omnia plena pacis, omnes restitutæ leges, libertas manifesta, democratia stabilis, inuiolata connubia, pueri tuti, uirgines absq; periculo, publicamq; felicitatē solēnibus feriis celebrat ciuitas. Quis igitur horum omnium autor? quis est
qui

qui illa sustulit: hæc peperit? Etenim si quisquā prae me dignus honore sit, cedam premium, desistam à petendo munere. Quod si solus omnia peregi, audens, periclitās, ascendens, interimens, excrucians, alterū ultus in altero, quid mea calumniaris officia? quur facis ut populus parum erga me gratus existat? At enim num occidisti tyrannum? Porro lex tyrannicidæ premiū decernit. Verū dic mihi, nunquid interest utrum ipse interimas, an mortis causam ministres? Mea profecto sententia, nihil: uerum hoc solum spectauit legis cōditor, libertatē, democratiam, sceleratorū sublationem. Huic honorē decreuit, hūc premio dignum iudicauit, quod quidē inficiari non potes, quin mea cōtigerit opera. Etenim si occidi eum, quo occiso, ille non poterat uiuere, nimirum ipse eadem peregi, ego occidi, sed illius manu. Itaque ne discepta de cædis modo, neq; illud expende quemadmodū interierit, uerum an iam perierit, & an quod periit, id à me sit profectum. Quandoquidem & illud excussurus mihi uideris, atq; his aduersus bene de Rep. meritos calumnijs usus: Si quis non gladio, uerum lapide ligno'ue, aut alio quouis pacto peremerit. Quid porro si fame tyrannum obsedissem, ad mortis necessitatem compellens? num ibi quoq; requisitus eras à me eadem, mea ipsius manu peractam? aut desiderari adhuc quiddam diceres, ad id ut legi factum à me satis uideatur: atq; id quū sceleratum acerbius etiam, atq; atrociori mortis genere trucidassem? Vnum hoc duntaxat specta, hoc require, hoc excute. Quis nocentium reliquus? aut quæ metus expectatio? aut quod calamitatum uestigium? Quod si pur-

gata omnia, si pacata, profecto sycophanticum est, mon-
 dum rei gestæ calumniantem præmio frustrari uelle,
 quod ijs quæ uirtute confecta sunt debeatur. Equidē ex
 illud memini differtū in legibus, nisi forte propter diu-
 tinam seruitutem oblitus sum eorum quæ ab illis dicun-
 tur. Causam mortis esse duplicem: puta, si quis ipse occi-
 dat: aut si non ipse quidem occidit, neq; manu facinus
 peregit, uerum compulit, præbuitq; mortis occasionem.
 Ex æquo ex hūc quoq; lex censet supplicio affici opor-
 tere, idq; iure optimo. Neq; enim statuit minus ualere
 oportere audaciam, quā facinus: ac postea superuaca-
 neum est cedis rationem uiamq; spectare. Deinde hunc
 qui sic occiderit, tanquam homicidam pœnas oportere
 dare censebis, ac nequaquam absoluendum esse. At me
 qui per omnia consimili modo Rempub. iuui, non cen-
 ses ea capere oportere, quæ ijs debentur qui beneficio
 iuuerunt. Neq; enim illud dicere possis, me quidem im-
 prudentem fecisse, sed exitum quendam commodum for-
 tuito fuisse consequutum præter animi sentētiam. Nam
 quid præterea iam formidassē, eo qui ualidior erat in-
 terempto? Quis autem gladium in uulnere reliquissē,
 nisi planè quod erat euenturum, id ipsum prædiuinassē?
 Nisi forsā illud dices, hunc qui extinctus est, tyrā-
 num non esse, neq; hanc appellationem in illum compe-
 tere: neq; uos multum præmij hoc nomine, si ille fuisset
 occisus, decreturos fuisse. Atqui istud dicere non queas:
 an tyranno interempto, ei qui cedis causam ministra-
 uit, præmium negabis? O curiositatem, de illo laboras
 quo pacto interierit, quum interim libertate fruaris?

Aut

Aut ab eo qui Democratiam restituit, nescio quid suæ peruacaneum præterea requiris? Atqui lex (uti fateris) caput rei gestæ spectat. Quæ uero ad id conducunt, ea omnia missa facit, neq; iam ultra curiosius excutit. Quid enim, an si tyrannum exegerit quispiam, non is iam tyrannicide præmium cepisset? cepisset opinor, idq; iure optimo, siquidem & hic pro seruitute libertatem peperisset. At id quod à me patratum est, non exilium habet, non in posterum instaurandæ tyrannidis metum: uerum absolutam sublationem, totiusq; generis internitionem, omneq; malum radicitus excisum. Et mihi per deos, iam ab initio ad finem usq; (si uidetur) rem totam perpenderit, num quid eorum quæ ad leges pertinent sit prætermisum, & num quid in me desideretur ex his, quæ Tyrannicide oportebat adesse. Principio mentem prius oportet suppetere fortem, & amantem Reipub. quæq; pro communibus commodis periculum adire non recuset, quæq; priuato suo interitu multitudinis incolumitatem ausit redimere. Num hac parte quicquam mihi defuit? Num frangebar animo? Num quum præscirem per quæ pericula mihi perrumpendum esset, per ignauiam refugi? Profecto non potes dicere. In hac interim parte tantum commorare, atq; aestima, an non uel uoluisse tantum ista, ac statuisse, præclarum facinus futurum fuisse uideatur. Ac putato me solius animi, uoluntatisq; argumento præmium postulare, tanquam qui beneficio iuuerit. Tum si uoluntati meæ facultas defuisset: uerum alius post me Tyrannum occidisset, dic mihi: num absurdum aut præter æquum fuerat dare præmium? Minime.

Si dicerem, ciues, uolui, statui, aggressus sum: uoluntatis experimentum dedi, solus dignus sum qui præmium feram: Quid tunc responsurus fueras? Nunc porro non hoc dico, sed insuper ascendi, periclitatus sum, atq; innumera merabilia priusquam iuuenem occiderem, patraui. Neq; enim usq; adeo facilem, factuq; procliuem esse rem existimetis, custodias perrumpere, satellites opprimere, unumq; hominem tam multos amoliri. Quin isthuc penè maximum est omnium quæ sunt in Tyrannicidio, totiusq; negocij caput. Nam ipse iam Tyrannus non magna res est, neq; expugnatu, neq; confectu difficilis: uerum ea quæ tuentur continentq; Tyrannidem, quæ quidem si quis superarit, is nimirum cuncta quæ destinauit, peregerit, et perpusillum est, id quod superest. Sed ad Tyrānos peruenire nunquam mihi contigisset, ni prius qui illum cingunt custodes oppressissem, omnesq; satellites ante debellassem. Nihil adhuc addo: uerū in his rursum immoror. Custodiam oppressi, satellites superauit: Tyrānum incustoditum, inermem, nudum reddidi. Vtrum his rebus confectis, nō tibi uideor honore dignus? an adhuc cædem ipsam à me requires? Quinetiam si cædē quæris, ne ea quidem desiderabitur. Non sum incruentus: uerū cædem peregi, magnam ac strenuam: nempe iuuenis ætate ac uiribus florentis, atque omnibus formidandi, per quem ille ab insidijs erat tutus, cui uni fidebat, qui complurium satellitum instar erat. An non igitur, quæso te, præmio dignus uideor, sed tantis rebus gestis honore fraudabor? Quid enim si satellitem unū, atq; adeo quid si Tyranni ministrum quempiam interemissem? Quid si ser

*si seruum aliquem charum? an non hoc quoq; magnum
 uisum fuisset, conscendisse, mediaq; in arce, medijs in ar-
 nis, aliquem è Tyranni familiaribus iugulare? Nunc &
 hunc ipsum qui occisus est, cuiusmodi sit considera. Fi-
 lius erat Tyranni, uel Tyrannus potius crudelior, do-
 minus intolerabilior, ad supplicia dirior, ad cõtumelias
 uiolentior, quodq; est maximum, hæres ac successor om-
 nium, quiq; in longum nostras calamitates posset proro-
 gare. Vin' hoc solum mihi confectum esse? Ipsum uero
 Tyrannum uiuere adhuc, fuga ereptum? Iam horum no-
 mine premium postulo. Quid dicitis? Non dabitis? An
 non & illum uerebamini? An non dominus, an non gra-
 uis, an non intolerandus erat? Porro nunc negocij ca-
 put deniq; ipsum perpendite. Etenim quod hic à me re-
 quirat, hoc quàm fieri potuit pulcherrime, confeci: Ty-
 rannumq; aliena cade occidi, non simpliciter, nec uulne-
 re uno, id quod fuerat optatissimum illi, uidelicet tanto-
 rum facinorum sibi conscio, sed posteaquam illum prius
 multo dolore excarnificassem, tũ quo nihil habebat cha-
 rius, miserabiliter prostratum coràm oculis ostendens:
 puta filiũ in ipso æui flore, tametsi scelestum quidẽ illũ,
 attamen & ætate uigentem, & patri similem, sanguine
 taboq; oppletum. Hæc nimirũ sunt parentũ uulnera, hij
 gladij uerorum Tyrannicidarum, hæc mors digna cru-
 delibus Tyrannis, hæc ultio tantis sceleribus congruit.
 Ceterum protinus interire, protinus excidere sibi, neq;
 huiusmodi ullum spectare spectaculum, profecto nihil ha-
 bet Tyrannico supplicio dignũ. Neq; enim ignorabam
 uir egregie, nõ ignorabam, inquã, neq; quenquã alium*

latuit, quanta ille charitate filium sit prosequutus, adeo ut illo extincto, ne paululum quidem temporis sibi in uita morandum esse fuerit ducturus. Atqui haud scio, an omnes patres hunc ad modum affecti sint erga liberos: uerum hic etiam ultra reliquos habebat quiddā, idq; merito, quippe qui conspiceret illum unicum esse qui curaret, seruaretq; Tyrannidem, quiq; solus pro patre pericula susciperet, et tutamen imperio adderet. Itaq; si nō ob charitatem, certe ob rerum desperationem sciebā illū protinus exiturum ē uita: perpensurum enim, iam nihil esse quur uelit uiuere, adempto tutamine, quod illi filius ministrauerat. Nimirum effeci, ut hęc omnia illum agminatim circumfisterent, forma, dolor, desperatio, formido, quiq; in posterum immincebant metus: his aduersus illum auxilijs sum usus, atq; ad id extremum illum consilium adegī. Interijt itaq; uobis orbus, excruciatu, plorans, la chrymans. Luxit luctum, non illum quidem diuturnum, uerum qui satis magnus esset patri. Postremo quod est omnium acerbissimum, ipse sibi necem consciuit, quod quidem mortis genus, præ ceteris miserrimum, multoq; atrocius, quā si per alium inferatur. Vbi mihi gladius? Num quis alius eum agnoscit? Num cuius alterius hoc gestamen erat? Quis eum in arcem adduxit? Ante tyrannum quis eo est usus? Quis eum ad illum misit? O ensis particeps, successorq; meorum egregie factorum, post tanta pericula, post tantas cedes contemnimur, et indigni præmio iudicamur. Nam si huius tantum nomine præmium à uobis postularem: si sic dicerem iudices: Tyrannum quū mori uellet, quū id temporis inermem se de

se deprehendisset, meus hic illi gladius inseruiuit, & ad consequendam libertatē auxilio fuit uniuersis, hunc quoque laude, premioq; dignum iudicassetis. Porro domino tam popularis rei non gratiam retulissetis? Non ne inter eos qui de Repub. bene meriti sunt, scripsissetis? Non ne gladium inter sacra monumenta consecrassetis? Non illum secundum deos ueneraremini? Nunc mihi considerate, quæ uerisimile est fecisse Tyrannum, quæ dixisse, priusquam sibi mortem conscisceret. Quam iuuenis à me trucidaretur, ac multis etiam uulneribus confoderetur, idq; in his corporis partibus, quæ conspicuæ magis, magisq; sint oculis obuiæ, uidelicet ut quammaxime discruciatet eum, qui genuerat, quoq; primo statim conspectu perturbaret, miserabiliter inclamabat, parentem implorans non adiutorem, nec opitulatorem: quippe qui senex iam esset, atq; inualidus: uerum domesticarum cladum spectatorem. Nam ego interim discefferam, autor qui fueram totius tragœdiæ, relinquens actori cadauer, scenam, gladium, reliqua quæ ad actum fabulæ pertinebant. At ille astans, ubi filium conspexit, quem habebat unicum, semiuiuum, sanguinolentū, cæde conspersum, tum uulnera perpetua, plurima ac letalia, hunc ad modum exclamauit: O nate extincti sumus, interempti sumus, tanquàm Tyranni iugulati sumus. Vbi mactator? Cui me seruat? Cui me relinquit? qui quidem iamdudum propter occisum te fili sum extinctus, nisi forte me tanquàm senem contemnit, ac lento supplicio me conficit: producitq; mihi mortem, redditq; mihi cadem longiorem. Atq; hæc loquutus, ensẽm quærebat. Nam ipse inermis erat,

propterea quod per omnia filio fideret: uerum ne is quidem degerat, ut qui iam dudum fuerit à me paratus, atque ad facinus futurum relictus. Euiuso igitur è cæde gladio, atq; è uulnere exempto, ait: Dudum me occidisti, nunc finem malis impone gladiæ. Ades patri lugenti solamen, senilemq; manum & infelicem adiuua, iugula. Tyrannum occide, luctu libera: utinam prior in te incidissem, utinam in cæde priorem occupassem locum. Occidissem quidẽ, sed tanquàm Tyrannus duntaxat, sed qui crederem mihi superesse ultorem: nunc autem tanquàm orbus occumbo, nunc tanquàm cui desit etiam mactator. Atq; hæc ubi diceret, gladium adegit, tremens neq; sat potens. Cupiebat quidem, uerum non suppetebant uires ad facinus exigendum. Quot hic supplicia? Quot uulnera? Quot mortes? Quot tyrannicidia? Quot præmia? Postremo spectastis omnes iuuenem dudum prostratum, nec exiguum profecto, neq; mediocrium uirum opus, ac senem huic circumfusum, atq; amborum sanguinem commixtum, libertatis illam & uictorialem uictimam, meiq; gladij facinora. At gladius ipse in medio amborum: declarans quàm non indignum se domino præstitit: testansq; quod mihi fidam nauasset operam. Id si à me ipso fuisset patratum, minus fuerat futurum. Nunc autem illustrius est ipsa nouitate. Atq; ego quidem sum is, qui tyrannidem sustuli. Cæterum actio in multos est distributa, quemadmodum in fabulis fieri consuevit. Ac primas quidem partes egi ipse. Secundas autem filius. Porro tertias Tyrannus ipse. Nam gladius omnibus inseruiuit.

Decla

DECLAMATIO D.

~~Luciano uersa, sed quæ superiori de-~~

non illa quidē uersa, sed quæ superiori de-
clamationi è Luciano uersa
respondeat.

S I MIHI causa hæc iudices, apud concionem popularem, quæ studijs potius, quàm exacto rerum iudicio duci cōsuevit, esset agenda, ac non magis apud iudices ex honestissimis ordinibus deletos, nimirum grauißimos sapientissimosq; nonnihil profecto uererer, ne omnium animis noua hac & insperata letitia gessientibus, atq; (ut ita dixerim) exultantibus, nec satis attentos, uec dociles essem auditores habiturus. Porro fauentes, beneuolosq; multo minus : quippe qui frontem modo, quasiq; personam huius negocij intuentibus, non faciem ipsam propius contemplantibus uideri fortasse possim, in communi totius ciuitatis gaudio, tum autem in causa tam populari, uelut importunius obstrepere atq; obturbare. Enimvero quum omnis affectus inutilis est ad recte iudicandum, tum ingens, intemperans, atque exundans letitia, non solum iudicium omne funditus tollere solet, uerumetiam nostri sensus non raro nobis eripere: præsertim si (quemadmodum hæc nostra) post graues diuturnasq; calamitates, ac ueluti tempestatem seuisissimam repete, præterq; spem (quasi portus quidā) fuerit obiecta. Quid autem tam acerbum liberae multitudini, quàm seruitus? Quid tam dulce, quid tam exoptatū, quàm libertas?

libertas? Itaque non rebus modo ipsis, sed uel inanibus harum rerum uocabulis, plebis animus queat ad quodlibet impelli: maxime primis his aliquot diebus, dum gaudiorum adhuc uelut æstus quidam impotens, omnia sursum ac deorsum miscet, dum lætitiæ temulentia, dum gratulandi dulcis quædam ebrietas pectus occupans, animum ad cogitandum instituere non finit. Verum uestra iudices singularis sapientia, perspicacitasq; non hoc tantum scrupulo me leuat, uerum et hanc mihi fiduciam suppeditat, uti sperem futurum, ut hoc contradicendi munus, quod equidem nec inuidencia, nec fauore in Tyrannidem (sicut iste calumniabatur) sed solita mea, et (ut opinor) nota Reipub. charitate suscepi, uobis non modo non inuidiosum, sed fauorabile, plausibileq; uideatur. Etenim postquam uiderem manifesta quadam deorum beneuolentia, post diuturnam ac miserrimam illam seruitutem, toties Reipub. uotis expetitam libertatem aliquando contigisse, nihil prius curandum nobis esse iudicaui, quam ut gratos nos exhiberemus in eos, à quibus nobis tam egregia felicitas esset profecta, quo uidelicet munus suum huic urbi proprium, perpetuumq; facere uellent, et constabilire, tueriq; quod largiri non essent grauari, meminissimusq; iisdem in manu esse, ut eriperent ingratis, quod optantibus dedissent. Sunt autem uel primæ gratitudinis partes, intelligere uidelicet, cui beneficium acceptum ferre debeas. Et hac una ratione mortales diuinæ beneficentiæ gratiam referre possumus: si beneficium acceptum agnoscamus: si celebremus, si ad illos autores referamus. Neque mihi committendum putauimus,

taui, ut dum nimium candidi in ciuem esse uolumus, in deos ingrati, impijque reperiamur. Neque enim isthoc nomine nunc perinde laboratur, ne hoc premij pereat arario, et huius lucris accrescat (quanquam id quoque longa iam Tyrannide exhaustius est, quam ut inde temere dari premia conueniat immerentibus) illud agitur, ne dii immortales, qui huius male consulta, nobis uerterunt bene, hoc tantum munus à nobis tanquam ingratissimis reposcant, si quod ipsis solis debetur honoris, laudis, gratiae, id illis fraudatis, in hominem contulerimus. At quem hominem obsecro? Nempe qui quum priuatus contra leges iuuenem occiderit, atque hac temeritate sua restituta libertatis periculosam occasionem modo praebuerit, idque adeo imprudens (uti mox docebimus) non ueretur pulcherrimum Tyrannicide titulum dijs eripere, sibi arrogare: Reipub. diem dicere, ac leges ipsas in ius uocare ciuitatem ingratitudinis ream agere, nisi sibi totam hanc felicitatem ferat acceptam. Nullum quidem iudices facinus speciosius Tyrannicidio, nullum dijs dignius: uerum hoc impudentior, qui sibi laudem tam eximiam usurpat immeritus. Nullum premium honestius illustriusque, quam quod Tyrannicide debetur. Sed hoc impensius accuratiusque spectandum, ne temere decernatur indigno. Permulta siquidem, permulta ad id requiruntur, ut hoc tam egregio titulo, ut hoc tam diuino premio dignus quis esse uideatur: quorum nihil in hunc competere, paulopost euincemus. Proinde quum non tollerande improbitatis mihi uideatur, qui legibus tum homicidij, tum temeritatis poenas debeat, cum à legibus premium

premiū omnium maximum petere: petere dixi, imò fla-
gitare: Et ita flagitare, ut etiam si unum ex huius arbitrio
deponderint, tamen multa insuper isti creditori sunt debi-
tura, Quæ cuncta quum postulare iure potuisset: maluit
tamen homo uerecundus, unico persoluto, reliqua sibi de-
beri: ut haberet nimirum, quod obnoxie Reipub. quoties
libido sit, possit improperare. Tum illud utrum risu po-
tius, an odio dignum existimem: quod in tribunalibus,
quod apud ornatissimum seuerissimorum iudicum confes-
sus, Thrasonem quendam nobis è comœdia retulit? Sen-
sistis iudices, ut è corona pleriq; risum tenere nequierint,
dum personatus iste Hercules tragœdiam illam suam no-
bis recitabat: de sese terq; quaterq; Tyrannicida, de sapi-
ente illo gladio commilitone suo, qui per se prudens senẽ
interemit: digno uidelicet, qui inter sydera collocetur, do-
mino in deorum numerum relato. Dij boni, quibus pha-
leris, quibus fucis, quibus ampullis facinus illud nobis
suum ornauit, iactauit, exaggerauit? quàm militari ia-
ctantia, quàm Stentorea uoce, quàm fastuoso uultu, quàm
arrogantibus supercilijs, quàm stupidis oculis, suum ipse
uobis encomium detonabat? Quæso iudices, ut etiam
nunc hominis uultum diligenter attendatis: non'ne uo-
bis minitari uidetur? non'ne dicere? ni mihi premiū
decreueritis, haud fretis impune, incolumi diuino illo
meo, ac fortissimo gladio, qui uel sine me, meas uices ubi
lubebit, acturus est. Quis tandem istam ferat iactantiam,
uel in eo, qui uere Tyrannum occidisset? Hæc quoque
me causa iudices (neque enim inficiandum est) commo-
uit, ut huius obfistrem petitioni, uel magis, ut immode-
ratam

ratam arrogantiam, ut odiosam huius imputationem retunderem. Videbam iam inde ab initio, quum certatim uniuersa ciuitas dijs libertatis autoribus grataretur, ut hic sese ira tumens in medium ingesserit, quàm indigne tulerit uictimâs dijs seruatoribus immolatas. Sibi hunc honorem eripi, sese unicum esse resitutæ libertatis autorem proclamabat, leges, aras, focos, omnia publica, priuataq; suæ dextræ, suo magnifico gladio deberi. Agite quid futurum denique iudices auguramini, si ad huius intolerabilem iactantiam, uestra autoritas, uestra comprobatio, si premium quasi pignus accesserit? Quid, nisi ut Tyranno submoto, alter quidam huic ciuitati paretur, qui uentose linguæ, gloriæq; quasi Tyrannidem quandam exerceat? Qui quotidie nobis odiosam istam suam Tragædiam ingerat, quotidie dextram istam Herculanam, et gladium prodigiosum minitetur? Vtrum est hoc iudices Tyrannide liberari, an mutare Tyrannum? Videtis ipsi quàm minaci fronte me iam obtueatur. Quid mihi succenses? Quid minitaris oculis? Quid terres supercilio? An mihi non licebit libertate in contradicendo (tuo scilicet munere) uti, quum tu sic abutare? qui liberum tibi putaris (id quod etiam in proscenio leges fieri uetant) crimen tam atrox, tam capitale in ciuem impingere, tantum quia libuit, idq; apud iudices iratos, in tam frequenti ciuium corona, quod nequeas uel leuissimo confirmare argumento. Siquidem quàm reliqua gloriose, tam illud impudenter dicebas, mihi nullam fuisse causam, quare tibi contradicendi partes susciperem, nisi quò Tyranni necem, quæ me discruciaret scilicet, ulciscerer. Quo quidem tuo
exemplo

exemplo si uicissim in te liberet uti, mox intelligeres quàm atrocia, quanto probabilius in te possint retorqueri. Nam tuum istud tam inuidiosum (quemadmodum tu quidem existimabas) conuicium, me longe minus etiam territabat, quàm (quod uulgo dicunt) ex pelui redditum fulgur. Etenim præterquam quòd neq; affinitas, neque cognatio, neque necessitudo, neq; emolumentum, neque prorsus alia res ulla mihi cum Tyranno intercessit, quæ mea referret illum uiuere, sine quibus rebus nullam in quenquàm criminis herere suspicionem tu quoque scires, nisi nunquam tribunalia uidisses, ac nisi hodie deuium te lucelli spes fecisset iureconsultum: equidem arbitror, meam fidem, integritatem, pietatem, totamq; meam uitam sic huic Reip. spectatam esse, ut isto crimine tibi potius improbitatis odium, quàm mihi suspicionem ullà conciliaris. Vides quàm multis adductus sim causis, ut tibi obsisterem. Deniq; (si scire uis) bona ciuium pars id à me enixissime flagitauit, ut sui patrocinium aduersum te capefferem, negantes sibi uideri Tyrannide liberos sese, nisi te à Tyrannicide præmo deijcerem. Non quod pudeat homini debere hanc filicitatē: tametsi id quoque durum, ei debere qui sic imputet. Sed debere arrogantis, sanè quàm molestum est: at debere, cui non debeas, isthuc uero non grauissimum modò, uerum etiam stultissimum. Equidem ne lenoni quidem, uel uerbo refrager, si modo is promereatur: sed obnoxium esse tam importuno imputatori, tum qui nihil iuuerit, id uero bis miserum est, bis stultum est. Nullus enim insolentius exprobrat beneficium, quàm qui quod non dedit, id uult dedisse uideri.

Sed

Sed finge mihi nullam esse causam quæ tibi me opponerem, nisi quia sic animo lubitum sit meo, profecto nihil habes quod mihi iure succenseas. Etenim quum apud iudices tam sanctos agatur: si uere præmium meruisti, non tibi honorem eripio, uerum etiam uehementer illustro, quando non paulo magnificentius est tyrannicæ præmium euicisse, quàm tulisse. Sin minus. æquus ueniam dabis, si boni ciuis fungor officio, si nullo meo emolumento Remp. debiti præmij ream defendo, si stultitiæ crimē, si imprudentiæ infamiam à ciuitate depello, si non sino, ut nostro omnium periculo hæc urbs in deos existat ingrata: Postremo si decorum immortalium causam ago, quibus honorē debitum tu conaris interuvertere, ut uel hinc sat liqueat, quāta religione reliquam causam egeris, qui statim ingrediens tam impudenter sis calumniatus, Contradicit, igitur contra Remp. fauet Tyranno. Quamquam ego illud quoque liberæ ciuitatis esse iudico, hoc loco uel Tyrannorum causas citra fraudem agere liceat. Neq; tamen à uobis postulo iudices, ut uel mihi pro sit in causa hoc meum erga Rempub. studium, uel huic obsit tam insolens arrogantia: imò non deprecor inuidentiæ suspicionem, non refugio uel atrocissimam illam, quam iste mihi conabatur impingere, inuidiam, ut Tyranno fauisse uidear, nisi certioribus, quàm ut à quocumque refelli possint, argumentis euinco, nisi demum, et aduersario persuadeo, modò ne tergiuersetur, ut quàm maxime ciuilitè quis agat, nullum ei deberi præmium: Sin exactius, seueriusq; poenā etiam ab ipso deberi. Quæ quidem dum quàm potest breuissimè facio, quæso iudi-

q ces, ut

ces, ut me attentis animis atque auribus audiat. Meministis iudices, ut iste inter dicendum subinde nobis conatus sit ob oculos ponere, id unum spectare iusserit, quantis malis Tyrannide simus leuati. Hoc passim inculcabat, hac re bonam orationis partem occupabat, nihil nos aliud perpendere uoluit, nisi quod grauem seruitutem tolerassemus, nunc optata libertate frueremur. Nimirum id tantum uos spectare uoluit, quod ad hoc iudicium nihil attinebat. Neque enim hoc in questionem uenit, quam misera sit Tyrannis, quam optanda libertas. Sed de illo cognoscitis iudices, quum libertas huic urbi sit restituta, quanta hinc laudis portio huius uirtuti debeat, et an id quod euentu cum huius facto coniunctum est, idem cum eius merito coniunctum uideri oporteat. Relegam autem eadem uestigia, quibus ipse in causam ingressus est, quod equidem refellendi genus simplicissimum esse puto: sequarq; partes illas, quibus iste rem secuit, id nimirum agens, ut quemadmodum ingeniosi conuiuatores iisdem carnibus alio atque alio modo coquendis, condiendisq; efficiunt, ut multa opsoniorum genera uideantur, itidem iste nobis ex unico homicidio multa faciat tyrannicidia. Repetam igitur ordine gradus illos, quibus iste facinus suum sibi uisus est mirifice attollere, et in quibus identidem restitabat. Quod si me deturbante, uel in uno quolibet consistere poterit: tum ipse sese uictorem pronuntiet licebit. Quot tyrannicidia, inquit, quot premia? Primum quod uolui, deinde quod conatus sum. Tum autem quod filium occidi plusquam tyrannum. Postremo, quod pater ob mortem huius si-

bi ne

bi necem consciuit. Principio quod uoluit iudices, quis nō leuius esse uideat, quā ut sit refellendum? nisi quod iste tanta uoce intonabat, toties inculcabat, quod Tyrannum uoluisset occidere, atque id (ut nihil iam accideret) tamen prēmio dignum asseuerabat. Quid autem tam ridiculum, quā nudæ uoluntatis prēmium à lege flagitare? quæ adeo nihil ad se pertinere putat, quid uelint, aut in animo statuant homines, ut neq; pœnam irrogent, si quid uelis modo perperam: neq; prēmium ostendant, si quid officiose uelis: uerum id unumquēq; uoluisse interpretantur, quod nulla ui coactus effecerit. Ergo ne, iniquies, non magna facti pars est uoluisse, quod quidē arduus in rebus uel solū sufficere solet? Recte sanè. Sed apud deos modo: quippe quibus solis perspicuum est quid nolis, aut uelis, ab his prēmium expectandum, si quid præclarum animo cōceperis. Lex hominum uices agit, & quid in obscuris illis sinuosi cordis specubus mortales agitent, adeo sua referre nihil putat: ut non dicam abdita aut suspiciosa, sed ne ea quidē admittat, quæ populari sunt opinionē famāq; iactata. Postremo ut non nisi comperta recipiat, non audiat nisi quæ sunt certissimis argumentis deprehensa, probata, euicta. Cedo, quod est facinus tam nefarium, cuius simplex uoluntas in crimen unquam est uocata? Ista iudicia Aeaci, Rhadamantiq; tribunalibus seruantur. Hic mihi non quid uolueris, sed quid feceris adfero. Quod si nulla lex ulli flagitio supplicium minatur, quod in animo statueris, quæ tandem est impudentia, pro merito quod prestare uolueris duntaxat, perinde quasi præstiteris, à lege quasi prēmium postu-

lare? Quæ quidem quum ad id unum sit comparata, ut maleficia uel deterreat, uel coerceat, multoq; magis ad eius partes pertineat, nocentibus erogare poenam, quàm bene merentibus largiri præmia (id quod mox copiosius demonstrabimus) posteaquam in criminibus nō accipit insimulationem meræ uoluntatis, quæso te, in petendis præmijs ostentationem uoluntatis admittet? Quis autem est ciuium uel quantumlibet ignauus, qui non uelit Tyrannum occidere, si tuto liceat? Quis non uel leno, saltem emolumentum causa uelit? Deniq; quis nō facile simulare possit uoluisse se: uidelicet quo præmium gratis auferat? Vis itaque dicam, quantum hoc totum habeat momenti, uoluisse occidere? Nempe perinde est, quasi te somniaris occidisse. Par pari pensari conuenit. Qui præstitit beneficium, ei lex beneficium rependit: at qui bene uoluit tantum, ei quid debetur, nisi ut uicissim bene uelit Resp. I nunc, & hoc in gradu nos iube consistere. Rem tam eximiam, inquis, animo uersaui, statui, decreui: an præmium negabitis? Non fraudaberis præmio, si isthoc nomine postules: uerum illud interim præmijs feres, uelut homo nimium perfrictæ frontis, irrisus, explosus, exhibitus discedes, quem non puduerit id à lege postulare, quod ne leno quidem ausit à quoquam petere, ut rem pro uoluntate auferat, nemo tam uecors qui concedat, ut uoluntatem nescio quam, hoc est minus quàm uerba pretio redimat. At non uolui tantum, inquis: uerum & periclitatus sum, ascendi, submoui satellites. Primum isthuc tu quidem consultè facis, quod de gradu illo desilisti, in quo nimis profecto incommode stabas,

bas, quanquam ne in hoc quidem multo commodius con-
stiteris. Nam etiam si paulo minus absurdum uideatur,
haud ita multo minus impudens tamen est, quum lex pa-
lām premium decernat ei, qui factū praestiterit, te quod
conatus modo sis, premium poscere. Ergo ne hoc quidē
iuris erit apud te legibus, quod per illas est ciui priuato
cum ciue priuato? Age quid si quis ciuium tecum iniisset
contractum, ita ut ille pecuniam stipulatus, tu conditio-
nem pactus esses, mirum ni suo uterq; periculo, atque is
nondum praestita conditione, nummos his uerbis abs te
petat: Cedo mercedem, conatus sum, tentavi, adnissus sum:
an non protinus impudenti homini respondebis: Cedo
conditionem? Nam de tuo conatu quid mea refert? quā-
do quidem effectum abs te pactus sum, non conatum. Pua
ta totidem uerbis tibi nunc respondere legem: Agnosco
contractum, non muto pacta: debeo premium, sed si tu
conditionem praestitisti, si tyrānum occidisti. Verbis aut
obligantur, aut absoluuntur homines. Si conato pollicia
ta sum premiū, non grauabor dare sin ei qui facinus per-
egisset, quod tandem ius est te ferre quod es stipulatus,
me non ferre quod sum pacta. In priuatis ac minutis con-
tractibus nemo tam improbus inuenitur, ut lucrum condi-
tione promissum postulet, non praestita cōditione, nemo
tam stultus ut det, si quis postulet: et tu à Rep. maximū
omnium premium postulas, quod conatus modo sis? Ni-
hil mihi nisi nugas adfers, donec illud unum audiā, quod
te praestare oportebat. Volui, inquis, ascendi, perrupi cu-
stodias, submoui satellites, quantulum iam est illud quod
superest? Quid adhuc desideras? Nempe nihil in te desia-

dero præter illud, cui soli debebatur præmiũ. An non intellexisti in istiusmodi contractibus duplex esse periculum: quorum alterum ad hunc tantum; alterum ad illum proprie pertineat: uidelicet persoluende mercedis, et præstande conditionis. Ego meo periculo præmij dependendi onus recipio, neque tua referre putes, neque refert quàm angusta mihi res, unde corradendum quod debeã pretium. Tu itidem conditionem tuo suscipis periculo, neq; mea quicquã interest, quo sudore, quo periculo sit ea tibi præstanda. Totam istam curam, totum hoc negotium tibi relinquo. Quod si ego iam præstita abs te conditione, commemorem tibi in agris meis male prouenisse segetes, merces naufragio periisse, nihil auelli à malis debitoribus, non sine graui dispendio conflare posse pecuniam, quam tibi debeam, dic obsecro, nõne nugas agere me dices, negans horum quicquam ad te pertinere? Hoc uno modo posse satisfieri tibi, si pecunia numeretur. Neq; quisquã est iudex tam iniquus, quin te tuo uti iure fateatur. Et mihi pulchre satisfactum existimas, si tu mihi tragœdiam adferas, quantũ adieris periculi, quantum sudorum, quantum uigiliarum exhausseris, dum studes præstare conditionem? Res est (mihi crede) calumniosior, scrupulosiorq; , quàm ut legibus tam occupatis conueniat, alienam expendere uoluntatem, alienos penficulari conatus: quorum suos quisq; nimio solet aestimare, non suos difficile est adamussim perpendere. At facti, facilis est aestimatio. Proinde ea in legis cognitionem cadit: hinc reliqua omnia cõsuevit metiri. Tametsi nõ piget interdum æqui boniq; rationem habere. Verũ in his litibus,

litibus, quæ de uetere illa formula pendent, inter bonos bene agier oportet: at in contractibus, quæ neq; ui, neq; dolo coierunt, quid est quod à præscripto recedatur, nisi quis uelit omnino à pactis discedere? Quid uis? Circumspice, et si potes usquam inuenire exemplum, non nego præmium. Sæpenumero in pugilum Olympicis, sæpe in certamine spectator (opinor) sedisti. Cedo, num quando uidisti quenquam tam impudentem, qui palmam sibi hoc nomine uendicaret, quod strenue certasset? Nō arbitror, atq; id in re penè ludicra, certe ad uoluptatem cōparata. Et tu in tam serio, omniumq; splendidissimo negotio, id tibi postulas, quod in scenicis illis pudeat uel impudentis simum tentare? Age quoties, et illud uidisti euenire, ut qui sese fortissime, doctissimeq; gessisset in cursu, is à præmio longissime abesset, et ignauissimo faueret euentus? Habeat ille sanè, quod causetur, excidisse habenas, cōster natum equum, fractam rotam, iactet se uel arte, uel uiribus tanto præcellentiore, quanto Thersitæ præstitit Achilles, nisi metam prior attigerit, profecto postulandi præmij ius nullum habebit, fortunam suam incusare licebit. Caterum Agonothetæ non indignabitur: propterea quòd hoc animo in certamen descenderit, ut eius uteretur conditione, id est, ita demum præmium ferret, si uiruti fortuna fauente uicisset. Alioqui si conatui, non tantum effectui præmium deberetur, tot palmis esset opus, quot in Olympicum certamen uenissent. Quanquam in huiusmodi ludis, qui solēnitatis, uoluptatisq; gratia proponuntur, sit interdū, ut uictis quoq; præmia statuātur, nō honoris, sed solatiij gratia: uerū serijs in rebus, atq; adeo

periculosus, quenam obsecro lex unquam mercedem statuit, nisi si quis facinus peregisset: et ita peregisset, ut omnibus numeros impleat? A quo tu quantum absis, mox audies: nam nunc de conatu tantum agimus. Lex igitur ciuicam promittit coronam ei, qui ciuem in bello seruauerit. Quis unquam ad hunc honorem uel aspirauit, quod se telis obiecerit, quod non sine multis uulneribus discesserit? Profecto nisi ciue seruato, nemo ciuicam petit. Quis unquam his uerbis muralem petijt: Acriter contendi iudices, ut moenia superare. Omnia feci, sed depulsus sum? Quantumlibet enisus sit, nisi consensu muro, nemo tam inuerecundus, ut muralem coronam sibi deberi dicat. Obsidionalē nemo flagitat, nisi depulsa obsidione. Postremo nullus honos petitur, nisi ab eo qui id effecerit, ad quod honor inuitat. Qui nauim in tempestate deseruam, ad littus perduxerit, huic ex lege uendicatio est earum rerum, quae nauī uehebantur. Quorsum attinet hic tuam iactare peritiam, sudores, pericula, conatus? Nihil non feceris, quo nauem in tutum reduceres, sed uictus tempestate deseruisti, audebis quicquam ex his quae sunt in nauī, tibi uendicare? Aut si ausis, futurum speras, ut quisquam te uel pilum sinat attingere? Non opinor. Siquis unquam ouationem, supplicationem, triumphum obtinuit, quod ad uictoriā omnibus neruis esset enisus, quod gnauiter se gesserit in bello, nisi superior discesserit, nisi praescriptum a lege numerum hostium fuderit, aude, et tu tibi praemium promittere, quod tyrannicidium sis aggressus. Quod si nemini hominum memoria cōtigit, desine tibi noua spe blādiri, desine inaudito exēplo postulare, quod sperare

sperare sit improbiſſimum, dare poſtulant ſtultiſſimum. Noli nobis commemorare, quanto capitis periculo mu- rum arcis conſcenderis, qua uirtute ſatellitum tyran- nicum perruperis, alios depuleris, alios occideris: quo- rum maximam partem tibi liberum eſt fingere. Ad ob- tinendum tyrannicæ præmium, duobus duntaxat uer- bis eſt opus, Tyrannum occidi. Quantumuis conatum exaggeres, alleues, attollas, non niſi tyrannicæ debe- tur præmium. Alioqui quid dices ſi eodem illo die, quo tu arcem conſcendiſti, permulti pariter aggreſſi, ſua quiſq; uirtute freti: quorum nemo tamen tyrannum in- teremiſſet: utrum omnes tyrannicæ præmio potentiur ex æquo, nempe quia conati? Age quid ſi multis ſtre- nue rem aggreſſis, uni cuiſiam, qui ſit omnium ignauifi- mus (ut non ſemper uirtuti reſpondet fortuna) cum con- tingat interficere, an non præteritis reliquis hic unus ho- norem auferet? Quamobrem tandem? Non quia plus adierit periculi, ſed quoniam id cōfecit, cui lex honorem decreuit. Hic tu fortāſſe ruruſus incipies deplorare, fruſtra ſumptam operam, negabis æquum eſſe uirtutis egre- gios conatus merito fraudari præmio, niſi fortunæ ſuffra- gio adiuuentur. Sed quæ tandem poteſt eſſe iniqua con- ditio, quam nemo compellitur accipere: niſi cui cordi ſit? Quantumlibet iniqua conditio proponitur, eam ni- mirum facit æquiſſimam, quiſquis ſuaſpte ſponte reci- pit. In aleæ ludo (ſi ſas eſt hoc exemplum cōſerre) quid iniquius, quàm uel ſummuſ artificem ab imperitiſſimo ſuperari, ſi modò iactus commode cadat. Atque id adeo nemo tanquam iniquum cauſatur: propterea quod cui-

lus huius lex non probatur, ei liberum erat non susci-
 pere. Itaq; lex quid præstari uelit, id palam, atq; in me-
 dio proponit. Quid abs te præstari possit, id tibi relin-
 quit expedendum. Illa nihil mauult, quàm ut res quam-
 optime cadat: quod si posteaquam nihil iam intentatum
 reliqueris, quo minus effeceris, per fortunam stetit, intelli-
 gis (opinor) nihil habere te, quod legi succenseas. Fortu-
 nam, si ita lubet, in ius uoca, cum lege nihil tibi rei: quæ
 ut nihil promittit, ita nihil debet, nisi præstanti. Neque
 uero existimemus iudices, istud à maioribus qui hanc le-
 gem tulerunt, sine summa ratione fuisse factum, ut cona-
 to præmium non esse statuendum putarint: uidelicet illud
 cauerūt, non tantum ne ancipites istas, & inexplicabiles
 huiusmodi de conatu lites inuiterent, uerumetiam quod
 intelligerent tyrannicidij conatum nō posse, nisi summo
 ciuitatis periculo suscipi. Vnde futurum prospiciebant,
 ut si conatui præmium statuissent, temeritate conantium
 Resp. subuerteretur potius quàm restitueretur. Etenim
 tyrannis quid aliud est quàm graue capitaleq; ciuitatis
 bulcus: huic si quis medeatur, ei merces digna proposita
 est, quàm ita demum ferat, si remedium præsentaneum
 attulerit. Verum huic malo neminem oportet admoliri
 manum, nisi certū artificem, qui sua diligentia peritiq;
 fretus, non sinat hoc licere fortune, ut dum ipse salutem
 dare conatur, illa uitam penitus eripiat. Quid? utrum
 tu igitur in eiusmodi discrimine conatum præmio iudi-
 cas inuitandum esse: an potius poena deterrendum, nisi
 quod conatus est quispiam, idem præstiterit? Nec illud
 te subleuat, quod mihi uidebare ratiocinando colligere,
 quum

quum lex in maleficijs poenam irroget simplici sceleris molitioni, par esse ut multo magis in benefactis conatus habeat rationem: nam oportere legem multo propensio- rem uideri ad compensandam uirtutem, quam ad retri- buendam culpam. Atq; uide quam hic tota erras uia. Prin- cipio non animaduertis hoc tyrannicidij facinus toto ge- nere à reliquis discedere, propterea quod aliorum molie- tio cum priuato molientis periculo modo coniuncta est: huius cum publico Reip. discrimine copulata, ut temere moliri tyrānicidium nihil aliud sit quam temeritate pri- uata rem omnium prodere. Deinde lex nec in quouis cri- mine, nec qualemcumq; conatum in questionem uenire finit, uerū in paucis duntaxat, quæ uel propter insignem atrocitatem hoc odij merentur, uel eiusmodi sunt, ut prius exitiū adferant, quam conatus dent significationē: quod genus parricidium, ueneficium, proditio. Postremo non uides nihil esse simile, totaq; natura rationeq; discre- pare, poenæ legitimam irrogationem, & honoris largi- tionem. Nam alterum quidem proprie legum munus, alterum quasi quædam de iure concessio, legisq; candor (ut ita dixerim) quidam est. Hoc ita habere sic demum intelliges, si reputes quam multa sint quæ lex iubeat, ad- dita poena ni pareas: quam multa item uetet, nisi obtem- peraris supplicium minitans: contra, uix unum, atq; alte- rum esse, ad quæ præmio sollicitet. Quædam enim eius- modi sunt, ut durum ac seruire uideatur ad ea metu mali adigi: quo de genere sunt, uxorem ducere, operam da- re liberis. Hic lex nimirum urbanius ac uerecundius te- cum agit, patris, non magistratus sumit habitum, pretio
ad id

ad id inuitat, quod alioqui gratuito te prestare decebat. Rursus alia tametsi id genus sunt, ut à quouis non improbo ciue prestari uelle oporteat, tamen, & fortiora uidentur, quàm ut à multis prestari queant: & periculosiora, quàm ut multi uelint suscipere: nam inbumanum uidetur cuiquam uitæ suæ contemptum imperare: ad hæc igitur præmio animat, quasi que calcar addit uirtuti. Proinde non oportet hanc legum indulgentiam longius trahere, quàm ad quæ semel ipsa astringit. Nec mirandum est si attentior, si uigilantior, si exactior est in proprio, naturali quæ munere suo, quàm in eo in quo pro temporis ratione in alienas partes descendit. Huic astipulatur illud, quod nouis etiam criminibus exemplum, aut nouum noua lege solet institui, aut à simili lege mutuo sumi. Neque tamen idem fieri consuevit, si quis quid noui facinoris cum laude patrauit, ut præmium à simili constitutione decernatur: nisi lex extet, quæ nominatim honorem statuatur eius facti, quod roget, uix habebit: quod postulet, haudquaquam. Quis enim legi necesse sit passim ciuium suorum officium mercede redimere? quandoquidem ne sit impunita improbitas, id publicitus omnium refert: at probus esse nemo gratis potest. Quid autem est quod non uel gratus patriæ debeat ciuis? cui si uel animam impenderis, quid mirandum, si quod acceperas, id restituis? Vt supplicio dignus sis, nisi parenti pietatis officium persoluas, non præmium illico tibi debeatur, si persoluas. Itidem, si quid in leges cōmittas, non potes effugere supplicium: at non statim ille tibi præmium debeturæ sint, si quid cum officio feceris. Nam
 si ciues •

si ciues omnes sese in officio continerent, ne opus quidem esset ullis legibus: quippe quæ non ad bonos mores comparatæ, sed malis è moribus natæ sunt, id quod uere uulgo dictitant, ac pharmaci uice fungantur. Finge itaq; nullas esse leges, quemadmodum de aureo Saturni seculo fabulantur poëtæ, suo quenq; sponte fungi officio: an tu hic clamabis perire benefacta, quod nulla lex præmium decernat? Vti lex non minatur nisi improbis, ita non pollicetur optimis ciuibus. Quorsum enim opus promisso, quum uirtus absoluta abunde seipsa contenta sit? Proinde petere quòd illa non sit pollicita, profecto plus quàm impudentissimum est: improbe flagitare quod ea candide ciuilitèq; promiserit, ciuis est probitatis non satis spectatæ. Tu quid merueris, paulo post excutietur: interim finge sanè præcipuam quandam utilitatem attulisse: cui tamen ex lege præmium non debeatur. Vtrum protinus clamabis infrugiferum fuisse officium, ciuitatem in ius uocabis, plebem ingratam uociferabere, minitare iudicibus, nisi tibi mercedem ex animi tui sententia decernant? An potius ipsam uirtutem abunde magnum sui præmium iudicabis? Oblectabis te conscientia recti. Hunc esse maximum fructum officij duces, quod de alijs citra tuum emolumentum benemerendo ad deorum benignitatem uidearis accedere? Nimirum hæc tibi futura sunt satis, si modò ciuis sis optimus. Quòd si non contentus istis, aliud adhuc nescio quod præmium desideres, certe maximo proximum est gloria: hoc tu iam prope modum tulisti. Quanto metiris precio, uolitare per ora mortalium, celebrari, laudari, digitis notari mille, oculos

oculos omnium in te coniectos circumferre? Ista, inquam, uel maxima præmij pars: nam pecunia sanè quàm exiguum momentum adfert. Tu conatus duntaxat es, per magna portio, uel caput potius ipsum tuo deest facinori. At quum interim his rebus frueris, dum non occiso tyranno, tamē uelut tyrannicida celebraris, quæso te, quantula pars abest à tuo præmio quod laturus eras, etiam si tyrānum occidisses? Postremo isthuc ipsum præmium, penè dixerim, inuidendum mihi uidetur, quod iam tibi licuit toties Reipub. tyrannicidium imputare, quod in celebri iudicio tibi contigit honestissimum præmium flagitare, & in tam frequenti theatro spectante Rep. magnificam istam tuam tragœdiam peragere. Mihi uidetur iudices, beneficij tulisse gratiam, quisquis exprobare beneficium potuit. Tu fortunæ, tu deorum munus imputas ciuitati, & sunt fortassis qui tibi libertatem acceptam ferant. An hæc tanta præmia contemnis? quæ uel uero tyrannicidæ sufficere debuerant, nisi lex maluisset præmio conatum ab effectu distinguere. Quanquam nullum me hercle præmium magis congruit ei, qui tyrannum conatus sit occidere, nec occiderit, quàm ut illi contingat tyrannicidæ præmium sperare, nec ferre tamen. Hiccin erat ille gradus, in quo nos tecum commorari iubebas? Quanquā hoc nomine tuus conatus minus promeretur præmium, quod aliorum proposito fortuna modo defuit, tibi uoluntas, ut ais. Effecisti quod uoluisti: id quod erat necesse, nec fecisti, nec uoluisti. Sed iamdudum alium gradum (ut uideo) circumspectas, in quem te recipias: nam in hoc quàm citra omnem præmij spem consistas, intelligis.

gis. Age sequemur te per omnia, & aliunde aliò fugitan-
tem persequemur, nec usquam finemus consistere. At qui
non tantum aggressus sum inquis, uerumetiam occidi,
nempe filium: atq; id facinus in duo secas tyrānicidia, &
quod filium sustuleris plusquam tyrannum, tum tyrannidis
successorem: & quod parenti, necato filio, mortis
causam ministraris. De illo mox, nunc hoc cuiusmodi sit
inspiciamus. Parentem ais abs te, iugulato filio, eadem
occisum opera: negas enim referre, qua uia peremeris,
modo sustuleris: imò splēdidius isbuc uideri uis, quod tuo
quidem ense, uerum ipsius dextera sit interemptus. Hæc
tam honesta iudices oratio possit parum attentum fallere,
præsertim hoc rem fucis illis suis, & phaleris uenditan-
te, dum nobis ob oculos ponit ualidum illum florentemq;
iuuenem, sic patri adamatum, crebris uulneribus
consosum: parentem senem miserum, illi circumfusu-
sum, eodem exanimatum ense, sanguinem utriusq; inter se
consosum. Ista quidem dictu splendida, sed quid ad tuam
causam attinent? Nemo tam cæcus qui nō uideat, nemo tam
effrons qui neget, spectaculum illud multo omnium iu-
cundissimum extitisse ciuitati, quum senem tyrannum iu-
ueni uideret incumbētē, exanimem exanimi, & in al-
tero gauderet sese leuatum malis præteritis, in altero futu-
rorum metu. Hæc quum per se maxima, quum Reip. sint
gratissima, quid attinet uerbis exaggerare? Illud unum
in hoc iudicio uertitur, utrum tibi acceptum ferri opor-
teat, quod pater sine controuersia tyrannus occisus est,
an fortunæ superūmq; dexteritati. Quod enim tuo gla-
dio perēptus est, id uero quā est futile nihiliq;. Quid si
tuo

tuo gladio ab eo qui eum utendum abs te rogasset, tyrannus esset necatus, num tu protinus tyrannicidae præmium petiit uenires? Lex occisori pollicetur honorem, tu eum iugulasti, de quo certe controuersum esse poterat, tyranni nomine censendus esset necne, cum de quo nihil erat dubitationis reliquisti. Si prudens, prudens excidisti à præmio: sin metu, multo minus etiam causæ est postulandi muneris. Verum illud tute uehementer urgebas, uti prudens uolens que reliquisse uiderere. Sed quod tandem erat istud tuum consilium, quum tibi sic in manu esset, non toto metu liberare Remp. sed ultorem tui facinoris, et uerum certumque tyrannum relinquere? intelligebas (ut ais) omne negocium confectum extincto iuvene, propterea quòd modis omnibus futurum præscires, ut senex illico sibimet eodem gladio necem conscisceret. Videte iudices, in manifestissimo mendacio qua rima conatur elabi: nisi diuinandi scientiam commentus fuisset, non poterat hinc explicare sese. Si quidem hæc uel augur, uel haruspex, uel uates diceret, fortasse nonnullos inuenires qui ista prædicanti fidem essent habituri. Nunc quid impudentius? quid uanius? quid ueri dissimilius? quàm asseuerare, id certum præscisse te, quod tale sit ut quouis alius exitus potius fuerit expectandus? An coniecturis es assequutus id euenturum quod euenit? At quid aliud effici coniecturis poterat, nisi ut uel sperares, uel suspicareret? Porro in re tam ancipiti, quæ dementia erat spem incertam sequi, discrimen certum negligere? Sed audiamus obsecro certas illas coniecturas, quibus hic noster uates præsensit inopinatum omnibus

omnibus exitum. Iam *etate fessus* erat, inquis, iam *uiribus defectus*, nec obtineri iam *autumabat* posse tyrannidem *adempto filio*. Tum *indulgentius amabat*, quàm ut filio uellet esse *superstes*. Non ne sentis hæc adeo non esse *naturæ rerum consentanea*, ut iam omnibus *uideantur* esse *confutata*, uel priusquàm *refellantur*? Vtrum *senimentem ullam fuisse putas*, an non putas? Si non putas, fieri potuit ut illi *tutum uideretur*, quod neutiquam erat *tutum*, atque ita protinus toto *falleris augurio*: si putas *sapuisse*, quur erat quod usqueadeo *diffideret*? Quasi uero tyrannis *uiribus duntaxat unius hominis*, ac non multo magis *ingenio, uersutia, calliditate, largitione, crudelitateq; cõtineatur*: quæ omnia si magis in *senem quàm in adolescentem competunt*, quur tu in *diuersum torques augurium*? An non illa *etæ usu rerum callentior est*? an non *altius dissimulat*? an non *cauet diligentius*? an non *prospicit oculatius*? *irascitur implacabilius*? *tenacius iniuriæ meminit*? *meliusq; in longinquũ consulit*? His solis rebus *imperium tyrannicum administratur*. In *militiæ duce quantulum est illud momentum*, quod *corporis uires adserunt*? at in *tyrannide profecto multo minus*. Cur magis illum *terrere ademptus filius*, quàm *extinctus satelles quispiam audacior*? quum *arx superesset approbe munita, superessent opes, arma, satellitum ingens agmen*, tot in *ciuitate factiosi potentesq;*, qui non solum *tyranni partes adiuuabant*, uerumetiam *tyrannos agebant*: quos equidem spero nunc nobis non esse *metuendos* (nolim enim *infausta ominari*) at ita tamen, ne *nimum secure negligatur*. Vsq; adeo ne *senem cruda*

r

uiridiq;

uiridiq; (quod omnes norunt) senecta callidum, animosum, ambitiosum, non stultum, una filij mors consternauit, ut rebus desperatis protinus è uita sibi migrandum duxerit? præsertim quum ille patris dominatum nihilo reddiderit tutiorem, sed multo inuidiosiore, idq; ob libidinem, atque etatis insolentiam temeritatemq; adeo ut expedierit propemodum illi ad stabiliendam tyrannidem filium è medio tolli. Etenim quo propius ad iusti regni speciem accesserit tyrannis, hoc minus est inuidiæ obnoxia, magisq; tuta. Iuuenis ille solum hoc augebat, quod maxime tyrannos solet euertere. Vera illa tyrannidis munimenta in callidi senis pectore erant collocata. Sed tenerius adamabat filiū, quàm ut defuncto posset superesse. De matercula quapiam priuata loqueris, an de uiro sene, callido, crudeli, denique tyranno? Quid ego iudices in eo sermone argumentis coarguendo sumam operam, quem ipsa natura, quem mos, quem communis omnium sensus repudiat? Quis unquam isthac audiuit? tyrannum usqueadeo pio in liberos fuisse animo, ut non dicam commori uoluerit, sed conuiuere commode quiuerit? Credite mihi, priuatorum isti sunt affectus: Tyrannus neque quid natura, neque quid pietas, neque omnino quid sit officium nouit. Exiit hæc omnia, simulatq; tyrannum induit. Omnia commodis, omnia metu, omnia necessitate metitur. Solos hos amat (si quos tamen ille amat, qui uel deos ipsos odit) quos aut metuit, et tollere nondum expedit, aut quorum opera ministerioq; ad sciendum imperium indiget. Quod si ullos ille posset amare, similes certe sui diligeret, impios, uiolentos, rapaces,

scle

feclestos, quando nihil ad conciliandam charitatem efficacius morum similitudine. Atqui ne improbi quidem illi chari sunt, nisi quatenus adiuuant, adeo ut præposterum, uel peruersum potius quendam Stoicum tyrannus exprimat. Neque enim quisquam tam Stoicus fuit, ut æque uacaret omnibus affectibus atque tyrannus: hoc modo illos discernit, quod philosophus honesto metitur sua consilia, hic commodo. An ille ullum pietatis igniculum in quenquam mortalium sentire potuit, qui in patriam uitæ parentem altricemq;, qui in cœlites omnium bonorum autores tam sit impius, ut illam crudelissima opprimat seruitute, horum phana despoliet, iura contemnat? Verum ut largiamur tibi nonnihil, sinamusq; te priuatos affectus in tyrannicum pectus, hoc est, ignem in flumen transferre, an tandem persuadebis illud, usque adeo indulgenter illum adamasse filium, usque adeo in eum omnes uitæ suæ spes, uoluptates, opesq; semel contulisse, ut illo sublato, ne minimam quidem uitæ causam sibi reliquam esse putaret? Repete, non dicam ex hac ciuitate, uerum ex uniuerso mortalium genere: non ex hoc seculo, sed ab orbe condito, & ab ipso (si uis) Promethei simulacro. Quotus quisque fuit pater, quota quæq; matercula, quæ ob liberorum necem sibi fatum accersiuert? Naturalis hic dolor, & quem nemo ferè non modeste ferat. Priuatis parentibus uel indulgentissimis, muliercularum intemperatissimis affectibus mediocris luctus sufficit, tyranni in filium charitati non nisi solam mortem satisfacturam esse tu Lynceus præuidebas? Age, hoc quoque tibi donamus, uicerit homo tyrannus priua-

torum in liberos pietatem, uicerit indulgentia matercula omneis, quâ tibi compertum esse potuit, utrò se dolor paternus inclinaret? in rabiem, an in desperationem? Quo diligebat impotentius, hoc erat probabilius, ut senex natura ferus, ciuibus insensus, uel maxime uellet esse superstes, uel ob id denique, quo ueterem illam iram, nunc filij nece acerrime exasperatam irritatamq; Reipub. supplicijs saturaret. Quòd si aliàs uitæ pertæsum fuisset, hæc nimirum una causa poterat illum in uita retinere. Quid autem senili animo uindictæ cupidius? An nescis quam impotentes etas illa concipiat impetus, quo rapiatur æstu, quo flagrare soleat incendio, si quando atroci insigniq; contumelia laceffatur? Quæ uero potuit esse atrocior, quam filij cædes sic amati, ut tu quidem ais? Hæc nimirum quicquid in illo fuerit unquam crudelitatis, quicquid seuitiæ, quicquid immanitatis: si qua sanguinis sitis, si qua suppliciorum fames, deniq; si quid tyrannicum, id omne semel de integro poterat excitare, quasiq; renouare. Mitiora etiam animalia, datæ orbitatis iniuria in rabiem solet agere, et tu in tyranno (quo nullum animal immitius) nihil tale metuendum esse certissimus augur existimasti, quod in Tigribus uidemus euenire? Quòd si tibi uni compertum erat tyranno sic in delicijs esse filium, quid igitur aliud tua fiebat opera, nisi ut seuisissima illa Tigris, rapto catulo, in rabiem uersa, in miseram hanc ciuitatem dilaniandam discerpendamq; insinliret? Id si non euenit magna dijs gratia, tibi magnum debetur malum: qui quantum ad te pertinet, tam diram beluam in nostra capita fortunâq; immiseris. Elige nunc utrum

utrum malis, an uerum fateri, nihil fuisse tyranno cum nostris affectibus commune, an consingere sic adamasse, ut matrcularum quoque uicerit delicias. Certe neutro modo tua constabit deuinatio : quæ nisi constiterit, non est quod ad eius rei laudem aspices, quæ fortunæ commo-
ditate te imprudente euenierit. Postremo donemus et hoc tibi, ut præsciueris, et certum præsciueris, deo uidelicet quopiam te certiore faciente (nam alioqui fieri nequaquam potuit) perinde est ac si non præscieris, quum præscientiæ tuæ fidem legi facere non possis. Propter quibus prædixeris id euenturum quod euenit : doce quis deorum quando isthuc tibi prænunciarit: nihil habes quod dicas. Verum posteaquam rem feliciter euenisse uideres, tum demum post factum uates esse cœpisti, quemadmodum uulgo tum fieri, tum dici consuevit, post euentum stultos etiam sapere : et quo fortunæ beneficium uerbis in te transmoueres, tragœdiam istam nobis comminisci cœpisti, causas reperisti, quibus præscisse uideare. Sed dii boni, quam non bonum poëtam te præstitisti, qui tam inconsistentia, tam cum natura pugnantia finxeris, sc̃uissimum tyrannum ob pietatem erga filium ultro uitam fugisse : ob unius capitis necem tutum sibi non putasse in uita commorari, quum omnia superessent quibus tyrannis et paratur et obtinetur, sublato eo in quo omne tyrannidis præsidium collocarat, repente rebus suis diffusum ad inferos abiisse. Age, mitto nunc argumenta, hæc omnia uera, non ficta credemus esse, tametsi ne fucum quidem ullum habent ueri, si mihi ex omni hominum memoria uel unum tyrannum potes nominare, qui liberos

suos sic adamarit, ut non spadones ac pallacas longe præ-
 tulerit: qui sic illis indulserit, ut non suspectos haberet, ob-
 seruaretq;: qui sic illis sit físus, ut non in barbaris quibus-
 dam latronibus, ac seruis stigmaticis plus quàm in illis fi-
 ducie posuerit. Ego tibi permultos referre possim, qui fi-
 lios sic oderint, ut uiuos esse pati non possent: adeo me-
 tuerint, ut ne cibum quidem unà capere uellent: adeo dif-
 fiderent, ut tum demum se tutos esse putarent, si quis illos
 è medio submouisset. Nullus inutilior tyranni satelles
 quàm filius. Ex extrema barbarie conductitios mauult
 ille sicarios, fugitiuos, homicidas, sacrilegos: his uitam
 suam mauult committere, qui sua patria frui non possint,
 & alienam euertere gaudeant, qui barbaricis ferinisq;
 uiribus antecellant, & gigantes illos impios referant,
 qui propter animi cupiditatem non difficile ad quiduis
 periculi suscipiendum perducuntur, & propter ingenij
 feritatem à nullo facinore abhorrent. Hi sunt idonei ty-
 rannorum ministri, hi fiducia, munimentum, præsidiumq;
 tyrannidis multo tutissimum: hos si quis ademerit, cau-
 sam uideatur dedisse, quur rebus tyrannus diffidat. Nam
 filius qua tandem ratione dominatum sustinebat: Aetate?
 at utilior ætas grandior. Robore? unus erat. Prudentia?
 magis sapit senecta. Custodijs quas obtinebat? at si ad-
 uersus patrem obtinebat, mors illius seni etiam optanda.
 Si patris nomine, quid nisi unus satelles ademptus erat?
 Nam custodiæ quò deficerent, nisi ad eum cui alebantur?
 Tutior igitur erat futurus tyrannus amoto filio. Res
 enim tyranno suspecta, filius uiolentus & insolens, pro-
 pterea quòd reliqui illi Barbari solo lucro contenti sunt:

Filius

Filius illud premium spectat, tyrannidis successionem. Nec ullus pietati locus, ubi mentem possidet dira regnandi libido. Ibi contemptis naturæ legibus, & filium horret pater, & patris interitum optat filius. Sed dicturus iam dudum nescio quid mane, præsenſi, nihil inexpugnatum omittam: urges. Nisi præter modum adamauit filium, nisi diffisus est, quæ sibi mortem consciuit? Istuc uero merito demirandum, quippe quod præter omnium, ac tuam etiam spem euenit. Verum ego nihil ad me pertinere puto, ut tibi rationem reddam, quid illi dii in mentem immiserint, ut sibi uim adferret: hoc tantum euincere sat est, te nullis coniecturis hunc exitum certo præſcire potuisse, quantumlibet amarit filium: tametsi causa non admodum obscura. Iam deorum si qui fuerunt huic insensui Reipub. iras diuturna nostra calamitas satiauerat. Iam propitios nostra uota, nostra sacra commouerant: aderat illud fatale tempus, quum impius ille senex dijs atque hominibus dignas admissorum poenas daturus erat. Iam aderant ultrices Erynnes, aderant Furæ, facibus & hydris omnibus armatæ: hæ illi mentem ademערunt, hæ uanam formidinem incusserunt, hæ attonitum ad spontaneam sui cædem impulerunt. Nihil minus arbitrabatur quàm fugisse, qui filium peremerat, quàm una cæde contentum fore, qua quidem una in re iure potes gloriari, quod tyrannum uehementer fefelleris. Virum esse putabat, qui hoc facinus peregisset. Credebat esse talem, quales audierat esse solere tyrannus, qui magno suæ uitæ contemptu, tyranni caput impeterent: qui non adu-
r 4 sent

sent perficere. Hanc suspicionem Pan ille, aut si quis alius est deus, nouis terriculis exagitabat. Arbitrabatur instare sibi carnificem, sensit adesse necessitatem illam fatalem, quam nemini nocentium uitare licuit. Itaque quod huius urbis pictati, quod deorum bonitati debetur, quur tu id phaleratus dictis in te transferre conaris? Vbi discrimen erat subeundum, ibi fugitabas: nunc ubi res præter spem pulchre cecidit, tutumq; putas, fortunæ laudem in te deriuas. Sed finge diuersum exitum fuisse consequutum, pone tyrannum ira percitum, passim ciues ad exquisita supplicia rapere, proscribere, iugulare, in exilium agere, possessionibus exuere. Quid hic dices? non fines, opinor, eorum malorum causam in te tanquam in autorem referri, & fortunæ argumento culpam deprecaberis. Negabis tibi imputandum esse, si quid fortuito præter propositum euenerit. At nunc non ne iniurium est, quod boni, fortunæ commoditate præter spem euenit, id totum in te uelut autorem uelle traducere? Etenim te nihil expectasse minus, quam id quod euenit, uel ipsa res clamitat. Si hoc animo conscendisses arcem, ut filium, non patrem occidisses, credi poterat te talem quandam spem animo concepisse: nunc casu nescio an metu potius in iuuenem incidisti, & tum denique diuina ista mens & futurorum præsaga, sed quæ non nisi post euentum sua prodat oracula, te corripuit. Quum esset fugiendum, ibi demum iudices in re tam tumultuosa, secum uelut ociosus consultare cœpit, utrum senem sua dextra dignum existimaret, ibi demum præuidere cœpit, fore ut pater ipse sibi manus adferret. Et quo commentum tam impudens iudices

iudices efficiat paulo probabilius, quæ nec uidit, nec uiderere potuit, ea perinde descripsit, nimirum (ut iactat) poëta, quasi spectator astiterit, quid in mentem uenerit tyranno, quid dixerit, quid fecerit, quomodo ferrū strinxerit. Eiusdem profecto impudentiæ, fingere præscisse se, quod esset euentu consequuturum, et quod non uideris, id ita narrare, quasi uideris. Quanto melius tuo commento: id est, fabulæ suæ fides constitisset, si ita finxisses: te quū perempto iuuenē, stricto gladio ad senem ire destinasses, repente à tergo adfuisse Palladem illam Homericam, et iam euntē capillis reuocasse te: uetuisse ne tam luculentum facinus senili cæde obscurares, sese citra tuam operam curaturam, ut ille suapte manu, sed tuo gladio peremptus, gloriæ tuæ nihil tenebrarum offunderet, sed multum etiam adderet lucis: dehinc abditum te per rimam contemplatum, uel (quod est te dignius) repete deam sepsisse te nebula, ut tyrannicæ necis tutus et ociosus spectator assisteres, nec prius illinc discessisses, quàm negotium omne cōfectum uidisses. Hæc si confinxisses, paulo minus malum poëtam te præstitisses. Sed ocium, opinor, non suppetebat ad omnes fabulæ partis commodè tractandas, uidelicet lucri cupiditate te protinus ad præmium postulandum rapiente. Nunc uel ipsa te prodit inconstantia, figmenti quæ coarguit. In arcem ascendisti, quo tyrannum occideres, neque tum præuidebas, quod sole ipso clarius uideri uis. In medio negotio subito nescio quis deus oculos tibi restituit, ut uideres futurum id quod accidit. Porro si ueris fidem facere uoluisses, narrare debueras quemadmodum no-

Et tuus explorator furtim arcem conscenderis, in ade-
 clanculum irrepseris, forte fortuna obuius nemine, non di-
 cam ut tolleres aliquid, sed ut experireris, si quod tuto
 facinus posses designare: hæc molienti commodum fa-
 uisse fortunam: itaque quum adolescentem solum, atque in-
 custoditum offenderes (ut est ea nimirum ætas securior,
 periculiq; minus cogitans: præterea diuturna tyrannis
 iam magnam metus partem exuerat) tum haud scio (ut
 mores illius erant) multo uino sepultum, atque immodi-
 ca libidine defectum, fortiter iugulasse scilicet, et somnū
 illi cum morte: id est, germanum (ut ait Homerus) cum
 germano coniunxisse: deinde ubi iam cardines procul
 stridere coepissent, exaudito uidelicet morientis gemitu,
 ibi te metu exanimatum ita fugisse, ut non uacaret gla-
 dium è uulnere tollere, quem nec paricide, nec sicarij
 solent relinquere ne deprehendantur: Interea domi la-
 titasse te, iamdudum de fuga cogitantem, et longinquas
 aliquas, semotasq; mundi latebras animo circumspectā-
 tem, in quibus abditus posses irritati patris seuitiam fal-
 lere: Iamq; te ad spontaneum exilium accincto, repente
 in uulgus exiisse famam, liberam esse ciuitatem, tyran-
 num unā cum filio iugulatum, reliquos metu fugisse, au-
 torem ignorari facinoris: Ibi repente ad nouam tuæ fa-
 bulæ catastrophē, immutasse te animum, et qui prius
 de salute fueras sollicitus, protinus ad præmij spem arre-
 ctum fuisse, lucrique auiditate, prius quā tibi satis esset
 excogitata ratio, qua totam huius inopinati euentus lau-
 dem in te traduceres, profilisse in medium: id quod uidi-
 mus, clamitasse tuum illum esse ensem, tuum facinus, non
 unum

unum præmium tuæ uirtuti fore satis. Hæc nemo non credidisset, sunt enim rerum naturæ cōsentanea, usu cōprobata, omnium opinione recepta. At tu dum sedulo quidem, sed tamen parum ex arte, tuam nobis præscientiam niteris persuadere, quàm multa comminisceris, non dicam tota facie à uero distantia, uerumetiam cum sensu communi, cum more, cum natura penitus pugnantia? primum tyrannum tam maternelis filium adamasse, ut sine eo uiuere noluerit: sic ob unius mortem metu fuisse consternatum, ut in uita manere non sit ausus: sic illi toto pectore fisum, ut ipse nullas circū se custodias haberet: adeo fracti animi fuisse, ut tam chari pignoris truculenta cæde non potuerit ad ultionem inflammarī: tam inuadendum, ut tua dextra fuerit indignus: tam inermem, ut ni tu illi gladium reliquisses tuum, defuturum fuisset, quo se iugularet. Non uides quàm non competat tam insignis in tyrannum pietas, tam secunda in eam ætatem fiducia, tantus metus in hominem, excepto filio, reliquis omnibus præsidij munitum, tantæ consternatio in hominem tot periculis exercitatisimum, tanta imbecillitas in iratum? Quid igitur erat, quur tu senem illum tantopere contempseris, ut indignū habueris, qui tua ista magnifica dextera iugularetur? Tu ne indignum iudicabis quē occideres, quum eum Resp. non putarit indignum quem formidaret, quem maximo suo cum dolore ferret. Non talem illum iudices, non talem sensimus, ut cuiquam contemnendus uideri debuerit. Neq; tu eum unquam contempsisti, nisi forte contemnere est, misere formidare. Sciebas arcē armis refertam, sciebas superesse satellites,

quorum

quorum uel unus (si seni uires deerant) sufficebat iugulando tibi. Non ignorabas (id quod nemo nostrum nescit) quantum uirium illi partim exercitatio, partim ingenij feritas etiam in illa senectâ reliquerat. Tum non te fugiebat, frigidum illud senium sic interdum acri dolore inflammari, ut iuuenibus etiam ualidissimis sæpenu-mero fuerit intolerandum, si quando solitum illud robur quod ætatis gelu uelut obtorpuerat, magno aliquo animi motu recanduit. Quis autem tam inualidus est, ut non illi pudor, ira, dolor ingens uires suppeditet? Hoc erat uidelicet, quur tu filium quàm patrem malueris occidere, quod illum inopinantem, inermem, dormientem fortuna obiecit. Cum hoc pugnandum erat, armato, ualato, irato deniq; Hoc erat quur gladium relinqueres, ratus ne tantisper quidem morari tutum dum reciperes, metuens uidelicet ne tantillum sarcinæ te redderet in sua tardiorē. Reliquisti inuitus, quo tyranno prodi pos- ses: sed prodi maluisti quàm deprehendi. Neq; ego nūc formidinem tuam accuso, imò miror magis quod pedi- bus consistere, quod fugere potueris, quum audires mo- ueri tyrannicam familiam, stridere arma: intelligeres ti- bi non cum puero, sed cum uigilantibus uiris, accinctis, armatis, sobrijs, irritatis, deniq; cum rabioso patre dimi- candum esse: non quòd illum usq; adeo filij mors com- moueret, sed quòd arbitraretur, & haud scio an uere se petitum fuisse, dexteram tuam errasse tantum in filio. I nunc & spera, non dicam hos iudices uiros omnium perspicientissimos, sed uel è media plebe quenquam esse tam muccosis naribus, cui non suboleat, imò qui nō pla-
nè odo

nè odoretur, persentiatq; totam hanc fabulam abs te cō
fictam. Et quod poëtae solent, quum hærent in explican
do traggædiæ argumento, hanc ueluti deam diuinationem
arte quadam induxisti, quo præfensionem tuam ius
dicibus probares, sine qua uidebas præmiū obtineri non
posse. Sed occasionem, inquit, ministraui paternæ mor=
tis, qui gladium quo se feriret reliquerim: atq; id solum
non modo satis esse putat ad petendum præmium, uerum
etiam meritum esse, ut ipse ensis inter arma deorum cō
secretur, dominus pro deo præsentī colatur. O hominē
suauem, si has spes uere concepit: impudentem, si quum
non speret, postulat. Ita'ne tyranno gladius erat de=
futurus, nisi tuum illum reliquisses? Tu in arcem arma:
hoc est, in syluam ligna portanda putasti? Nisi forte tuū
illud ferrum magicis precaminibus erat imbutum, ut ul=
tro ad mortis adegerit necessitatem: an uero nihil refer=
re putas, quam præbeas occasionem, quomodo, quo ani=
mo? Primum, gladium reliquisti, quo nihil minus deest
tyranno: nunquam ferrum abest, non in cubili, nō in tri=
clinio, non in sacris: reliquisti metu trepidus. Tua qui=
dem in re illud interim demiror, qua fronte eum gladiū
tuum ausis appellare, quē habueris pro derelicto. Me=
tu, inquam, exanimatus reliquisti, quem postea rece=
ptum optabas: reliquisti rem ancipitem. Quid si tyran=
nus illum eundē ensē in ciuium iugulos distinxisset?
quid si eodem lectos aliquot ex huius urbis iuuentute
adolescentes filio suo inferias mactasset? Si tyrannum oc=
cidisti, quia tuo occisus est gladio, & horū omnium in=
digna cædes ad te pertinebit: quippe cuius ense peracta
est. 1d

est. Id si non euenit, nihil ad te pertinet, nam anceps occasio quam in partem cadat, id dijs in manu est: si bene uerterit, nihil gratiæ debetur ei qui dedit imprudens: sin male, temeritas imputatur. Neque enim culpa uacat, qui periculosam ministrat occasionem: quæ si feliciter, mirentur omnes: sin infeliciter, merito accidisse dicant. At quanto probabilius erat, futurum ut tyrannus tuo ense alios in usus abuteretur. Scio me iudices hæc pluribus refellere uerbis, quàm necesse uideatur, quippe tam friuola: uerum id mihi propositum est, nullum illius argumentum non excusum, non exagitatum, non reuictum prætermittere. Quare quaeso ne pigeat ita ut antehac fecistis, patienter atq; attente cognoscere, dum hunc ab gradu firmissimo deijcio. Hic sibi uehementer fidebat, hunc acriter urgebat locum. Negabat uitari posse, quin præmium deberetur quod patri necis causam ministrasset, si non relicto gladio (nam hoc opinor argumentum iam habet pro derelicto) certe necato filio. Nam ita in legibus dissertum aiebat, nihil interesse utrum manu sua quis occidat, an mortis causam præbeat. Addebat, æquum esse, ut quum in maleficijs causam datam imputarent leges ad supplicium, multo magis idem obseruarent in benefactis ad præmium. Hæc aiebat meminisse sese in legibus esse disputata, illud addens Thraasonicum, nisi sibi diuturna scruius legum memoriam oblitterasset. Non tu legum oblitus propter diutinam desuetudinem, sed nunquam quid sibi uelint leges inquisisse uideris. Bis enim his erras, qui neque cause datæ rationem, neq; dantis animū discernas, id quod legi

legibus traditum est, nec animaduertis longe diuersam
esse rationem maleficij et beneficij imputandi. Quid
ais noue iuris interpret? Ita ne satis esse iudicas uel ad
pœnam, uel ad præmium, qualemcunq; quomodocunq;
causam dedisse? Nihil igitur refert, Hector an Aiace
occiderit manu, an gladium illum dederit, quo se postea
confodit? Atqui hanc laudem nunquam ille sibi uindi-
casset: tametsi probabile uideri poterat, in eum usum
hosti ab hoste datum fuisse ferrum. Quin ergo fabros
æarios omnes uel ad pœnam uocamus, uel ad præ-
mium, quoties armis in eorum officina perfectis, aut iu-
gulantur ciues, aut seruantur? Postremo quid hoc quod
tu petis præmium, non ensis istius tui opifex petit po-
tius? Tyrannus gladium erat habiturus, te non porri-
gente: tu porrigere non poteras, nisi huius industria tibi
ministrasset. Age si telo inter uenandum temere misso,
forte tyrannum uicinum interfecisses, clamares tibi ty-
rannicide deberi præmium, an potius nihil tibi debere-
tur laudis, quod imprudēs et inscius iaculum torsisses?
Imò in ius potius uocandus esses, qui missi teli temerita-
te ciuē (quod in te fuit) occideris: nam quod in tyrannū
incidit, id nihil ad te. Quid si caupo uinū lene ac suaue,
quale Polyphemo dedit Vlysses, tyranno uendidisses,
atq; ille eius dulcedine captus, auidius sese ingurgita-
set, eaq; re concepta febri deceßisset, auderes ne caupo,
uini titulo tyrannicide præmium flagitare? At quis non
te cum tua flagitatione, ut temulentum, uinoq; madidū
exploderet? Ceterum quanto frigidior titulo nunc
idem postulas? Vtcunq; coniecturis præcipi poterat:
ut etas

ut ætas uinosa tam illicibili uino auidius, intemperantiusq; frueretur, crapulam consequeretur morbus, præsertim in sene: morbum mors: Vulgo hæc eueniunt. Tu eam tyranno mortis causam dedisti: cuius nullum exat in hominum memoria exemplum. Quis enim ante hac ob filij necem sibi manus intulit? Accedam propius. Finge te tyranni coquum esse: probe callere palatum domini, medicos interdicare cibum, quo tamen ille oppidò quàm lubens uescatur: interminari morbum capitalem, ni temperet: id te non fugere: eum cibum tu arte tua, cupedijq; et condimentis magis ac magis illecebrosum reddis: consequitur edentem morbus, quem prædixerant medici: emoritur tyrannus, liberatur ciuitas. Hiccinè coquus è culina in forum prosiliens, et adhuc iure madens, fuligine niger, tyrannicide præmium postulabis? Mortarium, tonsillum, et ollas ostentabis, arma scilicet quibus tyrannidem expugnaris? Non eris, opinor, tam impudens in ea causa, qua tamen ista tua multo est absurdior. Nam illi uoluntas occidendi non defuit, probabilem præbuit causam. Tu nec in hoc iugulasti filium, quò pater ultro uitam relinqueret, et causam dedisti, ad quiduis potius quàm ad istud idoneam. Accipe exemplū tuo similius, quàm ouum sit ouo (quod aiunt) simile. Quid si tyranni amicam, quam ille misere ac perditè deperisset, occidisses: eaq; cognitare tyrannus sibi uitam abrumperet, auderes ad præmium aspirare: auderes dicere, te certum præscisse, fore, ut tyrannus sponte fugeret è uita? Certe quanquam plures amicas extinctas sequuti sunt, quàm filios, nemo
tamen

tamen tibi crederet, nemo tibi præmium decerneret, tuum factum periculosum & anceps dicerent: omnes fortunæ gratias haberent, cuius commoditate res ea feliciter cessisset. Tibi abunde magnum præmium existimarent, si commissi uenia donatus discederes. Primum igitur diuersam imputandi maleficij, & ascribendi beneficij rationem conueniet distinguere, deinde causæ equalitatem, postremo animum: atque ita demum liquet, quid tibi lex debeat. Nam quod aiebas legem prolixiorē esse oportere ad reddendum præmium, quā ad infligendam pœnam, id in priuilegijs, quæ in exemplum non uocantur, fortasse locum habet. In iure cōmuni longe secus est. Siquidem (uti superius demonstraui-
mus) nulli nocenti lex nō minatur pœnam: paucis beneficijs præmium ostendit. Tum in maleficijs etiam conatum simplicem supplicio prosequitur, in beneficijs semper exitum requirit. Nec mirum; nec iniquum, si lex est diligentior in eo negotio, ad quod unum est nata, atque instituta, quā in eo, in quo temporis ratione tanquam alienas sibi sumit partes. Ergo in utroq; cōmuniter spectat, ut causa sit idonea: deinde ut animus adsit, non tantum casus. Hoc rursum interest, quod in beneficijs nec causa idonea, nec animus idoneus satisfacit legi, nisi his accesserit euentus item idoneus. In malefactis, si quid nocendi animo tentes, nō expenditur nec euentus, nec causa: sed ex animo factum tuum lex metitur. Sic enim iudicat, tibi nihil ad scelus defuisse præter fortunam: qua te subleuari, quod tandem ius sit? In euentu simul & causam datam, & animum expendit. Si animum uitiosum

comperit, nihil moratur causam, quàm sit idonea: putat
 animum & euentum ad poenam commerendam suffice-
 re. Sin animo simplici data est causa mali idonea, &
 non consequitur euentus: lex quasi conuiuet ad id, &
 non putat ad suam cognitionem magnopere pertine-
 re. Sin euentus est consequutus, etiam si de animi uitio
 doceri non potest, tamen temeritatis & negligentie
 nomine poenâ irrogat: partim propter suspectam dan-
 tis uoluntatem, partim ut hæc latebra peccantibus eri-
 piatur, imprudens feci, discantq; homines uel suo peri-
 culo cauere, quod alieno faciant periculo. Ergo qui pru-
 dens & sciens, certam atq; euidentem noxæ causam de-
 derit: cum perinde lex censet, quasi facinus manu perea-
 gerit. Veluti si quis hostē opibus, copijsq; iuuerit, per-
 inde est ac si ipse arma contrā ferat. Siquidem id sup-
 peditauit, sine quo bellum geri non poterat. Aut si quis
 inimicum suum per dolū nauigio solutili imponendum
 curet, ut naufragio intereat: aut in conclaue pensili te-
 studine inducat, ut ruina opprimatur: aut iuxta lectu-
 lum ægroti, loco pharmaci uenenum ponat, futurū spe-
 rans ut eo hausto pereat, tametsi non bibit ægrotus, ta-
 men ueneficij postulari potest qui posuit, propter uitio-
 sam animi uoluntatem. Nam uehementer erat probabi-
 le id euenturum, quod ille moliebatur. Huic si detrahās
 nocendi uoluntatem, nihil illi cum lege rei futurum est.
 Si detracta nocendi uoluntate, apponas euentū: non effu-
 giet temeritatis crimen, nisi illum inculcata ignorantia
 absoluerit. Porro si in loco non ad id destinato, puta in
 uia publica, aut in fundo alieno, arcu temet exerceas: lex
 tecum

tecum non agit, nisi si quem occideris, aut uulneraris, aut si cui damnum dederis. Caterum quod facis, tuo facis periculo. Quod si quid horum consequutum est, cū lege tibi res est. Neq; tibi tua patrocinauitur imprudentia; quippe quæ culpa temeritatis non uacet. Siquidem in te fuerat præcauere, quod probabiliter poterat prætime-
ri. Vides quanto discrimine disita sint, inter quæ tu ni-
hil interesse dicebas. Primum non statim imputatur ad præmium, quod ad poenam, idq; nō à malignitate legum latoris, sed partim ex ipsa rei natura proficiscitur, par-
tim à legum officio. Deinde discernitur animus, causa data dijudicatur: spectatur euentus. Age nunc si libet, tuam causam, qua tuum facinus æstimari uis, expendamus. Finge te certam, ineuitabilem mortis causam ty-
ranno dedisse, sed imprudentem, nulla tibi sit præmij pe-
titio. Quis enim insciēs benemereri dicitur? Fortibus uir-
is præmia dantur, nō fortunatis tantum. Nam euicimus iamdudum opinor, ne posthac affirmes te in hoc iugu-
lasse filium, ut pater sibi necem conscisceret: quod euena-
turum ne uates quidem quisquam præscire poterat, tu nec suspicari. Imò postea quam rem plenam discriminis, fortune arbitrio cōmisisti, quia bene successit, hoc nomi-
ne lex te nō postulat: at idem si male euenisset, temerita-
tis poenas eras debiturus. Neq; enim tibi succurreret in-
culpata ignorātia. Quid enim æque formidandum erat, quam ne tyrannus, simulatq; occiso filio se peti insidijs persensisset, omnia tyrānidis mala in nos cōduplicaret? Iam ut de animo res tibi cōstet, causam dedisti non so-
lum non idoneam, uerum etiā periculosissimam Reipu.

Vin⁹ hoc tibi argumento euidētissimo demonstrari? Fin-
 ge te quēpiā ē ciuibus uitio occidisse: tum extincti pa-
 trem id facere, quod modo fecit tyrannus. Vtrum tu du-
 plici cedis crimine teneberis, an simplici? Simplici opi-
 nor. At uxor & mariti mortem imputabit, qui necato
 filio, seni causam mortis dederis: atq; his ferme tuis argu-
 mentis utetur. Indulgentissime filium adamabat, in illum
 omnem familiæ curā reclinauerat, illo se oblectabat, atq;
 hæc de priuato sene cum fide dicet, quæ tu de tyranno
 nimis dure (ne dicam ridiculè) dicebas. Addet ea te scis-
 se, præuidisse futurum, ut ille uitam fugeret orbatus filio,
 in quo uno omnia uitæ oblectamenta collocarat. Nō tibi
 defuisse iugulandi senis uoluntatem, sed hoc tantū egisse,
 ut miserabilius sua dextra perimeretur, ut odium tuū ple-
 nius miseri patris malis exaturares. Ideo iuuenē necasse,
 in hunc usum gladium in uulnere reliquisse. Vides quan-
 to sunt hæc probabiliora in hoc, quā in tuo negotio:
 & tamen negabis paternam necem ad te pertinere: atq;
 animi suspiciōē, causæ qualitate purgabis. Negabis cau-
 sam idoneam fuisse, quur ille sibimet manus adferret. Te
 nec præscire, nec timere potuisse id, quod sit consequu-
 tum: quod rarum extet exemplum patris, ob filij necem
 sponte fugientis ē uita. Alioqui futurum fuisse, ut & ma-
 ter sibi fatum accerferet: quippe quā impotētius amare
 sit consentaneum, ac minus aduersum dolorem animi ui-
 ribus ualere. Hæc non dubitares tibi profutura, ad alte-
 rum crimen depellendum, & prodesse dubio procul.
 Atqui quod in maleficijs ualet, ne qd imputetur, id mul-
 to magis in hac causa ualet, ne quid acceptum feratur.

Ibi te

Ibi te liberaret à uoluntatis suspicione, quòd causas parum idoneas dederis : hic ex causis multo minus idoneis propter personam tyranni, uideri uis non modò quod euenit, fuisse suspicatus, uerum etià certum præscisse. Ibi temeritatis postulari nò poteras, propterea quòd tametsi uitio abs te data est causa, tamen idonea non sit ad id quod euenit. Imò ipsi tota res imputabitur, & legibus pœnas dabit, sepultura prohibitus, quòd ciuitati citra causam idoneam, ciuē unū ademerit. Tibi non nisi unius filij mors imputabitur, etiam si mater quoq;, & filia, & sorores, & tota tribus huius necem fuerit imitata. Hic poteras, nisi feliciter euenisset : quippe ubi summum Reip. periculū & uerteretur, & prætimeri probabiliter posset. Venio nunc ad quartum illud præsidū iudices, quod iste tutissimum, ac penè inexpugnabile iudicabat : unde ego illū ita deturbabo, ut non solū sit nò habiturus, quo tyrannicidij & huius laudis arcem obtineat : uerum uix etiam latebram inuenturus, ubi temeritatis ac maleficij pœnam effugiat, quo nimirum intelligat, quàm non ini-mice, non curiose (ut aiebat) secum agam : ut quum pos-sim in crimen ac pœnam uocare, sat habeam ab honore nò promerito secludere. Ait sibi deberi præmiū, uel hoc uno nomine, quod iuuenem occiderit, iam plusquam tyrannum, tum tyrānidis paratum heredem, etiamsi hunc euentū dii nò dedissent, ut senex ipse uitam abrumperet. O deploratam impudentiam. Tu tibi præmiū peteres, si tyrannum suæ furiae non essent ultæ? Dii quiduis potius dederint, quàm istuc quod tu fingis. Sed tamen fingamus interim oratione, quandoquidem id tutò licet : tametsi ad

solam mentionē inhorrescit animus. Tu ne, inquam, oes-
 ciso filio, relicto sene uiuo, tyrānicidæ præmiū peteres?
 An potius nec ipse superesses, qui possis petere: nec esset
 Resp. quæ dare posset? Nam tu aut exquisitis supplicijs
 exanimareris, aut in extremis Orcadis exul delitesceres:
 nos pro tyrāno iam immanissimum carnificem patere-
 mur: & tuū caput ubicunq; terrarum latitares, diris im-
 precationibus deuoueremus, qui nos tua incogitātia, uel
 præcipiti magis lucri cupiditate in tantam malorū tem-
 pestatem cōiecisses. Sed re filius erat tyrānus (inquis) pa-
 tri præter inane nomen nihil erat reliquū. Quid ego au-
 dio? duos igitur hæc ciuitas tyrānos alebat? Nam de pa-
 tre nemo unquā dubitauit, quin tyrāni uocabulum me-
 reretur. Quando autem antehac unquam fando auditū
 est, duos una in ciuitate sedisse tyrānos? id quod magis
 etiam natura repudiat, quàm eodem in corpore gemina
 capita. In ijsdem aluearibus duo se reges pariter nō fe-
 runt. In armentis taurus tauro cedere cogitur. In ijsdem
 lustris non conuenit duobus inter se leonibus: & tyran-
 nus (quo nullum animal effratius) parem in eadem ur-
 be patitur? Non uides necessario fieri, ut è duobus, aut
 alter alterum opugnet, aut alter alteri cedat? Vtrum tu
 fuisse mauis in patre, an in filio? Si iuuenis aduersus senē
 obtinebat tyrannidem, quid à Repub. præmium postu-
 las? Tyranni partes adiuiuisti, non Reip. Sin patri cessit:
 quid tandem illum uocare potes, nisi tyranni uel præfe-
 ctum, aut satellitem? Quandoquidem seniori tyrānicam
 appellationem ne tu quidem audes detrabere. Verum ut
 quoquo modo tyrānidem omnē in adolescentē oratione
 deriuares

deriuares, quàm multa tu quidem nō ex re, sed pro causa
sae tue commoditate cōminiscebaris? Ceterum quàm in
his confingendis decori, quod in personis situm est, nullā
habuisti rationem? Sic enim (ut memini) inducebas in fa-
bulam senem iam etate mitem, et qui omnem tyrānidis
acerbitatē ob senectam exuisset: nō secus atq; mala, quae
natura acerba, tempore mitescunt, et in aliū abeunt suc-
cum. Porro iuuenem ferocem, illo incolumi gerentē ty-
rannidem, iamq; patri uiuo succedētē. Priuatus pater-
familiās nō fert filiū se uiuo successorem: et tu uis isthuc
credi in tyrāno? Ille non finit ullum ē liberis rem dome-
sticam ex animi sui libidine moderari: et tyrānus sese
ueluti abdicans imperio, negocium omne in adolescen-
tem reiecerat? Non dubito, quin et ipse uideris, quàm
dura sint ista, et quàm à communi sensu abhorrentia.
Verum quid faceres, nisi tales personas induxisses, exi-
tum inuenire tragœdia tua non poterat? Quaeso te, an
unquàm auditum est tyrannum etate mitescere? Quan-
do tu defines ea quae sunt priuatorū, quae bonorum prin-
cipum, tyrānis tribuere? Ut eodem igni cera mollescit,
limus durescit: ita etate pleriq; reddūtur mitiores ac tem-
perantiores, tyrannus magis exasperatur. Ut tempus
nōnullis pomis amaritudinem adimit, ut uinis nonnullis
acorem conciliat: itidem tyrannis non adimit seuitiam
etas, sed exaggerat. Vis ipsissimam tyrannici ingenij
tibi demonstrē imaginem? Spinam cogita, quae quo ma-
gis senescit, eo pungit acrius. Echinos cogita, qui quo
plus habent etatis, hoc testa sunt asperiore. Vulgaribus
ingenijs fortasse nonnulla uitia senectā uel detrahit, uel

certe mitigat, etiam si plura irritat, nonnulla parit. At tyrannorum mentibus ad scelus, ad crudelitatem natis, scelere et immanitate imbutis, atque educatis, præter uitorum omnium incrementum adferre senectæ quid potest? Nisi forte libidinem adimit? Quanquam ista tyrannidis quantula tandem est portio? Sed esto fuerit sanè propter ætatem ad uoluptates segnior, uerum erat fastidiosior: unde fit, ut imbecillior sit ad coitum, ad raptum audior. Fortasse pauciores huic execabantur ephæbi, sed insigniores. Pauciores producebantur uirgines, sed exquisitiores. Quir non autem et plures? uidelicet quo senile fastidium optione, et uarietate uinceret. Hoc ita esse, quot ego tibi testes citare possem? qui quo nobiliores sunt, quo fortuna præstantiores habet liberos, hoc magis eis à flagitiosissimi senis cupiditate metuebant. An tu putas unā cum uiribus senescere libidinem? Multo secus habet. Imò quantum ætas improborum hominum facultati detrahit, tantum adijcit cupiditati. Quanquam tyrannicum animum his in rebus non tam uoluptatis usus capit, quàm nostra delectat contumelia. Ut frigeat in sene tyranno Venus, certe seruet uigetque malitia, seuitia, nocendi libido. Postremo totum illud uitiorum agmen, quæ propria tyrannorum sunt, cupiditas, rapacitas, improbitas, impudentia, impietas, iracundia, uiolentia, impotentia, suspicio, fraus, perfidia, crudelitas, implacabilitas, immanitas, periurium (quid autem oportet omnia commemorare nobis omnibus heu nimium notæ?) horum inquam nullum non ætate fit acerbius, propterea quòd iuuenta nonnunquam naturæ bonitate uincitur.

uincitur: præterea quedam mala nondum didicit: at senectū, si quid pudoris, si quid humanitatis, si quid melioris ingenij à natura insitū est, id omne multo ac diuturno flagitiorum usu penitus exiit, et prorsum in inmanissimam quandam feram abiit. Id ita euenisse, iudices, in execratissimo illo sene, quid ego coner argumentis docere, quum sua cuiq; memoria abunde satis exemplū suppeditet? Quod si iuuenis sese gerebat insolētius, uidelicet patris abutens imperio: num tu hunc continuo tyranni nomine donabis? Ergo ex eadem tyrānide sexcentos tyrannos facile reddideris. Nam quis est omnino in tyranni familia, uel extremum mancipiū, qui non ipse penē tyranno sit ferocior, uiolentior, sceleratior? Filius, inquit, emolumentis imperij potiebatur: patri præter nomen nihil cessit. Quasi uero non sit istuc omni tyrānidi commune. Longe minima fructuum pars, qui solent ex tyrannide capi, ad ipsum redeunt tyrannum. Quemadmodum in latrocinio fieri consuevit: prædæ cōmuniter in omnes distribuuntur, uel in eos potius quorum opera capiuntur. Alioqui non cohærebit cohors illa scelerata: nisi dux ille, quisquis fuerit, plus etiam permittat suis, quàm sibi ipsi. Solum nomen sibi proprie uendicat. Et in nullos est tyrannus indulgentior, quàm in scelerum ministros: quippe quorum opera sentiat suū imperium contineri. Proinde sub unius umbra satellites omnis, omnis minister, familiaris, leno, Tyrānidem quandam in ciues exercet. Ridicule fecero, si hoc quoq; coner argumentatione probare, iudices. Vidimus, sensimus, experti sumus, nisi forte tam diutina calamitatis memoriā, tam pauculi dies

obliterauerūt. Neq; enim esset res usque adeo misera tyrannis, si unius modo foret tolerāda uolentia. Quot ferendi latrones, quot sacrilegi, quot ex extrema barbarie aduene, feris quā hominibus similiores? Neq; desunt, qui se simulent apud tyrannum sceleribus suis gratiam promeritos esse, quo nimirum hoc nomine metuantur à ciuib. Horū igitur unumquemlibet tyrannū appellabis, & pro quolibet occiso tyrānicidæ prēmium petes? Non in tantum omnem exues pudorem opinor. Sed pater etate fessus, omnem dominatum in filium transtulerat, quicquid tyrannicum in urbe gerebatur, id iuuenis uolentia cōmittebatur. Sed istuc quātum absit ab imagine ueri, quis tam cecus, ut nō uideat? quis tam obliuiosus, ut nō possit experimento refellere? Ego tibi complures nominare satellites possum filio insolētiore. Ad hæc, uerisimilimum est nullius insolentiam minus approbasse senem quā filij, uel quōd odit omnem tyrānidis affectatorem omnis tyrānus, uel quōd intelligit ex illius facinoribus longe plus inuidiæ, odijq; sibi conflare (callidissimi autem tyranni est, eatenus legitimum imitari regnum, quatenus obtineri tyrannis possit) uel quōd pater etiam pessimus, tamen liberorum nonnihil offenditur uitij, & ad crudelitatis ministeria alienis quā suis uti mauult. Quōd si clam patre rapinas, raptus, atq; id genus facinora designabat filius, profecto non tyrannum agebat, sed insolentem satellitem. Sin approbāte patre, quasiq; per illum exercente tyrānidem, utri tandem par erat imputari commissa, huic per quem gerebantur, an ei cuius autoritate arbitrioq; fiebant? Non arbitror ob-
scurum

scrum, quin huic cui in manu erat nutu ne fierent uetere. Quid autem non agunt per alios tyranni? Nam ipsi quidem neq; pueros emasculat, neq; uirgines abripiunt, neq; proscribunt, neq; bona diripiunt, neq; phana dissipant, neq; hereditatibus manum iniiciunt, neq; complant ararium, neq; tormētis excruciant, neque quenquā iugulant, neq; armis uicos expugnant, neque incendunt uillas. Totum hunc tyrānicum ludum per ministros exercent. In unum tamen tyrannici nominis inuidia competit, in unum occidendum lex premium instituit, in unū stringendi ferri ius facit, illos suæ cognitioni reseruat. Quorum ut quisq; sua opera tyranno profuit, ita aliud atq; aliud uocabulum imponi potest, certe tyranni uocabulum nemini congruit, nisi uni illi, sub cuius ueluti clypeo, tota illa perniciosissimorum hominū colluies latitat. Arbitror uobis, iudices, sepenumero auditum esse, id quod eleganter à doctissimis uiris est scriptum, tyrannis nō longas modo, uerum etiam plurimas esse manus: plurimos oculos, eosq; acerrimos: plurimas aures, easq; longissimas. Omnino prodigiosum quoddam est animal tyrannus: multoq; Titanibus illis Briareo, et Encelado portentosius, centenis capitibus, centenis linguis, cētenis manibus, pedibusq;. Quot enim habet scelerū ministros, totidem habere membra uidetur. Atque ut ex membris corpus, ita tyrannis ex huiusmodi constat ministris. Verū ut illud quod corpus appellatur, nihil est aliud, quàm quiddam omnibus ex membris aggregatum: ita in tyrannide unum quippiam est, quod neq; pes sit, neq; manus, nec ullū aliud membrum, cōtineat autem uniuersa: at ita

at ita contineat, ut ab ijs possit separari, idq; tyrannus uocatur. Proinde exaggera quantumlibet iuuenis insolentiam, uiolentiamq; præfectum arcis uoces licebit, oculum nomines licebit, aut si mauis dextram: aut si ne id quidem satis, præcipuum tyranni caput dicas licebit: Tyrannum certe uocare nequaquam potes. Vñ enim illud portentum tyranni nomine censet, cuius autoritate tituloq; cuncta hæc membra uelut animantur: idq; unū forti cui permittit occidere. Nō uult te in oculū aliquem inuolare: nō sinit ut caput aliquod amputes, ne tale quiddam eueniat, quod de Lernæa hydra fabulantur poëtæ, ut pro uno capite resecto, duo pestilentiora subnascantur: pro uno excusso oculo, plures acriores succedat: pro una rescissa dextera, multe robustiores subpullulent: unius uitæ te dominū, arbitrumq; constituit, qui sibi sit ausus tyranni uindicare nomen: quo sublato futurum sit ut membra reliqua quasi destituta spiritu, emoriantur, aut certe sanentur. At quid ego tecum iam accuratis argumentationibus ago? Possum illico tuis te uerbis reuincere, ac ueluti tuo te laqueo capere. Iuuenem paulo ante magnum patris satellitem nominabas. Non inficiabere. Rursum alio loco dicebas omnem tyrānidem occupasse filium: solius appellationis honorem cefisse. Qui conuenit eundem et satellitem, et tyrannum appellari? Tum si cefit, nō igitur usurpauit tyranni nomen. Contractus autem uerbis aut rati sunt, aut rescinduntur. Lex hac tecum formula cōtraxit: si quis tyrannum occiderit, præmium ferat. Quid tu mihi iuuenis flagitia commemoras? Id te lex uoluit occidere, quodcumq; illud esset animal,

quod

quod tyrannus diceretur. Magnū (ut ipse fateris) satellitem occidisti, non tyrannū : quid tibi cum lege rei est? At rem, inquis, legis sequutus sum, nō syllabas: eū interfeci, qui caput erat tyrannidis, paratus hāeres paterni dominatus: libertatē peperī, seruitutem sustuli: hoc lex sensit, huius rei auctori prēmium praestituit. Satellitem, inquam, occidisti, nihil moror quantū, quā graue, quā ferocem, quā scelestum: satellitem tamen occidisti tyrannidis, non caput: aut si caput, unum ē pluribus. Sed haec omnia tibi ex animi sententia largiamur: fuerit sanē res tota tyrannidis filius: pater nihil nisi uocabulū quoddam inane tyranni: quemadmodum in fabulis habetur, Echo nympham, nihil aliud quā meram quandam fuisse uocem sine corpore. Qui tibi licuit in re tanta, a uerbis legis discedere? praesertim ita dilucidis, ut perspicuum magis nihil esse possit, et commentitiā interpretationem domi tuae natam in iudiciū adferre? Ego iudices, nullum in Rempublicā exemplum perniciosius induci posse iudico, quā si consuescant homines calumniosi a praescripto legum recedere: et interpretamento, quod ad praetextendum facinus quisque suum maxime idoneum commiscere queat, id iudicibus obijcere. Quis autem unquam meminit de legis sententia quāri solere, nisi quum in scripto quiddam apparet ambigue, obscure uel dictum: aut quum ex uerbis et euentu absurditas quāpiam extitit, eaque manifesta? In priore non cuiusuis commentum, sed iuris prudentium responsa, sed iudicum sententia recipi solet. In hoc posteriore, necessitas ipsa compellit aliquantisper a legis uocibus deflectere: et aequitatem
iuris

iuris potius, quàm uerba spectare. Duplex itaque periculum uidetis iudices : alterum ne supersticiosa cauillatione literarum legis ab eo quod lex spectauit abducamur : alterum ne passim à præscripto discedendo, leges omneis et iudiciorum religionem subuertamus. Quorum illud quidem multo leuius est : propterea quod uix unquam accadat, ut legislator obscure quid uoluerit, explicuerit : aut absurdum quiddam exoriatur. Hoc multo periculosissimum, perniciosissimūq;. Etenim quæ tandem lex futura est, quam uersutus calumniator, quo poenam effugiat, non facile possit aliquo commento subvertere? Neq; quisquam nō elabetur è iudicio uestro nocens, nisi qui sit usqueadeo nullius ingenij, ut ne friuolam quidem aliquam cōmentatiunculum queat inuenire. Atque ut cuiq; commodum erit, aut animi libido feret: ita pro sene iuuenem, pro tyranno satellitem, pro homicidio tyrannicidium : et passim aliud pro alio interpretabitur. Vestra interim iudices religio, uestrum iusiurandum, quæ tandem ratione seruabitur: quibus nihil futurū est certi, quod in cognoscendo sequamini: uerum ambiguas, diuersasq; litigatorum coniecturas spectare necessum erit? Ergo quum in omni causa maxime cauendum est, ne sine grauissima ratione à legis præscripto discedatur : tum in hac non periculosum modo, uerum etiam absurdissimū: quum legis uerbis nihil possit esse dilucidius : sententia nihil æquius: interpretamento, quod præter legis mentem inducitur, nihil pestilentius. An credimus legis huius autorem usqueadeo insantem, et uerborum inopem fuisse, ut dicere nō potuerit: qui

rit: qui quouis modo tyrannidem sustulerit, huic præmiū est, si modo isthuc sensisset? Neq; uero fugit illum, totam tyrannidem per satellites & præfectos exerceri solere, permultosq; in his esse uel tyrannis ipsis sceleratior: atq; ut ita dixerim, Tyrānicos magis, & omnino supplicio digniores: nisi & omnium omnia ministrorum scelera tyranno imputarentur. In unum tamen illum, qui hoc nomine censetur, tibi ferro grassandi facultas data est. In reliquos non tibi permittitur idem: non quod illos uita dignos iudicet lex: sed quod unius cæde totam tyrannidem tolli uelit, non multorum cæde reddi durior. Tuum erat legi simpliciter parere: neque eius uerba quasi plumbeam quandam regulam ad tuum facinus accommodare, uerum ad illius præscriptum factorum tuorum rationem instituere. Præsertim in hoc exemplo, quo non aliud potest admitti pestilentius, ut ex legis arbitraria interpretatione, quem uelis interficiendi tibi pro tua libidine licentiam sumas. Non illud hic spectandum, iudices, quàm inuisus Reipub. sit, qui occisus est, quàm maiore etiam supplicio dignus: uerum id etiam atque etiam perpendere oportet, exemplum præter leges iugulandi homines, semel in ciuitatem receptum, semel uestris sententijs approbatum, deniq; præmio compensatum, quo tandem licentiæ sit processurum. Quod iste sibi in tyranni filium licere uoluit, hoc alius sibi uolet in ditissimum quemque ciuium licere. Quisquis pauper à locuplete contumelia afficietur, protinus tyrannum cum appellabit, & ueneno aut ferro adorietur. Postremo si cui magistratus non placebit, si cui iudex

erit

erit inuisus, non dubitabit è medio tollere. Porro ad facinoris defensionē, Sophistam quempiam aut sycophantam consulēt (si ipse ingenio stupidiore fuerit) & nouam legis interpretationem uobis adducet: dicet nil aliud sensisse legulatorem, quàm ut huiusmodi ciuium genus non nomine, sed re tyrannidem agentium, ferro, igni, ueneno tollatur è medio. Atque ita breui futurum est, ut quod in uno factum semel & probauimus, & gauisi sumus: id in multis sepius & doleamus, & improbemus. Credite mihi, non mediocre discrimen, neque conuenienter accipiendum, ut titulo reperto, priuatus hominem indemnatum interficiat. Id ita esse facile liquabit, siquidem animaduertimus, nihil omnium esse, quod lex parcius, circumspectiusq; permiserit. Etenim (si meminī) tribus duntaxat temporibus lex indulsit, ut quis citra iudicium hominem occidat. Primum adulterum, sed in uxore deprehensum: id quod intemperanti & insuperabili mariti dolori donatum est. At ita si corpus utrunque pariter interimat, si argumentis idoneis deprehensum fuisse doceat. Deinde in ui depellenda. At ita si demonstrēs te mortem effugere nequisse, nisi mortem intulisses: id lex ita interpretatur, quasi sese tueri potius sit isthuc, quàm alium occidere. Vterque tamen facti sui rationem reddere compellitur, statim sese prodere, nec expectare donec in ius trahatur: atque (ut ita dicam) ultro semet reum facere cogitur. Quod si omnia constabunt argumenta: ita demum à lege dimittitur, ut uenia, non laude dignus esse uideatur. Postremo in tyrannicidio: ubi propter periculi suscepti magnitudinem

dinem lex præmium quoq; proponit : at ita si eum quem tibi lex isto uelut insigni tyrannici nominis denotauit, fortiter occideris : non si scelestum alio scelere sustuleris : neq; patietur te ius occidendi permissum, latius quàm ad unicum tyranni caput trahere, nisi si quis obsistat, ut per illius necem tibi necesse sit ad illum penetrare. Iamq; hoc factum tuum secunda illa ratione defenditur. Huic tertio generi fortasse proxima uideatur hostem in bello feriendi facultas : quàm tuæ tamen libidini lex non permisit. Nisi palàm hostis sit declaratus, nisi in imperatoris uerba iuraris, nisi ille aciem eduxerit, nisi signa canere iusserit, tibi fraudi futurum est, hostem interfecisse. Tu dicturus es : Hostem occidi, nam plus quàm hostilia faciebat, nomē hostis tantum aberat, re hostem agebat. Lex respondebit, suarum partium fuisse, hostem declarare, ac tuo fortasse scelere fruatur : uerum ne serpat exemplum, poenas de te sumet. Quid autem aliud abs te factum est? Vnum tibi lex nominatim designauerat : tu illius uocabulum tuapte auctoritate in aliū transfers, quod nisi in unū nō potest competere : neq; traduci debet ab eo cui lex attribuerit, ne tibi fas sit aliquando quem uoles magistratum, quē uoles iudicem, quē uoles ciuem, tyrannū appellare. Neq; uero sine grauissimis causis lex tot uinculis astrinxit hanc in uitam alterius licentiam. Perpendit nihil maius eripi cuiquam posse, quàm uitam : uidit in extinctum facile uarias causas consingi etiā impune posse, quandoquidem ille non sit resutaturus, qui iacet. Vidit quàm multis titulis suum quisq; dolorē posset prætexere, si post occisum

t hominem

hominem ulla causa recipiatur, præter eas quæ legibus sint expresse. Quid quòd grauatim sibi quoq; lex permisisse uidetur, ut homini uitam eripiat: quàm comperta, quàm multa requirit argumenta, quàm multa concedit reo, quàm maligne agit cum actore, quem non nisi suo periculo uult accusare: quantum spatij largitur ei qui defertur: quàm liberam iudicum reiectionem. Quantum igitur à mente legis abesse putas, ut cuilibet permittat, uel pro suo priuato dolore, uel domestica iuris interpretatione, hoc est, subuersione, in cuiusquã uitam grassari? Neq; ad rem pertinet, quantum criminum aceruum exaggeres, quantumuis etiam uerorum, addo notorum: dicas parricidam, sacrilegum, incestum, proditorem, peculatorem, ueneficum interfeci. Tyrannū lex iubet occidi. Atqui hic unus multis Tyrannis erat sceleratior, pestilentiorq; ciuitati. Ad ista tam multa crimina lex tibi uerbo respondet. Nihil moror quàm fuerit scelerosus, qui periit: in unum Tyrannum tibi ius feceram occidendi, in reliquos in ius trahendi. Si detulisses, auditus, reuictus, damnatus à me palàm poenas dedisset, omniq; Reipub. salubri exemplo fuisses. Nunc tu priuata libidine interficiens, pro saluberrimo exemplo, perniciosissimum in ciuitatem induxisti, et legum instaurationem, à legis uiolatione auspicias: hoc est, malis malo mederi studes. An me clàm esse putas, quàm multi sint in hac turba uita indigni, morte dignissimi? At eos meæ cognitioni, non tuis manibus seruo: sunt fora, sunt tribunalia, sunt iudices, sunt carceres, secures, carnifices. Quir tu mihi præire conaris? quir nullo mandante magistratum occupas? &

dum

dum Tyrannicida uideri uis, Tyrannum imitaris? Nam quo alio nomine tantopere mihi est inuisus illæ, nisi quod mihi parere recusat, & præire conatur? Ei demum ferrum tractare licebit, cuius manibus ego permisero. Si iuuenem occidisses, quod non alia patuisset ad tyrannum uia, darem ueniam necessitati: nunc occidisti, non obstitentem, non auxilium ferentem patri, sed patris opem implorantem. Huius unius cæde contentus disceſisti, Tyrannum nec impetisti, in quem unum tibi ius feceram. Meum erat expendere, utrum ex usu Reipub. fuerit, an iuuenis occideretur: malueram illum exquisitoribus excruciatum supplicijs, exemplum omnibus edere. Neq; hæc dico iudices, quasi parum gaudeam pariter cum patre sublatum filium: utinam eadē opera simul omnes sint oppressi, quibuscunq; Tyrannus placet. Sed quis prohibet, simul & gaudere, quod deorum bonitas nobis hanc rem bene uerterit, & tamen non committere, ut huius te meritas, si iudicio comprobetur, in legem, atq; in exemplum trahatur? Nec de iuuenis iniuria uindicanda nunc agitur, sed de legis uiolatæ maiestate. Non enim par est, ut cuiquam personæ præter ius extincti odium in scelere suffragetur. Neq; tam spectandum in quem commissum sit facinus, quàm quo exemplo commissum. Alioqui quur nō eadem opera fas sit in tyranni nepotes, pallacas, pueros, uxores, liberos, lenones grassari? Bonam tyrannidis partem uxor sepenumero suggerit. Ad summam immanitatē nonnunquā libertus aliquis, aut uernula instigat: quur nō & hos iugulas, si tibi ius est æstimatione priuata meritorū ciuem iugulare? Quid quod est aliquid tyranno nocen-

tius, in quod tamen haudquaquam tibi ius sit occidendi. Finge esse qui totam hanc urbem, templa, domos, curiam conatus sit incendere, imò qui iam compluribus locis ignem subiecerit, sed incendiū subito exorto imbri re-
stinctum: autorem nō obscurum, uerum abditum latitare. Eum forte fortuna repertum, manu tua trucas. Num lex tuum factum approbabit? Non opinor. Atqui tyranno ille quanto erat nocentior? Tanto nimirum, quanto est atrocius ciuitatem semel funditus euertere, quàm expilare: ciues uniuersos uno igni finire, quàm in pauca quēdā seuire capita. Et tamen in unum tyrannum stringendi ferri potestas priuatim permittitur. Illum deferendi modo ius habes. Hic in re tam aperta legis mentem calumniari, et nouo interpretamento tuum facinus palliare: quid tandem aliud est, quàm legum auctoritatem euertere, atq; id per cuniculos quosdam agere, quod tyrannus palam ac ui facere consuevit? In recipienda lege fas est populo causam, æquitatemq; legis excutere. Ceterum receptæ, et longo iam usu comprobatæ, simpliciter oportet obtemperare. Neq; enim existimandum est maiores illos nostros, uiros sine cōtrouersia sapientissimos, ita sine grauissimis rationibus instituisse, ut priuatim interficiendi tyranni facultas unico capite finiretur. Primum ad iugulandi licentiam, fenestram aperiendam ciuib; nō putauerunt; deinde perspiciebant tyrannidem fatale quoddam esse Reipub. malum, quod minore noxa toleraretur, quàm male exagitaretur: neque posse semel tolli, nisi tyranni ipsius cede. Quo submoto, uidelicet qui legibus imperabat, non parebat, iam nihil opus esse priuata audacia,

dacia, nimirum illis in Reipub. administrationem uindicatis. Quod si Tyrannus in ius uocari potuisset, ne hunc quidem tuæ dextræ arbitrio permisisset. Videbant ex illud: Tyrannidem nonnullam habere monarchiæ legitimæ speciem: hoc tantum interesse, quod in monarchia populus regi pareat, rex legibus: in Tyrannide omnia unius libidini subiecta sunt. Rex publicam spectat utilitatem, Tyrannus priuatim suam: unde publicitus expedit, ut Tyranno ueluti principi legitimo ciuitas pareat, donec idoneus aliquis uindex extiterit, qui legum auctoritatem in pristinum statum restituat, atq; id unius (si fieri potest) capitis iactura. Nam hac moderatione in fatalibus illis pestibus, quæ totum Reip. quasi corpus corripiunt, legum prudentia consuevit uti: ut exemplo magis, quàm admissi talione morbo medeatur: ne dum ciuitatem sanare studet, magnam ciuitatis partem interimat. Hinc est quod in seditionibus publicis non nisi in ipsos autores consuevit animaduerti, reliquis quos tempestas illa commouerat, dari uenia: aut uix etiam dari uenia, qui in publico Reipub. tumultu quietem egissent. Quæ potest autem pestis esse fatalior, quàm Tyrannis? Quæ sese latius in ciuitatis membra diffundit? Quota quæq; urbis pars ab hoc uicio syncera potest esse? Omitto iam quicquid est ambitiosorum, are alieno obstrictorum, scelere contaminatorum, barbarorum (nam hæc tota sentina hominum Tyrannide gaudet, ut in qua nullis maiora, quàm sceleratis sint præmia) bonos etiam ciues hoc malum inuoluit, dum uel timent fortunæ suis, uel rectum iudicant seruire temporibus. In hoc itaque rerum statu leges

non extinctæ, sed oppressæ modo, cautim & circumspicienter agunt, intelligunt hoc huius citra summam ciuitatis perniciem exasperari non posse, unius capitis dispendio commode sanari posse. Quare docto cuiusdam medico præmium ostendunt, digito demonstrant, quod membrum secari uelint, quibus abstinere. Caput indicarunt illæ, tu dextram secuisti. Illæ Tyrannum, tu tyranni satellitem occidisti. Quo præmio dignus? Nempe eo, quo qui morbo inscite exagitato, totum hominem in extremum uitæ discrimen adducat, quo qui hominem legibus uetantibus occidat. Neq; ego nunc te cædis reum ago, aget alius fortassis, cuiusq; lubitum erit: uerum illud modo consilium fuit, ostendere tibi quàm insignitæ sit impudentiæ in ea causa, tam eximiam tibi uendicare laudem, tam egregia poscere præmia, in qua nequeas obtinere, si modo tecum exactius, ac seuerius agatur, ut graueis poenas effugias. I nunc, & curiosum me uoca: qui tam candidè, tamq; ciuilitè tecum agam: ut quum te possim in graue discrimen uocare, sat habeam legis & Reipub. causam defendere, ne circumuenta præmium dare cogatur ei, qui nihil boni sit promeritus. Id quod non iudicibus modo (quibus isthuc iamdudum liquere puto) uerum tibi etiam ipsi cupio persuadere: & facturum me confido, si modo tantisper animum possis attendere. Vin' igitur, ut quemadmodum tu faciebas, itidem & nos summatim totam causam ob oculos reuocemus? dispiciamusq; quàm multa tuo in facto desiderentur ad id, ut legi satisfeceris: & quantum tu sis hallucinatus, quum multa diceres etiam superesse? Tria quedam requirit,

lex,

Lex, et ita requirit, si quodlibet horum desit, aut poenam te, aut certe nihil gratiae debere se credat. Quorum ego non unum aliquod, sed unumquodq; deesse docebo. Quod si facio, utrum aequo animo cedes premio, an impudenter petere persisteris? Ergo rem accipe. Nisi tria haec tibi constiterint, non est quod Tyrannicidae premium petas: Animus, uia, et effectus. Animus duo quaedam complectitur, uel quid speraris, uel quid proposueris. Nam si Tyrannum per imprudentiam occidisses, si praeter propositum, non magis profecto premium tibi debeat, quam si quis Tyranno amicissimus idem fecisset, nam idem potuit accidere. Tu porro quid propositi in arcem attuleris, ipse uideris: ita demum legi persuasum erit, te uoluisse occidere Tyrannum, si occideris. Non occidisti, atq; id etiam quum tibi in manu fuerit (ut ais) si libuisset interficere. Lex negat sua referre, utrum Tyrannicidij propositum in arcem non attuleris, an allatum repente mutaris. Iam quid speraris excutiamus. Quamquam isthuc leges non ita ualde curiose pensculantur: sed tamen in tam absoluto facinore partes omneis constare oportet. Quid enim si Tyrannum interfecisses, quo Tyrannidem ipse occupares, utrum premium sperares? an supplicium metueres? Quid si quo priuatum animi tui dolorem ulcisceris, Tyrannum occidisses, atq; id esset palam, num premium auderes poscere? Quid, si latrones Tyrannum forte fortuna obuium obtruncassent, num ad hunc honorem aspiraret? Quid si quis Tyranno priuatim insensus, magna te pecunia conduxisset, quo ei Tyranno uenenum dares, dedissesq; num quae so, Tyranni

cide premium postulares? Ego hic tecum non ago coniecturis: nihil dico in uitam tuam, quæ quidem obscurior est, quàm ut tu alioqui tam gloriosus quicquam de ea ausus fueris dicere: illud unum affirmare non dubitem, qui Tyrannum quum tuto licuerit, non occidit, planè noluit occidere. Qui cum occiderit, cuius mors extremum exitium Reipub. uideretur allatura, potius quàm ullam commoditatem: is aut priuatum dolorem ulcisci uoluit, non libertatem publicam uindicare, aut emolumentum suum sequutus est Reip. periculo, non suo periculo Reip. studuit prodesse. Postremo non potest nisi gloriæ iciunio adductus uideri, qui tam insolenter se iactat. Non potest non uideri lucrum sequutus, qui tam improbe premium flagitat. An non uides igitur quanto opere hac parte à tota legis mente dissentias? quem illa tuæ uitæ periculo sua causa uoluit occidere, eum tu non solū uolens præteristi, uerum etiam periculose in Rēp. irritasti: quem sua causa uoluit occidi, eum tu maximo nostro periculo tui compendij, aut animi fortasse gratia iugulasti. Sed finge te animum Tyrannicida dignum ad facinus attulisse, lucrari perinde ut uitæ contemptorē, magni tamen refert, quæ ratione Tyrannidē tollere aggrediaris. Iam enim omnia tibi ex animi tui libidine largior, quæ tamen nemo alius tibi concessurus est. Te in filio iugulasse patrem, in non Tyranno Tyrannum. Largior isthuc Delium aliquem tibi prædixisse, ut certū præscire potueris, quod ipse etiā uix diuinare Delius potuerit. Licuisse tibi patrē occidere si libuisset, uerum hoc pœnæ genus tibi magis placuisse. Susuleris sanè Tyrannidem, idq; noua quadam et inusitata

usitata ratione. Vides quàm multa tibi dono. Tamen ob-
sistam tibi, nec sinam ferre præmium, propterea quòd ea
uia sustuleris, quæ legi non probatur, quæ non expediat
moribus ciuitatis, quæ non sit forti uiro digna. Age quid
si Tyranni filium infantem in cunis iugulasses, & rur-
sum adfuisset Delius ille, per quem certum præscire pos-
ses, fore ut necato puero pater sibi mortem accerseret,
atq; id euenisset, utrum te tanquam Tyrannicidam suspi-
ceret Resp. an potius tanquam immanem & ferum homi-
nem execraretur, qui in eam seueris ætatem, cui etiam
ab hoste armato parcitur, quæ leonibus etiam miseranda
uideatur? Quid ergo? Utetur tuo maleficio Resp. ceterũ
exemplum haudquaquam probabit. Quid si tyranni uxo-
rem, quam ille misere deamaret, per uim constupras-
ses, atque ille eius impatiens contumeliæ, fugerit è uita:
utrum Tyrannicidij laudem flagitabis, an raptus & a-
dulterij supplicium potius formidabis? Res obscura non
est, Conferam tuo factò propiora. Quid si Tyranni me-
dicus quum esses, ueneno egrotanti dato, illum sustu-
lisses, utrum ut ueneficum oderit te Respub. an ut ui-
rum fortem admirabitur? Tyrannum sublatum gaude-
bit, facti rationem, modumq; detestabitur. Quid si
quum te Tyrannus familiariter uteretur, tu in conui-
uio prætextu necessitudinis uenenum porrigeres? De-
niq; si per magicas imagines, ac maleficas quasdam de-
uotiones Tyranno uitam ademisses: utrum à lege præ-
mium, an poenam expectares? Atqui Tyrannidem ut-
cunque sustulisti. Euentu gaudet lex. Verum exem-
plum tam perniciosum in Rempub. non recipit: ut con-

suescant ciues scelus ulcisci scelere, patrem in filio iugulare. Vides quantum momenti sit in modo, uiaq; ut factum tuum approbetur? Quod lex permittit ut fiat, non statim permittit, ut id uia qualibet efficias. Adulte-
rum ferro occidere licet: ueneno, aut incantamentis non licet. Quur ita? Quia pestilens exemplum omnino tra-
ctare uenena. Nec id ulla causa quantumuis honesta, si-
nit in ciuitatem irrepere. Quid quod ne hostem quidem ueneno, aut malis artibus interficere fas est? Nam nus-
quam non improbat maleficia lex: & ueneno tincta te-
la etiam in bellis interdicta sunt. Quod si modus facti
spectatur in his, in quibus nullum petitur præmium,
quanto magis id fiet in his, in quibus summum petitur.
Lex triumphum statuit ei, qui certum hostium numerum
fuderit. Fuderit aliquis non acie, sed aquis & pabulo
ueneno tinctis. Vtrum ciues hunc æquis oculis spectare
poterunt triumphantem, an potius sicuti ueneficum or-
derint, auersabuntur, execrabuntur? Quid quod pri-
uatis etiam in rebus uia, modusq; perpenditur: quo ma-
gis idem oportebit, tum in publico, tum in splendidissi-
mo facinore, ut à quo conueniat omnem sceleris suspi-
cionem abesse? Age illud tecum reputa, si medico mer-
cedem pactus esses, quo te morbo leuaret, atq; ille non
pharmacis, sed maleficijs, & incantamentis morbum exe-
misset, utrum præmium dabis, an magis hominem in ius
trahes? iniuriæ malis artibus data reum ages? Clama-
bit ille, morbo te leuauit, qua uia, quid isthuc tua refert?
Hoc tantum spectabas, ut morbo liber esses, ei rei merces
est promissa. Ingratum te uocabit, qui nisi sua opera,
ne esses

ne esses quidem, qui primum negare posses. Tu protinus respondebis, opinor, medico te primum esse pollicitum, non mago, neque debere quicquam, nisi rem malam ei, qui beneficium male dederit. Quanquam ne dedisse quidem uidetur, qui malum malo tollit. Id enim mutare est incommodum, non amouere. Dices enim animo nocitum, dum corpori subuenitur. Atque istam litem uincas, etiam iniquo iudice. Atqui eadem, aut melior etiam, et uincibilior est tecum causa legi, quam quae tibi futura fuerat cum medico. Nam ibi de priuata mercedula disceptaretur, hic de publico honore. Ibi falsus est unus, hic legi fraus facta, per quam cautum oportuit, ne quisquam ciuium circumueniatur. Ibi salus data, certa quidem, et efficacia, sed suspecta et improbata uia: hic nefario scelere (quid enim non sic appellatur homicidium, quod in ciuem contra legem admissum sit?) non libertas restituta, sed in extremum discrimen adducta Resp. quando quidem tuum factum perinde habet, ac si medicus quispiam ad curam mercede conductus, uenenum pro remedio ministret: quod tamen aegrotanti (ita ut non raro consuevit accidere) per occasionem morbum adimat. Qui reualuit, suis satis acceptum feret quod uiuat, tibi mortem, tametsi uitarit, imputabit. Neque sua referre putabit, utrum imperitia, an perperam, ac studiose pro pharmaco uenenum porrexeris: propterea quod tui fuerat officij, aut non suscipere negotium, aut fidem simul, et artem, et industriam, ac diligentiam, et quicquid a probato artifice solet requiri, ad curam adferre. Sed age sinimus adhuc possidere te, quod dudum sumus largiti: ut plane ista uia Tyrannum occideris, citra ullum

illum Reipub. discrimen. Lex non approbabit facinus
 tuum: nisi non tantum à crimine, uerumetiam ab omni
 criminis specie procul abfuerit: ne uidelicet ea quæ in
 hoc potissimum adhibita est in ciuitatem, ut maleficium
 omne secludat, incolumitatem suam quam conueniebat,
 aut Deo cuiquam, aut certe Dijs simillimo homini acce-
 ptam referri, sceleri debere dicatur. Non approbabit,
 inquam, nisi Tyrannum ipsum quem nominatim indi-
 cavit ipsa, quaq; permittit uia sustuleris: ne per rimam
 istam periculosum exemplum in Rempub. irrepat. Postre-
 mo nisi ferro, non clancularijs, ac maleficis artibus: nisi
 uirtute, nisi manu, nisi uitæ tuæ manifesto contemptu
 Tyrannum trucidaris. Neque enim hoc tantum spectat
 lex, ut Tyrannus in præsens submoueatur: uerum il-
 lud multo magis respicit: ut omnes mortales intelligant
 in ea ciuitate uiros esse fortes, qui non uereantur uitæ
 suæ dispendio patriæ commodis consulere: ac præclari
 exemplo facinoris, omnes etiam in posterum ab asse-
 ctatione Tyrannidis deterreantur: cum uideant in ea
 ciuitate nullum esse Tyrannis satis tutum præsidium:
 quandoquidem illud nemo nescit, qui uitæ suæ sit con-
 temptor, eum esse alienæ uitæ dominum. Nam quod
 omnino satellitium, quæ excubiæ, qui parietes, quæ arx,
 quæ arma aduersus huiusmodi animum Tyranni caput
 defendant: qui patriæ libertatem sua uita bene credat
 emi? Postremo autem: ut maxime tibi constet animus, ut
 constet uia, id quod est totius negotij caput, non effeci-
 sti. Tantum enim abes, ut Tyrannum occideris: ut quan-
 tum in te fuit, Tyrannidem maiorem in modum auxeris,
 interfecto

interfecto tyranni filio. Quid autē refert, malitia, an stultitia Remp. in discrimen adduxeris? Nam illo, quod uulgo dicunt, nihil uerius, intempestiuam beneuolentiam nihil à similitudine differre. Tantum abest ut occideris Tyrannum: ut ne suspicari quidem potueris id euenturum, ut ipse semet occideret. Sed iuuenem occidisti, patre insoletiore: quid tum postea? si patri et huius scelera lex imputat? Magnum proinde Tyranni satellitem, non Tyrannum occidisti. Sed paratum Tyrannidis heredem occidisti: in Tyrannidem succedit, qui prior, qui potior est in occupando. Verum esto sanè, certum heredem sustuleris: igitur qui Tyrannus erat futurus, intermisisti. Atqui quod futurum est, id nondum est. Porro lex eum qui iam Tyrannus sit, tolli iubet: non quem aliquando futurum diuines. An qui statuam ex pacto debeat, et rudem truncum praestiterit, fidem persoluisse uideatur? Non arbitror. Vbi nunc igitur sunt illa tam multa, quae tibi ad praemium postulandum supererant? Vides quam ne unum quidem omnium tibi constet, quorum nihil oportebat deesse. Volui, inquis: id demum uoluisse te lex credit, quod effeceris. Postea è re nata propopositum est commutatum. Hoc igitur praemij tibi debetur, quod ei, qui in Olympijs medio è cursu, relicta meta, ad carceres reflectit habenas. At periclitatus es. Proinde id laudis auferes, quod is qui suaduit in olympijs, nec uicit. Sed occidisti denique: uerum eum, quem neque lex permittebat arbitrio tuo, neque ex usu publico fuerat occidi. At bene uertit ciuitati quod fecisti. Numini igitur gratia debetur, tali, qualem Paladem Atticis fuisse ferunt: de qua prouerbum extat, quod

quod Atheniensium male consulta, in bonum exitum uertere consuevit. Non tu leges seruasti, sed sustulisti: non libertatem restituisisti, sed numen aliquod huic urbi proprium, quod euentum tuæ temeritati debitum, sua commoditate à nobis auertit, quod tuam stultitiam nobis uertit in occasionem restituendæ libertatis. Non ego ingratum erga te populum constituo, imò tu populum ingratum in Deos reddere laboras: quem quum semel in periculum uocaris, ne pro simplici Tyrannide duplicatam pateretur, nunc rursus in discrimen trahere conaris, ne ab iratis superis in pristinam seruitutem, aut grauius alia quod infortunium retrudatur. Quid tu te fucis, et phaleratis dictis in alienum meritum insinuas? Quid tibi in eo negotio laudem uniuersam uendicas, ex quo præter poenam temeritatis, nihil ad te redire merito possit? Si Reip. si iudicibus probare potes animum tuum Tyrannicida dignum, qui nullum periculum uitæ Reip. causare recusarit: si facinus non scelere, non pernicioso exemplo, sed legitima uia peregisti, si fortuna tuis egregijs conatibus bene expeditum dedit euentum: aude Tyrannicidam te uocare: aude pulcherrimum, ac penè diuinum munus à Repub. poscere: aude nobis seruatas leges, restitutam ciuitatem: aude templa, aras, focos, fortunas omnes, tutos pueros, inuiolatas uirgines, impolluta matrimonia, denique hoc ipsum quod hic lege et apud iudices agimus, exprobrare: aude mihi minari, quòd obstiterim: aude ciuitatem ingratitude in sinulare, nisi laudem promeritam persoluerit: aude iudices, uel iniquos, uel corruptos clamitare, nisi suis sententijs præmium tibi decreuerint. Contra:

si suspe

si suspectum quid uolueris, si periculosum, si contra leges, si cum scelere coniunctum quod feceris: sit pudor, ac desine tandem improbe præmium flagitare, quod nulla ratione promerueris: poenam, si sapias, incipe deprecari. Istihuc fortassis ab æquitate iudicum, à ciuitate deorum munere leta, queas impetrare. Neq; enim putes unum me te à præmio detertere. Imaginare isthac in causa pariter & leges, & Rempub. & deos tibi aduersari. Puta leges hic tecum uerbis agere: Si nos uere restitutas uideri uis, sine nostram autoritatem primum in hac tua causa ualere. Longe plus laudis ex hoc iudicio refertur: si nobis cesseris: si paruieris: si tuam cupiditatem nostro submiseris arbitrio: si primum exemplum in te ciuibus edideris, reuixisse nos: si monstraris ciuitati iam non ex sceleratorum libidine, sed ex nostro præscripto cuiusque uiuendum esse. Atq; altera ex parte Rempub. hac tecum oratione uti puta. Si ciuem bonum mihi præstare studes, noli hanc stultitiæ notam mihi inurere: ut in posterum re cognita, dicar ebrietate quadam gaudiorum ei præmium decreuisse, cui poena magis deberetur: noli mihi Deos, quos uix deniq; tam diutinis uotis, tot sacris, tot precibus, tot meis malis placui, commoui, propitios reddidi, denuo per ingratitudinem iratos, atq; insensos reddere. Siue ut mihi per te liceat, saltem illorum beneficio frui. Quod si te neq; leges, neq; Respub. commouet: certe deorum orationem uereri debes, quos ita tecum agere putato. Quid tu te in nostræ laudis possessionem ingredis? Quid honori nostro inuides? Quir non sinis nos in hanc ciuitatem perpetuò benignos esse? Quir tu ipse tam ingratus

ingratus existis? Ciuitas hæc semel mihi restitutam liber-
 tatem debet, tu bis debes, commoditari nostræ: & quòd
 Remp. seruauimus, cuius tu pars es, & quòd commodita-
 te nostra tuam periculosam stultitiam, uel scelus potius
 in maximam felicitatem uerterimus. Etenim nisi nos dex-
 tri, propitijsq; adfuissemus, quid aliud tu quàm perie-
 ras, & per te Respub. Quòd si planè contendis, ut præ-
 mium aliquod feras, abunde magnum premium à nobis
 persolutum est, quod per nos res à te male instituta, bene
 uerterit. À legibus merito maior relata gratia, si nostræ
 prosperitatis respectu, temeritatis simul & sceleris ueniã
 condonarint. À ciuitate satis amplam laudem feres, si ea
 patiat, ut in restitutæ libertatis historia tuum quoq; no-
 men admisceatur. Hac laudis parte contentus desine no-
 bis debitum uelle præripere, ciuitati munus nostrum eri-
 pere, legibus auctoritatem adimere. Sed finem facio, nimi-
 rum extillata iam aqua. Quod superest, nunc uestre par-
 tes sunt iudices statuere, utrum secundum leges, secundũ
 Deos, secundum Remp. sententiam dicere, an secundum
 hunc gloriosum ostentatorẽ pronunciare uelitis. Vtrum
 hanc urbis felicitatem huius temeritati, huius sceleri acce-
 ptam ferre malitis, sæpius exprobandã, & breui fortassis
 à superis iratis (id quod abominor) auferendã: an in Deos
 quibus sine controuersia tota debetur, referre, eorundem
 pietate seruandã, augendã, beneq; fortunandã. Vtrum
 magis ex usu sit, ut primò hoc iudicio statim leges cir-
 cumuentæ dicantur, an ut appareat legũ restitutarum se-
 ueritatem, & iudicum sapientiam aduersus unius iniquã
 postulationem ualuisse.

ERAS

ERASMVSVS ROTERODAMVS

M. Ioanni Paludano rhetori Louaniensis

Academiae, S. P. D.

VT intelligas humanissime Paludane, Erasmiū illum tuū tametsi per omnes terras mariaq; uolitantem, tamen tui memoriam perpetuò secum circumferre: mitto quasi symboli uice Luciani dialogū: cui titulus, *ἡ περὶ τῆς αἰδοῦσης οὐσίας*. Quem in Italiam profecturus, in ipso penē procinctu Latinum feci. In eo non sine uoluptate tanquam in speculo, uidebis aulicae uitae incōmoda: quae tu mihi saepenumero cōmemorare solebas, nimirū ex per-
tus, & ueluti naufragio eiectus, ac uix isti liberae, libera-
riaeque uitae redditus. Idq; feci eo studiosius, ut meo exēplo te prouocarē, quo iam diu Graecanicis in literis uersatus, incipias, & ipse aliquādo audere aliquid. Quur enim nō dicam audere? Quum nullum sit mea sententia facinus audacius, quā si coneris ex bene Graecis, bene Latina facere. Vale, meq; tui amantiſſimum mutuum ama.

LUCIANI LIBELLVS

DE IIS QVI MERCEDE CON-

ducti, in diuitum familijs uiuunt, D.

Erasmo Roterod. interpr.

RCQVID tibi primum amice, aut quid postremum, quemadmodū uulgo dici con-
suevit, recenseam, ex his quae tum facere, tū
pati coguntur, qui mercedis gratia sese in
alienas domos, conuictumq; tradunt alienū, quiq; in lo-
cupletum

cupletum istorū amicitiam accensentur, si modo eiusmodi illorum seruitutem conuenit amicitiam appellare? No-
 ui enim permulta, atq; adeo pleraq; omnia, quæ illis ibi
 soleant accidere, nō per Iouem quod ipse ea experimen-
 to cognorim (neq; enim mihi unquam experiundi inci-
 dit necessitas, ac ne quando incidat Dij prohibeant) sed
 quod complures qui in hoc uitæ genus inciderant, apud
 me soliti sint commemorare: partim qui in ipsis etiam-
 dum malis constituti, quæ & quanta ferrent deplorabāt:
 partim qui tanquam è carcere quodam profugi, non
 absq; uoluptate recordabantur, commemorabant quæ ea
 quæ fuerant perpessi, Imò iuuabat reuocare ob oculos,
 quas erumnas effugissent. Atq; hi quidem digniores mihi
 uisi sunt, quibus fides haberetur: ut qui eius sacri ritus
 (ut ita dixerim) omnis omniaq; mysteria perdidicissent,
 cunctaq; ab initio ad finem usq; perspexissent. Hos igitur
 haud quaquam indiligenter, nec oscitanter audire
 soleo, ueluti naufragium quoddam, ac præter spem obie-
 ctam salutem enarrantes. Cuiusmodi sunt isti, qui in tem-
 plis deraſo capite, cōplures simul obambulantes, imma-
 nes undas, procellas, sublatos in cœlum fluctus, iactus, ma-
 los fractos, gubernacula reuulsa narrant. In primis autē
 geminos Castorē, & Pollucē apparentes (nam hi pecu-
 liariter ad hanc Tragœdiam pertinent) aut alium deum
 quempiā repente, quemadmodū in fabulis fieri cōuenit,
 exortū: summisq; antennis insidentem, aut iuxta clauum
 adſistentem, qui nauim ad littus aliquod molle dirigeret:
 ad quod appellens futurum esset, ut & ipsa paulatim ac
 lente solueretur: et ipsi tutō in solū descenderēt, idq; ope
 fauoreq;

fauoreq; diuino. Atque isti igitur permulta id genus ad
 presentem commoditatem exaggerantes, comemorant:
 quo uidelicet à pluribus stipem accipiant: si non calami-
 tosi modo, uerumetiam Dijs chari esse uideantur. Porro
 ij dum eas quas in tectis tulerunt tempestates referrent,
 atq; immanes illas undas, quin etiam decumanos fluctus,
 si fas est dicere: & quemadmodum primum à littore sol-
 uerint mari tranquillo: quantumq; molestiarum perpe-
 tua nauigatione sint perpesti: dum sitiunt, dum nauscat,
 dum salo perfunduntur. Deniq; quemadmodum infelici
 nauigio in cauem quampiam sub undis latentem, aut in
 scopulum aliquem præruptum, & asperum illiso, fra-
 ctosq; miseri ægre enatarint, nudi, cunctarumq; rerum
 inopes. Hæc inquam quum referrent, mihi quidem uisi
 sunt permulta præ pudore subticere, uolentesq; ac sciens
 tes obliuisci. At ego etiam illa, præterea autem, & alia
 nonnulla ex illorum narrationibus coniectans deprehen-
 di quicquid erumnarum cum eiusmodi conuictibus con-
 iunctum est. Quæ quidem omnia haud graua bor optime
 Timocles tibi per censere. Iam pridem enim mihi uideor
 animaduertisse, te de capeffenda hac uitæ ratione cogita-
 re. Nam olim quum his de rebus sermo incidisset: mox ex
 his qui præsentibus erant, quispiam mercenarium hoc uitæ
 genus laudare cœpit: fortunatissimos eos affirmans, qui-
 bus contigisset horum uti familiaritate, qui apud Ro-
 manos essent optimates: tum conuiujs adesse opiparis,
 idq; immunes: præterea splendidis in ædibus diuersari:
 tum peregrinari omnigena cum commoditate, uolupta-
 teq;, alba interim in rheda (si forte libeat) resupinatos.

Insuper ob hanc amicitiam, obq; commoditates quibus
 afficiuntur, etiam mercedem capere: id uero nō mediocre
 uideri. Istis enim haud dubie citra semetē ac culturam
 (quod aiunt) cūcta prouenire. Hæc igitur, atq; id genus
 alia quum audires, animaduerti quemadmodū ad ea in=
 hiaueris, quamq; auide ad escam os apertum porrexeris.
 Proinde ne quid mihi certe in posterum possis imputare,
 neq; exposulare queas: quod quum te cōspiceremus tan=
 tum unā cum esca deglutientem hamum, non reuocare=
 mus, neq; priusquam in guttur demergeretur, reuulseri=
 mus, neq; præmonuerimus: uerum posteaquam cessasse=
 mus, donec eo iam adacto, atq; infixo trahi iā, ac ui duci
 cōspiceremus, tum quum nihil opis afferri possit, frustra
 adesse nos, atq; illachrymari, Hæc inquam, nequando
 possis dicere; quæ si dicantur, merito profecto dicantur,
 neq; a nobis refelli possent, quo minus peccasse uidere=
 mur, ut qui prius ista non indicassemus: audi nunc ordi=
 ne omnia. Ac rete quidem ipsum cuiusmodi sit, quamq;
 nullum habeat exitū, non intus medijs in sinibus inuolu=
 tus, sed foris tutō, atq; per otium ante cōtemplator, unci=
 æris aculeum, reflexam hami aciem, ac tridentis cuspides
 manu tentans, malaq; admotas experiens. Quod nisi ue=
 hementer acuta, nisi sic illigantia, ut effugiendi nulla sit
 facultas, nisi dira uulnera factura uideantur, acriter tra=
 hentia, et inexplicabiliter retinentia, nos quidem inter
 formidolosos, atq; ob id etiam pauperes, famelicosq; ad=
 scribito: ipse uero sumpta fiducia, uenatum istum, si uide=
 tur, aggreditor, Lari in morem totam escam hiatu deglu=
 tiens. Atq; in uniuersum quidē forsitan tua causa omnis
 hic

hic sermo dicetur. Quamquam non solum de uobis philosophis, aut his quicunq; uitæ institutum sibi delegerunt cum uirtutis studio coniunctius, uerumetiam de grammaticis, rhetoricis, musicis, breuiter de omnibus, qui in doctrinæ professione uersari, quæsumq; facere proposuerunt. Ceterum quum omnia sint inter istos communia, eademq; prorsus accidunt omnibus, palam est philosophorum conditionem non esse à reliquis eximiam. Imò hoc illis turpius ista contingere, quum sint cum alijs communia, si ij qui conducunt, non alijs præmijs eos quàm reliquos dignos iudicent; nihiloq; magis quàm ceteros in honore habeant. Sed quicquid erit, quod narrationis series aperiet, eius culpam potissimum in ipsos conferre par est, qui eiusmodi faciunt: deinde in eos, qui talia sustinent. Ego uero culpari non debeo, nisi forte ueritas, et libertas in commemorando reprehensionem mereatur. Ac reliquum quidem hominum uulgus, puta palestricos quoq; spiam, aut adultores imperitos, sordidoq; animo, ac suo pte ingenio humiles, et abiectos homines, ne operæ precium quidem fuerit ab eiusmodi conuictu dehortari, quippe nequaquam obtemperaturos: neq; rursum æquū sit illis uitio uertere, quod non relinquunt suos conductores, etiam plurimis ab illis contumelijs affecti. Sunt enim ad eam uitæ rationem accommodati, factiq; neq; ea uidelicet indigni. Præterea ne habeant quidem aliud quippiam, ad quod sese conuertant, et in quo sese exerceant, adeo ut si quis eā uitam illis adimat, ignaui illico, cōsiliq; inopes, desidiosi atq; inuiles reddantur. Quamobrè nec ipsi rem aliquam indignam patiantur, nec illi contume-

liose facere uideantur: si (quod aiunt) in matellam im-
 munerint. Etenim ad eas ipsas contumelias iam inde ini-
 tio preparati, conferunt sese in familiam, atque hæc sola
 illis ars suppetit ferre, et perpeti quicquid acciderit. Cæ-
 terum eruditorum nomine, de quibus institueram loqui,
 merito indignandum, enitendumq; ut quam maxime fieri
 potest, eos inde reuocatos, in libertatem uindicemus. Vi-
 deor autem recte facturus, si quibus de causis se quidam
 ad hoc uitæ genus conferunt, eas causas excussero: pa-
 rumq; idoneas, atque efficaces esse demonstrauero. Si-
 quidem eo pacto omnis illis præripitur excusatio: sum-
 musq; ille titulus, quo suam spontaneam seruitutem so-
 lent obtexere. Iam igitur plerique paupertatem, et re-
 rum necessariorum inopiam proponunt: atque eam uni-
 bram satis idoneam existimant, qua suum factum præte-
 xant, quod ultro ad eam uitam accesserint. Ac sibi suffi-
 cere credunt, quum aiunt se quiddam ignoscendum face-
 re: qui id quod est in uita molestissimum, nempe pauper-
 tatem, studeant effugere. Postea in promptu Tbecognis,
 atque illud plurimum in ore.

Nam quemcunq; uirum paupertas enecat.
 Et si que alia terricula abiectissimi quiq; poetæ de paup-
 pertate prodiderunt. Equidem si uiderem ex huiusmodi
 conuictu paupertatis effugium aliquod uere contingere,
 non admodum auxie cum eis de uehementer amplecten-
 da libertate disceptarem. At posteaquam eiusmodi quæ-
 dam accipiunt, cuiusmodi sunt egrotantium alimenta
 (quemadmodum egregius ille dixit orator) qui queant
 effugere quo minus in hoc ipsum parum recte sibi con-
 suluisse

fuluiffe uidcantur, nimirum semper illis manente eodem uite illius argumento? Semper enim manet paupertas, semper accipiendi necessitas, nihil quod seponatur, nihil superest quod reseruetur. Verum quicquid datum fuerit, ut detur, ut uniuersum etiam capiatur, prorsus omne insumitur, ita tamen, ut ne id quidem in usus sufficiat. Re etius autem futurum fuerat, si nequaquam causas eiusmodi comminiscerentur, quæ paupertatem seruant aluntq; atque eatenus duntaxat opitulantur, uerum quæ illam tandem aliquando tollant. Ac forsitan tibi hoc uolebas Theogni quum diceres eam in altum mare, ac præruptis de scopulis præcipitem dari oportere. Quod si quis semper pauper, semper egens, quum semper mercede condutius mereat, hoc ipso sese arbitretur aufugisse paupertatem: non uideo qui fieri possit, quo minus hic ipse sese fallere uideatur. Rursum alij negant sese paupertatem formidaturos, si modo reliquorum hominum in morem possint suo labore, suaq; industria sibi uictum suppeditare. At nunc sibi fractas esse corporis uires, seu senio, seu morbis: eoq; ad eam uitam mercenariam, facilem uidelicet, atq; commodam cõfugere. Age igitur, inspiciamus num uera prædicet, et num ea quæ datur ex facili illis suppetant, non multo neq; adeo maiore labore cõstent, quàm uulgo suus uictus. Nam id quidẽ etiam uotis expetendũ, uti citra laborem, citra sudorem, nullo negotio paratum argentum accipias. Verum quàm hæc absint à uero, istud profecto ut dignum est, ne dici quidem satis potest: tantum laborum, tantum sudorum in eiusmodi conuictibus exhauriendum, ut hic ne ualetudo quidem ad id par sit:

u 4 quippe

quippe quum quotidie sexcenta non desint negocia, qua corpus conficiant, atq; extremam usq; defectionem delassent. Verum hæc suo loco dicemus, quum etiã reliquas illorum in commoditates cõmemorabimus. In presentia sat erat leuiter ostendere, qui se aiunt hac de causa in seruitutem addicere sese, ne istos quidẽ uera dicere. Superest iam ut eam causam referamus: quæ quidem ut est uerissima, ita ab illis minime profertur. Nempe ipsos uoluptatis gratia, & amplis illis spebus incitatos, ultro inuadere famulias diuitum, auri argentiq; uim, & copiã admiratos: præterea quod felices sibi uideantur ob conuiuia, reliquasq; ciuiũ uitæ delitias: sperantes futurum, uti mox, nemine uetante, affatim aurum bibant. Hæc nimirum sunt quæ illos adducunt: atque ex liberis seruos constituunt. Non rerum necessariarum usus, quem prætexebant: sed rerum non necessariarũ cupiditas, atq; ingētium illarum, & ampliarum opum admiratio. Enimuero quemadmodum miseros istos, atq; infelices amantes, callidi quidam, & ueteratores amasi receptant, & fastidienter ducunt, lactantq; uidelicet quo iugiter amantes, ambiant ipsos, atq; inseruiant. Ceterũ ex amoris fructu, ne summo quidem osculo impertiunt. Intelligunt enim copia facta dissoluendum amorem. Id igitur ne fiat, præcauent, diligenterq; sui copiam subtrahunt. Alioqui spe semper retinēt amantem: metuentes, ne desperatio minuat cupiditatis ardorem: amantemq; ab se alienet. Proinde semper arriudent, pollicenturq; semper facturi sunt: semperq; gratificaturi: semperq; ingētium sumptuum rationẽ habituri: donec imprudentes ambo senuerint, atq; utriq; iam præterierit

terierit *etas*: huic ad amandum, illi ad dandum. Atque ita omni uita nihil illis peractum est ultra spem meram. Atque uoluptatis cupiditate nihil non ferre: id quidem forsitan non usque adeo uitio uertendum: quin magis uenia danda, si quis uoluptate capiat, et hanc undequaque cōsectetur, quo possit ea potiri: quaquā turpe forsan ac seruile, si quis ea gratia semet in ius tradat alienum: propterea quod uoluptas, quæ ex libertate percipitur, multo suauior est, quam ea quam ille libertatis iactura sectatur. Attamen hoc quoque aliquo pacto ignoscendum illis sit, si modo consequatur. Verum enim uero ob solam uoluptatis spem, multas perferre molestias, equidem, et de ridiculum arbitror, et stultum: maxime quum uideant labores certos esse, manifestos, et inuitabiles: porro illud quod speratur, quod quidem nihil aliud tādē est quam uoluptas, ne tam longo quidem tempore contigisse. Præterea autem, nec uerisimile uideri, ut contingat aliquando, si quis modo rem rectā reputet uia. At Ulyssis quidē socij, dulci quadam gustata loto reliqua negligebant, ac presenti uoluptate deliniti honesta contemnebant, ut nō prorsus cum ratione pugnarit in illis honestatis obliuio: nimirum animo uoluptatis illius sensu occupato. Verum si quis famelicus alij cuiquam loto sese ingurgitanti, neque quicquam inde impertienti, assistat, idque solam ob spem, quod credat fore, ut et ipsi aliquando degustandam lantum porrigat: assistat, inquam, ad hunc modum, recti atque honesti oblitus, dij boni quā hoc ridiculū, planeque uerberibus quibusdam Homericis dignū. Ergo quæ istos ad diuitum conuictum adducūt, et quibus impulsī sese il-

lis dedunt, ad quodcunq; lubitū fuerit utendos, hæc sunt, aut his ferme similima. Nisi si quis, & illos commemorandos esse iudicat, quos hæc una res ad id commouet, quod gloriosum arbitrantur, cum illustribus atq; opulentis uiris habere consuetudinem. Sunt enim qui hoc quoq; præclarum, ac magnificum supraq; plebem esse existiment. Nam ego quidem, quod ad me proprie attinet, recusarim uel cum Persarum rege conuiuere dūtaxat, conuictorq; uideri, si nullus ex eo conuictu fructus ad me redeat. Quum itaq; causa eius uitæ suscipienda sic illis habeat, age iam consideremus apud nosmetipsos: primum cuiusmodi sint illis perferenda priusquam admittantur, priusquam obtineant. Deinde cuiusmodi in ipsa iam uita constituti patiantur. Postremo quæ tandem catastrophe, quis fabule exitus illis contingat. Neq; enim illud dicere possunt: hæc tametsi molesta sint, tamen assuesci facile, neq; ad id multo opus esse labore, sat esse si uelis modo: postea reliqua omnia factū fore facilia. Imò necesse est ut primum diu sursum ac deorsum cursites, mane excitatus assidue pro foribus obuerseris, ut perdures, quum protuderis, quum excluderis, quum improbus interdum atq; importunus uideris, cum ianitori male Syrißanti, ac nomenclatori Libyco subijceris, quumq; nominis tui memoriam mercede redimere cogaris. Quin etiam uestitus tibi est apparandus supra tuæ rei facultatem, pro dignitate eius cuius conuictū ambis, delegendus color, quo ille potissimum gaudeat, uti ne discrepes, ne uel oculos illius offendas. Postremo uti gnauiter affectere necesse est, uel antecedas potius, à famulis protrusus, ac ueluti pom-

pam quandam expleas. At ille interim complures iā dies ne aspicit quidem te. Quod si quando res tibi felicissimē uerterit, si te respexerit, si accersuerit, dixeritq; qcquid illud fuerit, quod illi forte in buccam uenerit, tum acniq; tum plurimus sudor, tum multa oculorū caligo, tum intē pestiua trepidatio, tum sannæ eorum qui adsunt, hestitantiam tuam ac perplexitatē ridentium. Quæ quidem non raro accidit, ut quum oportuerit respondere, quis fuerit rex Achiuorum, mille naues illis fuisse respondeas. Atque id si qui sunt modesti pudorē uocant: immodesti timiditatem nomināt: improbi inscitiam. Ita fit, ut tu primā hanc diuitis comitatem, tibi periculosissimam expertus, ita discedas, ut tantam animi tui imbecillitatem ipse condēnes. Porro ubi multas iam noctes insomnes duxeris: ubi plurimos dies cruentos egeris: haud quidem Helenæ gratia per Iouem, neq; ob Priameia Pergama, uerū spe quinq; obolorum, contigerit autem, & deus quispiam tragicus qui tibi sit auxilio: iam illud restat, ut exploreris excusiarisq; num literas noris. Atq; ea quidem disceptatio nō iniucunda est ipsi diuiti: quippe qui laudatur interim, ac felix esse predicatur. Cæterum tibi uidetur, de uita ipsa, deq; omni fortuna tum certamen esse paratum: propter eā quod tibi uenit in mentem, idq; merito; futurum ut alius nemo sit admissurus, si prius ab hoc reiectus, ac repudiatus uideare. Interim in uarias curas distraharis oportet: dum inuides ijs qui pariter ex æquo tecum examinantur. Finge enim, & alios esse, qui eiusdem fortunæ tibi sint cōpetitores: te uero tibi uideri cuncta parū absolute respondiisse, metuētē interim simul, & sperantē, ac misere

misere de illius uultu pendentem: qui si quid parum pro-
 bet eorum quæ dixeris, peristi. Sin arridens auscultat, bi-
 larefcis, & spe bona fultus consistis. Porro cōsentaneum
 est, esse non paucos, qui tibi aduersentur, atq; alios in-
 tuum locum uelint inducere. Horum unusquisq; clancu-
 lum uelut ex insidijs in te iaculatur. Iam uero illud con-
 sidera: quale sit uirum promissa barba, cana coma, exa-
 minari, nunquid bonæ rei didicerit, & alijs quidem didi-
 cisse uideri, alijs secus. Superior interim uita, & omnis
 anteaeta ætas tua curiosius disquiritur. Quod si quis
 aut ciuis inuidia, aut uicinus leui quapiam de causa pro-
 uocatus te deserat, & adulterum dicat uel pæderasten: is
 protinus, iuxta uetus illud prouerbum, ex Iouis tabulis
 testis. Porro si pariter omnes bene de te prædicent, su-
 specti, leues, ac largitione redempti uidebuntur. Nā ad-
 modum omnia tibi constant oportet. Nihil prorsus sit,
 quod tibi queat obfistere. Alioqui nunquam obtinueris.
 Age sanè, hoc quoq; contigit, ac bona quapiam fortuna
 cuncta tibi feliciter cesserunt, & probauit ipse doctrinā
 tuam, & amicorum præcipui, quibusq; ille huiusmodi in-
 rebus plurimam habet fidem, non dehortantur. Ad hæc
 uult etiam uxor. Non refragatur domus præfectus, neq;
 item dispensator. Nemo tuam insimulauit uitam, dextra
 omnia, & omni ex parte bene promittunt sacra. Vici-
 sti igitur o fortunate, & coronatus es Olympia. Quin
 Babylonem magis cepisti, aut Sardium arcem occupa-
 sti. Habebis copie cornu, & gallinaceum lac emulge-
 bis, iam sanè par est, ut aliquando præmia capias, maxi-
 ma uidelicet, & quæ laboribus tantis respondeant, ne co-
 rona

rona tua frondea duntaxat sit, simul ut merces haud-
 quaquam contemnenda præstituat, eaq; commodè ad
 usum citraq; negotium persoluatur, utq; reliquus item
 bonos tibi præter ministrorum uulgus suppeditetur. Cæ-
 terum à laboribus illis, à luto, à cursitationibus, à uigi-
 lijs, in ocium te recipias, uti id quod uulgo solent optare
 mortales, porrectis pedibus dormias, nihilq; iam facias
 præter ea sola, quorum gratia primum receptus es, et
 in qua conductus. Ita enim consentaneum fuerat Timo-
 cles, neque ingens malum erat futurum, si quis subdita
 ceruice ferat iugum, leue nimirum, et portatu facile,
 quodque est omnium maximum, auro illitum. Atqui lon-
 ge secus res habet, imò nihil horum reperietur. Siquidem
 in medijs ipsis id genus conuictibus, sexcentæ res acci-
 dunt, uiro ingenuo neutiquam tolerandæ. Quæ quum
 audieris, ipse tecum ordine reputato, num quisquam ea
 perpeti queat: cui quidem cum eruditione uel minimum
 commercij fuerit. Exordiar autem si uidetur à primo cõ-
 uiuiuo, unde consentaneum est te consuetudinem illam au-
 spicaturum. Primum igitur, adest tibi quispiam, qui te
 iubeat ad conuiuium accedere: famulus non incomis qui
 tibi prius placandus datis in manum, ne uidearis inciui-
 lis, ut minimum quinque drachmis. At ille Accissans, seq;
 quum maxime cupiat, cupere dissimulans: Apage inquit:
 Ego ne quicquam abs te? Addit et illa, absit, dii probi-
 beant. Tandem flectitur, atque obtemperat, ac discedit,
 te late diducto rictu subsannans. Tu porro nitida sum-
 pta ueste, mundissimeq; cultus, lotus accedis, sollicitus in-
 terim, ne prior alijs aduenias. Nam id inurbanum, quæ-
 admodum

admodum postremum uenire, graue. Proinde media inter utrumq; obseruata opportunitate ingrederis, teq; sanè quàm honorifice excipiunt. Tum arrepta manu te quispiam iubet accumbere, paulò supra diuitem, inter duos firmè ueteres amicos. At tu perinde atque in Iouis edes ueneris, nihil non admiraris, & ad omnia quæ geruntur suspensus inhiās, propterea quod noua tibi atque inuisa sint cuncta. Interim familia te spectat, omnesq; qui præsentes sunt, quid agas obseruant. Neque uero ea res curæ nō est ipsi diuiti, quippe qui famulis aliquot præmonitis negotium dederit, ut oculis obseruent, quæ admodum te geras in pueros, aut in uxorem, num subinde ex obliquo respectes. Ac reliqui quidem conuiuæ, simulatque te uident propter imperitiam ad ea quæ sunt attonitum, ac stupefactum, derident clanculum, coniectantes te nunquàm antea apud alium quempiam cœnasse, nouumq; tibi esse ut mantile apponatur. Proinde, sicuti uerisimile est, præhæsitantia sudes oportet, ac neq; cum sitias, audeas potum poscere, ne uinosus uideare: neque uarijs appositis opsonijs, & in ordinem quendam extructis, scire posses, cui prius aut posterius manum admoueas, Quare ad eum qui proximus accūbit respectes necesse est, atq; eundem imitatus, conuiuij rationem, & ordinē discas. Alioqui anceps sedes, & uariās, animoq; penitus perturbato, & ad omnia quæ illic geruntur obstupefascens. Atque interim quidem, diuitis admiraris felicitatem, propter auri uim, & eboris, tātāq; delicias. Interim tuam ipse deploras infelicitatem, qui quum nullius sis rei, tamen uiuere te credas. Nonnunquàm, & illud
in men

in mentem uenit, fore ut admirandam, & expetendam quandam uiuas uitam, quippe qui sis omnibus delitijs illis fruiturus, cunctorumq; ex equo futurus particeps. Arbitraris enim te semper bacchanalia festa celebraturum. Quin, & adolescentuli formosi præministrantes, ac silentio arridentes, suauius in posterum hoc uite genus pollicentur, ut Homericum illud nunquam desinas in ore habere,

Haud uitio uerti debet si Troia pubes

Armatisq; simul Danai, sub Marte laborum

Pondera tanta ferant: Ob tantam uidelicet felicitatem. Accedunt ad hæc inuitatiuncule ad bibendum. Ac postulato perquam ingenti scypho quispian, præbibi tibi, præceptorem, aut aliud quiddam deniq; te appellans. At tu recepto scypho quid uicissim oporteat respondere, propter eiusmodi morum imperitiam ignoras, iamq; rusticanus, & inelegans esse uideris. Cæterum ea propinatio multorum ueterum amicorum inuidiam in te concitauit, è quibus nonnullos iamdudum tuus accubitus clanculum urebat, quod modo quum adueneris, ijs anteponare, qui multorum annorum seruitutem exhaurierint. Protinus itaque talia quedam de te inter illos dicta feruntur: Illud scilicet malis nostris deerat, ut etiam ijs qui nuper in familiam commigrarunt, posthabeamur. Et solis Græculis patet urbs Romana. Et quid habent, quamobrem nobis debeant anteponi? Num mirificam quandam utilitatem adferre uidentur, quum uerba quedam misera dicunt? Rursus alius, hæc: An non uidisti, quātum biberit, quemadmodum cibos appositos auide

auide corripens deuorarit? Homo inelegās, ac fame ene-
ctus, qui ne per somnium quidem unquam fuerit albo pa-
ne saturatus, multo minus alite Numidica, aut Phasia-
no, è quibus nobis uix ossa reliqua fecit. Porro tertius, fā-
tui, inquit, priusquam quinq; abeant dies, uidebitis hunc
nihilò pluris fieri quàm nos. Nam nunc quidem, non se-
cus atq; calcei noui solent, in precio est, et habetur cha-
rus: uerum ubi crebro iam fuerit calcatus, lutoq; deforma-
tus, tum misere sub lecticam abijcietur cimicibus, quem-
admodum nos, oppletus: Atq; inter illos talia permulta
de te iactantur. Ex quibus aliquot iam tum etiam ad ca-
lumniandum insinulandumq; te incitantur. Omne igitur
illud conuiuium tui plenum, ac pleriq; de te sermo-
nes. Tu uero propter insolentiam atq; insuetudinē plus
quàm sat est hauris uini tenuis, et acris, eoq; iamdudum
aluo tibi cita discruciaris: uerum neq; decorum tibi ante
alios è conuiuio discedere, neq; rursus manere tutū. At
producta interim in longum potatione dum sermo aliis
ex alio nascitur, dum spectacula alia post alia proferuntur
in conuiuium (nam uniuersum fortune suæ strepitum ti-
bi cupit ostentare) non mediocriter discruciaris, cui non
liceat, neq; uidere quæ geruntur, neq; auscultare, si quis uo-
ce, cithara'ue canat egregie dilectus adolescentulus. At
laudas tamen inuitus: ceterum animo illud optas, ut aut
terremotus repens ortus ea cuncta discutiat, aut incen-
dium aliquod renūtiatur, quo simul conuiuium tandem
aliquando dirimatur. Habes amice primum illud scilicet,
et suauissimum conuiuium, quod mihi quidē haudqua-
quā suauius sit capis, cādidoq; sale, libere quū uelim ex
his, et

his, & quantum uelim edenti. Verum ut ne tibi commo-
rem ructus acidos, qui deinde sequuntur, ut ne no-
cturnos uomitus, mane uobis erit de mercede pacto tran-
sigendum, quantum, & qua anni parte te oporteat acci-
pere. Ergo præsentiibus duobus aut tribus amicis, accer-
sito te, & considerare iusso sic loqui incipit: Facultates no-
stræ cuiusmodi sint, iam perspicere potuisti, quàm nul-
lus in his fastus, sed citra ostentationem, moderata ac po-
pularia omnia, sed mediocria omnia ac plebeia. Sic au-
tem animum inducas uelim, ut existimes omnia nobis fo-
re communia. Nam ridiculum profecto, si quum charis-
simam possessionum mearum partem, puta meam ipsius
uitam, aut per Iouem, liberorum etiam (si fors illi liberi
fuerint erudiendi) tibi credam, non aliarum item rerum
te mecum ex æquo dominum ac possessorem existinem.
Cæterum quando certi quippiam est præfiniendum, equi-
dem uideo uitæ tuæ frugalitatem, & animum paucis con-
tentum. Neque non intelligo haud mercedis adductum
spe te in nostram uenisse familiam: uerum aliarum gra-
tia rerum: puta nostræ in te beneuolentiæ causa, tum ho-
noris, qui tibi præter omnes continget. Attamen præfi-
niendum est aliquid. Quin ipse magis quod uidebitur
statuito, habita ratione, uir amicissime, munerum etiam
illorum quæ quantumuis festis diebus à nobis accepturus
uideris. Neque enim uel ista nobis fuerint neglectui fu-
tura, etiam si nunc hæc pactio non complectamur. Scis
autem complures per annum eiusmodi numerum occa-
siones incidere. Horum igitur habita ratione, modera-
tius nimirum præmium nobis præscribas. Præterea decet

etiam uos homines eruditos, pecuniam negligere. Hac ille dicens, totumq; te uaria spe labefactans, mitem sibi ac tractabilem reddidit, Tu porro qui dudū talenta, ac multa nummum milia somniaras, solidos agros, et familias, sentis quidem tacitus apud te hominis sordes ac parsimonia: nihilominus blanditur tibi pollicitatio tamen: atque illud communia futura sunt omnia, ratum & uerum fore arbitraris: ignarus eiusmodi dicta,

Summis è labijs, non imò è corde profecta.

Tandem præ pudore ipse statuendi ius desers. Verum ille facturum sese negat. Cæterum ex amicis presentibus quempiam in eo negotio ueluti medium intercedere iubet, qui salarij modum pronunciet eum, qui neque ipsum grauet, ut cui plurimas tum alias in res magis his necessarias sumptus sit faciendus: neque rursus ei qui laetaturus est, sit omnino indignus. Atque is seniculus quispiam, diuitis æqualis, unà cum illo à pueris adulando educatus: Eho tu inquit, num inficias ire potes, quin unus sis qui hac urbe uiuunt omnium fortunatissimus, cui primum contigerit, quod pluribus misere cupientibus, uix à fortuna dari possit: nempe ut in huius hominis consuetudinem admittaris, ut communes penates habearis, ut in familiam inter Romanos primariam recipiaris? Id nimirum tum Cræsi talenta, tum Midæ diuitias superat, si modo modestus esse noris. Equidem non paucos noui magni nominis uiros, qui cupissent, etiam si quid ultro dandum fuisset, gloriæ duntaxat causa, cum isto uiuere, & familiares apud hunc atque amici uideri. Quapropter haud inuenio, quibus modis tuam prædi-

cem felicitatem, qui quidem ad hanc tam expetendam fortunam, etiam præmio addito admitteris. Proinde, mihi satis esse uidetur, nisi planè es insolens, si tantum accipias, simulq; pronunciat, sanè minimum quiddam, præsertim ad spes illas tuas: attamen boni consulas necesse est. Neque enim iam possis effugere, quum intra retia teneraris. Frenum igitur recipis, musitans, ac dissimulans, ac initio quidem non magnopere illi reluctans, facileq; sequeris, ut quòd non admodum te torqueat, neq; stringat, donec illi tandem paulatim assueueris. Tum uero ij qui foris sunt mortales, hoc ipso nomine tuam fortunam admirantur, quòd te conspiciant intra cancellos uersantem, ac nullo prohibente introeuntem, prorsusq; præclaris illis opibus delicijsq; domesticum quendam ac familiarem esse factum. At ipse nondum uidere potes, quamobrem illi te felicem existiment, nisi quòd gaudes tamen, teq; ipse fallis, semper futura meliora fore existimans. Cæterum contra atque speraris euenit, et quemadmodum adagio dicitur: iuxta Mandrabuli morem negocium procedit, in singulos (ut ita dixerim) dies, deterius ac retro relabens. Vnde paulatim uelut in luce dubia, tum demum dispiciens intelligere incipis, aureas illas spes, nihil aliud fuisse, quàm ampullas quasdam inauratas, labores autem esse graues, feros, ineuitabiles, ac perpetuos. Sed quinam isti sint, forsitan me rogabis. Neque enim uideo inquires, quid in hac consuetudine sit adeo molestum, neq; intelligo ista quæ commemoras, grauiata atq; intoleranda. Audi igitur uir egregie, non molestiam modo negocij perpendens, uerum fœditatem,

tatem, humilitatem, prorsusq; seruitutem, uel præcipue interim considerans. Principio memineris ex eo tempore, te iam neq; liberum, neque ingenuum posse uideri. Noueris enim te hæc omnia, genus, libertatem, progenitores ante limen relinquere, quum in huiusmodi seruitutem temetipsum addicens in ædes ingrederis. Si quidem libertas tibi comes ire recusarit, ad uitam tam indignam, tam humilem te conferenti. Seruus itaque (tametsi nomine ipso prauiter offenderis) seruus inquam uelis nolis, futurus es, neq; unius seruus, uerum complurium, operamq; seruilem præstare cogaris, obstipito capite, à diluculo in uesperam usque, idq; mercede uili atq; indigna. Adde, quod ne placebis quidem admodum, neq; domino satisfacies, neq; ab illo magni fies, ut qui non a puero fueris, ad seruitium institutus sed sero didiceris, atq; ætate multum aliena coeperis ad id erudiri. Excruciat autem te pristinae libertatis memoria, animo recusans, facitq; ut interdum resilire conere, relucterisq; atq; ob id ipsum fit, ut seruitus tibi molestior accidat. Nisi forte aliud tibi ad libertatem sufficere putas, quod non fueris Pyrrhia aut Zopyrione patre prognatus: aut quod non sic, uti Bithynicum aliquod mancipium, uociferante præcone diuendaris. Atqui tum uir egregie, cum instante nouilunio, Pyrrhijs, & Zopyrionibus immixtus, manum itidem, ut alij seruuli protendis, capisq; quodcunq; illud tandem est quod datur, hæc uidelicet est auctio. Nam præcone nihil opus erat homini qui ipsius sui fuerit præco, quiq; ipse ultro sibi multo tempore dominum ambierit. Age iam o scelestæ cur enim

enim non dicam præsertim in eum qui se philosophum esse dicat?) si quis te pirata inter nauigandum captum, aut si quis prædo in seruitutem tradidisset, te ipsum deplorares, tanquam indignam fortuna iniuriam patientem. Aut si quis manu iniecta, te duceret in seruitutem asserens, leges inclamares, omnia faceres, acerbe ferres, & ò terra, ò dij, magno clamore uociferareris. Nunc uero, quum ipse te, ob paucos obolos, id ætatis in qua etiam si seruus natus esses, tamen tempestiuum fuisset iam ad libertatem aspirare, cum ipsa uirtute ac sapientia ultro adductum uendideris, nihil illa reueritus, quæ permulta ab egregio Platone, Chrysippo, Aristotele differuntur, quum libertatem laudant, seruitutem damnant: an non te pudet, quum inter homines assentatores, & emptitios, ac scurras uersans ex æquo cum illis æstimaris, quum in tanta Romanorum turba, solus peregrino in pallio uersaris, quumq; Romanam linguam perperam ac barbare sonas: præterea, quum agitas conuiuia tumultuiosa, magna hominum turba conferta, quorum pleriq; collectij, quidam sunt & improbi? Atque inter hos laudas odiose, bibisq; præter modum: deinde mane ad tintinabulum expergefactus, discussa ab oculis dulcissima somni parte, unâ sursum ac deorsum circumcursas, hesterno luto etiamdum tibijs adherente? Vsq; adeo ne te lupini, aut holerum agrestium tenuit penuria? Vsq; adeo tibi defuerunt fontes frigida manantes aqua, ut per desperationem ad ista deuenires? Haud puto. Quin potius palam est, te, non frigida aqua, neq; lupini, sed bellariorum, atq; opsoniorum, uiniq; odorati cu-

piditate captum eò uenisse. Quæ dum lupi piscis in mo-
 rem audius appetis, tuo merito euenit, ut hamus tibi fau-
 ces transfixerit. Itaq; præsto sunt huius intemperantiæ,
 gulæq; autoramenta. Ac perinde atq; simia à trunco re-
 uinctus collo, reliquis quidem omnibus risui es: at ipse ti-
 bi delitijs affluere uideris, cui contigerit affatim exple-
 ri caricis. Ceterum libertas, ingenuitas, unà cum ipsis
 gentilibus, ac tribulibus, hæc nimirum euanida cuncta,
 atq; istarum rerum ne memoria quidem ulla: quanquam
 hoc quoque ferendum, si uita ista cum hac turpitudine
 duntaxat esset coniuncta, quòd è libero seruum uideri fa-
 cit, non labores etiam accederent, cum illa seruorum col-
 lue communes. Sed uide, num quæ tibi imperantur,
 leuiores sint his, quæ Dromoni, aut Tybio mandantur.
 Nam doctrinæ quidem, cuius rei cupiditate simularat
 te in familiam suam accersisse sese, perquam exigua illi
 cura est. Quid enim (ut dici solet) commercij asino cum
 lyra? An non uides uidelicet, quàm misere macerentur
 immodico desiderio, uel Homericæ sapientiæ, uel De-
 mosthenicæ grauitatis ac uehementiæ, uel Platonice
 sublimitatis? Quorum me hercle ex animis si quis au-
 rum, argentum, atque harum rerum curas tollat, nihil
 fuerit reliquum, præter fastum, molliciem, lasciuiam,
 luxum, ferocitatem, imperitiam, Atq; ad ista nihil pror-
 sum opus te. Verum quoniam tibi barba ingens propen-
 det à mento, quoniamq; uultu ipso graue quiddam, et
 uenerandum præ te fers, tum quia pallio Græcanico
 decenter amictus es, noruntq; iam omnes te gramma-
 ticum esse, seu rhetorem, seu philosophum, pulchrum ille
 sibi

sibi putat, ut & eiusmodi quispiam, anteambulorum suorum pompæ permixtus esse uideatur. Futurum enim hac re ut Græcarum disciplinarum studiosus, reliquæq; omnis doctrinæ neq; negligens, neque rudis esse putetur. Vnde fit ut in periculum uir egregie uenias, ne non tam ob admirandas illas artes, quin magis ob barbam palliumq; conductus esse uideare: proinde ut perpetuus apud illum conspiciaris oportet, neque absis unquam, uerum ut diluculo relictis stratis, in famulatio temet exhibeas conspiciendum, neque locum in acie deferas. Porro ille iniecta nonnunquam tibi manu, quicquid forte in mentem inciderit, de hoc tecum nugatur, obuijs ostentans, quàm ne per uiam quidem ingrediens, incurius sit literarum, quin ut illud ipsum etiam otium, quod inter inambulandum datur, in re quapiam honesta collocet. At tu miser interim, nunc cursim, nunc gradatim, nunc scansim plerunq; nunc descensim (nam scis huiusmodi esse urbem) obambulans, tum sudas, tum spiritum anhelus trahis. Deinde illo intus cum amico quopiam, ad quem accessit, confabulante, quum tibi interim locus desit, ubi uel asidere queas, librum uidelicet stans in manum sumis, quoq; fallas tædium, legis. Post ubi ieiunium te sitientemq; nox occupauit, incommode lotus, in tempestiue, puta nocte ferme concubia, ad cœnam accedis, haud perinde deinceps in precio habitus, neque conspiciendus his qui adsunt. Verum si quis aduenerit recentior, tu post tergum reijceris. Itaque in angulum aliquem abiectissimum retrusus, accumbis, testis duntaxat ac spectator eorum quæ apponuntur, canum ritu

admodum postremum uenire, graue. Proinde media inter utrunq; obseruata opportunitate ingrederis, teq; sanè quàm honorifice excipiunt. Tum arrepta manu te quispiam iubet accumbere, paulò supra diuitem, inter duos firmè ueteres amicos. At tu perinde atque in Iouis aedes ueneris, nihil non admiraris, et ad omnia quæ geruntur suspensus inhias, propterea quod noua tibi atque inuisa sint cuncta. Interim familia te spectat, omnesq; qui præsentés sunt, quid agas obseruant. Neque uero ea res curæ nō est ipsi diuiti, quippe qui famulis aliquot præmonitis negotium dederit, ut oculis obseruent, quæ admodum te geras in pueros, aut in uxorem, num subinde ex obliquo respectes. Ac reliqui quidem conuiuæ, simulatque te uident propter imperitiā ad ea quæ sunt attonitum, ac stupefactum, derident clanculum, coniectantes te nunquàm antea apud alium quempiam cœnasse, nouumq; tibi esse ut mantile apponatur. Proinde, sicuti uerisimile est, præ hæsitantia sudes oportet, ac neq; cum sitias, audeas potum poscere, ne uinosus uideare: neque uarijs appositis opsonijs, et in ordinem quendam extructis, scire posses, cui prius aut posterius manum admoueas, Quare ad eum qui proximus accūbit respectes necesse est, atq; eundem imitatus, conuiuij rationem, et ordinē discas. Alioqui anceps sedes, et uariās, animoq; penitus perturbato, et ad omnia quæ illic geruntur obstupefscens. Atque interim quidem, diuitis admiraris felicitatem, propter auri uim, et eboris, tātāsque delicias. Interim tuam ipse deploras infelicitatem, qui quum nullius sis rei, tamen uiuere te credas. Nonnunquām, et illud
in men

in mentem uenit, fore ut admirandam, & expetendam
quandam uiuas uitam, quippe qui sis omnibus delitijs il-
lis fruiturus, cunctorumq; ex equo futurus particeps.
Arbitraris enim te semper bacchanalia festa celebratu-
rum. Quin, & adolescentuli formosi præministrantes,
ac silentio arridentes, suauius in posterum hoc uite ge-
nus pollicentur, ut Homericum illud nunquam desinas in
ore habere,

Haud uitio uerti debet si Troia pubes

Armatiq; simul Danai, sub Marte laborum

Pondera tanta ferant: Ob tantam uidelicet felicitate-
tem. Accedunt ad hæc inuitatiuncula ad bibendum. Ac
postulato perquam ingenti scypho quispiam, præbuit
tibi, præceptorem, aut aliud quiddam deniq; te appel-
lans. At tu recepto scypho quid uicissim oporteat re-
spondere, propter eiusmodi morum imperitiam ignoras,
iamq; rusticanus, & inelegans esse uideris. Ceterum ea
propinatio multorum ueterum amicorum inuidiam in
te concitauit, è quibus nonnullos iamdudum tuus accu-
bitus clanculum urebat, quod modo quum adueneris, ijs
anteponare, qui multorum annorum seruitutem exhau-
serint. Protinus itaque talia quedam de te inter illos di-
cta feruntur: illud scilicet malis nostris deerat, ut etiam
ijs qui nuper in familiam commigrarunt, posthabea-
mur. Et solis Græculis patet urbs Romana. Et quid hæ-
bent, quamobrem nobis debeant anteponi? Num mirifi-
cam quandam utilitatem adferre uidentur, quum uer-
bula quedam misera dicunt? Rursus alius, hæc: An non
uidisti, quatum biberit, quemadmodum cibos appositos
auide

auide corripens deuorarit? Homo inelegās, ac fame ene-
ctus, qui ne per somnium quidem unquam fuerit albo pa-
ne saturatus, multo minus alite Numidica, aut Phasida-
no, è quibus nobis uix ossa reliqua fecit. Porro tertius, fa-
tui, inquit, priusquam quinque abeant dies, uidebitis hunc
nihilo pluris fieri quàm nos. Nam nunc quidem, non se-
cus atque calcei noui solent, in precio est, et habetur cha-
rus: uerum ubi crebro iam fuerit calcatus, lutoque deforma-
tus, tum misere sub lecticam abijcietur cimicibus, quem-
admodum nos, oppletus: Atque inter illos talia permulta
de te iactantur. Ex quibus aliquot iam tum etiam ad ca-
lumniandum insimulandumque te incitantur. Omne igitur
illud conuiuium tui plenum, ac plerique de te sermo-
nes. Tu uero propter insolentiam atque insuetudinē plus
quàm sat est hauris uini tenuis, et acris, eoque iam dudum
alio tibi cita discruciaris: uerum neque decorum tibi ante
alios è conuiuio discedere, neque rursum manere tutū. At
producta interim in longum potatione dum sermo alius
ex alio nascitur, dum spectacula alia post alia proferuntur
in conuiuium (nam uniuersum fortune sue strepitum ti-
bi cupit ostentare) non mediocriter discruciaris, cui non
liceat, neque uidere quæ geruntur, neque auscultare, si quis uo-
ce, citharæ uel canat egregie dilectus adolescentulus. At
laudas tamen inuitus: ceterum animo illud optas, ut aut
terræ motus repens ortus ea cuncta discutiat, aut incen-
dium aliquod renūtiatur, quo simul conuiuium tandem
aliquando dirimatur. Habes amice primum illud scilicet,
et suauissimum conuiuium, quod mihi quidē baudqua-
quā suauius sit capis, cādidoque sale, libere quā uelim ex
bis, et

his, & quantum uelim edenti. Verum ut ne tibi commemo-
rem ructus acidos, qui deinde sequuntur, ut ne no-
cturnos uomitus, mane uobis erit de mercede pacto tran-
sigendum, quantum, & qua anni parte te oporteat acci-
pere. Ergo praesentibus duobus aut tribus amicis, accer-
sito te, & considerare iusso sic loqui incipit: Facultates no-
strae cuiusmodi sint, iam perspicere potuisti, quam nula-
lus in his fastus, sed citra ostentationem, moderata ac po-
pularia omnia, sed mediocria omnia ac plebeia. Sic au-
tem animum inducas uelim, ut existimes omnia nobis fo-
re communia. Nam ridiculum profecto, si quum charis-
simam possessionum mearum partem, puta meam ipsius
uitam, aut per Iouem, liberorum etiam (si fors illi liberi
fuerint erudiendi) tibi credam, non aliarum item rerum
te mecum ex aequo dominum ac possessorem existimem.
Ceterum quando certi quippiam est praefiniendum, equi-
dem uideo uitae tuae frugalitatem, & animum paucis con-
tentum. Neque non intelligo haud mercedis adductum
spe te in nostram uenisse familiam: uerum aliarum gra-
tia rerum: puta nostrae in te beneuolentiae causa, tum ho-
noris, qui tibi praeter omnes continget. Attamen praefi-
niendum est aliquid. Quin ipse magis quod uidebitur
statuito, habita ratione, uir amicissime, munerum etiam
illorum quae quantumuis festis diebus à nobis accepturus
uideris. Neque enim uel ista nobis fuerint neglectui fu-
tura, etiam si nunc haec pactio non complectamur. Scis
autem complures per annum eiusmodi numerum occa-
siones incidere. Horum igitur habita ratione, modera-
tius nimirum praemium nobis praescribas. Præterea decet

etiam nos homines eruditos, pecuniam negligere. Hæc ille dicens, totumq; te uaria spe labefactans, mitem sibi ac tractabilem reddidit, Tu porro qui dudum talenta, ac multa nummum milia somniaras, solidos agros, et familias, sentis quidem tacitus apud te hominis sordes ac parsimoniam: nihilominus blanditur tibi pollicitatio tamen: atque illud communia futura sunt omnia, ratum et uerum fore arbitraris: ignarus eiusmodi dicta,

Summis è labijs, non imò è corde profecta.

Tandem præ pudore ipse statuendi ius defers. Verum ille facturum sese negat. Cæterum ex amicis presentibus quempiam in eo negotio ueluti medium intercedere iubet, qui salarij modum pronunciet eum, qui neque ipsum grauet, ut cui plurimas tum alias in res magis his necessarias sumptus sit faciendus: neque rursus ei qui laturus est, sit omnino indignus. Atque is seniculus quispiam, diuitis æqualis, unà cum illo à pueris adulando educatus: Eho tu inquit, num inficias ire potes, quin unus sis qui hac urbe uiuunt omnium fortunatissimus, cui primum contigerit, quod pluribus misere cupientibus, uix à fortuna dari possit: nempe ut in huius hominis consuetudinem admittaris, ut communes penates habearis, ut in familiam inter Romanos primariam recipiaris? Id nimirum tum Cræsi talenta, tum Midæ diuitias superat, si modo modestus esse noris. Equidem non paucos noui magni nominis uiros, qui cupissent, etiam si quid ultro dandum fuisset, gloriæ duntaxat causa, cum isto uiuere, et familiares apud hunc atque amici uideri. Quapropter haud inuenio, quibus modis tuam prædicem

cem felicitatem, qui quidem ad hanc tam expetendam fortunam, etiam præmio addito admitteris. Proinde, mihi satis esse uidetur, nisi planè es insolens, si tantum accipias, simulq; pronunciat, sanè minimum quiddam, præsertim ad spes illas tuas: attamen boni consulas necesse est. Neque enim iam possis effugere, quum intra retia tenearis. Frenum igitur recipis, musitans, ac dissimulans, ac initio quidem non magnopere illi reluctans, facileq; sequeris, ut quòd non admodum te torqueat, neq; stringat, donec illi tandem paulatim assueueris. Tum uero ij qui foris sunt mortales, hoc ipso nomine tuam fortunam admirantur, quòd te conspiciant intra cancellos uersantem, ac nullo prohibente introeuntem, prorsusq; præclaris illis opibus delicijsq; domesticum quendam ac familiarem esse factum. At ipse nondum uidere potes, quamobrem illi te felicem existiment, nisi quòd gaudes tamen, teq; ipse fallis, semper futura meliora fore existimans. Caterum contra atque speraris euenit, ex quemadmodum adagio dicitur: iuxta Mandrabuli morem negotium procedit, in singulos (ut ita dixerim) dies, deterius ac retro relabens. Vnde paulatim uelut in luce dubia, tum demum dispiciens intelligere incipis, aureas illas spes, nihil aliud fuisse, quàm ampullas quasdam inauratas, labores autem esse graues, feros, inuitabiles, ac perpetuos. Sed quinam isti sint, forsitan me rogabis. Neque enim uideo inquires, quid in hac consuetudine sit adeo molestum, neq; intelligo ista quæ commemoras, grauiataq; intoleranda. Audi igitur uir egregie, non molestiam modo negocij perpendens, uerum foeditatem,

enim non dicam præsertim in eum qui se philosophum esse dicat?) si quis te pirata inter nauigandum captum, aut si quis prædo in seruitutem tradidisset, te ipsum deplorares, tanquam indignam fortuna iniuriam patientem. Aut si quis manu iniecta, te duceret in seruitutem asserens, leges inclamares, omnia faceres, acerbe freres, & ò terra, ò dii, magno clamore uociferareris. Nunc uero, quum ipse te, ob paucos obolos, id ætatis in qua etiam si seruus natus esses, tamen tempestiuum fuisset iam ad libertatem aspirare, cum ipsa uirtute ac sapientia ultro adductum uendideris, nihil illa reueritus, quæ permulta ab egregio Platone, Chrysippo, Aristotele differuntur, quum libertatem laudant, seruitutem damnant: an non te pudet, quum inter homines assentatores, & emptitios, ac scurras uersans ex æquo cum illis æstimaris, quum in tanta Romanorum turba, solus peregrino in pallio uersaris, quumq; Romanam linguam perperam ac barbaram sonas: præterea, quum agitas conuiuia tumultuosa, magna hominum turba conferta, quorum pleriq; collectij, quidam sunt & improbi? Atque inter hos laudas odiose, bibisq; præter modum: deinde mane ad tintinabulum expergefactus, discussa ab oculis dulcissima somni parte, unà sursum ac deorsum circumcursas, hesterno luto etiamdum tibijs adherente? Vsq; adeo ne te lupini, aut holerum agrestium tenuit penuria? Vsq; adeo tibi defuerunt fontes frigida manantes aqua, ut per desperationem ad ista deuenires? Haud puto. Quin potius palam est, te, non frigida equæ, neq; lupini, sed bellariorum, atq; opsoniorum, uiniq; odorati cu-

piditate captum eò uenisse. Quæ dum lupi piscis in mor-
rem auidius appetis, tuo merito euenit, ut hamus tibi fau-
ces transfixerit. Itaq; præsto sunt huius intemperantiæ,
guleq; autoramenta. Ac perinde atq; simia à trunco re-
uinctus collo, reliquis quidem omnibus risui es: at ipse ti-
bi delitijs affluere uideris, cui contigerit affatim exple-
ri caricis. Ceterum libertas, ingenuitas, unà cum ipsis
gentilibus, ac tribulibus, hæc nimirum euanida cuncta,
atq; istarum rerum ne memoria quidem ulla: quanquam
hoc quoque ferendum, si uita ista cum hac turpitudine
duntaxat esset coniuncta, quòd è libero seruum uideri fa-
cit, non labores etiam accederent, cum illa seruorum col-
luuie communes. Sed uide, num quæ tibi imperantur,
leuiora sint his, quæ Dromoni, aut Tybio mandantur.
Nam doctrinæ quidem, cuius rei cupiditate simularat
te in familiam suam accersisse sese, perquam exigua illi
cura est. Quid enim (ut dici solet) commercij asino cum
lyra? An non uides uidelicet, quàm misere macerentur
immodico desiderio, uel Homericæ sapientiæ, uel De-
mosthenicæ grauitatis ac uehementiæ, uel Platonice
sublimitatis? Quorum me hercle ex animis si quis au-
rum, argentum, atque harum rerum curas tollat, nihil
fuerit reliquum, præter fastum, molliciem, lasciuiam,
luxum, ferocitatem, imperitiam, Atq; ad ista nihil pror-
sum opus te. Verum quoniam tibi barba ingens propen-
det à mento, quoniamq; uultu ipso graue quiddam, et
uenerandum præ te fers, tum quia pallio Græcanico
decenter amictus es, noruntq; iam omnes te gramma-
ticum esse, seu rhetorem, seu philosophum, pulchrum ille
sibi

sibi putat, ut et eiusmodi quisspiam, antecambulonum suorum pompæ permixtus esse uideatur. Futurum enim hac re ut Græcarum disciplinarum studiosus, reliquæq; omnis doctrinæ neq; negligens, neque rudis esse putetur. Vnde sit ut in periculum uir egregie uenias, ne non tam ob admirandas illas artes, quin magis ob barbam palliumq; conductus esse uideare: proinde ut perpetuus apud illum conspiciaris oportet, neque absis unquam, uerum ut diluculo relictis stratis, in famulatio temet exhibeas conspiciendum, neque locum in acie deferas. Porro ille iniecta nonnunquam tibi manu, quicquid forte in mentem inciderit, de hoc tecum nugatur, obuijs ostentans, quàm ne per uiam quidem ingrediens, incurius sit literarum, quin ut illud ipsum etiam otium, quod inter inambulandum datur, in re quapiam honesta collocet. At tu miser interim, nunc cursim, nunc gradatim, nunc scansim plerunq; nunc descensim (nam scis huiusmodi esse urbem) obambulans, tum sudas, tum spiritum anhelus trahis. Deinde illo intus cum amico quospiam, ad quem accessit, confabulante, quum tibi interim locus desit, ubi uel asidere queas, librum uidelicet stans in manum sumis, quoq; fallas tedium, legis. Post ubi ieiunum te sitientemq; nox occupauit, incommode lotus, in tempestiue, puta nocte ferme concubia, ad coenam accedis, haud perinde deinceps in precio habitus, neque conspiciendus his qui adsunt. Verum si quis aduenerit recentior, tu post tergum reijceris. Itaque in angulum aliquem abiectissimum retrusus, accumbis, testis duntaxat ac spectator eorum quæ apponuntur, canum ritu

ossa circumrodens, si fors ad te perueniat, uel aridum
 maluæ folium, quo reliqua inuoluunt, si fastidiatur ab ijs
 qui supra te accumbunt, præ fame libenter arrepturus.
 Audi iam & aliud contumeliæ genus. Quid quod ne
 ouum quidem soli tibi apponitur. Neque enim conuenit,
 ut tu semper eadem requiras, quæ hospitibus atque igno-
 tis ministrantur, quando quidem hæc tua sit inscitia atq;
 inurbanitas. Neque auis eiusmodi tibi apponitur, qualis
 alijs. Verum diuiti illi pinguis & succulenta, tibi pullus
 dimidiatus, aut palumbus aliquis aridus, atque insipidus,
 non auis uidelicet, sed manifesta contumelia ludibri-
 umq;. Neque uero raro fit, ut si quando desit alibi, mini-
 ster repente te inspectante submouens ea, quæ tibi erant
 apposita alijs apponat: illud tibi ad aurem immurmura-
 rans, tu profecto noster es. Quòd si quando interim dis-
 secetur, uel porca scæta, uel ceruus, aut structorem tibi
 modis omnibus propitium habeas oportet, aut certe
 Promethei partem feres: nempe ossa adipe circumtectæ.
 Nam quod ei qui supra te accumbit patina finitur ada-
 stare, quoad satiatus repudiet, te contra tam celeriter
 prætercurrat, quis tandem isthuc ferat, qui modo sit in-
 genuus, cuiq; tantum insit bilis, quantum uel ceruis ada-
 est? Atq; illud equidem nondum dixi, quod reliquis sua-
 uissimum ac uetustissimum uinum bibentibus, tu solus ma-
 lum quoddam et pingue bibis. Proinde illud semper curas,
 ut auro, argento uel bibas. ne colore prodente, palam fiat,
 te usq; adeo contemptum neglectumq; esse conuiuium,
 quanquam bene tecum ageretur, si uel illud ipsum ad sa-
 tietatem usq; bibere liceret. At nunc ubi crebrius popo-
 sceris,

sceris, minister audisse dissimulat. Adde iam multas interim & alias esse res, quæ te discrucient, imò nihil esse firmè, quod non sit acerbum, maxime quum tibi cinædus aliquis antefertur, quin pluris te sit is, qui saltandi docet artem, qui iocos Ionicos contexit Alexandrinus quispiam homunculus, Nam qui tibi speres tu ut in accubitu æqueris ijs, qui uoluptates & amatoria subministrant? qui literulas in pectore gestant? Proinde in obscuro quonpiam conuiuij latibulo tectus, præq; pudore abstrusus, suspiras, uti coniectandum est, teq; ipsum deploras, ac fortunam incusas tuam, quæ tibi ne pauxillulum quidem leporis ac uenustatis asperserit. Ac prorsus ita uideris affectus, ut optes poëta fieri, ut amatorias conscribas cantiones, aut si id non contingit, uel eam assequi facultatem, ut possis ab alijs conditas digne canere. Vides enim quibus in rebus situm est, ut quis efferatur, plurimiq; fiat. Quin & illud ferre queas, ut magi quoque aut arioli personam (si necesse sit) induas, ex horum genere qui amplas hereditates, qui imperia, qui cumulas opes pollicentur. Quandoquidem hos quoq; uides non mediocriter à diuitibus amari, plurimiq; fieri. Eoq; uel unum quodlibet horum fieri percupias, uti ne prorsus reijculus, atq; inutilis appareas. Atqui ne ad ista quidem docilis es infelix: proinde submittas te oportet, musitesq; ac tacitus feras, clam apud te plorans, ac neglectui habitus. Etenim si te famulus aliquis susurro deferat, qui solus omnium non laudaris puerum heræ saltantem, aut cithara canentem, ista scilicet ex re non leue discrimen impendet. Quapropter terrestris in morem rana sitiens uo-

auide corripiens deuorarit? Homo inelegās, ac fame ene-
ctus, qui ne per somnium quidem unquam fuerit albo pa-
ne saturatus, multo minus alite Numidica, aut Phasia-
no, è quibus nobis uix ossa reliqua fecit. Porro tertius, fa-
tui, inquit, priusquam quinque abeant dies, uidebitis hunc
nihilò pluris fieri quàm nos. Nam nunc quidem, non se-
cus atque calcei noui solent, in precio est, et habetur cha-
rurus: uerum ubi crebro iam fuerit calcatus, lutoque deforma-
tus, tum misere sub lecticam abijcietur cimicibus, quem-
admodum nos, oppletus: Atque inter illos talia permulta
de te iactantur. Ex quibus aliquot iam tum etiam ad ca-
lumniandum insimulandumque te incitantur. Omne igitur
illud conuiuium tui plenum, ac plerique de te sermo-
nes. Tu uero propter insolentiam atque insuetudinē plus
quàm sat est hauris uini tenuis, et acris, eoque iam dudum
aluo tibi cita discruciaris: uerum neque decorum tibi ante
alios è conuiuiò discedere, neque rursum manere tutum. At
producta interim in longum potatione dum sermo alius
ex alio nascitur, dum spectacula alia post alia proferuntur
in conuiuium (nam uniuersum fortunæ suæ strepitum ti-
bi cupit ostentare) non mediocriter discruciaris, cui non
liceat, neque uidere quæ geruntur, neque auscultare, si quis uo-
ce, citharæ uel canat egregie dilectus adolescentulus. At
laudas tamen inuitus: ceterum animo illud optas, ut aut
terramotus repens ortus ea cuncta discutiat, aut incen-
dium aliquod renūtiatur, quo simul conuiuium tandem
aliquando dirimatur. Habes amice primum illud scilicet,
et suauissimum conuiuium, quod mihi quidē haudqua-
quā suauius sit capis, cādidoque sale, libere quā uelim ex
his, et

his, & quantum uelim edenti. Verum ut ne tibi commea-
morem ructus acidos, qui deinde sequuntur, ut ne no-
cturnos uomitus, mane uobis erit de mercede pacto tran-
sigendum, quantum, & qua anni parte te oporteat acci-
pere. Ergo praesentibus duobus aut tribus amicis, accera-
sito te, & considerare iusso sic loqui incipit: Facultates no-
strae cuiusmodi sint, iam perspicere potuisti, quam nula-
lus in his fastus, sed citra ostentationem, moderata ac po-
pularia omnia, sed mediocria omnia ac plebeia. Sic au-
tem animum inducas uelim, ut existimes omnia nobis fo-
re communia. Nam ridiculum profecto, si quum charis-
simam possessionum mearum partem, puta meam ipsius
uitam, aut per Iouem, liberorum etiam (si fors illi liberi
fuerint erudiendi) tibi credam, non aliarum item rerum
te mecum ex aequo dominum ac possessorem existimem.
Ceterum quando certi quippiam est praefiniendum, equi-
dem uideo uitae tuae frugalitatem, & animum paucis con-
tentum. Neque non intelligo haud mercedis adductum
spe te in nostram uenisse familiam: uerum aliarum gra-
tia rerum: puta nostrae in te beneuolentiae causa, tum ho-
noris, qui tibi praeter omnes continget. Attamen praefi-
niendum est aliquid. Quin ipse magis quod uidebitur
statuito, habita ratione, uir amicissime, munerum etiam
illorum quae quantumuis festis diebus à nobis accepturus
uideris. Neque enim uel ista nobis fuerint neglectui fu-
tura, etiam si nunc haec pactio non complectamur. Scis
autem complures per annum eiusmodi numerum occa-
siones incidere. Horum igitur habita ratione, modera-
tius nimirum premium nobis praescribas. Praeterea decet

x etiam

etiam nos homines eruditos, pecuniam negligere. Hæc ille dicens, totumq; te uaria spe labefactans, mitem sibi ac tractabilem reddidit, Tu porro qui dudum talenta, ac multa nummum milia somniaras, solidos agros, et familias, sentis quidem tacitus apud te hominis sordes ac parsimoniam, nihilominus blanditur tibi pollicitatio tamen: atque illud communia futura sunt omnia, ratum et uerum fore arbitraris: ignarus eiusmodi dicta,

Summis è labijs, non imò è corde profecta.

Tandem præ pudore ipse statuendi ius desers. Verum ille facturum sese negat. Ceterum ex amicis presentibus quempiam in eo negotio ueluti medium intercedere iubet, qui salarij modum pronunciet cum, qui neque ipsum grauet, ut cui plurimas tum alias in res magis his necessarias sumptus sit faciendus: neque rursus ei qui laturus est, sit omnino indignus. Atque is seniculus quispiam, diuitis æqualis, unà cum illo à pueris adulando eductus: Eho tu inquit, num inficias ire potes, quin unus sis qui hac urbe uiuunt omnium fortunatissimus, cui primum contigerit, quod pluribus misere cupientibus, uix à fortuna dari possit: nempe ut in huius hominis consuetudinem admittaris, ut communes penates habearis, ut in familiam inter Romanos primariam recipiaris? Id nimirum tum Cræsi talenta, tum Mide diuitias superat, si modo modestus esse noris. Equidem non paucos noui magni nominis uiros, qui cupissent, etiam si quid ultro dandum fuisset, gloriæ duntaxat causa, cum isto uiuere, et familiares apud hunc atque amici uideri. Quapropter haud inuenio, quibus modis tuam prædi-

cem

cem felicitatem, qui quidem ad hanc tam expetendam fortunam, etiam præmio addito admitteris. Proinde, mihi satis esse uidetur, nisi planè es insolens, si tantum accipias, simulq; pronunciat, sanè minimum quiddam, præsertim ad spes illas tuas: attamen boni consulas necesse est. Neque enim iam possis effugere, quum intra retia tenearis. Prenum igitur recipis, musitans, ac dissimulans, ac initio quidem non magnopere illi reluctans, facileq; sequeris, ut quòd non admodum te torqueat, neq; stringat, donec illi tandem paulatim assueueris. Tum uero ij qui foris sunt mortales, hoc ipso nomine tuam fortunam admirantur, quòd te conspiciant intra cancellos uersantem, ac nullo prohibente introeuntem, prorsusq; præclaris illis opibus delicijsq; domesticum quendam ac familiarem esse factum. At ipse nondum uidere potes, quamobrem illi te felicem existiment, nisi quòd gaudes tamen, teq; ipse fallis, semper futura meliora fore existimans. Ceterum contra atque speraris euenit, & quemadmodum adagio dicitur: iuxta Mandrabuli morem negocium procedit, in singulos (ut ita dixerim) dies, deterius ac retro relabens. Vnde paulatim uelut in luce dubia, tum demum dispiciens intelligere incipis, aureas illas spes, nihil aliud fuisse, quàm ampullas quasdam inauratas, labores autem esse graues, feros, ineuitabiles, ac perpetuos. Sed quinam isti sint, forsitan me rogabis. Neque enim uideo inquires, quid in hac consuetudine sit adeo molestum, neq; intelligo ista quæ commemoras, grauia atq; intoleranda. Audi igitur uir egregie, non molestiam modo negocij perpendens, uerum foedi-

tatem,

tatem, humilitatem, prorsusq; seruitutem, uel precie
pue interim considerans. Principio memineries ex eo
tempore, te iam neq; liberum, neque ingenuum posse ui-
deri. Noueris enim te hæc omnia, genus, libertatem, pro-
genitores ante limen relinquere, quum in huiusmodi ser-
uitutem temetipsum addicens in ades ingrederis. Si-
quidem libertas tibi comes ire recusarit, ad uitam tam
indignam, tam humilem te conferenti. Seruus itaque
(tametsi nomine ipso prauiter offenderis) seruus inquam
uelis nolis, futurus es, neq; unius seruus, uerum complu-
rium, operamq; seruilem præstare cogaris, obstipito ca-
pite, à diluculo in uesperam usque, idq; mercede uili atq;
indigna. Adde, quòd ne placebis quidem admodum, neq;
domino satisfacies, neq; ab illo magni fies, ut qui non à
puero fueris, ad seruitium institutus sed sero didiceris,
atq; etate multum aliena coeperis ad id erudiri. Excu-
ciat autem te pristinae libertatis memoria, animo recur-
sans, facitq; ut interdum resiliere conere, relucterisq;
atq; ob idipsum fit, ut seruitus tibi molestior accadat.
Nisi forte aliud tibi ad libertatem sufficere putas, quod
non fueris Pyrrhia aut Zopyrione patre prognatus:
aut quod non sic, uti Bithynicum aliquod mancipium,
uociferante præcone diuendaris. Atqui tum uir egre-
gie, cum instante nouilunio, Pyrrhijs, & Zopyrioni-
bus immixtus, manum itidem, ut alij seruuli protendis,
capisq; quodcumq; illud tandem est quod datur, hæc ui-
delicet est auctio. Nam præcone nihil opus erat homini
qui ipsius sui fuerit præco, quiq; ipse ultro sibi multo
tempore dominum ambierit. Age iam ò scelestè (cur
enim

enim non dicam præsertim in eum qui se philosophum esse dicat?) si quis te pirata inter nauigandum captum, aut si quis prædo in seruitutem tradidisset, teipsum deplorares, tanquam indignam fortuna iniuriam patientem. Aut si quis manu iniecta, te duceret in seruitutem asserens, leges inclamares, omnia faceres, acerbe ferres, & ò terra, ò dii, magno clamore uociferareris. Nunc uero, quum ipse te, ob paucos obolos, id ætatis in qua etiam si seruus natus esses, tamen tempestiuum fuisset iam ad libertatem aspirare, cum ipsa uirtute ac sapientia ultro adductum uendideris, nihil illa reueritus, quæ permulta ab egregio Platone, Chrysippo, Aristotele differuntur, quum libertatem laudant, seruitutem damnant: an non te pudet, quum inter homines assentatores, & emptitios, ac scurras uersans ex æquo cum illis æstimaris, quum in tanta Romanorum turba, solus peregrino in pallio uersaris, quumq; Romanam linguam perperam ac barbaram sonas: præterea, quum agitas conuiuia tumultuosa, magna hominum turba conferta, quorum pleriq; collectij, quidam sunt & improbi? Atque inter hos laudas odiose, bibisq; præter modum: deinde mane ad tintinabulum expergefactus, discussa ab oculis dulcissima somni parte, unâ sursum ac deorsum circumcursas, hesterno luto etiamdum tibijs adherente? Vsq; adeo ne te lupini, aut holerum agrestium tenuit penuria? Vsq; adeo tibi defuerunt fontes frigida manantes aqua, ut per desperationem ad ista deuenires? Haud puto. Quin potius palam est, te, non frigida aquæ, neq; lupini, sed bellariorum, atq; opsoniorum, uiniq; odorati cu-

piditate captum eò uenisse. Quæ dum lupi piscis in mo-
 rem audius appetis, tuo merito euenit, ut hamus tibi fau-
 ces transfixerit. Itaq; præsto sunt huius intemperantiæ,
 gulaq; auctoramenta. Ac perinde atq; simia à trunco re-
 uinctus collo, reliquis quidem omnibus risui es: at ipse ti-
 bi delitijs affluere uideris, cui contigerit affatim exple-
 ri caricis. Caterum libertas, ingenuitas, unà cum ipsis
 gentilibus, ac tribulibus, hæc nimirum euanida cuncta,
 atq; istarum rerum ne memoria quidem ulla: quanquam
 hoc quoque ferendum, si uita ista cum hac turpitudine
 duntaxat esset coniuncta, quòd è libero seruum uideri fa-
 cit, non labores etiam accederent, cum illa seruorum col-
 lueie communes. Sed uide, num quæ tibi imperantur,
 leuiora sint his, quæ Dromoni, aut Tybio mandantur.
 Nam doctrinæ quidem, cuius rei cupiditate simularat
 te in familiam suam accersisse sese, perquam exigua illi
 cura est. Quid enim (ut dici solet) commercij asino cum
 Lyra? An non uides uidelicet, quàm misere macerentur
 immodico desiderio, uel Homerica sapientiæ, uel De-
 mosthenicæ grauitatis ac uehementiæ, uel Platonice
 sublimitatis? Quorum me hercle ex animis si quis au-
 rum, argentum, atque harum rerum curas tollat, nihil
 fuerit reliquum, præter fastum, molliciem, lasciuiam,
 luxum, ferocitatem, imperitiam, Atq; ad ista nihil pror-
 sum opus te. Verum quoniam tibi barba ingens propen-
 det à mento, quoniamq; uultu ipso graue quiddam, et
 uenerandum præ te fers, tum quia pallio Græcanico
 decenter amictus es, noruntq; iam omnes te gramma-
 ticum esse, seu rhetorem, seu philosophum, pulchrum ille
 sibi

sibi putat, ut et eiusmodi quisspiam, anteambulorum suorum pompæ permixtus esse uideatur. Futurum enim hac re ut Græcanicarum disciplinarum studiosus, reliquæq; omnis doctrinæ neq; negligens, neque rudis esse putetur. Vnde fit ut in periculum uir egregie uenias, ne non tam ob admirandas illas artes, quin magis ob barbam palliumq; conductus esse uideare: proinde ut perpetuus apud illum conspiciaris oportet, neque absis unquam, uerum ut diluculo relictis stratis, in famulatio temet exhibeas conspiciendum, neque locum in acie deseras. Porro ille iniecta nonnunquam tibi manu, quicquid forte in mentem inciderit, de hoc tecum nugatur, obuijs ostentans, quàm ne per uiam quidem ingrediens, incurius sit literarum, quin ut illud ipsum etiam otium, quod inter inambulandum datur, in re quapiam honesta collocet. At tu miser interim, nunc cursim, nunc gradatim, nunc scansim plerumq; nunc descensim (nam scis huiusmodi esse urbem) obambulans, tum sudas, tum spiritum anhelus trahis. Deinde illo intus cum amico quopiam, ad quem accessit, confabulante, quum tibi interim locus desit, ubi uel assidere queas, librum uidelicet stans in manum sumis, quoq; fallas tædium, legis. Post ubi ieiunum te sitientemq; nox occupauit, incommode lotus, in tempestiue, puta nocte ferme concubia, ad coenam accedis, haud perinde deinceps in precio habitus, neque conspiciendus his qui adsunt. Verum si quis aduenerit recentior, tu post tergum reijceris. Itaque in angulum aliquem abiectissimum retrusus, accumbis, testis duntaxat ac spectator eorum quæ apponuntur, canum ritu

ossa circumrodens, si fors ad te perueniat, uel aridum
maluæ folium, quo reliqua inuoluunt, si fastidiatur ab ijs
qui supra te accumbunt, præ fame libenter arrepturus.
Audi iam & aliud contumeliæ genus. Quid quod ne
ouum quidem soli tibi apponitur. Neque enim conuenit,
ut tu semper eadem requiras, quæ hospitibus atque igno-
tis ministrantur, quando quidem hæc tua sit inscitia atq;
inurbanitas. Neque auis eiusmodi tibi apponitur, qualis
alijs. Verum diuiti illi pinguis & succulenta, tibi pullus
dimidiatus, aut palumbus aliquis aridus, atque insipidus,
non auis uidelicet, sed manifesta contumelia ludibri-
umq;. Neque uero raro fit, ut si quando desit alibi, mini-
ster repente te inspectante submouens ea, quæ tibi erant
apposita alijs apponat: illud tibi ad aurem immurmurans,
tu profecto noster es. Quod si quando interim dis-
secetur, uel porca facta, uel ceruus, aut structorem tibi
modis omnibus propitium habeas oportet, aut certe
Promethei partem feres: nempe ossa adipe circumtectæ.
Nam quod ei qui supra te accumbit patina finitur ad-
stare, quoad satiatus repudiet, te contra tam celeriter
prætercurrat, quis tandem isthuc ferat, qui modo sit in-
genuus, cuiq; tantum insit bilis, quantum uel ceruis ad-
est? Atq; illud equidem nondum dixi, quod reliquis sua-
uissimum ac uetustissimum uinum bibentibus, tu solus ma-
lum quoddam et pingue bibis. Proinde illud semper curas,
ut auro, argento uel bibas. ne colore prodente, palam fiat,
te usq; adeo contemptum neglectumq; esse conuiuam,
quanquam bene tecum ageretur, si uel illud ipsum ad sa-
tietatem usq; bibere liceret. At nunc ubi crebrius popo-
sceris,

sceris, minister audisse dissimulat. Adde iam multas interim & alias esse res, quæ te discrucient, imò nihil esse firmè, quod non sit acerbum, maxime quum tibi cinædus aliquis antefertur, quin pluris te sit is, qui saltandi docet artem, qui iocos Ionicos contexit Alexandrinus quispiam homunculus. Nam qui tibi speres tu ut in accubitu æqueris ijs, qui uoluptates & amatoria subministrant? qui literulas in pectore gestant? Proinde in obscuro quoniam conuiuij latibulo tectus, præq; pudore abstrusus, suspiras, uti coniectandum est, teq; ipsum deploras, ac fortunam incusas tuam, quæ tibi ne paucillulum quidem lepôris ac uenustatis asperserit. Ac prorsus ita uideris affectus, ut optes poëta fieri, ut amatorias conscribas cantiones, aut si id non contingit, uel eam assequi facultatem, ut possis ab alijs conditas digne canere. Vides enim quibus in rebus situm est, ut quis efferatur, plurimiq; fiat. Quin & illud ferre queas, ut magi quoque aut arioli personam (si necesse sit) induas, ex horum genere qui amplas hereditates, qui imperia, qui cumulas opes pollicentur. Quandoquidem hos quoq; uides non mediocriter à diuitibus amari, plurimiq; fieri. Eoq; uel unumquodlibet horum fieri percipias, uti ne prorsus reijculus, atq; inutilis appareas. Atqui ne ad ista quidem dociles infelix: proinde submittas te oportet, musitesq; ac tacitus feras, clam apud te plorans, ac neglectui habitus. Etenim si te famulus aliquis susurro deferat, qui solus omnium non laudaris puerum heræ saltantem, aut cithara canentem, ista scilicet ex re non leue discrimen impendet. Quapropter terrestris in morem ranæ sitiens uo-

x 5 cifereris

cifereris necesse est, id operam dans, ut in laudantium numero insignis ac præcipuus appareas. Quin sepicule, silentibus reliquis, tibi ficta quædam laus proferenda: quæq; multam sapiat assentationem. Iam uero magnopere ridiculum est, cum esurias interim sitiasq; unguentis collini, ac uertice gestare coronam. Siquidem id temporis non dissimilis uidere sepulchrali columna, uetusti cuiuspiam cadaueris, quæ gestare solet ea, quæ manibus inferuntur. Nam huic infuso unguento, impositaq; corona, ipsi et bibunt, et edunt apparatus epulas. Porro si etiam zelotypus quispiam fuerit, sintq; illi uel pueri formosi, uel uxor puella: neque tu prorsus à Venere Gratijsq; fueris alienus, profecto non satis tutares, neq; periculum negligendum: propterea quòd regis plures sunt oculi, qui quidem non uera solum uident: sed semper ueris aliquid addunt ad cumulum, ne conuiuere uideantur. Quas ob res, uultu demisso tibi est accumbendum: quemadmodum in Persicis conuiujs fieri mos est, uerito, ne quis eunuchus sentiat te in concubinam aliquam coniicientem oculos: moxq; aliter eunuchus, cui iam dudum arcus in manu tensus est, quia uideris quæ uidere nephas, inter bibendum, malam iaculo transfigat. Iam peracto conuiuio, ubi paululum dormieris, ad galli cantum expergesfactus, O me miserum inquis, o infortunatum, cuiusmodi quondam conuictus: quos amicos reliquitum uitam tranquillam et ocij plenam, somnum quem meapte cupiditate metiri soleo, deambulationes liberas, atque ex his in quale barathrum memet precipitem dedi? Et deum immortalem, cuius tandem rei gratia?

Aut

aut quod nam istud magnificum præmium? At ne fieri quidem potuit, ut mihi unquam aliàs plures commoditates suppetere, quàm tum suppetebāt. Tum autem accebat libertas, atq; omnia pro meopte arbitrio faciendi facultas. Nunc porro iuxta id quod prouerbio iactatū est: Leo chordula uinctus sursum ac deorsum circumferor. Quodq; omnium est miserrimū, maximeq; deplorandum, neq; efficere possum ut placeam, neq; gratiam emereri queo: propterea quòd harum rerum sum imperitus ac rudis, maxime compositus collatusq; cum his qui hæc uelut artem profitetur. Proinde iniucundus sum, ac neutiquam aptus conuiujs, quippe qui ne risum quidem cōcitare norim. Quin etiam sentio me non raro molestum esse & importunum, quum adsum, maxime, quum ipse seipso festiuor esse conatur. Nam illi tetricus uideor. In summa nullam inuenio uiam qua me illi accommodem. Etenim si meam ipsius auctoritatem ac seueritatem tueri pergo, iniucundus uideor, ac propemodū horrendus ac refugiendus. Contra si risero, uultumq; quàm possum maxime ad hilaritatem composuero, fastidit illico ille, & auersatur. At prorsus tale quiddā mihi uidetur, quale sit, si quis in persona tragica comœdiam agere tentet. Postremo quam tandem aliam uitam mihi uiuam demens, posteaquam hanc præsentem alteri uixerim? Dum hæc tecū loqueris, iam sonuit tintinabulum, iamq; ad eadem tibi redeundum est, obambulandū, standum, sed ceromate inunctis ante femoribus poplitibusq; si modo uelis par esse certamini, præmioq; tollendo idoneus. Deinde conuiuium idem & eadem apparatus hora. Iamq; adeo diuersa uiuendi ratio superioriq;

rioriq; contraria, tum insomnia, sudor, defatigatio, paulatim quasi suffosis cuniculis inducunt uel tabem, uel pulmonis exulcerationem, uel intestini tormina, uel egregiam illam podagram. Reluctaris tamen sedulo, ac frequenter quum ualetudo poscat uti lecto decumbas, ne hoc quidem licet, eo quod asimulari morbus quò munia officiaq; iusta defugias existimatur. Hinc præter omneis perpetuo palles, semperq; iamiam morituro uidere similis. Et hætenus quidem de his quæ domi ferenda sunt. Quod si quando fuerit peregrinandum (ut ne interim referam alia incommoda) sæpe fit, ut pluuio cælo, ubi potestremus ueneris (Nam is locus tibi sorte cõtigit) uehiculum opperiaris, donec nullo iam reliquo loco ubi diuerferis, proxime coquum aut heræ comptorem te reclinât, ne stipulis quidem affatim substratis. Neq; uero tibi referre grauabor, quòd mihi Thesmopolis iste Stoicus narrauit sibi accidisse, rem profecto nimis quàm ridiculam, quæ tamen eadem possit & alij cuius accidere. Conuiuiebat enim cum opulenta quadam ac delicata muliere ex illustribus istis & urbanis. Eam, quum aliquando peregre proficisceretur (nam id primum aiebat sibi maximopere deridiculum accidisse) in curru sibi uiro nimirum philosopho adiunxisse cinædum quempiam picatis cruribus, de-rasa barba. Quem illa honoris (ut coniçcio) gratia secum ducebat. Quin nomen quoque cinædi commemorabat. Aiebat enim Chelidonium uocari. Iam primum illud cuiusmodi fuerit uide: iuxta uirum seuerum tetricumq; tum senem canoq; mento (Scis autem quàm profundam ac uenerabilem barbam habuerit Thesmopolis) asidere nihili

bili hominem, & effœminatum, picturatis oculis, lubrico uultu, fracta ceruice, non Chelidonem per Iouem, id est hirundinem, sed uulturem magis, reuulsis barbae plumis. Quod ni magnopere illum fuisset deprecatus, ne faceret, futurum fuisse ut flammeum etiam in capite gestans asideret. Præterea autem perpetuo hoc itinere molestias innumerabiles pertulisse sese, illo cantillante garrienteq; demum (nisi idem hominem coercuisset) in rhœda etiam saltante. Addebat secundo loco tale quiddam sibi fuisse mandatum. Accersito illi mulier Thesmopoli inquit, ita tibi dii bene faciant, magnum quoddam officium abs te requiram, quod caue recuses, neq; expectes ut quicquam te sim rogatura studiosius. Atq; hoc (ut est credibile) omnia se facturum pollicito: hoc inquit, te rogo quandoquidem uideo te uirum probum, diligentem, & amantem, caniculam quam nosti Myrrhinam, in uehiculum recipe, eamq; mihi serua, curans ne quid illi desit. Nam misera grauida est, atque adeo prope modum iam propinqua partui. At isti scelesti & immoderati ministri, non dicam huius, sed ne mei quidem ipsius magnopere rationem habent in peregrinationibus. Quare ne te putes mihi mediocri beneficium facturum, si charissimam mihi iucundissimamq; caniculam seruaris. Recepit Thesmopolis quum illa tantopere rogaret ac propemodum etiam fleret. Porro spectaculum erat supra modum ridiculum. Canicula è pallio promiens prospectansq; paulo infra barbam ac subinde immeiens (Tametsi hæc quidem Thesmopolis reticuit) ac gracili uoce latrans (huiusmodi enim catellæ iam in delitijs

litij sunt) neq; nō philosophi mentum oblingens maxime si quid pridiani iuris inhereret. Porro Cinædus affessor ille, quum non insulse super conuiuium dicteria quædam iecisset in eos qui aderant, ac denique & ad Thesmopolim usq; dicacitas peruenisset: de Thesmopolide, inquit, unum hoc possum dicere, cum è Stoico Cynicū iam nobis esse factum. Equidem audiui caniculam etiam peperisse in Thesmopolidis pallio. Huiusmodi delicijs illudat, uel (ut uerius dicam) huiusmodi contumelijs ac ludibrijs tractant eos, qui cum ipsis uiuunt, paulatim eos cicures ac mansuetos ad ferendas contumelias reddentes. Præterea autem & Carcharorum Oratorem noui, qui iussus super cœnam declamabat, neutiquam inerudite per louem, imò grauitè & absolutissime, ac laudabatur interim ab illis bibentibus, quum non ad aquæ modum, sed ad uini amphoram oraret. Atque eam molestiā, ob ducentas drachmas perpeti ferebatur. Verum hæc quidem fortassis ut cunq; toleranda. Porro si diues ipse, aut poëticus fuerit, aut historicus, qui sua ipsius scripta in conuiuiis recitare gaudeat: tum uerò maxime futurum est, ut discrucieris ac dirumparis. Nempe quum admirari, quum assentari, quum nouos quosdam laudandi modos comminisci necesse habes. Sunt autem qui & formæ nomina studeant admirandi uideri. Eos nunc Adonidas, nunc Hyacinthos appelles necesse est, etiam si illis naris nonnunquam cubitali hiet specu. Quod ni laudaris, protinus in lapicidas Dionysiacas asportaberis, tanquam qui illi tum inuideas, tum insidieris, maleq; uelis. Ad hæc & sapientes, & rhetores sint necesse est. Quod si etiam rustice quippiam

quippiam dixerint, tum uero iuxta illud, quod dici solitum est: Atticæ Atq; Hymetti plenam orationem uideri uolunt, atq; in legem abire, ut deinceps ita loquantur homines. Quamquam quæ uiri faciunt, ferri forsitan queant. At uero mulieres (nam mulieribus etiam illud studio est, ut doctos aliquot in suo conuictu conductitios habeant, quicq; sese mercede affectetur) quandoquidem hoc quoq; ad reliquum cultum, elegantiamq; pertinere putant, si dicantur eruditæ, si philosophi, si carmina componere Sapphicis haud multo inferiora, ob hæc sanè hæ quoq; conductitios Rhetores, Grammaticos, Philosophos circumferunt. Hos autem audire solent (id quod ipsum est ridiculum) tum temporis, quum uel comuntur, aut capillos in orbem religant, uel in conuiuio. Nam aliàs non suppetit illis ocium. Porro sæpenumero fit, ut interim dum Philosophus quippiam disserit, interueniens ancilla, literulas ab adultero porrigat. Ac præclari illi de pudicitia sermones intermittuntur, opperientes donec illa rescripserit adultero, atque ita redeat ad auditionem. Porro si quando post multum temporis instantibus Saturnalibus, aut Panathenæis, misera quæpiam umbella tibi mittatur, aut tunica semiputris ac detrita, tum deniq; plurima missitentur oportet. Atq; aliquis qui statim subauscultarit, herum id facere destinantem, præcurrit, ac primus rei inadx, abiensq; non exiguum precium aufert qui renunciarit. At mane plus tredecim te adeunt idem apportantes nuncij: quorum quisq; commemorat quàm multa dixerit, quemadmodum submonuerit, quemadmodum adhortans commodiora subiecerit. Omnes itaq; dona

ti præ

ti premio discedunt, at non sine murmure tamen, qui non plura dederis. Porro salarium ipsum sex ferme obolorum. Idque si tu postules, grauis atque importunus habebis. Proinde quo illud aliquando auferas: primum ipsi heri adulteris, supplexque fias necesse est: deinde captandus et dispensatoris fauor. Nam hoc quoque quoddam est seruitutis genus. Neque uero negligendus is, quem in consilium adhibet, neque item amicus. Deinde quod acceperis, iam dum debebatur uel uestiario, uel medico, uel cerdoni cuiuspiam. Vnde fit ut sera atque intempestiua eoque inutilia premia tibi accedant. Ceterum inuidia ingens. Iamque etiam calumnie quaedam paulatim struuntur in te, apud hominem qui iam non inuitis auribus accipiat, siquid aduersum te dicatur: Quippe qui percipiat te laboribus assiduus iam detritum, et ad obeunda munia famulatus claudicantem, atque obaudientem, ac podagra subinde grauari. Proinde posteaquam id quod erat in te florentissimum decerpserit, cuique partem maxime frugiferam ac precipuum corporis uigorem detriuit, iamque te lacerum panniculum reddiderit, tum modis omnibus. circumspicit in quod sterquilinum te portatum abijciat, atque alium perferendis laboribus idoneum, in tuum substituat locum. Ibi insimulatus, uel quod pusionem illius tentaris: uel quod homo senex uxoris ancillam uirginem uitiaris: uel alio quouis imposito crimine, noctu obuolutus ac princeps datus extruderis, discedisque desertus ab omnibus, atque omnium inops rerum optimam podagram una cum senecta comitem ducens. Quum interim quae quondam sciueris, tanto temporis spatio dedidiceris, tum uentrem cuculo

leo reddideris ampliore, tibiq; paraueris inexplabile quoddam & implacabile malū. Etenim gula ea quibus assuevit, flagitat. Quæ cum negantur, indignatur. Adde quod præterea nemo te posthac recepturus est in familiā, utpote cuius iam præterierit ætas, quiq; similis euaferis equis senio affectis, quorū ne pellis quidē perinde ut aliorū animantium est usui. Quin ex hoc ipso quod eiectus es, calūnia quā potest proxime ad uerisimilitudinē cōficta, facit ut aut adulter, aut ueneficus, aut aliud quippiā tale uidearis. Nam accusatori uel tacenti fides habetur. Tu uero Græculus, moribus leuibus, et ad omne facinus facilis. Siquidē huiusmodi nos omnes esse ducūt, idq; iure optimo: uideor enim mihi causam aduertisse, quamobrem eiusmodi de nobis obtineant opinionē. Nā pleriq; qui in familias accedūt, propterea quod alioqui nihil bonæ rei didicerunt, diuinationē ac maleficia profitentur: conciliationē amorum, abductiones in hostes, atq; id quū faciunt, doctos sese affirmant, pallijs amicti, barbisq; neutiquā contemnendis onusti. His rebus fit, ut non iniuria eandē de reliquis omnibus habeant opinionem, quando eos quos præcipuos esse iudicant, uideant tales. Maxime uero, posteaquā animaduерterint, quā sint in cōuiujs, reliquoq; cōuictu adulantes, quā ad lucrum humiles ac seruiles: deinde eiectos eosdē iam oderunt, neq; id iniuria, ac modis omnibus adnuntunt, ut eos funditus perdāt, si quo modo possint. Verētur enim, ne cuncta illa uitæ suæ mysteria in uulgus effrāt, quippe qui nihil non exacte norint, quiq; illos nudos cōspexerint. Ea res igitur illos malē angit. Omnes enim simi-

les sunt pulcherrimis istis libris : quorum aurei quidem umbilici, purpurea foris pellis: ceterum intus aut Thyestes est liberos in conuiuio comedens, aut Oedipus matris maritus, aut Tereus cum duabus pariter sororibus rem habens. Eiusmodi sunt et illi, splendidi, conspicuique. Porro intus sub purpura uarias occulunt Tragedias. Quorum unumquęque si euolueris, explicuerisque, fabulā non mediocriter longam reperiēs, Euripidis cuiuspiam, aut Sophoclis. Contra foris nihil nisi purpura splendida, aureique umbilici. Harum itaque rerum sibi conscijs, oderunt illos, atque insidias parāt, si quis penitus ab illis defecerit, qui eos probe cognitos depingat, qualesque sint euulget. Iam uero libet mihi Ceбетis illius exemplo et imaginē quandam huius uitę tibi depingere, ut eam contemplatus scire queas, num ex usu tuo sit eā adire. Equidē magnopere cupiam uel Apellem quempiam, uel Parrhasiū, uel Actionem, uel Euphranorem ad hanc depingendam tabulam adhibere. Verum quoniam fieri potis nō est, ut aliquem artificem tam egregium, atque absolutum nanciscamur, in pręsentia tenuem quandam pro mea uirili imaginē adumbrabo. Ergo pingatur uestibulū sublime, atque inauratum, neque id humi situm in solo, uerū procul à terra in edito collis fastigio. Pręterea inaccessum firmę et abruptum, lubricoque aditu, ita ut plerumque qui se iam ad summum usque uerticem penetrasse sperant, lapsopede pręcipitati ceruicem frangant. Intus autem Opulentia sedeat, tota (sicuti uidetur) aurea, maiore in modum formosa, atque amabilis. Porro amator ubi uiu tandē conscendit, iamque ad fores accesserit, obtupestcat, oculis

in au

in aurum defixis: deinde Spes, quæ et ipsa specioso uultu est, ac uersicoloribus amicta, manu prehensa introducta, mire iam ipso ingressu attonitum. Atq; ab eo quidē tempore Spes usq; illum antecedit, ducatq; tum aliæ mulieres illum excipientes, puta Fallacia, Seruitusq;, tradāt Labori. At is miserum penitus defatigatum tandem Senectæ tradat iam morbidum, coloreq; cōmutato. Postremo Contumelia, arreptum illum ad desperationem pertrahat. Ex hoc quidem tempore Spes auolans euanescat. Tum ille nō per aureū illud atrium per quod ingressus fuerat, sed per posticum quoddam, et occultum exitum extrudatur nudus, uentricosus, pallidus, senex, leua quidem pudorem occultans, dextra uero seipsum stranguans. Occurrat autem exeunti Pœnitudo frustra lachrymans, et miserum bis etiam conficiens. Atq; hic quidem esto picturæ finis. Ceterum tu Timocles optime, ipse diligenter consideratis singulis expende, num è re tua sit ut in hanc imaginem per aureas illas fores ingressus, per illas longe dissimiles tam turpiter excutiaris. Quicquid autem feceris, memineris sapientis illius, qui dixit: Deum in culpa non esse, uerum qui sua sponte delegerit.

HIERONYMO BUSLIDIANO

Præposito Ariensi Consiliario Regio Eras-

mo Rot. S. P. D.

Rumor iam pridem hic perseverat, acerbior quàm ut uerum esse libeat credere, sed constantior tamē, quàm ut uanus credi possit, PHILIP. principem nostrum, è uiuis excessisse. Quid querar mi Buslidiane,
 y 2 quid

quid uociferer, quem incusem, hominum'ue, Deum'ue? Que cōploratio tam Tragica, quæ huic tam atroci uulneri sufficiat? Nimio, heu nimio cōstitistis Hispaniæ, quæ quidem primum Franciscum Buslidianum Archiepiscopum Bizontinum nobis ademistis, neq; tanti uiri iactura contentæ, principem etiam cum absorbuistis, quo (si uiuere modo licuisset) nihil unquā habuit hic orbis, neq; maius, neq; melius. Quanquam quid, queso, supererat etiam adolescenti, nisi uti iam ipse sese superaret? Sed ô dirum fortunæ ludum, ô nouam fatorum inuidentiam, ô mors quàm iniqua, tam etiam inuida, ut semper præstantissima quæq; quàm ocysime tollis è medio, uixq; oculis ostensa protinus subducis. Cuius ego uicem hic potissimum deplem? MAXIMILIANI ne patris, qui tali sit orbatus filio, quem unum multis etiam imperijs anteponebat? An liberorū magis, quibus ætate tam immatura, tam pius sit ereptus pater? An patriæ potius, cui de charissimo principe, tam serum gaudium, tam præproperus contigerit luctus? An orbis demum uniuerſi, cui tam singulare lumen sit ademptum? idq; tam ante diem. Hoc nimirum hoc tempestas illa fatalis, qua medio è cursu in Britanniam depulsus est, portendebat, uidelicet factis illum palam ab Hispania reijcientibus. Equidem Panegyrico qualicūq; laudauī iuuenem. Tum autem bone deus, quot mihi Panegyricos, quàm copiosos pollicebar? Et en repente cōmutatis rebus, epitaphium paro miser. Eamus nunc nos homunculi, & fortunulis nostris fidamus, quū eos etiam pro sua libidine mors rapiat, quos quàm diutissime uiuere tantopere omnium refert. Sed quid

quid ego mi Hieronymē, dum meo indulgeo dolori, tuū
 exulcero? Quod reliquum est, precor ut superi pro=
 pitij liberis paternam quidem felicitatem, sed cum diui
 FEDERICI uiuacitate copulatam, largiantur. Tibi
 itē in moderandis illis fraternos successus: sed uitam fra=
 ternā diuturniorem. Literis his, ne ad tantum, tamq; do=
 ctum amicum nullo literario munusculo comitate ueni=
 rēt, dialogos aliquot Luciani, comites addidi: quos pau=
 culis his diebus, dum obsidionis metu Florentiam profu=
 geremus, Latinos feci: hoc nimirum agens, ne nihil age=
 rem. Nam in præsentia quidem in Italia mire frigēt stu=
 dia, feruent bella. Summus Pontifex Iulius belligeratur,
 uincit, triumphat, planeq; Iulium agit. Vale, et am=
 plissimo patri Nicolao Ruterio episcopo Atrebatensi
 etiam atq; etiam Erasmus commendato. Bononiæ x v.
 Calend. Decembr. M. D. VI.

CNEMONIS AC DA

MIPPI DIALOGVS, DES.

Erasmo Roterod. interprete.

CNEMON.

OC illud est quod uulgo dici consuevit,
 Hinnulus leonem. DAM. Quid istuc est,
 quod tecum stomachare Cnemon? CNE.
 Quid stomacher rogas? Equidē heredem
 reliqui quendam præter animi sententiam, uidelicet astu
 delusus miser, ijs quos maxime mea cupiebā habere præ
 teritis. DAM. Sed isthuc quinā euenit? CNE. Hermo

y 3 laum

laum nobilem illū diuitē, quū orbus esset imminēte morte captabam, asidēs atq; inseruiens. Neq; ille grauatim officium meum admitteret. At interim illud quoq; mihi uisum est scitū, consultumq; ut testamentū proferrem, ac publicarem, quo illū rerū mearum in solidū heredē instituēram, nimirū ut ille uicissim idem faceret, meo prouocatus exemplo. D A M. At quid tandē ille? C N E. Quid ille suo in testamēto scripserit, id quidē ignoro. Ceterū ego repēte, atq; insperato ē uita decessi, tecti ruina oppressus. Et nūc Hermolaus mea possidet, lupi cuiuspiam in morem ipso hamo cū esca pariter auulso. D A M. Imō nō escam modo cū hamo, quin etiā te quoq; piscatorē si mul abstulit. Itaq; technā istam, in tuū ipsius caput struxeras. C N E. Sic apparet, idq; adeo deploro.

ZENOPHANTAE ET CALLIDEMIDAE dialogus, Des. Eras. Rot. interprete.

Z E N O P H A N T E S.

AT tu Callidemides, quo pacto interisti? Nam ipse quemadmodum Dinia parasitus quū essem, immo- dica ingurgitatione praefocatus fuerim, nosti, aderam enim morienti. C A L. Aderam Zenophātes. Porro mihi nouū quiddam, atq; inopinatū accidit. Nam tibi quoq; notus est Ptæodorus ille senex. Z E N. Orbū illum dicis, ac diuitem, apud quem te asidue uersari conspiciebam? C A L. Illum semper captabam, colebamq;, id mihi pollicens fore, ut meo bono quā primum moreretur. Verū quum ea res in longum proferretur, sene uidelicet, uel ultra Tithonios annos uiuente, compendiariā quandam
exco

excogitavi uiam, qua ad hereditatem peruenirem. Siqui-
dem empto ueneno, pocillatori persuaferam, ut simu-
latq; Ptaxodorus potum posceret, bibebat autem proli-
xius, praesentius in calicem inijceret, haberetq; in prom-
ptu, porrecturus illi. Quod si fecisset, iureiurando confir-
mabam, me illum manumissurum. ZEN. Quid igitur
accidit? nam inopinatum quiddam narraturus mihi ui-
deris. CAL. Vbi iam loti uenissimus, puer duobus para-
tis poculis, altero Ptaxodoro cui uenenum erat additum,
altero mihi, nescio quo modo errans, mihi uenenū, Ptaxo-
doro porrexit innoxium. Mox ille quidem bibit, at ego
protinus humi porrectim stratus sum, supposititium ui-
delicet illius loco finus. Quid hoc? Rides Zenophanta?
Atqui non conuenit amici malis illudere. ZEN. Rideo
profecto, nam eleganter ac lepide tibi haec res euenit.
Porro senex ille, quid interim? CAL. Primum ad ca-
sum subitum, atq; inexpectatum sanè conturbatus est.
Deinde simulatq; intellexit, id quod acciderat, puta po-
cillatoris errore factum, risit et ipse. ZEN. Rectè sa-
nè. Tametsi non oportuit ad compendium illud diuer-
tere, siquidem uenisset tibi populari, uulgataq; uia, tu-
tius certiusq; etiam si paulo serius.

MENIPPI ET TANTALI DIA-
logus, Des. Erasmo Rot. interprete.

MENIPPVS.

Quid eiulas o Tantale, aut quid tuam deploras for-
tunam, stagno imminens? TAN. Quoniam siti
enecor Menippe. MEN. Vsque adeo piger es, atque
y 4 incrs

iners uti non uel pronus incumbens bibere noris, uel caua uola hauriens? T A N. Nihil proficere si procumbam:refugit enim aqua simulatq; me propius admoueri senserit:quòd si quando hausero,oriq; coner applicare, prius effluxit, quàm summa rigem labia.Atq; inter digitos effluens aqua,haud scio quomodo rursus manū meā aridam relinquit. M E N. Prodigiosum quiddam de te narras T antale : uerum dic mihi isthuc ipsum, quorsum opus est bibere,quū corpore careas:nam illud quod esurire poterat,aut sitire,in Lydia sepultum est. Cæterum tu quū sis animus,quinam posthac aut sitire queas, aut bibere? T A N T. Atqui hoc ipsum supplicij genus est, ut anima perinde quasi corpus sit,ita sitiāt.M E N.Age, hoc ita habere credamus,quandoquidem affirmas te siti puniri.At quid hinc acerbi tibi poterit accidere? Num metuis ne potus inopia moriari? At equidē haud uideo alteros inferos,si quis hos relinquat, neq; locū alium in quem morte demigret quispiā. T A N T. Recte tu quidē dicis:uerum hoc ipsum supplicij genus est, sitire, quum nihil sit opus. M E N. Desipis T antale, & uti uerū tibi fatear,non alio potu uideris egere quàm ueratro mero: nam diuersum quiddam pateris, ijs quos canes rabiosi momorderint, ut qui non aquam, quemadmodū illi, sed sitim horreas. T A N T. Ne ueratrū quidē recusarim bibere Menippe, si liceat modo. M E N. Bono es animo T antale, certū habens nunquā fore, ut uel tu, uel reliquorum manū quispiā bibat: Nec enim fieri potest:quamquam non omnibus quemadmodū tibi, pœna adiudicata est, ut sitiant, aqua illos non expectante.

Menip

MENIPPI AC MERCVRII

dialogus, Des. Erasmo Rot. interprete.

MENIPPVS.

AT ubinam formosi illi sunt, ac formosæ Mercuri: du-
 cito me docetoq; utpote recens huc profectum ho-
 spitem. **MER.** Haud mihi licet per ociū Menippe, quin
 tu istuc ipso è loco dextrorsum oculos defleste. Illic &
 Hyacinthus est, & Narcissus ille, & Nireus, & Achil-
 les, & Tyro, & Helena, & Leda, breuiter quicquid est
 ueterum formarum. **MEN.** Equidem præter ossa nihil
 uideo, caluariasq; carnibus renudatas, inter que omnia
 nihil sit omnino discriminis. **MER.** Atqui hæc sunt que
 poëta cuncti mirantur ac celebrant, ossa scilicet que tu
 uideris contemnere. **MEN.** At Helenam saltem mihi
 commonstra: nam ipse quidem haud queam dignoscere.
MER. Hæc uidelicet caluaria, Helena est. **MEN.** Et hu-
 ius scilicet ossis gratia, mille naues ex uniuersa Græcia,
 actò delectu, sunt impletæ, tantaq; tum Græcorum, tum
 Barbarorum multitudo confluit, tot urbes sunt euerse?
MER. Ceterum Menippe non uidisti mulierem hanc
 uiuam, quod si fecisses, forsân diceres tu quoq;, uitio dan-
 dum non esse.

Pro tali muliere diu tolerare labores.

Alioqui si quis flores etiam arefactos marcidosq; con-
 templetur, posteaquam coloris decus abiecerint, deformes
 nimirum uideantur. At iidem donec florent coloremq;
 obtinent sunt speciosissimi. **MEN.** Proinde illud iam
 demiror Mercuri, si Græci non intellexerunt sese pro re

usque adeo momentanea, quæq; tam facile emarcesceret elaborare. M E R. Haud mihi uacat tecum philosophari, quare delecto loco ubicunq; uelis, prosterne temet ac recumbe, mihi iam alia sunt traducende umbrae.

M E N I P P I, A N P H I L O C H I,
Trophonij disceptatio, D. Erasmo. Rot.
interprete.

M E N I P P V S.

VOS nimirum Trophoni, atq; Amphiloche, quum sitis mortui, tamen haud scio quonam modo phanis estis donati, uatesq; credimini, ac stulti mortales deos esse uos arbitrantur. T R O. Quid? an nobis igitur imputandum, si per incitiam illi de mortuis huiusmodi opinantur? M E N. Atqui non ista fuissent opinati, ni uos, tum quum uiueretis, eiusmodi quedam portenta ostentassetis, tanquam futurorum fuissetis praescij, quasiq; predicere potuissetis, si qui percontarentur. T R O. Menippe, nouerit Amphilochus hic, ipsi pro sese respondendum esse. Caterum ego Heros sum, uaticinorq; si quis ad me descenderit: At tu uidere nunquam omnino Lebadiam adiisse, neq; enim alioqui ista non crederes. M E N. Quid ais? equidem nisi Lebadiam fuisset profectus, ac linteis amictus, offam ridicule manu gestans, per angustum aditum in specum irrepsissem, nequaquam fieri potuisset, ut te defunctum esse cognoscere perinde atq; nos, solaq; praestigiatura reliquos antecellere. Sed age per ipsam diuinandi artem, quid tandem est Heros? neq; enim intelligo. T R O. Est quiddam partim ex homine, partim ex deo compositum. M E N. Nempe quod neq; sit homo,

sit homo, quemadmodum audio, neq; deus, uerum pariter utrunq;. Ergo dimidia illa tui, ac diuina pars, quò nunc recessit? TRO. Reddit oracula Menippe in Boetia. MEN. Haud intelligo quid dicas Trophoni, nisi quod illud planè uideo, te totum esse mortuum.

CHARONTIS AC MENIPPI

dialogus, D. Erasmo Rot. interprete.

CHARON.

Redde naulum scelestè. MEN. Vociferare, siquidem Risthuc tibi uoluptati est Charon. CHAR. Redde, inquam, quod pro traiectione debes. MEN. Haudquam auferre queas ab eo qui non habeat. CHAR. An est quisquam qui ne obulum quidem habeat? MEN. Sit. ne alius quispiam præterea, equidem ignoro, ipse certe non habeo. CHAR. Atqui præfocabo te per Ditem impurissime, ni reddas. MEN. At ego illiso baculo tibi comminuam caput. CHAR. Num ergo te tam lōgo traiectu gratis transuexero? MEN. Mercurius meo nomine tibi reddat, ut qui me tibi tradiderit. MER. Belle mecū agatur per Iouem, siquidem futurum est, ut etiam defunctorū nomine persoluam. CHAR. Haud omittam te. MEN. Quin igitur uel huius gratia perge, ut facis, nauim trahere: quanquam quod nō habeo, quinā auferas? CHAR. At tu nesciebas, quid tibi fuerit adportandum? MEN. Sciebam quidem, uerum nō erat. Quid igitur? num ea gratia erat mihi semper in uita manendū? CHAR. Solus ergo gloriaberis te gratis fuisse transuectum? MEN. Haud gratis ò præclare, siquidem et sentinam exhausti, et ream

les sunt pulcherrimis istis libris : quorum aurei quidem umbilici, purpurea foris pellis: ceterum intus aut Thyestes est liberos in conuiuio comedens, aut Oedipus matris maritus, aut Tereus cum duabus pariter sororibus rem habens. Eiusmodi sunt et illi, splendidi, conspicuique. Porro intus sub purpura uarias occultunt Tragoedias. Quorum unumquodque si euolueris, explicuerisque, fabulam non mediocriter longam reperiens, Euripidis cuiuspiam, aut Sophoclis. Contra foris nihil nisi purpura splendida, aureique, umbilici. Harum itaque rerum sibi conscijs, oderunt illos, atque insidias parant, si quis penitus ab illis defecerit, qui eos probe cognitos depingat, qualesque sint euulget. Iam uero libet mihi Ceбетis illius exemplo et imagine quandam huius uitae tibi depingere, ut eam contemplatus scire queas, num ex usu tuo sit eam adire. Equidem magnopere cupiam uel Apellem quempiam, uel Parrhasium, uel Actionem, uel Euphranorem ad hanc depingendam tabulam adhibere. Verum quoniam fieri potis non est, ut aliquem artificem tam egregium, atque absolutum nanciscamur, in praesentia tenuem quandam pro mea uirili imaginem adumbrabo. Ergo pingatur uestibulum sublime, atque inauratum, neque id humi situm in solo, uerum procul a terra in edito collis fastigio. Praeterea inaccessum ferme et abruptum, lubricoque aditu, ita ut plerumque qui se iam ad summum usque uerticem penetrasse sperant, lapsopede praecipitati ceruicem frangant. Intus autem Opulentia sedeat, tota (sicuti uidetur) aurea, maiorem in modum formosa, atque amabilis. Porro amator ubi uix tandem conscendit, iamque ad fores accesserit, obtupefcat, oculis

in au

Aristeam, si quidem ipse prior è uita decederet. Hæc igitur quum essent in tabulis scripta illi inter sese captabant, et alter alterum adulationibus obsequijsq; superare contendebat. Porro diuini, haud scio utrum ex astris id quod futurum sit coniectantes, ac somnijs, quemadmodum Chaldaei faciunt: quin et Pythius ipse, nunc Aristeam uictorẽ fore pronunciabat, nunc Mærichum, ac trutina quidem interim ad hunc, interim ad illũ propendebat. D I O G. Quid igitur tandem euenit? nam audire est operæ precium Crates. C R A T. Eodem die mortui sunt ambo: ceterum hæreditates ad Eunomium ac Thrasyclem deuenerũt, quorum uterq; cognatus illis erat: atqui de his nihil prædixerant diuini futurum, ut tale quippiam accideret. Etenim quũ Sicyone Cirrham uersus nauigarent, medio in cursu, obliquo orto Iapyge, euersa naui perierunt. D I O G. Recte factum: at nos quum essemus in uita, nihil eiusmodi alter de altero cogitabamus. Neq; enim ego unquam optabam ut moreretur Antisthenes, quo nimirũ baculus illius ad me rediret heredem (habebat autem egregie ualidũ, quem ipse sibi parauerat oleaginum) neque tu Crates, opinor, desiderabas, ut me mortuo, in possessionum mearum successionem uenires, puta dolij ac peræ, in qua quidem lupini choenices inerant due. C R A T. Neq; enim mihi quicquam istis rebus erat opus, imò ne tibi quidem Diogenes: siquidem quæ ad rem pertinebant, quæq; tu Antistheni succedens accepisti, deinde ego succedẽs tibi, ea nimirum multo sunt potiora, multoq; splendidiora, quàm uel Persarum imperiũ. D I O G. Quenam sunt ista quæ dicis? C R A T. Sapientiam, inquam, frugalitatem, ueritatem

ueritatem dicendi, uiuendiq; libertatem. **DIOG.** Per Iouem memini me in istiusmodi opum hereditatem Antistheni successisse, tibiq; eas longe etiam maiores reliquisse. **CRAT.** Verum reliqui mortales hoc possessionu genus aspernabantur, neq; quisquam nos ob spem potiunde hereditatis obsequijs captabat, sed ad aurum omneis intendebant oculos. **DIOG.** Nec iniuria: neq; enim habebant quo facultates eiusmodi à nobis traditas acciperent: quippe rimosi iam, uitiatiq; delicijs, non aliter quàm uasa carie putria. Quo fit, ut si quando quis in illos infundat uel sapientiam, uel libertatem, uel ueritatem, efluat illico, perstilletq; fundo quod immissum est continere non ualente. Cuiusmodi quiddam et Danaï filiabus aiunt accidere, dum in dolium pertusum haustam aquam importat: at ijdem aurum dentibus et unguibus, omniq; ui seruabāt. **CRAT.** Proinde nos hic quoque nostras possidebimus opes: illi simulatq; huc uenerint, obulum duntaxat secum ferent, ac ne hunc quidem ulterius quàm ad portitorem.

NIREI AC THERSITAE

dialogus, D. Erasmo Rot. interprete.

NIREVS.

ECce deniq; uel Menippus hic iudex erit, uter nostrum sit formosior. Dic Menippe, an nō tibi uideor forma præstantior? **MEN.** Imō quinam sitis, prius arbitror indicandum, nam hoc opinor scito est opus. **NIR.** Nireus ac Thersites. **MEN.** Vter Nireus, uter Thersites? nondum enim uel hoc satis liquet. **THER.** Iam unum hoc uinco, quod tibi sum similis, neque tantopere me præcellis,

lis, quātopere te cæcus ille Homerus extulit, unum omnium
formosissimum appellans: quin ego fastigiato uertice, rarisq;
et impexis capillis ille, nihilo te inferior uisus sum
arbitror. Iam uero tempus est uti pronuncies Menippe,
utrum altero formosiores existimes. N I R. Mirum ni
me Aglaia Charopeq; prognatum.

Qui uir pulcherrimus unus,

Omnibus è Graijs Priameia ad Pergamam ueni.

M E N. Atqui non item sub terram opinor pulcherrimus
uenisti, quippe qui reliquis quidem osibus alijs appareas
asimilis: porro caluaria hoc uno insigni à Ther-
site caluaria dignosci possit, quod tua delicata est ac mol-
licula: quando quidem isthuc habes effoeminatum ac neu-
tiquā uiro decorum. N I R. Attamen Homerum per-

contare, qua specie tum fuerim, quum inter Græcorum co-
pias militarem. M E N. Tu quidem somnia mihi narras:
at ego ea specto quæ uideo, quæq; tibi adsunt in præsen-
tia: ceterum ista norunt, qui id temporis uiuebāt. N I R.

Quid igitur tandem? an non ego formosior Menippe?

M E N. Neq; tu, neq; quisquā alius formosus hoc loco:
si quidem apud inferos equalitas est, paresq; sunt omnes.

T H E R. Mihi quidem uel hoc sat est.

DIOGENIS AC MAVSOLI,

D. Erasmo Rot. interprete.

DIOGENES.

O He tu Car, quare tandem insolens es, tibiq; pla-
ces, ac dignum te credis, qui unus nobis omnibus
anteponare? M A V S O L. Primum regni nomine ò tu
Sinopensis

Sinopenſis, quippe qui Caria imperauerim uniuerſe,
 præterea Lydiæ quoq; gentibus aliquot: tum autem ex
 inſulas nonnullas ſubegerim: Miletum uſq; peruenierim,
 plerique Ioniæ partibus uafſatis. Ad hæc formoſus eram
 ac procerus, ac bellicis in rebus præualidus. Poſtremo,
 quod eſt omnium maximum, in Halicarnaffo monumen-
 tum erectum habeo, ſingulari magnitudine, quantum ui-
 delicet deſunctorum alius nemo poſidet, neq; pari etiam
 pulchritudine conditum, uiris ſcilicet atq; equis pulcherrimo
 è ſaxo ad uiuam formam abſolutiſſimo artificio ex-
 preſſis, adeo ut uel phanum aliquod ſimile haud facile
 quis inueniat. Num iniuria tibi uideor hæc ob res mihi
 placere atque efferri? D I O G. Num ob imperium ais,
 ob formam, atque ob ſepulchri molem? M A V. Per Io-
 uem ob hæc inquam. D I O G. Atqui ò formoſe Mauſo-
 le, neque uires iam illæ, neque forma tibi iam adeſt. Adeo
 ut ſi quem arbitrum de formæ præcellentia delegerimus,
 haudquaquam dicere potis ſit, quamobrem tua caluaria
 meæ ſit anteferenda: ſiquidem utraq; pariter tum calua,
 tum nuda: utriq; dentes pariter oſtendimus, pariter oculo-
 lis orbatu ſumus, pariter naribus ſimis ac ſuſum hianti-
 bus deformati. Cæterum ſepulchrum ac ſaxa illa precio-
 ſa, Halicarnaffeis forſitan iactare licebit, ex hoſpitibus
 gloriæ cauſa oſtentare, tanquam qui magnificam quan-
 dam apud ſe ſtructuram habeant: uerum quid hinc com-
 moditatis ad te redeat uir egregie, nequaquam uideo, niſi
 forſan illud commodum uocas, quod plus oneris atq; nos
 ſuſtines, ſub tam ingentibus ſaxis preſſus ac laborans.
 M A V. Ita'ne nihil illa mihi conducunt omnia? planeq;
 pares

pares erunt Mausolus, ac Diogenes? **DIOG.** Imò haud pares, inquam, uir clarissime: nam Mausolus discruciatu-
 tur, quoties earum rerum in mētem ueniet, quibus in ui-
 ta florere consuevit: at Diogenes interim cum ridebit: At
 que ille quidem de suo illo monumento, quod est in Ha-
 licarnassō memorabit, ab uxore Artemisia atque sorore
 parato: contra Diogenes ne id quidē suo de corpore no-
 uit, nūquid habeat sepulchrum. Neq; enim illi res ea cu-
 ræ est, uerum apud uiros excellentissimos sui memoriam
 famamq; reliquit, ut qui uitam peregerit uiro dignam,
 tuo monumento Carum abiectissime celsiorem, ac tutio-
 re in loco substructam.

SIMYLI, AC POLYSTRATI DIA

logus, D. Erasmo Rot. interprete.

SIMYLVS.

Venisti tandem, & tu Polystrate ad nos, quum an-
 nos uixeris haud multo pauciores cētum, opinor.

POL. Nonagintaocto Simyle. **SIM.** Sed quinam tri-
 ginta istos annos egisti, quibus mihi fueras superstes. Nā
 ipse perij te fermè septuagenario. **POL.** Quam suauis-
 sime profecto, etiam si hoc mirum tibi uidebitur. **SIM.**

Mirum uero, si quidem tibi primum seni, deinde inuali-
 do, postremo etiam orbo quicquam poterat esse in uita
 suaue? **POL.** Principio nihil erat quod nō possem, præ-

terea pueri formosi complures aderant, tum mulieres ni-
 tidissimæ, unguenta, uinum mirè fragrans, postremo men-
 sæ uel Siculis illis lautiores. **SIM.** Noua narras, nā ego
 te planè sordidum, ac parcissimum esse sciebam. **POL.**

z

Atqui

iners uti non uel pronus incumbens bibere noris, uel caua uola hauriens? T A N. Nihil proficero si procumbam:refugit enim aqua simulatq; me propius admoueri senserit:quòd si quando hausero,oriq; coner applicare, prius effluxit, quàm summa rigem labia.Atq; inter digitos effluens aqua,haud scio quomodo rursus manū meā aridam relinquit. M E N. Prodigiosum quiddam de te narras Tantale : uerum dic mihi isthuc ipsum, quorsum opus est bibere,quū corpore careas:nam illud quod esurire poterat,aut sitire,in Lydia sepultum est. Ceterum tu quū sis animus,quinam posthac aut sitire queas, aut bibere? T A N T. Atqui hoc ipsum supplicij genus est, ut anima perinde quasi corpus sit,ita sitiāt. M E N. Age, hoc ita habere credamus,quandoquidem affirmas te siti puniri. At quid hinc acerbi tibi poterit accidere? Num metuis ne potus inopia moriāre? At equidē haud uideo alteros inferos,si quis hos relinquat, neq; locū alium in quem morte demigret quisspiā. T A N T. Recte tu quidē dicis:uerum hoc ipsum supplicij genus est, sitire, quum nihil sit opus. M E N. Desipis Tantale,et uti uerū tibi fatear,non alio potu uideris egere quàm ueratro mero: nam diuersum quiddam pateris, ijs quos canes rabiosi momorderint, ut qui non aquam, quemadmodū illi, sed sitim horreas. T A N T. Ne ueratrū quidē recusarim bibere Menippe,si liceat modo. M E N. Bono es animo Tantale,certū habens nunquā fore,ut uel tu,uel reliquorum manū quisspiā bibat: Nec enim fieri potest:quamquam non omnibus quemadmodū tibi,pœna adiudicata est,ut sitiāt,aqua illos non expectante.

Menip

quidem affirmabā, me unūquēq; illorū relicturū heredē:
idq; illi quū crederent futurū, certatim se quisq; obsequē
torem, atq; adulātorem præbebat. Ceterum alteras il-
las ueras tabulas, quas apud me seruauerā, reliqui, in qui-
bus omnes illos plorare iussi. s i m. At postremæ illæ ta-
bule quem pronuntiabant heredē: num è cognatis quē-
piam? P O L. Non per Iouem, imò nouitium quēdā ex
formosis illis adolescentulis, natione Phrygem. s i m.
Quot annos natum Polystrate? P O L. Viginti ferme.
s i m. Iam intelligo quibus obsequijs ille te demeruerit.
P O L. Attamen multo illis dignior qui scriberetur hæ-
res, etiam si Barbarus erat, ac perditus, quē iam ipsi etiā
optimates colunt captantq;. Is igitur mihi extitit heres,
iamq; inter patritios numeratur, subraso mento, Barba-
roq; cultu, ac lingua: quin eum Codro generosiores, Ni-
reo formosiores, Vlysse prudentiores esse prædicant.
s i m. Non laboro, uel totius Græciæ sit imperator, si
libet, modò ne illi potiantur hereditate.

VENERIS ET CVPIDINIS DIA

logus, D. Erasmo Rot. interprete.

V E N U S.

Quid tandem in causa est Cupido, ut quum reli-
quos deos omneis adortus expugnaris, Iouem
ipsum, Neptunum, Apollinem, Iunonem, me denique
matrem, ab una Minerva temperes, utq; aduersus hanc
nec ullum habeat incendium tua fax, et iaculis uacua sit
pharetra, tum et ipse arcu careas, neq; iaculari noris?
C V P. Equidem hanc metuo mater: est enim formidabilis

truculentoq; aspectu, ac ferocitate quadam supra modum uirili: proinde si quando tenso arcu petam illam, galeæ cristam quaties, expauescit me, moxq; formidine tremere occipio, sic ut arma mihi è manibus excidant. V E N. At qui Mars an non erat hac formidabilior? et hunc tamè superatum exarmasti. C V P. Imò ille cupide me recipit, atque ultro etiam inuitat: Verum Minerva semper ad ductis supercilijs obseruat: quin aliquando temere ad illam aduolauì, facem propius admouens: at illa, si quidem ad me accesseris inquit, per parentem Iouem, quouis modo te confecero, aut lancea te transfigam, aut pedibus arreptum in tartara dabo præcipitem, aut ipsa te discerpam. Plurima item id genus comminabatur: Ad hæc acribus obtuetur oculis, postremo et in pectore faciem quandam gestat horredam, uiperis capillorum uice comatam, hanc nimirum magnopere formido: territat enim me, fugioq; quoties eam aspicio. V E N. Esto scènè, Minervam metuis ut ais, atque huius gestamen Gorgona reformidas, idq; quum Iouis ipsius fulmen non formidaueris: ceterum Musæ quam ob causam abs te non feriuntur, atque à tuis iaculis tutæ agunt? num et hæc cristas quatiant, aut Gorgonas prætendunt? C V P. Has quidem reuerereor mater, sunt enim uultu pudico ac reuerendo, præterea semper aliquo tenentur studio, semper cantionibus animum intentum gerunt: quin ipse etiam non raro illis assisto, carminis suauitate delinitus. V E N. Esto, nec has adoriris propterea quod sint reuerendæ: at Dianam qua tandem gratia non uulneras? C V P. Ut breuiter dicam, hanc ne deprehendere quidem usquam sum

sit homo, quemadmodum audio, neq; deus, uerum pariter utrunq;. Ergo dimidia illa tui, ac diuina pars, quò nunc recessit? TRO. Reddit oracula Menippe in Boetia. MEN. Haud intelligo quid dicas Trophoni, nisi quod illud planè uideo, te totum esse mortuum.

CHARONTIS AC MENIPPI
dialogus, D. Erasmo Rot. interprete.

CHARON.

Redde naulum scelestè. MEN. Vociferare, siquidem isthuc tibi uoluptati est Charon. CHAR. Redde, inquam, quod pro traiectione debes. MEN. Haudquamquam auferre queas ab eo qui non habeat. CHAR. An est quisquam qui ne obulum quidem habeat? MEN. Sit ne alius quispiam præterea, equidem ignoro, ipse certe non habeo. CHAR. Atqui præfocabo te per Ditem impurissime, ni reddas. MEN. At ego illiso baculo tibi comminuam caput. CHAR. Num ergo te tam lōgo traiectu gratis transuexero? MEN. Mercurius meo nomine tibi reddat, ut qui me tibi tradiderit. MER. Belle mecū agatur per Iouem, siquidem futurum est, ut etiam defunctorū nomine persoluam. CHAR. Haud omittam te. MEN. Quin igitur uel huius gratia perge, ut facis, nauim trahere: quanquam quod nō habeo, quinā auferas? CHAR. At tu nesciebas, quid tibi fuerit adportandum? MEN. Sciebam quidem, uerum nō erat. Quid igitur? num ea gratia erat mihi semper in uita manendū? CHAR. Solus ergo gloriaberis te gratis fuisse transuectum? MEN. Haud gratis ò præclare, siquidem & sentinam exhausti, & re-
mum

num arripui, & uectorum omnium unus non eiulauit.
 CHAR. Ista nihil ad naulum, obolum reddas oportet,
 neq; enim fas est secus fieri. MEN. Proinde tu me rursum
 in uitam reuehe. CHAR. Belle dicis, nimirum ut uerba
 etiam ab Aeaco mihi lucrifaciam. MEN. Ergo molestus
 ne sis. CHAR. Ostende quid habeas in pera. MEN.
 Lupinum si uelis, & Hecate coenam. CHAR. Vnde nobis
 hunc canem adduxisti Mercuri? tum qualia garriebat
 inter nauigandum? uectores omnes irridens, ac dictarijs
 incessens, unusq; cantillans, illis plorantibus. MER. An
 ignoras Charon quem uirum transuexeris: plane liberum,
 cuiq; nihil omnino curae sit. Hic est Menippus. CHAR.
 Atqui si unquam posthac te recepero. MEN. Si receperis
 o praeclare: ne possis quidem iterum recipere.

C R A T E T I S A C D I O G E N I S
 dialogus, D. Erasmo Rot. interprete.

C R A T E S.

Moerichum diuitem, noueras ne Diogenes? illum,
 Minquam, supra modum diuitem, illum Corintho profectum,
 cui tot erant naues onustae mercibus, cuius conso-
 brinus Aristaeas, quum ipse quoq; diues esset, Homericum
 illud in ore solebat habere,

Aut me confice tu, aut ego tete.

D I O G. Cuius rei gratia sese captabant inuicem Crates?
 C R A T. Hereditatis causa, qui essent aequales, uterq; al-
 terum captabant. Iamq; testamenta publicauerant ambo, in
 quibus Moerichus (si prior moreretur) Aristeam omnium
 rerum suarum dominum relinquebat. Moerichum uicissim
 Aristaeas,

Aristeam, si quidem ipse prior è uita decederet. Hæc igitur quum essent in tabulis scripta illi inter sese captabant, et alter alterum adulationibus obsequijsq; superare contendebat. Porro diuini, haud scio utrum ex astris id quod futurum sit coniectantes, ac somnijs, quemadmodum Chaldaei faciunt: quin et Pythius ipse, nunc Aristeam uictore fore pronunciabat, nunc Mœrichum, ac trutina quidem interim ad hunc, interim ad illum propendebat. D I O G. Quid igitur tandem euenit? nam audire est operæ precium Crates. C R A T. Eodem die mortui sunt ambo: ceterum hæreditates ad Eunomium ac Thrasyclem deuenerunt, quorum uterq; cognatus illis erat: atqui de his nihil prædixerant diuini futurum, ut tale quippiam accideret. Etenim quum Sicyone Cirrham uersus nauigarent, medio in cursu, obliquo orto Iapyge, euersa naui perierunt. D I O G. Recte factum: at nos quum essemus in uita, nihil eiusmodi alter de altero cogitabamus. Neq; enim ego unquam optabam ut moreretur Antisthenes, quo nimirum baculus illius ad me rediret heredem (habebat autem egregie ualidum, quem ipse sibi parauerat oleaginum) neque tu Crates, opinor, desiderabas, ut me mortuo, in possessionum mearum successionem uenires, puta dolij ac peræ, in qua quidem lupini choenices inerant duæ. C R A T. Neq; enim mihi quicquam istis rebus erat opus, imò ne tibi quidem Diogenes: siquidem quæ ad rem pertinebant, quæq; tu Antistheni succedens accepisti, deinde ego succedens tibi, ea nimirum multo sunt potiora, multoq; splendidiora, quam uel Persarum imperium. D I O G. Quenam sunt ista quæ dicis? C R A T. Sapientiam, inquam, frugalitatem, ueritatem

VENERIS ET CVPIDINIS

Dialogus, D. Eras. Rot. interprete.

V E N U S .

CVpido gnate, uide quæ facis flagitia . Non iam de his loquor, quæ te impulsore mortales in terra uel in se quisq; uel inuicem alij in alios faciunt: uerum de his ago, quæ apud superos quoq; designas, qui quidē Iouem ipsum cogis uarias assumere formas, in quodcūq; tibi pro tēpore uisum fuerit, cum uertēs: tum Lunā ē cœlo deuocas. Quin et Solem aliquoties cōpellis lentum apud Clymenem cessare aurigādi muneris oblitum: nam quicquid iniuriæ in me matrem etiam committis, audacter ac tanquam tutō facis. Verum tu quidē ò deorum omnium confidentissime, Rheā insuper ipsam iam anum, præterea deorum tam multorum parentē, eō perpulisti, ut pusionē admet, atq; in Phrygium illum adolescētulum depereat, ac tua iam opera insanit, iunctisq; leonibus, adhibitis item Corybantibus, quippe qui, et ipsi furore quodam sunt afflati, per Idam montem sursum, ac deorsum oberrat, ipsa quidem Attis amore eiulans. Cæterum Corybātum alius suum ipse penem ense defecat, alius demissa coma per montes fertur insanus, alius cornu canit, alius tympano tonat, alius cymbalo perstrepat: breuiter, omnis undiquaque Ida tumultus atque insania plena est. Proinde cuncta timeo: metuo ne tale quid accidat, quādo quidem te produxi, malum ingēs, ut si quando resipiscat Rheā, uel potius si pergat insanire, Corybātibus imperet, ut te correptū discerpant, aut leonibus obijciant. Hic me sollicitat metus,

metus, quod uideam tibi periculum imminere. C V P.
 Ocioſo animo eſto mater, ſiquidē leonibus etiā ipsis iam
 familiaris ſum factus, ita ut ſæpenumero conſcenſis eorū
 tergis, prehensaq; iuba, equitis ritu inſidens illos agitē.
 At uero illi interim mihi caudis adblandiuntur, ac manū
 ori inſertā receptant lambuntq; deinde mihi reddūt inno-
 cuā. Porro Rheæ ipſi quādo tandē uacauerit, ut me ulci-
 ſcatur quum in Atte ſit tota? Poſtremò quid ego pecco,
 quū res pulchras ut ſunt, offero ac demōſtro? uos ne appe-
 tite res pulchras: quare his de rebus ne in me crimē cōfer-
 te. Num uiſ ipſa tu mater, uti neq; tu poſthac Martem
 ames, neq; ille te? V B N. Vt es peruiſax, et nulla in re
 nō ſuperas: attamē horum quæ dixi, aliquādo memineriſ.

DORIDIS ET GALATEAE DIA-
 logus, D. Eraſmo Roterod. interprete.

DORIS.

Formoſum amantem Galatea, nempe Siculum iſtum
 paſtorem aiunt amore tui deperire. G A L A, Ne
 ride Doris: etenim qualis qualis eſt, Neptuno patre pro-
 gnatus eſt. D O R. Quid tum poſtea, ſi uel Ioue ipſo ſit
 progenitus, quum uſque adeo agreſtis, atque hiſpidus
 appareat, quodq; eſt omnium deformiſſimum, unoculus?
 An uero crediſ genus illi quicquam profuturum ad for-
 mam? G A L. Ne iſthuc quidem ipſum, quod hiſpidus
 eſt, atq; agreſtis, ut tu uocas, illum deformat, quin uirile
 magis eſt. Porro oculus media in fronte decet etiam, quo
 quidem nihilo ſegnius cernit, quā ſi duo forent. D O R.
 Videriſ Galatea non amantem habere Polyphemum,

z s ſed

sed illum potius adamare, sic cum prædicas. G A L. Equidem haud adamo, sed tamen insignem istam uestram insultandi opprobrandiq; petulantiam ferre non queo. Ac mihi nimirum inuidentia quadam isthuc facere uidemini, propterea quòd ille quum forte aliquando gregem pasceret suum, nosq; è littorali specula in littore ludentes cerneret in prominentibus Actnæ pedibus, quà uidelicet inter montem, & mare litus sese in longum porrigit, uos ne aspexerit quidem: at ego omnium una uisa sum formosissima, eoq; in unam me cōiecerit oculum. Eares uos male habet: nam argumentum est, me forma præstantiorem esse ac digniorem, quæ amer: uos cōtrà fastiditas esse. D O R. An istud tibi putas inuidendum uideri, si primum pastori, deinde lusco formosa uisa sis? quam quid aliud ille potuit in te probare, præter candom rem? Is illi placet opinor, quod caseo, & lacti assueuerit: proinde quicquid his sit simile, id protinus pulchrum iudicat. Alioqui ubi libebit scire, qua sis facie, de scopulo quopiam in aquam, si quando tranquilla steterit despectans, temetipsam contemplare, uidebis aliud nihil nisi perpetuum candorem: uerum is quidem non probatur, nisi rubor admixtus illi, decus illi iunxerit. G A L. Atqui ego illa immodice candida, tamen eiusmodi habeo amantem, quum interim è uobis nulla sit, quam uel pastor, uel nauta, uel portitor aliquis miretur: ceterum Polypheemus (ut alia ne dicam) etiam canendi peritus est. D O R. Tace ô Galatea, audiuius illum canentem, quum nuper pruriret in te: sed ô sancta Venus, asinum rudere dixisses: nam lyræ corpus similitimum erat ceruino capiti ossibus

ossibus renudato: tum cornua perinde quasi cubiti prominebant, ijs iunctis, inductisq; fidibus, quas ne collope quidem circumtorquebat, agreste quiddam, & absonum cantillabat, quum aliud interim ipse uoce caneret, aliud lyra succineret, ita ut temperare nobis nequiuerimus, quin rideremus amatoriam illam cantionem. Nam Echo ne respondere quidem illi uoluit balanti, quum sit adeo garula: imò puduisset, si uisa fuisset stridulum illius, & ridiculum cantum imitari. Ad hæc gestabat in ulnis amasius iste delitias suas, urfi catulum pilus hirtum, ipsi nō dissimilem. Quis autem non inuideat tibi amicū istum Galatea? GAL. Quin tu igitur Dori, tuum ipsius amicum nobis commonstra, qui meo sit formosior, quiq; doctius ac melius uel uoce canat, uel cithara? DOR. mihi quidē nullus est amator, neque me hoc nomine iactō, quasi sim uehementer amabilis, ueruntamen istiusmodi amicum, qualis est Polyphemus nempe totus hircum olens, tum crudis uictims carnibus, & hospites, si qui appulerint deuorans, tibi habeas, eumq; tu mutuum ames.

DIOGENIS ET ALEXANDRIDIA

logus, D. Erasmo Roterod. interprete.

DIOGENES.

Quid hoc rei Alexander? ita ne defunctus es tu quoniam que perinde, atque nos omnes? ALEX. Vides nimirum Diogenes: tametsi mirandum non est, si hominem fuerim, defunctus sim. DIOG. Num ergo Iupiter ille Hammon mentiebatur, quum te suum filium esse diceret, an uero tu Philippo patre prognatus eras?

ALEX.

Atqui uir prædare, ex alienis arcis opes mihi subscatebant. Tum diluculo protinus quam plurimi mortales ad fores meas uentitabant, simulq; ex omni rerum genere que terrarum ubiuis pulcherrime reperiuntur, munera deportabatur. S I M. Num me defuncto regnum gessisti?

P O L. Minime, uerum amantes habebam innumeros.

S I M. Non possum non ridere: tu ne amantes tantus natus tu quum esses, uixq; tibi detes superessent quatuor? P O L. Habebam per Iouem equidem optimates ciuitatis: quumq; essem tum senex, tum caluus, sicuti uides, præterea lippiens etiam, ac senio cæcutiens: postremo naribus mucosis, tamen cupidissime mihi inscruiebant, adeo ut is felix uideretur, quemcunq; uel aspexissem modo. S I M.

Num tu quoque quemadmodum Phaon ille, Venerem aliquam e Chio transuexisti, ut ob id optanti tibi illa dederit rursus ad iuuentam redire, ac denuo formosum atq; amabilem fieri? P O L. Haudquaquam, quin magis quum talis essem, qualem dixi, tamen supra modum adinabam. S I M. Aegnimata narras. P O L. Atqui notissimus est hic amor, quum uulgo sit frequens, nempe erga senes orbos ac diuites. S I M. Nunc tua forma unde tibi profecta fuerit intelligo uir egregie, nimirum ab aurea illa Venerere. P O L. Verumtamen non parum multas commoditates ab amantibus tuli Simyle, propemodum etiam adoratus ab illis. Porro sæpius etiam quasi proeas illudabam, excludens interdum nonnullos eorum: interim illi inter sese decertabant, et in ambiendis primis apud me partibus, alium alius anteire nitebatur. S I M. Sed age, de facultatibus tuis quid tandem statueras? P O L. Palam

quidem

te uideam etiam apud inferos desipientem sperantemq;
fore, ut aliquando uel Anubis fias, uel Osiris. Quin tu
spes istas omittis ò diuinissime, neq; enim fas est reuerti
quenquam, qui semel paludem transmiserit, atque intra
specus hiatus descenderit, propterea quod neque indi-
ligens est Aeacus, neque contemnendus Cerberus. Ve-
rum illud abs te discere peruelim, quo feras animo quo-
ties in mentem redit, quanta felicitate apud superos re-
lictâ huc sis profectus, puta corporis custodibus, satelli-
tibus, ducibus, tum auri tanta ui, ad hoc populis qui te
adorabant: præterea Babylone, Bactris, immanibus illis
beluis, dignitate, gloria: deinde quod eminebas conspi-
cuus, dum uestireris, dum amiculo candido caput ha-
beres reuinctum, dum purpura circumamictus esses?
nunquid hæc te discruciant, quoties recursant animo?
Quid lachrymas stulte? an non id te sapiens ille docuit
Aristoteles, ne res eas quæ à fortuna profisciscantur, sta-
biles ac firmas existimares? ALEXAND. Sapiens
ille, quum sit assentatorum omnium perditissimus? Sine
me solum Aristotelis facta scire, quam multa à me pe-
tierit, quæ mihi scripserit: deinde quemadmodum abusus
sit mea illa ambitione, qua cupiebam eruditione cete-
ris præstare, quum mihi palparetur interim, ac prædica-
ret me, nunc ob formam, tanquam ex ipsa summi boni
pars quædam esset, nunc ob res gestas, atque opes: nam
has quoque in bonorum numero collocandas esse cense-
bat, ne sibi uitio uerteretur quòd eas acciperet. Planè
præstigijs uir ille quidem erat, ac fraudulentus ò Dio-
genes: quanquam illud fructus scilicet ex illius sapientia
fero,

fero, quod nūc perinde quasi summis de bonis excrucior, ob ista quæ tu paulo antè cōmemorasti. D I O G. At scin? quid facies ostendam tibi molestiæ istius remediū. Quandoquidem his in his locis ueratrum non prouenit, fac ut Lethæi fluminis aquam audis faucibus attrahens bibas, iterumq; ac sæpius bibas: atq; eo pacto desines de bonis Aristotelicis discrucari. Verū enim Cletum etiam illum, & Calisthenem uideo, cumq; his alios complureis raptim huc sese ferentes, quo te discerpant, pœnasq; sumāt ob ea quæ quondam in illos cōmisisti. Quare fac in alteram hanc ripam te conseras, & trebrius (ut dixi) bibas.

MENIPPI ET CHIRONIS DIA-
logus, D. Erasmo Roterod. interprete.

MENIPPVS.

EQuidem inaudiui Chiron, te deus quum esses, tamē optasse mortē. CHIR. Vera nimirū sunt ista quæ audisti Menippe, planeq; mortuus sum sicuti uides, quū mihi licuerit immortalem esse. MENIP. At quenam te mortis cupido tenebat, rei uidelicet, quam uulgus hominum horreat? CHIR. Dicam apud te, uirū neutiquam stultum, atq; imperitū: iam mihi desierat esse iucundum, immortalitate frui. MENIP. Quid? an iniucundū erat te uiuere, lucemq; tueri? CHIR. Erat inquā Menippe: nam quod iucundū uocant, id ego neutiquā simplex, sed uarium quiddam esse arbitror. Verū quum ego semper uiuerē, atq; iisdem perpetuo rebus uterer, sole, luce, cibo, tum horæ eadē recurrerēt, reliqua item omnia quæcunq; contingunt in uita, reciproco quodam orbe redirēt, atq; alijs

alijs alia per vias succederent, satietas uidelicet eorum me cepit. Neq; enim in eo uoluptas est sita, si perpetuo fruaris ipsdē, sed omnino in permutādo posita est. **MEN.** Probe loqueris Chiron: ceterū hæc quæ apud inferos agitur uita, quinā tibi procedit, posteaquam ad hanc tanquam ad potiorē te contulisti? **CHIR.** Haud insuauiter **Menippe:** si quidem equalitas ipsa quiddam habet admodum populare. Nihil autē interest, utrum in luce quis agat, an in tenebris: præterea neq; sitiendū est nobis quemadmodū apud superos, neq; esuriendū, sed eiusmodi rerū omnium egētia uacamus. **MEN.** Vide Chirō ne temet ipse inuoluas, ne' uē eodē tibi recidat oratio. **CHIR.** Quamobrem isthuc ais? **MENIP.** Nēpe si illud tibi fastidio fuit, quod in uita semper ipsdē similibusq; rebus utendū erat, quum hic itidem similia sint omnia, eundē admodum pariet fastidiū. At de integro tibi querenda erit uitæ cōmutatio, atq; hinc quopiā aliam in uitam demigrandū, id quod arbutror fieri nō posse. **CHIR.** Quid igitur faciendū **Menippe.** **MEN.** Illud nimirū, uti sapiens quum sis, quemadmodum opinor, & uulgo prædicant, presentibus rebus sis contentus, boniq; consulas quod adest, neq; quicquam in his esse putes quod ferri non queat.

MENIPPI ET CERBERI DIA-

logus, D. Erasmo Roterod. interprete.

MENIPPVS.

HEus Cerbere, quandoquidem mihi tecum cognatio quædam intercedit, quum & ipse sim canis: dic mihi per Stygiam paludem, quomodo sese habebat Socrates,

Socrates, quum huc accederet? Verisimile est autem te, deus quum sis, non latrare modo, uerumetiam humano more loqui, si quando uelis. C E R. Quum procul adhuc abesset Menippe, uisus est constanti, atque interrito adire uultu, perinde quasi mortem nihil omnino formidaret, tanquam hoc ipsum uellet ijs, qui procul à specus ingressu stabant, ostendere: uerum simulatq; despexit inhiatum, uiditq; profundum, atque atrum antri recessum, simulq; ego cunctantem etiam illum aconito mordens pede correptum detraherem, infantium ritu ciulabat, suosq; deplorabat liberos, nihilq; nō faciebat, in omnem speciem sese conuertens. M E N. Num igitur fucate sapiens erat ille, neq; uere mortem contemnebat? C E R. Haud uere: ceterum ubi uidit id esse necesse, audaciam quandam prae se ferebat, quasi uero uolens id esset passurus, quod alioqui uolenti nolenti tamen omnino fuerat ferendum, uidelicet quo spectatoribus esset miraculo. E quidem illud in totum de uiris istiusmodi uere possum dicere, ad fauces usque specus intrepidi sunt ac fortes: porro intus quum sunt, nihil mollius neque fractius, M E N. Ceterum ego quonam animo tibi uisus sum subiisse specum? C E R. Vnus mortalium Menippe sic mihi uisus es subire, ut tuo dignum erat genere, & prior te Diogenes, propterea quod neutiquā adacti, subieritis, aut intrusi: uerum tum ultronei, tum ridentes, atq; omnibus plorare renuntiantes.

PRAEFATIO, SEU

HERCVLES GALLICVS

Luciani, D.Erasmo Rot.interprete.

HERCVLEM Galli lingua gentis uer-
 naçula Ogmium uocant. Porro deum ipsum
 noua quadam atq; inusitata figura depin-
 gunt: decrepitus est apud illos, recaluaster,
 reliquis capillis, si qui reliqui sunt, planè canis, cute rugo-
 sa, et in aterrimum exusta colorem, cuiusmodi sunt nautæ
 isti senes. Charontem potius aut Iapetum quempiam ex
 his qui apud inferos uersantur, diceres. In summa, quida-
 uis potius quàm Herculem esse conijceres ex imagine.
 Atque tali specie quum sit, tamen Herculis ornatum ge-
 rit, ut qui tum leonis exuium indutus sit, tum clauam
 dextera teneat, tum pharetram humeris aptatam portet,
 tum arcum tensum laeva prætendat: deniq; modis omni-
 bus Hercules est. Hæc equidem arbitrabar in Græcanico
 rum deorum contumeliam perperam facere Gallos, quum
 eum eiusmodi fingerent effigie, quo nimirum illum tali-
 bus picturis ulciscerentur, quòd olim in regionem ipso-
 rum incurfasset, prædas agens id temporis, quum Geryo-
 nis armenta uestigans, Occidentalium gentium plerasq;
 regiones peruastaret. At nondum etiam dixi id quod
 erat in imagine maxime nouum atque mirandum: siqui-
 dem Hercules ille senex, ingentem admodum hominum
 multitudinem trahit, omnibus ab aure reuinctis: porro
 uincula catenule tenues auro electro ue confectæ, pul-
 cherrimis istis monilibus adsimiles. Atqui quum uinculis

A usqueadeo

usqueadeo fragilibus ducantur, tamen neque de fugiendo cogitant, quum alioqui commode possint, neque prorsus obnituntur, aut pedibus aduersus trahentem obtendunt, sese resupinantes : uerum alacres ac læti sequuntur, ducentem admirantes, ultro festinantes omnes, et laxatis funiculis etiam anteuertere studentes, perinde quasi grauius laturi, si soluerentur uinculis. Ne illud quidem pigebit referre, quod mihi uidebatur omnium absurdissimum : etenim quum non inueniret pictor unde catenularum summam ansam neceret, uidelicet dextera iam clauam, leua arcum tenente, summam dei linguam perterebrauit, atque ex hac religatis catenulis eos trahi fecit. Ipse nimirum ad eos qui ducebantur, uultum, et oculos conuertebat, arridens. Hæc ego quum diutius assistens essem contemplatus, admirans, hesitans, indignans : Galus quispiam, qui propius astat, nostratium literarum non indoctus, id quod declarauit, quum Græcicam linguam absolute sonaret, philosophus opinor ex eo genere philosophorum, quod apud illos esse fertur: Ego tibi hospes, inquit, picturæ istius ænigma explicabo: nam uidere uehementer ad eam attonitus ac stupefactus. Orationem nos Galli nequaquam arbitramur esse Mercurium, quemadmodum uos Græci, uerum Herculi illam tribuimus, propterea quod hic Mercurio longe robustior extiterit : nam quod senex fingitur, nihil est quod mireremur. Siquidem una facundia consueuit in senectute demum absolutum uigorem ostendere, si modo uerum uestri dicunt poëtæ,

Obduci iuuenum densa caligine pectus:

Contra

metus, quod uideam tibi periculum imminere. C V P.
 Ocioso animo esto mater, siquidē leonibus etiā ipsis iam
 familiaris sum factus, ita ut sepenumero conscensis eorū
 tergis, prehensaq; iuba, equitis ritu insidens illos agitē.
 At uero illi interim mihi caudis adblandiuntur, ac manū
 ori insertā receptant lambuntq; deinde mihi reddūt inno-
 cuā. Porro Rheæ ipsi quādo tandē uacauerit, ut me ulci-
 scatur quum in Atte sit tota? Postremò quid ego pecco,
 quū res pulchras ut sunt, offero ac demōstro? uos ne appe-
 tite res pulchras: quare his de rebus ne in me crimē cōfer-
 te. Num uis ipsa tu mater, uti neq; tu posthac Martem
 ames, neq; ille te? V B N. Vt es peruicax, & nulla in re
 nō superas: attamē horum quæ dixi, aliquādo memineris.

DORIDIS ET GALATEAE DIA-
 logus, D. Erasmo Roterod. interprete.

DORIS.

Formosum amantem Galatea, nempe Siculum istum
 pastorem aiunt amore tui deperire. G A L A, Ne
 ride Doris: etenim qualis qualis est, Neptuno patre pro-
 gnatus est. D O R. Quid tum postea, si uel Ioue ipso sit
 progenitus, quum usqueadeo agrestis, atque hispidus
 appareat, quodq; est omnium deformissimum, unoculus?
 An uero credis genus illi quicquam profuturum ad for-
 mam? G A L. Ne isthuc quidem ipsum, quod hispidus
 est, atq; agrestis, ut tu uocas, illum deformat, quin uirile
 magis est. Porro oculus media in fronte decet etiam, quo
 quidem nihilo segnius cernit, quā si duo forent. D O R.
 Videris Galatea non amantem habere Polyphemum,
 2 3 sed

sed illum potius adamare, sic cum prædicas. G A L. Equidem haud adamo, sed tamen insignem istam uestram insultandi opprobrandiq; petulantiam ferre non queo. Ac mihi nimirum inuidencia quadam isthuc facere uidemini, propterea quod ille quum forte aliquando gregem pasceret suum, nosq; è littorali specula in littore ludentes cerneret in prominentibus Aetnæ pedibus, quâ uidelicet inter montem, & mare littus sese in longum porrigit, uos ne aspexerit quidem: at ego omnium una uisa sum formosissima, eoq; in unam me cõiecerit oculum. Eares uos male habet: nam argumentum est, me forma præstantiorem esse ac digniorem, quæ amer: uos cõtrà fastiditas esse. D O R. An istud tibi putas inuidendum uideri, si primum pastori, deinde lusco formosa uisa sis: quam quid aliud ille potuit in te probare, præter candom rem? Is illi placet opinor, quod caseo, & lacti assueuerit: proinde quicquid his sit simile, id protinus pulchrum iudicat. Alioqui ubi libebit scire, qua sis facie, de scopulo quopiam in aquam, si quando tranquilla steterit despectans, temetipsam contemplare, uidebis aliud nihil nisi perpetuum candorem: uerum is quidem non probatur, nisi rubor admixtus illi, decus illi iunxerit. G A L. Atqui ego illa immodice candida, tamen eiusmodi habeo amantem, quum interim è uobis nulla sit, quam uel pastor, uel nauta, uel portitor aliquis miretur: cæterum Polyphemus (ut alia ne dicam) etiam canendi peritus est. D O R. Tace ô Galatea, audiuius illum canentem, quum nuper pruriret in te: sed ô sancta Venus, asinum rudere dixisses: nam lyre corpus similitimum erat ceruino capiti osibus

osibus renudato: tum cornua perinde quasi cubiti prominebant, ijs iunctis, inductisque fidibus, quas ne collope quidem circumtorquebat, agreste quiddam, & absonum cantillabat, quum aliud interim ipse uoce caneret, aliud lyra succineret, ita ut temperare nobis nequiuerimus, quin rideremus amatoriam illam cantionem. Nam Echo ne respondere quidem illi uoluit balanti, quum sit adeo garulazimò puduisset, si uisa fuisset stridulum illius, & ridiculum cantum imitari. Ad hæc gestabat in ulnis amasius iste delitias suæ, ursi catulum pilis hirtum, ipsi nō dissimilem. Quis autem non inuideat tibi amicū istum Galatea?

GAL. Quin tu igitur Dori, tuum ipsius amicum nobis commonstra, qui meo sit formosior, quiq; doctius ac melius uel uoce canat, uel cithara? DOR. mihi quidē nullus est amator, neque me hoc nomine iactō, quasi sim uehementer amabilis, ueruntamen istiusmodi amicum, qualis est Polyphemus nempe totus hircum olens, tum crudis uictitans carnibus, & hospites, si qui appulerint deuorans, tibi habeas, eumq; tu mutuum ames.

DIOGENIS ET ALEXANDRI DIALOGUS, D. Erasmo Roterod. interprete.

DIOGENES.

Quid hoc rei Alexander? ita ne defunctus es tu quæque perinde, atque nos omnes? ALEX. Vides nimirum Diogenes: tametsi mirandum non est, si hominem fuerim, defunctus sim. DIOG. Num ergo Jupiter ille Hammon mentiebatur, quum te suum filium esse diceret, an uero tu Philippo patre prognatus eras?

ALEX.

ALEX. Haud dubie Philippo : neque enim obiissem, si Hamnone parente fuisset progenitus. DIOG. Atqui de Olympiade etiam consimilia quedam ferebantur, puta draconem quendam cum ea fuisse congressum, uisumq; in cubiculo, ex eo grauidam peperisse te: porro Philippum errare falliq; qui se tuum patrem esse crederet. ALEX. Inaudieram quidem et ipse ista queadmodum tu, at nunc uideo neque matrem, neq; Hammonios illos uates sani quicquam, aut ueri dixisse. DIOG. Attamen istud illorum mendacium Alexander ad res gerendas haudquaquam tibi fuit inutile, propterea quod uulgus te uerebatur metuebatq; quum deum esse crederet. Sed dic mihi, cuamam tam ingens illud imperium moriens reliquisti? ALEX. Id equidem ignoro Diogenes: celerius enim e uita submouebam, quam ut esset ocium de illo quicquam statuendi, preter id unum, quod moriens Perdicce anulum tradidi. Sed age, quid rides Diogenes? DIOG. Quid ni rideam? an non meministi quid Græci fecerint, quum nuper tibi arrepto imperio adularentur, principemq; ac ducem aduersus Barbaros diligerent? nonnulli uero in duodecim deorum numerum referrent, ac phasna constituerent: deniq; sacra facerent tanquam Draconis filio? Sed illud mihi dicito, ubi te sepelierunt Macedones? ALEX. Etiamdum in Babylone iaceo tertium iam diem: porro Ptolemæus ille satelles meus, si quando detur ocium ab his rerum tumultibus qui nunc instant, pollicetur in Aegyptum deportaturum me, atque inibi sepulturum, quo uidelicet unius fiam ex dijs Aegyptijs. DIOG. Non possum non ridere Alexander, qui quidem te uideā

ut Eunuchus esse uideatur. Inter hos initio de doctrina, deq; philosophiæ decretis atq; opinionibus est decertatum: & uterq; sui specimen ac documentum dedit, quod esset Aristotelicæ factionis, quodq; eius placita sequeretur ostendit. At per Iouem in hoc certamine, neuter altero superior erat. Lis igitur huc deflexit deniq; Diocles desinens iam eruditionis suæ periculum ac specimen ostendere, ad Bagoam descendit, ac uitam illius in primis carpere est aggressus. Bagoas itidem huius uitam uicissim taxabat: P A M. Idq; merito Luciane. Siquidē eius rei magis erat habenda ratio. Proinde si ego forte iudex causæ sedissem, magis in hoc ut mihi uideretur, futurus eram occupatus: potiusq; spectassem, uter moribus esset præstantior, quam uter ad disputandum ac dicendum promptior: atq; illi potius quam huic uictoriam adiudicassem. L V C. Recte dicis: Equidem isti tuæ sententiæ meum & ipse calculum addo. Verum ubi iam conuicijs, ubi maledictis essent satiati, tandem Diocles illud aiebat nefas esse, uel conari aut proponere Bagoam, uti cum philosophiæ studio, cumq; pulcherrimis illius præmijs commercium haberet, qui quidem Eunuchus esset. Imò hoc hominum genus, non solum ab eiusmodi contubernio secludi oportere, uerum ab ipsis etiam sacris, ac uasis puris, breuiter ab omnibus publicis coetibus eijci: ostendens inauspicatum quoddam & occursum infæustum spectaculum fore, si quis mane domo egressus, uel uideat istiusmodi quippiam. Atque hac de re multis uerbis disseribat, affirmans Eunuchum neque uirum esse, neque mulierem, sed quiddam utrinq; compositum, & conflatum, planeq; monstrum

A 4 ab ho

ab hominum natura specieq; alienum. P A M P H I L.
 Nouam accusandi rationem nobis narras Luciane. Iamq;
 Et ipse ridere compellor, crimen audiens tam inauditum.
 Sed alter ille quid? Num obticebat? An uicissim Et ipse
 quiddam ausus est ad ista respondere? L V C. Initio qui-
 dem pudore ac metu (nam id est istus familiare) diutius
 obticebat, erubescens interim, palamq; præ se ferens id
 quod erat. Tandem autem tenuem quandam ac muliebrẽ
 edens uocem, negabat equũ facere Dioclem, qui se quod
 Eunuchus esset, ob id à philosophia secluderet, cum qua
 foeminis etiam esset commercium. Allegabantur, Aspasia,
 Diotima, Thargelia, quæ causam illius adiuuabant. Præ-
 terea Academicus quidam Eunuchus natione Gallus, qui
 paulo antè nostram ætatem maximi nominis apud Græ-
 cos floruiſſet. Porro Diocles etiam illum ipsum siquidem
 extaret, ac simili negotio sese misceret, prohibiturum sese
 respondit, nihil expauescitur opinione, quam apud uul-
 gus obtinebat. Ad hæc quum ipse quedam dicteria in il-
 lum iaciebat, tum referebat in eum, quæ à Stoicis maxi-
 meq; Cynicis dicta ad risum concitandum erant idonea,
 de corpore mutilo atque imperfecto. Hac in re iudicium
 cognitio uersabatur. Deniq; totius causæ iam illud caput
 esse cœpit: Num Eunuchus idoneus esset censendus, qui
 ad philosophiam admitteretur, quiq; iuuenibus præfici
 postularet, quum alter interim formam etiam, ac corpo-
 ris integritatem, in philosopho requirendam esse dice-
 ret. Maxime uerò uti barbam altam ac promissam gerat,
 quo uidelicet ijs, qui discendi cupidi aduenirent, uir gra-
 uis appareat, Et is cui fides haberi debeat, neque indi-
 gnus

gnus uideatur decem illis drachmarum milibus, quæ forent ab imperatore capienda. Caterum Eunuchorū conditionem etiam quā Spadonum esse uiliorem. Nā illos aliquando uirile quiddam expertos fuisse, at hūc ab ipso statim ortu fuisse exectum, planeq; animal esse quoddam uarium atq; anceps, non aliter quā cornices, quæ neq; inter colūbas, neq; inter coruos numerari queant. Alter contra responderet eo iudicio non de corporis agi figura, uerum de animi uirtute, proinde mentis qualitātē expendi oportere, deq; dogmatum cognitione quæredum esse. Eius rei testis citatus Aristoteles, qui quidem Erameam Eunuchum Atarne oriundum tyrannū supra modum sit admiratus, adeo, ut illi perinde atq; Dijs sacra fecerit. Ausus est et illud addere Bagoas, multo magis idoneum esse eunuchum, cui adolescentes crudiendi credantur, quod ab hoc nulla in illos calumnia possit hærere, neq; Socraticum illud crimen in hunc competat, quod adolescentulos corrumpat. Deinde quæ ille potissimū in mentum imberbe fuerat cauillatus, ea hic facete, ut ipsi quidē uidebatur, reiecit. Etenim si è barbæ prolixitate, inquit, philosophos aestimare conuenit, nimirum hircus ante omneis primas tenebit. Hic tertius quidam assistens (nomen hominis silebitur) atqui iudices, inquit, hic malis læuibus, ac fœminea uoce, reliquoq; corporis habitu eunucho adsimilis, si quis uestes detrahat, egregie uir esse uidebitur. Alioqui mentiuntur qui ferunt eum aliquid quando in adulterio deprehensum, membra in membris, ut legum tabulæ loquuntur, habentem: atque id quidem temporis ad Eunuchum confugisse, eaq; reperta latebra

absolutum fuisse, quum iudicibus crimen persuaderi non posset, ut qui è specie hominem iudicaret Eunuchum. At nunc mihi palinodiam canturus uidetur, idque propter ostentatum præmium. Hæc quum dicerentur, omnibus, ut par erat, risus est obortus. Porro Bagoas magis etiã perturbabatur, omnem in speciem sese uarians, atque in innumerabiles uersus colores, tum frigido sudore fluens: ac neque decorum sibi existimabat adulterij crimen agnoscere, neque rursum eam accusationem inutilem ad præsens certamen arbitrabatur. P A M. Profecto deridicula sunt ista Luciane, neque uulgarem uobis, uti coniectandũ est, uoluptatem præbuerunt. Verum quo tandem res eua sit? Et quid super his pronunciarunt iudices? L V C. Nõ erat eadem omnium sententia. Verum alijs quidẽ uisum est, uti nudato illo, quemadmodũ in emptitijs seruis fieri consuevit, inspicerent, num in ijs quæ ad penem pertinent, philosophari posset. Alij uero sententiam dixere multo magis etiam hac ridiculam, nempe ut accersitis è lustris mulieribus aliquot, iuberent illum cum illis congregari, ac uiri officio fungi, astante interim è iudicibus quopiam, qui quidem esset natu maximus, fideque spectatissima, qui inspiceret, num philosophum præstaret. Hæc ubi omnium risu fuissent excepta, neque quisquã omnino adesset, cui non doleret alius risu concussus, uisum est, ut integra causa in Italiam reijceretur. Et nunc alter, ut aiunt, ad eloquentiæ ostentationem semet exercet, atque instruit, et accusationem quàm elaboratissimam meditatur, adulterij crimen aggrediens, id quod ipsi maxime aduersatur. Quod quidem et hic facit, iuxta malorum
rhetor

• rhetorum morem, quum ex ipso crimine aduersarium inter uiros recenset. Cōtra Bagoas diuersa cura, quemadmodum audio, & assiduc uirum agit, negotiumq; præmanibus habet. Postremo uicturum sese sperat, si modo docere possit, se nihilo deteriore esse equas incuntibus asinis. Id enim amice uisum est optimū philosophiæ documentum, atq; una demonstratio, quæ refelli nō queat. Proinde optarim, ut filius qui mihi est adhuc admodum adolescens, non animum & linguam, sed penem haberet ad philosophiam idoneum.

LVCIANVS DE SA

CRIFICIIS, DES. ERASMO

Roterodamo interprete.

• NIMVERO si quis recensere uelit, quæ stultissimi mortales facitiant in sacris, in festis diebus, in adeundis salutandisq; dijs, tum quas res ab illis petant, quæ uota faciant, cuiusmodi sint, quæ de illis sentiunt, statuuntq; equidē haud scio, sit ne quisquā animo curis ita cōfecto, usqueadeo mœsto quin risurus sit, ubi perpenderit negocij, tum absurditatē, tum amētiā. At multo ante quā ridere incipiat, opinor secum illud expendet: utrum pios istos appellari cōueniat, an contrā dijs inimicos, atq; infelices, ac Genios malos, qui quidem numen ipsum rem usq; adeo humilem atq; abiectam existimant esse, ut humanis egeat obsequijs, utq; adulatione capiatur ac gaudeat: rursum ut stomachetur, atq; iracunde ferat, si negligatur. Nam Aetolica illa mala, simulq; Calydoniorum

rum calamitates, totq; hominum cædes, ad hæc et Meæ
 leagri interitū, hæc omnia à Diana autore profecta esse
 prædicant, quæ uidelicet grauiter ferret, quod ab Oeneo
 nō esset ad sacrificium adhibita. Vsqueadeo nimirū alte
 dolor hic animo illius infederat, quod sacris epulis esset
 frustrata. Quin illam iam mihi uidere uideor, ut erat id
 temporis, in cœlo solitariam, reliquis dijs ad Oenei cōui
 uium profectis foras, miseris modis gerentem sese, ac mi
 serabiliter eiulantem, quod ab eiusmodi festo esset abstu
 tura. Contrā Aethiopes illos fortunatos, ac multis modis
 felices quis dixerit, si modo Iupiter illis gratiam refer
 ret pro humanitate, quam in initio poematis Homeri
 ci in ipsum exhibuerant, duodecim perpetuos dies epu
 lis acceptum, idq; quum reliquis etiam dijs comitatus ad
 conuiuium ueniret. Vsqueadeo nihil ut appareret, quic
 quid faciunt illi, gratis faciunt: uerum sua bona uendunt
 mortalibus, atq; emere quidem ab illis licet omnia, puta
 bonam ualeitudinem bucula, diuitias bobus quatuor, tum
 regnum bobus centum. Præterea sospitem ab Troia in
 Pylum reditum tauris nouem. Iam ex Aulide ad Ilium
 transmittendi facultatem regia puella. Nam alius quidā,
 ne id temporis urbs caperetur, à Minerua mercatus est
 bobus duodecim, ac peplo. Verisimile est autem, esse præ
 terea quædam, quæ uel gallo, uel corolla, uel solo thure
 ab illis redimi queant. Hæc igitur quum non ignoraret,
 opinor, Chryses ille, utpote tum sacerdos, tum senex, di
 uinarumq; rerum egregie peritus, posteaquam re infe
 cta redisset ab Agamemnone, tanquam qui pridē Apollī
 ni mutuum dedisset beneficium, ita nunc imputat ac re
 poscit

poscit vicem, quin conuiciatur etiam propemodū, nempe quum sic ait: Equidem Apollo egregie, templū tuū, quum id temporis adhuc esset incoronatum, sepe numero coronis ornavi, deinde tam multas tibi in aris adoleui coxas taurorum, pariter atq; caprarum. At tu cōtrā, me negligis, quum huiusmodi patiar iniurias, proq; nihilo ducis hominem bene de te meritum. Qua quidē oratione intantū ille pudefactus est, ut protinus arrepto arcu, ac supra nauium stationem sese collocans, pestem in Græcorum copias iacularetur, ne mulis quidem et canibus intactis. Sed quoniam de Apolline incidit mētio, reseram de eodem et alia, quæ de illo sapientes isti tradūt, non illa quidem, quoties quā infeliciter amarit, non Hyacinthi cædem, neq; Daphnes superbiam, uerū quæ admodum damnatus etiam fuerit, et ob Cyclopes interfectos in exilium exactus. Vnde factum, ut è cœlo in terram demitteretur, humana iam sorte usus, nostrisq; malis factus obnoxius. Præterea autem quemadmodū in Theßalia mercenariam operam suam locarit apud Admetum, tum item in Phrygia apud Laomedontem, atq; apud hunc quidem haud solus, uerum cum Neptuno, quum ambo propter egestatem lateres componerent, inq; construendis mœnibus operam præstarent. Ac ne mercedem quidem solidam à Phryge illo tulerunt, uerū debebat illis adhuc de summa, ut ferunt, plus triginta drachmas Troiani nomismatis. Quid enim? An nō hæc in deorum honorem fabulantur poëtæ? atque his etiam multo diuiniora de Neptuno, de Prometheo, de Saturno, de Rheâ, deniq; de uniuerſa fermē Iouis familia, idq;

inuocatis, ut adsint canentibus in exordio poematū, Mæsis, à quibus tandem uelut afflati numine, id quod apparet, huiusmodi quædam cantant. Quemadmodum Saturnus ut primū Cælum patrem suū execuisset, ipse in eo regnauerit, deinde liberos suos deuorarit, sicuti ferunt fecisse & Argiū illum Thyestem. Deinde quemadmodū Iupiter fortim occultatus à Rheâ, saxū pueri loco subiiciente, in Cretam sit ablegatus, atq; inibi à capella nutrice sit alitus, itidē uidelicet, ut Telephus à cerua, Cyrus Persa, is qui prior regnauit à cane narratur enutritus. Postea quemadmodum expulso patre, atq; in uincula coniecto, ipse potitus sit imperio. Duxerat autem uxores compluribus quidem aliis: sed postremo loco Iunonem germanā, idq; iuxta Persarum & Assyriorum institutū. Tum autem quod esset in amores propensus, atq; in Venerem effusus, facile cælum liberis expleuerit. Quorū alios ex sue sortis deabus creauit: alios contra nothos, ex mortali terrestriq; genere sustulerit. Quum interim generosus ille, nunc in aurum, nunc in taurum, nunc in cygnum, aut aquilam uerteretur, ac in summa plures sibi formas assumeret, quā uel Proteus ipse. Porro Mineruam è suo ipsius capite progeniuit, hanc planè sub ipso cerebro cōplexus. Nam Bacchum imperfectum adhuc (ut aiunt) è matre etiamnum conflagrante surreptum, in suum femur illatum defodit. Deinde urgente partu, excuit. Nec his dissimilia de Iunone etiam canunt. Nempe hanc citra uirilem congressum, subuentaneo conceptu grauidam puerum edidisse Vulcanum: atq; cum quidem non admodum fortunatum, uerum excusorem, ac fabrum erarium:

rium: quicq; perpetuò tum in igni: tum in fumo uersetur,
ac scintillis oppletum: quippe cuius ars in fornacibus
exerceatur. Tum autem ne pedibus quidem integris:
claudicare enim è ruina, quum à Ioue præceptus datus es-
set è cælo. Quod ni Lemnij pro sua bonitate eum, dum
adhuc ferretur in aëre, suscepissent, perierat nobis Vul-
canus: non aliter quàm Astyanax è turri deiectus. Quàm
quàm quæ de Vulcano narrant, toleranda uideantur.
Cæterum de Prometheo, cui non cognitum est, quàm
atrocia sit passus, propterea quòd supra modum huma-
næ gentis amans fuerit: Siquidem hunc Iupiter in Scy-
thiam deportatum, super Caucasum montem cruci sus-
fixit: adhibita illi aquila, quæ iecur illius assidue cir-
cumroderet. Hic itaq; pœnas pendit. Porro Rhea
(nam sunt hæc quoq; simul referenda) an non inde-
core, atq; indigne facit? Iam anus quum sit, et æta-
te exacta, ijsq; rebus intempestiua: deinde tam multo-
rum mater deorum, dum pueros adhuc adamat, eosq;
zelotypia prosequitur: dumq; Atten ipsum leonibus se-
cum circumuectat, præsertim quum iam utilis esse non
queat? Itaq; quinquam posthac uitio uertat aliquis, uel
Veneri quòd adulteretur, uel Dianæ quòd ad Endymio-
nem frequenter medio è cursu diuertens descendat? Sed
age missas faciamus hæc fabulas: atq; ipsum cœlum con-
scendamus, poëtico illo more subuolantes: ea nimirum
uia, quam unam pariter cum Homero Hesiodus com-
monstrat, contemplaturi, quem in modum singula apud
illos sint ordinata. Ac primum quidem quod forinse-
cus sit ferreum: uel ab Homero, qui id ante nostram æta-
tem

tem dixit, audiuius. Quod si superas, ac sublato paulū capite sursum aspexeris, ac planè in ipsum quasi dorsum peruenieris, ibi simul et lumen apparet candidius, et se renior sol, et astra fulgentiora, nihilq; usquā oculis occurrat nisi clarus dies, ac solum undiq; aureum. Ceterū introgredienti, primo loco mansitane Horæ: quippe portas seruant. Post eas Iris ac Mercurius: utpote ministri Iouis et internuntij. Deinde Vulcani fabrilis officina, omnigeno referta artificio. Postea deorū ædes, ac Iouis ipsius regia: quæ quidem omnia Vulcanus pulcherrime fabricatus sit. At uero dii iuxta Iouem assidentes (conuenit enim opinor, ut in supernis illis sedibus magno strepitu, fastuq; uiuatur) in terram despiciunt: et quoquo uersum intento capite, circumspectant, sicunde subuolantem ignem uideant, aut nidorem in aëre surgentem circaq; fumum rotantem sese. Quod si quis forte sacrum faciat, epulantur omnes fumo inhiantes, ac muscarum in morem sanguinē exuentes circū aras effusum. Alioqui si domi cibum capiant, nectare atq; ambrosia uictitant. Nam olim homines etiam ab illis in conuiuū sunt adhibiti, unaq; cum eis potarunt: nempe Ixion ac Tantalus: uerum illi quoniam uim et raptum pararent, essentq; futiles et garruli: ob id in hunc quoq; diē pœnas luunt. Porro reliquo mortalium generi cœlum iam inaccessum est, atq; occultum. Et in hunc quidem modum uiuitur à dijs. Proinde uidelicet et iam mortales ipsi in colendis illis consimilia quædā, atq; istis consentanea moliuntur. Nam primum lucos illis attribuerunt, tum et montes dicarunt, præterea aues consecrarūt: deinde suam cuiq; arborem

ut Eunuchus esse uideatur. Inter hos initio de doctrina, deq; philosophiæ decretis atq; opinionibus est decertatum: & uterq; sui specimen ac documentum dedit, quod esset Aristotelicæ factionis, quodq; eius placita sequeretur ostendit. At per Iouem in hoc certamine, neuter altero superior erat. Lis igitur huc deflexit deniq; Diocles desinens iam eruditionis suæ periculum ac specimen ostendere, ad Bagoam descendit, ac uitam illius in primis carperet est aggressus. Bagoas itidem huius uitam uicissim taxabat: P A M. Idq; merito Luciane. Siquidē eius rei magis erat habenda ratio. Proinde si ego forte iudex causæ sedissem, magis in hoc ut mihi uideretur, futurus eram occupatus: potiusq; spectassem, uter moribus esset præstantior, quam uter ad disputandum ac dicendum promptior: atq; illi potius quam huic uictoriam adiudicassem. L V C. Recte dicis: Equidem isti tuæ sententiæ meum & ipse calculum addo. Verum ubi iam conuicijs, ubi maledictis essent satiati, tandem Diocles illud aiebat nefas esse, uel conari aut proponere Bagoam, uti cum philosophiæ studio, cumq; pulcherrimis illius præmijs commercium haberet, qui quidem Eunuchus esset. Imò hoc hominum genus, non solum ab eiusmodi contubernio secludi oportere, uerum ab ipsis etiam sacris, ac uasis puris, breuiter ab omnibus publicis coetibus eijci: ostendens inauspicatum quoddam & occursum infaustum spectaculum fore, si quis mane domo egressus, uel uideat istiusmodi quippiam. Atque hac de re multis uerbis differebat, affirmans Eunuchum neque uirum esse, neque mulierem, sed quiddam utrinq; compositum, & conflatum, planeq; monstrum

ab hominum natura specieq; alienum. P A M P H I L.
 Nouam accusandi rationem nobis narras Luciane. Iamq;
 & ipse ridere compellor, crimen audiens tam inauditum.
 Sed alter ille quid? Num obticebat? An uicissim & ipse
 quiddam ausus est ad ista respondere? L V C. Initio qui=
 dem pudore ac metu (nam id est istus familiare) diutius
 obticebat, erubescens interim, palamq; præ se ferens id
 quod erat. Tandem autem tenuem quandam ac muliebrẽ
 edens uocem, negabat equũ facere Dioclem, qui se quòd
 Eunuchus esset, ob id à philosophia secluderet, cum qua
 foeminis etiam esset commercium. Allegabantur, Aspasia,
 Diotima, Thargelia, quæ causam illius adiuuabant. Præ=
 terea Academicus quidam Eunuchus natione Gallus, qui
 paulo antè nostram ætatem maximì nominis apud Græ=
 cos floruiisset. Porro Diocles etiam illum ipsum siquidem
 extaret, ac simili negotio sese misceret, prohibitorium sese
 respondit, nihil expauesfactum opinione, quam apud uul=
 gus obtinebat. Ad hæc quum ipse quedam dicteria in il=
 lum iaciebat, tum referebat in eum, quæ à Stoicis maxi=
 meq; Cynicis dicta ad risum concitandum erant idonea,
 de corpore mutilo atque imperfecto. Hac in re iudicium
 cognitio uersabatur. Deniq; totius causæ iam illud caput
 esse cœpit: Num Eunuchus idoneus esset censendus, qui
 ad philosophiam admitteretur, quiq; iuuenibus præfici
 postularet, quum alter interim formam etiam, ac corpo=
 ris integritatem, in philosopho requirendam esse dice=
 ret. Maxime uerò uti barbam altam ac promissam gerat,
 quo uidelicet ijs, qui discendi cupidi aduenirent, uir gra=
 uis appareat, & is cui fides haberi debeat, neque indi=
 gnus

tum hircum. Ad hæc alium Ibim, aliū Crocodilum, alium etiam Simiam. Quòd si his quoq; de rebus

Quo planè pernoſſe queas, didiciſſe libebit, complureis ſophiſtas audies: tum ſcribas, ac prophetas, mento raſo, qui tibi narrent (ſed prius, ut dici ſolet, fores occlude prophane) quemadmodum uidelicet quondam ea ſeditione territi, quam mouerant hoſtes atque gigantes, in Aegyptum deuenerint: ut illic in poſterum tuti ab hoſtibus latitarent. Et ob eam cauſam alius hircum induerit, alius arietem, nimirū præ formidine, alius ſeram, alius auem. Atque hinc eſſe, ut dii nunc etiam eas obtineant formas, quas id temporis aſſumpſerant. Nam hæc diligenter mandata literis, idq; ante annos plus decies mille in adytis illorum reſpoſita ſeruantur. Porro ſacrorum peragendorum idem ſermè apud illos ritus, niſi quod hoſtiam luctu proſequuntur: iamq; maſtata circumſuſi membra laniant. Sunt qui ſepeliant duntaxat, poſtea quàm occiderint. Nam Apis ille, qui quidem deus apud illos eſt maximus, ſi quando moriatur, quis uſque adeo magni faciat cæſariem ſuam, qui non eam detondeat, ac nudo capite luctum præ ſe ſerat: etiam ſi uel purpuream Niſi comam habuerit? Eſt autem hic Apis deus ex armèto iam antea ſuffragijs designatus: utpote multo formoſior ac uenerabilior reliquis illis priuatis & gregarijs bubus. Hæc igitur quum ſic habeant, & tamen à uulgo uera, ſeriaq; credantur: mihi quidem poſtulare uidentur, non qui reprehendat, ſed uel Heraclitum potius aliquem, uel Democritum: quorū hic amenitiam eorum rideat, ille deploret inſcitiam.

absolutum fuisse, quum iudicibus crimen persuaderi non posset, ut qui è specie hominem iudicarent Eunuchum. At nunc mihi palinodiam canturus uidetur, idque propter ostentatum premium. Hæc quum dicerentur, omnibus, ut par erat, risus est obortus. Porro Bagoas magis etiā perturbabatur, omnem in speciem sese uarians, atque in innumerabiles uersus colores, tum frigido sudore fluens: ac neque decorum sibi existimabat adulterij crimen agnoscere, neque rursum eam accusationem inutilem ad præsens certamen arbitrabatur. P A M. Profecto deridicula sunt ista Luciane, neque uulgarem uobis, uti coniectandum est, uoluptatem præbuerunt. Verum quo tandem res eua sit? Et quid super his pronunciarunt iudices? L V C. Nō erat eadem omnium sententia. Verum alijs quidē uisum est, uti nudato illo, quemadmodū in emptitijs seruis fieri consuevit, inspicerent, num in ijs quæ ad penem pertinent, philosophari posset. Alij uero sententiam dixere multo magis etiam hac ridiculam, nempe ut accersitis è lustro mulieribus aliquot, iuberent illum cum illis congregari, ac uiri officio fungi, astante interim è iudicibus quopiam, qui quidem esset natu maximus, fideque spectatissima, qui inspiceret, num philosophum præstaret. Hæc ubi omnium risu fuissent excepta, neque quisquā omnino adesset, cui non doleret alius risu concussus, uisum est, ut integra causa in Italiam reijceretur. Et nunc alter, ut aiunt, ad eloquentiæ ostentationem semet exercet, atque instruit, et accusationem quā elaboratissimam meditatur, adulterij crimen aggrediens, id quod ipsi maxime aduersatur. Quod quidem et hic facit, iuxta malorum
rhetor

nera usq; rē processisse: deniq; sanguine conflictū fuisse
diremptum. LVC. Atqui undenam Philon ista rescivit
Charinus? neque enim is nobiscum aderat in conuiuio.
PHIL. E' Dionico medico aiebat audisse sese: Porro
Dionicus etiam ipse è conuiuiarum numero fuit opinor.
LVC. Fuit maxime. Verum ne is quidē ab initio rebus
omnibus fuit præsens: sed serius aduenerat; media ferme
pugna, pauloq; ante uulnera. Proinde demiror, si quid
comparti, certi ue referre potuit, qui nō ordine spectarit
illa, unde inter illos nata lis, postea ad sanguinē usq; de-
ducta est. PHIL. Proinde Luciane Charinus, etiā ipse si
rē cōpertius uellē cognoscere, et quo singula modo sint
gesta doceri, te adirem iussit. Nam Dionicum etiā ipsum
fissum fuisse: ne se quidē toti negotio præsente adfuisse.
Te uero quicquid esset actū, id omne comperto certoq;
scire: tum etiam quæ dicta inter illos fuerint, meminisse:
quippe q̄ eiusmodi nō obiter neq; neglectim audire, sed
per oculū atq; attente auscultare sis solitus. Proinde nun-
quā effugies, qn nos hoc suauissimo accipias epulo, quo
mibi quidē haud scio an ullum possit accidere iucūdius:
præsertim quod sobrij p̄ oculū tutō ac citra sanguinē, ex-
traq; teli, quod aiunt, iactū cōstituti sumus epulaturi.

Siue senes aliquid, Super coenā sunt debacchati,

Siue etiam iuuenes,

à mero cōpulsī sunt, quæ neutiquā fas erat, tum dicere,
tum facere. LVC. Iuuenilius tu quidem Philon, atq; in-
consultius hæc nos iubes in uulgus efferre, eaq; referre,
quæ inter pocula ab ebrijs sunt acta: quum hæc magis
oporteat obliuioni tradere, eaq; omnia Baccho deo uelut

autori imputare : qui quidem haud scio an quenquā suis
 non afflatū Orgijs, & Bacchanalium expertē praterie-
 rit. Proinde uide ne hominis sit parū bene morati, eius-
 modi adamuſſim exquirere : quæ rectius erat in cōuiuio
 reliquiſſe, atq; ita diſcedere. Siquidem odi (ſicut inquit
 uerſus poëticus) memorem compotorem. Ne à Dionico
 quidē recte factū, qui hæc apud Carinum effutiuertit, im-
 modicamq; & pridianā diſſiparit temulentiam hominū
 philoſophorum. Caterū ego, abſit ut iſtiuſmodi quippiā
 ſim dicturus. PHIL. Nugas agis Luciane, quū iſta dicis.
 Quin haudquaquam oportebat ad iſtum modum apud
 me præſertim agere: ut qui certò ſciā, te multo cupidior
 rem eſſe narrandi, quā ego ſim audiendi: adeo ut mihi
 uidearis, ſi deſint qui te audiant, uel ad columnam ali-
 quam, aut ſtatuum libēter acceſſurus, quo cuncta pariter
 euomas. Quod ſi nunc coner diſcedere, non ſines, ni te
 prius audiero, abire: uerum ultro aderis, conſectabere, ro-
 gabis. At tum ego te uiciſſim luſero. Iamq; adeo, ſi ita
 uis, abimus: ex alio quopiā hæc eadem audituri. Tu uero
 ne dicito. LVC. Age ne quid ſuccenſeas: equidem dicā,
 quādo quidem uſque adeo cupidus es audiendi: uerū heus
 ea lege, ne paſſim in uulguſ efferas. PHIL. Ni prorſus
 ignoro Lucianum, tute iſthuc potius feceris. Nam prior
 ipſe denarrabis omnibus, ut me quidē ad id nihil futurū
 ſit opus. Sed illud mihi primo reſpōde loco: Ariſtanetus,
 num filio Zenoni dabat uxorem, atq; ita in nuptijs eius
 uos accepit? LVC. Non: imò filiam ſuā elocauit Clean-
 tidem, idq; Eucriti nūmularij filio, qui philoſophiæ dat
 operam. PHIL. Formoſo admodū per Iouem aduoleſcen-
 tulo:

tulo: tametsi tenero adhuc & uxoria rei non admodum
 maturo. LVC. Verum: at non inueniebat, opinor, alte-
 rum generum magis idoneum. Hunc igitur qui tum mo-
 destus uideretur, tum ad philosophiæ studiū propensus:
 præterea autem unicus Eucriti diuitis, ex omnibus dele-
 git filie suæ maritum. PHIL. Causam neutiquam leuē
 dixisti, nempe quia diues sit Eucritus. Verum heus Lu-
 ciane, quina erant cōiuiæ? LVC. Reliquos illos quor-
 um attinuerit tibi recensere? Verum ē philosophorum
 numero, ac literatorum, quos potissimum, opinor, audire
 cupis: Zenothemis erat, senex ille Stoicus: unaq; cū hoc
 Diphilus, cui cognomen Labyrinthus: & hic quidem
 quod esset Zenoni Aristæneti filio præceptor. Deinde
 Peripateticæ factionis Cleodemus: nosti hominē, nempe
 dicacem illum & argutū, atq; ad refellendum instructū.
 Discipuli gladium ac bipennē nominant. Quin & Her-
 mon aderat Epicureus. Verum hūc, quum ingrederetur,
 Stoici toruis obtuebantur oculis, & auersabantur, pa-
 lamq; perinde quasi parricidam quempiā atq; impium
 ac funestum detestabantur. Et hi quidem tanquam Ari-
 stæneti ipsius amici, familiaresq; fuerant ad coenā uoca-
 ti, quos comitabatur & Isticus grāmaticus, & Diony-
 siodorus rhetor. Iam uero propter sponsum Cheream
 unā cum illo ad conuiuium accesserant, Ion ille Platoniz-
 cus: quod is iuueni præceptor esset, uir uenerandus aspe-
 ctu, ac maiestatis quiddā præ se ferens, multumq; digni-
 tatis ipso ostendens ore: Vnde nōnulli propter animi cō-
 stantiam ac rectitudinem, regulam illum appellant. Huic
 simul ut ingrediebatur assurgebāt omnes, ac ueluti præ-

cipuum quendam ac primum hominem comiter atq;
 officiose exceperunt : adeo ut planè numen aliquod ad-
 venire uideretur, quum adesset Ion admirandus ille. Tan-
 dem uero, quum iam omnes fermè conuiuæ præsentem
 essent, tempus erat ut discumberetur. Itaq; ad dextram
 ingressus totam illam spondam mulieres (erant autem
 complures) occupabāt. Inter quas erat et sponsa sum-
 mo studio culta: hinc atq; hinc stipata foeminis. Porro ex
 aduerso ostij altera turba, pro cuiusq; dignitate locis di-
 stributis. Porro è regione mulierum primo loco accum-
 bebat Eucritus, secundo Aristanetus: sub hac ambigi coe-
 ptum, utrum altero priorem oporteret accumbere, Ze-
 nothemum ne Stoicum, quippe senē: an Hermonē Epi-
 cureū. Nam hic erat Castoris ac Pollucis sacerdos: tum
 autem nobilissima inter ciues familia. Verum eam hesi-
 tationem sustulit Zenothemis: si me inquit Aristane-
 te, minoris ducis Hermone, uiro uidelicet isto, ut ne quid
 aliud mali dicam Epicureo, discedo, totumq; conuiuiū
 uobis relinquo. Et puerum protinus aduocat, discede-
 re parans. Tum Hermon. Imò habeto, inquit, tibi prio-
 res partes Zenothemi: quanquam etiam si nihil aliud,
 uel hoc nomine par erat concedi, quod sacerdos sim,
 ut planè contemnas Epicurum. Rideo, inquit Zenothe-
 mis, sacerdotem Epicureum. Simulq; cum dicto accum-
 bebat. Post hunc tamen Hermon. Deinde Cleodemus
 Peripateticus: pone hunc Ion, proxime hunc sponsus,
 post eum ego, iuxta me Diphilus: huic asidebat Zenon
 discipulus: Postremo rhetor Dionysodorus cum Istieo
 grammatico. PHIL. Papæ Luciane, Musarum conuen-
 tum

tum quendam mihi narras fuisse istud conuiuium, quippe plurimis sapientibus ac doctis uiris refertum. Ego uero laudo Aristanetum, qui quum optatissimam illam, ac splendidissimam solennitatem celebraret, præ cæteris sapientissimos uiros adhibere uoluerit: idq; adeo delectis ex unaquaq; philosophiæ secta præcipuis, non hos aduocans, illos præteriens: uerum promiscue uocās omnes. LVC. Is uero nequaquam est è uulgarium istorum diuitum numero, uerum & literarum est studiosus, ac maximam uitæ partem in his rebus uersatur. Coenabamus igitur initio quidē taciti & quieti, uariūq; erat apparatus & omniijugus. Neque enim arbitror operæ precium, ut numero recenseam etiam illa condimenta, cupedias, aromata, atque id genus illectamenta. Cuncta siquidem affatim suppetebant. Inter hæc Cleodemus adamoto ad Ionis aurem ore: non uides, inquit, senem illum, Zenothemum dicebat (subauscultabam enim) ut sese opsonijs ingurgitat, utq; iure uestem oppleuit: tum quam multa puero à tergo stanti porrigit, putans interim se aliorum oculos fallere: neq; meminit post sese accumbentium? Hæc igitur fac & Luciano commonstres, quo testis esse possit. Mihi uero nihil Ione monstratore opus erat: quippe qui hæc multo antè limis iam oculis præuideram. Hæc simulatque dixisset Cleodemus: irruit in cōuiuium & Alcidamas Cynicus: atq; is quidem inuocatus, uulgatum illud festiuitatis gratia præfatus de Menelao, qui ultro ad fratris conuiuium accessisset. Itaq; plerisq; turpiter atq; impudenter uisus est fecisse: & quod cuiq; tum forte in mentem ueniebat, in eum torquebant:

tem dixit, audiuius. Quod si superas, ac sublato paulū capite sursum aspexeris, ac planē in ipsum quasi dorsum peruenieris, ibi simul et lumen apparet candidius, et se renior sol, et astra fulgentiora, nihilq; usquā oculis occurrit nisi clarus dies, ac solum undiq; aureum. Ceterū introgredienti, primo loco mansitant Horæ: quippe portas seruant. Post eas Iris ac Mercurius: utpote ministri Iouis et internuntij. Deinde Vulcani fabrilis officina, omnigeno referta artificio. Postea decorū edes, ac Iouis ipsius regia: quæ quidem omnia Vulcanus pulcherrime fabricatus sit. At uero dii iuxta Iouem assidentes (conuenit enim opinor, ut in supernis illis sedibus magno strepitu, fastuq; uiuatur) in terram despicunt: et quoquo uersum intento capite, circumspectant, sicunde subuolātem ignem uideant, aut nidorem in aëre surgentem circaq; fumum rotantem sese. Quod si quis forte sacrum faciat, epulantur omnes fumo inhiantes, ac muscarum in morem sanguinē exuentes circū aras effusum. Alioqui si domi cibum capiant, nectare atq; ambrosia uictitant. Nam olim homines etiam ab illis in conuiuū sunt adhibiti, unaq; cum eis potarunt: nempe Ixion ac Tantalus: uerum illi quoniam uim et raptum pararent, essentq; futiles et garruli: ob id in hunc quoq; diē pœnas luunt. Porro reliquo mortalium generi cœlum iam inaccessum est, atq; occultum. Et in hunc quidem modum uiuitur à dijs. Proinde uidelicet et iam mortales ipsi in colendis illis consimilia quædā, atq; istis consentanea moliuntur. Nam primum lucos illis attribuerunt, tum et montes dicarunt, præterea aues consecrarūt: deinde suam cuiq; arborem

arborem assignarunt. His factis per regiones illos distri-
 butos colunt, eosq; uelut in ciuitatem suam receptant.
 Nempe Apollinem Delphi Delijq; : Mineruā Athenien-
 ses: quæ quidem Græcis Athena dicta, uel ipso uocabulo
 se ei Reipub. familiarem esse testatur. Argiui Iunonem:
 Mygdonij Rheam: Venerem Paphij. Rursum autē Cre-
 tenses Iouem affirmant, non modo uixisse apud sese, nu-
 tritumq; fuisse: uerum etiam sepulchrum illius ostendūt.
 At nos scilicet interim tam multis iam seculis fallimur:
 qui quidem opinemur Iouem tonare, pluere, reliquaq;
 omnia peragere. Et illud nos latuit, eum iam olim fuisse
 defunctum, & apud Cretenses sepultū. Deinde uero pha-
 nis in honorem illorum erectis, ne tectis uidelicet, aut pe-
 natibus careant, formas illorum exprimunt, adhibito ad-
 id uel Praxitele, uel Polycleto, uel Phidia. At hi quidem
 artifices, haud scio ubinam uisam, eorum effigiem repræ-
 sentant. Ac Iouem quidem barbatum fingunt. Apollinem
 uero semper puerum. Mercurium iam pubescentem, pri-
 mamq; ducentem lanuginem. Neptunum nigro capilli-
 tio: caesijs oculis Mineruam. Attamen qui templa ingre-
 diuntur, nō iam arbitrantur sese uidere, uel ebur ab In-
 dis aduectum, uel è Thracum uenis effossum aurum: ue-
 rum ipsum Saturni Rheæq; filium à Phidia in terrā ho-
 spitem adductum, iussumq; Pisanorū in solitudine custo-
 dem ac speculatorem assistere: idq; hoc contentum præ-
 mio, boniq; consulente, si intra quinque perpetuos annos
 dum olympia celebrantur, interim obiter illi sacrificet
 aliquis. Tum autem cōstitutis aris, designatis sacrorū se-
 ptis, puris uasis collocatis, uictimas offerunt: bouē arato-

rem agricola, agnum opilio, capram caprarius. Est qui thus, est qui placentulam offerat. At si quis pauper: is ita Deo litat, ut dexteram duntaxat suā ipsius exosculetur. Iam uero quum immolant (nam ad illos redeo) primum fertis coronant pecudem, multoq; antè explorant, num legitima sit et sacris idonea: ne quid forte mactent ex his, quæ religio repudiat: deinde ad aram applicant, ac sub oculis dei iugulant, flebile quiddam emugientem, beneq; sicuti licet conijcere, ominatam: deniq; uoce iam leuiore ad sacri tibiae respondentem. Quis uero non facile cōiectet gaudere deos, quum ista spectant? Quin et in frontispicio posita scriptura denunciat, ne quis intra pura uasa cōsistat, qui manibus sit impuris. At qui sacrificus ipse sanguine fœdatus, neq; aliter quàm Cyclops ille pecudem incidit, intestina educit, cor reuellit, cruorem aræ circūfundit. Et quid tandem non obiens, peragensq; quod ad pietatem, sacrorumq; ritum pertineat? Post omnia demum incenso igni, capram ipsam pariter cum pelle deportatam imponit: ipsam item cum lanis ouem. Nidor interim ille sacer atque diuinus sursum fertur, atq; in ipsum usq; cœlum subuectus paulatim diffunditur. Iam uero Scythæ reliquis omnibus hostijs omis-
sis, ut quas uiles atque humiles existiment, ipsos homines mactant Dianæ, atq; eo ritu deam placant. Verum hæc fortassis modesta uideantur: cumq; his ea quæ factitant Assyrii, quæ Phryges, quæ Lydi. Verum, si in Aegyptum profisciscaris: ibi demum, ibi uidebis permulta religioſa, planeq; cœlo digna. Puta Iouem arietino uultu: Mercurium illum optimū facie canina: Panem uero totum

tum hircum. Ad hæc alium Ibim, aliū Crocodilum, alium etiam Simiam. Quòd si his quoq; de rebus

Quo planè pernosse queas, didicisse libebit, complureis sophistas audies: tum scribas, ac prophetas, mento raso, qui tibi narrent (sed prius, ut dici solet, fores occlude prophane) quemadmodum uidelicet quondam ea seditione territi, quam mouerant hostes atque gigantes, in Aegyptum deuenerint: ut illic in posterum tuti ab hostibus latitarent. Et ob eam causam alius hircum induerit, alius arietem, nimirū præ formidine, alius feram, alius auem. Atque hinc esse, ut dii nunc etiam eas obtineant formas, quas id temporis assumpserant. Nam hæc diligenter mandata literis, idq; ante annos plus decies mille in adytis illorum reposita seruantur. Porro sacrorum peragendorum idem fermè apud illos ritus, nisi quod hostiam luctu prosequuntur: iamq; mactatæ circunfusi membra laniant. Sunt qui sepeliant duntaxat, postea quàm occiderint. Nam Apis ille, qui quidem deus apud illos est maximus, si quando moriatur, quis usque adeo magni faciat cæsariem suam, qui non eam detondeat, ac nudo capite luctum præ se ferat: etiam si uel purpuream Nisi comam habuerit? Est autem hic Apis deus ex armèto iam antea suffragijs designatus: utpote multo formosior ac uenerabilior reliquis illis priuatis & gregarijs bubus. Hæc igitur quum sic habeant, & tamen a uulgo uera, seriâq; credantur: mihi quidem postulare uidentur, non qui reprehendat, sed uel Heraclitum potius aliquem, uel Democritum: quorū hic amenitiam eorum rideat, ille deploret inscitiam.

ac conuiuiarum oculos retineret) abiecto pallio, ut secum luctaretur prouocauit. Quod ni faceret, hunc, inquit, baculum tibi impingam. Atque ita miser ille Satyrion (nam id erat Morioni nomen) congressus cum eo, pancratio decertabat. Erat id spectaculi multo iucundissimum, quippe quum uiderent hominem philosophum cum Morione compositum, quum ferire, tum uicissim feriri. Proinde qui aderant partim pudore tangebantur, partim ridebant: donec iam ictus Alcidas, pugnam detrectaret, ab homuncione omnium plausu comprobato certamine superatus. Hac igitur, quum essent non mediocri risu excepta: ibi tandem ingressus et Dionicius medicus haud multo post peractam concertationem, Aiebat autem in mora fuisse Polyprepontem tibicinem, dum hunc phrenesi correptum curandi gratia uiseret. Ac plane quiddam risu dignum, commemorabat. Dicebat enim in aedes illius uenisse sese ignarum etiam hominem iam co morbo teneri. At illum protinus surrexisse, foribus oclusis, ac nudato gladio, tibias ipsas sibi tradidisse, ijsque uti caneret iussisse. Deinde ubi id non posset, illum percussisse, scuticam sublata manu gestantem. Sese porro in tanto periculo tale quiddam fuisse commentum. Nempe ad canendi certamen prouocasse hominem: idque ea lege ut uictus prescriptum certumque plagarum numerum acciperet. Ac sese priorem cecinisse, praeue atque imperite: deinde traditis illi tibijs scuticam ab illo recepisse: gladium autem extemplo per fenestras in aream abiectisse. Dein quum minore iam discrimine cum illo luctaretur, auxilio aduocasse uicinos. Eos reuulsisse belluam, atque ita illorum

illorum opera seruatum sese. Ostendebat autem et plagarum uestigia quædam: nonnullaq; in facie tubera liuentia. Ergo cum Dionicus ob huiusmodi fabulam non minus placuisset, quàm Morio ipse: proxime Isticiũ reclinans sese, de reliquijs cœnabat. Atq; hic quidem haud absque numine quodam nobis aduenerat: Imò prorsum usui futurus ad ea quæ postea contigerunt. Nam prodiens in medium cõuiuium puer quidam, qui se ab Etœmoele Stoico uenire diceret, epistolium quoddam adferens, aiebat ab hero sibi mandatũ, ut eo palàm omnibus audientibus perlecto, rursus domum sese reciperet. Hic igitur permittente Aristeneto, admotus ad lucernam leggebat. PHIL. Num orationem Luciane in sponse laudem compositam, aut carmen nuptiale: quod genus per multa faciunt? LVC. Videlicet nos quoq; tale quippiã existimabamus. Verum ne accedebat quidem ad id, ut aiunt. Ceterum in literis ita scriptum erat. Etœmocles philosophus Aristeneto. Quam non mouear conuiuijs, omnis antè acta uita mea fuerit testis. Qui quidem quũ quotidie mihi complures ea causa molesti sint, te multo ditiores, tamen haud unquam illis morem gessi: perpendens nimirum, quantum sit in eiusmodi computationibus tumultus, quantum licentiæ, petulantiaq;: uerum aduersus unum te mihi uideor meo iure stomachatus, qui tantum temporis à me officiosissime cultus et obseruatus, tamen indignum habueris, quem uel inter reliquos amicos tuos numerares, sed solũ ex omnibus præterieris, idq; quum uicinus essem. Proinde tua causa magis discrucior, qui quidem te tam ingratum præbueris.

Nam

auctori imputare : qui quidem haud scio an quenquā suis
 non afflatū Orgijs, & Bacchanalium expertē praterie-
 rit. Proinde uide ne hominis sit parū bene morati, eius-
 modi adamuſſim exquirere : quæ rectius erat in cōuiuio
 reliquiſſe, atq; ita diſcedere. Siquidem odi (ſicut inquit
 uerſus poëticus) memorem compotorem. Ne à Dionico
 quidē recte factū, qui hæc apud Carinum effutiuerit, im-
 modicamq; & pridianā diſſiparit temulentiam hominū
 philoſophorum. Ceterū ego, abſit ut iſtiusmodi quippiā
 ſim dicturus. PHIL. Nugas agis Luciane, quū iſta dicis.
 Quin haudquaquam oportebat ad iſtum modum apud
 me præſertim agere: ut qui certò ſciā, te multo cupidio-
 rem eſſe narrandi, quā ego ſim audiendi: adeo ut mihi
 uidearis, ſi deſint qui te audiant, uel ad columnam ali-
 quam, aut ſtatuam libēter acceſſurus, quo cuncta pariter
 euomas. Quod ſi nunc coner diſcedere, non ſines, ni te
 prius audiero, abire: uerum ultro aderis, conſectabere, ro-
 gabis. At tum ego te uiciſſim luſero. Iamq; adeo, ſi ita
 uis, abimus: ex alio quopiā hæc eadem audituri. Tu uero
 ne dicito. LVC. Age ne quid ſuccenſeas: equidem dicā,
 quādo quidem uſque adeo cupidus es audiendi: uerū heus
 ea lege, ne paſſim in uulgius efferas. PHIL. Ni prorſus
 ignoro Lucianum, tute iſthuc potius feceris. Nam prior
 ipſe denarrabis omnibus, ut me quidē ad id nihil futurū
 ſit opus. Sed illud mihi primo reſpōde loco: Ariſtanectus,
 num filio Zenoni dabat uxorem, atq; ita in nuptijs eius
 uos accepit? LVC. Non: imò filiam ſuā elocauit Clean-
 tidem, idq; Eucriti nūmularij filio, qui philoſophiæ dat
 operam. PHIL. Formoſo admodū per Iouem aduoleſcen-
 tulo:

tulio: tametsi tenero adhuc & uxoriæ rei non admodum
 maturo. LVC. Verum: at non inueniebat, opinor, alte-
 rum generum magis idoneum. Hunc igitur qui tum mo-
 destus uideretur, tum ad philosophiæ studiū propensus:
 præterea autem unicus Eucriti diuitis, ex omnibus dele-
 git filiæ suæ maritum. PHIL. Causam neutiquam leuē
 dixisti, nempe quia diues sit Eucritus. Verum heus Lu-
 ciane, quinā erant cōiūe? LVC. Reliquos illos quorū
 sum attinuerit tibi recensere? Verum ē philosophorum
 numero, ac literatorum, quos potissimum, opinor, audire
 cupis: Zenothemis erat, senex ille Stoicus: unaq; cū hoc
 Diphilus, cui cognomen Labyrinthus: & hic quidem
 quod esset Zenoni Aristæneti filio præceptor. Deinde
 Peripateticæ factionis Cleodemus: nosti hominē, nempe
 dicacem illum & argutū, atq; ad refellendum instructū.
 Discipuli gladium ac bipennē nominant. Quin & Her-
 mon aderat Epicureus. Verum hūc, quum ingrederetur,
 Stoici toruis obtuebantur oculis, & auersabantur, pa-
 lamq; perinde quasi parricidam quempiā atq; impium
 ac funestum detestabantur. Et hi quidem tanquam Ari-
 stæneti ipsius amici, familiaresq; fuerant ad cœnā uoca-
 ti, quos comitabatur & Istieus grāmaticus, & Diony-
 siodorus rhetor. Iam uero propter sponsum Cheream
 unā cum illo ad conuiuium accesserant, Ion ille Platoni-
 cus: quod is iuueni præceptor esset, uir uenerādus aspe-
 ctu, ac maiestatis quiddā præ se ferens, multumq; digni-
 tatis ipso ostendens ore: Vnde nōnulli propter animi cō-
 stantiam ac rectitudinem, regulam illum appellant. Huic
 simul ut ingrediebatur assurgebāt omnes, ac ueluti præ-

illud quod uulgo dici solitum est, optabam, ut terra mihi dehisceret: quum uiderem eos qui praesentes aderant ad singulas epistolae partes inter se ridentes, potissimum autem hos, qui nouerant Etoemodem uirum canum, tantumque seueritatis praeseferentem. Admirabantur igitur, quod eiusmodi uir esset, haecenus fugisse sese, barba uidelicet ac uultus austeritate deceptos. Ceterum Aristenae tum mihi quidem haud uidebatur hominem contemptu negligentia ue praeterisse, uerum quod desperasset, si fuisset inuitatus, unquam adduci posse, ut annueret: utque ad eiusmodi res se morigerum praebere. Eoque ne tentandum, quidem esse putasse. Ergo posteaquam puer iam legere desisset, uniuersum conuiuium in Diphilum ac Zenonem torquebant oculos, quod hi iam metu trepidi sederent, ac pallidi, ipsaque uultus inconstantia ac perplexitate crimen agnoscentes, ab Etoemodoe intentum. Porro Aristanetus quanquam esset sane perturbatus, uehementerque consternatus animo, tamen nos iubeat bibere, conans nimirum id quod euenerat, commode uertere, subridens interim. Ac puerum redire iussit, respondens, ea sibi curae fore. Paulo autem post surgens, et Zeno clanculum sese abduxit e conuiuio, submonitus a pedagogo, ut discederet innuente, idque tanquam patris iussu. Ibi uero Cleodemus, qui iamdudum occasionem queritabat (Nam gestiebat omnino cum Stoicis conflictari, uerum dirumpebatur, quod non reperiret causam ad id satis idoneam) tum igitur, ansam praebente epistola, Huiusmodi, inquit, facit egregius ille Chrysippus, et Zenon ille mirabilis, neque non Cleanthes, uerbula mi-

sera,

tum quendam mihi narras fuisse istud conuiuium, quippe plurimis sapientibus ac doctis uiris refertum. Ego uero laudo Aristanetum, qui quum optatissimam illam, ac splendidissimam solennitatem celebraret, præ cæteris sapientissimos uiros adhibere uoluerit: idq; adeo delectis ex unaquaq; philosophiæ secta præcipuis, non hos aduocans, illos præteriens: uerum promiscue uocās omneis. LVC. Is uero nequaquam est è uulgarium istorum diuitum numero, uerum et literarum est studiosus, ac maximam uitæ partem in his rebus uersatur. Cœnabamus igitur initio quidē taciti et quieti, uariuſq; erat apparatus et omnijugus. Neque enim arbitror operæ precium, ut numero recenseam etiam illa condimenta, cupedias, aromata, atque id genus illectamenta. Cuncta siquidem affatim suppetebant. Inter hæc Cleodemus admoto ad Ionis aurem ore: non uides, inquit, senem illum, Zenothemim dicebat (subauscultabam enim) ut sese opsonijs ingurgitat, utq; iure uestem oppleuit: tum quam multa puero à tergo stanti porrigit, putans interim se aliorum oculos fallere: neq; meminit post sese accumbentium? Hæc igitur fac et Luciano commonstres, quo testis esse possit. Mihi uero nihil Ione monstratore opus erat: quippe qui hæc multo antè limis iam oculis præuideram. Hæc simulatque dixisset Cleodemus: irruit in cōuiuium et Alcidas Cynicus: atq; is quidem inuocatus, uulgatum illud festiuitatis gratia præfatus de Menelao, qui ultro ad fratris conuiuium accessisset. Itaq; plerisq; turpiter atq; impudenter uisus est fecisse: et quod cuiq; tum forte in mentem ueniebat, in eum torquebant:

ternis drachmis foenero, neq; discipulos obtorto collo in uincula duco, nisi in tempore mercedem persoluerint. Verum illud inquit Zenothemis, haudquaquam possis inficias ire, te Critoni uenenum quo patrem necaret ministrasse. Atq; interea forte bibebat, quicquid autem erat in calice reliquum (erat autem ferme semiplenus) in duos illos profundebat. Porro conspersus est pariter, et Ion, idq; premij tulit, quod illis uicinus accuberet, alioqui eo malo non indignus. Hermon igitur de misso ueraciter merum è capite abstergebat, eos interim qui praesentes erant attestans, quod id genus contumelijs esset affectus. Cleodemus autem quum non haberet calicem, inuadens primum conspuebat Zenothemidi: deinde leua comprehensum à barba, plagam in tempus erat illisurus: ac senem fortasse necasset ni Aristanetus dextram sublatam retinisset. Is mox transcurso Zenothemide inter utrumq; medius assedit, ut eo ueluti muro dirempti, pacem inter ipsos agerent. Hec igitur dum gerebatur. Philon, equidem uaria meo cum animo uolebam. Primum illud statim occurrebat, nullum esse operæ precium, si quis disciplinas perdiscat, ni simul, et uitæ rationes, ad id quod est optimum, accommodet, atq; componat: quum uiderem illos qui uerbis alios antecellerent, quàm factis ipsis sese ridiculos exhiberent. Deinde et illud ueniebat in mentem, ne forte uerum esset, quod uulgo pleriq; distarent, uidelicet eruditionem à recta ratione bonisq; institutis abducere istos, qui solos libros spectarēt, quiq; sollicitudine curaq; quàm illi adferrent, perpetuo tenerentur. Quandoquidem quum ibi tam multi praesentes essent

cissimo uino, illi porrigeret. Atq; id quidē uisus est opti-
 me excogitasse: nondum etiā intelligens, quantorū ma-
 lorū is calix esset autor futurus. Hūc igitur ut accepisset
 Alcidas, aliquantisper silentium agebat. Ac solo ster-
 nens sese cubabat seminudus, quemadmodum facturum
 sese fuerat pollicitus, cubito humi fixo innitens, simulq;
 dextra scyphum sustinēs: qualem Herculem apud Pho-
 lum pictores effingūt. Iam uero & inter alios calix as-
 sidue circumagebatur, tum inuitatiuncula ad bibendum,
 & confabulationes ortæ, demum & lucernæ illatæ. In-
 terim ego quum puerum, qui iuxta Cleodemum adsta-
 bat (erat autē is pocillator egregie formosus) subriden-
 tem uidissem (nam arbitror, quicquid obiter inter cœ-
 nandum obtigit, cōmemorari oportere: maxime, si quid
 sit elegantius ac scite factum) iam admodū attentus ob-
 seruare cœpi, quidnam rei rideret. Ac paulo pōst, acce-
 debat puer tanquam calicem à Cleodemo recepturus.
 At ille simul & digitum illius substringebat, & drach-
 mas puto duas unā cum calice tradebat. Porro puer, ad
 substrictum digitum rursus arridebat. Cæterum, de pecu-
 nia, quum non sensisset opinor, eoq; nō reciperet, in ter-
 ram delapsis drachmis strepitus est concitatus, moxq;
 ambo pariter rubore suffundebantur, idq; ita palām,
 ut nemo non animaduerneret. Ambigebatur igitur in-
 ter eos, qui proxime sedebant, cuiusnam essent illi num-
 mi, quum & puer negaret à se proiectos, & Cleodemus
 item, iuxta quem strepitus acciderat, sibi excidisse dissi-
 mularet. Verum ea res tum neglecta est, ac conniuenter
 omīssa, propterea quòd id quod acciderat, non ita multi
 uidissent

uidissent, præter unum (ut mihi quidem uisum est) Aristenctum. Nam is paulo post puerum loco mouit, clanculum ablegans, & alij cuidam innuit, uti Cleodemo pocillator assisteret, uidelicet ex exoletis illis, ac robustis, mulioni, aut equisoni cuiquam. Ad hunc modum ea res ut cunq; abiit, summum alioqui allatura pudorem Cleodemo, si quidem ad omnes permanasset, ac non protinus occupas Aristenctus eam sopisset, ciuilitate dextreque admodum inducta temulentia. Cæterum Alcidas (iam enim potus erat) percontatus, quidnam esset nomen puellæ nubenti, tum clara uoce indicto silentio simul, & ad forminas conuerso uultu: præbibo, inquit, tibi Cleanthi, Herculis Archegetæ omine. Sub hæc quum risissent omnes: Ridetis, inquit, sacrilegi, quod sponse, Herculis Dei mei nomine propinauerim? Imò illud scito opus est, ni scyphum à me traditum accipiat, nunquam futurum, ut illi filius obtingat talis, qualis ego sum, uirtute interritus, animo liber, tum corpore adeo robusto: simulque cum dicto, sese magis etiam renudabat, etiam usque ad illa quæ sunt maxime pudenda. Ad ea quum iterum arrisissent conuiuæ, indignatus ille surrexit, toruis iam atque effertis obtuens oculis, uultuque ipso testans iam neque pacem, neque quietem acturum amplius. Forsitan & baculum illisisset alicui, ni commodum id temporis placenta prægrandis fuisset illata. Nam hanc simulatque conspexit, lenior ac mitior esse coepit, ac stomachari desijt: obambulans interim ac placentam auide uorans. Iam uero plerique temulenti esse coeperant, & clamoribus undique perstrepebat conuiuium. Nam & Dionysodorus rhetorem illic
agens

ut eo pacto ab odiosis illis contentionibus discedi posset. Et Aristenetus priorem in locum sese recepit, iam paratam esse pacem ratus. Iamq; nobis inferebatur ea cōuiuij pars, absolutam cœnam uocant, singulæ singulis aues, carnes aprugna, pulpa leporina, piscis Tagenicus, placenta, breuiter illa, quæcunque liberum est, seu uel in aluum condere; seu domū asportare malis. Apponebatur igitur, non sua cuiq; quadrula, uerum Aristaneto, atque Eucrito, eadem in parte mensæ, una ambobus cōmunis, ita ut de sua utriq; parte quæ se spectaret, essent edendū, aut tollendum. Deinde altera Zenothemidi Stoico, et Hermioni Epicureo, et his item inter ipsos communis. Deinceps Cleodemo, atq; Ioni. Post hos sponso ac nūhl. Porro Diphilo duorum pars apposita, propterea quod Zeno iam discesserat. Hæc facito Philon, uti memoria teneas. Nam paulo post, ad intellectum narrationis erunt usui. P H I. Meminero sanè. L V C. Tum Ion, primus igitur exordiar inquit, si quidē uidetur. Deinde ubi paulisper interfiluiisset: Cōueniebat, inquit, fortassis, ut apud eiusmodi uiros de ideis, atq; incorporeis substantijs, deq; animi immortalitate sermo haberetur, uerum ne mihi contradicant ij qui diuersam philosophiæ sectam sequūtur, de nuptijs dicam, ea quæ congruunt. Atque illud quidem optimum fuerat futurum, si nuptijs opus nō haberemus, sed Platonis ac Socratis dogma sequenti à sœminarum commercio nos penitus abdicaremus. Etenim qui ita fecissent, ij demum ad absolutam illam uirtutem pertingere potuissent. Quod si uiris omnino ducendæ sint uxores, ut eas iuxta Platoniam sententiam inter se communes

ac conuiuarum oculos retineret) abiecto pallio, ut secum luctaretur prouocauit. Quod ni faceret, hunc, inquit, baculum tibi impingam. Atque ita miser ille Satyrion (nam id erat Morioni nomen) congressus cum eo, pancratio decertabat. Erat id spectaculi multo iucundissimum, quippe quum uiderent hominem philosophum cum Morione compositum, quum ferire, tum uicissim feriri. Proinde qui aderant partim pudore tangebantur, partim ridebant: donec iam ictus Alcidas, pugnam detrectaret, ab homuncione omnium plausu comprobato certamine superatus. Hæc igitur, quum essent non mediocri risu excepta: ibi tandem ingressus et Dionicus medicus haud multo post peractam concertationem, Aiebat autem in mora fuisse Polyprepontem tibicinem, dum hunc phrenesi correptum curandi gratia uiseret. Ac plane quiddam risu dignum, commemorabat. Dicebat enim in ædes illius uenisse sese ignarum etiam hominem iam eo morbo teneri. At illum protinus surrexisse, foribus occlusis, ac nudato gladio, tibiam ipsam sibi tradidisse, ipsamque uti caneret iussisse. Deinde ubi id non posset, illum percussisse, scuticam sublata manu gestantem. Sese porro in tanto periculo tale quiddam fuisse commentum. Nempe ad canendi certamen prouocasse hominem: idque ea lege ut uictus prescriptum certumque plagarum numerum acciperet. Ac sese priorem cecinisse, praue atque imperite: deinde traditis illi tibijs scuticam ab illo recepisse: gladium autem extemplo per fenestras in aream abiicisse. Dein quum minore iam discrimine cum illo luctaretur, auxilio aduocasse uicinos. Eos reuulsisse belluam, atque ita
illorum

illorum opera seruatum sese. Ostendebat autem et pla-
 garum uestigia quædam: nonnullaq; in facie tubera li-
 uentia. Ergo cum Dionicius ob huiusmodi fabulam non
 minus placuisset, quàm Morio ipse: proxime Isthicū re-
 clinans sese, de reliquijs cœnabat. Atq; hic quidem haud
 absque numine quodam nobis aduenerat: Imò prorsum
 usui futurus ad ea quæ postea contigerunt. Nam pro-
 diens in medium cōuiuium puer quidam, qui se ab Etœ-
 mocle Stoico uenire diceret, epistolium quoddam adfe-
 rens, aiebat ab hero sibi mandatū, ut eo palam omnibus
 audientibus perlecto, rursus domum sese reciperet. Hic
 igitur permittente Aristeneto, admotus ad lucernam le-
 gebat. PHIL. Num orationem Luciane in sponsæ lau-
 dem compositam, aut carmen nuptiale: quod genus per
 multa faciunt? LVC. Videlicet nos quoq; tale quippiā
 existimabamus. Verum ne accedebat quidem ad id, ut
 aiunt. Ceterum in literis ita scriptum erat. Etœmocles
 philosophus Aristeneto. Quam non mouear conuiuijs,
 omnis antè acta uita mea fuerit testis. Qui quidem quū
 quotidie mihi complures ea causa molesti sint, te mul-
 to ditiores, tamen haud unquam illis morem gessi: per-
 pendens nimirum, quantum sit in eiusmodi compotatio-
 nibus tumultus, quantum licentie, petulantieq;: uerum
 aduersus unum te mihi uideor meo iure stomachatus,
 qui tantum temporis à me officiosissime cultus et obser-
 uatus, tamen indignum habueris, quem uel inter reli-
 quos amicos tuos numerares, sed solū ex omnibus præ-
 terieris, idq; quum uicinus essem. Proinde tua causa ma-
 gis discrucior, qui quidem te tam ingratum præbueris.

Nam

Nam ipse felicitatē nequaquā in hoc statuo, si quis mihi impartiat, uel suam syluestrem, uel leporem: uel placentam: quæ mihi affatim contingunt apud alios, qui officia norunt. Quandoquidem etiā hodie quum apud discipulum Pammenē coenare mihi licuerit, oppiparam (ut uocant) coenam, nō annui tamen uehemēter obsecranti, tibi scilicet demens ego, memetipsum reseruans. At tu nobis præteritis, alios accipis conuiuio. Idq; merito facis, neq; enim ullo modo potes quid sit rectius dignoscere, nec apprehensiuam illam phantasiā habes. Ceterū haud sum nescius, unde mihi ista sint profecta: nempe ab egregijs istis philosophis tuis Zenothemide ac Labyrintho. Quibus equidem (absit inuidia dicto) uel unico syllogismo mihi uideor os protinus obturare posse. Alioqui respondeat istorum aliquis quid sit philosophia, aut hæc quæ inter elementa traduntur: quid habitio differat ab habitū, ut ne qd interim de perplexis illis rogationibus proponā: quid sit syllogismus cornutus: quid acruālis, quid metēs. Verum tu quidem istis fruāris licet. Nam ego, qui solum in bonis ducam quod sit honestum, facile tulero cōtumeliā. Atqui ne possis posthac ad istam excusationem cōfugere, ut dicas te mei oblitum fuisse: nimirum in tanto rerū strepitu, tantisq; occupationibus: bis te hodie sum alloquutus, primum mane domi tuæ: deinde rursum in Castoris ac Pollucis templo rem diuinā facientem. Ac his quidem de rebus hæc responderim. Quod si tibi uideor cœnæ gratia succensere: quid Oeneo acciderit cogitato. Videbis nimirum ipsam etiam Dianā indignantem, quod ille se solā non adhibuerit ad sacrificiū, quum reliquos

tim quum haud esset proclive, luminis copiam alicunde recuperare, sed multa interim, ac saeva patrata sunt in tenebris. Post ubi accederet, nescio quis lucernam tandem adportans, Alcidas quidem repertus est tibicinæ uessem sustollens, uiq; cum illa congregi pugnans. Dionysodorus autem in alio quodam ridiculo facinore deprehensus est. Nam ut surrexerat, scyphus e sinu illius elapsus in solum decidit, postea excusans aiebat, Ionem in tumultu calicem sublatum sibi tradidisse, ne periret. Id ita factum, Ion admodum solícite quasi patronum agens asseuerabat. His rebus dimissum est conuiuium, à lachrymis denuo in ridiculum exitum conuersum, idq; Alcidas mantis, Dionysodori, atq; Ionis gratia. Porro qui erant faucij, sublatis sarcinæ ritu, foras deportabantur miseris affecti modis, maxime senex ille Zenothemis, pariter tum oculo tum nare mutilatus, enecari se præ cruciatu clamitans: adeo ut Hermon, quanquam ne ipse quidem expers malorum, nam huic duo dentes fuerat excussi, palam attestaretur: Memineris inquit o Zenothemis, ne posthac dolorem in medijs habendum ducas. At sponsus iam uulnere à Dionico curato, domum reuectus est fascijs reuincto capite, eidem impositus uehiculo quo sponsam fuerat abducturus. Atque ita miser ille nuptias acerbis celebrarat. Deinde, et alij item Dionicus pro sua uirili remedium adhibuerat. Postremo postquam iam dormierant, asportati sunt, pleriq; medijs in uijs uomentes. Cæterum Alcidas inibi remanebat. Neq; enim ualebant hominē extrudere, posteaquam semel sese in sponda abiecerat, atq; ibi transuersus accubisset. Hic erat o bone
Philon

illud quod uulgo dici solitum est, optabam, ut terra mihi dehisceret : quum uiderem eos qui presentes aderant ad singulas epistolæ partes inter se ridentes, potissimum autem hos, qui nouerant Etæmodem uirum canum, tantumq; seueritatis præ se ferentem. Admirabantur igitur, quod eiusmodi uir esset, hætenus fugisse sese, barba uidelicet ac uultus austeritate deceptos. Cæterum Aristænetum mihi quidem haud uidebatur hominem contemptu negligentia ue præterisse, uerum quod desperasset, si fuisset inuitatus, unquam adduci posse, ut annueret : utq; ad eiusmodi res se morigerum præberet. Eoq; ne tentandum, quidem esse putasse. Ergo posteaquam puer iam legere desisset, uniuersum conuiuium in Diphilum ac Zenonem torquebant oculos, quod hi iam metu trepidi sederent, ac pallidi, ipsaq; uultus inconstantia ac perplexitate crimen agnoscentes, ab Etæmode intentum. Porro Aristænetus quanquam esset sanè perturbatus, uehementerq; consternatus animo, tamen nos iubebat bibere, conans nimirum id quod euenerat, commode uertere, subridens interim. Ac puerum redire iussit, respondens, ea sibi curæ fore. Paulo autem post surgens, et Zeno clanculum sese abduxit è conuiuium, submonitus à pædago, ut discederet innuente, idq; tanquam patris iussu. Ibi uero Cleodemus, qui iamdudum occasionem queritabat (Nam gestiebat omnino cum Stoicis conflari, uerum dirumpebatur, quod non reperiret causam ad id satis idoneam) tum igitur, ansam præbente epistola, Huiusmodi, inquit, facit egregius ille Chrysippus, et Zenon ille mirabilis, neque non Cleanthes, uerbula mi-

sera,

qui falsa predicunt, tū & astra culpant, & ipsam Astrologiam habent exosam, neq; salutarem eam, neq; ueridicam arbitrantes. Sed artem magis falsam atq; inanem, haud recte, sicuti mihi quidem uidetur, sentientes. Neq; enim ob imperitiam fabri, ars ipsa culpatur, neq; ob cantoris inscitiam, ipsa musica paru est erudita: quin illi potius artium sunt ignari. Caterū ars unaquæq; suapte natura scita est. Primum igitur Aethiopes hanc rationem mortalibus tradiderunt. In causa fuit partim gentis eius sapientia. Nam ceteris quoq; in rebus Aethiopes reliquos homines antecellunt sapiētia. Partim regionis quā incolunt opportunitas, propterea quod apud eos perpetua sit cœli serenitas, tranquillitasq; neq; patiuntur anni mutationes, sed eadem temperie uiuunt. Itaq; cum primum uiderent Lunam nō semper eodem uultu apparentem, sed uaria subinde specie, & in aliam, atq; aliam uerti formam, uisa est illis ea res admiratione, atq; disquisitione digna. Deinde cum inquisissent, reppererunt hanc esse earum rerum causam, quod lunæ non esset lumen proprium, sed à sole mutuatum. Inuenerunt autem, & reliquarum stellarum motus, harum quas nos erroneas appellamus, nam stellarum hæ solæ mouentur, naturamq; earum, ac potestatem, & effectus, quos unaquæq; præstet nominibus quoq; inditis, non illis quidem utcunque uisum est, confictis: sed quæ notæ rerum essent. Hæc igitur in cœlo perspexerunt Aethiopes, mox Aegyptijs finitimis artem imperfectam tradiderunt. Porro Aegyptij diuinandi rationem, quam ab illis dimidiatam acceperant, in maius prouexerunt; quippe qui mensuram
etiam,

etiam, ad quam unaquęq; stella moueretur, indicarint. Ad hæc annorum, mensium, horarumq; numerum instituerunt. Ac menses quidem illi luna metiuntur, atq; eius recurſu finiunt. Annum uerò ſole, & huius circuitu metiuntur. Quin his etiam maiora oſtenderunt. Nam ex uniuerſo cælo reliquisq; ſtellis, & errantibus, & fixis, neq; ſimul cum cæteris ſeſe mouentibus, duodecim partes effecerunt in his quę mouentur, & unamquāq; ſuis animantibus repræſentarunt, partim marinis, partim homine, partim ſeris, partim uolatilibus, partim pecudibus. Vnde & ſacra Aegyptiorum uariè ſiunt. Neque enim omnes Aegyptij, ex omnibus duodecim partibus diuinabant. Sed alij alijs utebantur partibus. Itaq; arietem colunt, qui ad Arietem ſpectabant: piſcibus non uſcuntur, qui Piſces annotarant. Nec hircum maſtant, qui Capricornum uiderant, atq; alij item alia uenerabantur, quę quiſque inuenerat. Quin taurum etiam ob honorem cœleſtis Tauri colunt. Nam Apis apud illos, res in primis ſacra, regionem ſortitus eſt, & qui eam incolunt partē, oraculum quoq; dicarunt, ſignum uidelicet diuinationis. quam à cœleſte Tauro petunt. Ac nō multo poſt Libyes quoq; artem hanc ſunt aggreſſi. Siquidem & oraculum quod eſt apud illos Ammonis, ad cœlum, & huius ſententiam reſertur, iuxta Ammonem, quem illi arietis ſpecie fingunt. Calluerunt autem hæc omnia, & Babylonij, atq; hi quidem affirmant ſe primos omnium fuiſſe. Verū ut ego exiſtimo, multo poſterius ad hos ſcientia peruenit, At uero Græci nec ab Aethiopibus, nec Aegyptijs de Astrologia quicquam audierūt. Verum illis Orpheus

Oeagro

Oeagro Calliopeq; prognatus, primus ista monstrauit, non ille quidem admodum dilucide, neque rem clare docuit, sed prestigijs, ac mysticis inuolucris obtexit. Sic enim illi usum est. Nam cōcinnata lyra, Orgia insituit, sacrasq; cantiones decantabat. Porro lyra cum septem haberet chordas concentum mobilium stellarum repræsentabat. Hæc conquirens atque hæc agitans Orpheus, omnia delinebat, omniaq; uincebat. Neq; enim illam hominis lyram spectabant, neq; illi alterius musices studiū erat, uerum hæc magna illa Orphei lyra. Hisce rebus cū Græci honorem habere uellent, locum illi in ipso cælo designarunt, et complusculæ stellæ uocantur Orphei lyra. Quod si quando Orpheum uideris uel saxo expressum, uel coloribus effictum, sedet in medio, canenti similis, manibus tenens lyram. Circum hunc animantium innumera multitudo, inter quæ, et homo, et taurus, et leo, Cumq; horum singula uideris, fac horum mihi memineris, cuiusmodi sit illius cantus, cuiusmodi lyra. Cuiusmodi taurus, et cuiusmodi leo Orpheum audiant. Quod si eorum quæ dico, causas intelligas, tum et in cælo horum unumquodque contemplator. Fertur autem, et Tiresia genere Bœotius, diuinandi gloria multum celebris fuisse. Hunc Tiresiam ex Græcis aiunt dixisse, stellarum erraticarum alias esse fœminas, alias mares, non tamen eadem efficere. Vnde eundem anticipiti quoque sexu fuisse fabulantur, aliquando fœminam, aliquando marem. Porro Atreo, et Thyeste de regno paterno decertantibus, iam tum maximam Astrologiæ, cœlestisq; doctrinæ curam fuisse Græcis, palam est. Ac

est. Ac publico consensu statuerunt Argiui, ut uter scientia praeccelleret, is imperio potiretur. Ibi Thyestes arietem illis in caelo demonstrauit, atque hinc aureum arietem Thyestæ fuisse proditum est fabulis. At Atreus de sole, deq; uario illius exortu locutus est, ostendens non eodem modo ferri solem, et mundum, sed contrario inter se cursu rapi. Et qui nunc uidetur occasus, cum sit occasus mundi, solis exortum esse. Hæc locutum Argiui regem creauerunt, magnamq; doctrinæ laudem est affecutus. Equidem, et de Bellerophonte similia sentio. Nam alatum equum illi fuisse, non admodum credo. Verum arbitror illum hanc disciplinam sectantem, sublimiaq; cogitantem, et inter astra uersantem, in coelum non equo ascendisse, sed animo. Eadem de Phryxo Athamantis filio dixerim, quem aureo ariete per aërem uectum fabulantur. Quin et ipsum sanè Dædalum Atheniensem, etiam si res est noua auditu, tamē haud existimo eum ab Astrologia fuisse alienum. Sed cum ipse ea maximè est usus, tum filium suum eandem perdocuit. Ast Icarus cum inuentutis calore, et inscitia, non ea disquireret, quæ cōueniebant, sed ad ipsum usque polum animo tolleretur, delapsus est à uero, totaq; aberrauit arte, et in mane præceps decidit rerum immensæ profunditatis. De quo Græci secus fabulantur, qui ex huius nomine sinum eius maris Icarium frustra uocant. Fieri potest, ut Pasiphaë quoque cum ex Dædalo de Tauro audisset inter stellas apparente, deq; ipsa Astrologia, in artis amorem inciderit, ob id existimant factum, ut Dædalus illam tauro copularit. Sunt autē qui scientiam in portiones partiti in

ut eo pacto ab odiosis illis contentionibus discedi posset. Et Aristanetus priorem in locum sese recepit, iam partem esse pacem ratus. Iamq; nobis inferebatur ea cōiuij pars, absolutam cœnam uocant, singulæ singulis aues, carnes aprugnae, pulpa leporina, piscis Tagenicus, placenta, breuiter illa, quaecunque liberum est, seu uelis in aluum eondere: seu domū asportare malis. Apponebatur igitur, non sua cuiq; quadrula, uerum Aristaneto, atque Eucrito, eadem in parte mensæ, una ambobus cōmunis, ita ut de sua utriq; parte quæ se spectaret, essent edendū, aut tollendum. Deinde altera Zenothemidi Stoico, et Hermoni Epicureo, et his item inter ipsos communis. Deinceps Cleodemo, atq; Ioni. Post hos sponso ac nūhl. Porro Diphilo duorum pars apposita, propterea quod Zeno iam discesserat. Hæc facito Philon, uti memoria teneas. Nam paulo post, ad intellectum narrationis erunt usui. **PHI.** Meminero sanè. **LVC.** Tum Ion, primus igitur exordiar inquit, si quidē uidetur. Deinde ubi paulisper inter siluisset: Cōueniebat, inquit, fortassis, ut apud eiusmodi uiros de ideis, atq; incorporeis substantijs, deq; animi immortalitate sermo haberetur, uerum ne mihi contradicant ij qui diuersam philosophiæ sectam sequuntur, de nuptijs dicam, ea quæ congruunt. Atque illud quidem optimum fuerat futurum, si nuptijs opus nō haberemus, sed Platonis ac Socratis dogma sequuti à fœminarum commercio nos penitus abdicaremus. Etenim qui ita fecissent, ij demum ad absolutam illam uirtutem pertingere potuissent. Quod si uiris omnino ducendæ sint uxores, ut eas iuxta Platoniam sententiam inter se communes

C. 4 habeant,

animū. At rex quidem Minos Iouis auspicijs, Aeneas for-
mosus Veneris fauore natus est. Fur Autolycus. At ea su-
racitas illi ex Mercurio contigit. Iam uero nec Saturnum
Iuppiter coniecit in uincula, nec in tartara præcipitem
dedit, neq; cætera machinatus est, quæ putant homines. Ve-
rum Saturnus extremus mouetur, proculq; à nobis semo-
tus est. Segnis illi motus, neq; facilis animaduersu morta-
libus, atq; hanc ob causam, illum stare dicunt, ceu uincu-
lis alligatum. Cæterum ingens æris altitudo tartarus ap-
pellatur. Sed potissimum ex Homeri poëta Hesiodiq; car-
minibus liceat intelligere priscorum fabulas cum Astrolo-
gia consentire. Siquidem ubi Iouis catenam narrat, ac
Solis iacula, quæ quidem ego radiorum ictus esse conij-
cio, tum urbes quas in clypeo finxerat Vulcanus, præ-
terea choream, et uineam, ad hæc quæcunq; de Veneris
ac Martis adulterio dixit, deq; detectione, haud aliunde,
quàm ex hac scientia sunt conficta. Quando quidem Ve-
neris et Martis concursus, Homericæ cantilenæ præbet
argumentum, in alijs autem uersibus utriusq; diuersum
effectum descripsit, Veneris, cum ait illi.

Tute Venus iucunda magis connubia cura.

Porrò de belli negocijs,

Cuncta cito hæc cura fuerint Marti atq; Mineræ.

Hæc cum intelligerent ueteres illi, maxime diuinationi-
bus utebantur, nec eam ociosam esse putabant, adeo ut
nec urbes conderent, neque moenia circumducerent, neq;
quenquam occiderent, neq; ducerent uxores, priusquam
de singulis à uate responsum accepissent, Deniq; nec ip-
sa deorum oracula, ab arte astrologica erant aliena. Ve-

rum

rum apud Delphos uirgo prædicendi munus administrat, quæ cœlestem illam Virginem representat: ac Draco suo tripode uocem edit, quoniam & inter stellas Draco conspicitur: in Didymis uero templum est Apollinis, & hoc, sicuti mihi uidetur, ex his Didymis, id est, geminis, qui cœlo sunt, appellatum. Usque adeo uero diuinitio uisa est illis res sacra, ut Vlysses etiam cum errando fessus uellet certò de rebus suis cognoscere, ad inferos penetrarit, non quò uideret umbras & locum inamœnum, sed quod cuperet cum Tiresia colloqui. Qui simul atq; in locum peruenerat, quem Circe monstrarat, foueam fodit, oues mactauit: cumq; complures essent umbræ, atq; inter has matris quoq; sanguinem bibere cupientes, non prius permisit ulli, ne matri quidem, quàm Tiresia gustasset, coactusq; esset sibi uaticinium edere: potuitq; interim matris umbram uidere sitientem. Ad hæc Lycurgus Lacedæmonijs omnem Reip. administrationem è cœlo temperabat, ac legem illis dedit, ne quando in bellum prodirent, ante plenilunium. Non enim existimabant eandem esse ciuitatis administrationem, crescente luna & euanescente, propterea quòd omnia ab illa regerentur. Porro Arcades soli hæc non receperunt, nec in præcio habuerunt Astrologiam, sed iidem ob imperitiam & stultitiam aiunt se luna antiquiores esse. Proinde cum nostri maiores usque adeo fuerint Astrologiæ studiofi, huius ætatis homines partim aiunt fieri non posse, ut homines finem inueniant diuinandi scientiæ, propterea quòd neq; certa sit, neq; uera, neque Martem aut Iouem nostra causa moueri in cœlo, uerum illis humanarum re-

ter, quum iam sanguinē eius aspexisset: præterea, et spō
 sa metu territa, profiliit. Inter hæc Alcidas strenuum
 uirum præstitit, quum Zenothemidi ferret opem, et il-
 liso suo baculo, Cleodemi quidem caluariam, Hermonis
 uero maxillam comminuit: ad hæc è famulis aliquot opi-
 tulari parantes uulnerauit. Quanquam illi nihil his re-
 bus territi cesserunt. Verum Cleodemus intentato digito
 Zenothemidi oculum effodit: tum admotus nares mor-
 dicus auulsit. Porro Hermon Diphilū Zenothemidi sup-
 petias ferre conatum, è spōda in terram præcitem de-
 dit. Sauciatus est, et Istieus grammaticus, dum interuen-
 tu suo eos studet dirimere: calice uidelicet in dentes illius
 illiso: idq; à Cleodemo, quum hunc Diphilum esse credi-
 disset, non Istieum. Iacebat igitur miser ille, iuxta suum
 ipsius Homerum, Sanguinem ab ore uomens. Præterea
 tumultus, atq; lachrymarum plena undiq; erant omnia:
 dum et mulieres ciularent Chereæ sponso circumfusa,
 dumq; alij has student comperere. Porro maxima malo-
 rum omnium pars erat Alcidas, postea quàm semel
 ad suum redisset ingenū feriens, quicumq; forte in ipsam
 incidisset. Neque uero pauci in eo prælio cecidissent, sci-
 to, ni baculum is fregisset. Ego porro iuxta parietem ere-
 ctus assistens, spectabam omnia, neq; mihi ei negotio ad-
 miscebam, nimirum Istiae iam doctus exemplo: quàm es-
 set periculosum eiusmodi conflictus uelle dirimere. Lapi-
 thas itaque Centaurosq; uidisses, eueriti mensas, effundi
 sanguinem, proijci scyphos. Demum Alcidas subuer-
 sa lucerna, magnas induxit tenebras. Iamq; res ut est
 coniectu facile, atrocior etiam multo esse cœpit, præfer-
 tim

tim quum haud esset proclive, luminis copiam alicunde recuperare, sed multa interim, ac sæva patrata sunt in tenebris. Post ubi accederet, nescio quis lucernam tandem adportans, Alcidas quidem repertus est tibicinæ uessem sustollens, uiq; cum illa congredi pugnans. Dionysodorus autem in alio quodam ridiculo facinore deprehensus est. Nam ut surrexerat, scyphus e sinu illius elapsus in solum decidit, postea excusans aiebat, Ionem in tumultu calicem sublatum sibi tradidisse, ne periret. Id ita factum, Ion admodum solícite quasi patronum agens asseuerabat. His rebus dimissum est conuiuium, a lachrymis denuo in ridiculum exitum conuersum, idq; Alcidas mantis, Dionysodori, atq; Ionis gratia. Porro qui erant fauci, sublatis sarcinæ ritu, foras deportabantur miseris affecti modis, maxime senex ille Zenothemis, pariter tum oculo tum nare mutilatus, enecari se præ cruciatu clamitans: adeo ut Hermon, quanquam ne ipse quidem expers malorum, nam huic duo dentes fuerat excussi, palam attestaretur: Memineris inquit o Zenothemis, ne posthac dolorem in medijs habendum ducas. At sponsus iam uulnere à Dionico curato, domum reuectus est fascijs reuincto capite, eidem impositus uehiculo quo sponsam fuerat abducturus. Atque ita miser ille nuptias acerbis celebrarat. Deinde, et alijs item Dionicus pro sua uirili remedium adhibuerat. Postremo postquam iam dormierant, asportati sunt, pleriq; medijs in uis uomentes. Cæterum Alcidas inibi remanebat. Neq; enim ualebant hominē extrudere, posteaquam semel sese in spondā abiecerat, atq; ibi transfuersus accubisset. Hic erat o bone
Philon

etiam gemmas esse uideremus in precio In eius ergo delectu honorifico calculo mecum suffragatus est diuus Ioannes Chrysostomus, uir acerrimi iudicii, doctorum ferme omnium Christianissimus, & Christianorum (ut ego certe puto) doctissimus, quem usque adeo Dialogus hic delectabat, ut bonam eius partem in Homiliam quandam quam in Ioannis euangelium commentatus est, inseruerit. Neque id immerito. Quid enim placere uiro graui, uereq; Christiano debuit, quam is dialogus, in quo dum aspera, paruq; contenta Cynicorum uita defenditur, mollis atq; eneruata delicatorem hominum luxuria reprehenditur? Nec non eadem opera, Christianae uitae simplicitas, temperantia, frugalitas, deniq; arcta illa atq; angusta uia, quae ducit ad uitam, laudatur. Iam Necromantia (nam hic secundo dialogo titulus est) non satis auspiciato uocabulo, sed materia tamen felicissima, quam false taxat, uel Magorum praestigias, uel inania Poetarum figmenta, uel incertas quauis de re philosophorum inter se digladiationes? Superest Philopseudes, qui non sine Socratica ironia, totus uersatur (id quod titulus ipse declarat) in ridenda, coarguendaq; mentiendi libidine: dialogus nescio certe lepidiorne, an utilior. In quo non ualde me mouet, quod eius animi fuisse uideatur, ut non satis immortalitati suae consideret, atq; in eo fuisse errore, quo Democritus, Lucretius, Plinius, plurimiq; itidem alij. Quid enim mea refert quid sentiat his de rebus ethnicus, quae in praecipuis habetur fidei Christianae mysterijs? Huc certe fructum nobis afferret iste dialogus ut, neq; Magicis habeamus praestigij fidem, et superstitione careamus, quae

qui falsa prædicunt, tū & astra culpant, & ipsam Astrologiam habent exosam, neq; salutarem eam, neq; ueridicam arbitrantes. Sed artem magis falsam atq; inanem, haud recte, sicuti mihi quidem uidetur, sentientes. Neq; enim ob imperitiam fabri, ars ipsa culpatur, neq; ob cantoris inscitiam, ipsa musica parū est erudita: quin illi potius artium sunt ignari. Ceterū ars unaqueq; suapte natura scita est. Primum igitur Aethiopes hanc rationem mortalibus tradiderunt. In causa fuit partim gentis eius sapientia. Nam cæteris quoq; in rebus Aethiopes reliquos homines antecellunt sapiētia. Partim regionis quā incolunt opportunitas, propterea quod apud eos perpetua sit coeli serenitas, tranquillitasq; neq; patiuntur anni mutationes, sed eadem temperie uiuunt. Itaq; cum primum uiderent Lunam nō semper eodem uultu apparentem, sed uaria subinde specie, & in aliam, atq; aliam uerti formam, uisa est illis ea res admiratione, atq; disquisitione digna. Deinde cum inquisissent, reppererunt hanc esse earum rerum causam, quod lunæ non esset lumen proprium, sed à sole mutuatum. Inuenerunt autem, & reliquarum stellarum motus, harum quas nos erroneas appellamus, nam stellarum hæc solæ mouentur, naturamq; earum, ac potestatem, & effectus, quos unaqueq; præstet nominibus quoq; inditis, non illis quidem utcumque uisum est, confictis: sed quæ notæ rerum essent. Hæc igitur in cælo perspexerunt Aethiopes, mox Aegyptijs finitimis artem imperfectam tradiderunt. Porro Aegyptij diuinandi rationem, quam ab illis dimidiatam acceperant, in maius prouexerunt: quippe qui mensuram etiam,

confictam, quibus studium fuit, partim ex incauta, simplicium potius, quam prudentium credulitate uoluptatem capere, partim fabularum fictarum commercio, fidem ueris Christianorum historijs adimere: quippe qui frequenter quedam, his quæ in sacra scriptura continentur, tam uicina confingunt, ut facile se declarent, adludendo luisse. Quamobrem quas scriptura nobis historias diuinitus inspirata commendat, eis indubitata fides habenda est. Ceteras uero ad Christi doctrinam, tanquam ad Critolai regulam, applicantes caute et cum iudicio, aut recipiamus, aut respuamus, si carere uolumus et inani fiducia, et superstitiosa formidine. Sed quò progredior? epistola ferè iam librum superat: nec interim tamen uerbum de tuis laudibus ullum, in quas alius fortasse totus incubuisset: quarumq; citro ullam adulandi suspensionem uberimam mihi materiam præbuisent (ut ceteras uirtutes tuas omittam) uel egregia doctrina tua, summaq; in rebus agendis prudentia: quam tot in diuersis nationibus, in tam arduis negocijs, tam feliciter actæ legationes declarant: uel singularis fides, grauitasq;, quam nisi satis perspectam, exploratamq; habuisset, nunquam te prudentissimus princeps sibi à secretis esse uoluisset. Sed ceterarum uirtutum tuarum prædicationi unica modestia tua reluctatur: quæ faciat, ut quum laudanda tam libenter facias: fecisse te tamen non libenter audias. Parco igitur pudori tuo: hoc unum duntaxat abs te præcatus: ut has in Græcis literis studij mei primitias equo animo suscipias, sinasq; ut quaecunq; apud te sint amoris officijq; in te mei monumentum. quas tibi. sim ausus
eo maiori

Oeagro Calliopeq; prognatus, primus ista monstrauit, non ille quidem admodum dilucide, neque rem clare docuit, sed prestigijs, ac mysticis inuolucris obtexit. Sic enim illi uisum est. Nam cōcinnata lyra, Orgia instituit, sacrasq; cantiones decantabat. Porro lyra cum septem haberet chordas concentum mobilium stellarum repræsentabat. Hæc conquirens atque hæc agitans Orpheus, omnia delinebat, omniaq; uincebat. Neq; enim illam hominis lyram spectabant, neq; illi alterius musices studiū erat, uerum hæc magna illa Orphei lyra. Hisce rebus cū Græci honorem habere uellent, locum illi in ipso cœlo designarunt, & complusculæ stellæ uocantur Orphei lyra. Quod si quando Orpheum uideris uel saxo expressum, uel coloribus effictum, sedet in medio, canenti similis, manibus tenens lyram. Circum hunc animantium innumera multitudo, inter quæ, & homo, & taurus, & leo, Cumq; horum singula uideris, fac horum mihi memineris, cuiusmodi sit illius cantus, cuiusmodi lyra. Cuiusmodi taurus, & cuiusmodi leo Orpheum audiant. Quod si eorum quæ dico, causas intelligas, tum & in cœlo horum unumquodque contemplator. Fertur autem, & Tiresia genere Bœotius, diuinandi gloria multum celebris fuisse. Hunc Tiresiam ex Græcis aiunt dixisse, stellarum erraticarum alias esse fœminas, alias mares, non tamen eadem efficere. Vnde eundem ancipiti quoque sexu fuisse fabulantur, aliquando fœminam, aliquando marem. Porro Atreo, & Thyeste de regno paterno decertantibus, iam tum maximam Astrologiæ, cœlestisq; doctrinæ curam fuisse Græcis, palàm est. Ac

quidem huc processit oratio) quidnam inopia sit, quidq;
 rursus copia? L V C. Si tibi quidem ita uideatur, C Y-
 N I C. Nunquid ergo satis id cuiq; est, quicquid ipsius
 explet necessitatem? an aliud quippiam dicis? L V C.
 Esto istud. C Y N. Indigentia uero quicquid cuiusquam
 usui deest, nec eò, quò sit necesse, peruenit? L V C. Scilicet.
 C Y N. Nihil igitur meis in rebus deest. Nihil enim
 in his est, quod necessitatem non expleat meam. L V C.
 Quo pacto illud ais? C Y N. Scies si consideres in quem
 usum eorum quodq; paratum est, quorum egemus, ut do-
 mus, an non tegumenti gratia? L V C. Maxime. C Y N.
 Quid uestis, cuius gratia? non ne tegumenti etiam ip-
 sa? L V C. Sanè. C Y N. At ipso per deos tegumen-
 to, cuius rei gratia indiguerimus, non ne ut melius se
 habeat id quod tegitur? L V C. Mihi quidem sic uide-
 tur. C Y N. Vtrum igitur tibi peius se habere hi uiden-
 tur pedes? L V C. Nescio. C Y N. Atqui hoc pacto di-
 diceris: quodnam pedum officium est? L V C. Ingredi.
 C Y N. An deterius ergo ingredi pedes tibi uidentur
 mei, quàm aliorum? L V C. I. Istud uero fortasse non.
 C Y N. At non possent, seu sese melius seu deterius ha-
 berent, officium suum præstare? L V C. Fortasse. C Y N.
 Pedibus ergo nihil peius affectus uideor, quàm alij?
 L V C. Non uideris. C Y N. Quid corpus uerò meum?
 Num deterius quàm reliquorum? Nempe si deterius se
 haberet, esset idem imbecillius: corporis quippe uirtus
 robur est. An meum ergo debilius? L V C. Non uidetur
 C Y N. Neque pedes ergo tegumento uidentur egere,
 neque reliquum corpus. Quippe si egerent, male habe-
 rent,

rent. Egestas etenim omnino mala, ac peius habere se facit, ea quibuscumque adfuerit. At ne ali quidem deterius corpus uidetur meum, quod quibuscumque cibis alitur. L V C. Manifestum est id quidem. C Y N. Nam nec uegetum esset, robustumque; si aleretur male. Mala siquidem alimenta corpus tabefaciunt. L V C. Ista quidem ita se habent. C Y N. Quo pacto igitur, dic mihi, his ita se habentibus, me arguis, uitamque improbas meam, ac miseram predicas? L V C. Ideo per Iouem, quod quum natura (quam tu colis) ac superi terram in communi statuerint, ex ea multa nimirum ac bona ediderint, ut nobis omnia superessent abunde, non in necessitatem modo, uerum in uoluptatem quoque; tu tamen horum omnium aut maximae saltem partis expers es, nec eorum quoquam frueris nihilo certe magis, quam ferae. Nempe aquam bibis, quam etiam bibunt ferae: Comedis uero quicquid offenderis, quemadmodum canes, tum cubile nihilo melius canibus habes: quandoquidem gramen tibi sufficit, quemadmodum et illis: pallium praeterea circumsers nihilo mendico decentius. Quanquam si tu his contentus recte sapias, tum Deus profecto neutiquam recte fecit, primum quod oues effecit pingues, deinde uites dulcis uini feraces, ac reliquum deinde apparatus uarietate mirabilem, et oleum, et mel, et reliqua, omnia ut nos haberemus, edulia quidem omnigena haberemus, potum dulcem haberemus, pecunias haberemus, mollem lectum haberemus. Praeterea pulchras domos, ac reliqua demum omnia mirum in modum preparata. Nam et ipsa quoque artium effecta deorum dona sunt. At uiuere omnibus huiusce bo-

nis priuatum, id fuerit profecto miserum, etiam si ab alio quopiam priueris: quemadmodum hi qui seruantur in uinculis: longe uero miserius, si quis ipse sese omnibus bonis priuet. Nam ea demum manifesta insania est. CYN. Et recte quidem fortasse dicis. Verum istuc dic mihi: Si quis diuite quopiam alacriter atque humane, quin prolixæ quoque exhibente conuiuium, tum hospites excipiente, et multos simul, et omnigenos, alios quidem imbecillos, alios autem robustos, deinde apponente multa atque omnigena, si quis inquam, omnia corripiat, omniaque deglutiat, non ea tantum quæ uicina sunt, sed ea quoque quæ procul absunt, præparata uidelicet inualidis, ipse tamen ualens, quum unum duntaxat uentrem habeat, nec multis ut nutriatur indigeat, diutius tamē quàm alij multum immoretur, hic uir cuiusmodi tibi uidetur esse? probusne? LVC. Non mihi quidem. CYN. Quid uero, num temperans? LVC. Ne id quidem. CYN. Quid uero si quis eiusdem mensæ particeps, multa illa ac uaria neglegat, uno quopiam ex his quæ proxime apponuntur, electo, quum satis in suam habeat necessitatem, id decenter edat, eoque solo utatur: cætera illa ne respiciat quidem, an non hunc temperatiorem et meliorem uirum illo putabis? LVC. Ego certe. CYN. Vtrum ergo iam intelligis, an me oportet dicere? LVC. Quid nam? CYN. Quod Deus illi quidem pulchre conuiuium instruenti similis est, ut qui apposuerit multa ac uaria, atque omnigena, uti essent quæ cuique conueniant, alia quippe ualentibus, alia rursus ægrotantibus, atque alia quidem robustis alia uero inualidis, non ut omnibus utamur omnes, sed ut his

rum apud Delphos uirgo prædicendi munus administrat, quæ cœlestem illam Virginem representat: ac Draco suo tripode uocem edit, quoniam & inter stellas Draco conspicitur: in Didymis uero templum est Apollinis, & hoc, sicuti mihi uidetur, ex his Didymis, id est, geminis, qui cœlo sunt, appellatum. Vsq; adeo uero diuinitio uisa est illis res sacra, ut Vlysses etiam cum errando fessus uellet certò de rebus suis cognoscere, ad inferos penetrarit, non quò uideret umbras & locum inanimatum, sed quod cuperet cum Tiresia colloqui. Qui simul atq; in locum peruenerat, quem Circe monstrarat, foueam fodit, oues mactauit: cumq; complures essent umbrae, atq; inter has matris quoq; sanguinem bibere cupientes, non prius permisit ulli, ne matri quidem, quàm Tiresia gustasset, coactusq; esset sibi uaticinium edere: potuitq; interim matris umbram uidere sitientem. Ad hæc Lycurgus Lacedæmonijs omnem Reip. administrationem è cœlo temperabat, ac legem illis dedit, ne quando in bellum prodirent, ante plenilunium. Non enim existimabant eandem esse ciuitatis administrationem, crescente luna & euanescente, propterea quòd omnia ab illa regerentur. Porro Arcades soli hæc non receperunt, nec in præcio habuerunt Astrologiam, sed ydem ob imperitiam & stultitiam aiunt se luna antiquiores esse. Proinde cum nostri maiores usque adeo fuerint Astrologiæ studiosi, huius ætatis homines partim aiunt fieri non posse, ut homines finem inueniant diuinandi scientiæ, propterea quòd neq; certa sit, neq; uera, neque Martem aut Iouem nostra causa moueri in cœlo, uerum illis humanarum re-

imò uidebis frequenter in eburneo lecto, sumptuosisq;
stromatibus, beatis illis somnum contingere non posse.
Præterea omnigenæ illæ circa edulia curæ; nihilo ma-
gis alunt, quin tabefaciunt potius corpora, iisdemq; mor-
bos ingenerant. Quid autem dicere attinet, libidinis
gratia quantas molestias mortales, et faciunt, et pa-
tiuntur? quanquam facile est isti cupiditati mederi, nisi
quis uelit indulgere delitijs. At ne hæc quidem insania
corruptelaq; sufficere uidetur mortalibus, sed iam re-
rum etiam usum peruertunt, singulis rebus ad id uten-
tes, ad quod minime paratæ sunt, quemadmodum lecto
siquis uti carpenti loco uelit, ac tanquam curru. LVC.
Quisnam is est? CYN. Vos, inquam, qui hominibus tan-
quam iumentis utimini. Nam eos iubetis, ut lecticas tan-
quam currus in ceruicibus ferant. Ipsi uero in sublimi
residetis delicati, atque illinc homines perinde tanquam
asinos aurigamini, imperantes ut hac, non illac eant, et
qui hæc facitis maxime, ijdem maxime beati uidemini.
Tum hi qui piscium carnibus non tantum ut alimentis
utuntur, uerum tinturas etiam quasdam ex his machi-
nantur: eos dico, qui purpuram tingunt, nonne et hi præ-
ter naturam his utuntur, quæ à deo præparata sunt? LVC.
Non per Iouem, siquidem tingere etiam potest non co-
medi tantum purpuræ caro, CYN. At non in id tamen
nata est. Nam et cratere quispiam, si præter naturam
detorqueat, ollæ loco posset uti, nec in id tamen paratus
erat. Sed quo pacto posset quispiam uniuersam illorum
infelicitatem percurrere, quæ tanta est? At tu me quoque
quod nolo eius esse particeps, incusas. Vino ego tamen
quem

quemadmodum modestus ille, his uidelicet duntaxat, quæ mihi apponuntur uescens, ac frugalissimis utens: uarijs uero illis atque omnigenis minime inhians. Ac deinde quum paucis egeam, ac minime multis utar, ferinam tibi uideor uitam uiuere. Atqui hac ratione tua Dij profecto in periculum ueniunt, ne & ipsi sint feris etiam deteriores, quippe qui rei nullius indigent. Verum ut exactius intelligas, cuiusmodi horum utrunq; sit, uel paucis uidelicet egere, uel multis, considera quod pluribus egent, primum pueri quàm adulti, deinde mulieres quàm uiri, tum ægroti quàm ualentes: atq; omnino in summa, inferiora quaelibet præstantioribus plurimū indigent: proinde Dij omnino nullius egent rei, qui uero ad Deos accedūt proximè quàm minimis egent. An Herculem putas omnium hominum præstantissimum, quippe diuinū uirum, deumq; recte creditum, miserum tunc fuisse, quum circuiret nudus pelle duntaxat indutus, harum rerum nostrarum nihil desiderans? At ille miser profecto non erat, quippe qui miseriam ab alijs propulsabat: neq; rursus pauper, qui terra, mariq; dominabatur. Nempe quocunq; intendisset impetum, omnes quaquauersum superabat, nec in quenquam sui tēporis incidit, qui se uel æquarit unquam, uel uicerit, quoad ex humanis excessit. At tu illi stromata putas, calceosq; defuisse, ob id mundū obambulasse tantum uirum? Dicendū profecto non est. Sed continens erat ac fortis, et moderate uiuere uolebat, non indulgere delitijs. Quid Theus eius discipulus? An non rex erat Atheniensium omnium, ac filius etiam, ut ferunt, Neptuni, sua certe tempestate fortissimus? Attamen ille quoque uoluit sine calceis esse,

etiam gemmas esse uideremus in precio In eius ergo delectu honorifico calculo mecum suffragatus est diuus Ioannes Chrysostomus, uir acerrimi iudicij, doctorum ferme omnium Christianissimus, & Christianorum (ut ego certe puto) doctissimus, quem usque adeo Dialogus hic delectabat, ut bonam eius partem in Homiliam quandam quam in Ioannis euangelium commentatus est, inseruerit. Neque id immerito. Quid enim placere uiro graui, uereq; Christiano debuit, quàm is dialogus, in quo dum aspera, paruoque contenta Cynicorum uita defenditur, mollis atq; eneruata delicatorum hominum luxuria reprehenditur? Nec non eadem opera, Christianæ uitæ simplicitas, temperantia, frugalitas, deniq; arcta illa atq; angusta uia, quæ ducit ad uitam, laudatur. Iam Necromantia (nam hic secundo dialogo titulus est) non satis auspiciato uocabulo, sed materia tamen felicissima, quàm false taxat, uel Magorum præstigias, uel inania Poëtarum figmenta, uel incertas quauis de re philosophorum inter se digladiationes? Superest Philopseudes, qui non sine Socratica ironia, totus uersatur (id quod titulus ipse declarat) in ridenda, coarguendaq; mentiendi libidine: dialogus nescio certe lepidiorne, an utilior. In quo non ualde me mouet, quod eius animi fuisse uideatur, ut non satis immortalitati suæ consideret, atq; in eo fuisse errorem, quo Democritus, Lucretius, Plinius, plurimiq; itidē alij. Quid enim mea refert quid sentiat his de rebus ethnicus, quæ in præcipuis habentur fidei Christianæ mysterijs? Hūc certe fructū nobis afferret iste dialogus ut, neq; Magicis habeamus præstigijs fidem, et superstitione careamus,

quæ

Nostra quidem ita se habent. Plurimum profecto à uulgi sententijs ista dissentiunt. Neq; quicquam ergo mirandum est, si ab his differimus habitu, à quibus tantū differimus instituto. Sed te demiror, quonam pacto quū suā quandam citharædo uestem tribuas, cultumq; atq; adeo tibicini suū, & tragædo suū, bono uiro cultū uestemq; propriam nullam existimas, sed eandē ei cū uulgo habendam censes, idq; quum uulgus malū sit. Quod si bonorū cultus proprius debet esse ullus, quinam deceat magis quā hic meus, qui maxime luxuriosis pudendus sit, quemq; illi maxime auersentur? Cultus ergo meus huiusmodi est, squalidum esse, hirsutum esse, tritum pallium indui, comam producere, ac sine calceis ingredi. Vester uero cinædorū ornatui similitudinis est, nec dignoscere uos quisquam ab illis possit, neq; colore uestium, neq; mollicie, neq; camisiarum numero, neq; lacernis, neq; calceis, neq; capillorum cura, neq; odore. Nam & redoletis ut illi, iam præsertim uos qui estis felicissimi. Et quidē quid facias, quum uir eundem cum cinædis odorem oleat? Etenim in ferendis laboribus nihil illis præstatis. Voluptatibus uero nihilominus quā illi superamini, eadem comeditis, eodē modo dormitis, atq; inceditis, imò uero incedere non uultis, sed gestari potius, tanquam sarcinæ, alij ab hominibus, alij uero à iumentis. At me pedes ipsi gestant quocunq; sit opus. Egoq; & frigus tolerare sufficio, & calorem pati, eaq; quæ dii obtulerint, minime moleste ferre, ideo uidelicet, quia miser sum. Vos uero propter hanc felicitatem nulla estis fortuna contenti, sed omnium poenitet, ac præsentia ferre nō potestis, ab-

E sentia

confictam, quibus studium fuit, partim ex incauta, simplicium potius, quàm prudentium credulitate uoluptatem capere, partim fabularum fictarum commercio, fidem ueris Christianorum historijs adimere: quippe qui frequenter quedam, his quæ in sacra scriptura continentur, tam uicina confingunt, ut facile se declarent, adludendo luisse. Quamobrem quas scriptura nobis historias diuinitus inspirata commendat, eis indubitata fides habenda est. Ceteras uero ad Christi doctrinam, tanquam ad Critolai regulam, applicantes caute et cum iudicio, aut recipiamus, aut respuamus, si carere uolumus et inani fiducia, et superstitiosa formidine. Sed quò progredior? epistola ferè iam librum superat: nec interim tamen uerbum de tuis laudibus ullum, in quas alius fortasse totus incubuisset: quarumq; citro ullam adulandi suspensionem uerborum mihi materiam præbuisent (ut ceteras uirtutes tuas omittam) uel egregia doctrina tua, summaq; in rebus agendis prudentia: quam tot in diuersis nationibus, in tam arduis negocijs, tam feliciter actæ legationes declarant: uel singularis fides, grauitasq;, quam nisi satis perspectam, exploratamq; habuisset, nunquam te prudentissimus princeps sibi à secretis esse uoluisset. Sed ceterarum uirtutum tuarum prædicationi unica modestia tua reluctatur: quæ faciat, ut quum laudanda tam libenter facias: fecisse te tamen non libenter audias. Parco igitur pudori tuo: hoc unum duntaxat abs te præcatus: ut has in Græcis literis studij mei primitias æquo animo suscipias, sinasq; ut qualecunq; apud te sint amoris officijq; in te mei monumentum. quas tibi sim ausus eo maiori

eo maiori fiducia committere, quod & si tam acre tibi iudicium sit, ut quicquid erratum fuerit, nemo penetrantius uideat: is tamen est ingenij tui candor, ut nemo libentius conuiueat. Vale.

LUCIANI CYNICVS

THOMA MORO INTERP.

LUCIANVS ET CYNICVS.

QUID tu tandem? barbam quidē habes, & comam, tunicam non habes, nudusq; conspiceris, ac sine calceis, delecta nimirum uaga, inhumanaq; ac ferali uita: tum proprio corpore contra quā faciūt ceteri, semper usus incommode, nunc huc, nunc illuc circuis: in arido præterea solo cubans, adeo ut plurimum etiam sordiu, tritum isthoc pallium referat, alloqui nec ipsum, uel tenui filo, uel molle, uel florulentum. **CYN.** Neq; enim indigeo: siquid est huiusmodi, ut comparetur facillime, dominoq; minimum exhibeat negocij, id inquam mihi sufficit. At tu per Deos dic mihi, putas ne esse in luxu uitium? **LVC.** Imò admodum. **CYN.** Contra in frugalitate uirtutem? **LVCIA.** Admodum. **CYN.** Cur igitur tandem quum me uideas uiuentem frugalius quā uulgo faciunt homines, eos uero sumptuosius, me, non illos arguis? **LVCIAN.** Quia non frugalius per Iouem uideris mihi, sed egentius uiuere, imò uitam omnino egenam atq; inopem. Nam tu nihil à mendicis differs, qui cibum mendicant in diem. **CYN.** Vis ergo uideamus. (quando-

D 3

quidem

quidem huc processit oratio) quidnam inopia sit, quidq;
 rursus copia? L V C. Si tibi quidem ita uidetur, C Y-
 N I C. Nunquid ergo satis id cuiq; est, quicquid ipsius
 explet necessitatem? an aliud quippiam, dicis? L V C.
 Est istud. C Y N. Indigentia uero quicquid cuiusquam
 usui deest, nec eò, quò sit necesse, peruenit? L V C. Scilicet.
 C Y N. Nihil igitur meis in rebus deest. Nihil enim
 in his est, quod necessitatem non expleat meam. L V C.
 Quo pacto illud ais? C Y N. Scies si consideres in quem
 usum eorum quodq; paratum est, quorum egemus, ut do-
 mus, an non tegumenti gratia? L V C. Maxime. C Y N.
 Quid uestis, cuius gratia? non ne tegumenti etiam ip-
 sa? L V C. Sanè. C Y N. At ipso per deos tegumen-
 to, cuius rei gratia indiguerimus, non ne ut melius se
 habeat id quod tegitur? L V C. Mihi quidem sic uide-
 tur. C Y N. Vtrum igitur tibi peius se habere hi uiden-
 tur pedes? L V C. Nescio. C Y N. Atqui hoc pacto di-
 diceris: quodnam pedum officium est? L V C. Ingredi.
 C Y N. An deterius ergo ingredi pedes tibi uidentur
 mei, quàm aliorum? L V C. I. Istud uero fortasse non.
 C Y N. At non possent, seu sese melius seu deterius ha-
 berent, officium suum præstare? L V C. Fortasse. C Y N.
 Pedibus ergo nihil peius affectus uideor, quàm alij?
 L V C. Non uideris. C Y N. Quid corpus uerò meum?
 Num deterius quàm reliquorum? Nempe si deterius se
 haberet, esset idem imbecillius: corporis quippe uirtus
 robur est. An meum ergo debilius? L V C. Non uidetur
 C Y N. Neque pedes ergo tegumento uidentur egere,
 neque reliquum corpus. Quippe si egerent, male habes-
 rent,

vent. Egestas etenim omnino mala, ac peius habere se facit, et quibuscumque adfuerit. At ne ali quidem deterius corpus uidetur meum, quod quibuslibet cibus alitur. LV C. Manifestum est id quidem. CYN. Nam nec uegetum esset, robustumque; si aleretur male. Mala si quidem alimenta corpus tabefaciunt. LV C. Ista quidem ita se habent. CYN. Quo pacto igitur, dic mihi, his ita se habentibus, me arguis, uitamque improbas meam, ac miseram prediccas? LV C. Ideo per Iouem, quod quum natura (quam tu colis) ac superi terram in communi statuerint, ex ea multa nimirum ac bona ediderint, ut nobis omnia superessent abunde, non in necessitatem modo, uerum in uoluptatem quoque; tu tamen horum omnium aut maxime saltem partis expers es, nec eorum quoquam frueris nihilo certe magis, quam fera. Nempe aquam bibis, quam etiam bibunt ferae: Comedis uero quicquid offenderis, quemadmodum canes, tum cubile nihilo melius canibus habes: quando quidem gramen tibi sufficit, quemadmodum et illis: pallium praeterea circumsers nihilo mendico decentius. Quanquam si tu his contentus recte sapis, tum Deus profecto neutiquam recte fecit, primum quod oues efficit pingues, deinde uites dulcis uini feraces, ac reliquum deinde apparatus uarietate mirabilem, et oleum, et mel, et reliqua, omnia ut nos haberemus, edulia quidem omnigena haberemus, potum dulcem haberemus, pecunias haberemus, mollem lectum haberemus. Praeterea pulchras domos, ac reliqua demum omnia mirum in modum preparata. Nam et ipsa quoque artium effecta deorum dona sunt. At uiuere omnibus huiusce bonis

nis priuatum, id fuerit profecto miserum, etiam si ab alio quopiam priueris: quemadmodum hi qui seruantur in uinculis: longe uero miserius, si quis ipse sese omnibus bonis priuet. Nam ea demum manifesta insania est. CYN. Et recte quidem fortasse dicis. Verum istuc dic mihi: Si quis diuite quopiam alacriter atque humane, quin prolixo quoque exhibente conuiuium, tum hospites excipiente, et multos simul, et omnigenos, alios quidem imbecillos, alios autem robustos, deinde apponente multa atque omnigena, si quis inquam, omnia corripiat, omniaque deglutiat, non ea tantum quae uicina sunt, sed ea quoque quae procul absunt, preparata uidelicet inualidis, ipse tamen ualens, quum unum duntaxat uentrem habeat, nec multis ut nutriatur indigeat, diutius tamen quam alij multum immoretur, hic uir cuiusmodi tibi uidetur esse? probusne? LVC. Non mihi quidem. CYN. Quid uero, num temperans? LVC. Ne id quidem. CYN. Quid uero si quis eiusdem mensae particeps, multa illa ac uaria neque glegat, uno quopiam ex his quae proxime apponuntur, electo, quum satis in suam habeat necessitatem, id decenter edat, eoque solo utatur: cetera illa ne respiciat quidem, an non hunc temperatiorem et meliorem uirum illo putabis? LVC. Ego certe. CYN. Vtrum ergo iam intelligis, an me oportet dicere? LVC. Quid nam? CYN. Quod Deus illi quidem pulchre conuiuium instruenti similis est, ut qui apposuerit multa ac uaria, atque omnigena, uti essent quae cuique conueniant, alia quippe ualentibus, alia rursus egrotantibus, atque alia quidem robustis alia uero inualidis, non ut omnibus utamur omnes, sed
ut his

ut his utantur singuli, quæ suæ cuiusque naturæ conueniunt, & ex his ipsis, quacumq; re maxime quenq; indigere contigerit. At uos illum qui per insatiabilitatem atque incontinentiam omnia corripit, refertis, ut qui rebus uti uelitis omnibus, & undecumq; partis, non solis contenti præsentibus, existimantes propriam quidem neque terram, neq; mare sufficere, sed importantes ab ipsis usq; terræ finibus uoluptates, patrijsq; rebus peregrina præferentes, sumptuosaq; frugalibus, atq; ea quæ difficile comparantur his quæ sunt comparatu facilia: in summa, deniq; molestias, malaq; potius eligentes, quàm absq; molestijs uiuere. At isti quidem, plurimi ac preciosi, beatiq; apparatus, quibus exultatis, per magnam ad uos miserram, erumnamq; perueniunt. Aurum ipsum tam optabile, si libet, argentumq; considera: domus considera sumptuosas, uestes operosas considera: atque eius generis omnia, quanto negotio emuntur, quot laboribus, periculis: imò sanguine, ac cæde, quantoq; hominum interitu: non ideo solum quod dum nauigant, propter ista pereunt complures: ac dum quærunt, parantq;, grauiam perferunt: sed ob id quoq; quod digladiationes multas pariant, quodq; ob ea insidiantur inuicem & amicis amici, & parentibus liberi, & maritis coniuges. Sic opinor Eriphylem quoque auri gratia prodidisse maritum. Atque hæc quidem omnia fiunt, quum tamen uestes illæ uariæ nihilo magis quicquam queant calefacere, aurataq; illa ædificia nihilo prorsus magis tegant, nec pocula illa argentea potui quicquam magis conducant. Sed nec aurei illi, nec eburnei item lectuli, somnū suauiore præbeant,
imò

imò uidebis frequenter in eburneo lecto, sumptuosissq;
stromatibus, beatis illis somnum contingere non posse.
Præterea omnigenæ illæ circa edulia curæ, nibilo ma-
gis alunt, quin tabefaciunt potius corpora, ijsdemq; mor-
bos ingenerant. Quid autem dicere attinet, libidinis
gratia quantas molestias mortales, et faciunt, et pa-
tiuntur? quanquam facile est isti cupiditati mederi, nisi
quis uelit indulgere delitijs. At ne hæc quidem insania
corruptelaq; sufficere uidetur mortalibus, sed iam re-
rum etiam usum peruertunt, singulis rebus ad id uten-
tes, ad quod minime paratæ sunt, quemadmodum lecto
siquis uti carpenti loco uelit, ac tanquam curru. LVC.
Quisnam is est? CYN. Vos, inquam, qui hominibus tan-
quam iumentis utimini. Nam eos iubetis, ut lecticas tan-
quam currus in ceruicibus ferant. Ipsi uero in sublimi
residetis delicati, atque illinc homines perinde tanquam
asinos aurigamini, imperantes ut hac, non illac eant, et
qui hæc facitis maxime, ijsdem maxime beati uidentur.
Tum hi qui piscium carnibus non tantum ut alimentis
utuntur, uerum tinturas etiam quasdam ex his machi-
nantur: eos dico, qui purpuram tingunt, nonne et hi præ-
ter naturam his utuntur, quæ à deo preparata sunt? LVC.
Non per Iouem, siquidem tingere etiam potest non co-
medi tantum purpuræ caro, CYN. At non in id tamen
nata est. Nam et cratere quispiam, si præter naturam
detorqueat, ollæ loco posset uti, nec in id tamen paratus
erat. Sed quo pacto posset quispiam uniuersam illorum
infelicitatem percurrere, quæ tanta est? At tu me quoque
quod nolo eius esse particeps, incusas. Vino ego tamen
quem

stem induit, Medorum uesti ut plurimum similem: ac me quidem his quæ uides ornauit, claua uidelicet, ac leonis exuijs, atq; insuper lyra. Iussit præterea ut nomen si quis me roget, Menippum quidem ne dicerem, sed Herculem, Vlysssem, aut Orpheum. PHIL. Quid ita o Menippe? neq; enim causam aut habitus, aut nominis intelligo. MEN. Atqui perspicuum id quidem est, ac neutiquam arcanū. Nam hi qui ante nos ad inferos olim uiui descenderant, putauit si me his assimilaret, fore ut facilius Aeaci custodias fallerem, atq; nullo prohibente transire, utpote notior tragico admodum illo culto emissus. Iam igitur dies apparuit, quum nos ad flumen ingressi in recessum incumbimus. Parata siquidem ab illo fuerant, cymba, sacrificia, mulsa, et in id mysterium denique quibuscunq; opus erat. Hæc postquam ergo quæ prompta erant imposuimus, tum nos quoq;

Ingredimur tristes, lachrymisq; implemur obortis. Atque aliquantisper quidem in fluuio ferimur: deinde in syluam delati sumus, ac lacum quendā in quem Euphrates conditur. Tum hoc quoq; transmissio, in regionē quandam peruenimus solam, syluosam, atq; opacam, in quam descendentes (præibat enim Mithrobarzanes) et puteū effodimus, et oues iugulamus, et foueam sanguine conspergimus. At magus interim accensam facē tenens, haud amplius iam summisso murmure, sed uoce quā poterat maxima clamitans, demones simul omnes conuocat, Pœnas, Erinnes, Hecaten nocturnam, excelsamq; Proserpianam, simulq; polysyllaba quædam nomina barbara atq; ignota commiscet. Statim ergo tremere omnia, et rimas

esse, ac nudus ingredi, barbamq; et comam nutrire placuit ei, nec ei tamen solum, sed omnibus etiam ueteribus placuit, nempe meliores erant quam nos: atque adeo ne sustinuisset quidem eorum quisquam aliquid huiusmodi, nihilo profecto magis quam leo quispiam sese tonderi. Siquidem carnis molliem ac leuorem decere mulieres existimabant, ipsi uero sicuti erant, ita uideri quoq; uiri uolebāt: ac barbam quidem cultum uiri ducebant, quem admodū in equis iubam, in leonibus barbam, quibus deus splendoris quandam atq; ornamenti uenustatem dedit, sic et uiris barbam adiunxit. Illos igitur ego emulor, ueteres, inquam, illos imitari uolo: huius uero tempestatis homines non emulor mirabilis huius felicitatis nomine, quam in epulis et uestibus habent, dum poliunt ac leuigant singulas corporis partes, ac ne secretiorum quidem ullam, ita ut instituit natura, dimittentes. At mihi certe pedes opto, ut nihil equinis differant, quales Chironis fuisse ferunt. Tum ut ipse stromatis non egeam more leonum, nec cibo egeam magis exquisito, quam canes. Contingat preterea mihi, ut terra queuis mihi per se pro cubili sufficiat. Domum uero ut mundum hunc existimem. Alimenta denum ut ea delegam, que facillime comparari possint. Aurum uero argentumq; ne desiderem unquam, neque ego, neque meorum amicorum quisquam. Omnia namq; mala inter homines ex horum cupiditate nascuntur, et seditiones, et bella, et insidiæ, et cedes. Hæc omnia fontem habent plus habendi cupidinem. At hæc à nobis abscedat procul, ne unquam plus satis appetam. minus uero quum habeam, ferre equo animo ualeam.

Nostra

dibant pallidi, uentricosi, ac podagrici, quorum quisque trabe uinctus erat, ferri pondere duorum talentorum imposito. Nos igitur astantes, et quæ sunt omnia conspiciamus, et quæ dicuntur auscultamus. Accusant autem noui quidam atque admirabiles rhetores. PHIL. Quinam ergo hi per Iouem sunt, ac ne isthuc quidem te pigeat dicere. MEN. Vmbrae ne unquam istas nosti, quas opposita soli reddunt corpora? PHIL. Quid ni? MEN. Hæ nos igitur quum primum functi uita sumus accusant, testantur, atque redarguunt, quicquid in uita peccauimus, et sanè quædam ex his dignæ admodum fide uidentur, utpote nobiscum uersatæ semper, nostrisq; nusquam digressæ corporibus. Minos igitur curiose quemlibet examinans, impiorum relegabat in cœtum, poenas ibi sceleribus suis dignas luiturum. In hos præcipue tamen incenditur, quos opes dum uiuerent, ac dignitates inflauerant, quiq; adorari se ferè expectabant, nimirum breui perituram eorum superbiam fastumq; detestatus: quippe qui non meminissent mortales ipsi quum sint, sese bona quoq; mortalia consequutos. At nunc splendida illa exuti omnia, diuitias inquam, genus, munia, nudi ac uultu demisso steterunt tanquam somnium quoddam humanam hanc felicitatem recogitantes, adeo ut hæc dum conspicerer nimis quàm delectatus fuërim. Et si quem eorum forte agnoueram, accessi, atque in aurem silenter admonui, qualis in uita fuerat, quantopereq; fuerat inflatus: tum quum plurimi mane fores eius obsidētes pulsati interim exclusiq; à famulis illius expectabant egressum. At ipse uix tandem illis exorians puniceus, aureus, aut uersicolor, felices ac beatos se factu

se facturum salutes putabat, si pectus dextram uel pora rigens, permetteret osculandam. Illi uero audientes ista moleste ferebant. At Minos quiddam etiam iudicauit in gratiam. Quippe Dionysium Siciliae tyrannum multis et atrocibus criminibus et à Dione accusatum, et graui Stoi corum testimonio conuictum, Cyrenaeus Aristippus interueniens (nam illum ualde suspiciunt inferi, eiusque plurimum ibi ualet autoritas) ferme iam Chimerae alligatum absoluit à poena, asserens illum eruditorum nonnullos olim iuuisse pecunia. Tum nos à tribunali discedentes, ad supplicij locum peruenimus. Vbi o amice et multa, et miserranda audire simul, ac spectare licuit. Nam simul et flagrorum sonus auditur, et eiulatus hominum in igne flagrantium, tum rotae et tormenta, catenae. Cerberus lacerat, et Chimera dilaniat, crucianturque pariter omnes, captiui, reges, praefecti, pauperes, mendici, diuites, et iam scelerum omnes poenitebat. Et quosdam quidem eorum, dum intuemur, agnouimus, uidelicet qui nuper è uita discesserant. At hi se pudentes tum occulebant, nostroque subtraherant aspectui, aut si nos aliquando respiciebant, id seruiler admodum abiectione faciebant, atque hi quidem quam olim putas onerosi fastuosi que in uita? At pauperibus malorum dimidium remittebatur, et quum interquiescissent, denuo repetebantur ad poenam. Sed illa quoque quae fabulis feruntur aspexi, Ixionem, Sisyphum, Phrygiumque grauius affectum Tantalum, genitumque terra Tityum, Dij boni, quantum? integrum stratus agrum occupabat. Hos tandem praetercuntes, in campum uenimus Acherusium, ubi semideos, heroidasque reperimus, atque

atq; aliam simul mortuorum turbam in gentes, tribusq; dispositam, alios quidem uetulos quosdam ac marcidos, atque (ut Homerus ait) euanidos, alios uero iuueniles et integros, et hos potissimum ob illam condiendi efficaciam Aegyptios. Verum dignoscere quemlibet haud proclive fuit, adeo nudatis ossibus omnes erant inuicem simulini, nisi quod uix tandem eos diu intendentes agnouimus. Quippe conferti considebant obscuro atq; ignobiles, nullumq; seruantes amplius pristinae formae uestigium. Cum igitur multi simul offei consisterent, inuicem omnino similes, qui terrificum quiddam per cauos oculorum orbes transpicerent, dentesq; nudos ostenderent, haesitabam certe mecum, quonam signo Thersitem à Nireo illo formoso discernerem, aut mendicum Irum a Phaeacum rege, aut Pyrrhiam coquum ab Agamemnone. Quippe quibus iam nihil ueteris permansit indicij, sed ossa fuerunt inter se similia, incognibilia, nullis inscripta titulis, nulliq; unquam dinoscenda. Haec igitur spectanti mihi, per similes hominum uita pompae cuiuspiam longae uidebatur, cui praesit ac disponat quaeque fortuna, ex his qui pompam agunt, diuersos uariosq; cuique habitus accommodans. Alium siquidem fortuna deligens, regis ornat insignibus, et tiaram imponens, et satellites addens, et caput diademate coronans. Alium serui rursus ornatum induit, hunc formosum effigiat, hunc deformem atque deridiculum fingit; nam omnigenum, ut opinor, debet esse spectaculum. Quin habitus quorundam plerumque in media quoque pompa demutat, neque perpetuo eodem finit ordine, cultuq; progredi quod prodierant. Sed or-

natus

natu commutato Crœsum quidem coëgit serui captiuiq;
 uestes induere. Mæandrium autem olim inter seruos in-
 cedentem, Polycratis uicissim ornat tyrannide. Et ali-
 quantisper quidem eo cultu permittit uti: uerum ubi iam
 pompæ tempus præterijt, apparatus quisque restituens,
 et cum corpore simul exutus amictu, qualis antè fuit effi-
 citur, nihilo à uicino differens. Quidam tamen ob insci-
 tiam quum suos fortuna cultus exigit, egreferunt atque
 indignantur, tanquam proprijs quibusdam bonis priuati,
 ac non potius alienis, quibus paulisper utebantur, exuti.
 Quin in scena quoq; uidisse te plerunq; puto histriones
 istos tragicos, qui (ut fabulæ ratio poscit) modo Creon=
 tes, modo Priami fiunt, aut Agamœnones. Idemq; (si sors
 tulerit) paulo antè tam grauitè Cécropis aut Erichthæi
 formam imitatus, paulo post seruus, poëta iubente, progre-
 ditur. At quum fabulæ iam finis affuerit, quisq; auratas
 illas uestes exutus, personam deponens, et ab altis illis
 crepidis descendens, pauper atq; humilis obambulat, haud
 amplius Agamemnon ille Atreo prognatus, aut Creon
 Menœcei filius, sed Polus filius Chariclei Suniensis, aut
 Satyrus filius Theogitonis Marathonijs. Sic se mortu-
 alium res habent, quemadmodum mihi tum spectanti ui-
 debatur. PHIL. Dic mihi Menippe, isti qui magnifi-
 cos altosq; tumultos habent super terram, et columnas,
 imagines, titulos, nihilo ne sunt apud inferos plebeis qui-
 buslibet umbris honoratiores? MEN. Nugaris tu qui-
 dem, nam si uidisses Mausolum, Carem illum dico Pyra-
 mide celebrem, sat scio, nunquam ridere desisses, ita in an-
 trum quoddā abstrusum despectim abiectus est, in reliqua
 mortuorū

mortuorum turba delitescens. Hoc tantum commodi mihi uidetur ex monumento referre, quod imposito tanto pondere, laborat magis et premitur. Nam quum Aeacus ô amice, locum cuiq; metitur, dat autem cui plurimum haud amplius pedem, necesse est eo iacere contentum, seseq; ad loci modum contrahere. At uehementius multo risisses, opinor, si reges hosce nostros, satrapasq; uidisses apud eos mendicantes, et aut salsamenta uendêtes, aut primas ipsas literas urgente inopia profitentes, et quemadmodum contumelijs à quouis afficiantur, atq; in facië cédantur perinde atq; uilissima mancipia. Itaq; Philippū Macedonem confpicatus, continere me certe non potui: ostensus est mihi in angulo quodam detritos calceos mercede refarciens. Quin alios præterea multos erat uidere mendicantes in triuijs, Xerxes uidelicet, Darios, ac Polycrates. PHIL. Admiranda narras ista de regibus, peneq; incredibilia. Socrates autem quid facit, ac Diogenes? et si quis est sapientum alius? MEN. Socrates profecto etiam ibi obuersatur, omnesq; redarguit: uersantur autem cum illo Palamedes, Vlysses, et Nestor, et quisquis est alius inter defunctos garrulus. Inflatur autem illi etiamnum, atq; intumescunt exhausto ueneno crura. At optimus Diogenes Sardanapalo uicinus Assyrio, Mideq; Phrygio, atq; alijs item pluribus ex istorum sumptuosorum numero manet, quos quum eiulantes audit, ueteris fortunæ magnitudinē recogitâtes, et ridet, et delectatur, ac supinus cubans, ut plurimum cantat, aspera nimis atq; iniucunda uoce illorū eiulatus obscurâs, adeo ut id ægre ferentes, nec Diogenem ferre ualentes, de mutanda sede dclibe

deliberent. PHIL. De his iam satis quidem: ceterum quodnam illud decretum est, quod initio dixeras aduersus diuites esse sancitum? MBN. Bene admones: nescio enim quo pacto quum hac de re dicere proposuissem, ab instituto sermone procul aberravi. Dum igitur ibi uersabar, magistratus concionem aduocauerunt, his uidelicet de rebus, quæ in commune conducerent. Conspiciens ergo multos concurrere, me quoq; cum illis simul immiscens, unus de numero eorum qui in concione aderant, efficior. Agitata sunt igitur et alia multa: postremo uero de diuitibus negociū, in quos posteaquam plurima fuissent obiecta, uiolentia, superbia, fastus, iniuriæ, assurgens tandē ex populo primas quidam, huiusmodi decretum legit: Quoniam, inquit, multa diuites perpetrant in uita, rapientes ac uim inferentes, inopesq; omni modo despectui habentes, Curia populoq; uisum est, ut quū functi uita fuerint, corpora quidem eorū poenas cum alijs sceleratorū corporibus luant: animæ uero sursum remisse in uitam, in asinos demigrent, donec in tali rerum statu quinquies ac uicies decem annorū milia transfegerint, asini semper ex asinis renati, onera ferentes, atq; a pauperibus agitati. Dein ut liceat illis è uita excedere. Hanc sententiam dixit Caluarus, patre Aridello, patria Manicensis, tribu Stygiana. Hac igitur lege recitata, approbauerunt principes, sciuit plebs, adfremuit Proserpina, allatrauit Cerberus: sic enim rata quæ inferi statuunt, authenticæ sunt. Quæ igitur in concione agebantur, erant huiusmodi. Tum ego statim, cuius gratia ueneram, Tiresiam adeo, atq; illi re, uti erat, ordine narrata supplicauī, ut mihi diceret, quodnam optimum

de contrarijs unusquisq; quum diceret, inuincibiles admodum rationes ac persuasibiles adferebat, ut nec ei qui calidum, nec ei qui frigidum idem prorsus esse contendere, contra quicquam hincere potuerim, atq; id, quum tamen manifeste cognoscerem fieri nunquam posse, ut eadem res calida simul frigidaq; sit. Prorsum igitur tale quiddam mihi accidebat, quale solet dormitantibus, ut interdum capite annuerem, interdum contra abnuerem. Præterea quod multo erat istis absurdius, uitam eorum diligenter obseruans, comperi eam cum ipsorum uerbis præceptisq; summopere pugnare. Eos enim qui spernendam censebant pecuniam, auidissime conspexi colligendis diuitijs inhiare, de scœnore litigantes, pro mercede docentes: omnia deniq; nummorum gratia tolerantes. Ii uero qui gloriam uerbis aspernabantur, omnem uitæ rationem in gloriam referebant. Voluptatem rursus omnes fermè palam incessebant: clanculum uero ad eam solam libenter confluebant. Ergo hac quoq; spe frustratus magis adhuc ægre, molesteq; tuli. Aliquantulum tamen inde memet consolabar, quòd unà cum multis & sapientibus & celeberrimis uiris ipse insipiensq; essem, atq; uere adhuc ignarus oberrarem. Peruigilanti mihi tandem, atque hisce de rebus mecum cogitanti, uenit in mentem, ut Babylonem profectus magorum aliquem ex Zoroastri discipulis ac successoribus conuenirem. Audieram siquidem eos inferni portas carminibus quibusdam ac mysterijs aperire, & quem libuerit illuc tutò deducere, ac rursus inde reducere. Optime ergo me facturum putauit, si cum horum quopiam de descensu paciscens Ti-

LVCIANI PHILOPSEV.

DES SIVE INCREDVLVS,

Thoma Moro interprete.

TYCHIADES AC PHILOCLES.

POTES mihi Philocles dicere, quidnā id tandē sit, quod multos in mētiēdi cupi-
ditatē adducit, ut pariter gaudeāt, quum
et ipsi nihil sani loquuntur, et his q̄ ta-
lia narrāt, maxime animū intendāt? PH.

Multa Tychiade sunt, quæ nōnullos mortales mentiri cō-
pellunt, quia in rem uident conducere. TYC. Nihil ad rē
hæc, ut aiunt, neq; enim de his rogabam, qui quum usus
postulat mentiūtur: uenia nimirum hi, imò laude pleriq;
eorum digni sunt, quicunq; uel hostes fefellerūt, uel ad sa-
lutē tali quopiā pharmaco usi sunt in necessitatibus. Cu-
iusmodi multa Vlysses etiam fecit, ut et uitam suam, et
sociorum reditum redimeret: sed de illis uir optime dico,
qui nulla necessitate mendacium ipsum ueritati lōge an-
teponunt, ipsa re uidelicet delectati, atq; in ea sine ulla
idonea occasione uersati. Isti ergo scire cupio, cuius cō-
modi gratia istud agūt. PHIL. An alicubi tales aliquos
iam deprehendisti, quibus hæc insita sit mentiēdi libido?
TYCH. Et quidē admodū multi sunt huiusmodi. PHIL.
Quid aliud ergo in causa sit, quod mentiuntur nisi de-
mentia? siquidem rem pessimam, optimæ loco præoptāt.
TYCH. Hoc nihil est, nam ego tibi multos ostenderim
ad cetera prudentes, ac sapientia mirabili: nescio tamen
quo pacto captos hoc malo, mendacijq; studiosos, adeo
ut ego

stem induit, Medorum uesti ut plurimum similem: ac me quidem his quæ uides ornauit, claua uidelicet, ac leonis excuijs, atq; insuper lyra. Iussit præterea ut nomen si quis me roget, Menippum quidem ne dicerem, sed Herculem, Vlysses, aut Orpheum. PHIL. Quid ita ò Menippe? neq; enim causam aut habitus, aut nominis intelligo. MEN. Atqui perspicuum id quidem est, ac neutiquam arcanū. Nam hi qui ante nos ad inferos olim uiui descenderant, putauit si me his assimilaret, fore ut facilius Aeaci custodias fallerem, atq; nullo prohibente transire, utpote notior tragico admodum illo culto emissus. Iam igitur dies apparuit, quum nos ad flumen ingressi in recessum incumbimus. Parata siquidem ab illo fuerant, cymba, sacrificia, mulsa, et in id mysterium denique quibus cunq; opus erat. Hæc postquam ergo quæ prompta erant imposuimus, tum nos quoq;

Ingredimur tristes, lachrymisq; implemur obortis. Atque aliquantisper quidem in fluuio frimur: deinde in syluam delati sumus, ac lacum quendam in quem Euphrates conditur. Tum hoc quoq; transmissio, in regionem quandam peruenimus solam, syluosam, atq; opacam, in quam descendentes (præibat enim Mithrobarzanes) et puteum effodimus, et oues iugulamus, et foueam sanguine conspergimus. At magus interim accensam facem tenens, haud amplius iam summisso murmure, sed uoce quam poterat maxima clamitans, demones simul omnes conuocat, Pœnas, Erinnes, Hecaten nocturnam, excelsamq; Proserpianam, simulq; polysyllaba quædam nomina barbara atq; ignota commiscet. Statim ergo tremere omnia, et rimas

uestum esse, aut Pana quendam ex Arcadia in Maratho-
nem uenisse auxilio, uel Orithyiam à Borea raptam esse,
impius nimirū hic, atq; insanus uideatur eis: quippe qui
tam manifesta ueraq; nō credat, usque adeo obtinet men-
daciū. PHIL. At poētis Tychiade, urbibusq; fuerit for-
tassis ignoscendum: nam illi delectationem illam quæ ex
fabula proficiscitur, ut quæ maxima sit illecebra, poëma-
tibus suis immiscēt, qua potissimum erga auditores opus
habent. Athenienses uero Thebaniq; et si qui sunt alij,
patriæ suæ plus maiestatis ex huiusmodi figmentis conci-
liant: quod si quis fabulas auferat è Grecia, nihil obste-
rit quo minus earum narratores fame intereant, quando
iam nemo futurus sit hospitum, qui uerum uel gratis au-
dire uelit. At si qui nulla tali causa, gaudent tamen men-
dacio, hi omnino ridiculi merito uideantur. TYCH. Re-
cte dicis, nā ego protinus ab Eucrate illo celebri uenio,
ubi multa incredibilia, ac fabulosa quum audissem, imò ue-
ro medio in sermone discepsi, nō ferens narrationem tam
supra fidem, sed me uelut furie quedam abegerunt, dum
monstruosa multa, atq; absurda referrent. PHIL. At qui
Tychiade, uir grauis Eucrates est, et nemo certe credi-
derit illum tam promissa barba uirum sexagenarium: et
qui præterea sit plurimum in philosophia uersatus, su-
stinuisse ut alium quenquam audiret se præsentem mēti-
tem, nedum ut ipse tale quicquā audeat. TYCH. At ne-
scis amice qualia referebat: tum ea quàm cōstanter asse-
rebat: præterea quam sancte in plerisq; iurabat, admotis
etiam filijs, adeo ut ego quum eum respicerē, uaria me-
cum cogitarem, interdum quidē illum insanire, neq; ani-
mo con-

mo constare: interdū uerò ita cogitabam, fugisse me, quòd impostor esset; ac tantum temporis sub leonis pelle ridiculam quandam simiam circumtulisset: adeo absurda narrabat. PHIL. Quenam illa (per Lares) sunt Tychia de? nam cupio cognoscere quamnam prestigiaturā sub tam longa barba occuluerit. TYCH. Solebam quidem etiam aliās Philocles aliquoties eum interuifere, si quando uidelicet multo ocio abundarem. Hodie uero quum opus esset mihi conuento Leonthico. (est autem, ut scis, amicus mihi): edoctus à puero, eum se ad Eucratem mane contulisse, ut eum morbi inspiciēdi causa uiscret, amborum nomīne, nempe ut, & Leonthicum conuenirem, & Eucratem uiderem, ignoraueram autem quod egrotaret, ad eum peruenio. At Leonthicum ibi iam non inuenio: nam paulo antè ut dicebant exiuerat, alios uero cōfertos reperiō, in quibus erat, & Cleodemus Peripateticus, & Dinomachus Stoicus, & Ion, nōsti uirum: illum dico, qui ex Platonica doctrina magnam sui admiratiōnem expectat, ut qui solus mentem uiri deprehenderit, quicq; eius oracula alijs quoq; possit enarrare: uides quos tibi uiros nomino, nimirū omni sapientia, atq; omni uirtute præditos, utpote ipsum ex quaq; secta caput, reuendos hercle omnes, atq; aspectu propemodum terribiles. Aderat præterea medicus Antigonus, ut usui in morbo esset aduocatus opinor: & melius iam habere se uidebatur Eucrates: ac morbus quidā ex familiaribus erat: humor enim rursus in pedes ei descēderat. Sedere me ergo Eucrates in lecto iuxta se iussit uoce languidule remissa paululum, quū me cōspiceret: quanquā interim dum in-

grederer, uociferatē eum, ac uocem intendentē audieram: tamē ego admodū curiose cauens ne pedes eius tangerem, ubi me uulgaribus istis uerbis purgaueram, quod eū egrotare ne sciuerim: quod ubi rescissem, curriculo uenerim, adfedi propē, et illis quidē sermo iam de morbo erat, et quaedam iam ante dixerant, quaedā uero etiam tunc narrabant: præterea medicamenta quaedam quisque proferebat. Cleodemus igitur: Si quis ergo (inquit) sinistra manu tollens humo mustellæ dētē, sic interfecta, ut ante dixi, in leonis pellem alligauerit, nuper excoriati, ac deinde circum crura posuerit, illico sedatur dolor. Non in leonis pellem (inquit Dinomachus) ut ego audiui, sed in ceruæ potius fœmellæ uirginis adhuc, et nōdum initæ, et res quidem magis est hoc pacto credibilis: uelox enim cerua est, maximeq; ualet pedibus: et leo quidem fortis est, pinguedoq; eius, ac manus dextra, piliq; qui recti ē barba prominent, magnam uim obtinent, si quis uti nouerit, cum proprio cuiq; carmine, at pedum curam minime pollicentur. Et ipse quoq; inquit Cleodemus, olim sic putabam ceruina pelle utendū, propterea quod cerua uelox esset. At nuper uir quidam Libycus, peritus profecto in rebus huiusmodi contra me docuit, ceruis ostendens uelociiores esse leones: quippe qui eas, inquit, etiam persequendo capiunt. Laudabant qui aderant, tanquam recte dixisset Libycus ille: Tum ego: Putatis, inquam, incantamētis quibusdam sedari talia: aut foris admotis appendiculis, quum intus malum grassetur? Riserunt hunc sermonē meum: et palam in me magnā damnabant amentiam, qui apertissimas res ignorarem, et qui

et quibus nemo qui sapiat, contradicat, quin sic se habeant. At medicus certe Antigonus delectari mihi uisus est hac rogatione mea. Iamdudum autem neglectui habitus fuerat, opinor, quum opem Eucrati ferre ex arte uellet, denuntians uidelicet uino ut abstineret: atque oleribus uesceretur, et uigore animo omnino minueret. Cleodemus ergo subridens interim: Quid ais, inquit, Tychiades? incredibile tibi uidetur esse, ut ex rebus huiusmodi parentur quedam aduersus morbos remedia? Mihi certe uidetur, inquam ego: nisi naribus adeo mucosis sim, ut credam ea quae foris applicantur, nihilque cum his quae morbos excitant, intus communicant: per uerbula tamen, ut dicitis, ac prestigiaturam operari: et quum appeduntur, sanitates immittere, id profecto nunquam fieri possit, nec si quis uel in Nemei leonis pellem sedecim mustelas integras insuerit. Ego profecto leonem ipsum e doloribus saepe claudicantem uidi in uniuersa sui ipsius pelle. Nimium idiota es, inquit Dinomachus, neque unquam tibi curae fuit, ut disceres quonam modo res istiusmodi aduersus morbos, quum adhibentur conferunt: ac mihi uideris ne notissima quidem ista recepturus: febrium uidelicet istarum profligationes, quae certo quodam ambitu recurrit, tumorum serpentum demulsiones, ac bubonum sanationes, et cetera: quaecumque anus etiam iam faciunt: quod si illa sunt omnia, quor tandem non putabis haec etiam similibus rebus fieri? Infinita congeris, inquam, Dinomache, clauumque, ut aiunt, clauo extrudis. Neque enim constat ea quae commemoras, eiusmodi ui fieri. Quamobrem nisi reddita ratione persuaseris primum natura fieri posse, ut febris tumorque uereatur,

natu commutato Cræsum quidem coëgit serui captiuiq;
 uestes induere. Mæandrium autem olim inter seruos in=
 cedentem, Polycratis uicissim ornat tyrannide. Et ali=
 quantisper quidem eo cultu permittit uti: uerum ubi iam
 pompæ tempus præterijt, apparatus quisque restituens,
 et cum corpore simul exutus amictu, qualis antè fuit effi=
 citur, nihilo à uicino differens. Quidam tamen ob insci=
 tiam quum suos fortuna cultus exigit, ægreferunt atque
 indignâtur, tanquàm proprijs quibusdam bonis priuati,
 ac non potius alienis, quibus paulisper utebantur, exuti.
 Quin in scena quoq; uidisse te plerunq; puto histriones
 istos tragicos, qui (ut fabulæ ratio poscit) modo Creon=
 tes, modo Priami fiunt, aut Agamēnones. Idemq; (si sors
 tulerit) paulo antè tam grauiter Cecropis aut Erichthei
 formam imitatus, paulo post seruus, poëta iubente, progre=
 ditur. At quum fabulæ iam finis affuerit, quisq; auratas
 illas uestes exutus, personam deponens, et ab altis illis
 crepidis descendens, pauper atq; humilis obambulat, haud
 amplius Agamemnon ille Atreo prognatus, aut Creon
 Menœcei filius, sed Polus filius Chariclei Suniensis, aut
 Satyrus filius Theogitonis Marathonijs. Sic se mortu=
 lium res habent, quemadmodum mihi tum spectanti ui=
 debatur. PHIL. Dic mihi Menippe, isti qui magnifi=
 cos altosq; tumulos habent super terram, et columnas,
 imagines, titulos, nihilo ne sunt apud inferos plebeis qui=
 buslibet umbris honoratiores? MEN. Nugaris tu qui=
 dem, nam si uidisses Mausolum, Carem illum dico Pyra=
 mide celebrem, sat scio, nunquam ridere desijsses, ita in an=
 trum quoddā abstrusum despectim abiectus est, in reliqua
 mortuorū

nem: & ne diem narrando conteram, uenit Babylonius, ac Midam restituit: effugato ex corpore ueneno, quadam incantatione, & ad pedem eius appenso uirginis defunctæ lapillo, quem è columna exciderat. Atque istud quidem hætenus forsitan mediocriter fuit. Tum Midas iam ipse sublato, in quo allatus erat scabello, discessit in agrum: tantum potuit incantatio, & columnaris ille lapis. At idem iste Babylonius alia præterea diuina plane fecit. Nempe in agrum profectus mane, quum pronuntiasset sacra quadam ex uetusto codice, septem nomina, sulphure ac face lustrato loco in orbem ter obambulans, serpentes omnibus inuitos exciuit: quicumque intra eam regionem erant. Veniebant ergo tanquam ad incantationem tracti, serpentes multi, atque aspidæ, & uiperæ, & cæstæ, & iaculi, phryniq; ac physali: relinquebatur autem unus draco, annosus, prorepere (ut opinor) ob se necliam non ualens, qui non fuerat audiens dicto. At magus: Non adsunt omnes inquit. Tum unum quendam ex serpentibus eum uidelicet qui natu minimus erat, selectum legatum mittebat ad draconem: ac paulo post uenit etiam ille. At postquam iam collecti constitissent, Babylonius in eos insibilauit. Atque illi repente admodum omnes ab eius flatu incensi sunt, nobis interim admirantibus. Tum ego, dic mihi inquam Ion: Serpens ille legatus, iuuenem illum dico, utrum manu deduxit draconem, qui iam (ut ais) senuerat, an ille baculum gestans innitebatur? Ludis tu quidem, inquit Cleodemus. At ego, qui & ipse quoque olim minus talia credebam, quàm nunc tu, putabam enim nulla ratione fieri posse, ut ea crederem: tamen

quum uolantem primum conspicerem, peregrinum illum barbarum (erat autem ut ferebant ex Hyperboreis) credidi, ac uictus sum: quum tamen multum diuq; repugnasssem: nam quid facerem quum eum cernerem in aère uolantem, atq; id interdum, ac super aquam ingredientem, atq; per medium ignem incedentē, idq; lente ac sensim? Tu ne, inquam ego, ista uidebas, uirum Hyperboreum uolantem, aut super aquas ambulantem, et maxime inquit ille, carbatinas indutum, quo calceamenti genere illi potissimum utuntur. Nam minutula ista, quid attinet referre, quaecunq; fecit, quo pacto amores immiserit, ac demones exegerit, mortuosq; marcidos in uitam reuocauerit, atque Hecaten ipsam palam conspectibus exhibuerit, lunamq; è coelo detraxerit? Quin ego uobis referam, quæ ab eo fieri conspexi in Glaucia Alexidis filio. Glaucias hic quum patris nuper defuncti substantiam suscepisset, Chrysidem amabat Demaneti filiā, ac me quidem præceptore in disciplina utebatur: ac nisi amor ille à studio deduxisset eum, uniuersam Peripateticorum doctrinam perdidicisset: ut qui octo, et decem quum esset annorum, iam absoluerat analytica: tum physicam auscultationem in finem usque percurrerat. Amore tamen uictus, mihi rem omnem significat. Ego uero quemadmodum par erat, quippe qui præceptor eram, Hyperboreum illum magum ad eum duco: conductum quatuor ilico minis in manum datis, oportebat enim præparari quiddam ad sacrificia, tū sedecim præterea, si Chryside potiretur. Ille uero crescentem obseruans lunam (Nam tunc ut plurimum huiusmodi sacra peraguntur) fossam
quum

quum effodisset in aperto quodam loco domus, sub dio circa mediam noctem, euocauit nobis primum quidem Anaxiclem Glaucia patrem, ante septem menses uita defunctum. Succensebat autem ob amorem senex, atq; indignabatur. Tandem tamen ei permisit: ut amaret. Postea uero Hecaten quoq; eduxit, adferentem unâ Cerberum: tum lunam detraxit multiforme quoddâ spectaculum, & quod aliâs aliud apparebat. Primum quidem muliebrem formam referebat: deinde in uaccam formosam uertebatur: Postremo uero catula uidebatur. Hyperboreus ille tandem, quum finxisset quendam è luto Cupidinem: Abi, inquit, atq; huc perducas Chrysidem: ac lutum quidem protinus euolabat: paulo post autem affuit illa pulsans ostium. Tum ingressâ Glauciam complectitur, cū quam insanissime deperiens, & cū eo uersata est, quoad gallos canentes audiuiimus. Tum uero luna subuolabat in cœlū, atq; Hecate subiit terram, ceteraq; spectra disparuerūt: & Chrysidem tandem emisimus circa ipsum fœrmē diluculum. Hæc Tychiades si conspexisses, haud quaquam amplius dubitasses, esse multa in carminibus istis commoda. Bene dicis, inquam, ego credidissem equidem, si uidissem ea: nunc uero ignoscendum mihi puto, si qualia uos uidetis, acute perspicere non possum: ueruntamen Chrysidem illam quam dicis, noui, mulierē planē meretricem ac facilem: nec uideo sanē cuius gratia ad illam egueritis luteo illo legato, magoq; ex Hyperboreis usq; atq; ipsa insuper luna. Quippe quam uiginti drachmis ducere in Hyperboreos usq; potuisses. Mirifice enim sese offert ad hanc incantationem mulier. Et contrarium quiddam spectris

spectris istis habet. Nam ea quidem aeris ferri'ue sonum si
 audierint, fugiunt (nam id uos predicatis) illa uero si ar
 gentum uspiam sonuerit, accurrit ad tinnitum. Præterea
 ipsum etiam magum admiror: quod cum ditissimas mulie
 res in amorem sui possit elicere, atq; ab eis solida talenta
 suscipere, is tamen ob quatuor minas admodum tantilli
 lucelli auidus Glauciam amoris compotem fecerit, Ridi
 cule facis, inquit Ion, qui nihil credis. Ego te libenter
 ergo rogauerim quid de his respondeas, qui demoniacos
 liberant erroribus, adeo manifeste spectra illa carmini
 bus eijcientes? Atque hæc me dicere non opus est, uerum
 omnes nouerunt, Syrus ille ex Palestina, qui harū rerum
 artifex est, quā multos mortales suscipiat, qui ad lunam
 concidant, oculosq; distorqueant, spumaq; os oppleant:
 quos tamen erigit ac sanos remittit, magna accepta mer
 cede, diris eos malis liberans. Etenim quam iacentibus
 instet, rogaueritq;, unde sint in corpus ingreſsi, egrotus
 quidem ipse tacet: at demon uero respondet (aut lingua
 Græca loquens, aut barbarica, aut undecunque fuerit
 ipse) et quomodo, et unde intrauit in hominem. Ille
 uero adiurans eum, ac ni paruerit minitans etiam, expel
 lit abigitq; demonem. Quin ego quoq; demonem quen
 dam exeuntem uidi nigrum certe, et colore fumidum.
 Non magnum erat, inquam, ego, talia te Ion cernere: cui
 ipsæ etiam apparent Idææ, quas uestre familie parens
 ostendit Plato: rem uidelicet spectatu tenuem, atq; eua
 nidam, quantum ad nos homines lusciosos. Ita'ne solus
 Ion, inquit Eucrates, istiusmodi uidit: ac nō alij etiā mul
 ti inciderunt in demones: alij noctu, alij etiam interdiu?

Ego

Ego profecto non semel, sed millies iam talia conspexi: ac primum quidem turbabar ad ea: iam uero ob consuetudinem nihil nouum, aut prodigiosum mihi uidere uideor, maximeq; nūc ex quo anulum mihi Arabs dedit ex ferro de cruce quapiam sumpto, factum: carmenq; docuit nominibus multis plenum, nisi forte ne mihi quidem fidē sis habiturus Tychiade. At quī fieri posuit inquam, ut Eucrati nō credam Dinonis filio: uiro in primis sapiēti, ac libere, quæ sibi uidentur, domi in priuato suo cum auctoritate narranti? Illud ergo de statua, inquit Eucrates, quæ omnibus qui in domo sunt singulis noctibus apparet, tum pueris, tum adolescentibus, tum senibus, hoc inquam, non à me duntaxat audieris, uerum etiam à nostris omnibus. De qua statua, inquā ego? Non uidisti (inquit) quum ingrederis statuam quandam in atrio collocatam, sanè quam pulchram, opus Demetrii: qui statuas humana specie fingere consueuit? Non ne illam dicis, inquam, quæ discum iacit: quæ inclinata est ad emissuri gestum, reflexa in eam quæ discum fert, altero pede modice inflexo, quæq; se erectura uidetur unā cum iactu? Nō inquit: nam unum est ex Myronis operibus ille disci iactator, quem dicis. Sed nec eam quæ est ei proxima: eum loquor cui tenijs caput uinctum est, formosam illam. Nam id Polycteti opus est: uerum eas quæ à dextra sunt egredientibus omitte, inter quas, et tyrannicide illi stant: Critiæ Nesiotæ plasmata: tu uero an non ad aquam illam quæ influit, quampiam uidisti uētre prominulo, caluam, seminudatam, uulsis quibusdam barbæ pilis, insignibus uenis uero homini simillimam? Pelichus dux Corinthius esse uidetur.

uidetur. Per Iouem, inquam uidi quandam à dextra Saturni, quæ tenias coronasq; aridas habebat, pectoreq; folia quædam inaurata. Ego, inquit Eucrates, ea inaurauimus, quum me sanasset triduo, febre pereuntem. Erat ne igitur etiam medicus, inquam ego, optimus iste Pelichus? Est, neq; ride, inquit Eucrates: alioqui homo te haud multo post inuadet. Noui ego certe quantum ualeat hæc quam tu rides statua. An non eiusdem putas esse immittere febres in quos uoluerit, quandoquidem potis est eijcere? Propitia, inquam, placataq; sit hæc statua mihi, quæ tantum ualeat. Quidnam ergo aliud facientem eam uiderunt omnes qui in domo sunt? Quum primū nox est, inquit, hæc è base descendens in qua steterat, in orbem totam domum circuit: omnes occurrunt ei interdum etiam canenti: nec quisquam est quem unquam leserit, diuertere tantum oportet. Illa uero præterit, nihil intuentes infestans, quum, & lauat sæpe, & tota nocte ludit, ut ex ipso aquæ strepitu licet audire. Vide ergo inquam ego, ne forte non Pelichus hæc statua sit, sed Talus potius Cretensis, qui apud Minoem fuisse dicitur, Nam, & ille æreus quidam Cretæ custos erat: quod si non ex ære, non autem ex ligno facta esset, nihil eam prohiberet, qui non opus Demetrii, sed una potius ex Dædali machinis esse uideatur. E' base nanq; (ut ais) etiam ista fugit. Vide, inquit, o Tychiade, ne te post hac scōmatis huius poeniteat. Noui quidem ego, quid illi euenerit, qui obolos surripuit, quos ei quoq; nouilunio suspendimus. Prorsus atrocia, inquit Ion, oportebat accidere: quippe q sacrilagus erat: quomodo ergo illū ultus est o Eucrates? Nam audire cupio,
etiam

mo constare: interdū uerò ita cogitabam, fugisse me, quòd impostor esset; ac tantum temporis sub leonis pelle ridiculam quandam simiam circumtulisset: adeo absurda narrabat. PHIL. Quenam illa (per Lares) sunt Tychiade? nam cupio cognoscere quamnam prestigiaturā sub tam longa barba occuluerit. TYCH. Solebam quidem etiam aliās Philocles aliquoties eum interuifere, si quando uidelicet multo ocio abundarem. Hodie uero quum opus esset mihi conuento Leonthico. (est autem, ut scis, amicus mihi): edoctus à puero, eum se ad Eucratem mane contulisse, ut eum morbi inspiciēdi causa uiferet, amborum nomine, nempe ut, & Leonthicum conuenirem, & Eucratem uiderem, ignoraueram autem quod egrotaret, ad eum peruenio. At Leonthicum ibi iam non inuenio: nam paulo antè ut dicebant exiuerat, alios uero cōfertos reperio, in quibus erat, & Cleodemus Peripateticus, & Dinomachus Stoicus, & Ion, nosti uirum? illum dico, qui ex Platonica doctrina magnam sui admirationem expectat, ut qui solus mentem uiri deprehenderit, quiq; eius oracula alijs quoq; possit enarrare: uides quos tibi uiros nomino, nimirū omni sapientia, atq; omni uirtute præditos, utpote ipsum ex quaq; secta caput, reuerendos hercle omnes, atq; aspectu propemodum terribiles. Aderat præterea medicus Antigonus, ut usui in morbo esset aduocatus opinor: & melius iam habere se uidebatur Eucrates: ac morbus quidā ex familiaribus erat: hu mor enim rursus in pedes ei descēderat. Sedere me ergo Eucrates in lecto iuxta se iussit uoce languidule remissa paululum, quū me cōspiceret: quanquā interim dum in-

cia prætermittimus, quibus in singulos annos ei sacrificamus. Postulat ergo, inquam ego, etiã Hippocrates medicus iam ut sibi sacrificetur: indignaturq; nisi in tempore iustorum sacrificiorum epulis accipiatur: quem nimium decebat boni consulere, si quis ei libauerit, aut mulsum insperferit, aut caput coronauerit. Audi ergo, inqt, Eucrates: istud certe etiam testibus probauero, quod ante annos quinque uidi. Erat fermè uindemiæ tempus. Ego uero in agrum circa meridiem uindemiatum dimissis operarijs, in syluam solus abibam: cogitans interim quiddam, atq; considerans. At postquam in saltum perueni: canum primo latratus insonuit. Ego uero Mnaso-
 na filium meum, cum æqualibus uenientem, ludere uenariq; (quemadmodum solebat) cõiiciebam. At res haudquaquam sic se habebat: uerũ paulo post facto terræmotu, sonoq; uelut è tonitru, mulierem aduenientem uideo terribilem: proceritate fermè semistadiali: habebat autem in sinistra facem: in dextra uero gladium uiginti circiter cubitorum. Et inferne quidem pedibus erat serpentinis, superne uero Gorgonem refruens uultu uidelicet, atque aspectus horrore: pro coma quidem draconibus, tanquam cæsarie circumcincta: alijs collum amplectentibus, alijs etiam per humeros sparsis. Videte, inquit, amici quo pacto etiam inter narrandum exhorruui: et simul hæc dicēs Eucrates, ostendit omnibus brachij sui setas erectas metu. Ion ergo ac Dinomachus, et Cleodemus uehementer inhiantes auscultabant cum uiri senes, tanquam naribus traherentur, adorantes apud sese tam incredibilem Colossus: mulierem semistadiale, Giganteum quoddam

Mormo

Mormolycium. Ego uero considerabam interim, cuiusmodi erant hi qui cum iuuenibus sapientiæ nomine uersentur, uulgoq; in admiratione habeantur: quum sola nimirum canicie barbaq; ab ipsis differant infantibus: Cæterum etiam illis ipsis facilius ductiles ad credenda mendacia. Dinomachus ergo, dic mihi, inquit, Eucrates: illi canes deæ, quanta magnitudine erant? Elephantis, inquit ille, proceriores Indicis, nigri & ipsi hirsutiq;, sordido squalidoq; uillo. Ego igitur quum uiderem, restiti, inuerso protinus in interiorem digiti partem (quod Arabs mihi dederat) sigillo. Hecate ergo percussio draconicis illis pedibus solo, hiatum effecit maximum: & qui immani magnitudine penitus æquaret tartarum. Deinde paulo post abiit in eum defiliens. Ego uero præsentē animo porrecta ceruice inclinatus, inspexi apprehēsa arbore quapiā, quæ uicina stabat, ne obortis mihi tenebris ac uertigine, in caput præceps inciderem: deinde conspexi ea quæ in inferno sunt omnia: pyriphlegetontem, lacum, Cerberū, manes: adeo ut quosdam etiam eorum agnoscerem. Patrem ergo meum manifeste cernebam adhuc his ipsis amicum, quibus eum sepeliuimus. Quid agebant (inquit Ion) o Eucrates animæ? Quid aliud, inquit ille, quàm per tribus familiisq; cum amicis cognatisq; uersantur, in Asphodelo collocati? Contradicant ergo etiam nunc (inquit Ion) Epicurei sacro Platoni, eiusq; de anima rationibus. At tu nonne Socratem etiam ipsum Platonemq; uidebas inter manes? Socratem (inquit) uidi: neq; illum tamen euidenter, nisi quod inde cōieci, quoniam caluus, ac uentricosus erat. Platonem uero non cognoui: nam apud

amicos nimirum uera fateri oportet. Simul ergo atque ego omnia conspexi, & hiatus coijt, & ex famulis meis quidam querentes me, atque in his Pyrrhias hic, superuenere hiatu nondum plenè obducto : dic Pyrrhia, an non uera narro? Per Iouem (inquit Pyrrhias) & latratum audiui per hiatum : & ignis quidem à face mihi suffulgere uidebatur. Tum risi ego profecto, teste latratum ignemq; in cumulum addente. Tum Cleodemus : haud quaquam noua ista, inquit, neq; alijs inuisa uidisti. Nam & ipse haud ita pridem quum egrotarem tale quiddam conspexi. Prospiciebat mihi curabatq; Antigonus hic, ac septima dies erat : febrisq; ò qualis ? incendio certe uehementior. Omnes ergo me relinquentes solum, clausis foribus foris manebāt. Sic enim iusseras Antigone : si quo pacto possem obdormiscere. Tunc igitur astitit mihi iuuenis quidam uigilanti : pulcher admodum, ueste circumamictus candida. Ac me quum excitasset, per hiatum quendam ducit ad inferos : sicuti ilico cognoui, Tantulum quum uiderem ac Tityum Sisyphumq;. At cetera uobis quid commemorem ? Postquam uero ad tribunal perueni (aderat autem & Aeacus, & Charon, Parcaq; atque Erinnēs) quidam uelut rex (Pluto certe mihi uidebatur) affedit singulorum nomina percensens, qui morituri erant, quos diem iam uitæ præscriptum præterisse contigerat. Iuuenis ergo me adducens illi exhibuit. At Pluto tunc incanduit, & ad eum qui me ducebat, nōdum illi completum est stamen, inquit. Abeat ergo. Tu uero fabrum Demylum adduc : iam siquidem ultra colum uiuit. Tum ego letus recurrens, ipse quidem iam febre liber eram:

eram : denunciabam uero omnibus, quod Demylus esset moriturus. Manebat autem nobis in uicinia egrotans etiam ipse nonnihil ut renunciatum est. Ac paulo post audivimus eiulatum eorum qui lugebant eum. Quid miri est, inquit Antigonus? Ego etenim quendam noui post uigesimum diem quàm sepultus est, resurrexisse. Nam hominem & antequam moreretur, & postquam resurrexit, ipse curavi. Et quo pacto (inquam ego) in diebus uiginti, neque tabuit corpus, neque praterea fame corruptum est, nisi fortassis Epimenidem quempiam tu curasti? Hæc quum diceremus, protinus ingrediebantur Eucratis filij è palestra redeuntes. Alter quidem iam ex ephebis excefferat, alter uero annos natus erat circiter quindecim. Tum salutatis nobis iuxta patrem adsidebant in lecto, ac mihi quidem sella illata est. Tum Eucrates tanquàm è conspectu filiorum admonitus : sic his frui mihi contingat, inquit, simulq; manum eis iniecit, ut apud te Tychiades uera narrabo. Felicis memoriæ uxorem meam horum matrem nouerunt omnes, quo pacto dilexerim: Nam declaravi his rebus quas in eam feci, nō modo dum uiueret, uerumetiam postquam uita functa est. Quippe qui nondum eius uniuersum, uestemq; qua dum uiueret, oblectabatur, in rogam illius iniecerim. Septima uero post mortem die, ego quidem hic in eundem lectum incumbebam: quemadmodū nunc, luctum eum mihi commutigans, quem de illa conceperam. Legebam enim tacitus Platonis illum de animalibellum. Ingreditur interim Demenete ea ipsa, atque adsidet iuxta: quemadmodum nunc Eucratis hic, minorem designans filium. Hic uero ilico tremuit ad-

modum pueriliter, ac dudum ad narrationem pallebat. Ego uero (inquit Eucrates) ut conspexi, amplexus eam singultim lachrymabam. Illa uero me uociferari non patiebatur, uerum incusabat me, quòd quum ei fuisssem in reliquis gratificatus omnibus, e sandalijs aureis alterum nò cremaueram, supereffe autem id dicebat, quod sub arca ceciderat: atq; ob id nos quum non inueniremus, alterum tantum cremaueramus. Nobis autem adhuc differentibus scelestissimus quidam caniculus, qui mihi in delicijs erat, in lecto cubans allatrabat, ea uero ad latratum euauit. At sandalium sub arca repertum est: posteaq; à nobis incensum. An hæc etiam Tychiades recusabis credere, quum tam sint euidentia, quotidieq; obseruentur? Per Iouem, inquam ego, digni fuerint, quibus aureo sandalio nates puerorum more seriantur, si qui ista non credant, atque usque adeo impudenter uero resistent. Interea Pythagoricus intrabat Arignotus comatus ille, ab aspectu uenerabilis. Nosti illum doctrinæ nomine celebrem: qui cognominatur sacer. Atque ego quidem, ut eum conspexi, respiraui: hoc ipsum, quod prouerbio dici solet, aduenisse mihi ratus: nempe securim quampiã aduersus mendacia: Occludet, inquam, eis ora uir sapiens, adeo monstrosa narrantibus: atq; prorsus, iuxta uulgatum illud adagium, repente deum immissum esse mihi hunc à fortuna putabam. Hic uero postquam adsedit, assurgēte ei, ac cedente Cleodemo, primum de morbo percontatus est, seq; audisse dicebat, Eucratem iam se melius habere. At quidnam inquit, inter uos philosophamini? Nam interim dum ingrediebar sub auscultauī, ac mihi certe uidemini in re quampiã pulchra

pulchra conuersari. Quid aliud, inquit Eucrates, quàm ut huic adamantino persuadeamus (me demonstrans) ut demones credat aliquos esse, phantasmataq; ac mortuorum animas super terram obambulare, & sese quibus libitum fuerit ostendere? Ego igitur erubui, uultumq; deieci reueritus Arignotum. At ille, uide (inquit) Eucrates num hoc dicat Tychiades. Eorum tantum qui uiolenter interierint, animas errare, ueluti si quis suffocatus, aut capite truncatus, cruciue suffixus fuerit, aut alio quopiam istiusmodi modo è uita discesserit: eas uero quæ fatali morte naturaliq; discesserint, haudquaquam amplius oberrare. Nam si hoc dicat, non usqueadeo absurda dixerit. Per Iouem inquit Dinomachus, ne esse quidem istiusmodi, nec præsentia cerni putat. Quid ais, inquit Arignotus in me torue aspiciens, nihil horum tibi uidetur fieri? præsertim quum omnes (ut ita dicam) uideant? Ignoscas, inquam ego, mihi, si non credo, nam solus omnium non uideo. Quod si uidissem, profecto & credidissem, quemadmodum & uos. Atqui, inquit ille, si quando Corinthum ueneris, roga ubi sit Eubatide domus. Atque ubi tibi fuerit indicata, nempe circa Craneum, in eam ingressus, dic ianitori Tibio, uelle te uidere, unde demonem Pythagoricus Arignotus quum adduxisset, abegerit, ac deinceps habitabilem domum reddiderit. Quidnam hoc erat Arignote? rogabat Eucrates. Inhabitabilis erat, inquit ille, diu propter terricula, quod si quis inhabitasset, expauesfactus illico fugiebat exactus à quodam horrendo ac terribili spectro. Deciderat ergo iam, tectumq; rûpebatur, neq; quisquam erat omnino qui in eam ingredi fuerit ausus. Ego

uero ubi hæc audiui, libellos sumens (Sunt autem Aegyptij mihi de talibus rebus admodum multi) ueni in domum circa primam uigiliam, dehortante hospite, ac ferme detinente, postquam didicerat quò iturus essem, in certum, ut putabat, exitium. At ego sumpta lucerna solus ingredior, atque in uastissimo atrio collocato lumine, humi sedens tacite legebam. Adest uero demon ille, cum quopiam è uulgo se congressurum ratus, ac me quoque quem admodum alios perterriturum squalidus, hirsutus, ac tenebris nigrior. Atque hic quum adstaret, undique me adsumptum petens tentauit, si quâ posset expugnare, ac modo in canem, modo in taurum, modo in leonem uertebatur. At ego correpto in manum quàm maxime horrendo carmine, simulque uocem imitatus Aegyptiam, et incantans eum in domicilij tenebroso angulum quendam compuli. At quum animaduertissem, ubi se in terram condidit, tum destiti. Mane autem desperantibus uniuersis, ac me quem admodum alios mortuum sese reperturos putantibus, præter omnium spem progrediens, Eubatidem adeo, feliciter illi adnuncians, quòd puram sibi ac spectris liberam domum iam liceret incolere. Atque illum assumens aliosque multos (sequebantur autem huius inopinatæ rei gratia) quum ad locum duxissem, ubi condentem se demona conspexeram, iussi ut sumptis ligonibus matulisque suffoderent. Atque ubi id fecerant, inuentum est ferè ad passum defossum cadauer quoddam marcidum, ossibus tantum humana specie coherentibus: Illud igitur effossum sepeliuimus, domus uero postea turbari prodigijs desiit. Hæc ubi narrauit Arignotus, uir prodigiosa sapientia

Ego profecto non semel, sed millies iam talia conspexi:
ac primum quidem turbabar ad ea: iam uero ob consue-
tudinem nihil nouum, aut prodigiosum mihi uidere ui-
deor, maximeq; nunc ex quo anulum mihi Arabs dedit ex
ferro de cruce quapiam sumpto, factum: carmenq; docuit
nomnibus multis plenum, nisi forte ne mihi quidem fidē
sis habiturus Tychiade. At qui fieri posuit inquam, ut
Eucrati nō credam Dinonis filio: uiro in primis sapiēti,
ac libere, quæ sibi uidentur, domi in priuato suo cum au-
toritate narranti? Illud ergo de statua, inquit Eucrates,
quæ omnibus qui in domo sunt singulis noctibus appa-
ret, tum pueris, tum adolescentibus, tum senibus, hoc in-
quam, non à me duntaxat audieris, uerum etiam à nostris
omnibus. De qua statua, inquā ego? Non uidisti (inquit)
quum ingrederis statuam quandam in atrio collocatam,
sanē quam pulchram, opus Demetrii: qui statuas huma-
na specie fingere consueuit? Non ne illam dicis, inquam,
quæ discum iacit: quæ inclinata est ad emissuri gestum,
reflexa in eam quæ discum fert, altero pede modice infle-
xo, quæq; se erectura uidetur unā cum iactu? Nō inquit:
nam unum est ex Myronis operibus ille disci iactator,
quem dicis. Sed nec eam quæ est ei proxima: eum loquor
cui tenijs caput uinctum est, formosam illam. Nam id Po-
lycleti opus est: uerum eas quæ à dextra sunt egredien-
tibus omitte, inter quas, et tyrannicidæ illi stant: Critiæ
Nesiote plasmata: tu uero an non ad aquam illam quæ
influit, quampiam uidisti uētre prominulo, caluam, semi-
nudatam, uulsis quibusdam barbæ pilis, insignibus uenis
uero homini simillimam? Pelichus dux Corinthius esse
uidetur.

uidetur. Per Iouem, inquam uidi quandam à dextra Saturni, quæ tenias coronasq; aridas habebat, pectoreq; folia quædam inaurata. Ego, inquit Eucrates, ea inaurauimus, quum me sanasset triduo, febre percutem. Erat ne igitur etiam medicus, inquam ego, optimus iste Pelichus? Est, neq; ride, inquit Eucrates: alioqui homo te haud multo post inuadet. Noui ego certe quantum ualeat hæc quam tu rides statua. An non eiusdem putas esse immittere febres in quos uoluerit, quandoquidem potis est eijcere? Propitia, inquam, placataq; sit hæc statua mihi, quæ tantum ualeat. Quidnam ergo aliud facientem eam uiderunt omnes qui in domo sunt? Quum primū nox est, inquit, hæc è base descendens in qua steterat, in orbem totam domum circuit: omnes occurrunt ei interdum etiam carenti: nec quisquam est quem unquam læserit, diuertere tantum oportet. Illa uero præterit, nihil intuentes instans, quum, & lauat sæpe, & tota nocte ludit, ut ex ipso aquæ strepitu licet audire. Vide ergo inquam ego, ne forte non Pelichus hæc statua sit, sed Talus potius Cretensis, qui apud Minoem fuisse dicitur, Nam, & ille æreus quidam Cretæ custos erat: quod si non ex ære, non autem ex ligno facta esset, nihil eam prohiberet, qui non opus Demetrii, sed una potius ex Dædali machinis esse uideatur. È base nanq; (ut ais) etiam ista fugit. Vide, inquit, o Tychiade, ne te post hac scōmatis huius poeniteat. Noui quidem ego, quid illi euenerit, qui obolos surripuit, quos ei quoq; nouilunio suspendimus. Prorsus atrociora, inquit Ion, oportebat accidere: quippe q̄ sacrilegus erat: quomodo ergo illū ultus est o Eucrates? Nam audire cupio, etiam

etiam si quàm maxime Tychiades iste diffisurus est. Mul-
ti, inquit ille, ad pedes eius oboli iacebant, aliâq; item nu-
mismata quædam argentea ad crus eius affixa cera, ac
laminæ quoque argenteæ: uota cuiusq;, aut merces ob sa-
nationem eius, qui ab eo liberatus esset, quum febre deti-
neretur. At erat nobis seruus quidam Libycus scelera-
tus, equorum curator. Hic noctu aggressus est ea auferre
omnia, abstulitq; digressam iam quum obseruasset sta-
tuam. At quum primum reuersus intellexit sacrilegio se
compilatum Pelichus, uide quo pacto sese ultus est, atq;
furti prodidit Libycum. Tota nocte atrium obambula-
bat in orbem miser, exire non ualens, tanquam in La-
byrinthum incidisset, quoad orta die iam deprehensus est,
ea tenens quæ furto abstulerat: ac tum quidem compre-
hensus, plagas non paucas recepit, nec temporis multum
superstes malus male periit: uapulans, ut dicebat, singu-
lis noctibus: adeo ut uibices postridie apparerent in cor-
pore. I' nunc, et post ista quoq; Tychiades Pelichum
ride, ac me tanquam coætaneum Minoi iam delirare pu-
ta. At ò Eucrates, inquam ego, quàm diu es erit es, ope-
risq; plastes Demetrius Alopecensis fuerit: qui non
deos, sed homines fingere consuevit: Pelichi nunquã sta-
tuam uerebor: quippe qui nec ipsum etiam uiuentem, si
mihi minaretur, admodum timuisssem. Ad hæc medicus
Antigonus. Et mihi ò Eucrates, inquit. Hipocrates areus
est magnitudine fermè cubitali: qui tunc dumtaxat quum
lucerna extincta sit, totam in orbem domum ambit, per-
strepens ac pyxides euertens, pharmacâq; commiscens,
atque ostia circumuertens: maximeq; si quando sacrifi-

uem inquit ille, dimidia ex parte scio, nam in prior ē formam nunquam à me restitui potest, postquam semel aequarius esse coeperit. Sed deferenda nobis domus esset aequa iam impleta. Non desistitis, inquam ego, huiusmodi monstrosa narrare uiri senes? Alioqui horum saltem adolescentium gratia incredibiles istas ac terribiles fabulas aliud in tempus omittite, ne clanculū terroribus ac prodigiosis fabulamentis impleantur. Parcere ergo eis oportet, ne talia consuescant audire, quae eos per totam uitam comitata perturbabunt, atq; ad omnem strepitum metuculosos reddent, posteaquam eos omnigena superstitione impleuerint. Recte admouuisti me, inquit Eucrates, quum superstitionem dixisti. Nam quid tibi Tychiade de rebus huiusmodi uidetur: de oraculis loquor ac uaticinijs, et quaecunq; quidam numine afflati proclamant, quaeue ex adytis audiuntur? aut quae uirgo numeris eloquens futura praedicat? an uidelicet nec talia credis? At ego quod anulum quendam sacrum habeo, Pythij Apollinis imaginē exprimente sigillo, quodq; hic Apollo mecum loquitur, non dico, ne tibi uidear ad gloriam meam res incredibiles narrare. Ceterum quae apud Amphilochum audiui in Mallo, heroē mecum diu differente, deumq; meis de rebus consulente, tum quae ipse uidi, uolo uobis narrare. Deinde ex ordine et quae uidi in Pergamo, et quae audiui in Pataris. Itaq; quum ex Aegypto redirem domum, audiremq; illud in Mallo uaticinium apertissimum simul ac uerissimum esse, tamen sic oracula dare, ut ad rem respondeat his, quaecunq; propheta quispiā in schedulam inscripta tradiderit, recte me facturum putauī,

Mormolycium. Ego uero considerabam interim, cuiusmodi erant hi qui cum iuuenibus sapientiæ nomine uersentur, uulgoq; in admiratione habeantur: quum sola nimirum canicie barbaq; ab ipsis differant infātibz: Cæterum etiam illis ipsis facilius ductiles ad credenda mendacia. Dinomachus ergo, dic mihi, inquit, Eucrates: illi canes deæ, quanta magnitudine erant? Elephantis, inquit ille, proceriores Indicis, nigri et ipsi hirsutiq;, sordido squalidoq; uillo. Ego igitur quum uiderem, restiti, inuerso protinus in interiorē digiti partem (quod Arabs mihi dederat) sigillo. Hecate ergo percussio draconicis illis pedibus solo, hiatus effecit maximum: et qui immani magnitudine penitus æquaret tartarum. Deinde paulo post abiit in eum desiliens. Ego uero præsentē animo porrecta ceruice inclinatus, inspexi apprehēsa arbore quapiā, quæ uicina stabat, ne obortis mihi tenebris ac uertigine, in caput præceps inciderem: deinde conspexi ea quæ in inferno sunt omnia: pyriphlegetontem, lacum, Cerberū, manes: adeo ut quosdam etiam eorum agnoscerem. Patrem ergo meum manifeste cernebam adhuc his ipsis amicum, quibus eum sepeliuimus. Quid agebant (inquit Ion) o Eucrates animæ? Quid aliud, inquit ille, quàm per tribus familiisq; cum amicis cognatisq; uersantur, in Aëthiopia collocati? Contradicant ergo etiam nunc (inquit Ion) Epicurei sacro Platoni, eiusq; de anima rationibus. At tu nonne Socratem etiam ipsum Platonemq; uidebas inter manes? Socratem (inquit) uidi: neq; illum tamē euidenter, nisi quod inde cōieci, quoniam caluus, ac uentricosus erat. Platonem uero non cognoui: nam apud

G

amicos

amicos nimirum uera fateri oportet. Simul ergo atque ego omnia conspexi, et hiatus coijt, et ex famulis meis quidam querentes me, atque in his Pyrrhias hic, superuenere hiatu nondum plenè obducto : dic Pyrrhia, an non uera narro? Per Iouem (inquit Pyrrhias) et latratum audiui per hiatum : et ignis quidem à facie mihi suffulgere uidebatur. Tum risi ego profecto, teste latratum ignemq; in cumulum addente. Tum Cleodemus : haud quaquam noua ista, inquit, neq; alijs inuisa uidisti. Nam et ipse haud ita pridem quum ægrotarem tale quiddam conspexi. Prospiciebat mihi curabatq; Antigonus hic, ac septima dies erat : febrisq; ò qualis? incendio certe uehementior. Omnes ergo me relinquentes solum, clausis foribus foris manebāt. Sic enim iusseras Antigone: si quo pacto possem obdormiscere. Tunc igitur astitit mihi iuuenis quidam uigilanti: pulcher admodum, ueste circumamictus candida. Ac me quum excitasset, per hiatum quendam ducit ad inferos : sicuti ilico cognoui, Tantulum quum uiderem ac Tityum Sisyphumq;. At cetera uobis quid commemorem? Postquam uero ad tribunal perueni (aderat autem et Aeacus, et Charon, Parcaq; atque Erinnes) quidam uelut rex (Pluto certe mihi uidebatur) affedit singulorum nomina percensens, qui morituri erant, quos diem iam uitæ præscriptum præterisse contigerat. Iuuenis ergo me adducens illi exhibuit. At Pluto tunc incanduit, et ad eum qui me ducebat, nōdum illi completum est stamen, inquit. Abeat ergo. Tu uero fabrum Demylum adduc: iam siquidem ultra colum uiuit. Tum ego letus recurrens, ipse quidem iam febre liber eram:

eram: denunciabam uero omnibus, quod Demylus esset moriturus. Manebat autem nobis in uicina egrotans etiam ipse nonnihil ut renunciatum est. Ac paulo post audivimus eiulatum eorum qui lugebant eum. Quid miri est, inquit Antigonus? Ego etenim quendam noui post uigesimum diem quàm sepultus est, resurrexisse. Nam hominem & antequam moreretur, & postquam resurrexit, ipse curavi. Et quo pacto (inquam ego) in diebus uiginti, neque tabuit corpus, neque præterea fame corruptum est, nisi fortassis Epimenidem quempiam tu curasti? Hæc quum diceremus, protinus ingrediebantur Eucratis filij è palestra redeuntés. Alter quidem iam ex ephebis excesserat, alter uero annos natus erat circiter quindécim. Tum salutatis nobis iuxta patrem adsidebant in lecto, ac mihi quidem sella illata est. Tum Eucrates tanquàm è conspectu filiorum admonitus: sic his frui mihi contingat, inquit, simulq; manum eis iniecit, ut apud te Tychiades uera narrabo. Felicis memoriæ uxorem meam horum matrem nouerunt omnes, quo pacto dilexerim: Nam declaravi his rebus quas in eam feci, nō modo dum uiueret, uerumetiam postquam uita functa est. Quippe qui mundum eius uniuersum, uestemq; qua dum uiueret, oblectabatur, in rogum illius iniecerim. Septima uero post mortem die, ego quidem hic in eundem lectum incumbēbam: quemadmodū nunc, luctum eum mihi committigans, quem de illa conceperam. Legebam enim tacitus Platonis illum de anima libellum. Ingressitur interim Demenete ea ipsa, atque adsidet iuxta: quemadmodum nunc Eucratis hic, minorem designans filium. Hic uero ilico tremuit ad-

ad supplicia segnior, & ad libidines tardior: utpote etiam iam impetus eius uehementiam cohibente, & uoluptatum appetitiones refrenante. Et ad causas quidem facinororum inuitus à filio dicebatur impelli, quum ipse non admodum tyrannicus esset, nisi quòd illi parebat: nam in filium (ut iam ostendit) propensus supra modum fuit. Omnia illi filius erat, illi obtemperabat: & iniuste fecit quicquid ille iubebat, & puniebat quos ille uolebat: in omnibus illi morem gerebat, ac deniq; sub illius tyranni de uiuebat, & ultroneus filij cupiditatum satelles erat. At iuuenis uero honore etatis gratia patri cessit, & solo imperij nomine abstinuit: ceterum re ipsa tyrannidis caput ipse fuit. Firmitas quoq; ac tutamentum principatus ab illo pendeat, quoniam & quod ex iniurijs prouenit, solus ipse fruebatur. Ille erat qui satellites ducebat, qui custodias regebat, qui subditos feriebat, qui insidiatores terrebat. Ille erat qui ephebos rapuit, qui nuptias temerauit, cui uirgines adductæ sunt: & si quæ cædes erant, si quæ exilia, pecuniarum expilationes, tormenta, contumeliæ, hæc omnia iuuenis fiebant audacia: nam senex ipse obsequebatur, & comes in malis erat, & tantum filij scelera comprobabat. Et res quidem nobis intolerabilis facta est: nam quum animi libidines ab imperio sumunt licentiam, nullum iniuriarum finem faciunt. At illud tamē nos urebat maxime, diuturnam, imò eternam potius futuram hanc seruitutem sciebamus, & tradendam per successionem Rempub. populumq; alij post alium domino ac scelerato hereditatem cessuram. Alijs profecto nō paruam spem hæc res facit, quod perpendere

pulchra conuersari. Quid aliud, inquit Eucrates, quàm ut huic adamantino persuadeamus (me demonstrans) ut demones credat aliquos esse, phantasmataq; ac mortuorum animas super terram obambulare, & sese quibus libitum fuerit ostendere? Ego igitur erubui, uultumq; deiecti reueritus Arignotum. At ille, uide (inquit) Eucrates num hoc dicat Tychiades. Eorum tantum qui uiolenter interierint, animas errare, ueluti si quis suffocatus, aut capite truncatus, cruciue suffixus fuerit, aut alio quopiam istiusmodi modo è uita discesserit: eas uero quæ fatali morte naturaliq; discesserint, haudquaquam amplius oberrare. Nam si hoc dicat, non usqueadeo absurda dixerit. Per Iouem inquit Dinomachus, ne esse quidem istiusmodi, nec presentia cerni putat. Quid ais, inquit Arignotus in me torue aspiciens, nihil horum tibi uidetur fieri? præsertim quum omnes (ut ita dicam) uideant? Ignoscas, inquam ego, mihi, si non credo, nam solus omnium non uideo. Quod si uidissem, profecto & credidissem, quemadmodum & uos. Atqui, inquit ille, si quando Corinthum ueneris, roga ubi sit Eubatide domus. Atque ubi tibi fuerit indicata, nempe circa Craneum, in eam ingressus, dic ianitori Tibio, uelle te uidere, unde dæmonem Pythagoricus Arignotus quum adduxisset, abegerit, ac deinceps habitabilem domum reddiderit. Quidnam hoc erat Arignote? rogabat Eucrates. Inhabitabilis erat, inquit ille, diu propter terricula, quod si quis inhabitasset, expauescens illico fugiebat exactus à quodam horrendo ac terribili spectro. Deciderat ergo iam, tectumq; rûpebatur, neq; quisquam erat omnino qui in eam ingredi fuerit ausus. Ego

uero ubi hæc audiui, libellos sumens (Sunt autem Aegy-
 ptij mihi de talibus rebus admodum multi) ueni in domū
 circa primam uigiliam, dehortante hospite, ac firmè de-
 tinente, postquam didicerat quò iturus essem, in certum,
 ut putabat, exitium. At ego sumpta lucerna solus ingre-
 dior, atque in uastissimo atrio collocato lumine, humi
 sedens tacite legebam. Adest uero demon ille, cum quo-
 piam è uulgo se congressurum ratus, ac me quoq; quem-
 admodum alios perterriturum squallidus, hirsutus, ac te-
 nebris nigrior. Atq; hic quum adstaret, undiq; me adsul-
 tim petens tentauit, si quā posset expugnare, ac modo in
 canem, modo in taurum, modo in leonem uertebatur. At
 ego correpto in manum quā maxime horrendo carmi-
 ne, simulq; uocem imitatus Aegyptiam, et incantans eum
 in domicilij tenebroso angulum quendam compuli. At
 quum animaduertissem, ubi se in terram condidit, tum
 destiti. Mane autem desperantibus uniuersis, ac me quē-
 admodum alios mortuum sese reperturos putantibus,
 præter omnium spem progrediens, Eubatidem adeo, fe-
 liciter illi adnuncians, quòd puram sibi ac spectris libe-
 ram domum iam liceret incolere. Atque illum assumens
 aliosq; multos (sequebantur autem huius inopinatæ rei
 gratia) quum ad locum duxissem, ubi condentem se dæ-
 mona conspexeram, iussi ut sumptis ligonibus matulisq;
 suffoderent. Atq; ubi id fecerant, inuentum est ferè ad pas-
 sum defossum cadauer quoddam marcidum, ossibus tan-
 tum humana specie coherentibus: Illud igitur effossum
 sepeliuimus, domus uero postea turbari prodigijs desijt.
 Hæc ubi narrauit Arignotus, uir prodigiosa sapientia
 ac re

ac reuerendus omnibus, nemo erat ex his qui aderant, qui non multam mihi imputaret insaniam, qui talia non credam, narrante præsertim Arignoto. Ego tamen nihil ueritus neq; comam, neque illam quam de eo habebant opinionem. Quid hoc inquam Arignote? Etiam tu talis eras, in quo mihi sola spes fuit, fumo plenus ac simulacris? Illud ergo nobis in te quod dici solet, cuenit: ut thesaurũ quum sperauerimus, carbones offenderimus. At tu, inquit Arignotus, si neq; mihi credis narranti, neq; Diomachos, aut huic Cleodemo, neque ipsi Eucrati, dic age quem nam digniorem, cui his de rebus fides habeatur, existimas: qui nobis dicat contraria? Per Iouem, inquam ego, uirum apprime mirabilem Abdera oriundum illum Democritum, cui tam firmiter erat persuasum eiusmodi nihil esse in rerum natura posse, ut quum se in monimento extra portas clausisset, ibiq; degeret dies noctesq; scribens atq; componens, iuuenesq; eum quidam illudere cupientes ac perterrefacere, nigra ueste in modum cadaueris ornati, ac personis in capita adfectis circumstantes, illum circumsilirent, crebro subsilientes: hic neq; eorum commenta pertimuerit, neq; eos omnino respexerit, sed inter scribendum: desistite, inquit, ineptire. Adeo firmiter credidit animas nihil esse postquam è corporibus exierint. Hoccine ais, inquit Eucrates, dementem quempiam uirum esse Democritum? siquidem sic existimauit. Ego uero uobis etiam aliud referam, quod mihi ipsi contigit, non quod ab alio acceperim, fortassis etiam tu Tychiades quum audieris, compelleris accedere, ipsa narrationis ueritate coactus. Quum in Aegypto uersarer, adhuc

malefico? Vnum solum examina, istud interroga, in hoc curiosus inquire, quis facinorosorum superest: quis iniuriæ metus imminet? quæ uestigia calamitatum? Sin uero purgata sunt ac pacata omnia: sycophantæ est, modum rerum calumniantē, uelle præmio ipsis factis debito fraudare. Ego siquidem hoc quoq; in legibus declaratum me mini (nisi forsitan ob longam seruitutem sim quæ in illis dicuntur oblitus) causas mortis duas esse: siue quis ipse occiderit: seu si quis ipse quidē non occiderit, neq; manu rem gesserit, coëgit tamen, atq; occasionem necis dedit: æqualiter hunc etiam lex plectendum censet, atq; admodum quidem iuste: nā præbitam interitus causam nihilo iudicauit ipso facto minorem, ac reliqua iam de modo necis quæstio superuacua est. Illum ergo qui sic occiderit, puniendum tanquam homicidam æquū censeas, absoluiq; nullo pacto uelis: qui uero eodem quo ille modo ciuitati benefecerit, indignum benemeriti præmio duces? Neq; enim istud possis dicere, me uidelicet id fecisse tantum: bonum autem exitum quendam temere non me id destinante, consequutum. Quid ergo pertimuissem amplius, eo qui fortior erat interempto? Quid in uulnere gladium reliquissem, nisi id ipsum omnino quod erat futurum prædiuinissem? Nisi hoc fortasse dixeris, quod qui peremptus est, tyrannus non erat, neq; hoc nomen obtinebat, neq; multa uos ob id libēter, si necaretur, præmia dedissetis: sed hoc nunquam dices. Ergo interempto tyranno, illi qui causam præbuit nō reddes præmium? ô curiositatē, quomodo necatus est curas, quum libertate fruaris, aut ab eo qui democratiam restituit, amplius aliquid postulas

postulas? Atqui lex (ut dicis) ipsum rerum caput exami-
 nat, media autē omnia ualere finit, neq; ultra curiosius
 inquit. Quid enim, qui in exilium tyrannum cōpulsi-
 set, non honorem iam tyrannicidæ tulisset? Imò ac ualde
 quidem iuste, nam & ille libertatē pro seruitute præsti-
 tit. At quod à me factum est, non exiliū, nec redintegran-
 dæ rebellionis metus, sed omnino perfecta sublatio est,
 & generis illius uniuerſi internicio, ac totius mali radi-
 citus excisio. Ac nunc per deos omnia mihi ab initio in
 finē usq; (si uidetur) excutite, an prætermisſum quicquā
 ad implendam legē fuerit, & an quicquam mihi defuit,
 quod adesse tyrānicidæ debuit. Ante omnia igitur ani-
 mum adesse generosum decet, atq; Reip. studiosum, para-
 tumq; pericula pro cōmuni commodo subire, ac propria
 morte multorū salutem redimere: ergo ad id mihi quic-
 quam defuit? An animo fractus sum? an pericula proſpi-
 ciens, per quæ mihi uadendum erat, detrectauī? non id di-
 xeris. Mane ergo in hoc solo, ac me finge ex eo solo qđ
 uolui, atq; isto consilio fui, etiā si nihil inde boni proue-
 niſſet, tamen ob mentē ipsam assurgentē prēmium tan-
 quam benemerentē petere, quum tamen ego non potue-
 rim, sed alius me sequutus tyrannū occiderit, absōnū (dic
 mihi) aut absurdum esset tribuere: maximeq; si dicerem,
 ô uiri, uolui, cupiui, aggressus sum, atq; animi mei signa
 dedi: solus honore dignus sum? Quid tum resſponſurus
 esses? Nunc uero nō id dico, sed & ascēdi, & periclitatus
 sum, atq; innumerabilia priusquā adolescentem pereme-
 ram feci. Neq; enim rem usque adeo facilem esse suspice-
 mini, custodiā superare, ac satellites opprimere, unumq;

tot viros auertere. Sed ferme maximum in tyrannicidio, atq; ipsum rei caput istud est. Nam ipse quidem tyrannus, non magnū opus est, neq; magno negotio conficiendum, neq; expugnatu difficile, sed ea potius quæ munūt ac tuentur tyrannidem, quæ qui uicerit, is omnia peregerit: nam reliquum quidem parum est. Siquidem istud ad tyrannum usq; penetrare, nequaquam licuisset mihi, nisi custodiū qui eos cingunt, ac satellitum omnium uictori, ac nisi eos omnes prius deuicissem: Nihil amplius, adicio, sed ijs rursus immoror. Custodias superavi, satellites inquam, tyrannum incustoditum, inermem, nudū reddidi. Ob hæc ne honore tibi dignus uideor? an adhuc à me cadem postulas? Atqui si cadem etiam quæris, nec istud quidem deest. Neq; enim incruentus sum, sed perpetravi magnā ac nobilem necem iuuenis florentis atq; omnibus metuendi, per quem etiam ille tutus ab insidijs erat, quo solo confidebat, qui multorum loco satellitum, suffecit. Quid tum ergo, num præmio dignus sum? num tantarum rerum honore fraudabor? Quid enim si satellitem, unum si ministrum quempiam tyranni peremissem? quid si seruum honoratiorem? an non magnum etiam hoc tibi uideretur ascendere, atq; in media arce, in medijs armis aliquē ex amicis tyranni conficere? Nūc autem etiā illum qui peremptus est considera: filius erat tyranni, imò tyrannus grauior, ac dominus inclementior, ac tortor crudelior, extortor uiolētior. Tum quod maximum fuit, hæres omnium atq; successor: postremo, qui in longum poterat nostras calamitates extēdere. Vis ne hoc me solum fecisse, tyrannū autē ipsum adhuc creptum fuga uiuere

ga uiuere? Munus ob ista peto, quid dicitis? non dabitis? Non illum quoq; suspexistis? non dominus? non grauis? nō intolerandus erat? Nunc uero etiā caput ipsum intel-
 ligite. Quod enim iste à me flagitat, id quā optime fie-
 ri potuit, peregi, ac tyrannum alterius nece nescui, non
 uulgariter, neq; uno ictu, quod illi post tot scelera maxi-
 me fuit optandum. Sed dolore multo prius exagitans, et
 in oculis ostendēs misere prostrata, quæ illi fuerant cha-
 rissima, filium quanquā malum, tamen etate florentē, ac
 patri similem, sanguine ac tabo plenū. Hæc sunt patrum
 uulnera, hi legitimorum tyrannicidarū gladij. Hæc ty-
 rannis crudelibus digna mors, hoc supplicium sceleribus
 tantis debitum. Nam illico mori, illico nescire, nullum ta-
 le spectaculum cernere, nihil habet tyrannica poena di-
 gnum. Non enim ignorabam (te appello) non inquam
 ignorabam, imō nec alius quisquam quantum ille erga
 filium gerebat affectū, et quod post illum uiuere ne pau-
 lulum quidem dignaretur. Atque omnes fortasse patres
 sunt in filios eiusmodi. At hic certe aliquid supra cete-
 ros habebat, idq; merito, quippe qui illum solū uidebat
 ducem seruatoremq; tyrannidis, solumq; pericula patris
 præoccupantem, ac firmitatem imperio præstantem.
 Vnde etiam quanquam non ob amorem, at ob despera-
 tionem saltem statim illum sciebam moriturum, quum
 cogitaret inutilem sibi uitam futuram, securitate quam
 illi filius præbebat ablata. Omnibus igitur illum simul
 circūsepsi, natura, dolore, desperatione, terrore, ac tem-
 porum etiam futurorum metu. His in illum cōmilitoni-
 bus usus sum, et ad ultimum illud consilium coegi. Intea

rijs nobis orbus, afflicti, dolens, lachrymans, luctum lu-
 gens, breuē quidem, sed qui patri sufficiat, et quod gra-
 uissimū est, ipse à seipso, quod mortis genus omnium est
 miserrimum, multoq; acerbius quā si inferatur ab alio.
 Vbi mihi gladius est? num quis illū agnoscat alius? num
 cuiusquā alterius telum est? Quis illum in arcem duxit?
 ante tyrannū quis usus est? quis illum tyranno misit? O
 ensis mecum cōmunicans, rerum à me bene gestarū suc-
 cessor, post tot discrimina, post tot mortes despicimur,
 et indigni prēmio uidemur. Si enim ob istud solum hūc
 à uobis honorem peterem, si dicerem: o uiri, tyrāno mor-
 tem cupienti, ac tum inermi forte deprehenso, meus iste
 subseruiuit gladius, atq; operam suam ad cōsequendam
 libertatem cōmodauit omnibus, honore ac prēmio indi-
 gnum putassetis? dominum tam popularis rei non retia-
 liassetis? non inter benefactores inscripissetis? non inter
 sacra gladium ipsum reposuissetis? non secundum deum
 illum coluissetis? Nunc mecum cogitate, qualia tyrānum
 ipsum ante mortem et fecisse, et dixisse sit uerissimile,
 quum filium perimerem, ac uulneribus multis in parte
 corporis conspicua perfoderē, quo uidelicet genitor ure-
 retur, atq; aspectu primo stupefceret, miserabiliter exclā-
 mauit atque inclamauit patrem, non ut auxiliator esset
 aut cōmilito, quippe qui iam senex erat atq; inualidus,
 sed domesticorum malorum spectator. Ego illinc digre-
 dior, totius quidem tragœdiæ autor. Reliqui uero hi-
 strioni cadauer, et scenam, et ensē, ac cetera quæ fā-
 bule supererant. At ille quum adesset, ac uideret filium
 quem habebat unicum, uix respirantem, lacerū ac morte
 plenum

plenum, uulnera quoq; illa densa, ac multa, & letalia gerentem, sic exclamauit: O nate, sublatus sumus, interempti sumus, tyranni cæsi sumus: ubi iste interfector est? ad quid mihi parcat? cui me reseruat malo per te iam fili præmortuum? nisi me forte utpote senem contemnit, & lente me perimere decreuit: ac mortem mihi producit, ut necem mihi faciat longiorem. Et simul ista dicens, ensẽ querebat: ipse autẽ erat inermis, ut qui omnem in filio spẽm reposuerat. At ne is quidem defuit, iamdudum enim à me ante præparatus erat, atque ad facinus futurum relictus. Ergo ex corpore euellens, & ex uulnere gladium eximens, iamdudum me occidisti, permisti, nunc uero mihi finem facito. O ensis, inquit, patri lugenti consolator ueni, atq; infelicem senis manum adiua, iugula tyrannum, perime, ac luctu solue. Vtinam in te prior incidissem, utinam ordinẽ cedis incepissem, cecidissem quidem, at tu tyrannus tantum, at ultorem sperans, nunc uero ut orbus, nũc uero ut etiam carnifice egens. Et hæc simul dicens, uulnus intulit tremulus, impotens, cupiens quidem, inualidus tamen ad facinoris ministerium. Quot sunt ista supplicia? quot uulnera? quot mortes? quot tyrannicidia? quot præmia? Et tandem uidistis omnes iacentem iuuenem, opus neque paruum, neque facile, senem uero illi circumfusum, cruorem utriusq; inherentem, atque illam libertatis, & uictoriæ parentẽ libitinam, & nostri ensis operam: ensẽ uero ipsum inter utrunq; monstratũ, declarantem quàm non indignus domino sit, testantemq; quòd mihi sit fidelite obsequutus. Hoc si ego fecissem, obscurius fuisset, nunc

ad supplicia segnior, et ad libidines tardior: utpote etate iam impetus eius uehementiam cohibente, et uoluptatum appetitiones refrenante. Et ad causas quidem facinororum inuitus à filio dicebatur impelli, quum ipse non admodum tyrannicus esset, nisi quòd illi parebat: nam in filium (ut iam ostendit) propensus supra modum fuit. Omnia illi filius erat, illi obtemperabat: et iniuste fecit quicquid ille iubebat, et puniebat quos ille uolebat: in omnibus illi morem gerebat, ac denique sub illius tyranni de uiuebat, et ultroneus filij cupiditatum satelles erat. At iuuenis uero honore etatis gratia patri cessit, et solo imperij nomine abstinuit: ceterum re ipsa tyrannidis caput ipse fuit. Firmitas quoque ac tutamentum principatus ab illo pendeat, quoniam et quod ex iniurijs prouenit, solus ipse fruebatur. Ille erat qui satellites ducebat, qui custodias regebat, qui subditos feriebat, qui infidiatores terrebat. Ille erat qui ephebos rapuit, qui nuptias temerauit, cui uirgines adductæ sunt: et si quæ cædes erant, si qua exilia, pecuniarum expilationes, tormenta, contumeliæ, hæc omnia iuuenis fiebant audacia: nam senex ipse obsequebatur, et comes in malis erat, et tantum filij scelera comprobabat. Et res quidem nobis intolerabilis facta est: nam quum animi libidines ab imperio sumunt licentiam, nullum iniuriarum finem faciunt. At illud tamē nos urebat maxime, diuturnam, imò æternam potius futuram hanc seruitutem sciebamus, et tradendam per successionem Rempublic. populumque alij post alium domino ac scelerato hereditatem cessuram. Alijs profecto nō paruum spem hæc res facit, quod perpendere

primum, quid est quare tyrāni mortem dolere puter? nā id iste mihi nuper obiecit, probationē uero nullam attulit, dixisse tantū contentus, et credi sibi sine argumento, sine teste postulat: imò, inquit, nisi doleres, nisi tyranni mortem ulcisci cuperes, mecū non contenderes. Ergo eo solo lugere me tyranni mortē probas, quod tibi ob eius necem, prēmium iniuste petenti, ego me iuste opposui? Vis uidere quā nihil dicis? Si te tyrannū occidisse probes, ego tecū litigare, nec si uelim possem, nec si possem uelim. Nūc uerò quid aliud cōtra te dicturus sum, quā quod illū nō occidisti? Si tu interfecisses, nihil quererer, imò laudare, admirarer, ac prēmū primus decernerem: nunc uero ideo tibi cōtradico, ideo tibi honorē denego, ideo aduersor, ideo queror, quia tyrannū non occidisti. Num igitur occisum protinus dolere uideor? Ostendisse potius iudices debuit, me tyrāno fuisse uel sanguine coniunctum, uel affinitate propinquū, uel beneficijs deuotum, uel scelerum cōmuniōe foederatū. At istorū quicquā ne fingere quidem potuit: ergo si neque cognatus illi, neque affinis fui, si mea opera nunquam in cuiusquam iniuriam usus est, si ab illo beneficij nihil in me collatum est, si me acerba seruitute cum ceteris simul oppressit, si me illius interitus libertati uobiscum unā restituit, quid causae est ut illius mortē meae salutis ac libertatis auspiciū doleam? At odij certe tantūdem causae est. Nā quid egit quod odium in illum prouocaret meum? Primo tyranni filiū interfecit: postea uero tyrāno sibi manus inferente, iste prēmium tanquam tyrannicida petijt: quorum alterum, puta quod iuuenem peremit, quanquam

idipsum parum consulte, parumq; ex cōmuni commodo
 fecerat, nisi dii nobis fuissent propitij, fecit ille tamen ani-
 mo (quantū ego certe suspicor) non malo. Alterum ue-
 ro, nempe quod prēmium postulat quum non meruerit,
 ut nunc sunt hominum ingenia, non miror, & ignosco
 certe, modo possit auferre. Neutrū istorum odium in illū
 meum concitat. Extra hæc nihil unquam fecit, quod ad
 me ullo modo pertineat: ergo tam iniquus sim, ut homi-
 nem uix tandem satis aut de facie, aut fama notū, qui me
 nec re offenderat, nec uerbo læserat, gratis odio perse-
 querer? Restat inuidiæ diluenda suspicio, quæ talis est, ut
 nullo malo carere uelim libētius. Nam quum omnia ui-
 tia sint suapte natura perniciofa, nullum tamen est liuo-
 re pestilētius: quodq; pectus, cui semel infederit grauior-
 ribus tormētis exagitet. Nempe alterius fortunam, suum
 infortunium ducere, secūdis aliorum rebus æstuarē, alic-
 nis laudibus iri, aliena felicitate torqueri, an non sum-
 ma miseria, non extrema dementia est? Itaq; si à quo-
 quam alio uitio iudices absūm, ab hoc certe longissime
 absūm. Cuius unquam fortunas impetij? Cuius res bene
 gestas eleuauī? Cuius laudibus unquam detraxi? Cuius
 famam labe respersi? Certe ab huius uitij suspitione si
 me mediocris ista fortuna mea non asserit, quæ non tam
 inops est, ut aliorum opibus ac præmijs inuideam, si me
 antea acta uita non uindicat: quæ non usque adeo est rerū
 bene gestarum indiga, ut aliena debeam laude tabesce-
 re: At ipsa me hercle causa prorsus absoluit: quæ talis
 est, ut potius omnium ueniam, quàm cuiusquam mereatur
 inuidiam. Quæso iudices, quod tandē odij signum, quod
 inuidiæ

dixeris. Sed omnia pacis plena, & leges omnes redditæ, & manifesta libertas, & popularis gubernatio firma, & cōiugia inuiolata, & pueri extra periculum, & uirgines tutæ, & festas agens serias ob cōmunem felicitatem ciuitas. Quis est igitur horum omnium causa? quis illa sustulit, ista præbuit? Etenim si me quisquam est hoc honore dignior, illi hac mercede cedo, ac præmio isthoc abstineo. Sin uero solus ego cuncta peregi, audens, periclitans, adoriens, interimens, puniens, alterum in altero ulciscens: quid mea calumniaris officia? quid ingratum erga me populum facis? At ipsum non occidisti tyrannū: lex autem tyrannicide præmium statuit. Interest ergo quicquam, dic mihi, an ipsum perimas, an mortis ei causam præbeas? Ego certe nihil puto, nempe hoc solum legislator spectauit, libertatem & popularem statum, ac sceleratorum amolitionē, istud honorauit, istud gratia dignum censuit, quod factum à me nō esse non queas dicere. Si enim illum occidi, quo occiso iste non potuit uiuere, ipse nimirum mactaui. Cædes mea, manus illius erat. Ne nimium ergo curiose de mortis modo disputes, neque examines quomodo interijt: sed an amplius non sit, an per me est, quod amplius ille nō est. Quandoquidem hoc quoque mihi uideris excussurus, & sycophantam in benemerentes acturus, si quis nō ense, sed lapide, ligno uel, aut alio quopiam modo peremisset. Quid uerō si tyrannum fame obsessum, ad mortis necessitatem adegissem? etiam ne tum requireres meam manu peractam cædem? alioqui deesse adhuc aliquid mihi ad legem implendam diceres? atque id grauiore supplicio interfecto

putavi ut civitas honorem gratiamq; dijs merētibus ablatam, homini non merenti tribueret. Totum autem hoc negocij fortunæ deorumq; benignitati deberi, huic nihil gratiæ, apertissimis argumentis docebo: quod dum facio, quæso iudices diligēter attendite. Tria sunt quorum iste quodlibet sufficere sibi ad hunc honorem cōsequendum putat, uel quod tyrāni peremit filium, uel quod tyrannū tentauit occidere, uel quod pater filij nece cōmotus, ense quē iste reliquerat, mortem sibi cōsciuit. Ergo illius adolescētis cædes tyrannicidiū uidetur? Quid ni? nempe ex ille (inquit) tyrannus erat. Quis id credat iudices, urbē unam duobus suffecisse tyrānis? duos tyrannos inuicem concordēs eadem incoluisse mœnia? unius urbis ambitu potuisse contineri, quorum alterutri uix uel orbis uniuersus suffecerit? Quisquis id credendum duxerit, is mihi parum uidetur tyrannicam considerare naturam: nam legitimæ quoq; potestates, ac non solum legibus gubernantes, sed etiam legibus obtemperantes, ac tyrannia de tanto interuallo mitiores, ambitione tamen ita uincuntur, ut nec uel intimorum amicorum uitæ parcant, potiusquam eos habeant imperij sui cōsortes. Quis tyrannum credat natura ferum ac uiolentum imperij sui, cuius ardore hominum leges protriuerit, deorum contempserit, uitam neglexerit, socium quenquam admittere? Quin brutorum quoq; pleraq; ferre, quæ (quod tyrannorum proprium est) rapto uiuunt, quibus solius pabuli cura imprefit aliqua tyrānicæ naturæ uestigia, in proprios foetus seuiunt, potiusquam socios illos uenationis accipiant. Et hominem tyrannum putamus, quem fastus inflat

postulas? Atqui lex (ut dicis) ipsum rerum caput examinat, media autē omnia ualere finit, neq; ultra curiosius inquirat. Quid enim, qui in exilium tyrannum cōpulisset, non honorem iam tyrannicidæ tulisset? Imò ac ualde quidem iuste, nam & ille libertatē pro seruitute præstitit. At quod à me factum est, non exiliū, nec redintegrandæ rebellionis metus, sed omnino perfecta sublatio est, & generis illius uniuerſi internicio, ac totius mali radicis excisio. Ac nunc per deos omnia mihi ab initio in finē usq; (si uidetur) excutite, an prætermisſum quicquā ad implendam legē fuerit, & an quicquam mihi defuit, quod adesse tyrānicidæ debuit. Ante omnia igitur animum adesse generosum decet, atq; Reip. studiosum, paratūq; pericula pro cōmuni commodo subire, ac propria morte multorū salutem redimere: ergo ad id mihi quicquam defuit? An animo fractus sum? an pericula prospiciens, per quæ mihi uadendum erat, detrectaui? non id dixis. Mane ergo in hoc solo, ac me finge ex eo solo qđ uolui, atq; isto consilio fui, etiā si nihil inde boni prouenisset, tamen ob mentē ipsam assurgentē præmium tanquam benemerentē petere, quum tamen ego non potuerim, sed alius me sequutus tyrannū occiderit, absonū (dic mihi) aut absurdum esset tribuere: maximeq; si dicerem, ô uiri, uolui, cupiui, aggressus sum, atq; animi mei signa dedi: solus honore dignus sum? Quid tum responsurus esses? Nunc uero nō id dico, sed & ascēdi, & periclitatus sum, atq; innumerabilia priusquā adolescentem peremeram feci. Neq; enim rem usqueadeo facilem esse suspicemini, custodiā superare, ac satellites opprimere, unumq;

cuius patrem semper sic imperasse dicebat, neque ego quin imperarit dubito. Nam filius quanquam ea indole fuit, ut parentem aliquando uideretur (si ad tantam peruenisset etatem) flagitijs ac sceleribus equaturus, tamen in hac adolescentia prae illius crudelitate ac saevitia quibus iam à puero semper assuetus insenuerat, rudis adhuc miles, ac uix tyro fuit, neque serè magnum quicquam, nisi à patre iussus atque edoctus agebat. Sed siue non nisi iussus illa faciebat, siue ipse etiam iniussus audebat, tamen quum tanquam iussus egerit, quum neque tyranni nomen usurparit, neque se pro tyranno gesserit, sed patri se parere significarit, et ausorum suorum causas in illum retulerit, quum alium se potentiores esse confessus sit, cuius uiribus fideret, à quo omnis eius penderet impunitas: furem si uelis, aut sacrilegum, uel si quod aliud nomen mauis, appelles: at is profecto non est, in quo fieri tyrannicidium potest. Quod si illum omnia solū potuisse, ac re ipsa tyrannum fuisse contendas, et (quod paulo antè iactabas) illico eius morte liberam fuisse rempublicam, fingamus obsecro adhuc parentem uiuere, sed non fugatum tamen, quod nescio quur ipse finxisti, quippe quem nec ipse fugaueras, nec quur ei fugiendum esset effeceras. Filio enim tantum per insidias adempto, reliquis uiribus integris, non uideo quur patri magis desperandum, aut fugiendum fuerit, quam si aut filius ei natus non fuisset, aut peste correptus obijisset. Patrem ergo fingamus (ut dixi) uiuentem, ac filio quidem unico orbatum, sed satellitum tamen caeterua cinctum, cadem filij lachrymantem: sed interfectori minantem, atque omnia suppliciorum genera destinantem, in

dem, in forum uultu tristi quidē, sed tamen truci procur-
 vere, & prolato quē tu reliquisti gladio, ingentia polli-
 ceri prēmia, si quis eius ensis dominum prodiderit: hic
 tu foro iam ab illo, atq; eius satellitibus occupato, & in
 caput tuū quæstione iam haberi cœpta, in publicum for-
 tis tyrannicida procure, & in medios globos irruens
 tyrannum te occidisse proclamita, libertatē omnibus de-
 nuncia, ac Tyrannicidij prēmium postula. Quid fugis?
 Quid latebras quæris? Quid tyrannicida metuis? An nō
 libera est Respublica? An non tyrannus occisus est?
 Neque ergo is quem peremisti tyrannus erat, sed quidā
 potius tyranni satelles: neq; eius morte ciuitas libertati
 restituta est, quod solum paulo antē dicebas huius legis
 spectasse latorē. At heredem (inquit) occidi. Quid mihi
 heredes nominat? Quid in tyrannide leges memorat?
 Legum ista nomina sunt. Iuris est ista successio. An Pira-
 te filium si demortui patris locum impleuerit, heredem
 quisquam dixerit? Intestatus semper tyrannus moritur,
 quippe legibus ab illo captiuus, quæ solæ ratum facere
 testamentum possunt. Proinde qui defuncti locum tyran-
 ni subit, heres non est, sed nouus tyrannus. Non enim
 succedit, sed inuadit. At illi nunc paruissemus. Istud quī
 constat? Ego contrā tyranno mortuo populum ilico li-
 berum esse dico. Alioqui frustra lex tyrannicide præ-
 mium statuit, si alterius morte in alterius potestatem re-
 cidimus. Sed longe secus iudices, defuncto enim quolibet
 casu Tyranno, populus iam tum liber dum amici luctu
 occupantur, dum stupent eius morte satellites, ilico sese
 in libertatem asseruisset, neq; plus filius aduersus populi
 uires

uires tum ualuisset, quàm nunc potest quisquam, uel ex amicis tyrāni potentissimus, aut genere quisquis ei fuit post filium proximus, ad quē, si successionis nomen atq; hereditatis audiendum est, tam nunc tyrannis pertinet, quàm ad filium pertinuisset. Qui satellitē igitur, qui amicum, qui cognatum, qui filium Tyranni peremerit, frustra Tyrannicidium iactauerit. Tyrannus ipse solus est, cuius necem tanto prēmio Respub. mercatur. Sed uolui (inquit) periclitari, periclitatus sum, quod negari ne possit, filio tyranni perempto, spe futurae tyrannidis extincta, praeclarum animi mei documentum reliqui, uel hoc solum sufficere mihi ad hunc honorē puto. Hic uide obsecro quàm nihil maliuole, quàm simpliciter agam tecum omnia, quàm ex re tua totum hoc negotium minime suspiciosus interpreter. Nam si alius hanc ageret causam, nec tamen ex inimicis tuis, sed ex acrioribus istis actoribus quispian qui locos omnes excutiunt, et suspicionibus urget, ac moleste nimium premunt, sic Hercules hunc tractaret locum, ut te nec id tentasse unquam, nec destinauisse contenderet. Quod si tu uociferareris mirari te quenquam tam insigni esse impudentia, ut talia dicere occiso in ipso conatu tyranni filio audeat, hic ille protinus quasi fieri non potuerit (inquit) ut non patriam liberaturus, quod non praestitisti, non Tyrannum occisurus, quem non attigisti: sed ipsum potius iuuenē quem trucidasti perempturus, ascenderis: illatam tibi priuatim aliquam ulturus ac retaliaturus iniuriam. Hic si instaret, urgeret, premeret, ac certas aliquas probationes illius animi tui ac propositi flagitaret, uides (ut opinor) in quantas

plenum, uulnera quoq; illa densa, ac multa, & letalia ge-
 rentem, sic exclamauit: O nate, sublatus sumus, interem-
 pti sumus, tyranni cæsi sumus: ubi iste interfector est?
 ad quid mihi parcat? cui me reseruat malo per te iam
 fili præmortuum? nisi me forte utpote senem contemnit,
 & lente me perimere decreuit: ac mortem mihi pro-
 ducit, ut necem mihi faciat longiorem. Et simul ista di-
 cens, ensẽ querebat: ipse autẽ erat inermis, ut qui om-
 nem in filio spẽm reposuerat. At ne is quidem defuit,
 iamdudum enim à me ante præparatus erat, atque ad fa-
 cinus futurum relictus. Ergo ex corpore euellens, & ex
 uulnere gladium eximens, iamdudum me occidisti, pere-
 misti, nunc uero mihi finem facito. O ensis, inquit, patri
 lugenti consolator ueni, atq; infelicem senis manum ad-
 iuuas, iugula tyrannum, perime, ac luctu solue. Utinam
 in te prior incidissem, utinam ordinẽ cedis incepissem,
 cecidissem quidem, at tu tyrannus tantum, at ultorem
 sperans, nunc uero ut orbus, nũc uero ut etiam carnifice
 egens. Et hæc simul dicens, uulnus intulit tremulus, im-
 potens, cupiens quidem, inualidus tamen ad facinoris
 ministerium. Quot sunt ista supplicia? quot uulnera?
 quot mortes? quot tyrannicidia? quot præmia? Et tan-
 dem uidistis omnes iacentem iuuenem, opus neque par-
 uum, neque facile, senem uero illi circumfusum, cruorem
 utriusq; inherentem, atque illam libertatis, & uictoriæ
 parentẽ libitinam, & nostri ensis operam: ensẽ uero
 ipsum inter utrunq; monstratũ, declarantem quàm non
 indignus domino sit, testantemq; quòd mihi sit fidelite-
 r obsequutus. Hoc si ego fecissem, obscurius fuisset, nunc

tatis illi mercedem, quia non sanauit, non debeo: rursum quia profuit, inanem prorsus à me dimittere haud æquum est. At si post mille pharmaca, nihilo tamen melius habentem destituat: præmij nihil meretur, qui nihil iuuuit: gratia uero tantundem ferè, qui quod mederi tentauit, sui gratia, non mei fecit. Quod si insigniter Medice artis ignarus, rem tamen aggredi fuerit ausus, atque aliquantisper misere uenenis adfectum postea dimittat: quum iam non modo nihil opis tulit, sed plurimum doloris addidit: etiam si sese gratis obtulerit: utrum amore dignus est, quòd me suo labore tam diu nulla præmij spe tam officiose uexauit? an summo potius odio, quòd temere sese meo periculo ei negotio, cuius erat imperitus, immiscuit? Huic rei Iudices haud multum mihi uidetur præsens causa dissimilis, Lex enim Tyrannicidam conducere uehementer alicunde studet, ei'que præmium certum, Tyranno caso, pollicetur. Sed Tyrannicidam quum dicit Iudices, hominem querit artificem: non manu tantum fortem, sed pectore quoque multo magis ualentem, consilio potius quam uiribus præstantem: qui insidias tendere laqueos abscondere, occasiones captare nouerit. Ergo hanc prouinciam si quis huiusmodi suscepit, qui Tyrannum ipsum arte, et insidijs adoriatur, adorsum opprimat, oppressum interimat: nec re coepta semel, nisi perfecta desistat: hic Tyrannicidij præmium audacter postulet. Sin id quidem non potuerit, quod autem proximum est, et consueuerit, fecerit: Tyrannum uidelicet uel in exilium abegerit, uel ad deditionem condonata uita coegerit, uel ad deponendam

primum, quid est quur tyrāni mortem dolere puter? nā id iste mihi nuper obiecit, probationē uero nullam attulit, dixisse tantū contentus, et credi sibi sine argumento, sine teste postulat: imō, inquit, nisi doleres, nisi tyranni mortem ulcisci cuperes, mecū non contenderes. Ergo eo solo lugere me tyranni mortē probas, quod tibi ob eius necem, prēmium iniuste petenti, ego me iuste opposui? Vis uidere quā nihil dicis? Si te tyrannū occidisse probes, ego tecū litigare, nec si uelim possem, nec si possem uelim. Nūc uerō quid aliud cōtra te dicturus sum, quā quod illū nō occidisti? Si tu interfecisses, nihil quererer, imō laudare, admirarer, ac prēmū primus decernerem: nunc uero ideo tibi cōtradico, ideo tibi honorē denego, ideo aduersor, ideo queror, quia tyrannū non occidisti. Num igitur occisum protinus dolere uideor? Ostendisse potius iudices debuit, me tyrāno fuisse uel sanguine coniunctum, uel affinitate propinquū, uel beneficijs deuinctum, uel scelerum cōmunionē fœderatū. At istorū quicquam ne fingere quidem potuit: ergo si neque cognatus illi, neque affinis fui, si mea opera nunquam in cuiusquam iniuriam usus est, si ab illo beneficij nihil in me collatum est, si me acerba seruitute cum cæteris simul oppressit, si me illius interitus libertati uobiscum unā restituit, quid causæ est ut illius mortē meæ salutis ac libertatis auspiciū doleam? At odij certe tantūdem causæ est. Nā quid egit quod odium in illum prouocaret meum? Primo tyranni filiū interfecit: postea uero tyrāno sibi manus inferente, iste prēmium tanquam tyrannicida petijt: quorum alterum, puta quod iuuenem peremit, quanquam

nonnihil officiat. Quamobrem si neq; is, quem peremit, Tyrannus fuit : nec satis Tyranni filium occidisse fuit : tentasse uero temere, plus quam frustra fuit, reliquum est, ut ultimum illud, Tyranni uidelicet ipsius mortem, exequiamus: quam iste sibi nos debere disputat. Hoc totius negocij caput est, hoc si uobis iste persuaseric, cau-
se nihil est quin uicerit. Contraq; si ego hanc partem uicero, atque sacram hanc, quod aiunt, anchoram illi praecidero, non ne ilico necesse est fluctuet, ac naufragio pereat : Idcirco Iudices hic etiam, atque etiam obse-
ro: ut quam maxime sitis attenti, dum Tyranni cadem doceo, ex qua tota ista pendet cōtrouersia, nihil ad istum quicquam pertinere. Totum ergo hunc locum Iudices sic ab isto tractatum esse meministis, ut qui uobis per-
suadere superet, uti crederetis eum iam tum quum fi-
lium perimeret, parentem quod postea fecit, praescisse facturum. Sciebam, inquit, satis esse filium occidere, sciebam patrem ilico sese post mortem filij peremptu-
rum. Imò sciebas certe, quum sic hanc causam ageres, opus esse tibi ut illa praescisse uidereris. Alioqui frustra te premium Tyrannicidij petiturum: si neque ipse Ty-
rannum peremisses, neq; id saltem fecisses, unde illi sci-
res exitum imminere. Eam ob rem Iudices exitum eius facti tam certum uideri uoluit, ut uobis etiam audien-
tibus dixerit, ob id ipsum sese à Tyranno manum absti-
nuisse, eumq; sibi ipsi pariter, et istius gladio reliquisse: quem alioqui, ut ait, facile potuisset occidere, fecissetq;, nisi de exitu securus scilicet, tunc de industria peper-
cisset, ut paulo post miserius interiret. Hic igitur quid
faciam

inuidiæ documentū præ me fero? Non prouoco, nō irascor, nō accuso, urbem tantum in ius uocatam ab illo defendo. Sed quur sedentibus ergo cæteris, ac tacëtibus uniuersis, atq; in his multis & clarissimis uiris, & auctoritate præstantibus, & multo ad dicendum instructioribus, ego potissimum surgo, & petenti præmia contradico? Illi ipsi profecto quin mecum sentiant non dubito: & quin ex his pleriq; sint, qui hoc ipsum officium, nisi ego iam suscepissem, libenter fuerint obituri: neq; tamen ideo culpandus sum, quod me pro patria primus obtulerim. Quicquid est, alieni silentij causas non debeo: me certe ad dicendum cum Reipublicæ causa, tum deorum immortalium respectus incitabat: nempe quum uiderem satis tennes ærarij nostri prouentus, & præsentem pecuniam nimis exiguam, tum instare multas necessarij sumptus occasiones, non ferebam uti ciuitas hoc insuper non necessario sumptu mulctaretur. Tyrannicidij præmij quantū sit non ignoratis, ac merito quidem: quod enim pretiū satis grande sit, quo agri, foci, fortuna, liberi, coniuges, salus, ac libertas omnium, postremo ipsæ deorum ara atq; templa redimuntur? Quod quo maius atq; urbi onerosius est, eo magis à nobis prospiciendum est ne temere collocetur. Satis iudices, satis impēse ac sumptus imminet, satis effundendum est, ut ærarium nostrū tam profunde, non iste etiam cui nihil debemus, exhauriat. Præterea quum hoc tyrannicidium sola deorum clementia prouenerit, quo toties inclamati calamitatum tandem nostrarum miserti, crudelissimi nos iugo tyranni soluere, ac libertati reddere uoluerunt, non ferendum
putauit

aut mente captus occidisset, ei Tyrannicidij præmium decerneretis. Quid ita? Nempe quod inscius uterque, atque imprudens occidisset, quanquam istius causa est aliquanto, ut mihi uidetur, inferior. Nam si alteruter illorum præmium peteret, tamen si peteret qui peremisset ignarus: atque ideo frustra peteret, peteret tamen qui peremisset: nunc uero, & isto nesciente, & non ab ipso peremptus est. At nihil ego, inquit, neque casu, neque imprudens feci: sed filium consultò trucidavi, atque ita patri uolens ac prudens mortis causam præbui: qui, nisi ego filium occidissem, adhuc tyrannus uiueret. Age accedam etiam propius. Si tu tyrannum aggressus ut perimeres: deinde uictus ab eo, proiecto etiam gladio, fugeres, atque is equo te persequutus, equo collapso, præceps in gladium tuum tam opportune caderet, ut eodem transfigeretur: an non hic posses eadem omnia dicere, uoluisse te uidelicet, ac uolentem aggressum esse: uolentem igitur prudentemque causas ei mortis attulisse? nam nisi tu illum fuisses adortus, ille non fuisset occisus. Sed non ne uides, ut eadem opera, uel magis fuga tua gloriari liceat, & ignauia tuæ præmium petere? Nam nisi tu fugisses, ille non cecidisset: nisi tu gladium turpiter abiecisses: nec transfixus ille fuisset. Postremo hac ratione ignauos etiam Tyrannicidas esse liceat. Quemadmodum licet uolens adortus esses ut interimeres: tamen postquam re infecta fugisses, quod postea factum esset, tuum non iudicaretur, licet id factum non fuisset, nisi tu aliquid ante fecisses: ita etiam si Tyrannum perempturus ascendisti, filiumque, dum patrem quæris, occidisti: tamen cum

pergere

pergere ac perficere quod incœperas, uel timore non ausus sis, uel negligentia nolueris, uel casu non potueris: sed re prorsus infecta redieris, quicquid inde postea te inscio, atque insperante prouenerit, id à te profectum esse ne dixeris. Siquidem quicquid tuum dici potest, ibi desijt, ubi tu destitisti. At nec istud fortassis ei quod ipse fecit simile esse concèdet. Sed mihi hoc pacto rursus opponet. Is quem tu proponis, non ea mente Tyrannum aggressus est, ut se postea uicto ac fugiente, ille uictor dum persequeretur, occumberet. Ideoq; quod non proposuit, merito suum uocare non potest. At ego eo proposito peremi filium: ut pater sese dolore commotus occideret: atq; id facturum animo meo percepi. Videtis Iudices, ut nobis illa diuinatione sua rursus occurrat? Queremus igitur ab eo, quonam pacto præsenserit? præsciuerit ne? an conieceroit? Si se præsciuisse respondet, neminem credo ei crediturum: sin coniecisse, interim nescisse se fatetur: sed opinatum esse tantum, hoc est, dubitasse, incertum fuisse: postremo quid aliud quam ignorasse? Sed uideamus tamen quibus signis, quam perspicuis argumentis, rem tam inopinabilem ita collegerit euenturam, ut quod alius nemo sperare potuisset, id ille sibi tanquam certum, atq; inopinabile proposuerit. No- ueram inquit, quam misere deperibat filium. Ita ne id tandem adeo te certum ac securum reddidit: ut necem eius non tanquam forte secuturam, sed necessario futuram destinares? Scio iudices, haud mediocres illos affectus esse, quos erga liberos parentum pectoribus inieuit natura, neq; tamen aut tantos, aut cuiquam tam explo-

ratos crediderim : ut promittere sibi ac spondere audeat, id quod iste se fecisse narrat, interempto filio patrem ultroneum ei comitem futurum. Nam quotusquisque ex his, quorum filij, & unici, & charissimi quotidie uel morbo cadunt, uel dolo pereunt, uel bello occumbunt, uel casu intereunt, usqueadeo mœrore consternatur, ut sibi mortem sua sponte consciscat? Sed amor, inquit, etiam desperatio non minor occasio desideranda mortis accessit. Quamobrem obsecro, an tu quum filium perimeres, reliquos unâ satellites omnes occidisti? non dices, opinor, stragem te tantam fecisse. Ceteros igitur adhuc retinebat: opum satis, uirium satis habebat. Quapropter uno adempto, quum tot adhuc essent incolu-
mes, quorum omnium intererat maxime hunc incolu-
mem esse, quur ei usqueadeo desperandum fuit, ut non ab urbe, sed ex orbe festinandum fuerit. An usquam gen-
tium uiuere quenquam hodie suspicemur, qui id fecisset, quod Tyrannus iste fecit? Quid de alijs querimus? quin te potius interrogemus, quem uerisimile est de te coniec-
turam hanc fecisse, & Tyrannum ex animo tuo spe-
ctasse. Si tibi ergo filius perimeretur, atque insuper im-
munere uideretur nonnullum, & fortunâ simul, & uitæ periculum: nū potius eligeres te comitē filio dare, quàm mortem illius ulcisci? An temet ipse ne ab alijs occidereris, occideres? Certe, ut pro te quoq; respondeamus, non faceres. Quomodo ergo in mentem tibi uenire potuit: ut quod nec alij fecerunt, nec quisquam fecisset, nec tute fa-
cturus esses, id Tyrannum cogitares facturum? At pla-
nè, inquit, cogitabam; alioqui cur ibi gladium meum re-
liquissem.

dem, in forum uultu tristi quidē, sed tamen truci procur-
rere, et prolato quē tu reliquisti gladio, ingentia polli-
ceri prēmia, si quis eius ensis dominum prodiderit: hic
tu foro iam ab illo, atq; eius satellitibus occupato, et in
caput tuū quæstione iam haberi cœpta, in publicum for-
tis tyrannicida procurre, et in medios globos irruens
tyrannum te occidisse proclamita, libertatē omnibus de-
nuncia, ac Tyrannicidij prēmium postula. Quid fugis?
Quid latebras quæris? Quid tyrannicida metuis? An nō
libera est Respublica? An non tyrannus occisus est?
Neque ergo is quem peremisti tyrannus erat, sed quidā
potius tyranni satelles: neq; eius morte ciuitas libertati
restituta est, quod solum paulo antē dicebas huius legis
spectasse latorē. At heredem (inquit) occidi. Quid mihi
heredes nominat? Quid in tyrannide leges memorat?
Legum ista nomina sunt. Iuris est ista successio. An Pira-
tæ filium si demortui patris locum impleuerit, heredem
quisquam dixerit? Intestatus semper tyrannus moritur,
quippe legibus ab illo captiuis, quæ solæ ratum facere
testamentum possunt. Proinde qui defuncti locum tyran-
ni subit, heres non est, sed nouus tyrannus. Non enim
succedit, sed inuadit. At illi nunc paruissimus. Istud quī
constat? Ego contrā tyranno mortuo populum ilico li-
berum esse dico. Alioqui frustra lex tyrannicidæ præ-
mium statuit, si alterius morte in alterius potestatem re-
cidimus. Sed longe secus iudices, defuncto enim quolibet
casu Tyranno, populus iam tum liber dum amici luctu
occupantur, dum stupent eius morte satellites, ilico sese
in libertatem asseruisset, neq; plus filius aduersus populi
uires

uires tum ualuisset, quàm nunc potest quisquam, uel ex amicis tyrāni potentissimus, aut genere quisquis ei fuit post filium proximus, ad quē, si successionis nomen atq; hereditatis audiendum est, tam nunc tyrannis pertinet, quàm ad filium pertinuisset. Qui satellitē igitur, qui amicum, qui cognatum, qui filium Tyranni peremerit, frustra Tyrannicidium iactauerit. Tyrannus ipse solus est, cuius necem tanto præmio Respub. mercatur. Sed uolui (inquit) pertētui, periclitatus sum, quod negari ne possit, filio tyranni perempto, spe futura tyrannidis extincta, præclarum animi mei documentum reliqui, uel hoc solum sufficere mihi ad hunc honorē puto. Hic uide obsecro quàm nihil maliuole, quàm simpliciter agam tecum omnia, quàm ex re tua totum hoc negotium minime suspiciosus interpreter. Nam si alius hanc ageret causam, nec tamen ex inimicis tuis, sed ex acrioribus istis actoribus quispiam qui locos omnes excutiunt, et suspicionibus urget, ac moleste nimium premunt, sic Hercules hunc tractaret locum, ut te nec id tentasse unquam, nec destinasse contenderet. Quod si tu uociferareris mirari te quenquam tam insigni esse impudentia, ut talia dicere occiso in ipso conatu tyranni filio audeat, hic ille protinus quasi fieri non potuerit (inquit) ut non patriam liberaturus, quod non præstitisti, non Tyrannum occisurus, quem non attigisti: sed ipsum potius iuuenē quem trucidasti perempturus, ascenderis: illatum tibi priuatim aliquam ulturus ac retaliaturus iniuriam. Hic si instaret, urgeret, premeret, ac certas aliquas probationes illius animi tui ac propositi flagitaret, uides (ut opinor) in quantas

precesq; nostras recordati sunt: Dij seruitutis nostrae mala miserati sunt: Dij nobis in summis atq; extremis periculis auxiliati sunt. Qui quum semper huic urbi succurrere statuissent, id potissimum tēpus elegerunt, quo maxime nobis beneficium suum commendare possent. Nam Tyrannus quanquam semper erat molestus uiuente filio, tamen eo nomine minus grauis incumbibat ciuibus, ne miseram penitus atq; exhaustam urbem filio relinqueret. At eo trucidato propter quem ante pepercerat, cui dubium esse potest, quin funditus omnia direpturus fuerit? Postquam ergo Resp. istius primum temeritate, deinde ignauia in extremum illud periculum corruisset, suum peri tempus iam uenisse rati, quo perpetuam nobis insculperent fauoris sui memoriam, omnia mala quae tam prope ceruicibus nostris imminebāt, subito in ipsum Tyranni caput auerterunt, idq; tam celeriter, ut citius nos periculo liberatos esse, quā in periculo fuisse cognouerimus, ne nos interim saltē potuisset discriminis tanti metu urgere. Quis Tyrannum putasset Iudices, reperto filij sui cadauere, in sese potius quā in hanc urbem gladium fuisse uersurum, nisi nostri studio superi in propriam illum perniciem immisiss ei Furijs, agitaissent? Itaque iam nunc uidere mihi uideor micantes latronis oculos, obducta supercilia, contractam frontem, genas pallentes, dentes stridentes, labra tumentia. Denique qualem Pentheum describunt Poetae, toto ore, toto uultu, suae prodentem mentis insaniam. Quum primum ingressus filium reperiret occisum, quid illum fecisse, quid clamasse suspicemur? quid aliud

tatis illi mercedem, quia non sanauit, non debeo : rur-
 sus quia profuit, inanem prorsus à me dimittere haud
 equum est. At si post mille pharmaca, nihilo tamen me-
 lius habentem destituat : præmij nihil meretur, qui ni-
 hil iuuuit : gratiæ uero tantundem ferè, qui quod mede-
 ri tentauit, sui gratia, non mei fecit. Quod si insigniter
 Medici artis ignarus, rem tamen aggredi fuerit ausus,
 atque aliquantisper misere uenenis adfectum postea di-
 mittat : quum iam non modo nihil opis tulit, sed pluri-
 mum doloris addidit:etiam si sese gratis obtulerit:utrum
 amore dignus est,quòd me suo labore tam diu nullà præ-
 mij spe tam officiose uexauit ? an summo potius odio,
 quòd temere sese meo periculo ei negotio, cuius erat
 imperitus, immiscuit ? Huic rei Iudices haud multum
 mihi uidetur præsens causa dissimilis, Lex enim Tyrannici-
 dam conducere uehementer alicunde studet, ei'que
 præmium certum, Tyranno caso, pollicetur. Sed Ty-
 rannicidam quum dicit Iudices, hominem querit arti-
 ficem:non manu tantum fortem, sed pectore quoq; mul-
 to magis ualentem, consilio potius quàm uiribus præ-
 stantem:qui insidias tendere laqueos abscondere, occa-
 siones captare nouerit. Ergo hanc prouinciam si quis
 huiusmodi susceperit, qui Tyrannum ipsum arte, et
 insidijs adoriatur, adorsum opprimat, oppressum in-
 terimat : nec re coepta semel, nisi perfecta desistat : hic
 Tyrannicidij præmium audacter postulet. Sin id qui-
 dem non potuerit, quod autem proximum est, et conse-
 que, fecerit: Tyrannum uidelicet uel in exilium abegerit,
 uel ad deditionem condonata uita coegerit, uel ad de-
 ponendam

Tyrannum ut sibi cauere admonuit? Dij ne cauere sibi posset, ne insidijs amplius opus esset, effecerunt. Iste quid aliud quam gladio suo Tyrannum in nos omnes armavit? Dij gladium illum à nobis in Tyranni iugulum re-
torserunt. Iste quid aliud denique, quam uniuersam urbem in summum periculum dementia sua coniecit? Dij corrigentes istum, ~~refertur~~ discrimen illud subito in prosperam securitatem conuertunt. Vos ergo iudices per deos immortales obtestor: per deos huius clarissimæ libertatis, huius insperatæ felicitatis autores, ne quod nobis deorum omnium consilio, ac uirtute successit, id uos unius hominis amentiae referri sinatis acceptum: ne ue hanc urbem unquam in deos liberatores tam ingratham esse: ne ue patiamini ut salutem suam debere se potius humanæ temeritati quam deorum benignitati fateatur, quos ita demum sperare licet futuros semper huic urbi propitios, si nos eorum quæ contulere memores, eos (uti æquum est) beneficiorum suorum recognoscamus autores. Alioqui si nos (quod absit) ingrati, quæ ab illis profecta sunt, in alios referamus, gratiamque superis debitam impendamus hominibus: uicissim hercle metuendum est: ne dij quoque suum erga nos fauorem imminuant: ac Reip. nostræ curam, ut indignæ quæ ab illis curetur, abijciant. Quamobrem ut aliquando finem dicendi faciam: quandoquidem iste peccauit officio, et bono animo male fecit, dij uero eius peccatum in commoda nostra uerterunt: ac dij quidem coegerunt, sed se tamen Tyrannus interfecit: tum premium qui coegere non petunt, petere autem qui peremunt non potest: uos sententijs uestris Iudices, et huic

nonnihil officiat. Quamobrem si neq; is, quem peremit, Tyrannus fuit : nec satis Tyranni filium occidisse fuit: tentasse uero temere, plus quam frustra fuit, reliquum est, ut ultimum illud, Tyranni uidelicet ipsius mortem, excutiamus: quam iste sibi nos debere disputat. Hoc totius negocij caput est, hoc si uobis iste persuaseric, cau-
se nihil est quin uicerit. Contraq; si ego hanc partem uicero, atque sacram hanc, quod ajunt, anchoram illi præcidero, non ne ilico necesse est fluctuet, ac naufragio pereat : Idcirco Iudices hic etiam, atque etiam obsecro: ut quam maxime sitis attenti, dum Tyranni cadem doceo, ex qua tota ista pendet cōtrouersia, nihil ad istum quicquam pertinere. Totum ergo hunc locum Iudices sic ab isto tractatum esse meministis, ut qui uobis persuadere superet, uti crederetis eum iam tum quum filium perimeret, parentem quod postea fecit, præscisse facturum. Sciebam, inquit, satis esse filium occidere, sciebam patrem ilico sese post mortem filij perempturum. Imò sciebas certe, quum sic hanc causam ageres, opus esse tibi ut illa præscisse uidereris. Alioqui frustra te premium Tyrannicidij petiturum: si neque ipse Tyrannum peremisses, neq; id saltem fecisses, unde illi scires exitium imminere. Eam ob rem Iudices exitum eius facti tam certum uideri uoluit, ut uobis etiam audientibus dixerit, ob id ipsum sese à Tyranno manum abstinuisse, eumq; sibi ipsi pariter, & istius gladio reliquisse: quem alioqui, ut ait, facile potuisset occidere, fecissetq;, nisi de exitu securus scilicet, tunc de industria pepercisset, ut paulo post miserius interiret. Hic igitur quid
faciam

faciam? quò me potissimum uertam? unde argumenta
conquiram; quibus hunc probem non esse rerum futu-
rarum præscium? Quin illum percontemur potius, ac
rationes aliquas exigamus, quibus ille nobis fidem rei
tam longe supra fidem faciat; unde hanc tam mirabi-
lem diuinandi peritiam nactus sit; utrum ne homine quo-
piam docente didicerit; an numine potius inspirante
conceperit. Dic igitur nobis Tiresia; quonam proba-
mento facies, uti constet comprehensam esse tibi rerum
futurarum scientiam? desosum alicubi thesaurum effo-
de; cogitationes nostras euolue; abstrusum aliquid, atque
occultatum erue; quod miremur omnes: nempe eius-
dem artis esse puto; & quæ præsentia latent edicere;
& quæ sunt futura prædicere. Aut si tu futuris dunta-
taxat uales; aliqua nunc edissere aliquot post hoc annis;
aut si libet; seculis potius euentura: quæ quum ex tuo
præscripto ceciderint omnia, tum demum redito; & fu-
tura te præscisse dicito. Interim profecto ægre; quan-
tum suspicor: obtinebis: ut quod te nesciente fiebat, id
præscisse credaris antequam fieret. Quod si tum, quum
filium interimeres, ignorabas patrem sese, quod postea
fecit, occisurum: quur tu nunc eius cædis præmium po-
stulas; quam nisi uelis impudenter esse mendax; fatea-
re necesse est, te ignorante; atq; adeo ne cogitante qui-
dem, perpetratam esse? Sed ideo se fortasse putat hui-
us etiam necis autorem: quoniam illa cædes quam fe-
cit, istius quoque; tametsi præter spem, causa tamen ali-
quo modo fuit. Quia in re uos longè alia Iudices opinor
esse sententia. Neque enim si Tyrannum casu quis quant

aut mente captus occidisset, ei Tyrannicidij præmium decerneretis. Quid ita? Nempe quod inscius uterque, atque imprudens occidisset, quanquam istius causa est aliquanto, ut mihi uidetur, inferior. Nam si alteruter illorum præmium peteret, tametsi peteret qui peremisset ignarus: atque ideo frustra peteret, peteret tamen qui peremisset: nunc uero, et isto nesciente, et non ab ipso peremptus est. At nihil ego, inquit, neque casu, neque imprudens feci: sed filium consultò trucidavi, atque ita patri uolens ac prudens mortis causam præbui: qui, ni ego filium occidissem, adhuc tyrannus uiueret. Age accedam etiam propius. Si tu tyrannum aggressus ut perimeres: deinde uictus ab eo, proiecto etiam gladio, fugeres, atque is equo te persequutus, equo collapso, præceps in gladium tuum tam opportune caderet, ut eodem transfigeretur: an non hic posses eadem omnia dicere, uoluisset te uidelicet, ac uolentem aggressum esse: uolentem igitur prudentemque causas ei mortis attulisse? nam nisi tu illum fuisses adortus, ille non fuisset occisus. Sed non ne uides, ut eadem opera, uel magis fuga tua gloriari liceat, et ignauia tuæ præmium petere? Nam nisi tu fugisses, ille non cecidisset: nisi tu gladium turpiter abiecisses: nec transfixus ille fuisset. Postremo hac ratione igna uos etiam Tyrannicidas esse liceat. Quemadmodum licet uolens adortus esses ut interimeres: tamen postquam re infecta fugisses, quod postea factum esset, tuum non iudicaretur, licet id factum non fuisset, nisi tu aliquid ante fecisses: Ita etiam si Tyrannum perempturus ascendisti, filiumque, dum patrem quæris, occidisti: tamen cum pergere

pergere ac perficere quod incœperas, uel timore non ausus sis, uel negligentia nolueris, uel casu non potueris: sed re prorsus infecta redieris, quicquid inde postea te inscio, atque insperante prouenerit, id à te profectum esse ne dixeris. Siquidem quicquid tuum dici potest, ibi desijt, ubi tu destitisti. At nec istud fortassis ei quod ipse fecit simile esse concèdet. Sed mihi hoc pacto rursus opponet. Is quem tu proponis, non ea mente Tyrannum aggressus est, ut se postea uicto ac fugiente, ille uictor dum persequeretur, occumberet. Ideoq; quod non proposuit, merito suum uocare non potest. At ego eo proposito peremi filium: ut pater sese dolore commotus occideret: atq; id facturum animo meo percepi. Videtis Iudices, ut nobis illa diuinatione sua rursus occurrat? Queremus igitur ab eo, quonam pacto præsenserit? præsiciuerit? ne? an coniecero? Si se præsiciuisse respondet, neminem credo ei crediturum: sin coniecisse, interim nescisse se fatetur: sed opinatum esse tantum, hoc est, dubitasse, incertum fuisse: postremo quid aliud quàm ignorasse? Sed uideamus tamen quibus signis, quàm perspicuis argumentis, rem tam inopinabilem ita collegerit euenturam, ut quod alius nemo sperare potuisset, id ille sibi tanquam certum, atq; inopinabile proposuerit. Non ueram inquit, quàm misere deperibat filium. Ita ne id tandem adeo te certum ac securum reddidit: ut necem eius non tanquam forte secuturam, sed necessario futuram destinares? Scio iudices, haud mediocres illos affectus esse, quos erga liberos parentum pectoribus inseuit natura, neq; tamen aut tantos, aut cuiquam tam explo-

reddunt iudices isti, qui cum accusanti aures libere indulserint, reo denegant, aut prastigijs capti delatorijs, musantes condemnant. Tantum a iusto, equo, bono, legibus, et iureiurando, senatus bene constitutæ ciuitatis calumnia discrepat. Iam, si cui dubiæ fidei legum conditores uidentur, quorum decreta commouent, iustitia, non studio partium iudicare, is longe optimi poetæ impendio scitam sententiam: imò uero legem sacrosanctam audiat, Nec nisi librato dirimat sententia litem,

Parte quid ex utraq; queat, examine causa.

Nimirum, uates intelligebat, ex omnibus nullam esse neque grauiorem neque audaciorem iniuriam, quam indicta causa quenquam mortalium damnare. Id uero ex omni parte calumniator molitur, uti cum furore ac uercordia hominis coram quo res agitur, indefensum reum committat, defensurum parteis suas clancularia sanctione arceat. Adeo enim hoc hominum genus obnoxium est formidini, adeo nihil audet palam, sed perinde atque qui ex insidijs transuersi hostem inuadunt, ex abdito alicunde specu iaculatur, ut non sit qui contra uel mittere telum, uel manu contendere possit, hostisq; ignarus aduersarij, fraudisq; inscius pereat. Quod profecto minime fallax iudicium est, in calumnia nihil inesse ueri, nihil sani prorsum. Nam qui accusaturus quempiam, sibi conscius est ueri, procul dubio, et palam audet aduersarium incessere, corrigere, purgantem crimen ferre. Vt in bello, qui iusta acie uincere hostem palam potest, turpe ducit, astu et insidijs certare. At hoc genus homines in aula regijs spectare plurimos datur, optimatū fauorem hisce

liquissem. Recte nimirum ignauia tuae nos admones. Nam cum hoc dicit iudices: nonne id uobis uidetur dicere, praesensi certe: alioqui cur inde fugissem? quid enim aliud est alioqui cur gladium ibi reliquissem, quam alioqui cur inde abiecto gladio turpiter me in pedes dedissem. Nam quid opus fuit gladium Tyranno relinquere? Ne deesset ei scilicet, quo periret? Ita ne qui omnium gladios timet, ipse gladio caret? Qui quicquid habet, gladio peperit, gladio possidet, gladio tuetur, ei gladius unquam abfuerit? O nouum prodigium Iudices, Tyrannus sine gladio. Neque illi gladius defuit, nec iste gladium ei reliquit, sed abiicit: nec futurum quod euenit, uel leuissima coniectura praeuidit. Sed posteaquam in arcem temere (nescio quomodo) perrepisisset, atque ibi adolescentem (ut est iuuenta semper incautior) solum, securum, ac nihil minus expectantem, de improviso adortus oppressisset: ac potuisset fortasse progressus alterius eadem opera Tyrannum sustulisse: ilico hominem timor inuasit, metuentem ne uoce uel gemitu morientis audito, iam tum proditus concurrentibus Tyranni satellitibus, caperetur. Iam ante oculos eius obuersabantur uincula, carcer, tormenta, ac mortes mille, nulle supplicia: quorum imaginatione uana perterritus, iam strepitum omnem, omnem sonitum, ac postremo suam ipsius umbram expauescens: tam nunc repente timidus, quam ante temerarius, ex arce se proripuit: nec secum gladium saltem tollere ausus est: seu ne esset fuga tardior, seu ne cum ense deprehensus, insidiatus fuisse Tyranno diceretur: quo nunc perempto recurrit insolens, et tanquam ipse

NAM VERITATEM superauerit, nisi auditorem argumentosa & probabili actione, in summa, mille modis fallat. Porro defertur is plerunq; qui honore quodam alios præstat, nempe ijs inuidiosus, qui spe illius frustrati sunt. Quid sit, ut omnium telis affectetur ceu obex, qui uiam assequende dignitatis alijs intercluserit. Seq; primos tum singuli fore confidunt, si sublimem istum loco demoliti sint, ab amicis abalienarint. Tale quiddam in gymnico cursu fieri consuevit, ubi, si quis est cursor ingenuus, statim ruptis carceribus primas affectans, & animum ad stadij metas adiiciens, spe uictoriæ e robore suo concepta, neq; sequenti incommodat, neq; omnino laboris huiusce socijs quidquam sruuit remore. Contrà, qui malitiosus, imbellis, eneruis contendit cursu cum alijs, desperatis uiribus in fraudem intentus agitur, atq; in uniuersum hoc unicū spectat, qua currentem occupet, impediat, ac intercludat, et n̄ succedat actus, non est, ut ullo alio modo uincere possit. Haud aliter in ambiendis magnatum amicitijs accidit, ubi si quis feliciter anteuertit, in medias continuo labitur insidias, et incautus ab æmulis captus discerpitur. Hi deinde amari, coli, amici uideri incipiunt, uel ob id unum, quòd bonis incommodarint. Iam uti probabilem, & dignam fide calumniā faciant, nō quod fortuito casus ostendit, præhēsant, sed in hoc toti sunt, ut accurato delictu obseruent, ne quid absonum, aut alienum, à cause fide incidat. Adeo rationes eius quem criminantur uniuersas, in peiorem partem trahunt, suspectas reddunt, quo fidem addant accusationi. Medicum insimulant ueneficij. Magnificum ciuem affectat a tyrannidis, tyrannum proditiōnis.

precesq; nostras recordati sunt: Dij seruitutis nostrae mala miserati sunt: Dij nobis in summis atq; extremis periculis auxiliati sunt. Qui quum semper huic urbi succurrere statuisent, id potissimum tēpus elegerunt, quo maxime nobis beneficium suum commendare possent. Nam Tyrannus quanquam semper erat molestus uiuente filio, tamen eo nomine minus grauis incumbebat ciuibus, ne miseram penitus atq; exhaustam urbem filio relinqueret. At eo trucidato propter quem ante pepercerat, cui dubium esse potest, quin funditus omnia direpturus fuerit? Postquam ergo Resp. istius primum temeritate, deinde ignauia in extremum illud periculum corruisset, superi tempus iam uenisse rati, quo perpetuam nobis insculperent fauoris sui memoriam, omnia mala quae tam prope ceruicibus nostris imminebāt, subito in ipsum Tyranni caput auerterunt, idq; tam celeriter, ut citius nos periculo liberatos esse, quā in periculo fuisse cognouerimus, ne nos interim saltē potuisset discriminis tanti metus urgere. Quis Tyrannum putasset Iudices, reperto filij sui cadauere, in sese potius quā in hanc urbem gladium fuisse uersurum, nisi nostri studio superi in propriam illum perniciem immisiss ei Furijs, agitaissent? Itaque iam nunc uidere mihi uideor micantes latronis oculos, obducta supercilia, contractam frontem, genas pallentes, dentes stridentes, labra tumentia. Denique qualem Pentheum describunt Poetae, toto ore, toto uultu, suae prodentem mentis insaniam. Quum primum ingressus filium reperiret occisum, quid illum fecisse, quid clamasse suspicemur? quid aliud

liſſet, planè actum erat, quòd & regium, exemplum non
 eſſet imitatus, & aſpernaretur Dionyſiorum molliciem.
 Apud Alexandrum grauiſſimi criminis reus fiebat, qui
 colere & adorare Hepheſtiona nollet: nam poſteaquam
 is uiuis exceſſit, amore uictus Alexander effuſo animo
 ad reliquam funeris magnificentiam additum uoluit, ut
 mortuus inter deos Hepheſtion haberetur. Continuo ei
 templa ciuitates pleræq; dicarunt, delubra condiderunt,
 aras, ſacra, ſerías **NOVO DEO** ſanxerunt. Iuſuran-
 dum omnium religioſiſſimum Hepheſtionis nomine fuit.
 Capitale erat, ſi quis hac parte uel contaretur, uel ne-
 gleſtim coleret. Hic euiratus affectus, hæc ueſania, fuit
 aſſentatoribus occaſioni, accendendi, inflammandiq; re-
 gis. Narrabantur inſomnia, uide Hepheſtionis umbra,
 prædicabantur illius reſponſa. Denique aræ & ſacra
 dicata ſunt **FAMILIARI** & malorum **VIN-**
DICI deo. Proinde, cum his Alexander initio mire
 oblectaretur, tandem ita captus eſt, ut fidem quoque adhi-
 beret, gloriareturq; quòd non modo Dijs genitus eſſet,
 ſed deos quoque ipſe faceret. Quo tempore, quantum
 putamus amicorum Alexandri afflixit Hepheſtionis di-
 uinitas. Si quibus non uideretur commune numen ue-
 nerari, accuſabantur, deportabantur, gratia regia exci-
 debant. Tum Agathocles Samius, qui primos aliquan-
 diu ordines apud Alexandrum duxerat, magnis item ab
 rege honoribus auctus, parum abſuit, quin cum leoni-
 bus committeretur, criminatus, quod illachrymaſſet præ-
 teriens Hepheſtionis ſepulchrum. Verum Perdicca ho-
 minem ſeruauit, deos omneis, ipſumq; Hepheſtiona iu-
 ratus,

Tyrannum ut sibi cauere admonuit? Dij ne cauere sibi posset, ne insidijs amplius opus esset, effecerunt. Iste quid aliud quam gladio suo Tyrannum in nos omnes armavit? Dij gladium illum à nobis in Tyranni iugulum re-torserunt. Iste quid aliud denique, quam uniuersam urbem in summum periculum dementia sua coniecit? Dij corrigentes istum, ~~in se ipsum~~ discrimen illud subito in prosperam securitatem conuertunt. Vos ergo iudices per deos immortales obtestor: per deos huius clarissimæ libertatis, huius insperatæ felicitatis autores, ne quod nobis deorum omnium consilio, ac uirtute successit, id uos unius hominis amentia referri sinatis acceptum: ne ue hanc urbem unquam in deos liberatores tam ingratam esse: ne ue patiamini ut salutem suam debere se potius humanæ temeritati quam deorum benignitati fateatur, quos ita demum sperare licet futuros semper huic urbi propitios, si nos eorum quæ contulere memores, eos (uti æquum est) beneficiorum suorum recognoscamus autores. Alioqui si nos (quod absit) ingrati, quæ ab illis profecta sunt, in alios referamus, gratiamque superis debitam impendamus hominibus: uicissim hercle metuendum est: ne dii quoque suum erga nos fauorem imminuant: ac Reip. nostræ curam, ut indignæ quæ ab illis curetur, abijciant. Quamobrem ut aliquando finem dicendi faciam: quandoquidem iste peccauit officio, et bono animo male fecit, dii uero eius peccatum in commoda nostra uerterunt: ac dii quidem coegerunt, sed se tamen Tyrannus interfecit: tum præmium qui coegere non petunt, petere autem qui peremit non potest: uos sententijs uestris Iudices, et
huic

huic ueniam, & superis gratiam decernite: & urbem ab
huius præmij debito, quo eam liberam esse dii uoluerunt,
absoluite. Dixi.

LVCIANI SAMOSA TENSIS SOPHISTAE ORA

tio, latine reddita, à ~~Th. P. P. P.~~
~~Th. P. P. P.~~

Calumniæ non esse temere credendum.

PERNICIOSA res Ignorantia est,
& uarijs modis noxia mortalibus, non
solum communi hominum uitæ tenebras
quasdam offundere, ac ueri cognitionē
obliterare solita, sed priuatas quoq; sin-
gulorū rationes miscens ac perturbans. Quo fit, ut per-
inde, atq; qui in tenebris errāt, imò haud aliter quàm cæ-
ci, iam huc, iā illuc impingamus. Quod haud procul no-
bis & ante pedes est situm, non uidemus: formido est his
capi, à quibus etiā quàm lōgissime absumus. Deniq; in re-
bus humanis nihil tam fauste feliciterq; agitur, quod non
error aliquis interpollet. Hinc sunt innumera illæ tragi-
cæ clades, fāta Labdacidarū, ac Pelopidum, aliæ itē alio-
rum calamitates, ferè enim quidquid malorum scenæ, ac
pulpita clamant, ab Ignorantia ceu tragico deo compo-
situm proficiscitur. Illa uero cum aliās potest plurimum,
tum noxia est immodice, siquando in calumnias familiæ-
res, et mutua inter se amicorum crimina incidit. Quibus
solent, & intestinis disidijs res domestica, & odijs ciui-
libus.

libus urbes funditus euerit. In natos scire parentes, nati parentibus infidari, frater fratri, amans amanti, amicus item ab amico diuelli. Turbari, demum omnia calumnie uafricia. Itaque, quo pacto cauere facile possit, et qualis nam sit calumnia, unde originem trahat, quantum ferè efficiat, hac oratione, uelut in tabella depingam. Porro quam eius imaginem subijciam, Apelli Ephesio pictori acceptam refero dicatam. Quum is apud Ptolemaeum regem coniurationis, quae in Tyro autore Theodota, facta est, insimulatus esset, quaquam neque Tyrum uiderat unquam, neque Theodotam nouerat, nisi quantum fama accepit, eum Ptolemai praefectum Phoenicem administrare. Verum Antipbilus quidam artis, gratiaeque Apellae emulus, illum apud regem coniurationis Tyriae reum fecit, cum Theodota principe factionis uisum familiariter congregi, conuiuari, secreto ite, et in auriculam inter conuiuandum colloqui. Paulo post, et defecisse Tyrum, et Pelusium Apellis consilio occupatum esse. Tum Ptolemaeus praeter modum, cum et alias non satis animi compos esset, assentatione insuper tyrannica fractus, adeo excanduit, adeo admiratione calumnie percitus est, ut coniecturis quae causae fidem, aut facerent, aut minueret, neglectis, non animaduertit calumniatorum Apellae artis emulum esse, deinde fortuna minori Apellem, quam ut Pelusium prodere posset: hunc item beneficijs regis plus ceteris pictoribus auctum. Neque interim percontatus, num aliquando ille in Tyrios nauigasset. Quin statim plectendus uidebatur. Regiam tu multo insolito Rex perturbat, Apellen perfidum, ingratum, reum uiolatae maiestatis, insidiatorum, coniuratum, clamat,

clamat. Ac nisi quispiam è socijs coniurationis, qui capti tenebantur, et audax Antiphili scelus stomachatus, et infelici Apellus misertus, nihil ei commune cum seditiosis fuisse probasset, dubio procul Tyrriorum malorū poenam capite multatus soluisset, etiamsi nihil sibi male cōsciū. Ptolemæus igitur collecto animo sententiam mutauit, Apellen donauit talentis centum, addito in seruitutem Antiphilo calumniatore. Apelles cōtra periculi memor tali est imagine calumniam ultus. Ad dextram confidet quispiam auribus prælongis insignis, quales serè ille Mide feruntur. Manum porrigit procul accedēti Calumniæ. Circumstant eum mulierculæ duæ, Ignorantia, ni fallor, ac Suspicio. Adit aliūde propera Calumniæ eximie compta, uultu ipso, et gestu corporis efferam rabiē, et iram aestuanti conceptam pectore præ se ferens, sinistra facē tenens flammiuomam, dextra secum adulescentem capillis prehensum, manus ad superos tendentē, obtestantemq; immortalium Deorum fidem, rapit. Ante it uir pallidus, in speciem impurus, acie oculorum minime hebeti, cæterum planè ijs similis, qui fontico aliquo morbo contabuerunt. Hunc facile conijcias Liuorē esse. Quia et mulierculæ aliquot Calumniam sequuntur comites, quarum est munus, dominam hortari, instruere, comere: interpres picturæ aiebat Insidias ac Fallaciā esse. A tergo, lugubri habitu, pullata, laceraq; Pœnitentia subsequitur, quæ capite in tergum deflexo, cum lachrymis, ac pudore procul uenientem ueritatem excipit. Hac Apelles tabula casus suos ludit. Iam et nos, si uidetur, Ephesij pictoris exemplo, recenscamus caluniæ rationes. Principio nobis

nobis effigianda est, & explicanda finitione quadam, quæ uice iconis fuerit. Est enim calumnia, delatio ementita odio, clanculum reo calumniatori credita, delato ad respondendum ac refellendum non admissio. Quæ definitio personis, perinde atque comicum argumentum, tribus constat, delatore, delato, & auditore calumniæ. Singulorum partibus desingemur hanc acturi fabulam; omnium, si lubet, primum producamus in medium, actus principem, & quasi præfultorem, autorem calumniæ. Is quidem quàm minime bonus uir sit, ignorat nemo. Neq; enim quisquam uir bonus amico damnum dare causatur. Nam boni uiri est, hominum sibi animos conciliare studio bene merendi de amicis, neutiquam inimicis criminandis. Vnde haud incommode colliges, iniustum, sceleratum, impium: in summa, incredibilem rebus communibus calumniatorem esse. Nam quis est, cui non uidetur in uniuersum iusticiæ pensum æqualitas, & quod aiunt, NE QUID NIMIS? Inæqualitas item, & quod nimium est, iniustitiæ. Qui uero clanculum absentem insectatur, æqualitatis metas egreditur: quippe, auditorem sibi totum adserit, auras eius anteuertit, obstruit, & inuias responsuro, calumnijs refertas, efficit. Ea sanè extrema est iniuria uel optimorum legumlatorum iudicio Solonis & Draconis, qui iureiurando Senatū Atheniensium adstrinxere, ut pari benignitate gratiaq; tam reum quàm actorem iudex audiat, dum alterius causam honestiorem intelligat. Sceleratum & crudele iudicium esse, si quid statuatur antea quàm cum accusatione comparata sit defensio. Ad hæc, sibi male propicios deos

K reddunt

reddunt iudices isti, qui cum accusanti aures libere indulserint, reo denegant, aut præstigijs capti delatorijs, muscantantes condemnant. Tantum à iusto, æquo, bono, legibus, et iureiurando, senatus bene constitutæ ciuitatis calumnia discrepat. Iam, si cui dubiæ fidei legum conditores uidentur, quorum decreta commouent, iustitia, non studio partium iudicare, is longe optimi poetæ impendio scitam sententiam: imò uero legem sacrosanctam audiat, Nec nisi librato dirimat sententia litem,

Parte quid ex utraq; queat, examine causa.

Nimirum, uates intelligebat, ex omnibus nullam esse neque grauiorem neque audaciorem iniuriam, quam indicta causa quenquam mortalium damnare. Id uero ex omni parte calumniator molitur, uti cum furore ac uercordia hominis coram quo res agitur, indefensum reum committat, defensurum parteis suas clancularia sanctione arceat. Adeo enim hoc hominum genus obnoxium est formidini, adeo nihil audet palàm, sed perinde atque qui ex insidijs transuersi hostem inuadunt, ex abdito alicundè specu iaculatur, ut non sit qui contra uel mittere telum, uel manu contendere possit, hostisq; ignarus aduersarij, fraudisq; inscius pereat. Quod profecto minime fallax iudicium est, in calumnia nihil inesse ueri, nihil sani prorsum. Nam qui accusaturus quempiam, sibi conscius est ueri, procul dubio, et palàm audet aduersarium incessere, corrigere, purgantem crimen ferre. Vt in bello, qui iusta acie uincere hostem palàm potest, turpe ducit, astu et insidijs certare. At hoc genus homines in aula regijs spectare plurimos datur, optimatū fauorem hisce

hisce artibus ambienteis, ubi scilicet & inuidia crebra, & uariae suspiciones, & assentandi criminandiq; occasio multiplex in promptu est. Siquidẽ ibi quo pluribus plura spes ostentat, eo necesse est maiore inuidia, seuioribus odijs, emulatione callidore certari. Illic uideas licet, quàm acres alter in alterum oculos defigat, qua cura obseruet, ueluti singulari certamine congressus, si quid uspiam in alterius corpore forte fortuna nudum, aut male munitum conspiciat, quod ferire feliciter possit. Ita studio cuiq; est, cum ipse primus esse cupit, uti proximum deiiciat, exturbet, conuellat, proculcet. Hic si quis est uir frugi, temere euertitur, illuditur, deniq; ignominiose exterminatur. Cõtrà qui assentandi paulo peritior est, et habiliore ad mentiendum ingenio, probatur, superat. Sane omnino iuxta Homeri carmen est huius certaminis alea.

Vndiq; communi seuitur Marte, pariq;

Victusq; uictorq; cadunt fato.

Alium subinde alius, alia uia aggreditur, ut ferè fieri solet, sicubi de magnis agitur commodis, sed per calumnias iter est ut compendiarum, ita minime securum. Principia inuidiæ debent inter spemq; metumq; fluctuanti. Exitus nihil non miserabile, tragicum, calamitosum habet. Cæterum quadruplatoris ipsum quoque studium nequaquam facile est, simplex ue, quanquam ita fortasse uideatur, sed arte multiplici, solertia peculiari, indefessa denique & accurata diligentia opus habet. Neque enim noxia fuerit calumnia, nisi in speciem similia uero naret, neq; temere cunctarum alioqui rerum

NAM VERITATEM superauerit, nisi auditorem argumentosa et probabili actione, in summa, mille modis fallat. Porro defertur is plerumque qui honore quodam alios prestat, nempe ijs inuidiosus, qui spe illius frustrati sunt. Quo fit, ut omnium telis affectetur ceu obex, qui uiam ad assequendam dignitatem alijs intercluserit. Sequi primos tum singuli fore confidunt, si sublimem istum loco demoliti sint, ab amicis abalienarint. Tale quiddam in gymnasio cursu fieri consuevit, ubi, si quis est cursor ingenuus, statim ruptis carceribus primas affectans, et animum ad stadij metas adiiciens, spe uictoriae et robore suo concepta, neque sequenti incommodat, neque omnino laboris huiusce socijs quidquam struit remora. Contra, qui malitiosus, imbellis, eneruus contendit cursu cum alijs, desperatis uiribus in fraudem intentus agitur, atque in uniuersum hoc unicuique spectat, qua currentem occupet, impediat, ac intercludat, et nisi succedat actus, non est, ut ullo alio modo uincere possit. Haud aliter in ambiendis magnatum amicitijs accidit, ubi si quis feliciter anteuertit, in medias continuo labitur insidias, et incautus ab emulis captus discerpitur. Hi deinde amari, coli, amici uideri incipiunt, uel ob id unum, quod bonis incommodarint. Iam uti probabilem, et dignam fide calumniam faciant, non quod fortuito casus ostendit, praebent, sed in hoc toti sunt, ut accurato delictu obseruent, ne quid absonum, aut alienum, a causa fide incidat. Adeo rationes eius quem criminantur uniuersas, in peiorem partem trahunt, suspectas reddunt, quo fidem addant accusationi. Medicum insimulant ueneficij. Magnificum ciuem affectat a tyrannidis, tyrannum proditio-

nis. Interdum auditoris affectus, sua calumnijs discrimina suppeditat, cum quo si ueteratores isti et nugiuendi suas technas comparent, apte illuditur. Quod si auditorem zelotypum norint, annuit, inquit, ille uxori tuæ inter epulas et defixis in eam oculis alto suspiria pectore duxit, uxor uicissim suaue quiddam et amatorium: alia item quæ ad suspicionem adulterij faciunt. Sin poetice studiosus, ea sibi arte præter modum placeat, Philoxeno, aiunt, carmen tuum non probatur hiulcum, lege solutum censetur. Ad religiosum, en ille de pietate, deq; Dijs male sentit, sacra detestatur, providentiam uniuersi gubernatricem pernegabat. Tum auditor ceu æstro in auriculam immisso, excandescit, ut pro re conijcere licet amicum ab se impos animi re ipsa nondum cõtente cognita, misum facit. Talia ferè sunt, quæ ab impuris istis confinguntur, uidelicet ad irritandos audientiũ animos maxime accommoda. Tum, qua parte singuli præstant, eam potissimũ iaculis suis obnoxiam ij faciunt, ne quod auditor subita intorturbatus ira uero cognoscendo colloquet ocium: deinde sese purgaturo non fiat hominis copia, quem criminis admiratio speciesq; uiri occuparunt. Etenim dici non potest, quàm instructa sit, quantumq; ualeat calumnie facies, si quando cum cupiditatibus auditoris conflatur. Quondam apud Ptolemæum, cui Dionysio cognomen fuit, quispiam Demetrium Platonicum accusauerat, quod in Bacchanalibus aquam biberet, solusq; omnium muliebribus non uestiretur, de quo nisi accersitus ad regem mane palam uino libasset, et instituta muliebri amictus, ad numeros Dithyrambicos, Cymbalorumq; modos saluisset,

liſſet, planè actum erat, quòd & regium, exemplum non eſſet imitatus, & aſpernaretur Dionyſiorum molliciem. Apud Alexandrum grauiffimi criminis reus fiebat, qui colere & adorare Hepheſtiona nollet: nam poſteaquam is uiuis exceſſit, amore uictus Alexander effuſo animo ad reliquam ſuneris magnificentiam additum uoluit, ut mortuus inter deos Hepheſtion haberetur. Continuo ei templa ciuitates pleræq; dicarunt, delubra condiderunt, aras, ſacra, ſerías NOVO DEO ſanxerunt. Iuſſurandum omnium religioſiſſimum Hepheſtionis nomine fuit. Capitale erat, ſi quis hac parte uel contaretur, uel neglectum coleret. Hic euiratus affectus, hæc ueſania, fuit aſſentatoribus occaſioni, accendendi, inflammandiq; regis. Narrabantur inſomnia, uide Hepheſtionis umbræ, prædicabantur illius reſponſa. Denique aræ & ſacra dicata ſunt FAMILIARI & malorum VIN-
DICI deo. Proinde, cum his Alexander initio mire oblectaretur, tandem ita captus eſt, ut fidem quoque adhiberet, gloriareturq; quòd non modo Dijs genitus eſſet, ſed deos quoque ipſe faceret. Quo tempore, quantum putamus amicorum Alexandri afflixit Hepheſtionis diuinitas. Si quibus non uideretur commune numen uenerari, accuſabantur, deportabantur, gratia regia excidebant. Tum Agathocles Samius, qui primos aliquandiu ordines apud Alexandrum duxerat, magnis item ab rege honoribus auctus, parum abſuit, quin cum leonibus committeretur, criminatus, quòd illachrymaſſet præteriens Hepheſtionis ſepulchrum. Verum Perdica hominem ſeruauit, deos omnes, ipſumq; Hepheſtiona iuratus,

ratus, cum sibi in uenatione Augusta specie, Deum clare uisum, mandasse, ut Alexandro diceret, parcendum esse Agathocli, qui non hoc lachrymasset, quòd aut uana sibi Hephæstionis diuinitas uideretur, aut mortem miseratus esset communem, sed pristinae consuetudinis, & mutui amoris memoria, permotum esse. Sic igitur affecto Alexandro, locus adsentationi & calumniae aptissimus fuit. Nam perinde atque oppugnaturi urbes, non, qua probe munitæ sunt alto, præcipiti, ac solido mœnium opere, hostes inuadunt: sed ubi sentiunt quàm minime defendi, muniri, muros accessu faciles, collapsos, hac omnibus uiribus, certatim contendunt, quàm citra difficultatem irruere, ac potiri rebus queant: Ita qui criminandis alijs desudant, quod in auditoris animo languidum, fragile, facile subactu uident, in eam partem traducunt coguntq; machinas suas. Demum quando insultus hostileis nemo persentit, nedum non obnititur, expugnant. Iam intra muros cuncta igni ferroq; deuastant, excidunt, populantur: qualia uero simile est capto, & in seruitutem redacto animo fieri. Arma sunt istis aduersum absentem, fallacia, mendacium, periurium, supplicium, imprudentia. Deniq; innumerae imposturae ac maliciose cautiones. Omnium maximæ præsens, & longe effectacissima assentatio, Calumniae cognata, imò soror. Quippe nemo hominum tam generoso est pectore, etiam adamantino septus muro, qui cum calumniae concedat, non idem assentatione uincatur. Hæc foris recti iudicii ceu fundamenta suffodit ac subruit, Intus coniurati cum hostibus proditores, irruentes adiunant, manus porrigunt,

portas aperiunt, & modis omnibus connituntur, ut auscultatorem calumnia sibi seruum faciat. Sunt autem pro-
 ditores, de quibus dico, Nouandi cupido, natura huma-
 nis ingenijs consita, presentium item fastidium, sequax
 eorum animus quorū admiratione capitur. Nescio enim
 qui fiat, ut omnes amore sui immodico admiratio furtim
 rapiat, & suspicionibus illectet. Quosdam equidem com-
 peri studio calumnie adeo suauiter titillari auriculas, ut
 si pennis confrices. Proinde talibus adiuti socijs, calumni-
 atores cum irruerint, cuncta pro uiribus euertunt : nec
 magno emitur uictoria, ubi nemo repugnat, nemo uim
 tormentorum sustinet, aut iaculis iacula mutat : sed qui
 auscultat, ipse sese sponte sua in manus hostium dedit.
 Interim ignarus insidiarum est qui accusatur. Nam haud
 aliter qui deferuntur, atque qui captis urbibus percunt,
 dormientes trucidantur. Et quod est in primis mirabile,
 nescius se reum haberi, neque cuiusquam sibi sceleris con-
 scijs amico candido concreditur, familiariter compel-
 lat, facitq; pro more, iam antè undique circumuentus
 insidijs miser. Tum ille, si homo ingenuus est, & liber,
 confidensq;, frangit iram, & effundit animum, defen-
 sionem recipit, agnoscitq; se frustra aduersus amicum
 exacerbatum fuisse. Sin autem est indole seruili, & ma-
 le mascula, adit quidem, & summis aridet labris, uerum
 odit, & clanculum dentibus frendit: ac, ut inquit Poëta:
 Extruit iræ fundamenta. Quo ego homine profecto,
 nihil iniustius, nihil tetrius existimo, qui admorso la-
 bro bilem intus alit, odiumq; intra se conceptum auget,
 aliud in pectore clausum, aliud in lingua expromptum
 habet

habet, agitq; leta & comica facie, tragœdiam meram,
& nihil non triste patientem. Id ille maxime patitur quû
simili delator uecordia apud eum cui parat insidias, odi-
um müssando dissimulauit, effecitq;, ut amicus ei uidere-
tur. Tum enim ne uox quidem delati, nedum non defen-
sio audiri solet. Tantum fidei calumniæ facit, concepta
de illorum amicitia opinio. Hic quanto satius erat per-
pendere inter amicissimos non, raro clâm alijs grauis
simultatum causas intercedere. Sæpenumero item, quo-
rum sese reum calumniator fieri metuit, socium insimu-
lat : ut quum anteuertit accusando, suspitione culpe
ac crimine elabatur. Atque ideo ferè fit, ut quibus nos
putent amicos tantum, inimicos nunquam calumniemur.
Nam actioni quæ ipsa sese præ se ferens actoris
odium, prodit, fidei nihil esse potest. Verum, quos uulgo
amicos æstimant, aggredimur, ceu auscultatori specimen
fidei nostræ daturi, ubi sua ipsius causa, commoda, salu-
temq; familiarium amicorû, neglexisse uidemur. Est et ge-
nus aliorum, quibus tametsi comperitur falsò criminatum
apud se amicum, tamen cum credidisse pudet, neque aspi-
cere illum, neque in gratiam redire audent : perinde ac
ipsi iniuria sint affecti, quod alienam iniuriam non pro-
spexerint. Proinde, multa sunt humanæ uitæ mala, ex
eo quòd promiscue ac sine discrimine calumnijs creditur.
Quale est quod apud Poëtam ait Antia, Bellerophonem
occide, aut Præte peribis. Qui mihi conatus præ-
signe auferre pudoris Fœminei decus. Cum ipsa pri-
or adolescentem ad concubitum sollicitasset, contem-
pta in hoc periculum induxit, ut cum Chimera pugna-

congresso, parum absuerit, quin uictrice bestia occumberet. Tanta poena luenda fuit castitas, pudorq; iuuenilis, quem hostiti coniux adultera suspectum fecerat. Simile quiddam Phædra priuignum calumniata, effecit ut filij caput pater Theseus execratum belluis marinis deuoueret: quanquam ò superi, nihil prorsum deliquisset. At inquiet quispiã, an non dignus est fide nonnunquam uir, ceterum bonis moribus & recto ciuiliq; iudicio præditus, qui alterum accusat? non licet tali auscultemus, modo reliquis sibi malis artibus temperarit? Age inquam, est ne alius Aristide iustior, ille tamen aduersatus Themistocli, contra eum populi animos exacuit, inuidia glorie popularis, ut aiunt, uellicatus. Aliàs uir bonus Aristides, uerum homo erat, nec felle caruit, solebatq; amare alios, alios odisse. Iam si uerum est, quod de Palamede ferunt, sapientissimus quidam Achiuorum, ac ad res alias gerendas accommodus, inuidia flagrans, insidias parasse fertur, cognato, amico, ad hæc eiusdem belli socio. Adeo nature hominum familiare est, hoc errore labi. Porro, quorsum attinebat & Socratem recensere, in simulatum apud populũ Atheniensem seditionis et impietatis? Quid Themistoclem aut Miltiadem tot partis uictorijs, suspicionem prodicionis notatos? Sunt enim exempla innumera, & uulgo iam pleraq; non ignota. Quid igitur faciet uir prudens in re ambigua? sanè opinor, quod Homerus in Sirenum fabula docet, perniciosas talium sermonũ delitias nauigio prætereat, obturet aures, nec passim aperiat affectui cuiuspiam obnoxij, sed ianitore sedulo ac fido adhibito, ratione uidelicet ac iudicio animi, recta dicentes

dicentes reclusis foribus excipiat, inutiles nugæ obdito
 pessulo arceat. Nempe ridiculum fuerit, datum ædibus ia
 nitorem officio suo defungi, aures mentemq; uulgo pate
 re. Postea quàm ergo tale quiddam calumniatum audie
 ris, tute apud animū tuum rem ipsam perpende, nihil at
 tinet qualis sit qui accusat, nihil ad rem faciunt alieni mo
 res, nihil accusationis acrimonia. Quin, eo maiore cura
 rem discute, quo instructor uenit delator: neq; item cre
 dere conuenit iudicio & existimationi alterius, imò ac
 cusantis odio, sed suum ueri examen apud nos accurate
 seruandum est, suæ item calumniatoris inuidentiæ partes
 dandæ. Deniq; quod utrinq; argumenta suaserint, statu
 endum. Tum uel odisse uel amare quem diligenter explo
 rauimus, licet: Priusquam id factum sit, calumniæ conce
 dere in primo statim congressu, hercle nimis quàm pueri
 le est, ac indignum uiro, longeq; à iustitia semotum. At
 uero horum omnium causa, una est ignorantia, te
 nebræq; illæ, quibus suæ cuiusq; hominis rati
 ones moresq; obuoluuntur. Iam si deo
 rum quisspiam uitæ nostræ lumen
 afferat, futurum est, ut euane
 scat calumnia, fugiatq;
 in altū Barathrum
 nec usquam in
 humanis
 lo
 cum inueniat reddita nobis lu
 ce omnium uitæ studio
 rum, ueritatis be
 neficio.

CLARISSIMO VIRO

D. GEORGIO COMITI AB

Erpach, Palatinatus Rheni Archipincerna,

Præsidi Alsatiæ &c. Domino

suo Clementi, ~~Philippus~~~~Initium.~~ S.

V M pro ea admiratione, quam de te, Clarissime uir, quo tempore & Lipsiæ te primum uidebam, & de rebus grauissimis, ut tum forte inciderant, cum summa prudentia, summaq; facundia differentem audiebam, concepi, singulari quodam studio erga te accensus fuisset, iam olim equidem optavi, animum atq; uoluntatem hanc meam digno atq; idoneo aliquo argumento tibi declarare posse. Ea enim pulcherrimarum rerum propria quædam uis est, ut non solum animorum nostrorum sensus, recordatione sui afficiant, atque oblectent, uerum etiam eiusmodi desyderio impletos se dimittant, ut quantumuis procul amotus atq; sepositus fueris, subinde tamen recurrere & ad ea que absunt, præsens referri, tibi uideare. Et quem admodum in excellentibus picturis ac tabulis accidere nobis ipsi uidemus, ut oculi nostri contemplando, satiari se re nunquam possint, semperq; nouum aliquid spectantibus nobis sese offerat, quod discedentes ultro alliciat, detineatq; ita ipsa uirtus quoq; sensus atq; cogitationes nostras trahit, neq; unquam à sui admiratione quiescere, longius uel recedere permittit. Itaq; etiam fit, ut non modo ipsi intra nos earum rerum, quarum studio atq; amore ita tenemur, uoluptatem capere contenti simus, uerum etiam

nescio qua vi cōpulsī alijs quoq; eadem illa, quibus nos afficimur, prædicare atq; cōmendare subinde studeamus: ac perinde atq; unguento aliquo delibuti odores nostros in obuios ac proximos quosq; diffundimus. Proinde cum eodem modo erga te, Clodij. vir, ego quoq; commotus et incēsus iamdiu essem, cupere mēq; studiū atq; affectum hunc meum etiam opere, ac ceu manifesto aliquo signo, testatū facere, nuper posteaquam Lucianicū in Demosthenem Encomium scholæ nostræ publice interpretandum cœpissē, ipsumq; libellum pro meo more ac modo. Latina oratione uertissem, operam hanc nostram dedicādam tibi, tuoq; nomini inscribendū mihi esse putavi: non aliam certe ob causam, quā ut singularem istam tuam eloquentiam singulari quoq; eloquentiæ exēplo, non meo quidem illo, sed eius cui Encomium hoc dictū est, publice commendarem. Nam cum tanta tua in dicendo prudentia, tantāq; copia tibi sit, quantam uix puto me ullo antea in homine, qui quidē eius ætatis foret, cuius tu eo tempore natus eras, usquam animaduertisse: quid rectius aut dignius potui, quā eo argumēto, eoq; in autore uoluntatem tibi meam declarare, qui et ipse omnis eloquentiæ parens merito habetur, et ab altero etiā ipso eloquentiss. noua quadam eloquendi ratione laudatur. Nam ut hoc quoq; hic addam, eiusmodi in hoc Encomio laudandi figura Lucianus usus est, ut singulari quodam et laudū et orationis genere Demosthenis claritatem atq; uirtutem, memoriæ animisq; hominū cōmendare uoluisse uideatur. Non enim cōmunibus illis Rhetorum formulis ac locis insistit, neq; etiā simplici ac recto ductu ingenij, fortunæ, ac corporis dotes ornando atq; amplificando prosequitur, sed noua

quadam occasione ad ipsam caussam uelut attractus, dñ
 Homeri cuius cum illo contentionem inducit, laudibus oc-
 cupatū se simulat, aliud planè agendo hoc ipsum agit, ut
 ostendat illum quēmadmodum corporis atq; alijs exter-
 nis dotibus longe Homero superiōrē, ita ingenij felicitate,
 animiq; constantia, ac robore nulli clariss. uirorū usquam
 inferiorem fuisse. Imo tanquam communia hæc, à quibus
 alij totam plerunq; laudandi materiam atq; facultatē sibi
 petunt, pro paruo duceret, aut plane cōtemneret, postha-
 bitis alijs, locis, continentiam solū, atq; fortitudinem, qui-
 bus immoraretur, & quæ uerbis amplificaret, potissimum
 delegit. Quorū alteram quidem ille ita præstiterat, ut nul-
 lis unquā corruptelis atq; Apoloxiis, quibus eo tempo-
 re Atheniensium Resp. præcipue infestabantur, aduersus
 patriam corrumpi se passus sit. Alteram autem ad extre-
 mum usq; spiritū animo ita obfirmato, atq; constanti cu-
 stodiuit, ut cum incolumitatē & certa premia, si ad Anti-
 patrū transisset, proposita sibi uideret, uoluntariam mor-
 tem inhonestæ uitæ antehabendam sibi putarit. Præcipue
 uero in attollendo illius erga patriam amore operam su-
 mit, quem tantū in illo fuisse indicat, ut non modo in clas-
 sem, & publica ædificia priuatas facultates impenderit,
 uerum etiam cum iam iterum ab insensis ciuibus per sum-
 mam contumeliam urbe eiectus fuisset, mori tamen potius
 uoluerit, quàm cū Macedonibus aduersus patriam, adeo
 etiam ingratam consentire. Et ad hanc quidem rem non
 ullo domesticorum testimonio, aut ex Græcorū alicunde
 historia petito utitur: sed quod uel præcipuū iudicandum
 est, ab ipsa hostium atq; Barbarorū confessione, qui nihil
 ad confirmandam Demosthenis laudem grauius esse pote-

rat, fidem uerbis facit. Quo sane in loco illud admiratione dignum mihi maxime uideri solet, quod duobus diuersarum gentium clariss. eloquentiae luminibus, patriae autem utrinque fidelissimis tutoribus atque patronis, non modo simili ferme fato perire contigit, sed etiam quod iidem eodem exemplo maximum uirtutum atque laudum suarum encomium, ab hostibus, ipsque ipsis quorum odio atque tyrannide perierat, retulere. Nam quod hic Lucianus de Antipatri, Philippi, aliorumque testimonio confirmat, idem ferè à Plutarcho de Cicerone et Augusto, cuius proscriptione hic damnatus fuerat, traditum uidemus. Cum enim ex Caesaris nepotibus quidam, Ciceronis nescio quem libellum, legendi causa manibus teneret, inquit, et mox interueniente subito Cesare, eundem sinu abscondere uellet, nec tamen posset, quin uideretur, Caesar accepto libello, cum stando plurimam eius partem euoluisset, reddidisse adolescenti cum his uerbis dicitur: Eloquens hic uir, Eloquens fuit o fili, et amator patriae. Dignum mehercule praconium, et haud scio an plus laudum et gloriae Ciceroni addes, quam uel laurea uel supplicatio illa, de qua illae saepe ac multum gloriari solebat. Quod enim uirtutum testimonium praeclearius esse potest, quam quod etiam is qui uitam, opes et reliqua omnia abstulit, ultro nulloque cogente perhibet? Nam ea profecto uirtutis uis atque potestas est, ut animos ac sensus nostros, utcumque erga ipsos homines odio, alijs uel impulsione affecti sumus, cum honesta ac praecleara illorum facta cernimus, incredibili quodam studio atque amore accensos et inflamatos reddat. Itaque etiam Ulysses, ut apud Sophoclem fingitur, cum improviso Aiace, cum quo tum summo odio ipse dissidebat, mortem deprehendisset, dextramque illam qua non modo antea pro-

ENCOMIUM DE

MOSTHENIS EX LVCIA=

no uersum, ~~Antenor Philippus~~~~Antenor Philippus~~

V M in porticu deambularem, exiūti ad sinistram die X V I. paulo antē meridiē, forte se mihi Thersagoras offert, existimo eum plerisq; uestrum notū esse, pusillus est, naso aquilo, frē candidus, uirili specie. Hunc cum procul accedentem uiderem, dixi, Hic Thersagoras poēta est. Et interrogauī, quorū sum, aut unde iret. Ille inquit, domo se huc uenisse. Num, inquā, deambulādi gratia? Tum ille: Omitte hoc interrogare, nocte intempesta surrexi, ut ad Homeri natalem carmē ei dedicarem. Præclare inquā facis, quod illi studes gratiam institutionis referre. Hoc cum instituissem, ait ille, huc ueni, neq; animaduerti me deambulationem ad meridiem usq; produxisse. Tum ego, Et mihi opus est deambulatione. Sed ille, Multo ante, inquit, oportuit me illum salutare, monstrabat autem manu Homerum. Scitis enim in templo Ptolemæi ad dexteram collocatum esse, prolixa coma insignem. Ad hunc inquit eundem mihi est, ut eum salutem, ut orem, ut mihi magnam uersuum copiam largiatur. Ego cōtrā, inquā, si quid uotis proficitur, & ego iā olim Demostheni obstrepo, ut mihi supeditet orationem ad natalem eius ornandum. Si igitur satis erit uota facere, adiūge me tibi socium, nam commu-

L

ne

ne inquit lucrum auferre cupimus. T H E R. Ego, inquit, habeo poemā lucubratum hac nocte & hodie, quod Homero propter beneuolentiā dedicaturus sum. Nam diuino quodam furore cōmotus ad poēticiā rapior, ut iudicabis ipse. Gero enim ~~meū libellū~~ in hoc paratū, ut ostendam sodalibus, cum in aliquem otiosum incidero. L V C. O te felicem, inquam, qui uideris mihi perinde facere, atq; aliquis, qui postquā cursu uicit in stadio, redit abluto puluere, ut oblectet se spectando, & cū luctatore iocatur, expectante ut iam in certamen uocetur. Cui respōdet ille, at pauloante, cum à meta procurrendū esset, non erat otium ad iocandū. Sic tu uelut in cursu poëtico uictor, facis me ludos ac delitias, metuentē stadij fortunam. T H E R. Scilicet, ait ille ridens, quasi rem difficilē susceperis. L V C. Fortassis, inquam, Demosthenes uidetur tibi indignus, qui ad Homerū confertur, & uideri uis in argumēto graui ac difficili posuisse operā, cum Homerū laudasti, me uerò existimas leue argumētū de Demosthene sumpsisse. T H E R. Cauillaris, inquit ille, nam ego non lim heroas illos inter se committere, tametsi magis faueo Homero. L V C. Bene, inquam, an nō putas me Demostheni magis fauere? Sed quoniā non recusas hac de re meū colloqui, apparet te solam poēticiā admirari, & solutam orationē prorsus contēnere, sicut eques peditē prateruectus aspernatur. T H E R. Tum ille, Dij prohibeant, ne sic insaniā, tāctsi nō leui furore opus est ijs, qui ad poëticas fores accedūt. Verū & Oratoribus opus est afflatu quodā diuino, ad efficiendā orationē nō humilē aut frigidā. Nec enim hoc ignoro, ac sēpe me cōparatio, cum
aliorum

aliorū oratorū, tum Demosthenis cū Homero delectat, cū simile uideo uim, acerbitatē & impetū. Vt Homerus Agamēnonē appellat uinolētū, ita Demosthenes in Philippi ebrietatē, saltationes, petulantia inuehitur. Et quale illud est apud Poētā: Vnū auguriū optimū est pugnare pro patria: tale illud est apud Demosthenem: Oportet bonos uiros bona cū spe suscipere defensionē Reipū. Et illud: Forsitan ipse senex deploret talia Peleus. Simile est huic sententiæ: Quam grauitur ingemiscrēt illi fortes uiri, q̄ propter gloriā & patriæ libertatē in acie perierūt. Cōfero & magna ui fluētē Pythonis orationē ad hybernas niues, quarū silis oratio Vliſſis esse scribitur. Et illud.

Ni foret hæc hominū natura obnoxia morti.

Simile est huic loco: Omnes hoīes natura morti obnoxij sunt, etiamsi quispiā conetur se inclusum in caueā seruare. Deniq; infinitæ sunt similes utriusq; sententiæ. Delectant autē me & affectus tum uehemētiores, tum leniores, & orationis uarietates, & metaphoræ tedium leuātes, & tempestiui ex digressionibus reditus, & cōcinnæ collationes, deniq; totius urbanitas orationis. Et mihi sæpe uisum est (neq; enim dissimulanda est ueritas) plus esse grauitatis in Demosthene castigatē segnicie suorū ciuiū magna libertate, quā in Homero cū Achiuos Achaias appellat. Et Græcorū Tragoedias grādiore sono representat quā Homerus, qui fingit colloquia in medijs pugnis, & certamina iactu lapidis dirimit. Sæpe etiam apud Demosthenem membra suos habent numeros ac mensuras, quales sunt in poëtica. Sicut neq; desunt in Homero antitheses, comparia, figuræ aspe-

riores aut candidiores. Nam ingenia uidentur sua sponte similes uirtutes, etiam in dissimilibus studijs, gignere. Quare igitur tuam Calliopem aspernarer? Quamuis autem hanc ualde admirer, tamen mea causa duplo plus habet negotij, quam Demosthenis Encomium, non ob illam causam, quia mihi carmen scribendum est, sed etiam propter argumentum: nullam habeo materiam satis splendidam ad inchoandas laudes, præter ipsam poeticam, cetera sunt ignota, patria, genus, ætas: nam si hæc nota essent, nullæ extitissent inde dissensiones. Alij patriam ei assignant urbem Ionicam Colophona, alij Cumam, alij Chium, nonnulli Smyrnam, quidam Thebas Aegyptias, et innumeras alias. Patrem Mæonem, Lydum, aut fluuium. Matrem Melanopen aut aliquam nympham, siquidem humanum genus ignoratur. Alij existimant cum temporibus heroicis fuisse, alij Ionicis, nec satis constat utrum Hesiodus sit antiquior. Quidam etiam contendunt prius ei nomen Mellisigenæ fuisse, quam hoc quod nunc in usus est Homeri. Nec de fortuna eius aliquid constat, de paupertate, de cæcitate, ut satius esset fortasse omittere ista cum sint ignota. Valde igitur angusta erit Encomij materia, si nullæ res geste, et carmen tantum laudandum erit, et sapientia ex uersibus æstimanda. Tibi uero amplissima materia ad manum, et in promptu est dicendi de rebus certis et celebratissimis: tantum uerbis opus est, tãquam condimento ad obsonium parato. Quid enim non magnum et splendidum fortuna Demostheni concessit? quid non celebratissimum? nonne patria Athenæ opulenta et nobiles, et Græciæ propugnaculum? Quod si mihi Athe-

ne

nae contigissent, poetica consuetudine recitarem amores deorum, iudicia, commigrationes, dona, Eleusinem. Porro de legibus, iudicijs, concionibus, Pyraeo, colonijs, trophaeis terra mariq; partibus, ne Demosthenes quidem ipse pro dignitate dixerit. Ex his magna mihi copia suppetere. Id quae Encomium non existimare praetermittendum esse, cum in praecipis laudationum hoc contineatur, ut laudes ex patriae ornamentis cumulentur. Isocrates Helenae praefatio inseruit Thescum. Poetis uero concessa est maxima libertas. Sed tu fortassis irrideri te metuis, si initium orationis iusto grandius sit, et uereris ne quis iuxta prouerbum dicat: Epigramma maius esse calatho. Itaque etiamsi omitam Athenas, occurreret pater praefectus classis, aureum, ut Pindarus ait, fundamentum. Nulla enim Athenis maior dignitas est quam praefectura classis. Quod uero extinctus est Demosthene adhuc puero, non est calamitas iudicanda, sed gloriae occasio, retegens generosam indolem. Iam Homeri institutione et stu dium nusquam legimus, sed statim oportet nos attingere poemata eius, cum de educatione, deq; studijs eius nullae extent historiae. Neq; licet fingere cum a musis accepisse poeti cam, sicut de Hesiodi Lauro ferunt, quae otiosis pastoribus poeticam inspirabat. Tu uero Callistratum habes, et longum et magnificum catalogum, Alcidamantem, Isocratem, Iseum, Ebulidem. Et cum innumerae illecebrae Athenis ad se inuident, etiam illos qui sunt in custodia patrum, cumq; adolescentia per se procliuus sit ad uoluptatem, ac Demostheni liceret propter tutorum negligentiam uoluptates sequi, tamen continuit eum amor uirtutis ac

doctrinae, & duxit non ad Phrynae ianuam, sed Aristotelis, Theophrasti, Xenocratis, Platonis. Hic poteris philosophari, duplicem amorem esse in animis humanis, alterum mari ortum, uariū, ferocē, scilicet Venereos fluctus in animo, qui mouentur ex aestuantibus cupiditatibus iuuenū, naturā plane marinā: alter amor est aurea catenā coelo demissa. Hic non habet faces aut tela, quae faciant letalia uulnera, sed bonum furorem immittit mentibus, quae sunt cognatae Dijs, incitantē ad natiuam & incorruptā pulchritudinis formā cōprehendendam. Omnia haec amori facilia fuerūt, tonsura, latebrae subterraneae specuum, corrigere linguae uitia, actionem in aetate uirili discere, exercere memoriā, adsuefacere animū ad contemnendos populi fremitus, continuare studia per diem & noctem. Vnde quis nescit, qualis extiterit orator Demosthenes? quomodo orationem uerbis & sententijs ornauerit, argumentis adperserit adfectus, quātus in copia splendor sit, quanta uis & impetus, quanta uerecundia & parsimonia sit in uerbis & sententijs, quanta uarietas figurarum. Itaq; Leosthenes inquit solum illum ex omni Oratorum numero uiuam orationem habuisse, non fabricatam malleo. Non enim componebat orationes ebrius, ut Callisthenes Aeschylū ait Tragædias inter pocula scripsisse, cum uino incaluisset. At Demosthenes scribens aliquid, aquam bibebat. Et extat hac de re Demadis iocus, qui dixit alios ad aquā dicere, Demosthenē uero etiam scribere ad aquā. Et Pytheas inquit orationē Demosthenis lucernā olere. Hūc campū habes, ait ille, de Demosthene dicēdi, qui cōueniet etiam ad meum argumentū, cum erit de poeticā Homeri dicēdū. Sed postea trāsibis ad be

nefacta, & liberalitatē & dignitatē, quā in Repub. adse-
cutus est. Hic cū iret cōnecteretq; reliqua, plura dicturū
ego interpellauī, ac ridēs inquā. L V C. Hauris ne modo
tāquā balneator, ut reliqua oratione perfundas mihi au-
res? T H E R. Etiam inquit ille, cōgiaria, ludos ex pro-
prijs facultatibus ultro factos, instructas naues, murū, fossā,
redēptos captiuos, uirgines dotatas, cōsilia optima
in Repub. legatiōes, leges. L V C. Cūq; incidisset in ma-
gnitudinē rerū gestarū, cœpi rider hominē supercilia
cōtrahētē, & timētē ne deficeret eū oratio de rebus ge-
stis Demosthenis. At fortasse me iquā putas unū ex oībus
qui eloquētiae dederūt operā, nihil audisse de rebus gestis
Demosthenis? T H E R. Imo ait ille, opus est nobis mutuo
auxilio in scribēdo, quēadmodū paulo antē dicebas. Ve-
rū nisi fortasse aliter affectus es, existimo tibi perstringi
oculos fulgore Demosthenicæ gloriæ, nec posse te tā cla-
rā lucē inspicere. Mihi quidē accidit hoc initio in Home-
ro. Pene igitur abiecerā argumētū, quia nō potui intue-
ri, postea nescio quō recepi in manus, & paulatim assue-
feci oculos, ne reformidarēt aspectū, ne ue quisquā me ac-
cusare possit cecutiētē in sole nothū gētis Homericæ.
Quāquam tua caussa faciliior est quam mea. Nam cum
in Homero nihil præter poëticam laudare possimus, to-
ta illa laus simul in animo cōcipiēda est. Tibi uero cum
totum Demosthenem consyderas, ingens copia se offert,
ut dubites, huc ne an illuc te uertas, nec possis statue-
re quid primum sumere uelis, sicut delicati in Syracu-
sanis mensis, aut auidi spectatores & auditores, cum
uaria spectacula & carmina offeruntur, dubitant

quò potissimum applicent animum. Itaque opinor te ex alio in aliud desilire, nec posse in una re cōmorari, cum te subinde alia ad se rapiant, videlicet, natura liberalis, ingenium ardens, temperantia, eloquentia, magnitudo animi in rebus gerendis, multa et præclara facinora, fortune despicientia, iustitia, humanitas, fides, audacia, prudentia, singule actiones in Repub. Fortasse hinc intuens decreta, legationes, cōciones, leges: inde classes, Eubœā, Megara, Bœotiam, Chium, Rhodum, Hellepontum, Byzantium, dubitabis quò te potissimum uertas in tanta copia, cum in unaquaque re emineat peculiare quiddam laude dignum. Vt igitur Pindarus alicubi dubitat, multa uidens sibi proposita esse cum inquit.

Num mea Ismenum Meliam'ue nympham

Seu magis Cadmum, genus aut uirorum

Dentibus sæui genitum Draconis

Carmina dicent?

Seu canam Thebas celebres'ue pugnas

Herculis: seu Bacche tuos honores?

Seu prius nunc Harmonie puellæ

Dicam hymeneos?

Idem tibi accidet, ut dubites, utrum orationes an res gestas, aut eloquentiam, aut doctrinam, aut auctoritatem, aut mortem uiri sumas laudandam. Verum non erraueris quicquid sumes: si solam eloquentiam elegeris, argumentum copiosum habebis. Hic satis erit cum cum Pericle conferre. Nam illius fulgura, tonitrua, et aculeos relictos in animis audientium, fama tantum accepimus, sed nullæ extant eius orationes. Quare constat eas præter actionem

actionē nullam habuisse solidam aut durabilem laudem,
 quæ promereretur admirationem apud posteros. At De-
 mosthenis scripta extant: sed hoc relinquam tibi dicendum,
 si hoc argumētum tractaueris. Si conuerteris te ad mores
 eius, & ad res gestas, poteris excerpere unum locum, aut
 ad summum duos, hi tibi amplissimam materiam suppedi-
 tabunt. Res enim sunt splendidissimæ. Quod si non uis to-
 tum argumētum pertractare, sumes partem aliquam Ho-
 meri exēplo, qui heroas ex partibus laudat, prædicat pe-
 des, aut caput, aut comam, aut uestes, aut clypeum. Et ne
 Dij quidem huiusmodi laudes aspernantur, sumptas à tex-
 lis, arcu, clypeo, nedū ab aliqua corporis aut animæ par-
 te. Beneficia uero deorum nemo complecti semel potest.
 Itaq; neque Demosthenes ægre feret, si uirtutes eius non
 comprehenderis una oratione. Nam ne ipse quidem suas
 laudes omnes una oratione cōplecti posset. L V C. Hæc
 dicentem Thersagorā interpellaui. Ac puto, inquam, hæc
 te narrare, ut eloquentiam tuam apud me ostentes, cum
 initio tantum uolueris declarare, quantus poëta sis, nunc
 ostendis etiam quātum in soluta oratione ualeas. T H E R.
 Tum ille, Volui, inquit, hoc argumētum percurrere, cum
 uiderem te segniorem esse, si tamē cura paulisper remissa
 audires me poëma meum recitantem. L V C. Ego uero
 respondi illum nō facere operæ precium, ac uide inquam,
 ne magis etiā perturbatū me dimittas. T H E R. Tum ille:
 Facile remedium erit, si nondū etiam tibi satisfactum est.
 L V C. At nescis, inquā, quæ res me angat. Deinde ut me
 dicus ignorans morbi genus, aliena remedia adhibebis.
 Tu enim instituisti me iuuare tanquā rudem aliquem,

L 3 & nunc

Et nunc primum ad hæc studia accedentem, uerum hæc
 mihi iam olim detrita sunt. Proinde remedia tua nihil ad
 meam solitudinē faciunt. THER. At hoc inquit reme-
 dium fuerit: Trita uia tutissima est. LV C. Mihi uero di-
 uersum inquam placebat. Aiunt Cyrenaicū quendā philo-
 sophum se aurigantē Platoni ostēdasse ante Academiam,
 quōd in eadē orbita subinde duceret et reduceret currū,
 nihil decerrans, ut uestigia tantū unius perpetui cursus ui-
 derentur. Ego contra studeo tritam uiam et uetera uesti-
 gia effugere. Verum difficile est nouā uiam relictā ueteri
 excogitare. THER. Ad hæc Thersagoras ait. Placet igi-
 tur Passonis consilium. LV C. Quod? inquam non enim
 audiui. THER. Tum ille: Ferunt quendam cum Passone
 pactum esse, ut equū pingeret uolutantē sese, iste curren-
 tem pinxit, et circa equum exuscitatū puluerem. Cumq;
 astaret apud pingentē ille qui locauerat equum pingen-
 dum, et cū pictore expostularet, quia aliud pactus esset,
 exhibet pictor tabulam puero, et iubet inuertere ac pictu-
 ram illi ostēdere, ita uidebatur equus in tergo iacere, seq;
 uolutare. LV C. Festiue inquam, uerum putas me tot an-
 nis non sepe conatum esse, ut materiā uerterem? Ego ue-
 ro multifariam uerti ac reuerti, et uereor ne mihi ad ex-
 tremum accidat idem quod Proteo. THER. Quid nam,
 ait ille? LV C. Hic fertur cōsumptis omnibus formis, quas
 solebat induere uidelicet, bestiarū, plantarū, elemētorum,
 rursus penuria peregrinæ formæ Proteus factus. THER.
 Tu, inquit ille, magis uarias formas excogitas quā Pro-
 teus, ut effugias meā recitationem. LV C. Ego uero in-
 quam libenter præbebo me auditorem, et eijciam curam
 exco

excogitandæ orationis ex animo . Forſan enim cum lecto
poëmæ defines partum tuū curare, me quoq; parturien
tem adiuuabis . Itaq; cum peruiciſſem tandem, ſedimus in
proximo ſaxo . Hic ego audio recitātem egregiū poëma.
At inter legēdum repente uelut ſurore percitus, claſſo li
bro, aufert, inquit, mercedē huius auſcultationis, ſicut Athe
nis ſportulæ dabantur in concionibus ac iudijs. Sed uide
etiā atq; etiā, ut gratiam mihi habeas. Ego ne inquam
gratiam habeam, cum nondū intelligā quid dicas? Verum
quid eſt quod promittis? T H E R. Incidi, ait ille, in dome
ſticos commentarios regum Macedonia, quæ res incredi
bilem mihi letitiam attulit, quare librū illum non ſine ma
gno negotio mihi cōparaui, huius mihi iam uenit in men
tem. Continet autē cum reliquam interiōrē Antipatri ui
tam, tum etiā quedam de Demothe, quæ cupide lectu
rus uideris. L V C. Ego uero iam inquam reſtro gratiam
pro Euangelio, dabo tibi operam reliquos uerſus recitan
ti, neq; dimittam donec promiſſum præſtiteris. Nā ut Ho
meri Encomio magnifice me delectaſti, ita delectabis haud
dubie & Demothe, Encomio. Poſtquā igitur perle
git reliquos uerſus, pauliſſer ibi commorati ſumus, donec
poëmæ debitas laudes rependerē. Deinde ad ædes Ther
ſagoræ inuus, ibi uix tandē reperit librum, ſed reperit ta
men, quem ego accipiēs domū redij, & cum legiſſem, de
creui nihil mutare , ſed totam hiftoriam uobis ad uerbum
recitare . Nō enim minor honos habetur Aefculapio cum
Alifodemi & Sophoclis uerſus ei decantantur, ſi deſit no
uum poëma ſacrificantibus . Et Baccho iam olim deſijt
mos noua poëmata faciendi, ſed alijs cōpoſita non mino
rem

rem gratiam merentur, his qui ea tempestiue proferunt ad Bacchum celebrandum. Liber autem hæc continebat (licet enim mihi interdum addere cōmentarium. Narratio autē libri erit) Sic igitur ait, Antipatro indicatū esse quòd adesset Archias. Verum si quis adolescentium hoc ignorat, Archias fuit is cui rex mandauerat exules capere. Habebat et de Demosthene mandatū, ut nulla ui adhibita persuaderet ei, ut ex Calauria discedens, ad Antipatrum ueniret. Porro Antipater in tantā spem erectus anxie expectabat Demosthenis aduentū. Quare cum audiuisset Archiam ex Calauria uenire, mox iussit cum intro uocari. Postquā ingressus est, sed ipse liber narret ista.

ARCH. Salue Antipater. ANTI. Quid ni saluus sim siquidem Demosthenem adducis. ARCH. Adduco ut potui, nam urnam aducho in qua sunt exuiæ Demosthenis.

ANTI. Magna de spe deiectus sum, quid enim mihi cū urna et ossibus, si non contigit Demosthenes? ARCH. Nō fuit possibile rex, uiuū in hostium potestātē redigere.

ANTI. Cur non in Bœotia aut hic accepistis aurum ad eum corrupendum? ARCH. Nos uero citius Byzantium ui aut machinis, quā Demosthenē auro expugnare mus.

ANTI. Ego Parmenio, si quis Atheniensis in cōsilijs Reipub. pluris facit me quā patriam, huic argentum offerre soleo, amicitia nō offero. Si quis autē propter patriam mihi inimicus est, aduersus hunc bellum gero, ut aduersus arcem, mœnia, portus, fossam. Admiror autē uirtutem, et urbem beatam esse duco, cui talis ciuis cōtigit. At proditores, cum eorum opera nō indigeo amplius, perdere cupio. Illum autē incorruptum ciuem malim apud me habere

habere quàm equitatum Illyricum, aut quicquid est mercenariorum militum. Nec postpono his eloquentiâ ac prudentiam talis uiri. Cum hæc ad Parmenionem dixisset, rursus mecum loqui cœpit. A R C H. Ego curavi diligenter eos, qui cum Diopithe Athenas nisi sunt. A N T I. Tu uero nobis ab Atheniensi duce aut milite metuis? Triremes, Piræus portus, nugæ sunt. Quid enim facerent homines in spectaculis, ludis, conuiujs uitam omnem cōsumentes? Si unus Demosthenes nō fuisset Athenis, facilius potiti essemus urbe quàm Thebis aut Thessalia, dolo, ui, opprimentes & corrumpentes. Verum unus ille uigilat in omnes intentus occasiones, & nostros obseruat impetus, & instructus est aduersus nostra cōsilia. Nunquàm fallere neq; insidiando, neq; agendo, neq; cōsulendo possumus. Hic uelut murus est aut scopulus obsistens, quo minus omnia primo impetu capiamus. Nam quantū in ipso fuit non potuissimus Amphipoli, nō Olyntho, non Phocensibus, nō Pylo, non Cherroneso, non ora Hellesponti potiri. Ille inuitos incitat, & tanquàm mandragora sopitos expergefacit, ac uelut secans & urens castigat ignauiam summa libertate, nihil ad gratiam dicens. Publicas pecunias quæ antea dissipabantur in ludis, cōfert in stipendium: conscribit classem, quæ pene perierat confusione ueterum tributorum. Et urbem quæ iam nihil generosum cogitabat, tantum sportulas & sesquidenarios captabat, restituit in pristinam dignitatem, & excitauit fractos & abiectos ciues ad imitationem gloriæ maiorum, & rerum ad Marathonē, & Salaminem gestarum. Et Græcos inter se societate & fœderibus deuinxit. Hic non potest falli, non arte decipi, corrumpi

uero

uero non magis potest, quàm Aristides à rege Persarum
 corrumpi potuit. Hunc igitur Antipater magis formidare
 oportuit, quàm omnes Triremes & uniuersam classẽ.
 Quod enim apud ueteres Athenienses Themistocles &
 Pericles fuerunt, id nunc est istis Demosthenes, prudentia
 p̃r Themistocli, magnitudine animi Peridi. Itaq; rede-
 git in ipsorũ potestatem Eubœam, Megara, orã Hellespõti
 Bœotiã. Et feliciter accidit quod Athenienses Charetem,
 Diopithen, & Proxenum, & similes quosdam præficiunt
 exercitui, Demosthenem uero domi retinent in suggestu.
 Quod si hic in potestate haberet arma, naues, exercitus,
 occasiones rei bene gerendæ, & pecuniam, uererer ne de
 Macedonia iam periclitaremur. Nunc enim decretis tan-
 tum pugnans nos undiq; adoritur, occupat, conficit pecu-
 niam, exercitus. Sed cur nõ cõprehendistis uiuũ? ARCH.
 Cepimus uiuum. ANTI. Num in itinere extinctus est?
 ARCH. Non, sed in Calauria ubi erat. ANTI. Forsan
 hoc accidit negligẽtia uestra, quia non bene tractastis ho-
 minẽ? ARCH. Imo nõ fuit in potestate nostra. ANTI.
 Quid ais? mera sunt enigmata quæ dicis, uiuum cepistis,
 nec tamen fuit in potestate uestra. Non mandasti initio,
 ne quis ei uim afferret? ARCH. Nihil profuit quod ne-
 mo ei uim attulit. Hoc enim cura nobis fuit. ANTI. Nõ
 accidit igitur uestra negligentia, sed fortasse uos ipsi in-
 terfecistis eum. ARCH. Non interfecimus, neque opus
 erat ei uim afferre, cum uerbis impetraremus, ut impera-
 ta faceret. Quid autẽ prodesset, si uiuũ adduxissemus? quid
 faceres de eo aliud quàm quod occideres? ANTI. Dij
 meliora Archia, non satis animaduertisti, aut qualis uir
 fuerit

fuerit Demosthenes, aut quod meum sit de his iudiciū. Sed putas perinde esse, Demosthenem inuenire & hos proditores, qui male perierunt, Himeræum, Aristonicū, Eucraten, qui nihil differunt à fluctibus, qui perpetuo huc atq; illuc agitantur, homines sordidi, qui per occasionē subito in tumultibus inclarescunt, & ad leuem spem motus alius cuius ualde insolentes, ac superbi fiunt, uerum breui tanquā uespertini flatus metu perterriti diffugiunt. Num similem putas Demosthenem improbo Hyperidi? perfido assentatori uulgi? quem nō puduit iniquo iudicio Demosthenem, ut gratiam apud uulgus iniret, circunuenire, & assentari multitudini, ea in re cuius statim illos pœnituit. Etenim nō multo post hanc calumniā, contigit ei reditus clarior reditu Alcibiadis. Istum autē nihil puduit lingua incessere homines quondā amicissimos, quam cōueniebat ei propter ingratitudinē præcidere. A R C H. Quid audio, non oderas Demosthenē maxime omnium hostium? A N T I. Non, siquidē rationē habēā morū & fidei eius, & amem ubiq; integritatē, & cōstantiam. Nam honeste res etiā apud hostes honeste ducēdæ sunt, & uirtus ubiq; digna laude est. Neq; uelim esse deterior quā Xerxes, qui Bulidi & Sperchidi Lacedæmonijs pepercit, propter admirationem uirtutis eorū, cum posset eos occidere. Ego uero, si quem alium, Demosthenē maxime admiratus sum, tum quia bis cū eo Athenis congressus sum, tum quia eius laudes ex alijs cognoui. Neq; uero tantū propter eloquētiā (ut arbitretur aliquis) magnifeci eum. Quāquā Pytho ad hūc collatus nullus erat, & Attici oratores ludus erāt cū isto cōgressi, tantū uincebat actione, sono, cōpositione,

positione, sententiarum luminibus, densis argumentis, conciliandis et impellendis animis. Itaque ualde poenituit nos consilij, cum Græcos Athenas conuocassemus, ut Athenienses obuirogaremus, freti promissis Pythonis. Sumus enim circumuenti Demosthenis argumentis, qui erat insuperabilis in dicendo. Sed hanc eloquentiæ laudem non duco in illo summam fuisse, erat enim organi uice, sed magis admiratus sum eum propter magnitudinem animi, et consilij, et constantiæ, quam in periculosissimis tempestatibus retinebat, nunquam cedens aduersis rebus. At memini Philippum de illo sic sentire, qui cum afferretur quedam concio, in qua Demosthenes in Philippum inuectus erat, et Parmenio uehementer stomacharetur, et Demostheni conuiciaretur, Hic uir, inquit, dignus est, quem libere loqui sinamus. Nam huic uni omnium Græciæ oratorum nihil ferretur expensum in meis rationibus, cum quidem ego malim ei credere quam naualibus scribis. Nullus est autem istorum, cui non inuenias in meis rationibus perscriptum esse aurum, ligna, redditus, agros: at Demosthenes classes armat, comparat exercitus, et subinde reparat. Talia dicebat ad me Philippus, tunc et sepe alias de hoc uiro. Et in quadam felicitatis sue parte numerabat, quod Demostheni non esset commissum summa imperij apud exercitum, cum omnia sua consilia perturbarentur illius orationibus, quæ ex Athenis uelut arietes, uel catapultæ mittebantur. De pugna ad Cheroneam facta, nec post uictoriam desijt predicare, quantum hic uir creasset periculum ipsi. Nisi enim præter spem, inquit, propter ducum inscitiam, et aciem male instructam, et insperatam fortunam, quæ multa nobis conficere solet, uicissimus,

mus, uno die non modo regnum, sed & uitam meam, in discrimen adduxerat. Coniunxerat potentissimas urbes, coëgerat omnes uires Græciæ, Athenienses, Thebanos, Boeotios, Corinthios, Eubœenses, Megarenses, & effecit ut periculum simul omnes ciuitates subirent, & mihi transitum in Atticam interclusit. Tales erant huius de Demosthene sermones perpetuò. Et cū diceretur ad eū, quòd magnū antagonisten haberet populum Atheniensem, respondibat, se unum habere antagonisten Demosthenem. Nam quod absq; Demosthene sit, Athenienses similes esse Aenianensium, & Thessalorum. Et quando legatos ad urbes mittebat, si quos alios miserant Athenienses, facile uincebat ipse: sed Demosthene presente, frustra, inquit, se legatos mittere. Non enim possunt contra Demosthenis eloquentiā erigere trophæum. Sic Philippus dicebat. Itaq; ego, qui quidem longe inferior sum Philippo, si cepissem talem uirum, num uelut bouem ad cedem abducerem? an uero potius in consiliū de toto regno Græciæ constituendo adhiberē? Nam initio natura ei bene affectus fui, ppter res eius gestas, ac magis propter Aristotelis testimoniū, qui solebat eum sæpe ad Alexandrum & ad nos ducere. Et cum tot essent, qui ad eū uenire consueuerant, neminem sic admirabatur propter magnitudinem ingenij, temperantiam, grauitatem, acumen, libertatē & tolerantia. Vos, inquit, Aristoteles similem putatis esse Demosthenē Eubulo, Phrynoni, & Philocrati, & conamini hunc quoq; pecunia corrumpere, qui uniuersum patrimoniū in Athenienses priuatim & publice contulit. Et quia nihil proficitis pecunia, minas

M adhibetis

adhibetis, cū iste nihil dubitet pro patria mortē oppetere. Et si quid in uobis reprehendit, egre fertis. At ille ne populum quidē metuit. Non uidetis cum amore patriæ Remp. gerere ac ducere, hanc administratione tanquā philosophiæ ac uirtutis scholam quandā esse, quam non cōueniat ad quæstū aut alias cupiditates conferre. Propterea, Archia, ualde optarem mihi eius consuetudinem contigisse, ut cōsilio eius uti possim in præsentia, et audire uocē liberæ mentis, tot alioqui circumfusus assentatoribus. Ac mihi sane uidetur hoc nomine reprehendendus esse, quod uitam suā in discrimē adduxit pro tam ingratis ciuibus, cū posset alios inuenire amicos fideiiores et cōstantiores. ARCH. Alia quidē recte dixisti, sed hoc frustra dixisses illi, adeo furebat amore patriæ. ANTI. Sic est, quid enim manifesta negem: sed quomodo mortuus est? ARCH. Magis etiam mireris eum, si hoc scias. Nam et nos qui adfuimus, nō minus obstupuius quā alij spectatores. Videtur enim iam olim apud se constituisse de hoc exitu uitæ, quod intelligi potest ex apparatu. Sedebat enim intus in templo, ac frustra superioribus diebus, cū eo collocuti eramus. ANTI. Quales fuerunt uestri sermones? ARCH. Multa humanissime proponebam, promittebam ei ueniā abs te, non sane expectans, nō enim noram hanc tuam uoluntatē, sed arbitrabar te huic uehementer iratum esse, tantū ista dicebam persuadendi causa. ANTI. Quomodo accepit ille uestrā orationē? et nihil me celes. Vellē enim me corā audiuisse, sed tu nihil omittas. Magna res est tanti uiri mores sub exitū uitæ cōtemplari, utrū spiritus defecerit, utrū expal-

lucrit

luerit, an constantiā animi retinuerit. ARCH. Nullā si-
gnificationē pauoris edidit. ANTI. Quomodo? ARCH.
Sua uiter enim risit, ac lusit in priorē uitam meam, dixit
me ineptū histrionem esse tuorum mendaciorū, nec posse
cōmouere spectatōrē. ANTI. Itaq; nō credens tuis pro-
missis despondit animū. ARCH. Non. Quōd si audies
reliqua, nō tantū uidebis fidē non habuisse, sed etiā acrē
obiurgationē attigisse. Dicam enim quia iubes. Non in-
quit indignū est aut nouū Macedonibus sic capere De-
mosthenem, ut Amphipolim, Olynthum, Oropum. Talia
multa dixit. Adhibuimus enim scriptores, qui eius dicta
exciperent. Ego, inquit, metu tormentorū, aut mortis nō
moueor, ut spe uitæ proposita promittā me ad Antipa-
trū uenturū esse. Sed si hæc uera sunt quæ dicitis, multo
magis cauere debeo, ne mens mea uideatur ab Antipa-
tro corrupta, ne ue uidear deseruisse ordinem, in quo ad
Græciæ defensionē collocatus sum, et trās fuga factus, ad
Macedones concessisse. Si mihi honeste est uiuere, Pyra-
eus præbeat et Tirenīs quā instruxi, et murus, et fos-
sa, meo sumptu facta, et tribus Pandionis, cuius causa ul-
tro ludos feci, et Solon, et Draco, et libertas conciuiū,
et liber populus, et decreta et leges clāsiū, et maiorū
uirtus ac trophæa, et ciuiū beneuolētia, q̄ me sæpe coro-
nauerūt, et Græcorū autoritas, q̄ haftenus à me seruati
sunt. Quōd si mihi uita debeat cōtingere alterius miseri-
cordia, quāquā id turpe est, tamē hoc beneficiū malim
accipere à meis ciuibus, quorū redemi captiuos, aut à pa-
tribus, quorū elocauī filias, aut q̄bus donauī pecunias. At
si me nec insularum imperiū, nec mare defendet, petā ab

hoc Neptuno auxiliū, et ab hac ara, et à sacris legibūs. Sin autē Neptunus nō potest defendere immunitatē templi, nec pudet cū prodere Demosthenē Archia, moriar, nec mihi Antipater pro Deo colendus erit. Liceret mihi amiciores habere Macedones quā Atheniēses, et frui felicitate uesti a, si imitari uellem Callimedontē, Pythean et Demadē. Liceret animū uel sero mutare, nisi uerecūdia Codri et filiarū Erichthei prohiberet. Non igitur uolui transfugam fortunam sequi. Honestum enim effugium mors est, quæ est extra omne periculum turpitudinis. Et nunc Archia, quantum in me est, non uolo decorare Athenas, seruitutē accipiens abiectā libertate, in qua mori est honestissimū. Verum conuenit te meminisse Tragædiarum, non ne grauius dictum est?

At illa iam moriens tamen

Decenter ut caderet cauebat sedulo.

Hoc cū fecerit puella, quanto turpius erit Demostheni præferre inhonestam uitā honestæ mortis: ac obliuisci Xenocratis et Platonis disputationum de immortalitate animarū. Addidit etiā quedam inuectus in eos qui calamitatē exprobrant. Verum quid attinet me nūc recitare, cū ego ad extremū partim precarer, partim minas adhiberē, et blandicijs terrores miscerē. Ego, inquit ille, persuaderi mihi paterer, si Archias essem, sed quoniā Demosthenes sum, peto ut ignoscas mihi, qui nō consueui incōstans esse. Hic cum eum ui abducere uellē, idq; ipse sentiret, cœpit me irridere, et Deū aspiciens, ait, Archias putat tantū arma et exercitus præsidia uitæ esse, et meum apparatus cōtemnit, quē expugnare neq; Illyrici, neq;

Triballi,

Triballi, neque Macedones possint. Firmior est enim, quàm ille murus ligneus, quē olim nobis Apollo respondit inexpugnabilem fore. Nam ut prudentia me in administratione Reipub. securū præstitit, ita me aduersus Macedones securū reddet, Nunquā formidauī Eustimonē, aut Aristogitonē, aut Pytheam, & Callimedontem, aut Philippū, neq; modo hunc Archiam formido. Cū hæc dixisset, Age, inquit, ne afferas mihi uiolentas manus, non enim prophanabo templum quantum in me est, salutato Deo sponte sequar. Ego sic sperabam facturū, cū ille manum ori admouet, neq; ego suspicabar eum aliud facere quā orare deos: sed quid egerit, postea ex ancilla per tormenta cognouimus, diu eū habuisse paratū uenenum, ut morte libertatem redimeret. Neq; extra templi limen peruenerat, cū lapsus, inquit, hoc cadauer ad Antipatrū uehes, Demosthenē uero non uehes, non per. Et uidebatur suo more iuraturus per illos qui in Marathone occubuerunt, sed ualedicens auolauit. Hunc ego finem rex affero expugnati Demosthenis. ANTI. Demosthenis scilicet. O inuictū animum & beatum, quā generosum facinus. Prudentia est, in manu retinere libertatis possessionē. Sed decepsit uicturus in beatorum insulis apud he-roas, ut dicitur, aut in cœlū peruenturus, ut Deus factus comes sit Iouis liberatoris. Corpus uero nos remitemus Athenas, futurum honestius ornamentum patriæ, quā illi qui in Marathone occubuerunt.

F I N I S .

M 3

Elenchus

E L E N C H V S O P V S C V L O
rum Luciani, interprete Erasmo.

<i>Saturnalia</i>	pagina 3
<i>Cronosolon, id est, Saturnalium legum lator</i>	10
<i>Epistole Saturnales</i>	15
<i>De luctu</i>	27
<i>Abdicatus</i>	35
<i>Icaromenippus seu Hypernephelus</i>	57
<i>Toxaris siue amicitia</i>	82
<i>Alexander seu Pseudomantis</i>	127
<i>Gallus seu Somnium</i>	165
<i>Timon seu Misantropus</i>	193
<i>Pro tyrannicida declamatio</i>	222
~~Pro tyrannicida~~ <i>declamatio, Lucianica respondens</i>	235
<i>De ijs qui mercede conducti degunt</i>	305
<i>Dialogi x v i i i.</i>	342
<i>Hercules Gallicus</i>	369
<i>Eunuchus seu Pamphilus</i>	373
<i>De sacrificijs</i>	379
<i>Conuiuium seu Lapithæ</i>	388
<i>De Astrologia</i>	412
<i>Aliquot item ex eodem commentarij, Thoma Moro interprete</i>	425
<i>Oratio Luciani, Calumnie non esse temere credendum, interprete Philip. 221.</i>	510
<i>Encomion Demosthenis, interprete eodem</i>	529

F I N I S .